

Arhipelag XXI Press

Iulian Boldea
Cornel Sigmirean
(Editors)

**DEBATING
GLOBALIZATION.
IDENTITY, NATION
AND DIALOGUE**

**LANGUAGE
AND DISCOURSE**

Arhipelag XXI Press | 2017
ISBN: 978-606-8624-01-3

DEBATING GLOBALIZATION. Identity, Nation and Dialogue

e-ISBN: 978-606-8624-01-3

Section: Language and Discourse

Edited by:

The Alpha Institute for Multicultural Studies

Moldovei Street, 8

540522, Tîrgu Mureş, România

Tel./fax: +40-744-511546

Email: iulian.boldea@gmail.com

Published by:

"Arhipelag XXI" Press, Tîrgu Mureş, 2017

Tîrgu Mureş, România

Email: tehnoredactare.gidni@gmail.com

Contents

REALITY, SCIENCE, METHOD

Alexandru Gafton, Prof., PhD, ``Al. Ioan Cuza`` University of Iași

Emanuel Gafton , The Oskar Klein Centre, Department of Astronomy, Stockholm University 9

LE CHAMPS SEMANTIQUE DU MOT VERT

Adela Marinela Stancu

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova 25

THE ACTUAL RELIGIOUS DISCOURSE FROM A DIDACTIC AND PREGMATIC PERSPECTIVE

Mirela Aioane

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 34

TERMINOLOGY AND DEGRAMMATICALIZATION

Doina Butiurca

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureș 43

ANALYSIS OF THE CONNOTATIVE AND DENOTATIVE MEANINGS OF THE TERM „ARICI” (HEDGEHOG) AS IT APPEARS IN THE ROMANIAN PHYTONYMY

Radu Drăgulescu

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 51

A LOGICAL APPROACH TO MODAL VERBS. MAY AND MIGHT

Attila Imre

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureș 62

CHARACTERISTICS OF ROMANIAN TEXT COMPREHENSION BY SECOND LANGUAGE ENGLISH SPEAKERS (CASE STUDY)

Alina Balagiu

Assoc. Prof., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanța 73

STATIC AND DYNAMIC IN MEDICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu

Assoc. Prof., PhD, Institute of Philology, the Academy of Sciences, Moldova 83

ENGLISH: THE UNDERLYING TOOL OF THE GLOBALIZING PHENOMENON

Liliana Florina Andronache

Assist., PhD and Roxana Corina Sfetea, Prof., PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest 93

METAPHOR IN THE RELIGIOUS LANGUAGE

Dorina Chiş-Toia

Assoc. Prof., PhD, "Eftimie Murgu" University of Reşiţa 98

NARRATION AU PRÉSENT ET AU FUTUR/ VS/ NARRATION "STANDARD"

Diana Costea

Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploieşti 105

"CE" IN CATAPHORIC CONSTRUCTION

Maria Rodica Mihulecea

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 111

PREPARING ENGINEERING STUDENTS TO SOLVE THE CONTEMPORARY WORLD 'JIGSAW PUZZLE' – FOCUS ON AWARENESS RAISING

Yolanda Mirela Catelly

Assoc. Prof., PhD, Politehnica University of Bucharest 116

SPEECH ACTS IN THE DISCOURSE OF RADIO COMMERCIALS

Liliana Mărunţelu

Assoc. Prof., PhD and Elena Dumitraşcu, Lecturer, PhD – "Ovidius" University of Constanţa 124

THE DIVINE MARRIAGE IN HOSEA 1-3: HISTORY OF INTERPRETATION

Ioan Lucian Radu

PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi 130

FOREIGN LANGUAGE LEARNING FOR ADULTS - NO WRONG TIME FOR THE BEST DECISION

Ana Maria Hopartean

PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca 137

TRADUIRE JEAN-CLAUDE LARCHET : LA DYNAMIQUE DU TRANSFERT DU SENS ET DE L'ESPRIT

Maria Otilia Oprea

Lecturer, PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 144

THE LINGUISTIC CALQUE AS A MODERN MEAN OF ENRICHING THE PERSIAN LANGUAGE

Irina Erhan

PhD Student, The National School of Political Sciences and Public Administration 157

THE PRESENT PERFECT TENSE CONTRASTED TO THE PAST SIMPLE TENSE

Elena Măărăscu

Lecturer, PhD, University of Craiova 163

MARKETING: SPECIALIZED VOCABULARY OF ENGLISH ORIGIN

Simona Redeuş

Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad 169

ETYMOLOGICAL ASPECTS OF ROMANIAN EXPRESSIONS OF NAVAL ORIGIN

Corina Sandiuc

Assist., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanţa 176

USING CASE STUDIES TO FACILITATE NAVAL STUDENTS' ACQUISITION OF ESP LEXICAL CONTENT AND ENHANCE THEIR COMMUNICATIVE SKILLS

Mariana Boeru, Laura D. Cizer

PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanţa 181

THE LITERALNESS OF BIBLICAL TRANSLATIONS IN AQUILA'S VERSION

Constantin Răchită

Research Assist., "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi 188

RELATION AND/OR PREDICATIVE OBJECT IN A SYNTAGM BY EMINESCU

Marcela Ciorte

Lecturer, PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba-Iulia 196

SUBTITLING IN ROMANIA. GENERAL PRESENTATION

Cristina Varga

Lecturer, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca 204

CONSIDERATIONS ON NEONIMY AND THE NEONIMS

Inga Druţă

Assoc. Researcher, Hab. Dr., Institute of Philology, Science Academy of Moldova..... 214

TYPOLOGIES OF ROMANIAN MEDICAL TERMS ACCORDING TO DERIVATIVE STRUCTURE

Simona Nicoleta Staicu

Lecturer, PhD, "Victor Babeş" University of Medicine and Pharmacy, Timişoara 219

GENERALITIES AND PARTICULARITIES OF THE CAVE DENOMINATIONS WITHIN TOPONYMY

Iustina Burci, Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopşor" Institute for Research in Social Studies and Humanities, Craiova, Romanian Academy,

THE RELATIONSHIP BETWEEN EUPHEMISMS AND OTHER LINGUISTIC PHENOMENA

Oxana Chira

Lecturer, PhD, "Alecu Russo" State University of Bălţi, Moldova 235

SYNTAGMS AND WORDS SIMILAR TO PLACE NAMES

Cristina Radu-Golea

Lecturer, PhD, University of Craiova 239

THE ROMANIAN VOCABULARY AS A RESULT OF GLOBALIZATION

Liliana Florina Andronache

Lecturer, PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest 243

PARTICULARITIES OF THE ADVERB IN ENGLISH AND ROMANIAN

Alina Ungureanu

Lecturer, PhD, University of Pitești 248

A BRIEF HISTORY OF ENGLISH NAVAL ARCHITECTURE TERMS

Anca Trișcă Ionescu

PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galați 253

RELATIVE WORDS VS RELATIVE CLAUSES

Claudia Leah

Lecturer, PhD, University of Oradea 262

SLANG TERMINOLOGY RELATED TO ANIMALS

Corina Mihaela Geană

Lecturer, PhD, University of Craiova 269

OBSERVATION NOTES ON THE DISAPPEARANCE OF SOME TIMIS COUNTY OICONYMS WHICH WERE FORMED FROM APPELLATIVES

Gabriel Bărdășan

Lecturer, PhD, Western University of Timișoara

PHONETIC CHANGES IN ETHNOMEDICAL SCHOLARLY NEOLOGISMS

Maria Laura Rus

Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș 283

AGREEMENT VS DISCREPANCY CONCERNING THE LEXICOGRAPHICAL DEFINITION AND DISCURSIVE USE OF WONDER PSYCHOLOGICAL VERBS. ON THE CONCEPT OF 'WONDER' IN ROMANIAN, FRENCH AND SPANISH

Dana-Luminița Teleoacă (Dobre), PhD, Scientific Researcher III, "Iorgu-Iordan – Al. Rosetti" Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest 288

OBSERVATIONS REGARDING SOME DISAPPEARED OICONYMS FROM THE TIMIȘ COUNTY OF
 ANTHROPONOMICAL ORIGIN

Ana-Maria Radu-Pop

Lecturer, PhD, Western University of Timișoara 299

MEDICAL SYLLOGISM

Mirela Radu

Lecturer, PhD, "Titu Maiorescu" University, Bucharest 308

FROM COMMON NAMES TO THE NAMES OF MONSTERIES

Silvia Pitiriciu

University of Craiova 313

A MULTIMODAL ANALYSIS OF SELECTED POLITICAL POSTERS AND SLOGANS IN ROMANIA

Alexandra Cotoc

PhD and Cristina Andrada Mureșan, PhD Student – "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 320

HEDGING IN WRITTEN ACADEMIC DISCOURSE: A REVIEW OF THE EARLY LITERATURE

Monica Mihaela Marta

Lecturer, PhD, "Iuliu Hațieganu" University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca 328

LINGUISTIQUE ET TRIDIMENSIONNALITÉ/ LINGUISTICS AND TRIDIMENSIONALITY

Daniela Bordea

Lecturer, PhD, University of Bucharest 337

THE LINGUISTIC BEHAVIOR OF CLICHÉS IN THE TELEVISION DISCOURSE. A STUDY CASE ON TV CRAWLERS

Armanda Stroia

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University Center 352

THE CHARACTERISTICS OF SLANG IN PUPILS' LANGUAGE. A SOCIOLINGUISTIC APPROACH

Corina Cristoreanu

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University Center 363

THE POSTERITY OF ÉMILE BENVENISTE'S IDEAS

Beatrice Diana Burcea

PhD, „Dr. Ioan Meșotă” National College, Brașov 373

PREPOSITION CONTRE (AGAINST) IN A COMPARATIVE PERSPECTIVE

Rodica Roman

Assist., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 383

SPECIFIC TERMINOLOGY VS. COMMON LANGUAGE IN THE FIELD OF TOURISM

Elena Dumitrașcu

Lecturer, PhD, "Ovidius" University of Constanța..... 390

REALITY, SCIENCE, METHOD

Alexandru Gafton, Prof., PhD, `Al. Ioan Cuza` University of Iași

Emanuel Gafton , The Oskar Klein Centre, Department of Astronomy,
Stockholm University

Abstract: The authors argue that science is an objective and rational process applied to reality for the purpose of gaining knowledge. In order for its results to reflect reality just as it is and to be trustworthy, scientific knowledge must derive from the conjunction of accurate observation with reflection subjected to reasoned methods and instruments, free of any ideological interference.

Another highlight is that science must be aligned with the reality to which it is applied, for which reason natural sciences are the basis of any scientific knowledge, and the presence of their perspective is imperative.

Key-words: philosophy of science, natural sciences, Baconian method, linguistics

Preliminarii.

Decurgînd din fundamentele energetice și materiale ale Universului, realitatea se constituie ca un dat complex, fundamentat și activat de principiile și legile existențial-funcționale universale, populat de tot ceea ce decurge din acțiunea acestora, oferind simțurilor și conștiinței o succesiune devenindă de ipostaze.

Decurgînd din interacțiunea organismului uman cu realitatea, știința este procesul de observare, cugetare și reflectare, întemeiat pe observația obiectivă, cumpănită prin suspendarea judecății redată prin forme lingvistice inteligibile.

Dacă lucrurile stau astfel, rostul fundamental al cunoașterii științifice este aflarea adevărului – ca raport între cum ar fi lucrurile și procesele în realitate și cum apar ele în urma reflectării raționate. Pentru ca acest raport să fie corect constituit, știința are a se orîndui și acționa conform structurilor funcționale la care se aplică spre a le cunoaște, iar metodele de cercetare au a se edifica astfel încît să procure eficiență și siguranță în obținerea, analiza, testarea și înțelegerea faptelor. Rezultă că nici o construcție epistemologică sau gnoseologică nu poate ignora felul în care se structurează și funcționează realitatea, rezultate acurate și de încredere apărînd doar dacă procesul de cercetare are în vedere și respectă constrîngerii impuse deopotrivă de realitatea cercetată și de dialectica procesului științific.

Toate acestea arată că între realitate, știință și metode există o relație prin care diada umană se acomodează la monada naturală, spre a oferi adevărata cunoaștere.

1. Realitatea este ansamblul funcțional cel mai complex, ce generează, cuprinde și guvernează existența și parcursul a tot ceea ce există cumva.

Existență. Spre a exista, componentele realității interacționează (cu sine, la nivelul părților, cu altele și cu mediul), se agregă (căpătînd complexitate structural-funcțională), se diversifică (ocupînd nișe existențiale) și evoluează în acord cu principiile fundamentale și universale în temeiul cărora există – exercitate prin intermediul unor legi adecvate claselor, genurilor, speciilor și indivizilor concreți ce participă la constituirea realității – și proporțional cu

solicitările cuplului cerințe externe / nevoi interne. Cele patru procese constituie modalități adaptative de obținere și păstrare a stabilității – condiție de prim rang a existenței¹ care, se înțelege, le cuprinde pe toate.

Adaptare. Tendința și activitatea de obținere și de păstrare a stabilității acționează continuu, mișcările adaptative² pe care le generează – de conformare la condițiile realității – oscilând în jurul unei medii relativ constante³ și implicând ajustări structural-funcționale diferențiate ale părților, cu consecințe la nivelul întregului. Sub aspectul vitezei și al amplitudinii, întregul proces este acomodat la necesitățile adaptative ale organismului, în raport cu solicitările mediului. În măsura posibilităților, procesul tinde să nu afecteze integritatea structural-funcțională a entității supuse procesului. De la simplul organism și până la mediu toate se adaptează spre a ajunge în zona de stabilitate și spre a dăinui astfel. Realitatea însăși devine constant, treptat, conform firii sale⁴.

Evoluție. Întrucât este imposibilă revenirea la o stare revolută – fie și de stabilitate –, atunci când zona de stabilitate a nivelului s-a deteriorat⁵ sau a fost depășită⁶ sau integritatea a fost afectată, efectul acumulat al acțiunilor de până atunci a primelor trei procese, dimpreună cu acțiunea inerentă și devenită imperioasă, de căutare a stabilității, vor conduce la declanșarea plenară a celui de-al patrulea proces, care are rolul de a duce componenta realității pe o nouă treaptă, spre a pătrunde într-o zonă de stabilitate.

Atunci când relația dintre solicitările mediului, rezultatele acumulărilor și starea entității intră în dezechilibru, procesele adaptative obișnuite cedează locul unora mai ample și mai viguroase⁷, în măsură să genereze modificări structural-funcționale cruciale, implicând o schimbare de potențial adaptativ⁸. Evoluția este procesul adaptativ prin care o entitate se

¹ Condiția existenței este echilibrul stabil. Această stare se referă la situația în care componentele realității – dintr-un timp și dintr-un spațiu date – au depășit etapele de obținere a echilibrului în mediu și se află într-o etapă stătătoare de funcționare eficientă și lipsită de tensiuni care să le pună în situația de a-și căuta echilibrul. De aici rezultă și că într-o astfel de stare este aproape imposibil să apară și să se manifeste capacități și mișcări evolutive, energiile fiind consumate doar spre a profita, în felurite chipuri, de starea de echilibru, fapt care îl „consumă”. Starea este limitată în timp și în spațiu, o premerge pe cea de dezechilibru și doar rarissim – dacă există așa ceva – se poate referi la totalitatea componentelor realității date – a locului și a timpului.

² Adaptarea este procesul continuu, a cărui primă funcție este de a răspunde dinamicii funciare a realității. Acumularea rezultatelor ei succesive – soluții de moment la probleme de moment, adesea ușor decalate la nivelul structurilor și funcțiilor – duce în cele din urmă la schimbări evolutive.

³ În măsură să producă o adaptare eficientă. Astfel se evită urmarea unor oscilații trecătoare ale mediului.

⁴ Ființa umană se consideră a fi singura capabilă să modifice realitatea, însă aceasta este o trăsătură implicită a tuturor elementelor realității – care nu este un simplu cadru existențial, populat de entități față de care ar fi independent. Cel puțin de la Darwin încoace – în urma unui experiment care a vizat componenta *mediu* – știm că și viermii pot modifica realitatea în mod efectiv. Dincolo de orice veșmînt sofisticat interpretativ, astfel de experimente – documentate și la îndemîna aproape a oricui – arată cu limpezime că realitatea este devenindă, ca urmare a acțiunii și devenirii elementelor și părților ei. De aceea existența conștienței constituie un detaliu neesențial, cu atît mai mult cu cît viermele modifică realitatea într-un sens categoric compatibil cu existența acesteia, în vreme ce conștiența nu poate abate ființa umană de la a acționa mai degrabă în sens invers.

⁵ Realitatea este constant mișcătoare – fapt cu două consecințe fundamentale. Una este că entitățile își caută continuu vitala stabilitate – și o fac pe calea ajustării la dinamica realității. Alta este că atunci cînd află stabilitatea – de fapt, o stare de dezechilibru redus –, ele ajung astfel în centrul de mai mic dezechilibru al unei suprafețe continuu oscilatorii, amplitudinea crescînd de la interior către exterior.

⁶ De unde se deduce că stabilitatea nu se referă neapărat la nemișcarea pe o poziție optimă dobîndită, continua mișcare a realității implicînd vremelnicia caracterului optim.

⁷ Sau devin ele însele ca atare.

⁸ Dincolo de nota sa victoriană – destul de ideologizată – termenul *evoluție* are unele note particulare ce-l diferențiază de termenul *adaptare*. Ambele desemnează procese și rezultate, ambele se referă la o ajustare a entităților la cerințele de mediu și la nevoile interne. Adaptarea este continuă, cu rezultate succesive slab diferențiate, cantitative. Nespectaculoasă, ea rezolvă problemele mici, uneori vremelnice. Evoluția este o specie a adaptării, rezultatul major al acesteia fiind saltul calitativ care duce nu neapărat la o schimbare consistentă a unei structuri, a unei părți, a unei funcții, cît la apariția unui atribut stabil a cărui existență și funcționare sînt de natură să genereze schimbări de parcurs. Într-un sens, evoluția nu rezolvă probleme, ci le iese.

acomodează la rezultatele supraliminale ale modificărilor mediului și la cele ale acumulării dincolo de un punct critic a etapelor proprii devenirii.

Structură și sistem. Despre orice produs și component al realității se poate aserta că: a) are o structură ce decurge din principiile existențiale ale componentelor sale, relaționate colaborativ-concurențial, conform funcției către care este el orientat, b) sistemele sînt structuri funcționale adaptate la mediu, tranzacționează informație și devin pe cale procesual-coevolutivă, în modalități adaptate la mediu. Faptul este valabil la nivel de celulă, de entitate și, în mod necesar, de structură socială și mentalitară – produse și componente ale mediului în care și prin care toate există.

Unitatea și diversitatea realității. Ceea ce lingvistul numește *normă literară*, sociologul *normă socială*, iar biologul *homeostazie*, fizicianul ar numi *constantă de echilibru*, iar ceea ce biologii, etologii, lingviștii numesc *principiul efortului minim*, economiștii *principiul lui Pareto*, filozofii științei *lama lui Occam*, alții *principiul distribuției preferențiale*, fizicienii numesc *principiul acțiunii staționare*. În căutarea acurateții și a nuanțării, dar urmărind și scopuri proprii, cugetarea și limba introduc deosebiri diferențiatore, însă la baza produselor realității se află un set unitar de principii, din care decurg legi potrivite a guverna variatele forme ale existenței – ipostaziere a realității fundamentale. Chiar dacă atomii, materia vie și produsele acestora se pot comporta în felurite chipuri, neuniform, dincolo de modalitățile de conceptualizare și de numire a celor percepute și / sau doar cugetate, în linii generale, realitatea este unitară.

Firește, ea este ierarhizată prin proprietățile constitutive și funcționale, prin rangul de elementaritate, prin capacitatea interacțională și evolutivă, prin comportamentul componentelor ei etc.

În esență, atomul de H este identic cu sine și neschimbat⁹. Chiar dacă are izotopi și poate intra în felurite combinații care-i afectează starea elementară, într-un fel sau altul și în cele dintîi toți atomii provin din H¹⁰. Faptul că nu dispare prin transformare și rămîne identic cu sine indică stabilitatea nivelului la care se află și implicit universalitatea principiilor fundamentale și a legilor ce decurg direct din acestea, iar capacitățile sale combinatorii – mai ales în alte ipostaze decît cea elementară – arată că stările elementare au atributul universalității, cele derivate fiind doar ipostaze adaptate, specializate, vremelnice¹¹. Același lucru poate fi constatat și pentru celulele organismelor vii sau pentru corpul social: nivelul elementar este nediferențiat și pluripotențial (sub aspectul trăsăturilor, funcțiilor, rolurilor și valorilor), procese ireversibile ulterioare aducînd cu sine specializarea și complexizarea respectivului element (celulă musculară, nervoasă, comportament și relație socială etc.)¹². Chiar și la nivele oricît de înalte, însă, fundamentele rămîn dominante, iar adaptările ulterioare, datorate noilor achiziții nu au a stînjiți fundamentele¹³.

⁹ Pentru a fi foarte exacti, vom spune că, la nivelul structurii și al proprietăților, atomii aceluiși izotop, precum și particulele fundamentale, prezintă identitate, dar la nivelul stării cuantice pot avea stări energetice și numere cuantice diferite.

¹⁰ Cel puțin în principiu. Atomii majoritari formați la Big Bang erau de H. Alături de aceștia s-a format puțin He și apar urme de Li. Chiar astfel, nu este de neglijat posibilitatea ca atomii de He și de Li formați atunci să fi rezultat prin nucleosinteză, din H, ceea ce ar face ca afirmația să fie adevărată la modul absolut.

¹¹ În acest context, raportarea la un „punct de plecare” și la un produs „finit” este specioasă întrucît acestea tind a fi privite la nivelul unei entități finite, în vreme ce componentele lor există în cicluri continui. Ambele concepte sînt relative, orice moment putînd fi ales ca „punct de plecare”: gameții, zigotul sau orice etapă evolutivă ulterioară, de dinainte sau de după diferențiere; în ceea ce privește caracterul „finit”, el poate avea în vedere doar intervale mici, comparativ cu spiralele ciclice cărora toate le sînt supuse.

¹² Particularizarea și specializarea structurilor funcționale constituie o consecință a ajustărilor la solicitările complexe ale ansamblului de stări, interacțiuni și procese în mediu, la care le supune evoluția.

¹³ David Hume observa că Natura nu încredințează rațiunii lucrurile vitale (precum impulsul electrice determină contracțiile cardiace și ritmul lor), ci instinctelor.

(Desigur, aici nu este vorba despre organe și funcții care pot deveni vestigiale sau se pot converti, ci despre principii și elemente fundamentale, de rang esențial.)

Totodată, realitatea se poate ipostazia în forme concrete deosebit de complexe și de diferențiate care, ele însele, nu mai au posibilitatea de a reveni la stările inițiale, iar efectele existenței ipostazelor, la diferite nivele, generează stări evolute – procesul în sine fiind de natură să producă stări tot mai complexe, iarăși ireversibile. Cu toate acestea, entitățile sînt produse vremelnice ale elementelor fundamentale identice cu sine, care guvernează nu doar existența, dar și descompunerea și reluarea jocului – proces prin care, sub variate generații de forme, o aceeași realitate fundamentală se exersează. De aceea, ca urmare a proceselor fundamentale de descompunere a realității, componenta fizică a acesteia are capacitatea de a reveni la nivelul ei fundamental, reluînd procesul de producere a materialului complex, în virtutea atributelor combinatorii și evolutive pe care le are, dotat fiind cu posibilitatea de relua jocul sub alte variante – desigur, în limitele determinate de principiile și legile fundamentale.

De peste 13 mld. de ani, mișcarea aparent empedocliană sau stohastică – de fapt, supusă forțelor gravitațională, nucleare și electromagnetică (poate și acțiunii unor principii pe care încă nu le cunoaștem) – a produs mai multe generații de stele care, la rîndul lor, au produs galaxii și sisteme planetare. În conjuncție cu acestea și pe fundamentul lor, legile care guvernează apariția și existența materiei organice au produs generații de clase, genuri și specii de indivizi. În conjuncție cu cele de dinainte, legile care guvernează existența societăților au produs societăți. (Interesant este că, de fiecare dată, stelele, vietățile, societățile și subprodusele lor au fost tot mai „ordonate” structural și mai „eficiente” funcțional.)

Înainte de fiecare reluare a proceselor – din cîte putem ști, niciodată de la primul capăt – descompunerea a ajuns pînă la elementele prime, din a căror „reciclare” a rezultat mereu acel produs mai ordonat și mai eficient. Observația aceasta nu merge neapărat în sensul susținerii entelehiei ori a ortogenezei – chiar dacă ea poate fi înțeleasă și astfel –, ci vrea să arate că, deși evoluția poate cuprinde totul cu legile ei care demonstrează că parcursul acesta străbate etape la care nu mai revine niciodată întocmai, procesul de regenerare are nevoie – la fel de statornic și de neștirbit – de fundamentele prime. Recombinarea anterioară și consecințele ei de detaliu sînt cele care nu se reiau, nu elementaritatea principiilor materiale și legice¹⁴.

Din cele ce preced rezultă că, deși realitatea devine și capătă trăsăturile stărilor derivate prin care o poartă evoluția, fundamentele nu dispar¹⁵. Ele rămîn neschimbate asemănător chipului în care ADN-ul nu este modificat de proteinele pe care le generează și cărora le determină datele esențiale ale existenței. Iar întrucît fundamentul realității este unic și procesele existențial-evolutive se desfășoară în chipul arătat, ceea ce este valabil la nivel fundamental este cu necesitate și la cele derivate¹⁶, astfel încît gradul cel mai profund al cunoașterii se referă la

¹⁴ Asemănător este chipul în care, de-a lungul unei vieți, aparatul fonator uman produce nenumărate sunete – probabil nici unul întru totul identic cu un altul. Acea infinitate de sunete este ordonată în gîndire astfel încît diferențiatele realizări concrete sînt reduse la cîteva zeci de sunete-tip, cu care se compun milioane de cuvinte și de enunțuri. În cele dintîi sau în cele din urmă, la baza acestui miracol se află conformația organelor articulatorii – dezvoltată coevolutiv și infinit mai puțin plastică decît tot ceea ce, direct sau indirect, decurge din activitatea ei.

¹⁵ Asimilarea nu este aneantizare, ci înglobare, ceea ce este mistuit devenind parte integrantă a corpului mistuitor.

¹⁶ Oricît de complexe ar fi nivelele superioare, ele rămîn supuse elementelor și principiilor fundamentale, precum se constată în cazul piramidei nevoilor sau al unui organism care, oricît de evoluat ar fi, își păstrează fundamentul biologic; mai mult, fără acesta simpla viațuire îi este interzisă.

înțelegerea realității – oricât de complexe – din perspectiva profundă care combină accesul la geneza ei și la avatarurile determinate de geneză și de interacțiunile ulterioare.

2. Știința este un proces rațional și raționat orientat exclusiv către accesul la adevărul realității, independent de factori extraștiințifici. Din perspectiva științei, realitatea este obiectul cunoașterii.

Organismul științei. Precum realitatea, știința care încearcă a o cunoaște imitînd-o este o construcție în care contează fiecare cărămidă, aceasta existînd numai în măsura în care prezintă diferențe specifice – adică este dotată cu identitate – și în care, de la locul ei, participă la întreg. Clădite pe, nutrindu-se cu și oferind combinații de generalități și de specificități, științele pot sugera sau exprima întregul – căci le animă principiile acestuia –, dar nu-l pot cuprinde astfel încît să i se substituie sau să existe fără el. Adică, deși sînt ierarhizate prin natura obiectelor decupate din realitate și prin natura universului lor teoretico-metodologic, științele nu pot exista și nu-și pot împlini rostul în stare de separație și de necolaborare¹⁷. Cu toate că sînt acomodate porțiunilor de obiect cărora li se aplică, întrucît acomodare deplină nu există, nici exclusivitate nu poate exista. Totodată, existența unui fundament comun pentru întreaga realitate implică același lucru și pentru știință, acesta fiind cel al științelor naturii. Se înțelege astfel că, în lipsa cunoștințelor teoretice și metodologice furnizate de o știință fundamentală, o știință derivată nu poate ajunge la cunoașterea deplină¹⁸. În fapt, pe baza doar a științelor și domeniilor derivate, lucrurile și procesele nu pot fi cu adevărat cercetate și cunoscute în toată amploarea și profunzimea lor, căci necunoașterea fundamentelor duce la neînțelegerea deplină a celor ce decurg din ele, iar în lipsa travaliului adecvat nerăbdarea de a cunoaște naște superficialitate și dogme, adică necunoaștere.

A studia fonemele unei limbi, substantivul, funcția predicativă, bogăția lexical-semantică, normele ei, acea limbă, într-o perioadă sau pe întregul parcurs al existenței ei, poate fi un lucru minunat, dar care devine relativ atunci cînd se studiază întreaga familie sau toate limbile. Poate că abia în acel moment se ajunge la înțelegerea deplină a faptului că anumite trăsături ale acelei limbi sînt moștenite, iar altele sînt dezvoltări proprii – rezultate ale determinărilor contextual-particulare –, sau că proporțiile dintre ponderea consecințelor genetice și cea a consecințelor vieții de după formare este una sau alta, aducînd cu sine unele determinări sau altele, într-o direcție sau alta. Acesta este momentul în care se observă că constituirea și funcționarea limbilor sînt guvernate de trăsăturile generale ale limbajului uman, punct în care apare nevoia de a afla cauzele și procesele ce determină apariția și evoluția limbajului și a limbilor, de a reflecta asupra dimensiunii sociale a limbii. Chiar dacă toate acestea nu au fost cerute direct de prima (de fapt, ultima, cea superficială) perspectivă, și chiar dacă între acele limite se poate opera cu iluzia autarhiei, de fapt, nici sunetul, nici forma, nici funcția nu vor putea fi pe deplin înțelese dacă lipsește înțelegerea cauzelor, originii și evoluției lor și ale întregului. Cunoștința fundamentală și în funcție de care se orînduiesc toate celelalte dimpreună cu întreaga cercetare¹⁹ este că vorbirea

¹⁷ În adevăr, nu starea în sine a științelor, autonomia, rangul lor sau alte asemenea ficțiuni contează, ci capacitatea lor efectivă de a contribui la cunoaștere – singurul rost care le-a creat și pentru care își merită existența.

¹⁸ Deplinătatea este considerată din perspectiva epuizării de moment a capacităților și posibilităților, deja productive, de cercetare și de cunoaștere.

¹⁹ Avem în vedere două tipuri de cercetare. Primul este fundamental, și caută temeiurile, principiile și fundamentele – ceea ce generează perspectiva și concepția generală; al doilea este aplicat și observă porțiuni și aspecte ale realității – ceea ce furnizează rezultate parțiale și material de inducție. Ambele sînt oarbe una fără cealaltă și nerecomandate singure deoarece primul are nevoie de hrana oferită de cunoașterea nivelului concret și particular, iar al doilea are nevoie de călăuză oferită de raportarea continuă la contextul general și la perspectiva abstractă. Cecitatea, însă, nu este perpetuă. În măsura în care cercetarea fundamentală oferă unei serii cunoștințele necesare realizării de noi cercetări aplicate, și în măsura în care există suficient de multe inducții pentru o

este un produs biologic ce devine fenomen social cu implicații mentalitar-comportamentale, se ordonează în formele unei norme care, apoi, devine proces ordonator, în cadrul limbii – un instrument al comunicării, constituit ca structură funcțională numită *sistem*.

Cazul lingvisticii. Produsă de cercetările aplicate și ascultînd de metodele baconiene, spre a se constitui ca știință lingvistica a decupat limba din realitatea de apartenență, a neglijat factorii generatori, de influență și chiar cadrul existențial al limbii, concentrîndu-se asupra limbii în sine, fără a mai reveni pe deplin la cadrul complex. Efectul secundar a fost apariția tentației de a-și căuta în sine toate explicațiile, limba fiind concepută ca separată de realitatea a cărei parte era, iar lingvistica dobîndind complexul autonomiei autarhice²⁰.

Miza era supraestimată deoarece era de demonstrat doar că lingvistica este o știință dotată cu obiect, că îl poate gestiona în plan teoretic și poate construi metode și instrumente adecvate, că este capabilă să participe la simfonia științelor. Oricum obiectul nu-i aparține în totalitate, elementele de teorie, metodele și instrumentele sînt deduse din alte domenii, iar perspectiva ei nu poate cuprinde obiectul pe de-a întregul și mai ales nu poate ignora, fără pierderi majore, datele și perspectivele altor domenii.

Apoi a adoptat ademenitorul gînd că limba este un sistem de semne, pe de-a întregul guvernat de legi interne, iar pentru a desăvîrși limitarea izolantă, la capătul mai multor tentative de a afla care este originea limbajului uman (făcute în special de către filozofi, căci atunci cînd au apărut, lingviștii și lingvistica au manifestat preocupări mai degrabă sporadice și tangențiale față de această chestiune vitală), lingviștii au decis că această chestiune nu ține de lingvistică, nu interesează lingvistica și au negat funcționalismul – care aduce în discuție chestiunea apariției limbajului și a funcției sale biologice.

Deși părea a delimita cu rigoare obiectul, excluziunea a fost nu doar dăunătoare cercetării lingvistice de amploare sau fireștii ei racordări la științele cu care se află în relații naturale, dar a fost și semnul unei grave neînțelegeri a modalităților în care funcționează știința deoarece faptul că – într-o epocă dată – o chestiune nu-și poate aduce beneficiile la evoluția unei științe nu înseamnă nicidecum că acea epocă are vreun soi de drept exclusiv asupra acelei chestiuni sau asupra destinului însuși al respectivei științe, ci doar că, din diferite cauze, acea chestiune încă nu poate fi rezolvată în acel moment al devenirii științei.

Poate fi tentant să se creadă că limba este un sistem de semne, pe de-a întregul guvernat de legi proprii, ale căror principii le deține lingvistica. Poate fi tentantă o circumscriere ce scutește de abordarea unor aspecte alungate dincolo de limitele obiectului. Poate fi tentantă ispita creșterii eficienței prin concentrarea intensivă asupra unor aspecte cu certitudine plasate la interiorul domeniului.

Cu toate acestea, întocmai precum ființa care o produce și pendinte de care evoluează, limba este un produs bio-social evoluînd, un sistem deschis și economic, guvernat de un complex de legi ale căror principii o preced. Fără înțelegerea cauzelor evolutive ale apariției și devenirii structurilor ei, a esenței sociale a modalităților de constituire și ajustare a funcțiilor ei, apoi ignorînd datul că temeiurile limbajului și ale limbii se află în afara lor și că fundamentul

clasă, ambele se pot despărți vremelnic, cu condiția semnalării reciproce a rezultatelor care ar modifica, fie analiza, fie perspectiva.

²⁰ Parțial, ideea 'autonomiei' vine din eșecul înțelegerii caracterului sistemic și organic al realității, al unicității fundamentelor, fiind o iluzie; parțial, ea este rezultatul exagerat al rafinărilor conceptuale și metodologice, fapt care explică motivul apariției acestora nu doar la toate științele derivate, dar – pe alocuri și periodic – chiar și cele ale naturii.

comunicării este tranzacțional – limba fiind un epifenomen –, nu poate fi realmente înțeleasă nici măcar simpla ei existență interacțională, ori consecințele acesteia.

Înțelegerea complexului lingvistic are a ține seamă de toate aceste atribute și funcții, stări și evoluții, fapt ce nu se poate împlini doar pe calea lingvisticii. Atât la nivel conceptual-abstract, ca set de principii științifice constitutiv-călăuzitoare, cât și la nivel funcțional-concret, ca metodă aplicată de cercetare, lingvistica are a se acomoda continuu la obiectul la care se referă – privindu-l ca pe un organism în evoluție²¹. Pentru a-și înțelege obiectul în profunzime și a urma dinamica acestuia, este totodată necesar ca lingvistica să se acomodeze la teoriile științelor din ascendența ei și să se plaseze în perspectiva acestora, singurul act care-i permite evoluția, cu consecința creșterii adecvării la realitate, a acurateței și eficienței structural-funcționale.

Observând cum își schimbă culorile unameleon, ne putem întreba dacă face aceasta spre a comunica²². Înainte de a greși cu nerăbdarea, îi vom întreba pe biologi, care ne vor spune că schimbările de culoare urmează unor stări de excitație, ce determină activități ale celulelor cromatofore din straturile de piele, concomitent cu schimbări în modul de reflectare a luminii de către cristalele unor celule ale pielii. Acesta este mecanismul biologic, rolul lui fiind termoregulator. Plecând de la supoziția că el comunică (adevărată, în ultimă instanță, căci comunicarea este implicită), putem face felurite alte presupuneri întemeiate pe ceea ce ne spun informatica și etologia. La momentul validărilor și al cuprinderii totalizatoare a întregului, însă, nu de coerența interpretărilor sau a constructului conceptual-teoretic va fi nevoie, ci de adecvarea la fundamentul structural-procesual, care este biologic.

Faptul că, din punct de vedere evolutiv, a fost rentabil ca niște structuri să fie investite cu o funcție derivată nu numai că nu duce la eliminarea funcției fundamentale, dar nici măcar nu rupe relația organică ce o așează pe cea de-a doua în descendența celei dintâi²³.

Așa cum la producerea unor proteine participă nu doar producătorii lor direcți, dar și activitatea musculară și chiar torsiunea osoasă, tot astfel limba este produsul complex al unor structuri funcționale ce au a răspunde unor cerințe complexe și variate²⁴. Așa cum existența și acțiunea limbii generează consecințe, tot astfel este ea o consecință, și așa cum își pune ea amprenta asupra elementelor derivate, sau doar de interferență, tot astfel suportă ea acțiunea ascendenților și toate consecințele existenței și funcționării întregului complex – în cadrul fără de care n-ar exista ca atare. Dualitatea limbii (organ și instrument) și a lingvisticii (știință și instrument) face ca la contactul cu alte obiecte, respectiv, științe, ele să-și arate natura primordială de auxiliari și factori²⁵. Faptul că nu există singure și în sine, ci au a servi, indică destinul lor simbiotic – de reflexii ce pot îndemna la reflecție.

*

²¹ Această privire are în vedere cu precădere un interval foarte larg de timp, pe cât posibil cu plecare de la limbajele preumane.

²² Nu deschidem aici discuția asupra conștienței și intenționalității (cu semenii sau / și cu alții) actului de comunicare la alte animale decât omul.

²³ Unul dintre principiile universale și caracteristice nu doar lumii vii, constatabil la nivelul oricărui fel de sistem, în întreg Universul, și anume cel al tendinței de utilizare eficientă a resurselor, face ca apariția unei funcții – ca urmare a unor nevoi stringente și orientate în respectiva direcție – să nu fie neapărat însoțită de apariția unei structuri proprii. De aceea, în majoritatea aproape copleșitoare a situațiilor, structurile sînt polifuncționale, cu funcții ierarhizate; primordiale, însă, rămîn cele vitale.

²⁴ Aparatul devenit fonator are o structură adecvată îndeplinirii unor funcții primordiale și vitale, adaptările structurale și nervoase pe care le-a suferit spre a-și adăuga funcția fonatorie petrecîndu-se fără a leza primele funcții. Adaptările cerebrale necesare funcționării lingvistice a creierului uman sînt de asemenea ulterioare și secundare.

²⁵ Situația științelor matematice este similară, precum lingvistica, matematica fiind – în gradul cel mai tipic – știință și instrument.

La interiorul unui domeniu se pot face nenumărate cercetări, cu rezultate avînd aparența corectitudinii, dar atunci cînd cercetarea se apropie de limitele de profunzime și de amplitudine ale domeniului se vedește că nenumărate părți ale obiectului – uneori chiar ale esenței sale – se află în zone comune cu ale altor domenii. Nu doar că acestea pot fi realmente înțelese numai cu ajutorul învățăturilor altor științe, dar, adesea, multe din cele aparent clarificate, din zona interioară a domeniului, se cer regîndite din perspectiva amplă, procurată de alte științe²⁶. Dacă – în anumite momente de analiză a detaliului, ori de lărgire a perspectivei – prezența fundamentelor poate aduce cu sine senzația că ar fi stînjenitoare, în momentul apariției rezultatelor își arată caracterul vital pentru succesul cercetării.

Una dintre întîmplările imaginate de către baronul Muenchhausen este că a reușit să se extragă dintr-o mlaștină, pe sine și calul său, trăgîndu-se de părul din creștetul capului. Acest fapt este fals nu deoarece sfidează legile fizicii, ci întrucît constituie o imposibilitate în planul realității. În aceeași situație se află și cercetătorul care încearcă să culeagă date, să experimenteze, să analizeze și să raționeze folosind exclusiv teoriile, metodele și instrumentele științei în a cărei perspectivă se plasează.

3. Metodele aplicate în procesul de cercetare științifică decurg din răspunsul dat la chestiunea finalității acestuia: se urmărește obținerea unui construct ideatic (ontologic, euristic, etico-moral etc.) consecvent sieși, eventual orientat de considerente, deziderate, mize și valori umane, sau se caută cuprinderea, înțelegerea și descrierea lămurită a realității, întocmai cum o procură simțurile exersate și cum o cugetă rațiunea? Cea baconiană, cumpănită prin suspendarea judecății.

Perspectivă, metodă, material. De la începutul lecturii acestui text, unele celule ale organismelor noastre au murit, altele s-au maturizat, altele abia își învață rolul, altele s-ar putea naște. Chiar dacă între limite înguste, devenim și – în ciuda senzației că la scara la care se petrec lucrurile ele nu contează – consecințele procesului ne spun că percepția ajustată ne minte. Putem observa și descrie atomul de H, chiar fără a ne interesa dacă aparține unei molecule de apă sau unui țesut viu. Putem descrie adverbul, predicatul, o structură socială sau una mentală, fără a ne preocupa de originea sau apartenența lor. Invers, putem depăși detaliile elementului, preocupați de ansamblu și de procesualitate. Posibilitatea de segregare a realității și a componentelor ei, obținerea unei imagini statice a elementului și în sine pot fi convenabile unei ființe limitate – avînd, deopotrivă, sentimentul acut al curgerii timpului și atributul pierderii acestui sentiment –, dar nu încheie cercetarea. Segmentul indispensabil întregului și inutil în sine este doar punctul de inserție în obiectul cercetării, el trebuind examinat ca parte devenindă a unui întreg dinamic, scopul întregului proces fiind înțelegerea entității la nivelul apariției, existenței, relaționării și funcționării în mediu, totul spre a păși către înțelegerea devenirii întregului.

La cunoaștere, așadar, se ajunge abia după înțelegerea faptului că descrierea acurată a elementului și a stării folosesc numai dacă, după ce au fost privite o clipă separat, sînt concepute în devenirea lor unitară. Întrucît nici structura și nici funcția nu există ca atare în afara întregului pe care dimpreună și deopotrivă îl constituie și servesc, spre a pricepe cum se cuvine este nevoie ca scrutarea stării să fie urmată de examinarea proceselor entității – în contextul larg al existenței acesteia. O atare cuprindere se dobîndește prin examinarea materialului care temeinicește

²⁶De aici și necesitatea anumitor reconsiderări (mai cu seamă atunci cînd rezultatele certificate de alte științe și avansul cunoașterii corectează cunoașterea de pînă atunci, a realității). Fie date pozitive, fie elemente de cadru și de perspectivă, acele cunoștințe și învățături sînt deseori vitale pentru corecta cunoaștere din felurite domenii.

întreaga cercetare, alternînd repetat analiza microscopică cu sinteza telescopică, în care axa perspectivelor (sincronică, a stării, și diacronică, a procesului) se întretaie cu cea a metodelor (inductivă, a certitudinilor particular-concrete, și deductivă, a sugestiilor universal-abstracte).

a) Bogățiile unui text românesc de secol XVI cuprind vestigiile devenirii unui organism complex: fonetisme, forme și funcții, sensuri și valori, urmele procesului de edificare a vechiului aspect literar românesc, ale felului de constituire a textului religios românesc, ale felului în care s-a tradus, ale interacțiunii dintre limbi și culturi, adică lucruri pentru a căror cunoaștere trăiesc lingviști, filologi, bibliști, traductologi, istorici. Cei ce vor să cerceteze astfel de texte, însă, nu o pot face așezîndu-se pur și simplu în perspectiva care-i interesează, nesocotindu-le pe celelalte. Înainte de altele, cu toții au nevoie de două precunoștințe.

Mai întii, majoritatea coplesitoare a acestor texte decurge din actul de traducere. Implicația directă este că textele consecvente vor purta urmele textelor străine traduse (slavon, maghiar, latin, pentru secolul XVI), care devin astfel modele. Traducerea unui text religios implică – în conștiința traducătorului, dar și a receptorului – în mod necesar o fidelitate ridicată față de textul tradus, datorită caracterului sacru al acestuia – atît la nivel de formă, cît și de conținut. Acest lucru îi determina pe traducători să construiască textul în chipul modelului, adică nu doar prin intermediul structurilor limbii române, ci, adesea, apelînd la calcule structurale (gramaticale și lexicale), semantice, avînd diferite grade de compatibilitate cu limba română. Traducerile ce decurg dintr-o sursă prezintă o coerență acceptabilă (urmarea fidelă a textului străin avînd o contribuție însemnată). Cele care au la bază două sau mai multe surse au caracter compilatoriu²⁷, iar torsiunile cărora le este supusă limba română și incoerențele care apar aici au caracter amplificat²⁸. În al doilea rînd, însăși limba concretă, care asigură accesul la acel text, își exercita propriile solicitări, supunînd neexersata limbă română unor factori cu consecințe concrete în corpul respectivelor traduceri (potențial și în cel al vechii norme literare și al limbii). În al treilea rînd, contactul cultural și lingvistic – produs prin intermediul traducătorilor și exersat pe calea traducerilor – va avea consecințe asupra procesului de traducere, a rezultatelor sale imediate, asupra aspectului literar în formare, asupra cititorului și a auditoriului. Dar în lipsa exercițiului de traducere intens și a contactelor dintre traducători, procesul era natural, spontan, cu limite adesea friabile, și chiar dacă la nivelul limbii va lăsa urme neînsemnate și pentru puțină vreme, faptul acesta face ca analiza respectivului text să fie riscantă pentru oricine s-ar încumeta să-l analizeze, lipsit fiind de cunoașterea acestei realități²⁹. Tot acest complex abia schițat aici este plin de urmări la toate nivelele posibile, desigur, urmări variabile ca intensitate și persistență, dar care se cer a fi bine cunoscute și înțelese.

O altă chestiune ține de contextul lingvistic general. Vechiul aspect literar românesc nu preexista perioadei traducerilor decît, cel mult, sub forma unor aspecte vorbite, diferențiate spațial. Aspectul literar al unei limbi se întemeiază pe norma lingvistică aparținînd clasei dominante, fiind aspectul diastratic învingător în plan social. Uneori, cînd clasa conducătoare este alogenă, caracterul social se combină cu cel spațial. Deci vechiul aspect literar românesc se întemeiază pe normele lingvistice regionale, adică pe norma vorbitorilor cu prestigiu, care are la

²⁷ Lucru care arată și dă seamă de aceea că traducătorii ajung la înțelegerea faptului că textul și cuvîntul sacru nu sînt chiar atît de sacre, de vreme ce limbile de după Babel redau diferit forme și conținuturi identice cu sine, sau chiar produc conținuturi diferențiate.

²⁸ De unde se deduce nu doar că modelul străin exercita o presiune deloc neglijabilă, dar și că limba română încă nu avea un set de deprinderi ferme de redare a anumitor relații gramaticale și concepte.

²⁹ Cunoașterea stărilor prezente acolo – chiar dispărute apoi – este de o importanță deosebită, nu în sine ori precum în cazul celor contribuitoare la ceea ce a urmat, ci întrucît constituie piesa ce deseori dă seamă de și dezvăluie particularitățile momentului, alteori putînd explica unele evoluții ce-au urmat.

bază norma lingvistică locală – care nu putea fi prea diferențiată de cea dintâi, dar care putea prezenta diferențe sensibile și uneori semnificative, în cazul în care clasa conducătoare era alogenă.

Referindu-ne la niște texte scrise, vom observa că aspectul literar pleacă de la aspectul vorbit al clasei conducătoare, se edifică tocmai prin procesul de constituire al acestor texte și este diferențiat regional. Dat fiind contextul general fărâmițat, procesul este anevoios și fragmentat, singurul – dar cel mai consistent și cel mai important – element de unitate reală fiind sistemul limbii române. În acest cadru obiectiv se poate afirma că, pentru secolul XVI românesc, este deplasat să se vorbească mai mult decât despre niște aspecte literare incipiente, dotate cu o unitate internă inferioară celei a normelor lingvistice regionale pe care se întemeiau. Sub acest aspect, caracteristica lor o constituie coprezența în același text a variantelor fonetice și gramaticale, iar faptul că procesele de revizie nu reușeau să ofere rezultate uniforme dovedește în manieră peremptorie că aceste aspectul literar în constituire nu era nicicum unitar și că își căuta coerența internă³⁰. O atare stare, însă, este cel mai firesc lucru deoarece, în acel moment incipient, unitatea putea veni doar dinspre normele lingvistice, aspectul literar abia întrezărind ideea de unitate paradigmatică și de tratament și, pe această bază, căutându-și propriile principii (mai ales observând modelele străine, dar și nevoit să folosească din plin, repetitiv, un fond redus de forme, a căror continuă reapariție genera necesitatea clasificării și a organizării celor similare și, în subsidiar, trezea ideea ordonării cumva a întregului). De aceea, pe baza cunoașterii detaliate a acestor texte și a interpretării lor obiective, științifice, se poate arăta că ele: 1) sînt determinate de incipiența proceselor de traducere și de constituire a aspectului literar, 2) prezintă elemente ce arată limpede ponderile diferitelor influențe străine (culturale, cultuale și lingvistice) exercitate în spațiul românesc, asupra populației românești. Pe aceeași bază se poate arăta că lipsesc temeiurile care să permită interpretări orientate către postularea unei unități a vechiului aspect literar – dincolo de cea a sistemului. Tocmai această situație stă la baza celei actuale – sub multe aspecte și în numeroase puncte contradictorii, dar reflectînd fidel realități profunde –, care nu se datorează unui proces de unificare care să fi urmat trăsăturile fundamentale, sistemice, ale limbii române, în cadrul unui proces de aplicare a unor principii raționate în baza unei gândiri științifice coerente, ci unuia de impunere dirijată a uneia dintre variante, cu neglijarea celorlalte, deopotrivă decurgînd din norma lingvistică, deopotrivă conținînd evoluții compatibile și incompatibile cu cerințele unei norme culte.

Avînd în vedere aceste realități, o analiză ce ar trata materialul izolînd și interpretînd elementele în sine sau prin raportare la situația actuală (adică la neștiutul viitor), care ar ignora faptul că multe elemente se datorează modelului străin, iar nu evoluțiilor interne de pînă atunci, care nu s-ar interesa de cursul diacronic și care ar trece elementele prin filtre nededuse din parcurgerea repetată, inductiv-deductivă, a căii dintre detaliu, text și context, s-ar plasa într-o gravă necunoștință de situație, cu inerentele consecințe. Condițiile concrete, generale și particulare de constituire și funcționare a entităților cercetate, relația lor cu nevoile cărora le răspunde și evoluția lor structural-funcțională sînt fundamentale și premere oricărui demers

³⁰ Nu în mod conștient! Ci doar ca o consecință a tendinței oricărui fel de sistem, supus propensiunii naturale către economia mijloacelor și a eforturilor. De aceea – adesea și doar aparent paradoxal –, coerența indusă conștient (în special pe cale cultă) poate necesita risipă, în comparație cu „incoerența” apărută pe cale naturală. În vorbirea naturală, de pildă, asimilațiile, disimilațiile, formele neregulate sînt „considerate” din perspectiva cadrului lor existențial concret, sintagmatic, în vreme ce normarea cultă vede formele paradigmatic. Înțelegînd acest lucru în profunzime, devine ciudată mirarea lingviștilor față de fenomene contradictorii – asimilații / disimilații, de pildă. Ele sînt contradictorii doar din perspectiva observatorului care clasifică formal fără a înțelege funcțional. În anumite situații, repetarea regulată a unor sunete este energofagă, iar în altele dimpotrivă; modul natural în care organele lăsate în voia lor reglează diferenții parametri este cel firesc – desigur, acest lucru nu implică o perspectivă panglossiană, din moment ce pînă și replicarea ADN-ului este supusă abaterilor.

analitic ce-ar vrea să observe, să analizeze și interpreteze acea entitate în consecvență cu natura sa și cu cadrul ei existențial concret, eventual să-l înglobeze în construcții științifice mai ample.

După cum se vede, abordarea din perspectivă sincronică ar putea oferi analize amănunțite, crezând că a găsit în texte ceea ce de fapt nu se află acolo, și neștiind să afle ceea ce se găsește acolo. Ar interpreta greșit forme, funcții și sensuri și ar pierde tocmai ceea ce conferă importanță aceluia text – în cadrul cercetării lingvistice și în general. Imaginea astfel oferită ar corespunde unei scheme deductive sau unui construct mental extrapolat, adică unor proiecții sau coniecturi, dar ar fi lipsită de singurul lucru necesar: indispensabilele temeuri furnizate de realitatea cercetată, conectată la realitatea supraordonată și în măsură să ofere rezultate științifice valide³¹.

După ce perspectiva diacronică stabilește trăsăturile generale și particulare ale întregului context, parcursul procesual ce-a generat textul, rezultatele evolutive ale limbii române, efectele contactelor acestora cu factorii de influență, particularitățile amorsării și edificării vechiului aspect literar românesc, perspectiva sincronică poate exercita o acțiune eficientă, în cadrul unui proces conjugat și alternativ, al ambelor perspective. Aceasta întrucât nici o entitate privită static și excizată din organismul la care este parte nu poate genera cunoaștere, nici măcar despre sine însăși întrucât, decontextualizată, ea nu se mai poate referi la sine în context, ci la noua ei stare, aparentă³².

b) În limba latină exista un termen precum *scoria*, al cărui sens era ‘material steril rămas în urma extragerii minereului’. Una dintre evoluțiile lui, în limba română, a condus la forma *scoare*. Acest lucru s-a petrecut într-o zonă intens romanizată, din Munții Apuseni. Având în vedere confirmarea acestei evoluții, prin supunerea ei la legile fonetice ale momentului respectiv, precum și – mai puțin important căci în semantică nu există legi – ca urmare a concordanței (chiar identității) semantice dintre etimon și produs, inferența *scoare* < *scoria* este validă. Importanța termenului este dată de capacitatea lui de a demonstra continuitatea, după retragerea romană, a populației romanizate. Puterea argumentativă a exemplului, însă, este invers proporțională cu mărimea spațiului pentru care poate face demonstrația. Adică argumentul este cu certitudine valabil doar pentru zona din Munții Apuseni pentru care se poate documenta prezența și uzul lui *scoare*. Acest caz învață că inducția are o forță uriașă, dar se aplică doar unui interval bine delimitat (de altfel, tocmai din această hotărâre a limitelor și din capacitatea separatorie vine forța probatorie).

Pentru rom. *frînghie* s-a propus etimologia *fimbria*, cu metateza *frimbria*, fapt panroman, limbile neolatine prezentând urmași (it. *frangia*, ven. *franbe*, fr. *frange*, prov. *fremja*). Deși etimologia răspundea oricărei verificări, curînd a fost propusă o altă etimologie, **frangula*,

³¹ Chiar dacă materialul este constituit de unul sau mai multe texte vechi (eventual comprate între ele), dacă perspectiva nu este diacronică, analiza astfel operată este pur și simplu sincronică. O astfel de operațiune este nerecomandată deoarece, supus unei grile sau rețele ce decurge din teorii valabile pentru un stadiu ulterior al evoluției limbajului uman – acele teorii nefiind valide și nici măcar relevante pentru un alt stadiu de codare și gramaticalizare a limbii, de construcție și de exprimare a gândirii în formă lingvistică, decît cel care le-a dedus și creat – efectele ei sînt distorsionante.

³² Judecata în baza unor indicii fragmentare – precum în paleontologie sau în medicina legală, de pildă – are în vedere cunoașterea prealabilă a organismului, a situației sau a comportamentului respectiv, în corelație cu tipul caracteristic [diferitele trăsături particulare ale organismului respectiv, de pildă proporțiile sauriene, rata de dezvoltare a diferitelor părți ale organismului (oase, organe vitale, țesuturi etc.), cea de dezintegrare a unor elemente și substanțe, dimorfismul sexelor etc.]. O astfel de deducție, însă, este permisă doar de existența a suficient de multe inducții și perspectivări diacronice ajustate, fapt arătat și de numeroasele corecții în timp, datorate, în principal, deducțiilor pe baza materialului insuficient și neajunsurilor provocate de slaba cunoaștere a ratei variabilității. Cine are un dinozaur întreg, și găsește un os ori un dinte întocmai cu unul din scheletul întreg și din aceeași perioadă, ar avea temeuri să creadă că fragmentul poate aparține aceleiași specii. Numai că o astfel de judecată nu se întemeiază pe fragment, ci pe cunoașterea prealabilă a întregului la care, apoi, este raportat fragmentul.

presupusul etimon nefiind vreodată atestat (foarte probabil și pentru că pare mai degrabă a fi fost modelat după forma pe care ar fi trebuit să o explice, nu invers). Apoi a fost propus un alt etimon, la fel de neatestat, o variantă combinatorie a celor două: **fringula*. Rostul întregului efort – mai degrabă un măiestrit artificiu de eminent fonetician – era de a sprijini o teorie, și anume că în norma literară românească nu există rezultate ale fenomenului palatalizării labialelor (fapt inexact, de altminteri). Cazul este plin de învățături asupra fenomenului de deducție, deoarece teoriile ar trebui să se constituie în consecvența rezultatelor convergente obținute prin inducție, nu prin modificarea realității în conformitate cu concluziile obținute în baza stării reflectate de unele cazuri concrete și cu postulatele astfel extrase și apoi extrapolate.

După cum se vede inducția oferă certitudini maxime pentru speța curentă, în vreme ce deducțiile – apreciate și căutate pentru potențialul lor rol catalizant – sînt mereu specioase avînd nevoie de constantă validare, mai cu seamă prin proba inducției (din a căror aglomerare ar trebui să se constituie, de fapt). Mai mult, astfel de piloni pot fi luați – fie și ca ipoteze de lucru – din alte domenii.

c) Construind o metaforă din domeniul culinar, sociologii – îndeosebi cei care se ocupă cu sondarea opiniei publice – au obiceiul să spună că, pentru a cunoaște gustul supei, nu este nevoie să se consume întreaga supă, degustarea cîtorva linguri fiind suficientă. Dacă în felul acesta vor să spună că, în cele din urmă, realitatea se așează pe baze statistice, firește că lucrurile stau astfel. Dar situația este mult mai complexă decît pare, supa nefiind rezultanta simplului amestec dintre apă și sare, de pildă. Ea este produsul mai multor varietăți de ingrediente, supuse mai multor seturi de condiții. Diferențele dintre texturile, temperaturile de fierbere, mărimile, consistențele și componentele ingredientelor constituie tot atîtea clase de consecințe diferențiate și diferențiatore. În anumite condiții de tratament, conjuncția acestor ingrediente generează un rezultat situat în consecvența întregului proces. Chiar dacă supa poate fi privită sub un anumit aspect (gust, miros, culoare etc.), acest fapt nu înseamnă că ea se reduce la acel parametru și nici că unei cunoașteri temeinice i-ar fi suficientă cunoașterea doar a acelui parametru, privit static, într-un anumit moment al existenței supei³³. Acest lucru este comparabil cu situația în care cineva ar sonda oceanul cu o rețea și ar concluziona că acesta nu conține decît vietățile și atributele care, întîmplător, au fost reținute de rețea.

Desfășurarea unei cercetări și elaborarea unei lucrări pe o temă sînt de neconceput fără cunoașterea exhaustivă măcar a monografiilor și scrierilor teoretice care tratează acea temă, și fără stăpînirea unei cantități cel puțin relevante³⁴ de material din care decurge tema³⁵. După cum s-a văzut mai sus, întrebare, materialul oferă răspunsuri, dar întrucît el nu există la modul absolut, ci ca produs al realității-cadru, și întrucît i se pot pune întrebări ale căror răspunsuri nu-i aparțin, răspunsurile sale nu vor veni dinspre acea structură funcțională evolutivă avînd valoarea pe care

³³ Atunci cînd avem a face cu realități necomplexe – ceea ce nu este cazul –, simpla cunoaștere a lor nu aduce vreun profit deoarece, oricum, ele sînt părți ale unei realități mai complexe, abia acolo existînd o posibilă miză a cunoașterii. Cînd realitatea avută în vedere este complexă, centrarea asupra unui singur aspect poate fi folositoare doar înțelegerii elementului de detaliu, dar ar fi profund nesatisfăcător să oprim demersul cognitiv în acest punct întrucît efortul de a cunoaște un detaliu este nerentabil în sine, iar atunci cînd se poate ajunge la cunoașterea avansată este contraproductiv să ne oprim.

³⁴ Relevanța textelor vine din reprezentativitatea lor în ceea ce privește capacitatea pe care o dețin, de a reflecta realitatea întregului complex pe care conținut (textologic, lingvistic, cultural, istoric, conținutistic etc.), în timp și în spațiu.

³⁵ Acesta este un minimum rezonabil al zilelor noastre. În fapt, ar fi mai mult decît binevenit plusul adus de cunoașterea cît mai largă și profundă a teoriei întregului domeniu, a nivelelor teoretice din domeniile conexe și măcar dintr-un domeniu fundamental, a chestiunilor dezbătute de filozofia științei și, desigur, a unei cantități cît mai mari de material.

i-o dă existența în mediu, ci dinspre o formă abstractă investită cu sensurile căutate de către cercetător. Totodată, relevanța materialului cercetat este vitală. De pildă, o cercetare ce are în vedere câteva fenomene este limitată prin ea însăși; a folosi doar o parte a materialului existent (deducându-se – fără consultarea prealabilă și minuțioasă, adică presupunând³⁶ – că cealaltă parte nu ar aduce schimbări semnificative) constituie o limitare drastică și conduce negreșit la rezultate irelevante și, în esență, invalide (care doar din întâmplare ar putea fi corecte). În felul acesta, cedînd tentației umane de a construi cu nerăbdare mai degrabă decît a cerceta pe îndelete, se ajunge la explicații *ad hoc* și *post factum*.

*

Discuția asupra perspectivelor, metodelor și a materialului ne arată implicit că scăpările sau blocajul circulației pe cele două axe pot avea consecințe distorsionante, iar cunoașterea directă a materialului este o etapă incontestabilă. Doar supus atenției cercetării, prin combinarea perspectivei diacronice cu cea sincronică, aplicînd metoda empirico-inductivă, materialul oferă în chip firesc răspunsuri conforme cu realitatea, acest proces fiind singurul care îi permite cercetătorului să aibă încredere în rezultatele travaliului său.

Consecințe. Lucruri prea evidente, precum existența în continuă și ritmică mișcare a oricărei particule a Universului, interacțiunea corpurilor, existența aerului și caracterul său indispensabil pentru o ființă aerobă, alături de consecințele acestora, tind – în chip firesc, ce-i drept – să iasă din sfera conștiinței. Urmarea directă este instalarea unui comportament compatibil cu existența „încorporată” a respectivelor realități sau chiar cu inexistența lor, ceea ce generează o gândire și o mentalitate care le ignoră sau le uită. În același timp, realități de rang terțiar, adică aparențele create de interacțiunea lingvistică și socială (sociofera, psihosfera, etosfera) tind să domine gândirea, comportamentul și, desigur, limba³⁷.

Limba și ideologie. În cadrul și în consecința acestui proces, limba tinde să devină instrumentul formal care nu mai exprimă gândirea, ci o creează și o impune ca precept ideologic³⁸. Faptul se petrece prin lepădarea instrumentelor gândirii și reificarea limbii (care își însușește proprietățile lucrurilor), ducînd la crearea unei terminologii care, prin conținutul și valoarea ei, și-a pierdut atributele ce-ar trebui să o supună gândirii, ca pe o consecință controlabilă. În acest caz, structurile sintactice și mai cu seamă termenii devin tipare în care se toarnă formule eufemistice, metafore convenționalizate, clișee, în strădania de a crea și impune un registru orientat conform unei ideologii, apoi de a-l extinde dincolo de domeniul apariției sale³⁹. Întrucît limba nu mai ascultă de gândire – spre a reda rațiunea acesteia –, astfel de structuri nu pot oferi o perspectivă cognitiv-lingvistică, dar forțează un construct ideologic a cărui mișcare poate fi, cel mult, strict lineară⁴⁰, prin care limba înlocuiește realitatea și gândirea. Desigur, precum în cazul oricărei teleologii, la bază se află preconstruite ale pregîndirii, decugînd din

³⁶ Orice astfel de consultare serioasă dezvăluie cu necesitate – celui știutor, desigur – că orice material își are propriile elemente care-l pot face indispensabil și reprezentativ sau doar contributor important, pentru o cercetare multiplu perspectivată.

³⁷ De aceea rotațiile Pămîntului în jurul Soarelui au fost trecute în umbră de metri și de secunde, de aceea viteza luminii este gîndită ca un parametru schimbător – deși este o constantă, spațiul și timpul fiind variabilele –, de aceea apare cearta universalităților și de aceea, în vreme ce știința permite și chiar cere demonstrația, interpretarea este deschisă oricui, permițînd oricui să creadă orice și să ignore orice.

³⁸ Firește că nu intră în aceasta discuție situațiile în care travaliul lingvistic a reușit să opereze circumscrieri fine, să discrimineze sau doar să nuanțeze în sinul aparent uniform al conceptelor, ori să scoată idei complexe din înțelegibilitate, întrucît aceste rezultate decurg negreșit din conjuncția naturală a gândirii cu limba și din colaborarea lor corect proporționată.

³⁹ Procesul este doar aparent contradictoriu întrucît însăși apariția acestei stări este grevată de artificialitate, așadar exportul acelei modalități de exprimare nu constituie un act inconsecvent. Totodată, antinaturalitatea funciară a actului de export conștient indică cu limpezime caracterul contrafăcut al aceluia registru.

⁴⁰ Adică degeneratoare, nu evolutivă, deci încheindu-se cu necesitate prin degajări bruște de energie.

emoții, trăiri și intuiții cristalizate, devenite previziuni și calcule prospective, adică un întreg complex de impresii deghezate în cugetări.

Nu se poate ignora – dar nici nu poate fi exacerbată – banala constatare că sfera conceptuală, ideologică și lingvistică determină modul de a concepe și orîndui sfera socială. Universul conceptual și lingvistic influențează mentalitatea, tot ceea ce poate fi perceput putînd influența comportamentul și mentalitatea – cu atît mai mult dacă este repetabil.  n cele din urmă, chiar dacă simpla observare și conștientizare are consecințe asupra perceperii și conceperii realității, iar la nivelul următor poate produce modificări ale acestora, totuși, oric t de profunde par a fi aceste modificări, ele nu pot genera consecințe de rang esențial⁴¹. Aceasta  ntruc t acțiunea procesului de coevoluție – generator de efecte reale și implicat de unele situații de p n  acum – poate face ca „punctele de plecare” să avanseze, dar nu poate modifica sau afecta fundamentele.

Oric te explozii stelare s-ar produce și oric t de complexe vor fi elementele rezultate, la fiecare început de ciclu va sta H și legile de care ascultă, iar apa de pe P m nt ram ne, într-o proporție copleșitoare, aceeași de aproape sau de peste 4 mld. de ani, indiferent de stările prin care trece, de funcțiunile pe care le îndeplinește și de procesele la care este supusă; se va adapta vremelnice situațiilor și funcțiilor ei, însă fără a-și rătăci esența ori capacitatea de a reveni, la un moment dat, în starea ei inițială.  n același chip, oric te civilizații ar crea ființa umană și oric te civilizații s-ar succeda ca urmare a descompunerii lente ori a distrugerilor violente, faptele acestea pot avea însemnătate doar din perspectiva unor indivizi, grupuri sau civilizații date. Realitatea și cunoașterea ei nu sînt afectate. Un c știg din aceasta, însă, l-ar putea extrage învățatura.

Fiind un proces aletic aplicat realității, știința nu poate fi condusă de preconcepții ideologice – nici măcar științifice –, ci doar de datele pozitive generate de observație, experiment și cercetare metodică, totul supus măsurătorilor și controlului rațional.

Antipozitivism. Ar fi aberant să se susțină că cele mai r sp ndite patru elemente de pe P m nt își împart rolurile după cum urmează: H este fundament și mediu, C și N materiale de construcție, O combustibil, astfel interpret nd și metaforiz nd niște atribute reale, dar tot astfel ignor nd capacitățile acestora de a se combina, de a genera tipare și derivate, de a r m ne identice cu sine și de a se ipostazia, totodată.

Pe de altă parte, ar fi aberant să se susțină că biologia nu are nevoie de fizică, de chimie și de matematică, că antropologia sau sociologia n-au nevoie de biologie, sau că lingvistica poate exista realmente fără biologie și sociologie. Desigur, măsura în care există aceste nevoi este diferențiată și specifică, dar acest fapt nu anulează nicidecum nevoia. Mai aberant încă ar fi să se susțină că obiectele științelor sînt atît de diferite  nc t științele sociale și ale minții, de pildă, nu au nevoie de cele ale naturii, că primele își au propria epistemologie, afl ndu-se în afara incidenței metodei științifice, fiind științe ale interpretării.

O astfel de aserțiune ar fi contrazisă nu de vreo știință sau teorie umane, ci de realitatea însăși, căci apariția unei structuri și a unei funcții nu se datorează respectivei părți și nici entității care o poartă, ci este consecința supunerii componentelor realității la presiunile existențial-evolutive manifestate sub forma cerințelor mediului și a nevoilor interne de acomodare la noile

⁴¹ O situație în care se modifică esențele unui anumit nivel nu  ntr  în discuție deoarece, în orice poziție a nivelului s-ar afla, ceea ce pare esențial acolo nu constituie altceva dec t un derivat. Deși  mit  fractalic structura fundamentală, derivatele nu au capacitatea de a deține esența, aceasta nefiind distribuită; doar consecințele existenței și acțiunii ei apar peste tot.

stări. Indiferent de varietățile structurale și de variațiile funcționale, toți indivizii și toate clasele realității răspund (adaptându-se ori murind) solicitărilor fundamentale. Neuniformă, dar unitară fiind realitatea, orice formă de existență a acesteia derivă din cea de bază – naturală –, există prin acțiunea principiilor fundamentale – care sînt identice cu sine – și, într-un fel sau altul, se constituie în epifenomen⁴².

Printre altele, procesul cunoașterii științifice presupune definirea și clasificarea, pe baza diferențelor observate și decelate în sînul realității. Existența prin varietăți a realității poate necesita diferențierea consecventă și proporțională a căilor de cercetare, o cunoaștere reală putînd solicita ca varietățile să fie abordate cu mijloace adecvate. Acest lucru firește, însă, servește facilitării cunoașterii nuanțate a realității dintr-o anumită zonă și de la un anumit nivel, cu metodele specifice acelei zone și acelui nivel, adaptate acelei porțiuni a realității. Procesul acesta, însă, este doar o parte întregului proces deoarece, după abordarea specificată și particularizată, varietatea respectivă trebuie integrată realității a cărei parte este. Calea de îndeplinire a acestei condiții este păstrarea perspectivei fundamentale, singura acțiune ce poate repune în viață varietatea vremelnice decupată. Acest proces arată că separarea netă a perspectivelor și a metodelor, și imaginarea unor căi complet diferențiate (adică mai mult decît diferențierea aspectelor realității cercetate) nu poate genera cunoașterea realității (deși poate duce la construcții mentale abstracte investite cu o viață alături de cea a realității). Precum realitatea în fundamentele ei materiale și de principiu, adevărata știință este unitară la nivelul obiectului, conceptelor și metodelor pe care și le creează spre a examina și înțelege realitatea.

Omul însuși constituie o componentă a realității, o parte a mediului, un produs care nu poate anula efectele existenței realității și interacțiunilor din cadrul acesteia, deci nu poate avea pretenția că hermenezează sau ar putea determina realitatea. În fapt, mînuind în anumite modalități întregul complex al cunoștințelor sale și vizînd efecte imaginate, omul poate reduce, altera, falsifica sau obtura cunoașterea, dar chiar și acest lucru este supus legilor realității la care omul participă cu statutul său de ipostază oarecare a viului.

Între știința ce tinde cu prudență către cunoașterea lumii materiale și – atentă la propriile limite – mînuiește doar ceea ce poate realmente cunoaște, și pseudoștiința care se rupe de fundamentele materiale speculînd și interpretînd propriile coniecturi, susținînd temerar că stăpînește lumea imaterială, firește că este preferabilă cumpătarea și încrederea în rațiunea cumpănită, a celei dintîi, nesăbuitei, temerilor metafizice de realitate și închipuirilor celei de-a doua. Toate acestea deoarece în știință lucrurile sînt așa cum sînt indiferent de opiniile, de dorințele, de dezideratele morale, de concepțiile ideologice ale indivizilor sau ale grupurilor; simplul fapt că ființa umană gîndește realitatea nu modifică realitatea fundamentală.

Concluzie. Producția și acumularea, timp de 2500 de ani, de știință și de cunoaștere au crescut cantitatea de cunoștințe, asimilarea acestora continuînd a fi condiția necesară pentru a ajunge la cuprinderea științifică a realității. Măsura accelerată în care cunoașterea se aprofundează și amplifică impune lărgirea perspectivelor teoretice și generale, concentrarea celor concrete și speciale, dezvoltarea fiind dată de cuplul concurențial format de creșterea acurateții și cuprinderea domeniilor conexe și a celor fundamentale. Buna stăpînire a unui domeniu este marcată de capacitatea de a-i identifica temele reale și de a le observa pe cele care îl transcend,

⁴² Nivelul social-mentalitar este consecința evoluției celui biologic și, esențialmente, ia căile acestuia. Chiar dacă, în chip firește, un derivat el are nevoie de trăsături proprii, identitare, pentru a exista, în mod esențial, nevoia vitală pe care o prezintă este de a nu se abate de la esența ontologică a genitorului său.

contribuind la cunoașterea nuanțată și profundă a întregii realități. Adevăratul acces la domeniu, însă, apare o dată cu înțelegerea sistemică și organică a realității (adică a felului în care se constituie, există și funcționează ea) și depășirea etapei de segregare a științelor. Întrucât energiile mari și de calitate nu vin din numărul celulelor dispartate, ci din coeziunea colaborativă a acestora, în condițiile nemodificării modalităților de organizare și funcționare ale creierului uman și a capacităților de stocare și asociere ale acestuia, soluția ar putea fi oferită de relația colaborativă dintre științe, pe temeiul caracterului unitar al realității.

*

În cele ce preced am susținut că, deși realitatea poate fi cumva și chiar întrucâtva înțeleasă pe calea unei științe, ea poate fi științific înțeleasă – cu prețul unor eforturi proporționale, desigur – doar dacă se ajunge la ea pe calea prospectivă, cu ajustări retrospective, de parcurs. Aparența, nuanțele și altele asemenea pot fi cercetate și interpretate din perspectiva domeniului în care apar și se manifestă, însă amploarea și profunzimea cunoașterii decurg din și necesită conjuncția perspectivelor. Cercetarea ajunge acolo încorporând cauzele, contextul dinamic și funcțiile entității observate și cugetate – în armonie cu originea, evoluția și natura ei.

Căci știința nu este democratică și nicicum ochlocratică, ci o formă rafinată de aristocrație spirituală, ai cărei factori distructivi sînt superficialitatea și dogma

.

LE CHAMPS SEMANTIQUE DU MOT VERT

Adela Marinela Stancu

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Our study aims at presenting meanings of the word green as they appear in the specialized explanatory dictionaries. We have shown the extent to which this word has become known in the common language (idioms, phrases, proverbs).

Keywords: green, symbol, expression, phrase, proverb.

Le vert est un champ sémantique qui regroupe les couleurs situées sur le cercle chromatique entre le jaune et le bleu. Le vert dû à la chlorophylle est la couleur de la plupart des feuillages de la végétation.

Du point de vue culturel, le vert a, comme toutes les couleurs, des significations diverses: dans certaines cultures, le vert symbolise l'espoir, le hasard, la chance, la nature, la croissance.

La signification la plus répandue est la nature, comme dans le judaïsme et le christianisme.

Le vert est considéré comme la couleur traditionnelle de l'islam, en raison de son association avec la nature: l'oasis est source de vie dans le désert. En islam, le paradis est présenté comme plein de verdure. C'est peut-être l'islam qui, le premier, a associé vert et nature, car la conception occidentale jusqu'au XVIIIe siècle reste imprégnée de la théorie des quatre éléments, considérant que le feu, l'air, l'eau et la terre forment la totalité de la nature. Pour l'Islam, vert est le salut, d'où le drapeau vert, car le manteau du prophète Mahomet était vert. Au paradis musulman, les saints sont vêtus de vert comme le prophète, car ils représentent la connaissance.

Le vert est une couleur très répandue dans les pays ou régions celtiques. Un des hymnes celtes a pour titre «green lands» ce qui signifie en français «les Pays ou Terres Vertes».

Le vert est une couleur froide qui symbolise l'espoir, le hasard, le destin et la chance. Chez les Chinois, c'est le signe du printemps et de la bonté, représentant la sève universelle qui donne la naissance et la vie.

En Chine, cette couleur correspond à l'ébranlement, ce qui correspond au jaillissement de la nature au printemps et aussi au bois, à l'espérance, à la force, à la longévité, à l'immortalité. En Indes, les eaux primordiales vertes donnent la vie et la déesse de la matière philosophale qui naît de la mer a le corps vert.

Le vert est le symbole de la jeunesse, de l'inexpérience et de la crédulité, probablement par analogie aux fruits non mûrs. L'origine de cette symbolique réside dans le fait que le vert est la couleur des feuilles naissantes, des bourgeons, de la verdure du printemps. Dans la liturgie catholique romaine, le vert est porté par les ministres ordonnés durant les offices du temps ordinaire.

Pour le christianisme, le vert représente la régénération de l'âme, la charité, la sagesse, c'est la couleur de la Vierge et de l'Enfant Jésus et du Christ après sa crucifixion. La croix et les

instruments de la passion étaient représentés en vert au Moyen Âge. Les vêtements liturgiques de la messe sont verts pour certaines fêtes. Le vert est la manifestation de l'Amour et de la Sagesse divine dans la création, origine de la vie, de la beauté, jeunesse, vigueur, force vitale. Il s'identifie à la régénération de la nature et aussi à la régénération spirituelle avec l'espérance de l'immortalité.

Dans le drapeau irlandais, le vert symbolise l'Eglise catholique romaine par opposition à la religion protestante en orange. Le blanc symbolise la paix entre ces deux religions. Au Moyen Âge, le vert signifie la joie.

L'association du vert avec le hasard et la chance viendrait du fait qu'il était l'une des couleurs les plus instables en teinturerie, d'où son interdiction traditionnelle au théâtre. Il est possible aussi que certains comédiens aient été empoisonnés par de l'oxyde de cuivre ou du cyanure présents sur les costumes verts à l'époque médiévale. On raconte aussi qu'au Moyen Âge, le rôle de Judas était souvent tenu par un acteur vêtu de vert, que le public prenait fréquemment à partie à la fin de la Passion (voir en concordance la couleur verte dans les superstitions théâtrales). Au théâtre, il existait une tradition (ou une superstition) qui interdisait aux acteurs de porter des vêtements verts sur scène. L'origine en serait que Molière portait des vêtements verts lors de sa dernière représentation sur scène juste avant sa mort. Cependant, d'autres sources prétendent que l'habit de Molière était en fait jaune, et pas vert.

Le vert étant la couleur de l'espoir, il est ainsi attribué à la langue internationale Esperanto et à son principal symbole, l'étoile verte à cinq branches et à son drapeau.

Le vert est dans la symbolique planétaire antique la couleur de la planète Vénus.

Le vert véhicule les symboles de la croissance, du calme, de la nature et de la sécurité. Il porte aussi la générosité et la bienveillance, le vert représentant légitimement la nature et l'eau. La couleur verte est une couleur reposante et relaxante. Elle correspond à la renaissance de la nature, à la croissance, à la jeunesse, à l'expérience. C'est à la fois l'éveil de la vie et sa pérennité.

Cette notion expliquait au Moyen Âge le chapeau des évêques, pasteurs qui guidaient vers les verts pâturages, mais aussi les chapeaux verts des médecins et apothicaires, car ils utilisaient des plantes.

L'habit vert est l'habit porté par les membres de l'Institut de France, et notamment de l'Académie française, lorsqu'ils se réunissent en réunion solennelle, d'où le syntagme *habit vert* «nom donné au costume des académiciens».

Avec le noir et le bleu, le vert sombre est une des trois couleurs généralement utilisées pour les sacs poubelles de grands volumes. Avec le rouge, le jaune et le bleu, le vert est l'une des quatre couleurs adoptées par la Communauté Européenne pour les conteneurs et poubelles du tri sélectif. Les conteneurs verts sont en principe destinés à recevoir les bouteilles en verre.

La couleur verte est utilisée par plusieurs marques commerciales: Géant Vert (maïs en boîte), Feu Vert (chaîne de boutiques et garages pour véhicules), un magazine écologiste publié dans les années 1970 s'intitulait le Sang vert (il n'existe plus). Citons aussi la marque Maison Verte qui fabrique une ligne de produits d'entretien respectueux de l'environnement.

Les mouvements écologistes, tels que Greenpeace, utilisent le vert en raison de sa fréquence dans la nature et de son association avec la vie.

Les enseignes couramment utilisées par les pharmacies sont la croix verte, le caducée vert ou le bol d'Hygiea. La couleur verte est presque toujours associée à la pharmacie.

Le vert communique la sécurité d'un trajet, comme dans les feux de circulation.

Sur les bateaux et les avions, le feu de position vert indique le côté tribord, en opposition au feu rouge indiquant bâbord.

Il existe des partis politiques appelés les «Partis Verts» dans plus de 100 pays à travers le monde, pour signifier qu'ils s'investissent dans la «vie» politique. Il existe aussi un terme plus générique, le terme de *parti vert* (ou parti écologique) utilisé par de nombreux partis axés sur l'environnementalisme. Il existe aussi la croix verte internationale pour l'avenir durable.

On dit des chasseurs alpins qu'ils ont le «*sang vert*»

Comme terme sportif, il est rencontré au golf, la région autour du trou est dénommée *vert* (*green* en anglais). *La ceinture verte* est un grade d'apprentissage dans certains arts martiaux et sports de combat. Pour les pistes de ski, en Europe, le vert représente les pistes très faciles (pour les débutants). Vert est la couleur du maillot de l'ASSE qui est l'équipe de foot de Saint-Etienne dans la Loire (Rhône-Alpes, France) et ils sont surnommés «Les Verts» dans la région.

Même en photographie, le vert était la première couleur à se ternir et à s'estomper.

Le vert est symboliquement la couleur de l'instabilité représentant ce qui bouge, ce qui change, ce qui varie. Les jongleurs et les bouffons s'habillent en vert. Les jeux d'argent s'organisent sur des tables tapissées de vert. Elle représente la chance, l'infidélité, la jalousie et l'immortalité.

Le dollar, associé au jeu d'argent, est en vert alors qu'auparavant on associait la monnaie au doré ou l'argenté. Ce ne sera qu'à partir du XIXe siècle que l'occident associera le vert à la nature qui deviendra ensuite le symbole de la lutte contre les immondices, de la propreté et de l'espoir, comme de l'esperanto (avec le blanc).

En ésotérisme, le vert est synonyme de création spirituelle. L'émeraude est considérée comme la pierre de la chasteté, la légende dit qu'elle change de couleur si l'amant qui vous l'a offerte vous est infidèle. Il est le symbole des œuvres accomplies pour la régénération de l'âme et par extension de la charité.

En thérapie, le vert aide à soigner d'anciennes blessures affectives ou émotionnelles et à apporter la paix intérieure. Cette couleur par la force et l'activité qu'elle transmet, aide à refermer les portes laissées entrouvertes, à lâcher prise, et ainsi aller de l'avant avec optimisme. La couleur verte rend plus conciliant et compréhensif, elle favorise les amitiés et consolide l'amour.

Le vert a également un côté négatif, avec la représentation de démons, de dragons, d'esprits, de martiens et des créatures maléfiques. Il est associé à certaines superstitions négatives: les comédiens refusent de s'habiller en vert (la couleur verte étant fabriquée à partir de cyanure, les comédiens transpirants beaucoup absorbaient le cyanure et tombaient gravement malades), les livres en vert (avec les couvertures vertes) seraient les moins vendus.

Le vert est également la couleur du diable et des êtres surnaturels (les fées, les sorcières et même les martiens). Ainsi, le vert est associé à l'étrangeté, au fantastique. La raison vient peut-être du fait que le vert est une couleur instable, un mélange de jaune et de bleu, qu'il est parfois difficile à obtenir. D'ailleurs, le vert est la couleur de l'indécision.

Le vert évoque la maladie et la mort, car c'est la teinte de la peau d'une personne malade, d'un cadavre, du pus. Un teint de peau vert est souvent associé à des nausées et à un état malade.

Le vert est également utilisé pour décrire la jalousie et l'envie.

En opposition avec tout cela, le vert est aussi associé à la folie et à ce qui est inquiétant (tout ce qui est extra-terrestre notamment). De plus, si c'est la couleur de la chance, c'est par conséquent - en cas d'échec - celle de l'infortune et de la malchance.

En ce qui suit, nous porterons une discussion sur les sens du mot *vert*, tel qu'il apparaît dans des locutions et des expressions figées, mais aussi en onomastique. Nous précisons que toutes les informations présentées dans cette étude ont été extraites des dictionnaires explicatifs,

étymologiques, des dictionnaires des dictons et proverbes, tels qu'ils apparaissaient dans la bibliographie.

Le Petit Robert explique le mot *vert* «qui est intermédiaire entre le jaune et le bleu». Du point de vue étymologique, on le considère comme étant d'origine latine, de *viridis* «qui a encore de la sève».

Comme nous avons discuté au début de cet article, le *vert* désigne principalement la nature, d'où les expressions:

- *bois vert* «bois qui garde de la sève»
- *ceinture verte* / *cité verte* / *espace vert* «ensemble des parcs et jardins d'une agglomération»
- *enfer vert* «forêt vierge»
- *l'or vert* «ressource de la nature ou vente de terrains agricoles; la végétation»
- *la classe verte* est une «sortie de classe ayant lieu à la campagne»
- *La verte Érin* désigne «L'Irlande»

Dans le domaine de l'agriculture, *l'engrais vert* désigne un «engrais sous forme de plante, qui est semé pour aider à l'amélioration et la protection du sol. Sa semence n'est pas effectuée en vue d'une récolte». On a commencé à parler d'engrais vert dans la seconde moitié du XXe siècle, notamment avec les préoccupations écologiques et environnementales grandissantes. Trois grands genres d'engrais vert ont ainsi été mis en place: les cultures intercalaires, les engrais verts en dérobée et les engrais verts de pleine saison. En parlant d'un produit végétal, «qui n'a pas encore atteint (la couleur de) la maturité», on en a: *blé vert* «blé en herbe», *fruit vert*, *raisins verts*, *pois vert*, *café vert*.

Relatif à l'agriculture, aux problèmes de l'économie, de la politique agricoles (notamment au niveau européen), on rencontre les expressions:

- *droit de vert* «droit de pâture»
- *Europe verte* «marché commun agricole de la Communauté économique européenne».
- *franc vert* «franc utilisé dans le Marché commun agricole»
- *l'énergie verte; or, pétrole vert* «source d'énergie, de richesse représentée par des végétaux, des produits de l'agriculture»
- *la main verte* représente une «aptitude dans le domaine des végétaux»
- *pouvoir vert* «force économique du monde agricole»
- *révolution verte* «introduction et adaptation dans les pays en voie de développement des techniques agricoles des pays industrialisés en vue d'obtenir de meilleurs rendements»
- *ruban vert* «décoration du Mérite agricole».

Concernant l'horticulture, le jardinage, on en a les expressions:

- *classe verte* «classe transplantée momentanément à la campagne, partageant son temps entre les études scolaires et les activités de plein air»
- *moto(-)verte* «utilisation de la motocyclette pour des randonnées dans la campagne ou en forêt, en dehors des routes et chemins»
- *station verte* «localité rurale située dans un cadre naturel attrayant et qui offre des possibilités d'hébergement pour les vacanciers, qui développe des activités touristiques de plein air selon des critères officiels précis»
- *téléphone vert/ numéro vert* «centre d'information sur tous les problèmes de plantes et de jardin mis gratuitement chaque jour à la disposition du public»

En viticulture, *le gros vert* est un «cépage donnant des raisins de table blancs, d'une qualité inférieure à celle du chasselas, mais qu'il concurrence à cause de sa maturité plus tardive et de son prix moins élevé». *Une opération, une taille en vert* représente une «opération pratiquée avant la maturité». Par métonymie, en œnologie, en parlant d'un vin, d'un alcool, «qui a un goût

âpre dû au manque de maturité du raisin, trop riche en acide, qui n'est pas fait» → *le vin vert* «vin nouveau».

En gastronomie, en parlant de légumes, *le vert* signifie «qui a la couleur des végétaux chlorophylliens: *chou vert; menthe verte, haricot vert, légumes verts, salade verte* ou «qui est consommé avant maturité: *olive, poivron, poivre* vert*». *Le thé vert* est le «thé immédiatement torréfié après récolte pour éviter la flétrissure, la fermentation et le noircissement des feuilles». Par métonymie, on obtient:

- *la mayonnaise, la sauce verte* représente la «mayonnaise, sauce colorée avec du jus d'épinard ou des fines herbes pilées»

- *les anguilles au vert* «anguilles présentées avec une préparation à base d'épinards, d'oseille et de persil»

- *les sardines en vert* «sardines conservées sans être séchées, couvertes d'un peu de sel»

En armée, *les Bérêts verts* désignent «des représentants de la Légion étrangère»; en particulier, «membres des unités américaines spécialisées dans la contre-guérilla». D'abord attribué en 1948 au bataillon étranger des parachutistes, régiment de la Légion étrangère, le bérêt vert s'étend petit à petit à tous les régiments de ce corps de l'armée de terre française pour en devenir la coiffe officielle en 1957. Depuis, l'expression est entrée dans le langage populaire pour identifier tous les membres de la Légion étrangère, obligatoirement coiffée cet attribut. *Les hommes verts* ou, par ellipse, *les verts* sont les «soldats allemands pendant la Seconde Guerre mondiale». Familièrement, *les petits hommes verts* représentent les «martiens, extraterrestres».

En biologie et en médecine, *vert malachite, vert de méthyle* est une «matière colorante présentant cette tonalité et qui est utilisée pour colorer diverses préparations ou en thérapeutique».

Comme terme politique, avec le sens «qui concerne l'écologie, le mouvement écologique», on enregistre:

- *candidat vert* «membre de ce parti»

- *électorat vert* «les écologistes»

- *Les verts* «parti politique du XXe siècle (notamment en France, en Allemagne) qui se consacre principalement à la défense de l'environnement, de la qualité de la vie»

En géographie, *Le Cap Vert* représente le Cap le plus occidental de l'Afrique».

En zoologie, *le vert* entre dans la formation des noms des espèces: *levert-brunet* «espèce de moineau», *le vert-doré* «espèce de noctuelle», *le vert-montant* «espèce de Bruant», En parlant de l'aspect extérieur d'un animal, de sa peau, de son pelage, de son plumage, on en a: *col-vert, huître verte, libellule verte, pic-vert, serpents verts, singe vert*.

Comme terme de finances, familièrement, *le vert* est une «fascicule [à couverture verte] édité après le vote de la loi de Finances et contenant notamment une analyse détaillée des moyens budgétaires en emplois et crédits accordés à un Ministre». Toujours dans ce domaine, on enregistre un terme vieilli *le bonnet vert* qui était un «bonnet que portaient les banqueroutiers».

Le billet vert est une «périphrase pour désigner le dollar, monnaie des Etats-Unis», parce que toutes ses valeurs sont représentées par des billets de couleur verte, contrairement à d'autres monnaies qui changent de couleur selon la valeur du billet. Les billets verts tels qu'on les connaît ont été introduits en 1861.

Comme terme vieux, *les factions des verts* étaient les «partisans de ceux d'entre les conducteurs de chars qui étaient habillés de vert».

Le cuir vert est le «peau de l'animal encore sur la dépouille». Il désigne la dépouille de l'animal issue de l'abattoir; il s'agit plus de peau que de cuir. Elle est toutefois nommée cuir vert, car jeune et non traitée, à l'instar du bois vert.

Le vert galant est un «homme entreprenant envers les femmes». L'origine de cette expression remonte au XVIe siècle où un galant était un homme audacieux. Au XVIIe, l'expression est passée au domaine amoureux pour désigner un homme entreprenant, le vert symbolisant la vigueur.

Langue verte est un «langage libre et cru». Expression familière, très peu usitée et peu connue, s'emploie pour désigner un langage libéré, cru et elle serait proche de l'argot. L'association de la couleur verte au langage libéré n'a pas vraiment de logique et semble même incongrue.

Le carburant vert désigne la catégorie de «biocarburant» et *les lunettes vertes* «lunettes aux verres teintés pour protéger la vue».

Les feux, les signaux verts représentent les «feux, signaux de circulation indiquant que la voie est libre».

Comme terme argotique, au figurait, on enregistre *le dos vert* «un souteneur» et *la fée verte* «absinthe», avec les synonymes *dame verte*, *muse verte*.

En parlant d'une personne, par métonymie, *le vert* peut faire référence:

- aux vêtements avec lesquels elle peut être habillée
- à la couleur du visage «qui a perdu sa carnation habituelle pour prendre une grande pâleur, nuancée d'un ton entre le bleu et le jaune, sous l'effet du froid, de la dégradation physique, de l'émotion, des sentiments négatifs»
- à l'âge «qui est peu avancé en âge, dépourvu de maturité; qui a la fraîcheur acide, la vivacité de la jeunesse» → *cœur vert* «jeune»
- aux qualités physiques, intellectuelles, morales: *cynique, franc, hardi, mordant, truculent*

Par métonymie, en parlant d'un minéral, on enregistre:

- *roche verte* «roche métamorphique généralement de couleur verte, roche issue d'éruptions sous-marines (*ophiolites*) ou roche volcanique basique dont la coloration verte résulte d'une altération particulière (*serpentine*)».

- *vert antique* «marbre brèche composé de fragments anguleux, de calcaire blanc veiné et de serpentine. Ce marbre était connu des anciens qui le tiraient de la Macédoine»

- *vert Campan* «marbre vert clair, avec des marbrures de vert foncé, coupées de traits gris. Ce marbre, originaire des Pyrénées, était tiré de la vallée de Campan» «sorte de marbre»

- *vert de Corse* «roche primitive qui contient du jade»

- *vert de Florence* «marbre vert antique»

- *vert de Suse* «marbre vert du Piémont».

Dans ses différentes acceptions, *vert*, comme adjectif s'associe parfois (avec ou sans trait d'union) à un autre adjectif de couleur substantivé pour indiquer une couleur intermédiaire: *bleu vert*, *gris vert*, *jaune vert*, *or vert*. L'association de *vert* avec un autre adjectif préposé reste généralement invariable: *vert espérance*, *vert lumière*, *vert mer*, *gros vert*, *vert en bouteille*.

À propos de la matière colorante, pigment présentant cette tonalité, on en a:

- *vert acide, brillant, clair, cru, foncé, frais, glauque, sombre, tendre, vif; beau vert*
- *vert anglais* «nuance de vert clair»
- *vert de chrome* «mélange (...) de jaune de chrome et de bleu de Prusse, avec ou sans charge de sulfate de baryte; pigment pour celluloïd (...), peintures»; *vert oxyde de chrome* «pigment à base d'oxyde de chrome anhydre ou hydraté»
- *vert de cobalt* «pigment minéral de synthèse apparu à la fin du XVIIIe siècle»
- *vert de cuivre* «cuivre malachite soyeux»
- *vert de montagne* «cuivre carbonate impur»
- *vert de Scheele ou de Schweinfurt(h)* «nuance de vert vif, employé comme pigment en peinture, prohibé dans certains pays en raison de sa toxicité»

- *vert de Vénus** «couleur de Venus»
- *vert de vessie* «nom de couleur dans le domaine des beaux-arts, une nuance vert-jaune terne»
- *vert de zinc* «mélange de jaune de zinc et de bleu de Prusse»
- *vert émeraude* «oxyde de chrome hydraté, très résistant, utilisé en peinture, teinture».
- *vert malachite* «produit chimique principalement connu pour ses qualités de colorant bleu-vert; son nom provient d'un carbonate minéral: la malachite»
- *vert Victoria* «vert de chrome».
- *vert wagon* «vert anglais additionné de noir»
- *vert(-)Véronèse* «nom de couleur surtout en usage dans les beaux-arts, qui désigne une nuance de vert tirant sur le jaune».

Dans ses différentes acceptions, *vert*, substantif, s'associe parfois (avec ou sans trait d'union) à un adjectif de couleur pour indiquer une couleur intermédiaire: *vert bleu*, *vert bleuâtre*, *vert doré*, *vert jaunâtre*, *vert jaune*, *vert noirâtre*, *vert brun*, *vert noir*, *vert or*.

Vert, substantif, s'associe (avec ou sans trait d'union ou relié par la préposition *de*) à d'autres substantifs désignant une couleur typique ou à des noms propres, pour évoquer un ton spécial:

a) associé à un terme du domaine végétal: *vert amande*, *vert artichaut*, *vert chou*, *vert épinard*, *vert (d')herbe*, *vert (de) mousse*, *vert-olive*, *vert(-)pistache*, *vert(-)pomme*, *vert (de) prairie*, *vert(-)pré*, *vert-sapin*, *vert tilleul*

b) associé à un terme du domaine minéral: *vert (de) bronze*, *vert (de) jade*

c) associé à un terme désignant une chose colorée: *vert (de) bouteille*, *vert d'eau*, *vert (de) mer*, *vert de pois*, *vert purée*

d) associé avec un nom propre: *vert(-)céladon*, *vert(-)nil*, *vert de Saxe*.

Il y a enregistrées dans les dictionnaires explicatifs quelques locutions verbales, telles que:
aller au diable (au) vert (ou *au diable Vauvert*) «(vieilli) aller extrêmement loin»
avoir la main verte / les doigts verts / pouces verts «savoir entretenir les plantes, être habile à les cultiver»

avoir le feu vert «être autorisé»

c'est chou vert et vert chou «c'est identique, similaire»

ce sont trop verts «on dit de quelque chose qu'on affecte de dédaigner parce qu'on ne peut pas l'obtenir»

couper les blés en vert «les couper avant maturité, en herbe»

donner le feu vert, onde verte «autoriser à faire quelque chose», «permettre d'entrer en action, d'agir». Les premiers feux tricolores sont apparus en 1933 en France.

donner, employer, manger... le vert et le sec «(fig.) utiliser tous les moyens disponibles pour mener à bien une entreprise»

en dire, en entendre, en faire des vertes (et des pas mûres) «(fam.) dire des choses extraordinaires, incroyables, scandaleuses», «raconter des histoires lestes»

en voir / entendre des vertes et des pas mûres «voir / entendre des choses surprenantes, désagréables, choquants ou excessifs»

être trop verts «être trop acides»

être vert «(pop., fam.) être pâle de déception, subir une grave déconvenue, tromperie»

être vert de rage «(fam.) être très en colère»

être, passer au vert «avoir, donner la possibilité de circuler»

jouer au vert «(vieilli) jouer à un jeu où l'on devait porter pendant tout le mois de mai une feuille verte cueillie le jour même, et où l'on payait une amende si on était pris sans cette feuille»

laisser sur le vert «laisser quelque part quelqu'un attendre beaucoup longtemps, sans y revenir»

manger son blé en vert «(fig., vieilli) manger son blé en herbe»

mettre (un animal, un cheval) au vert «laisser brouter un animal librement, le nourrir au fourrage frais»

prendre quelqu'un sans vert «le prendre au dépourvu»

recevoir une volée de bois vert «encaisser de forts reproches»

se mettre / être / rester au vert «(fam.) aller, se reposer à la campagne pour reprendre des forces au contact de la nature et oublier les tracas habituels; s'isoler, se mettre au calme»

traverser au vert «circuler lorsque le feu indique que la voie est libre».

vendre quelqu'un sans vert «prendre à l'improviste»

voter vert «qui contribue à la protection de la nature, au respect de l'environnement»

Cette couleur a inspiré beaucoup de proverbes, en invoquant généralement «les bénéfices» de la nature:

Belle fille, pain frais et bois vert, mettent une maison à désert.

Bois vert, femme jeune et pain chaud, sont la ruine de la maison.

Bois vert, pain chaud et cidre nouveau, mettent la maison à vau l'eau.

Bois vert, pain frais et belle fille, sont la ruine d'une maison.

Bois vert, pain frais et femme neuve, sont trois mauvaises choses dans un ménage.

Bois vert, pain tendre, soupe à l'oignon, ruinent la maison.

Ne faut pas se changer de bois vert, quand il y en a assez de sec.

Femme acariâtre, bois vert et pain chaud, ont bientôt conduit l'homme au tombeau.

Feu d'amour et (feu de) bois vert, mettent la maison à l'envers.

Gouvernement de jeunesse, labour de taureau, pain chaud, bois vert, d'une bonne maison en font une pauvre.

Jeune femme, bois vert et pain tendre font bientôt maison à vendre.

Jeune femme et bois vert, mettent la maison à l'envers.

La femme qui a le cerveau vert ne mûrit jamais.

Pain frais et le bois vert font marcher la maison de travers.

Pain frais, filles à marier et le bois vert, appauvrissent le ménage.

Pain frais, trop de filles et le bois vert, mettent une maison à désert.

Pain tendre, bois vert, porc à l'oignon, ruine la maison.

Qui est en pays mal, monte l'hiver, il est par tout pris sans vert.

Si le chêne a beaucoup de pomme d'un jaune tirant sur le vert, la mortalité est parmi les hommes, neige, froidure grand hiver.

Si tu veux vivre longtemps, il faut laisser courir l'eau dans le lys et ne pas aller te charger de bois vert dans la forêt.

Tu es comme l'orvet, tu n'es gris, ni vert.

Une jeune femme, du bois vert, du pain frais, une flamiche à l'oigne, c'est la ruine d'une maison.

Vin trouble, pain chaud et bois vert, acheminent l'homme au désert.

En ce qui concerne le champ sémantique de ce mot on peut dire qu'il est très productif, rencontrant à travers notre étude nombreuses expressions et locutions.

BIBLIOGRAPHY

Barré, Louis, Landois, M. Narcisse, *Complètement du Dictionnaire de l'Académie Française*, Bruxelles, 1839 (édition en ligne)

Brachet, August, *Dictionnaire Etymologique de la langue française*, Paris, 1872 (édition en ligne)

Dictionnaire de l'Académie française, Paris, 1835 (édition en ligne)

Le Nouveau Petit Robert de la langue française 2008, Paris, Editions Robert, 2007

Matei, Ioan, *Dicționar de argou francez-român*, București, Editura Niculescu, 2011

Picoche, Jacqueline, *Dictionnaire étymologique du français*, Paris, Editions Robert, 2006

Rat, Maurice, *Dictionnaire des locutions françaises*, Paris, Editions Larousse, 1957

Schinteie, Ion, *Dicționar franco-român de cuvinte, expresii și locuțiuni*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1983

Trésor de la langue française informatisée, (version électronique du *Trésor de la Langue Française*, dictionnaire de référence du XIXe et XXe siècle)

www.gallica.bnf.fr

www.linternaute.com

www.wikipedia.fr

THE ACTUAL RELIGIOUS DISCOURSE FROM A DIDACTIC AND PREGMATIC PERSPECTIVE

Mirela Aioane

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The religious discourse is, on an institutional level, a kind of demonstrative, argumentative discourse, focused on techniques aimed at persuading and educating/ instructing the receivers. The article discusses some new psychological aspects of the Christian preach, as a primordial manifestation of the religious discourse, insisting on the educational role of the preacher, the language used inside the Christian Catholic/Orthodox cult in the new socio-cultural context in which live, today, the receivers of their educational messages. We try to make a classification of the different types of preach and of the types of preachers, emphasizing the most modern of all, the one belonging to the internet age.

Keywords: religious discourse, preaching, verbal interaction, didactic character

Preliminarii. Ideea de a scrie acest articol s-a născut în urma lecturării unei cărți foarte interesante, *Pietrele vorbesc*, a ieromonahului Savatie Baștovoi¹, în care autorul prezintă succint tema prediciei și a predicatorului, realizând o prezentare istorică a acestora, cu observații critice pertinente și surprinzătoare, ajungând până în zilele noastre, epoca predicilor on line, a spovedaniei telefonice sau a consultării paginii facebook a preotului paroh din parohia cartierului și nu numai.

Despre predică, ca manifestare a discursului religios și despre predicatorii de astăzi vom încerca să vorbim în lucrarea de față, insistând asupra destinatarilor acestui tip de mesaj, a actualei sale percepții, a caracterului didactic implicit sau explicit, fără a avea pretenția unei prezentări exhaustive a subiectului.

Discursul religios este, din perspectivă pragmatică „manifestarea caracterului pragmatic al comunicării, (...) comunicare, în anumite condiții de producere, plus condițiile de producere, dezvăluind în resorturile sale intime, caracterul acțional al vorbirii”²; discursul este expresie a limbajului uman în interacțiunea verbală, care presupune cel puțin un emițător și un destinatar al mesajului transmis. Așadar, din punct de vedere pragmatic menționăm actul locuționar, al pronunțării discursului; actul ilocuționar, al manierei în care acesta este formulat și actul perlocuționar, modul în care acest discurs este perceput de ascultător(i). În discursul oral, de care ne vom ocupa în prima parte a lucrării noastre, pot fi observate și analizate toate cele trei acte de

¹Savatie, Baștovoi, *Pietrele vorbesc*, București, Cathisma, 2014. Savatie (Ștefan) Baștovoi este din 2002 ieromonah la mănăstirea Noul Neamț, Patriarhia Rusă, Transnistria. Este teolog, eseist, poet, scriitor ucrainian din Republica Moldova (născut în 1976), fondatorul Editurii Cathisma.

²Elena, Dragoș, *Introducere în pragmatică*, Cluj, Casa Cărții de Știință, 2000, p.54

limbaj; în cadrul unui discurs scris (în cazul predicilor religioase ce pot fi citite on line, de exemplu), actul perlocuționar nu mai poate fi analizat și putem doar să presupunem că forța de persuasiune și caracterul didactic al respectivei predici nu se pierd complet.

În prezentul nostru studiu ne vom referi și la caracterul didactic, de învățătură, pe care l-a avut sau a dorit mereu să-l aibă predica religioasă. Cuvântul *predică*, provine din limba latină, din verbul *predico, predicare, predicavi, predicatum*, a face cunoscut, a lăuda, cum putem citi în orice dicționar al limbii române. În cultul creștin, predica face cunoscută, transmite învățătura christică. Înainte de Înălțarea sa, Hristos îi îndeamnă pe Sfinții Apostoli să vestească învățătura sa tuturor oamenilor, de unde caracterul didactic al predicii: “ Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui, și a Fiului și a Sfântului Duh” (Matei, 28,19). Din prima zi a Bisericii creștine, Apostolii au răspândit cuvântul lui Dumnezeu: ...”Stând Petru cu cei 11, a ridicat glasul și le-a vorbit” (Faptele Apostolilor, 2, 14).

Sfântul apostol Pavel în Prima Scrisoare către Corinteni (I, Corinteni, 9, 116), spune clar: “căci dacă vestesc Evanghelia nu-mi este laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci, vai mie dacă nu voi binevesti!” După vestire, ascultătorii sunt invitați să imite cele auzite.

Cuvintele de învățătură au fost și sunt continuate până astăzi, de către preoți. Predica se adresează tuturor, indiferent de starea socială, condiție economică, profesie, pregătire intelectuală și chiar vârstă, cu mențiunea că în cultul romano catolic, de exemplu, există slujbe dedicate copiilor, “liturgia copiilor” sau a tinerilor, “pentru ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I, Timotei, 2,4). Predica este, de regulă, situată în cadrul Sfintei Liturghii duminicale (în cadrul cultului catolic, de mai multe ori în cursul aceleiasi zile dar cu durata mai redusă, de doar circa 50 de minute, față de slujba ortodoxă, prezentă o dată pe zi în mănăstiri și în bisericile de mir, de două ori pe săptămână, sâmbăta și duminica și la sărbători religioase, care durează 2 ore), imediat după citirea cuvântului de învățătură din duminica respectivă din an sau la finalul slujbei, ca o concluzie.

În afara sursei primordiale a discursului religios, Sfânta Scriptură, predicatorii au și ajutorul oferit de Sfânta Tradiție, de operele Sfinților Părinți și de cultura laică, în general. Unii preoți catolici, de exemplu, dar și ortodocși, inserează în expunerea orală povestioare cu tâlc sau poezii semnificative de autori mai mult sau mai puțin cunoscuți, fapt apreciat de unii enoriași sau dezaprobat de alții. Asupra tipurilor de predicatori vom reveni mai jos. Preoții creștini trebuie să-l urmeze pe Iisus Hristos: “Unul este Învățătorul vostru: Hristos” (Matei, 23, 8), ajutați și de scrierile marilor predicatori ai bisericii (Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare, Grigore de Nazianz, Efrem Sirul etc), dintre care unul dintre cei desăvârșiți este Sfântul Ioan Gură de Aur, cu renumitul său tratat *Despre preoție*³ pe care îl vom cita în prezenta lucrare. Preotul predicator trebuie să posede o vastă cultură teologică, dar și generală, laică, pentru ca destinatarii cuvântării sale să o perceapă ca un fel de “medicament”: “...prin predică ridicăm sufletul deznădăjduit; prin predică smerim sufletul îngâmfat; prin predică tăiem ce-i de prisos; prin predică împlinim cele de lipsă; prin predică lucrăm pe toate celelalte câte ne ajută la însănătoșirea sufletului”⁴.

Predica azi. Predica creștină se prezintă, în cea mai mare parte din cazuri, sub forma unui monolog cu caracter didactic, o expunere a evenimentelor religioase din ziua respectivă, conform calendarului creștin sau prin inserarea unor întrebări cărora le răspunde tot vorbitorul, adică preotul predicator.⁵

³Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, trad.pr.dr.Dumitru Fecioru, București, Sophia, 2004, pp 145-159

⁴*Idem*, p.130

⁵De formulele de adresare față de enoriașii participanți la slujbele creștine și de felul în care aceștia răspund, conform unui ritual, ne-am ocupat deja în *Titluri și formule alocutive de ritual în discursul religios. Mic studiu comparativ în limbile română și*

În binecunoscutul și renumitul său tratat *Despre preoție*, foarte actual încă astăzi, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că predica trebuie pregătită cu multă atenție: “cuvântările rostite în fața credincioșilor trebuie pregătite cu multă osteneală și grijă...(…) este osteneala cea multă pe care trebuie să ne-o dăm pentru alcătuirea predicilor pe care avem să le rostim înaintea poporului.... Mai întâi, cea mai mare parte dintre credincioși nu vor să socotească pe predicatori ca învățători ai lor, ci părăsesc rolul de ucenici și-l iau pe acela de spectatori de la întrecerile atletice...(…) în biserică credincioșii se împart și ei: unii laudă pe un predicator, alții, pe altul; și ascultă predicile lor cu dragoste sau cu ură”⁶. Așadar, alcătuirea discursului religios trebuie să fie bine organizată, deoarece se adresează tuturor, din timpuri străvechi până astăzi, sursele principale fiind Scriptura și Sfânta Tradiție, dar cum însuși Sfântul Apostol Pavel a spus “nu toți apostoli, nu toți învățători!” întotdeauna trebuie să se plece de la ideea - și acesta, mai ales în zilele noastre - a existenței unei reale metamorfoze la nivelul receptării mesajului din predicativ, pentru că printre credincioși se află persoane poate mai bine informate decât însuși predicatorul. “În epoca lui Google, nu mai putem avea aerul cărturarului de odinioară care singur are acces la cărțile sfinte”⁷. Există diferite tipuri de predică, de care s-au ocupat de-a lungul vremii teologi de seamă. Noi vom încerca să facem aprecieri generale asupra impactului discursului religios astăzi și a eforturilor unor predicatori catolici misionari pentru a trezi în rândul tinerilor dorința de cunoaștere a lui Dumnezeu.

Cea mai cunoscută predică este cea din timpul Liturghiei ortodoxe și catolice, predica protestantă prezentând unele deosebiri.⁸

Cea mai frecventă predică, prin excelență, este cea din timpul Liturghiei care pornește de la evanghelia citită și nu ar trebui să conțină doar o repovestire a acesteia, ci să explice înțelesurile didactice, moralizatoare și mai ales duhovnicești mai ascunse, mai tainice, pe înțelesul destinatarilor mesajului său, ținând, însă mereu cont de realitățile vremurilor prezente, de contextul cultural, social prezent, cu atenție la timpul care i se acordă, deoarece atenția auditorului eclectic poate fi eficientă doar aproximativ 15 minute⁹. Tonul, limbajul și atitudinea predicatorului vor influența enorm perceperea mesajului transmis. Cultura teologică, dublată de stăpânirea unui limbaj corect, însușit prin lecturi riguroase, bunul simț, modestia (smerenia) și discernământul sunt cele mai apreciate trăsături ale preotului predicator astăzi, alături de pliarea discursului său pe mentalitatea epocii secularizate în care trăim. Există astăzi predicatori care nu au reușit să-și modifice limbajul și care continuă să repete, poate de prea multe ori, în exces, crezând că astfel oferă autoritate discursurilor lor, adjectivul *sfânt*, fapt pe care l-am observat personal, fenomen deja foarte bine subliniat (și criticat) de Savatie Baștovoi în tratatul la care facem referire: *Sfinții Părinți, Sfânta Tradiție, Sfânta Biserică, Sfintele canoane, Sfânta slujbă, sfânta predică, sfintele rugăciuni, sfânta evlavie, sfânta cruce*, alături de adjectivul *bun*, în sintagma foarte des folosită atât de fețele bisericești, cât și de enoriașele mai vârstnice, *Bunul Dumnezeu*, fără să realizeze că această practică lingvistică uzitată peste limită astăzi, când puterea

italiană în *La lingua e la letteratura italiana in Europa*, Atti del convegno Internazionale di Studi di Craiova, Editura Universitaria Craiova, 2012

⁶Sfântul Ioan Gură de Aur, *op.cit.*, p.149

⁷Savatie Baștovoi, *op.cit.*, p.74

⁸ O carte extraordinară este lucrarea de doctorat a pr.Vasile Gordon, sub îndrumarea părintelui prof. Constantin Galeriu, *Predica ocazională*, Editura Institutului biblic și de misiune al BOR, București, 2001 în care autorul face o prezentare foarte amplă și documentată a omilecticii în general și a prenezei, predica ocazională, cu indicarea tuturor tipurilor de omelie ocazională: de bucurie; botez, diferite sfințiri, cununie; de tristețe: înmormântare, parastase, calamități naturale.

⁹S. Baștovoi, *idem*, p.77 , 93, 83

masivă de influențare a tinerilor provine de la massmedia și de la rețelele de socializare, astăzi când pentru a reuși să se integreze unui grup, multi tineri se declară aței inteligenți, nu-i apropie de biserică și de frecventarea ei, ci îi îndepărtează, stârnind comentarii ironice și ostile. Diferitele teme de actualitate: homosexualismul, diferențele etnice, avortul, religia în școli, diferite tipuri de muzică, vestimentația tinerilor, moda, programele de televiziune, existența rețelelor de socializare și a pericolului lor, de exemplu, trebuie abordate cu mult tact și blândețe pentru a nu crea disconfort și iritare în rândul participanților la slujbă; unii pot veni doar ocazional și pot fi complet îndepărtați, instrainati de un astfel de discurs mai puțin inspirat.

Un alt aspect interesant al predicii este caracterul ei oral, deși în prealabil a fost un text scris, organizat, sistematizat, prezentarea sa orală, fără a fi citită, va fi mult mai apreciată de auditori, îi va aduce un plus de autenticitate și de spontaneitate; pe de altă parte, astăzi, de multe ori, din lipsă de timp ori din dorința de a populariza mesajul predicativ cât mai mult, predicile pot fi citite pe site-urile diferitelor biserici, aceasta fiind o modalitate foarte frecventă folosită mai cu seamă de specialiști, lingviști sau slujbele pot fi urmărite pe internet (revăzute, reascultate, la diferite momente, evenimente) și permanent, duminica și nu numai, pe diverse canale tv. Sigur că în acest fel nu se realizează contactul direct între personalitatea carismatică a vorbitorului predicator și ascultători și nu se ajunge la o “împreună-vorbire” spirituală și afectivă, la feed-back duhovnicesc.

Discursul religios astăzi. Demersuri didactice. Dat fiind că predica trebuie să răspundă exigențelor credincioșilor de azi, se cere “o vorbire în limba lor, a veacului în care trăiesc. Rostirea de la amvon presupune argumente indubitabile, logică, desfășurare de idei, stil sobru și ales. Lumea nu se mai mulțumește cu retorici ieftine și floricele...(…) Nu mai merge numai cu Ceaslovul și Moliftelnicul”¹⁰ Se impune, așadar, modernizarea predicii, a cuvântării religioase, cu precădere, sub aspectul ei misionar.

Comunicarea mesajului creștin se înfăptuiește prin trei activități fundamentale: kerygma (cuvânt de origine grecească, care înseamnă “anunț”, predicarea cuvântului lui Dumnezeu celor necredincioși și așteptarea unui răspuns de credință) acțiune care își are sorginea în Noul Testament, în opera misionară itinerantă a Apostolilor; liturghia, rugăciunea în comunitate și cateheza (manifestarea evidentă a scopului didactic al învățăturilor christice).

În continuare ne vom referi la începuturile moderne ale activității misionare a bisericii romano- catolice, la maniera în care înțelege să atragă tinerii în rândurile creștinilor practicanți și implicațiile acesteia astăzi, când spovedania (atât în cultul creștin catolic, cât și în cel ortodox) se poate face prin mesaje ascunse pe rețelele de socializare sau la telefon, când mare parte dintre preoți pot fi vizionați și urmăriti pe paginile personale de facebook și când conferințele ocazionale ale preoților profesori sunt înregistrate și apoi, eventual, ascultate pe internet. Despre această nouă manieră de relaționare cu divinitatea vom încerca să vorbim în partea a doua a articolului.

Ne-a atras recent atenția un site în limba italiană *InformaCristo*¹¹, care reușește să se servească de a patra putere economică astăzi și anume, de publicitate. Este vorba despre o asociație de laici care trăiesc misiunea creștină în condițiile de zi cu zi. Obiectivul lor principal este de a atrage tinerii, în special, și de a-i îndruma spre o cale spirituală în viață. Site-ul www.informacristo.org și blogul <http://parliamone.informacristo.org/wp> oferă tinerilor catolici (practicanți sau indeciși) cunoscători ai limbii italiene, mari posibilități de relaționare și

¹⁰Antonie Plămădeală, *Vocație și misiune în vremea noastră*, Sibiu, 1984, p.163

¹¹ Există și pagina facebook a asociației, cu observații și diferite invitații

informare. Am aflat, așadar, din editorialul pliantului informativ al asociației, nr.1/2014¹², că Asociația a luat naștere în data de 18 iulie 1974 la originala inițiativa a unui călugăr capucin, părintele Giuseppe Maria Borgia (1913-1990), un “pasionat de Dumnezeu” sau, în termeni ortodocși, “nebun după Hristos”¹³, mânat de dorința de a-l duce pe Dumnezeu oamenilor (kerygma) mai puțin preocupați de credință și de frecventarea lăcașurilor de cult. Mulți nu mai caută întâlnirea cu divinitatea în locurile sacre, speciale; astfel, călugărul Giuseppe ieșea din biserică și mergea în mijlocul oamenilor (de cele mai multe ori parcurge kilometri pe scuterul său) vorbindu-le în diferite maniere și sub diferite forme, despre credință și despre providență. Alegea o formă foarte modernă de diseminare a informației creștine: publicitatea, în plină expansiune în anii '70 în occident. Astfel, prin larga răspândire a folosirii publicității personalizate (pronumele personal alocutiv de persoana a doua singular, *tu* devine regulă constantă), și oricât ar fi de grăbit un trecător, tot va fi atras de afișele publicitare expuse în stațiile mijloacelor de transport în comun sau în gări, pe strada etc. în care se tutuiește cu divinitatea în mod implicit. Este vorba de așa zisa “Pubblicità Progresso”, care nu mai propune obiecte, de multe ori inutile, ce îndeamnă consumatorul la consum excesiv, ci propune idei și valori, în beneficiul omului și al societății. Renumitul fotograf italian Oliviero Toscani¹⁴ a avut o intervenție șocantă în ziarul italian Repubblica din 7 martie 2004: ...”sarebbe una fantastica sfida. Fare pubblicità a qualcosa che non sei sicuro che esista: il Padreterno” (trad.n: ar fi o mare provocare sa fac publicitate unui lucru de care nu ești sigur că există: Tatăl ceresc).

Părintele Giuseppe crea sloganuri pe care le scria pe afișe, compunea pliante, foi publicitare, pe care le difuza gratuit. Ideea de a vorbi despre divinitate direct în stradă atrage mulți colaboratori, însă călugărul misionar era conștient că o astfel de activitate se poate solda cu un eșec. A avut la început dubii și a știut că afișele publicitare ar putea să fie disprețuite, murdărite chiar cu insulte, dar nu a renunțat, convins fiind că această atitudine negativă prezintă și un aspect benefic: este un semn că mesajul a ajuns la destinatar, nu a trecut indiferent pe lângă el și poate și-a atins scopul didactic: un gând, cel puțin, spre credință. Originea acestui sistem de publicitate religioasă se află în activitatea sfântului Francisc din Sales (François de Sales, teolog și mistic francez, doctor al bisericii, prozator, 1567-1620), care, predicând în regiunea calvinistă, Chablais, pentru a putea fi “auzit”, de cei care doreau să-l urmărească, a avut o idee revoluționară: de a distribui în case și de a afișa manifeste, anunțuri religioase pe pereți, motiv pentru care este considerat astăzi sfântul patron al ziariștilor (occidentali).

Prima vitrină amenajată pentru afișarea manifestelor publicitare a fost la Torino, în pasajul subteran al gării Porta Nuova, în jurul anilor 1974, urmată apoi de altele în multe alte orașe. Astfel apare concomitent și necesitatea de a crea spații pentru organizarea unui dialog, un cadru pentru desfășurarea întâlnirilor între cei care doreau să vorbească, să dezbată probleme pe teme religioase.

Un prim exemplu de manifest publicitar este cel expus în vitrina din strada San Martino, Torino, care reprezintă o imagine în alb-negru a figurii lui Isus Hristos înconjurat de raze, ca și cum ar fi aparut din neant, cu explicația, scrisă cu majuscule : *Un uomo chiamato Gesù. Chi è Gesù Cristo?*

Iau naștere apoi centrele de dialog; mai întâi, la Torino, apoi la Cuneo, Genova etc. Părintele Giuseppe lasă moștenire (moare în 1990) membrilor asociației un proiect ce trebuia dus înainte și modernizat, odată cu evoluția tehnicii publicitare. La începutul anilor 2000, un grup de

¹²Renza Guglielmetti, *Quarant'anni di pubblicità a Dio* (40 de ani de publicitate pentru Dumnezeu, trad.n.), p.1

¹³ Cfr. Savatie Baștovoi, *op.cit.*, pp. 60-62:...”nebuni după Hristos: Sfântul Andrei, Simeon din Edessa (sec.al VI-lea), Andrei din Constantinopol (sec. al X-lea), Vasile Blajenyi (sec. Al XVI-lea) din Moscova.

¹⁴ Original și controversat fotograf italian (născut în 19420) care a realizat campania publicitară pentru firma Benetton

experți în comunicare, atrași de originalitatea manierei în care se dorea evangelizarea tinerilor, începe să creeze cu profesionalism, afișe noi pline de originalitate. Primul și cel mai controversat și renumit anunț este cel care înfățișează substantivul propriu, DIO (Dumnezeu), scris cu majuscule, termen tăiat cu un semn în X, roșu și întrebarea: *Sei proprio sicuro?* (ești așa de sigur?), urmat de *Parliamone* (Hai să vorbim!), o manieră de a chema la discuție pe cei indeciși, îndemn care se repetă obsesiv pe următoarele afișe, până astăzi. Anunțul a provocat multe comentarii, a fost considerat o provocare, privit cu bunăvoință de unii, criticat de alții în media timpului. Cu timpul, asociația și-a creat propriul site, menționat mai sus și astfel s-au înmulțit și posibilitățile de contact și relaționare între membrii asociației sau între simplii utilizatori web.

Alte modalități didactice și educative prin care s-a încercat atragerea tinerilor spre credință au fost și continuă să fie în occident, renumitele “încontri caffè” (întâlniri la cafenea, cafenele culturale), cu prezentări de expoziții de pictură a unor mari pictori, în special a celor care și-au expus în operă drumul spiritual, trecerea de la îndoială la credință: Marc Chagall, Van Gogh, Edvard Munch (*Strigătul*, *Madonna*, *Golgotha*, tabloul cel mai religios al pictorului: un bărbat răstignit, iar în jur, o mulțime batjocoritoare de oameni), expoziție, precedată de o conferință a Mirelei Lovisolo, organizatoarea activității, care s-a numit „L’urlo di chi non crede” (Strigătul celui care nu crede), din ianuarie 2013, la Cafeneaua Progresului (Caffè del Progresso, Torino).

Tehnica întrebării, specifică discursului religios¹⁵, predicii efectuate în biserică de preotul predicator¹⁶ este folosită și în alcătuirea afișelor cu teme religioase. Este o invitație la dialog imaginar. Eventualul răspuns la întrebările cu implicit caracter didactic și-l va da publicul vizat sau va fi influențat, convins, să participe personal la discuțiile de grup. Un afiș recent al asociației sună astfel: *Noi e gli altri? / Ma io vi dico: siete tutti fratelli (Gesù)*¹⁷, un anunț publicitar scris cu litere colorate, albastru, o întrebare cu răspuns. Alt exemplu, cu întrebări existențiale foarte familiare publicului astăzi, cu adresare directă, prin folosirea persoanei a doua singular a verbului, cu un ton informal, ca între prieteni, teme cărora le răspund, de obicei psihologii, li se oferă în acest context, o soluție: *Non sei soddisfatto della vita? Sei angosciato? Il domani ti fa paura? Prova Cristo, help!*¹⁸ Prezența anglicismului *help* aduce un plus de actualitate anunțului, îl apropie de limbajul de azi al tinerilor de pretutindeni.

Parliamone (Hai să vorbim!), îndemn care apare ca încheiere pe multe alte afișe ale asociației *InformaCristo* este și denumirea unui program de întâlniri, în vederea audierii de conferințe pe teme religioase, aceasta fiind o altă manieră modernă, în străinătate, cât și la noi, pentru atragerea unui public tânăr spre credința creștină. Multe conferințe ale asociației italiene au fost susținute de profesori bibliști și s-au axat pe explicarea și interpretarea unor pasaje biblice, iar altele au avut caracter artistic, cu expoziții de pictură, de care am vorbit mai sus. Participanții au fost și sunt, în general, oameni de cultură, studenți dar și reprezentanți ale altor religii, interesați de un dialog interconfesional. Textele conferințelor au fost apoi trimise prin mijloace electronice și difuzate on line. Afișe publicitare interesante, cu un evident caracter didactic, ni s-au părut și următoarele: *Indifferenza/ intolleranza. Come vivere la diversità? Cristo insegna*¹⁹ sau *Tu esisti/ Perché...Parliamone*²⁰; *Incertezza/ Insicurezza/ Intolleranza /Sfiducia/ „Non abbiate*

¹⁵Cfr Andra, Șerbănescu, *Întrebarea. Teorie și practică*, Iași, Polirom, 2002

¹⁶Exemplu de interogație în biserică: *Noi, oamenii secolului XX, suntem mai zăbavnici în a crede și a urma cuvintele scripturii. Zicem: Mai e vreme! Venim în Casa Domnului, care este Biserica, dar Îl lăsăm să pătrundă și în inimile noastre ca să topească și să piardă păcatul?*, în Octavian, Popescu, *Predici*, IBMBOR, București, 2004, p.117

¹⁷*Noi și ceilalți? Dar eu vă spun: sunteți frați cu toții* (Iisus) (trad.n.)

¹⁸*Nu ești mulțumit de viață? Ești speriat? Ți-e teamă de viitor? Încearcă-l pe Cristos! Help!* (trad.n.)

¹⁹*Indiferență / intoleranță. Cum să trăim diversitatea. Cristos ne învață* (trad.n.)

²⁰*Tu există/ Pentru ca... Hai să vorbim!* (trad.n.)

paura” (*Gesù*)²¹, ultimul încheiat cu binecunoscutul citat din Noul Testament, rostit deseori de papa Ion Paul al II-lea la întâlnirile cu tinerii, reluat actualmente de papa Francisc.

Internetul este o formidabilă armă pentru a propaga idei, credințe, sentimente, fapt recunoscut deschis de către Papa Ioan Paul al doilea, care a sesizat importanța uniunii dintre biserică și internet pentru transmiterea mesajului evanghelic. Această uriașă personalitate religioasă, singurul papă supranumit „Papa boys”, papa tinerilor, (cu utilizarea unui anglicism), simbolizează puterea de care a dat dovadă în a se face agreat de tineri, capacitatea de a strânge mulțimi impresionante, interesate de mesajul său creștin-didactic, în perioada în care și-a desfășurat activitatea misionară în lumea catolică și nu numai.

Și la noi, în cadrul cultului creștin ortodox este foarte modernă astăzi conferința religioasă, un tip special de predică ocazională, un discurs public, pe care un preot, un călugăr, o față bisericească, un înalt prelat, îl rostește în urma invitației, în general, în mediul academic sau în cadrul unei mitropolii. Publicul este constituit din tineri studenți, în special, de la Facultatea de Teologie, profesori interesați, alți preoți, diaconi, călugări sau diferiți reprezentanți ai bisericilor, scriitori, însă, practic, oricine poate participa, afișele cu titlul conferințelor, cu cărțile sau lansările de cărți religioase, fiind afișate în zone de interes public: în universități, pe lângă bisericile mari etc. Manifestările de acest gen sunt organizate, în cea mai mare parte din cazuri, de asociațiile religioase de tineret (ASCOR, Asociația studenților creștini ortodocși români), iar temele privesc problemele lumii de zi: rolul tinerilor în viața socială; rolul familiei, educația copiilor, școala azi, problemele sociale, toleranța, combaterea sărăciei, fiind urmate de comentarii și întrebări din partea auditoriului, realizându-se o împreună-vorbire foarte benefică. Conferința religioasă este un caz fericit²² de discurs religios, deoarece predicatorul este invitat să vorbească pe o temă stabilită și anunțată din timp; publicul spectator va veni din proprie inițiativă să-l audieze, fiind atras de subiect, eventual, fără a fi constrâns de împrejurări, ceea ce se întâmplă astăzi și cu cei care frecventează lăcașurile de cult, instalându-se mai simplu, mai ușor, o legătură afectivă între vorbitor și destinatarul mesajului predicativ. Putem menționa două importante manifestări locale, considerate adevărate “festine duhovnicești”: în 20 octombrie 2016 a avut loc la Iași lansarea impresioantului volum *Patericul mare. Apoftegmele părinților pustiei. Colecția tematică*, Editura Bizantină, București, 2015, în traducerea și prezentarea excepțională a prof.pr. Constantin Coman, iar recent, pe 30 aprilie, a avut loc la Iași, în Aula Eminescu, conferința Înalt Presfințitului Ierotheos Vlahos, cu titlul *De la Dogmatica empirică la Creștinul în societatea actuală*, întâlnire organizată de ASCOR, care s-a bucurat de un real succes. Conferințele religioase sunt înregistrate și pot fi apoi urmărite, ascultate și reascultate oricând de interesați on line, fiind o manieră deosebită de apropiere de credință și de învățămintele spirituale, duhovnicești.²³

Astăzi, în occident, a apărut o nouă metoda de a intra în legătura cu divinitatea: rugăciunea în fața unui tonomat. Un exemplu este invenția unui berlinez (aparatură se numește GB), un tonomat plasat în aeroportul din Stuttgart, Germania, conceput astfel încât după introducerea unei sume de bani și alegerea religiei, pasagerii se pot ruga pentru a avea un zbor lin; dacă se aude un clopoțel, înseamnă că trebuie să se mai introducă bani.

²¹*Incertitudine/Nesiguranță / Intoleranță/ Neîncredere “Să nu vă fie frică!”* (trad.n.)

²²Savatie, Baștovoi, *op.cit.*, p.82

²³ Menționăm existența multor site-uri și bloguri în limba română, dintre care amintim site-urile ortodoxe: Patriarhiei Române, site-urile Mitropoliilor, site-urile mănăstirilor, site-urile structurilor diasporale, Agenția de presă basilica, Folocalia, Rugul aprins, Spiritualitate ortodoxă etc; blogul *Trai ortodox*; site-uri catolice, dintre care amintim doar câteva în zona Moldovei: Episcopia Romano –Catolică de Iași, Institutul Teologic Romano-Catolic *Sf.Iosif*, Iași, Anton Durcovici, martir al Diecezei de Iași apoi foarte multe altele în Bacău și Roman, licee catolice cu propriile site-uri, grădinițe și multe altele.

Și la noi s-a încercat crearea unei aplicații pentru rugăciuni pe telefon, dar nu a avut succesul dorit.

Alte modalități prin care se încearcă educația religioasă în epoca actuală sunt pelerinajele la locurile sfinte, emisiunile cu caracter religios, pe canale televizate, cu transmiterea slujbelor duminicale și nu numai: Trinitas, pentru cultul creștin ortodox, Credo tv, în special pentru cultul creștin catolic, Alga Omega tv și Speranța tv pentru cultul protestant, care prin *Academia Jesus market*, organizează lecții pentru explicarea anumitor pasaje biblice sau se ascultă muzică religioasă, imnuri vesele, interpretate de tinere formații cu misiunea de a face misiune de credință.

O emisiune tv în Italia, transmisă pe canalul televiziunii de stat, Rai 1, în fiecare duminică dimineata, conținând spre final, liturghia catolică transmisă dintr-o anumită zonă a Italiei, cu prezentarea prealabilă a istoriei catedralei în care va avea loc slujba, este *A sua immagine*.²⁴ În cadrul său, sunt intervievate fețe bisericești de renume, pe diferite teme de actualitate: toleranță, sărăcie, credință, cu exemple de învățătură, citate din discursurile Papei Francisc. La evenimente importante, se transmite slujba duminicală de la Vatican, prezidată de Înaltul Pontif. Spre final, invariabil, este transmisă rugăciunea *Angelus* a Papei, care mulțumește celor prezenți în număr mereu impresionant în piața San Pietro din Roma, veniți din multe zone ale lumii catolice. Tonul folosit de prezentatorii mereu surâzători ai emisiunii, atmosfera generală sunt întotdeauna de veselie, de bucurie, o stare de bine care atrage publicul spectator, dorind să imprime o nuanță de optimism exuberant și contagios spectatorilor din platou și telespectatorilor.

Emisiunea din 6 mai 2017, de exemplu, a purtat titlul *Quando Dio chiama*²⁵ și a pus accentul pe sentimentul de deplină libertate pe care îl simt tinerii seminariști care decid să se dedice complet credinței catolice. Au fost intervievați tineri surâzători, care se declarau fericiți, normali, aveau o formație de muzică, o cafenea culturală, jucau fotbal după amiază, ca orice alt tânăr din zilele noastre cu alte preocupări profesionale. Astfel de mesaje nu rămân fără ecou în rândul publicului, mulți tineri aderă cel puțin la activitățile de voluntariat, foarte numeroase în Occident.

“Credința vine din ceea ce se aude, iar ceea ce se aude vine prin cuvântul lui Hristos”(Rom.10, 17), cum spune Apostolul Pavel și tot el adaugă: “cum vor auzi fără propovăduitor ?” (Rom.10, 14); așadar, fiecare slujitor este chemat să devină și un dibaci și convingător propovăduitor al învățăturilor de credință.

În opinia noastră, formele moderne actuale de “accesare” a divinității prin mijloace electronice și informatice se dovedesc a fi destul de superficiale și derutante, conducând la imposibilitatea alegerii, la confuzii și împrăștiere, însă aduc în atenția publicului tânăr multă informație pe care acesta trebuie să știe, poate, îndrumat, cum să o aleagă și s-o folosească. Rețelele de socializare în mare parte din cazuri îndeamnă la polemică (ce poate avea laturi pozitive, dar și negative, datorate de multe ori necunoașterii, ignoranței și fenomenului de influențare a unuia de celălalt, fără prea mult discernământ), cum s-a întâmplat cu definirea familiei ca uniune între doi soți, femeie și bărbat, cu necesitatea de a procrea. Prin mesajele pe facebook, de exemplu, s-au atras adepți pro și contra, s-au organizat marșuri etc. Exemplele de acest gen sunt multe în ultimii ani și deseori excesele și exagerările nu fac altceva decât să îndepărteze tinerii de cunoașterea adevărată a sentimentului religios, sub orice formă s-ar manifesta.

²⁴După chipul său (trad.n)

²⁵Când Domnul cheamă (trad.n)

Discursul religios prezent actualmente pe internet este extrem de stufos, deosebit de important și de incisiv, încât ar putea fi tratat într-o lucrare de sine stătătoare. Noi am încercat doar să trecem în revistă unele aspecte particulare privind caracterul didactic al mesajului creștin destinat, cu precădere, tinerilor, astăzi.

Rămâne, însă, de văzut cum va evolua manifestarea sentimentului religios în viitor sau ce noi forme va îmbrăca pentru a atrage atenția unui public tot mai grăbit și mai neatent, de multe ori lipsit de curiozitatea de a aprofunda prin studiu și lectură diferențele sesizabile sau nesemnificative dintre o manifestare religioasă sau alta, într-o lume tot mai eclectică și mai preocupată de bunăstarea materială.

BIBLIOGRAPHY

- Baștovoi, Savatie, *Pietrele vorbesc*, București, Cathisma, 2014
Dragoș, Elena, *Introducere în pragmatică*, Cluj, Casa Cărții de știință, 2000
Plămădeală, Antonie, *Vocație și misiune în vremea noastră*, Sibiu, 1984
Popescu, Octavian, *Predici*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, 2004
Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, București, Editura Sophia, 2004
Șerbănescu, Andra, *Întrebarea. Teorie și practică*, Iași, Polirom, 2002

TERMINOLOGY AND DEGRAMMATICALIZATION

Doina Butiurca

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş

Abstract: Human existence unfolds within the limits of a fundamental triangle: God – man - world. This is the hypothesis we start from in our research. Not the relation to the world, but the relation of the being with its Creator, revealing the ultimate mystery of human existence: regardless of the historical context – as Mircea Eliade observed – homo religiosus always believes that there is an absolute reality, which transcends this world but is manifested here, sanctifying and making it real. He believes that life is of sacred origin and that it actualizes all its potentials to the extent to which it is religious, by participating in this reality” (M. Eliade). Among the “species of God’s friends”, Michel de Certeau examined a few asymptomatic cases in the Christian centuries IV and VI – the idiot, the madmen, the lost – that we find carrying aesthetic values in the entire European literature. The Ascetic, the Christian Apostle typology whether it belongs to the Romantic literature or the Modernist Novel is another facet of religious anthropology, a way of isolating the individual from the community. One of the conclusions is that, if the Idiot, the Lost are expressions of conservation of anachorite loneliness inside the community or the extension of monastic experience into the urban environment, the Ascetic is an aspiration to absolute always connected to a return ritual.

Keywords: Sacred, Apostle, Imitatio Christi.

1. Apostolul

Cuvântul grecesc *apostolos* are sensul de „trimis, sol” şi face referire la ucenicii lui Iisus Hristos, a căror menire a fost de a propovădui în lume credinţa creştină. Există în tradiţia biblică doisprezece ucenici apropiaţi ai Mântuitorului, care au fost aleşi pentru a predica Evanghelia. Apostolii sunt exemple de devotament faţă de cauza nobilă a slujirii Creatorului divin, dusă până la sacrificiul suprem. În arta bizantină, erau reprezentaţi simbolic prin imaginea oilor – *Agnus Dei* – care stau în dreapta şi în stânga Mântuitorului- Păstor. În arta Evului Mediu, Apostolii au fost înzestraţi cu atribute simbolice, propagate prin pictură şi sculptură, care au supravieţuit în toate formele de cultură europeană modernă (cf. Ivan Evseev 2007: 47- 49): crucea în formă de X (Sfântul Andrei, ocrotitor al Scoţiei şi părinte al creştinismului românesc) sau în forma literei T (Filip are în mână o cruce sub formă de T, deoarece se consideră că a fost spânzurat de braţul unei astfel de cruci), cuţitul de măcelar (Bartolomeu), sabia (Iacov Zevedeul), bâta sau măciuca (Iacov cel Tânăr), cupa din care iese un şarpe (Ioan), buzduganul, vâsla, corabia (Iuda Tadeul), securea de luptă (Matia), cartea, sabia (Pavel), peştele, coşul, crucea răsturnată (Petru), ferăstrăul (Simion Zelotul), sulita (Toma) etc. Contemplată în oglinda Celuilalt, tipologia literară de sursă creştină nu este doar diversă, este şi diferită de la o cultură la alta, de la un secol la altul, ordonată într-un sistem de identităţi şi alterităţi legate între ele prin ideea divinului. Modelul religios al

apostolului este strâns legat de arhetipurile culturale amintite, pe ale căror reprezentări simbolice sunt grefate variatele tipuri de antropologii creștine. Starețul Zosima, Alioșa Karamazov, personajele lui Dostoievski trăiesc sub semnul unui creștinism blând. Iată un fragment din *Însemnări dintr-o casă moartă* (în fața căruia Paulin Lecca rostea asemenea lui Tertulian: „Sufletul, în mod firesc, este creștin”): „Fața lui frumoasă, deschisă, inteligentă și în același timp blândă și naivă, mi-a atras inima de la prima vedere și am fost tare bucuros că soarta mi-a trimis ca vecin tocmai pe el și nu pe altcineva. Pe fața lui frumoasă, aș putea spune chiar foarte frumoasă, era întipărit întreg sufletul său. Zâmbetul lui era atât de credul, atât de naiv, încât mi se părea că surâde ca un copil; ochii lui negri erau atât de blajini, atât de mângâietori, încât simțeam întotdeauna o deosebită satisfacție, ba chiar o ușurare când mă uitam la el, în clipele mele de tristețe și de mâhnire”. Accentelor apolinice ale imaginii oferite de scriitorul rus, Liviu Rebreanu pare să le dea o replică prin Apostol Bologa - ființă patetică, animată de tendințe contradictorii. Bologa este o antropologie strâns legată de simbolismul crucii în multiplele sale variante și de metafora unui reformism ontologic. Patosul său nu este echivalentul unei agitații sterile. Vâltoarea pornirilor este estompată de inimă (creștinismul însăși este o religie a iubirii) și menține protagonistul în limitele antropologiei creștine și prin alte valențe ale ficțiunii, cum ar fi vocația libertății teodicee. Este vocația inerentă căderii în păcat, legată de culpabilitatea de a fi subscris morții („Pasiunile Domnului - notează Cocagnac - se angajează pe drumul patimilor fiului -” Maurice Cocagnac: 191). Spre deosebire de accepțiunea biblică, tipologia literară a apostolului este un „conglomerat asociativ”, simbolurile religioase, temele și motivele literare unificând imagini individuale reprezentative aceluia „creștinism cosmic” pe care l-a teoretizat Mircea Eliade. Există câteva nivele de structură, prin care antropologia creștină se fixează. Antroponimia este unul dintre aceste nivele dezvoltate cu precădere, în perioada romanului modern. Dintre speciile de „prietenii ai lui Dumnezeu” din secolele XVI- XVII cerșetoria rămasă nevăzută nu are nume și nici chip. Doar „umbra ei traversează imaginea” – nota Michel de Certeau. Nici cea dintâi idioată din *Historia lausiana* nu este individualizată antroponimic: este sale, „o fecioară care simula nebunia și demonul”, „idioata fără nume, din Mene”, de dinlăuntrul Mănăstirii sau „de la oraș”. Vine rândul nebunilor, a idioților și a smintiților. Din „gloata” celor fără nume se vor individualiza abia în secolele următoare câteva antroponimii în cheie creștină: Marcu nebunu, Symeon din Emesa care descinde din izolarea lui monastică pentru a sfida „lumea”, etc. Cifra religioasă a libertății harice, conjugat destinului se exprimă prin caracterul individualizat al numelui propriu *Apostol*, în romanul lui Liviu Rebreanu. Cuvântul Apostol înseamnă în tradiția religioasă creștină „trimis”. El privește, în primul rând, pe cei doisprezece apostoli care au fost trimiși la propovăduirea credinței, apoi pe cei „învredniciți de darurile duhovnicești” și în al treilea rând, pe aceia care au contribuit la creștinarea popoarelor păgâne. În romanul *Pădurea spânzuraților* antroponimul denumeste, în primele cărți o realitate individuală, situată sub semnul obiectivității epice: student la filozofie, combatant în armata austro – ungară, înrolat dintr-un orgoliu viril, cugetător frământat de problemele existenței. Această realitate depășește cadrul restrâns al individualului, prin conotațiile creștine și vocația religioasă: „Realitatea a fost pentru mine numai un pretext – notează Rebreanu în *Mărturisiri* – pentru a-mi crea o altă lume nouă, cu legile ei, cu întâmplările ei.” Regula alegerii numelui nu ține de un criteriu exhaustiv, pur denominativ, ci de unul simbolic, având implicații de ordin mistico – religios: Apostol nu este un gânditor comun, ci unul predestinat apostolatului, de la întemeierea lumii. În paralela propusă între destinul lui Bologa și traseul christic, Liviu Malița descoperă echivalențe între dezertarea locotenentului și popasul lui Iisus în Grădina Ghetsemani, unde Fiul se retrage „pentru a cere îndurare unui Tată surd în fața revoltei sale neputincioase”. Aflat pe cruce încă în viață, dar

reintegrat deja Tatălui Divin, Iisus se dezice de mamă, încredințând-o „ucenicului iubit”. Și Apostol încetează să mai fie un fiu al mamei, deoarece mama, „ființă ambiguă”, „terra fecunda” stă „pe aceeași linie cu moartea” – consideră exegetul: „trupul femeii (mamă și iubită) este trupul înrudit cu moartea” (Malița: 51) După ce își anulează legăturile cu Klapka, vine și rândul mamei sale, fapt ilustrat simbolic prin refuzul de a scrie epistola maternă: „ – Ați isprăvit de scris ? întreabă plutonierul, vrând să strângă masa, fără să se uite la Bologa.” „ – Nu, nu... nici nu am înce... zise Apostol deodată foarte agitat ”. Mama, „principiul care îl ținuse până acum în forțele generatoare ale vieții”, și-a pierdut „puterea” și a devenit „izomorfă figurii morții” iminente, în viziunea lui Liviu Malița. Intuiția lui Rebreanu de a suprima scrisoarea adresată mamei, este legată, pe lângă faptul că „moartea nu mai putea fi oprită” (Liviu Malița), și de un alt adevăr, ținând de condiția lui *homo religiosus*: menținând legătura cu mama, Bologa ar fi rămas captiv în dimensiunile unui omenesc sublimat, izomorf figurii lui Klapka; numai abandonând această legătură afectivă cu lumea, locotenentul putea accede la divin, călăuzit de iubire, se putea desprinde din familia omenirii, în vederea *renașterii* sale *mistice*, proiectate în lumina Răsăritului: „Ridică ochii spre cerul ținut cu puține stele întârziate (...). Drept în față lucea tainic luceafărul, vestind răsăritul soarelui. ”

Lumina răsăritului de soare este simbolul renașterii într-o ființă, iar soluția morții devine prin anularea legăturilor cu lumea, formă de *imitatio Christi*. Spânzurătoarea este transformată în cruce – stâlp cosmic – iar în persoana lui Bologa este ucis „un apostol”, așa cum s-a mai spus. Scrisoarea de dinaintea execuției, pe care romancierul o anulează pune în relief *motivul christic* al mântuirii prin moarte: „mor pentru că-mi sunt mai dragi oamenii ca viața” – urma să fie una din confesiunile protagonistului. Prin inserția unor confesiuni de acest tip, Rebreanu ar fi absolutizat conotațiile biblice ale unui roman în care dialectica libertății antropodicee și sensurile creștine ale acesteia se constituie într-o problemă gravă a omului modern, pentru care căutarea lui Dumnezeu rămâne soluția rezolvării dilemelor sale existențiale: „În Apostol am vrut să sintetizez prototipul propriei mele generații. Șovăirile lui Apostol Bologa sunt șovăirile noastre, ale tuturor, ca și zbuciumurile lui.... Numai un astfel de om putea să fie personajul central al unui roman în care lupta dintre datorie și sentiment amenință mereu să degenereze în frazeologie goală, patriotară” (Rebreanu, *Amalgam*).

Personajul nu își pune în relief adevărata semnificație numai prin antroponimie și revelația mistică din copilărie (aceea de ales) ci și prin aluzia biblică: trecând pe lângă adăpostul căpitanului Cervenco, se abătu pe la acesta ca „să-l întrebe de urât”. La plecare, ruteanul îl salută pe locotenent „ca pe un mântuitor”. Destinul lui Bologa trimite, în viziunea lui Nicolae Crețu „la marele arhetip al inițierii sfântului” și prin „indicii de detaliu”, prin organizarea acestora într-o rețea simbolică: dialogul Bologa – preotul Boteanu și drumul „Golgotiei” sunt două scene în care adaptarea atributelor religioase ale scenariului la condiția personajului evocă un martiriu de Christ. Bologa vine la casa preotului spre a fi inițiat și în tainele sfînțeniei, după ce Klapka îl inițiasse în cele ale omenescului, după o regie a întoarcerii pe axa mitică: „Porni fără să se mai uite înapoi, și nici nu se opri până la poarta preotului Boteanu”. Este ultima treaptă în demersul desăvârșirii umane, a inițierii în misterele sfînțeniei. Abandonarea timpului individual („fără să se mai uite înapoi”) este semnul drumului spre sine, spre un timp recuperator. Inițierea în tainele sfînțeniei înseamnă imersiune în original. Apostolul devine proiecție a transcendentului, într-o infrastructură mundană, de origine sacră, prin „scânteia divină” din om, „sufletul”. În *Tratatul de antropologie creștină*, Petre Țuțea identifică – pe lângă alte accepțiuni – în suflet, „principiul vieții”, „o realitate distinctă de corp”(Petre Țuțea 1993: 153). Și în mecenatul pe tema sfînțeniei din dialogul lui Bologa cu preotul Boteanu, sufletul rămâne înainte de toate un principiu al vieții,

reflectând în sens larg, concepția romancierului: „sufletul – nota Liviu Rebreanu - comunică permanent cu cosmosul întreg, dincolo de timp și spațiu, dincolo de materie și neant”.

El are ca la orice alt modern, o nuanță religioasă, ca urmare a unei asocieri foarte generale, cu ideea de nemurire: „sufletul are nevoie de merinde veșnică”- se confesează Bologa. Sentimentul religios este menținut și prin asocierea dintre ideea de suflet și aceea de Dumnezeu, în romanul *Pădurea spânzuraților*. Petre Țuțea rezuma principiul inspirației morale în expresia aproape gnostică, a lui d' Ancillon, „a avea suflet”, și considera, parafrazând-o pe M-me de Staël, că iubirea ne învață mai mult despre misterele sufletului decât metafizica cea mai subtilă. Se pare că acest adevăr leagă misterul sufletului omenesc de iubire în epica rebreniană, fie de pe pozițiile filozofiei creștine („iubirea universală”), fie de pe acelea ale metafizicii din *Adam și Eva* („cuplul etern”). Nu întâmplător în dialogul dintre Bologa și preotul Boteanu, ca punct terminus al fenomenologiei dezmarginirii, sufletul este inițiat în misterele iubirii divine, după ce va fi depășit purgatoriul morții.

„ – Numai moartea ne împacă aievea, cu lumea și cu Dumnezeu.

– Iubirea, nu ? întreabă Apostol repede, aproape înfricoșat.

– Iubirea cea mare și adevărată e numai la Dumnezeu...” (Rebreanu 5: 229)

Menținută în limitele aceleași morale creștine, lecția apostolatului presupune și o altă doctrină: numai despovărat de orgoliul învățăturii sufletul omului va putea accede la contopirea cu Divinitatea, spre a se putea elibera de condiția ontologică a ființei trecătoare, singurătatea: „Cât timp trăiești între cărți, și din ele, ți se pare că acolo-i toată înțelepciunea...Apoi, când ieși în lume, îți simți sufletul trist și fără sprijin, măcar de ai fi mistuit toate bibliotecile de pe fața pământului ”. (Rebreanu5: 224). Bologa trăiește acut conștiința că acestei teze a sfințeniei i se opune o antiteză, fiindcă în strădania lui de a se supune voinței lui Dumnezeu, a apărut ca o tendință firească, dorința de a înțelege această voință prin propriile capacități:

„ – Constantine, murmură Apostol cu o voce groasă, ca și când ar fi vorbit din adâncurile sufletului, eu toată viața m-am războit cu Dumnezeu !... Auzi ?

M-am luptat în fiecare minut, căutându-l, adorându-l și blestemându-l. Am simțit totdeauna că am nevoie de Dumnezeu și Dumnezeu m-a chinuit îngrozitor!... am avut clipe când l-am simțit în inima mea și nu l-am putut păstra acolo! De ce, părinte, nu l-am putut păstra ?” (Rebreanu 5: 225 - 226). Și alte elemente par să evoce un martiriu de Christ: „Zgâriat, cu hainele sfâșiate de copaci în sârma ghimpată”, așa arăta Bologa în noaptea arestării.

Drumul spre locul execuției este conceput în mod simbolic, asemenea celui alt drum, din „ținuturile necunoscute”, și face parte integrantă dintr-o imagistică a Golgotei. Acest drum „urcă mereu”, se prelungește la o altă dimensiune, „pe o cărare fără sfârșit”. Drumul ascensional, asociat cu simbolismul „ceasornicului ceresc” este expresia ieșirii din timp, indicând sensul libertății harice, prin percepția unui timp sacru. Ascensiunea spre pisc este anevoioasă, poteca echivalând cu un drum rezervat exclusiv inițiatului, pentru care altitudinea ascunde un *locus sacer* și un Absolut divin, proiectate într-un timp al veșniciei.

Și pentru Chevalier altitudinea „apare ca un mijloc de a intra în legătură cu Divinitatea”, ca o „reîntoarcere la Principiu”. Parafrazându-l pe Richard de Saint – Victor, autorul *Dicționarului de simboluri* reține faptul că urcușul nu este simplă imagine reitând o topografie sacră, ci un simbol legat de „cunoașterea de sine”, ceea ce se petrece deasupra ducând la „cunoașterea lui Dumnezeu”. Și pentru Bologa, drumul patimilor are un singur obiect: cunoașterea Divinității, cu care va căuta o comuniune lucidă.

Prin refuzul de a judeca pe cei doisprezece țărani români, Bologa ipostaziază arhetipul apostolului care a refuzat să reitereze trădarea lui Iuda. O altă expresie fidelă a logicii hierofanice este, alături de topografia Golgotei, ca *loc sacru*, și *timpul sacru*. Timpul

„crucificării” apostolului este unul al raporturilor privilegiate cu sacrul: transgresarea spre Tatăl divin se produce în „săptămâna patimilor”. Timpul crucificării lui Apostol Bologa este „repetiția analogică” (Wunenburger 2000:37) a timpului biblic al jertfei lui Hristos, cu care umanitatea devine contemporană. Energia originară este captată în dublu sens: pentru a asigura înnoirea unei umanități apostaziate și pentru reîntoarcerea mistică a apostolului. De timpul sacru al *săptămânii patimilor* se leagă și ceea ce Wunenburger numea ritualul *festivității*: „Apostol se îndreptă spre ușă, trecu pragul și, în capul treptelor, se opri uluit. Ograda era plină de soldați cu făclii aprinse, cu căști lucitoare ca o retragere cu torțe în timpul unei sărbători mari. Flăcările sforăiau aspru, cu lumini roșcate, cu nurași de fum necăcios”. Este o festivitate cu cea mai mare concentrație emoțională, proiectată în dimensiunile viziunii românești precristine asupra morții: alunecarea în neființă este „sărbătoare” a sufletului, amintind de bucuria vechilor traci de a se reîntâlni după moarte, cu Zalmoxis. Asemenea lui Lucian Blaga, Liviu Rebreanu relativizează tragismul morții în *Pădurea spânzuraților* și în *Crăișorul Horia*. Lipsește din sufletul mulțimii și al protagonistului spaima de neființă și de reintegrare în veșnicia firii. Miron Costin a relativizat dramatismul trecerii prin „fapta bună”, Mihai Eminescu prin geniul „nemuritor și rece” iar Lucian Blaga prin fascinația „muntelui vrăjit”. Liviu Rebreanu are intuiția salvării din relativ, prin Tatăl divin. Din acest motiv, trecerea „dincolo” este ritual de biblică Înviere („sărbătoare mare”), de renaștere mistică, în care bocetul a devenit excepție individuală (plânsul Ilonei), nu o dimensiune general – umană: „Împrejur auzea numai sfârâit de făclii și zgomot de bocanci târâți anevoie. Apoi, din stânga, izbucni brusc un hohot de plâns prelung, ascuțit, acoperind tot convoiul și umplând văzduhul ca un cântec de mort.” (Rebreanu 5: 316).

Acest final însumează pasiunea mistică, ardentă, elementele exterioare ale credinței, ușor identificabile (crucea, lumânări, ritualuri) și atitudinea ancestrală, într-o *imagologie* – *amalgam* a ceea ce Mircea Eliade numea *creștinism cosmic*. Misterul *Învierii* este înțeles ca o „liturghie cosmică”: „Atunci Apostol fu împresurat de un val de iubire izvorâtă parcă din rărunchii pământului. Ridică ochii spre cerul ținut cu puține stele întârziate. Crestele munților se desenau pe cer ca un ferăstrău uriaș cu dinții tociți. Drept în față lucea tainic luceafărul, vestind răsăritul soarelui”. (Livia Rebreanu 5: 320)

2. Imitatio Christi

Horia este eroul ridicat la dimensiuni mitice, într-un cadru arhetipal: „Horia își roti privirile peste șiragul de piscuri ca și când și-ar fi luat rămas bun de la prietenii cei mai dragi. Cum stătea așa, drept ca întotdeauna, căciula neagră apăsată puțin pe urechea dreaptă, cu ochii de culoarea oțelului călit, cu mustața românească răsucită tinerește, cu sumanul negru și înflorit...” (Rebreanu, *Romane II*:132). Scenele finale sunt magistrale prin intuiția omenescului camuflat sub detaliul de atmosferă simbolică. Cele șapte audieri echivalează cu șapte trepte ale inițierii spre sacru. Sunt etape în care Horia acumulează dramatismul interior al martirului, stăpânit de conștiința predestinării sale. Este dialectica unei inițieri, a unei pregătiri lăuntrice prin descoperiri și înțelegeri parțiale, necesare detașării senine de familia omenirii, ca sinteză finală. Necesitatea ce guvernează etapic această parte a epicului este revelatoare. Horia întâlnește situațiile conjuncturale, oamenii, etc. de care conștiința sa are nevoie spre a se înălța de la barierele omenescului la dimensiunile divinului, prin moarte.

Anamneza iubirii este prima situație care copleșește Eul, fără însă a-l cantona în această stare emoțională: „Apoi, deodată ochii lui se aprinseră de o lucire stranie și rămaseră pironiți asupra unei ferestre din care se uitau la dansul două capete de femei. Erau vreo douăzeci de pași până la fereastră și totuși vedea bine ochii mari și umezi în care simțea căldura domniței de odinioară și care, chiar acum îi mângâiau inima și-l făceau să uite și suferințele, și umilințele

trecute și viitoare”. (Liviu Rebreanu, *Romane II*: 209). Dragostea omenească îi conferă Crăișorului sentimentul veșniciei cucerite și provoacă aceeași ruptură de nivel ontologic, pe care o întâlnim în fiecare roman. Este condiția *sine qua non* a transgresării limitelor impuse de profan. Drumul de la Abrud la Bălgrad evocă același martiriu de Christ, ca și în *Pădurea spânzuraților*: „coasta lină” se prelungește nespus „spre miazăzi”(epifanie a Răsăritului), având ceva de Golgotă, în care „convoiul condamnaților înainta greu”. Nu numai topografia biblică o demonstrează ci și recuzita simbolică: purtând o coroană de nuiete pe cap, „în formă de roată”, cu lanțuri la mâini și la picioare, adulat și deopotrivă urât de mulțimea avidă de violență, așa înaintază Horia spre Bălgrad: „Căprarul mustăcios avusese chiar răgaz să facă o coroană de nuiete, în formă de roată, pe care, în momentul plecării, o puse în capul lui Horia strigând: - Uite craiul valahilor ! [...]. Fiind duminică, prin satele românești, iobagii se uitau lung după cătanele multe care însoțeau doi bieți români cu lanțuri la mâini și la picioare. Căprarul glumeț însă avea grijă să le explice în batjocură: - Horia!...Craiul vostru !...Uite, Horia!” (Rebreanu, *Romane II*: 271). Avalanșa experiențelor ce cumulează umilința nu este străină de *Kenoza biblică*: „Și sta poporul privind. Iar căpeteniile își băteau joc de El, zicând: Pe alții i-au mântuit, mântuiesc-se și pe sine însuși, dacă el este Hristosul, alesul lui Dumnezeu ! ... Și-l luau în răs ostașii, apropiindu-se și aducându-i oțet și zicându-i: Dacă tu ești împăratul iudeilor, mântuiește-te pe tine însuși ! ... Și deasupra lui era scris cu litere grecești, latinești și evreiești: Acesta este împăratul Iudeilor.” (*Biblia*, versiune diortorisită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, București, 2001, pag. 1552).

Horia este cazul cel mai autentic sub aspectul semnificațiilor biblice ale mântuirii, din întreaga literatură a lui Liviu Rebreanu. Ajuns în Bălgrad, la replica unuia dintre ofițeri („ – Na, Horia, să isprăvim și cu tine!”) Crăișorul răspunde: „– Dumnezeu să vă dea sănătate...”. Replica are o conotație similară cu aceea din *Evanghelia lui Luca*: pe cruce, Iisus a spus: „Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac”. Numai bolnavul nu știe ce face și „se comportă – comentează Paul Evdokimov – asemenea unui smintit care nu vede și nu aude”(Evdokimov: 102). În descendența tradiției biblice, Liviu Rebreanu leagă sensibil mântuirea, de sănătatea spirituală a insului și a lumii: numai o lume bolnavă are nevoie de sănătate. Un univers în care se reiterează trădarea lui Iuda iar libertatea harică este simulată impune o lume bolnavă religios, spiritual și moral. Oare nu tocmai sancțiunea religioasă a moralei este una dintre multiplele funcții ale toposului creștin în *Crăișorul Horia* și în *Pădurea spânzuraților* ? Și sensurile etimologice ale termenului de „mântuire” se leagă de starea de sănătate: în ebraică, *mântuirea* (*yésha*) desemnează „totala eliberare”; în limba greacă adjectivul *sós* corespunde latinescului *sanus* și desemnează „regăsirea sănătății”. Ca și în cazul modelului creștin, Crăișorul și Apostol Bologa devin izvor de sănătate, mântuirea lor echivalând cu o revenire a lumii la ceea ce Evdokimov numea „starea normativă”, starea de sănătate ontologică. Rebreanu completează acest filon biblic al antropologiilor, cu o dimensiune laică, ținând de vocea auctorială: atitudinea martirului se confundă cu o decizie existențială mai profundă, ținând de conștiința predestinării: „... așa ne-a fost scris se vede” – este leit – motivul întregului roman. Și mirosul de carne arsă „ce îl supărase în vis” aparține aceluiași recuzite a predestinării.

Cartea impune o nouă semnificație consecințelor ineluctabile ale unui destin iminent, transgresarea propriei finitudini echivalând cu bucuria unei nașteri mistice. Concepția unui cosmos răscumpărat prin moartea martirului, pe care memoria colectivă și măreția naturii l-au sanctificat, permite Crăișorului să regăsească fie și numai sporadic și simbolic, o lume a virtuților și a frumuseților divine „în care Dumnezeu este începutul și sfârșitul”: „Of ! Doamne, mulțumescu-ți că am ajuns și aici...”. Nici drumul, nici umilința nu îl încarcă pe Horia de povara omenescului: frica de moarte, obsesia „tregerii” sunt absente. După citirea sentinței, sufletul

eroului este supus unei metamorfoze constând în depășirea dimensiunii psihologice a trăirii, în vecinătatea morții. În tradiția creștină, moartea devine „marea inițitoare” în veșnicie, prin faptul că aceasta „este un fenomen provizoriu al vieții”, după cum notează Evdokimov. După aceeași sursă, moartea înseamnă „adormire”. În termeni liturgici, „o parte a ființei umane adoarme” (e vorba de facultățile psihice legate de trup), iar o altă parte „rămâne conștientă” (facultățile psihice legate de spirit), așa încât, „trecând prin moarte, viața continuă”(Evdokimov: 97). Și Soloviov considera viața un compromis între moarte și nemurire: „moartea – remarca vizionarul – ia cu sine toate ființele vii, toate individualitățile și cedează nemuririi toate formele generale ale vieții”(Soloviov 1994: 210). Acest filon biblic al antropologiei creștine s-a suprapus în cultura românească, viziunii vieții de „dincolo” de moarte, idee ce își are în timpurile mai vechi izvorul și temelia, în fondul autohton: pentru baciul moldovean, moartea este „un moment al liturghiei cosmice” și este transfigurată în „nunta mistică”(Eliade 1980: 248). Doar după acest substrat ancestral, „trecerea” ființei se încreștinează. Pătrunderea energiilor vitale ale Tatălui divin în ființă a generat în literatura rebreniană, leit – motivul *morții ca sărbătoare* legată de cultul sfântului, al martirului: „Sfinții – remarca Evdokimov – trăiesc moartea cu bucurie, veselindu-se la gândul nașterii în lumea lui Dumnezeu”. Moartea este un sacerdoțiu final prin care sufletul transgresează trupul aflat în agonie: Cloșcuț era „tuns, ras și el ca pentru sărbătoare”, Apostol se află în pragul unei mari sărbători înainte de moarte, etc. În aversiunea față de latura pământească a morții, Rebreanu împletește un sentiment cu adevărat cucernic: „Murmura vorbele, dar în inima lui ruga pe Dumnezeu numai să-i dăruiască puterea și tăria să îndure tot ce va veni fără frică și fără cutremur, așa precum a îndurat toate până azi.”

BIBLIOGRAPHY

ANANIA 2001: Bartolomeu Valeriu ANANIA, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită cu binecuvântarea și prefața Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române

CAILLOIS 1975: R CAILLOIS, *Eseuri despre imaginație*, în românește de Viorel Grecu, prefață de Paul Cornea, București, Ed. Univers, colecția „Eseuri”

CERTEAU 1996: Michel de CERTEAU, *Fabula mistică secolele XVI-XVII*, traducere și prefață: Magda Jeantenu, Iași, Polirom

CHEVALIER 1994: I. CHEVALIER și Alain GHEERBRANT, *Dicționar de simboluri*, trad. după ediția 1969, Ed. Artemis, București

CROCE 1971: Benedetto CROCE, *Estetica*, traducere de Dumitru Trancă, studiu introductiv de Nina Facon, București, Editura Univers

ELIADE 1994: Mircea ELIADE, *Imagini și simboluri*. Eseu despre simbolismul magico-religios. Prefață de Georges Dumezil. Traducere de Alexandra Beldescu, București, Ed. Humanitas

ELIADE 1992: Mircea ELIADE, *Tratat de istorie a religiilor*, cu o prefață de George Dumezil și un cuvânt înainte al autorului. Traducere de Mariana Noica, București, Ed. Humanitas

ELIADE 1991: Mircea ELIADE, *Drumul spre centru*, Ed. Univers, București

ELIADE 1978: Mircea ELIADE, *Aspecte ale mitului*, București, Ed. Univers, colecția „Eseuri”

EVSEEV 2007: Ivan EVSEEV, *Enciclopedia simbolurilor religioase și arhetipurilor culturale*, Timișoara, Editura Învierea

FLORENSKI 1994: Pavel Florenski, *Iconostasul*, trad. de Boris Buzilă, Fundația Anastasia

OTTO 2002: Rudolf Otto, *Sacrul*, în românește de Ioan Milea, Cluj- Napoca, Editura Dacia

RIES 2000: Julien RIES, *Sacrul în istoria religioasă a omenirii*, trad. de Roxana Utale, Polirom, Iași

WUNENBURGER 2002: J.J. Wunenburger, *Sacrul*, traducere de Mihaela Căluț, Ed. Dacia, Cluj-Napoca

MALIȚA 2000: Liviu Malița, *Alt Rebreanu*, Cluj, Ed. Cartimpex

ANALYSIS OF THE CONNOTATIVE AND DENOTATIVE MEANINGS OF THE TERM „ARICI” (HEDGEHOG) AS IT APPEARS IN THE ROMANIAN PHYTONYMY

Radu Drăgulescu

Assoc. Prof., PhD, „Lucian Blaga” University of Sibiu

Abstract: Many of the Romanian phytonyms are directly related to the hedgehog („arici”). In the folkloric creations of the Romanians this being has deep cosmological implications and direct contributions in Romanian mythology. Our paper aims to reveal an inventory, an interpretation and a statistic of romanian names of plants which implicates the word „arici”, spread through the botanical terminology, a phenomenon which, as considered by E. Coșeriu is not enough highlighted (given that the individual speaker became creator of language / poetry whenever he named a flower. Botanical popular terminology has primarily a practical value, designating, distinguishing and categorizing elements of the plant kingdom within the given natural reign, but also has a high theoretical significance, especially for linguists, both by the ethimons to which they send back and by the metaphorical meanings the phytonyms mostly have.

Keywords: Romanian phytonyms, conotation, denotation, etnobotany, linguistics, hedgehog, arici

Am prezentat cu diverse ocazii strânsa legătură dintre om și lumea vegetală și resorturile ce stau la baza denominației și conotației în acest plan¹. Etnobotanica reprezintă o sursă fertilă de informații pentru cercetări antropolingvistice, psihologice și psiholingvistice. Fitonimia dezvăluie preocupările, reprezentările și subconștientul afectiv ale poporului. La plante, ca și în cazul altor categorii, denumirile au fost sugerate oamenilor de așa-zisa *signatura rerum*, de tainicele caracteristici percepute în morfologia, cromatica, mirosul, gustul, gingășia, robustețea organelor speciilor vegetale. Alte fitonime au derivat din diversele proprietăți ale plantelor, din ecologia și corologia lor, fenologia lor, din relațiile cu celelalte viețuitoare. Faptul că ele au fost consemnate

¹ Radu Drăgulescu, *Stilistica denumirilor populare de plante*, în *Studii și comunicări de etnologie*, Sibiu, 1998, p. 124-127, *Simbioza oikumen – lume vegetală în percepția lui George Coșbuc* în *Studii și comunicări de etnologie*, Sibiu 1999, p.109-122, *Simbolistica florii în poezia antumă a lui M. Eminescu*, în *Cercetări de limbă și literatură*, Oradea, 2000, p. 375-380, *Mitopoetica*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2004, Constantin Drăgulescu, Radu Drăgulescu, *Contribuții la cunoașterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2000, Constantin Drăgulescu, Radu Drăgulescu, *Considerații asupra unor lexeme daco-geto-trace*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2014, George Coșbuc. *Lumile limbajului*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2016 ș.a.

în diverse scrieri reprezintă un câștig atât pentru etnobotanica românească, cât și pentru lingvistică.

Analiza noastră pornește de la colaborarea cu Constantin Drăgulescu, în vederea realizării *Dicționarului explicativ al fitonimelor românești*², care completează substanțial *Dicționarul* lui Al. Borza³, ce cuprinde, pe lângă câteva mii de nume de plante maghiare, săsești, germane, franțuzești, engleze, rusești, ucrainene, sârbești, bulgărești, turcești, și 10.906 nume românești de plante pentru 2.095 specii. Prin publicarea *Dicționarului explicativ al fitonimelor românești* și a *Dicționarului de fitonime românești*⁴, Constantin Drăgulescu a ridicat numărul numelor românești de plante cunoscute la peste 22.000 fitonime cunoscute până în prezent, fitonime care aparțin unui număr de 3.227 specii de plante indigene și exotice, spontane și cultivate. La acestea se adaugă peste 4.300 termeni, reprezentând nume de soiuri și 612 termeni care desemnează de părți (organe) de plante. Astfel, fitonimia românească însumează, deocamdată, peste douăzeci și șase de mii de termeni.

Termenul „arici” provine din lat. *ericius*, dar putem avea în vedere și alb. *iriki*. Este prezent în Pravila de la Govora⁵: „Cine va mânca lup, sau vulpe, sau câine, sau pisică, sau ariciu, sau pâls, sau nevăstuică, sau veaveriță și ș’alte altele câte sânt necurate..., să se pocăiască” și la Pann, în *Povestea vorbei*, II, 125⁶: „Ariciul, cu meșteșug se prinde și vrabia cu meu.” În revista *Șezătoarea*⁷, a lui Artur Gorovei, este menționat în câteva ghicitori: „Am un unchiaș mare, Cu-o sută de-araci la spinare” (IV, 43) sau „Merge pașa pe ulițe, Cu trei mii de sulite” (I, 26; IV, 42). Cu forma diminutivală „aricel” apare la Ienăchiță Văcărescu⁸: „Trei aricei fără mumă, I-am închis cu îngrijire, să n’aibă loc de ieșire.”

În mitologia românească, ariciul este un animal cosmogonic, un acolit al divinității demiurgice, sfetnic al Fărtatului. Acesta nu știe cum să încăputeze pământul sub cer, pentru ca marginile lor să se potrivească. Conform unui tip de legende, albina îl învață cum să rezolve situația: prin încrețirea scoarței terestre, creând văile și munții (fie că acțiunea în sine o desfășoară Fărtatul, fie că o execută chiar ea).

² Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.

³ Al. Borza, *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

⁴ Constantin Drăgulescu, *Dicționar de fitonime românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2014.

⁵ *Apud* DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

⁶ *Apud* DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

⁷ *Apud* DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

⁸ DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

Alt tip de legende ne prezintă albina ca fiind doar mesager al Demiurgului, ea mergând să ceară sfatul ariciului. Din orgoliu acesta refuză să colaboreze, dar este păcălit de albină care se preface că pleacă și, ascunsă, ascultă cum ariciul, vorbind singur, dezvăluie soluția necesară. Și în acest caz, albina ajută efectiv la încrețirea pământului. Blestemată de către arici să-și mănânce propria scârna, este binecuvântată și declarată sfântă de către Fărtat, hotărând ca scârna ei să fie aliment sfânt, iar ea să producă și ceară pentru a-i oferi lumină omului.

În alte legende cosmogonice românești, Dumnezeu și ajutorul său, ariciul – un „ghem țepos” sau „un ghemotoc” de animal –, „urzesc” lumea cu ajutorul unui ghem de ață. „Dumnezeu urzea⁹ [lumea] pe după araci. Ariciul, care ajuta la urzit, ferindu-se de un araci, a scăpat ghemul mare; din această cauză pământul nu a ieșit neted, ci accidentat”¹⁰.

Conform tradiției populare, diavolul nu se poate transforma în arici sau albină, fiind „slugi ale lui Dumnezeu”¹¹. Dar adesea întâlnim o imagine ambiguă a ariciului, acesta ajungând să fie substituit diavolului. O legendă ne spune că inițial albina era albă. A fost trimisă de Dumnezeu la Diavol pentru a afla dacă e bine ca în univers să fie mai mulți sori. Albina se așază pe capul Diavolului și îi citește gândurile (fapt care amintește de legenda cosmogonică în care ea ascultă, ascunsă, opiniile ariciului). Drept răzbunare, Diavolul o lovește cu biciul și de aceea a devenit vărgată (și filiformă la mijloc). Există, de asemenea, expresii precum „parcă i-a spus ariciul la ureche” sau „l-a îndemnat ariciul”, animalul fiind echivalent dracului din expresii analoage¹². Ispirescu¹³ notează că „Flăcăiandrul... se furișă și de astădată, de intră în camera fetelor, ca să asculte la sfatul lor. Par’că-i spusese ariciul la ureche, că are să se petreacă între ele ceva pentru dînsul.” sau „Rămâind văduv,... îl îndemnă ariciul să se însoare de-a doua oară.” Sunetul pe care îl produce ariciul este reprodus onomatopeic prin „pufnit, forcăit, forcotit”. Într-o altă lucrare¹⁴ am identificat un număr de 69 de fitonime românești create cu ajutorul termenului „drac” cf. gr.

⁹ În viziunea poporului, această urzire a lumii nu este o figură de stil. El „țese” lumea cu „două ghemuri, unul de urzeală și altul de bătătură” (a se vedea nota următoare).

¹⁰ Andrei Oisteanu, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Polirom, 2013, iBooks, p. 312.

¹¹ Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, București, Editura Academiei, 1987, p. 312.

¹² DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

¹³ *Apud* DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

¹⁴ Radu Drăgulescu, *Linguistic considerations on romanian phytonyms created with the term drac „devil”, in Discourse as a form of multiculturalism in literature and communication*, Section: Language and Discourse, Târgu-Mureș, Editura Arhipelag XXI Press, 2015, p. 375-389, lucrarea poate fi consultată la <http://www.upm.ro/ldmd/LDMD-03/Lds/Lds%2003%2039.pdf> sau <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V2043/pdf>, ambele accesate la 24 ianuarie 2017.

drákon „drac”, lat. draco „dragon, balaur, șarpe”. Dumitru Bejan¹⁵ arăta că în fitonimia românească, din domeniul ființelor supra- (sau sub) naturale, ireale, termenul *drac* este constituentul lexical cel mai frecvent în formarea denumirilor populare românești de plante. Din păcate, autorul nu prezintă nicio dovadă în acest sens. De asemenea, face precizarea, cum că uneori e mai greu de explicat care este semnificația cuvântului *drac*. Din analiza noastră reiese, că plantele se numesc astfel, în primul rând, datorită aspectului lor, cu rare excepții, neplăcut sau pentru că au un miros neplăcut. Urmează, ca număr, denumirile provenite din calcuri sau etimologii populare, apoi speciile necomestibile. Ultimele două locuri sunt ocupate de fitonimele plantelor parazitare și cele ale căror explicații sunt de natură mitologică, religioasă etc. Cu siguranță, în denumirile populare românești de plante, etimonul latin al termenului drac nu este reprezentat în sensul său propriu. Oamenii din popor au trecut lexemul prin filtrul religios (nu neapărat creștin) sau mitologic.

Că numele ariciului are conotații cu încărcătură negativă o dovedește și desemnarea unei boli a viței de vie, atestată deja la Barcianu¹⁶, „Ariciu pe butucii de viță de vie = der Brand an den Weinreben”, a unei boli a cailor și vitelor: „Ariciul, la cai, vine din sudoare. Când calul asudă tare, stând loc, sudoarea curge pe picioare până la copită, acolo se strânge și, fiind foarte iute și sărată, intră prin pori împregiurul copitei, apoi se umflă piciorul la copită, pielea crapă și dă sânge, carnea se cangrenează. Ariciul, la vite cornute, Se face la iia picioarelor și la pânțece, de’ntăiu ca o bolfușoară sau ca o nucă, apoi crește ca un pumn, legat de piele numai printr’o grosime de un deget; se vindecă lesne. Când la vite cornute se face ariciu la copite, ca la cai, e mai primejdios.” sau „Ariciu, la vite, este un fel de zgaibă, crescând de jos, lângă copită, ca un burete”¹⁷. În revista *Șezătoarea* (III, 145)¹⁸, ariciul este descris ca fiind „O boală de picioare... se face la vitele ce stau hojma în glod. Ariciul e o boală care trece de la sine, când vita își schimbă felul traiului, adecă, când din ploaie, din glod și din șură urită le trecem în grajduri curate.” Mai mult decât atât, arici este denumită și afecțiune de care poate suferi omul, afecțiune numită și herpes, lichen, impetigo.

Tot arici se numește și un dans asemănător horei și unul comic în cadrul căruia unul dintre dansatori imită mișcărilor animalului, ceilalți participanți făcând haz.

¹⁵ Dumitru Bejan, *Nume românești de plante*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991, p. 97.

¹⁶ *Apud* DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

¹⁷ *Etymologicum magnum Romaniae* *apud* DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

¹⁸ *Apud* DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

Arici se numește și o împletitură țepoasă care împiedică animalele, oamenii sau automobilele să pătrundă într-o zonă interzisă și un construct antitanc sau antiblindate.

La fel se numesc materialele care agață, numite și scai și care se folosesc în industria încălțăminte și îmbrăcăminte.

Ustensilele abrazive de tipul bureților de vase sau periilor poartă același nume.

Un om ursuz, introvertit sau zgribulit de frig este denumit arici.

Am identificat 16 fitonime care implică albina, ele putând fi grupate, din punct de vedere lingvistic, în cel puțin cinci categorii:

Dintre fitonimele analizate, 9 sunt concentrate într-un termen unic.

Celelalte se compun din doi sau mai mulți termeni. Dintre acestea, unul singur prezintă configurația substantiv în nominativ + prepoziție + altul în acuzativ (un atribut substantival prepozițional): *buruiană-de-arici*.

Trei s-au format prin hipotaxă (subordonare atributivă), prin alăturarea a două substantive, primul la nominativ, al doilea cu valoare de atribut genitival: *buretele-aricilor*, *capul-ariciului*, *floarea-ariciului*. Între acestea, termenii care constituie obiectul de studiu al lucrării noastre apar ca atribute substantivale.

Trei fitonime sunt compuse din două substantive, ambele în nominativ, cel de al doilea exprimând o caracteristică a plantei: *cactus-arici*, *fasole-arici*, *grâu-arici*.

În privința posibilității studierii semantice a nomenclaturilor, Simina Terian¹⁹ consideră că „textemele realizează adeseori o reorganizare a opozițiilor echipolente din lexicul primar sub forma unor opoziții graduale și/sau privative”.

Chiar dacă, la origine, multe dintre aceste configurații semantice au reprezentat metafore insolite, ele și-au pierdut, prin „repetare”, orice valoare „poetică”, devenind astfel expresii convenționale²⁰.

În prezentarea și interpretarea fitonimelor am adoptat ortografia propusă de DOOM2, conform căruia se scriu cu cratimă substantivele compuse cu unitate semantică și gramaticală mai mică decât a celor scrise într-un cuvânt, eventual, cu articulare și flexiune și la primul element, având structura substantiv + prepoziție + substantiv, substantiv + substantiv în nominativ,

¹⁹ Simina-Maria Terian, *Textemele românești. O abordare din perspectiva lingvisticii integrale*, Iași, Institutul European, 2015.

²⁰ Simina Terian, „Premise pentru o poetică a textemelor”, în *EITM5*, Târgu Mureș http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part41.pdf.

substantiv (articulat) + substantiv în genitiv. De asemenea, DOOM2 prevede generalizarea scrierii cu cratimă a compuselor nesudate care denumesc specii distincte de plante²¹:

Arcior (plantă medicinală neidentificată): fitonim moldovenesc conținând un hiat, poate în loc de *aricior, cu referire la folosirea plantei contra ariciului (a se vedea arici) ori poate aceeași cu aricor.

Aricar (*Ceratocephalus testiculatus*): a se vedea arici.

Aricel (*Echinops exaltatus*, *Eryngium planum*): a se vedea arici.

Arici (*Datura stramonium*, *Echinops sphaerocephalus*, *Galium aparine*): speciile au fructe prevăzute cu țepi ori sunt plante spinoase. Mușchiul *Pogonatum urnigerum* se numește și el arici(u) datorită frunzelor subulate, rigide. *Datura stramonium* are fructe care seamănă cu ariciul, dar a fost și este și un leac contra ariciului. *Echinops* este numit și rostogol, iar din *Etymologicum magnum Romaniae*²² aflăm că „Întrebaiu (Simeon Manguica) pe șase locuitori..., cum se chiamă acea plântă, la care ei răspunseră ,ariciu’, de oare-ce este învelită ca un ariciu și, dacă-i rupi coada, nu știi unde i-este capul.”

Aricioaie (*Arum maculatum*): s-a folosit în tratamentul ariciului și al aricelii (inflamarea pielii cailor și vitelor și umflături la picioarele ierbivorelor).

Aricică (*Fagopyrum esculentum*): formă derivată din haricică, harișcă cf. magh. hárítska, haricska, säs. haritsch, ucr. hrecika.

Aricor (*Ceratocephalus testiculatus*): formă alterată din aricar.

Borci(u) (*Datura stramonium*) de comparat cu corespondentul tc. boru çiçeği. Planta se numește și arici, cornută, măr ghimpos, spin, are fructe țepoase și de aceea C. Drăgulescu²³ trimite și la rad. i.-e. *bher- bhor- „a fi ascuțit, vârf, colț” sau fitonimul românesc provine din numele maghiar al plantei: bariska, baracsika.

Buretele-aricilor (*Lycoperdon echinatum*): cf.lat. boletus, gr. bolites „mănătarcă” din gr. „umflătură, bulgăre”, ciupercă piriformă acoperită de mici ace, comparată cu ariciul.

Buruiană-de-arici (*Pogonatum urnigerum*): posibil din rad. i.-e. *bher- „a crește, a se umfla, a se ridica” v.ind. bhūrih „abundent, mult, tare”, țig. burr „buruiană”. Din română scr., bg.

²¹ DOOM2, p LXX-LXXIII.

²² *Apud* DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.

²³ Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.

burjan, rus. burian, magh. burján „buruiiană”; maghiarii folosesc și fitonimele hájaburján (*Anagallis arvensis*), férëkfarku burján (*Achillea collina*), hadiburján, essőburján (*Galinsoga parviflora*) ș.a. și verbul burujánz „a crește exuberant”. Frunzele subulate ale mușchiului sunt dispuse ca țepii unui arici; s-a și folosit contra ariciului/aricelii.

Cactus-arici (*Echinocactus spp.*, *Echinopsis spp.*): calc după numele științific care evidențiază aspectul plantei. În română fitonimul cactus a putut fi împrumutat din franceză, germană ori direct din denumirea științifică, originea lui fiind greacă (káktos, o plantă spinoasă la Theophrast).

Capul-ariciului (*Echium rubrum*, *Sparganium ramosum*): specia *Echium rubrum* este țepoasă; fructele de *Sparganium* arată ca niște arici în miniatură (germanii le numesc Igelkolben). Subst. rom. cap ar putea fi prelatin, având în vedere că, pe lângă lat. caput, există v.ind. kaput, gr. kephalé, germ. Haupt ș.a. din rad. i.-e. *kap-ut, *kap-lo „cap”.

Echinacea (*Echinacea angustifolia*, *Echinacea purpurea*): din numele științific *Echinacea* (< lat. echinus < gr. echinos „arici”, aluzie la aspectul inflorescențelor), cf. și fr. echinacée. Termenul apare și în denumirea științifică a plantei numite ciorâng(an), ciorânglav, ciorânhlav, ciulungraf, ciornoglav (*Glycyrrhiza echinata*) ale cărei fructe sunt țepoase, de unde numele echinata „ca ariciul”.

Fasole-arici (*Phaseolus multiflorus* actualmente *Phaseolus coccineus*, *Phaseolus vulgaris*, *Vicia faba*): există peste 400 de nume de soiuri de fasole, unul dintre ele numindu-se „arici” (poate în loc de araci)²⁴.

Floarea-ariciului (*Dacrymyces palmatus*): din lat. floris, florem; este impropriu numită floare fiindcă este o ciupercă minusculă (1-3 mm); ea „înflorește”/împodobește/colorează lemnul de molid fiind viu colorată (aurie, uscată portocalie); i s-a spus a ariciului, probabil, fiindcă seamănă cu umflăturile noduroase apărute pe lemnul viței-de-vie (boală numită arici sau ariceală) ori, poate, s-a folosit la tratarea ariciului sau aricelii.

Grâu-arici (*Triticum compactum*): o varietate de grâu cu spicul des.

Iezii-copiilor (fructele de *Datura stramonium*): numite și porci sau boii pruncilor deoarece copiii fac jucării din aceste fructe, înfigând în ele bețișoare ce țin loc de picioare, coarne și gât și realizând „iezi” (ied < lat. haedus), „oi”, „porci”, „boi” în miniatură. Fructe seamănă cu niște

²⁴ Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.

arici și se și numesc așa, ceea ce îl determină pe C. Drăgulescu²⁵ să facă trimitere la rad. i.-e.

*eg'hi- „arici”, frig. ezis, macedorom. iezur „arici”.

Obținem, așadar, următorul tablou:

Plante denumite astfel după aspect	Explicație mitologică, religioasă	Explicație medicinală	Termen livresc, calc, etimologie populară
<i>Aricar</i>		<i>Arcior</i>	<i>Arcior</i>
<i>Arice</i>		<i>Arici</i>	<i>Ariceică</i>
<i>Arici</i>		<i>Aricioaie</i>	<i>Aricor</i>
<i>Borciu</i>		<i>Buruiană-de-arici</i>	<i>Borciu</i>
<i>Buretele-aricilor</i>		<i>Floarea-ariciului</i>	<i>Cactus-arici</i>
<i>Buruiană-de-arici</i>			<i>Echinacea</i>
<i>Capul-ariciului</i>			<i>Fasole-arici</i>
<i>Grâu-arici</i>			

Fitonimele sunt sugerate în special de aspectul fizic al plantelor, aproape la fel de multe au o explicație de natură strict lingvistică sau datorează denominația utilizării ca plante de leac în tratarea afecțiunilor ce poartă același nume. Surprinzător, nicio denumire populară de plante referitoare la arici nu are implicații conotative de natură mitologică sau religioasă, nici măcar decurgând din credințele și superstițiile românilor. Putem identifica una în mod indirect, și anume *iarba-fiarelor* (*Actaea spicata*, *Cynanchum vincetoxicum* actualmente *Vincetoxicum hirundinaria*, *Drosera rotundifolia*, *Hepatica nobilis*, *Verbena officinalis*), cu varianta *iarba fierului* (*Aconitum napellus*, *Cynanchum vincetoxicum* actualmente *Vincetoxicum hirundinaria*, *Sideritis montana*, *Verbena officinalis*). La români și alte popoare (germani, maghiari, ruși, ucraineeni, francezi etc.) aceste specii (cu excepția speciei *Hepatica nobilis*) sunt considerate miraculoase, deschid încuietori și porți de fier, zăbrele, cătușe, ajută la scoaterea comorilor din pământ, apără pe purtătorul lor de sabie și glonț etc. Am precizat că specia *Hepatica nobilis* nu intră la această categorie, întrucât, în cazul ei și a multor altele, relația conotativă se stabilește cu fierea (< lat. fel, -lis), bila, planta având frunze de forma ficatului, de unde numele științific *Hepatica* și cel germ. Leberkraut, Leberblume și corespondentul românesc *iarba-ficatului*, calc după fitonimul german amintit sau după cel maghiar májfü, la rândul lor adaptări ale numelui

²⁵ *Ibidem*.

științific *Hepatica*. Și numele speciei *Cynanchum vincetoxicum*, iarba fierului/fiarelor își are originea în corespondentul *iarba-ferii/fierii* (*Cynanchum vincetoxicum* actualmente *Vincetoxicum hirundinaria*, *Drosera rotundifolia*): prima specie s-a utilizat împotriva otrăvirii, de unde și lat. *Vincetoxicum* și calcul fr. dompte venin, iar a doua în afecțiuni biliare/ale fierii.

În credințele poporului român este răspândită ideea conform căreia, pentru a face rost de iarba-fiarelor (plantă la care râvneau hoții, haiducii, ocnașii, apropiații acestora etc.), trebuia să încui sub lacăt pui de arici. Mama acestora ar fi adus în gură un fir din planta respectivă care ar fi deschis ca prin farmec lacătul. Doritorul trebuia să fie atent unde lasă aricioaica firul respectiv și și-l însușea. Mulți consideră că putea fi încorporat (prin tăierea pielii) în deget sau în palmă.

Odată cunoscut, lexicul botanic al unei zone folclorice reprezintă nu numai un tezaur lingvistic, ci și un document al trecutului populației locuitoare și al locurilor. Cunoașterea tezaurului etnobotanic are o importanță majoră pentru caracterizarea și evaluarea ei, botanica populară fiind o componentă a foclorului dar și a culturii, științei și limbii unui popor. Pe lângă informații practice, privind folosirea plantelor în diverse scopuri, etnobotanica evidențiază și aspecte rituale, magice, mitice, lingvistice, inclusiv dialectale. Studiul fitonimelor poate oferi indicii interesante despre originea termenilor și despre istoria comunităților umane care folosesc aceste denumiri. Terminologia botanică populară are, în primul rând o valoare practică, desemnând, deosebind și categorisind elementele regnului vegetal din cadrul natural dat, dar prezintă și o inestimabilă însemnătate teoretică, îndeosebi pentru lingviști, atât prin etimonurile la care trimit, cât și prin înțelesurile metaforice pe care le au cele mai multe fitonime.

BIBLIOGRAPHY

Bejan, Dumitru, *Nume românești de plante*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991.

Bidu-Vrănceanu, A., Călărașu, C., Ionescu Ruxăndoiu, L., Mancaș, M., Pană Dindelegan, G., *Dicționar de Științe ale Limbii*, București, Editura Științifică, 1997; București, Editura Nemira, 2001, reeditat în 2005.

Borza, Al. *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979.

- Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească II. Credințe și obiceiuri despre plante*, Paris, 1988.
- Candrea, I. A., Adamescu, Gh., *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea românească”*, București, Editura Cartea Românească, 1932.
- Candrea, Ion-Aurel, *Iarba fiarelor. Studii de folclor. Din datinile și credințele poporului român*, studiu introductiv și ediție îngrijită de Al. Dobre, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Academia Română, 2001.
- Chivu, Gheorghe, *Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicționar al limbii române*, studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, Editura Academiei Române, București, 2008.
- Chivu, Gheorghe, *Nume de plante în Dictionarium valachico-latinum, în Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze, Actele celui de al 9-lea Colocviu al Catedrei de limba română*, I, Editura Universității din București, 2010, p. 333-340.
- Chivu, Gheorghe, *Nume de plante în texte românești vechi*,
http://onomasticafelecan.ro/iconn2/proceedings/9_04_Chivu_Gheorghe_ICONN_2.pdf,
accesat la 9 octombrie 2016.
- Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, 2002.
- Coman, Mihai, *Mitologie populară românească*, vol. I, București, Editura Minerva, 1986.
- Dicționarul etimologic al limbii române*, I (A-B), București, Editura Academiei Române, 2010.
- Dicționarul etimologic al limbii române*, II (C-cizmă), București, Editura Academiei Române, 2015.
- Dicționarul limbii române*, (în XIX volume), București, Editura Academiei Române, 2010.
- Drăgulescu, Constantin, *Dicționar de fitonime românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2014.
- Drăgulescu, Constantin, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.
- Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, *Contribuții la cunoașterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2000.
- Drăgulescu, Constantin, Drăgulescu, Radu, 2014, *Considerații asupra unor lexeme daco-geto-trace*, Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol I, Chișinău, Editura Universitas, 1994.
- Gledhill, David, *The Names of Plants*, fourth edition, Cambridge University Press, 2008.
- Gorovei, A., *Credințe și superstiții ale poporului român*, București. Editura Vestala, 2103.
- Hasdeu, B.P., *Etymologicum Magnum Romaniae*, București, 1894.
- Marian, Simion Florea, *Botanica poporană română*, vol. I Suceava, Editura Mușatinii, 2008, vol. II-III, București, Editura Academiei Române, 2010.
- Niculiță-Voronca, Elena, *Datinile și credințele poporului român. Adunate și așezate în ordine mitologică*, 2 vol., București, Editura Saeculum Vizual, 2008.
- Oișteanu, Andrei, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*, Iași, Editura Polirom, 2016.
- Oișteanu, Andrei, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Iași, Editura Polirom, 2013.
- Pamfile, Tudor, *Mitologia poporului român*, 2 vol., București, Editura Vestala, 2008.
- Russu, I. I., *Etnogeneza românilor*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.
- Terian, Simina, „Premise pentru o poetică a textemelor”, in *EITM5*, Târgu Mureș
http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part41.pdf.
- Terian, Simina-Maria, *Textemele românești. O abordare din perspectiva lingvisticii integrale*, Iași, Institutul European, 2015.
- Vinereanu, M., *Dicționarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică*, București, Editura Alcor Edimpex, ed. a 2-a, 2009.
- Vulcănescu, Romulus, *Mitologie română*, București, Editura Academiei, 1987.

A LOGICAL APPROACH TO MODAL VERBS. MAY AND MIGHT

Attila Imre

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş

Abstract: The article aims at a logical approach to discussing may and might, organized around the core meaning of 'possibility'. We argue that the concept of 'remoteness' proposed by Michael Lewis in 1986 may simplify enough the explanation regarding the relationship between may and might, while their presentation relies on authoritative sources published for international (non-native) students. The conclusion discusses both the importance and relativity of number of occurrences in a popular TV series, trying to offer a possible teaching option for modals stemming from frequency.

Keywords: modality, speech acts, remoteness, frequency, teaching modal verbs.

Introduction

The English modal verbs represent a special class of auxiliary verbs, which are notoriously difficult to describe non-native language learners. We have argued (Imre, 2008, pp. 8–11) that – functionally viewed – we may distinguish four types of verbs: *strong* (strong enough to formulate the interrogative and negative forms by themselves: *am, are, is, was, were*); *auxiliary* (verb helping to formulate the interrogative and negative forms: *do, does, did, have has, had, am, are, is, was, were*); *modal* verbs (special auxiliaries) and *weak* verbs (verbs not listed in the previous categories).

When formulating tenses, the possible combination of these verbs is highly important, as the function of these verbs establishes a rather fixed possibility of combining them:

- strong verbs typically form alone the tense in affirmative, interrogative and negative; the only exception is when they are headed by a modal verb;
- weak verbs (other names: *full, lexical, etc.*) may be 'alone' only in affirmative (present simple and past simple); in other cases they are headed by an auxiliary or modal verb;
- a maximum of three auxiliary verbs in a string (perfective, continuous and passive) may follow each other, completed with a weak verb;
- when modal auxiliaries are included, they always precede any other verb: "modal auxiliaries occur in the first place in the verb phrase" and no co-occurrence is possible among them and (Lewis, 1986, p. 100); thus the maximum number of verbs is five, although hardly ever do speakers use more than four:

*John Doe **may have been killed** in the jungle.*

Descriptions of modal verbs abound in demonstrating that they are "problematic", "complicated" and "messy" (Palmer, 1990, p. 49), which is why they are usually dedicated a separate chapter in grammar books. However, we agree with Lewis (1986, p. 7) in stating that the "basic structure of the English verb is not particularly complicated" and is not "full of exceptions".

Modals may express the speaker's "personal judgment of the non-temporal features of an action" (Lewis, 1986, p. 138) or the "attitude of the speaker" (Palmer, 1990, p. 2) in the form of

specific *concepts* (possibility, necessity, politeness, etc.); thus an initial formal division is necessary (Quirk, Greenbaum, Leech, & Svartvik, 1985, pp. 3–6); (Swan, 2005, pp. 325–327), leading to the following categories:

1. *central or core modals*: *can, could, may, might, shall, should, will, would, must*;
2. *marginal, peripheral, quasi-or semi-modals*: *dare, need, ought to, used to; have to* and *be to* may be listed here;
3. *semi-auxiliary (modal) verbs and constructions* are formally “outside the [modal] system” (Palmer, 1990, p. 3), such as *be able to* or *be going to*;
4. *modal idioms*: *had better, would rather, would sooner, have got to, could possibly, may well* (Quirk et al., 1985, p. 137);
5. *catenative constructions*: *appear to, come to, fail to, manage to, seem to, tend to*, etc.

However, in the present article we deal with *may* and *might*, so we focus on central modal features:

1. modals are defective (Quirk, Greenbaum, Leech, & Svartvik, 1980, p. 70) as they take no –s in the third person singular (present tenses), violating the rule of “concord” between the subject and predicate (Quirk et al., 1985, p. 149) and non-finite forms, and they cannot be used in imperative mood (Bădescu, 1984, p. 383);
2. modals take over certain auxiliary functions as well (cf. Huddleston’s NICE properties, 1976, p. 333), such as forming the interrogative, negative or question tag, thus we can refer to them as ‘operators’ (Lewis, 1986, pp. 57–58);
3. modals are used in elliptical structures (weak verbs following them may be ellipted to avoid repetition), emphatic structures, question tags and short answers.
4. modals are always followed by I. verb form (short / bare infinitive); the time reference of modals is ‘now’, more precisely when the speaker’s utterance is voiced, paraphrased as “in the present circumstances, my judgment is that it is possible / necessary / desirable that ...” (Lewis, 1986, p. 102), so their meaning is context-based, which is at least the length of an entire clause or sentence, if not a paragraph; as not all modals have remote pairs it may be concluded that modals are not ‘designed’ to express only temporal relationships.
5. in case the modal verb is followed by *have* and a III. verb form (perfective construction), it has a past reference: *John **might have told** Jane about his plan earlier*.

As categories tend to be fuzzy in the majority of cases (cf. Eleanor Rosch’s prototype theory), even central modals lack minor features. For instance, *can* has no perfective construction in the affirmative, while *may* is not used in present negative constructions, or *must* has no distinctive ‘past’ form.

After having separated modal verbs from non-modal ones formally, their meanings must be also dealt with. It is also clear that *objectivity* and *subjectivity* must be included in the explanations, together with ‘basic’ meaning and meaning deriving from the ‘context’. Thus rather subjective categories, such as *politeness* may be discussed in terms of degrees instead of absolute rules, offering the chance to compare, for instance, *can, could, may* and *might*. Some might accept *can* as perfectly polite (possibly completed with *please*), while others would prefer *could, may* or even *might*.

As a full and systematic approach is near-impossible, we will try to follow a ‘personalized’ approach and discuss *may* and *might* in pairs, as modals represent “one of the most complicated problems of the English verb” (Lewis, 1986, p. 99).

Modality and speech acts

Modality is a semantic term taken from logic (Murvai, 2001), dealing with judgements originating from the speakers' opinion and "attitudes" (Greenbaum, 1996, p. 80) or the "speaker's assessment of probability and predictability" (Greene & Zdrenghea, 2000, p. 29), referring to (non-)factuality (truth value of utterances: certainty, probability, possibility) or reflecting "the speakers' judgment of the likelihood of the proposition it expresses being true" (Quirk et al., 1985, p. 219); the other option is 'human' control over the situation (obligation, permission, intention, and the marginal ability).

These are readily expressed by modal verbs, although other verbs (*hope*), nouns (*suggestion*), adverbs (*perhaps*) and adjectives (*able*) also contribute to the full palette of modality. The shortest possible definition is that modality deals with *non-factual* or *not actualized* things, actions or events (Aarts, 2011, p. 275), while a well-summarized definition is that modality "refers to a speaker's or a writer's attitude towards, or point of view about, a state of the world. In particular, modals are used to say whether something is real or true, or whether it is the subject of speculation rather than definite knowledge" (Carter & McCarthy, 2006, p. 638).

Although there are many types of modality (e.g. *alethic*, *buletic*, *axiological*, *temporal*, *rational*, *existential* or *dynamic*), *may* and *might* are basically associated with:

- *epistemic* possibility is "concerned with knowledge and / or inference based on some evidence" or drawing conclusions (Aarts, 2011, p. 276); as such, it is often arbitrary, subjective, referring to the *possibility*, *prediction* or *necessity* of the situation; "something is or is not the case" (Palmer, 1990, p. 50);
- *deontic* obligation is connected to necessity, permission or prohibition, "getting people to do things or (not) allowing them to do things" (Aarts, 2011, p. 276) or "what is required or permitted" either by authority or judgement (Huddleston & Pullum, 2005, p. 54), supposing that there is "some kind of human control over the situation" (Greenbaum, 1996, p. 80);

We have also collected concepts of *possibility*, ranging from near-factual ('this is the case') to close to non-factual ('this is not the case') ones:

inability lack of ability	impossibility lack of possibility	unnecessary lack of necessity
opportunity ability choice	POSSIBILITY	
	speculation suspicion doubt hesitation uncertainty	likelihood belief, conjecture supposition educated guess confidence presumption inevitability
		logical necessity probability assumption inference deduction prediction conclusion certainty

Table 1. Possibility, ability, necessity

Although the degrees are subjective (e.g. *near-impossibility* / *uncertainty* – *probability* – *certainty*), these concepts are typically associated with possibility. Modal verbs are often arranged on a scale of possibility (or synonymous terms, such as *likelihood*): *must*, *can't*, *could*, *may*, *might* (cf. O'Connell, 1999, pp. 142–144).

Remoteness (cf. Lewis, 1986, p. 102) highly simplifies the way modal verbs should be discussed, as it *can* – *could*, *may* – *might*, *will* – *would*, *shall* – *should* are 'basic' and 'remote'

pairs. In this respect, the concept of ‘remoteness’ describes the relationship between the pairs, understood on multiple levels:

- remote in time: *may* ‘present / future’ *might* ‘past’; when either *may* or *might* is followed by the perfective *have*+ III. verb form, the context is past;
- remote in possibility / from facts: *tentative, conditional, hypothetical* constructions (*If I may...; If you might show me...*);
- remote in volition / emotion: *insistence* (‘will’) – *indifference* (*could as well*);
- remote in relationship: *politeness* (*May I suggest...? Might I suggest...?*)

Meanings of MAY and MIGHT

May and *might* – contrary to *can* and *could* – are primarily used to express subjective, epistemic possibility (Lewis, 1986, p. 126), yet it is knowledge-based supposition, with certain evidence for assumptions (Aarts, 2011, p. 294); this is why *can* and *could* refer to a perceived existence of a possibility, while *may* and *might* are used to express the speaker’s volitional involvement “in the creation of a possibility” (Lewis, 1986, p. 113); overall, *might* expresses a higher degree of uncertainty.

Epistemic possibility

May expresses **epistemic, real possibility**, while *can* refers to more “remote” and “theoretical” possibility (Aarts, 2011, p. 295). This type of possibility may be connected to (hidden) logical deduction, similarly to *could*, although doubt, reasoning should be accounted for; thus *may* reflects the “speaker’s assessment of possibility”, and there are chances to fail (Lewis, 1986, p. 114). *Might* is the remote pair of *may*; this remoteness extends to time (expressing the ‘past’ of *may*), society (politer or over-polite version) but there is a psychological remoteness as well (conditional, hypothetical, tentative); as such, it is less typical for formal, official style.

The possibility of *may* and *might* is exemplified below:

*You **may be** right.* (I don’t know it better.)

*He **maybe** very busy, not having visited us for a month.*

*You **might be** lucky this time.* (although highly improbable after the first eight attempts.)

The interrogative form may refer to extended possibility deriving from curiosity ((Preda, 1962, p. 325):

(I wonder...) *What **may happen** next?*

It is also tempting to refer to *may* as expressing 50% possibility (and *might* 30% chance, cf. Swan, 2005, pp. 338–44), but – similarly to *can* and *could* –, the scale is much more extended (Budai, 2007, p. 190), and remote (weaker) possibility is associated with *might*:

*Weather conditions **may look** normal.*

*During a safari people **may spot** a white rhinoceros.*

*You **might (not) meet** the Does, after all.*

*If you asked her about the mission, she **might** overreact it.* (present possibility)

We can mention general possibility (occasional, tentative), which refers to formal contexts (procedures, instructions, effects), when *may* is favoured over *can* (Hewings, 1999, p. 40):

*Overdose **may** lead to undesired effects.* (vague enough to sound threatening...)

A more tentative possibility is expressed by *might*:

*John and Jane Doe **might well** cause a riot.*

*John and Jane Doe **might well have** caused a riot if they had killed the leader.*

The possibility may also stem from lack of obstacle (Preda, 1962, p. 325), or “sporadic” possibility (Gălăţeanu-Fârnoagă, 1995, p. 225):

*One day we **may bump into** each other.*

*John **might be** grumpy from time to time, but you can still trust him.*

Alternative constructions referring to this meaning may be formed with verbs such as *fancy, imagine, suppose, guess, think*. The combination of *mayor might* with *I / We hope...* expresses a more official tone (compared to *will, would*):

*I **hope** Mr. Doe **may soon return** to the battlefield.*

*We **hope** that the Does **might return** home unharmed.*

All these cases may be viewed associated with ‘general truths’ (Carter & McCarthy, 2006, p. 645).

The negative form (*may not*) followed by I. verb form means that “it is possible that something does not happen” (Bălan et al., 2003, p. 106), while *may /might have* + III. verb form refers to the past (logical deduction):

*John **may not return** home without a scratch...*

*She **may not have told** me the truth. (We cannot exclude this possibility.)*

*John’s chopper **may not have crashed**. (But we are not sure.)*

It is important to note the difference in meaning compared to *might*:

*John’s chopper **might have crashed** in the terrible weather. (But fortunately it didn’t.)*

*John’s chopper **might have crashed**. He should have reported an hour ago.*

(Although I truly doubt it; yet, for the time being, I have no better clue.)

It is important to note the difference in meaning between *may* and *can* (Zdrenghea & Greere, 1999, p. 258):

*Jane **can become** a four-star general. (in theory this is possible)*

*Jane **may become** a four-star general. (this is a possibility ‘under way’, but also speculation)*

Probability is a similar term to *possibility*, expressing chances that something is true or it will happen (Swan, 1984, p. 66; Nelson, 2010, pp. 68–9).

Deontic possibility

The other major use of *may* and *might* is connected to **deontic possibility** (mostly **permission**), which is less common than *can*, as it sounds more formal (with an air of authority) and it is overly polite. In this sense, *may* is suitable to ask for and grant mostly official and authoritative permission (formal style), being even more polite than *could*:

***May I leave** the room? Yes, you **may**.*

*Visitors **may enter** the building at regular intervals.*

These may turn to an offer or a very polite ask for attention and personal remark (Budai, 2007, p. 193), but even to compliment or criticism (Bădescu, 1984, p. 421), but when felt over-polite, it may have an ironical or funny overtone:

***May I walk** you around the building?*

***If I may**, I can explain to you the whole situation.*

***If I may say so** Mrs. Doe, you look charming today.*

*I would like to give you a test paper, **if I may**.*

However, interrogation with *may* can be considered “courtesy”, as the addressee cannot withhold it (Palmer, 1990, p. 78), which has been described as violating ‘sincerity’ (Fillmore, 1975, p.

231). Sometimes collaboration is expected even if the form is an overly polite request (Palmer, 1990, p. 78; Aarts, 2011, p. 296):

May I have my say about the incident, please? (referring to both permission and possibility)
Asking for permission (requests) with highly improbable positive answer (expecting refusal) are typically expressed with *might*:

Might I have a day off, please?

However, a request with *might* may result in humorous, ironic or sarcastic effect:

Might I see your homework? (teacher to pupil)

Most modest requests are made with *might* combined with *if*:

If I might (have the chance to) see Jane again, I would definitely pop the question.

If I might, I would gladly accompany her to the ball.

Might may express a more persuasive, explicit request than *could*, associated with dissatisfaction, insistence, reproach (Budai, 2007, p. 195) or annoyance in case of failure to perform an action (Vince, 2009, p. 73), with a strong stress on the words preceded by an apostrophe:

You **might listen** to me, you know, for a change.

You '**might have** '**warned** me that talking to the guerrilla leader means jail!

We can also formulate mild, casual commands (Gălăţeanu-Fârnoagă, 1995, p. 228) or friendly suggestions, especially combined with *like* or *want* (Carter & McCarthy, 2006, p. 647):

We **might focus** on the next modal verb from now on, don't you think?

You **might like** to check the correct answers, printed on the other side of the paper.

Denying permission is obviously possible with the negative form (Bădescu, 1984, p. 421), which may refer to lack of permission or polite interdiction (Preda, 1962, p. 324). They may be:

- impersonal signs and legal notices:

You **may not leave** the premises with library books.

Visitors **may not smoke** on the premises.

(No smoking is allowed on the premises. → No smoking)

- rules and regulation expressing prohibition in a highly formal style (Palmer, 1990, p. 103):

Students **may not be late**. Passengers **may not talk** to the driver.

Although strong enough to express prohibition, *may not* is not as categorical as *must not* (*mustn't*), when the interdiction stems from external necessity (Preda, 1962, p. 324) or authority (Leviţchi, 1971, p. 154):

You **mustn't leave** the room. You **can't leave** the room.

In case permission is granted, it may extend to a mild suggestion, which is more tentative with *might* (Palmer, 1990, p. 186):

You **may start** working now.

I think you **may help** me a little now.

You **might want** to reconsider your statement.

I think swimming pigs in the Bahamas **might offer** some joy...

When *may* is used for very polite expressions, it may turn humorous, ironic, sarcastic (or threatening):

May I ask you to where you have been all day long? (father to a twelve-year-old son)

A special form of permission is associated with *concession* (Vişan, 1992, p. 49):

However fit Jane **may seem**, she is a frail person.

Whatever you **may say**, I still trust that candidate.

There are even concessive idiomatic structures with *may* and *might*, associated with resignation:

Come what **may**. Be that as it **may**.

Concession may turn to indifference, dissent, or objection (Magyarics, 1997, p. 242) or even unpleasant alternatives (Zdrenghea & Greere, 1999, p. 253) with the help of stock phrases containing *may* or *might*:

Try as you may, you still won't be able to translate this sentence.

We may (just) as well stop here and have a break.

Try as he might, Jane won't ever marry Jake.

Try as he might, Jake will still remain the runner-up.

We might as well stop firing as no trees are left.

You might (just) as well call your lawyer.

John might (just) as well have been sent to Cambodia.

A possible antonym of indifference, irritation may stem from someone's typical behaviour or action resulting in "trouble" (Budai, 2007, p. 196) is associated with *might*:

John might have guessed what was so urgent to the colonel at dawn.

I might have known what was to happen.

A very important distinction between possibility / probability and permission is highlighted by stress (Preda, 1962, p. 325):

The prisoner 'may speak. (probability)

The prisoner may 'speak. (permission)

Continuous forms are also possible:

The TV is on, so John may be waiting for the news.

Jane looks tired. She may have been thinking about taking a longer break.

Jane might be sitting in the shadow of that tree.

John might have been booby-trapping the area since last night.

Passive constructions with *may* can be associated with:

- concession and warning: *John may be hurt, but the knife is in his hand.*
- past possibility: *Jane's forearm may have been hurt by a branch.*
- ability (Gălățeanu-Fârnoagă, 1995, p. 219): *Good reasons may be easily found to return to the base camp urgently.*

The 'remote' form of *may* is *might*, which may be used in reported speech, expressing temporal remoteness, unfulfilled possibility or psychological remoteness (hypothetical, highly improbable wishes):

You may stay overnight.

She said that I might stay overnight.

Jane might not have known why the colonel relocated her.

You might have met them if you had been in Fort Knox yesterday. (~ could)

If you had asked her about the mission in time, she might have accepted it.

John wishes Jane might return from the mission unharmed.

I thought I might solve the case alone, but the colonel refused the suggestion.

Magical MAY

Fillmore mentions that *may* has a "magical" function (1975, p. 224), which in subsequent descriptions turns to less expressive "formulaic" or "subjunctive" (Aarts, 2011, p. 296), referring to wishes, hopes (Magyarics, 1997, p. 242; Bădescu, 1984, p. 422) or even formal curses (Carter & McCarthy, 2006, p. 645), in which case *may* arguably gains an auxiliary function:

May all your dreams **cometrue**.

May Jane **live** happily with John!

May the best **win!** (stock phrase)

May you **be happy!**

May you **get** what you deserve!

As the examples show, this case is also connected to *inversion*, as *may* precedes the subject. Thus it may be considered as the substitute for *I wish*.

Substitutes for MAY and MIGHT

There are possible substitutes for *may* (Magyarics, 1997, p. 237), such as verbs (*let, permit*), adverbs (*perhaps, maybe, likely, possibly*) or modal paraphrases (*be allowed / permitted to*):

You **may leave** now.

He **was let to go**. (passive)

You **are permitted to leave**.

John **is not permitted to reveal** anything about any mission.

Similarly to *be able to*, modal paraphrases may be used to express past, present and future reference clearer, and they are typically restricted to single, specific cases, unlike their modal equivalents; they are preferred in negative structures (Budai, 2007, p. 196); on a larger scale, they can substitute modal verbs expressing ask for or granting permission (*may, might, can, could*) in a more authoritative way (Zdrenghea & Greere, 1999, p. 254):

Are you allowed to chew gum during the class?

The Does **were (not) allowed to** cause collateral damage.

It **is not permitted to** leave anyone behind.

Is Jane permitted to quit the mission?

Jane **won't be permitted to** quit under any circumstances.

Passengers **are not allowed to** be rude.

As possibility in interrogative is not typical with *may*, alternative constructions are used (Gălățeanu-Fărnoagă, 1995, p. 221):

Do you think Jane will return home safe and sound?

Is it likely for John to pop the question this weekend?

Teaching MAY and MIGHT

Teaching modal verbs is an eternal challenge, and there are at least three options to discuss them: theory (modal verbs one by one), concepts (with exemplifying modal verbs), or practice (examples with modal verbs).

In order to apply Lewis' concept of *remoteness* regarding modal auxiliary pairs, we tend to think that first we should offer examples to contradict the deeply rooted concept of modal verbs as pairs of present and past, enabling learners to realize that *may* is not 'automatically' present and *might* is not 'automatically' past. Authentic examples may be found anywhere, but our choice is videos, which may be motivating enough to watch and check modal verb occurrences and frequency. One of our favourites is *Castle*¹, having 8 seasons with 173 episodes (combined) of at least 40 minutes' length each, that is 6,920 minutes, or more than 115 hours. It may be

¹http://www.imdb.com/title/tt1219024/?ref=fn_al_tt_1, 26.02.2017.

surprising that the first season alone contains more than 1,200 modal verbs and alternative constructions, listed below:

MODAL	N R.	%	MODAL	NR.	%
CAN	26	18.56	'll	103	8.46
COULD	128	10.51	WILL(I NG)	65	5.34
be able to	11	0.90	WON'T	14	1.15
capable	1	0.08	'd	107	8.78
manage	7	0.57	WOUL D	203	16.67
succeed	1	0.08	SHALL	1	0.08
MAY	81	1.48	SHOUL D	54	4.43
MIGHT	93	3.20	ought to	2	0.16
allow	1	0.08	need*	104	8.54
permission	3	0.25	dare*	5	0.41
MUST	34	2.79	TOTAL	1218	100
have/has/had to	91	7.47			

Table 2. Modal occurrences in Castle

Although, the first season is a meagre 5.78% of the entire series, it clearly shows the importance of *can* and *could* (29% combined), partially to the detriment of *may* and *might* (5% combined), signalling to the importance of frequency. The importance of choice may be connected to the number of occurrences, especially when studying a foreign language at different levels.

It is clear that the higher the frequency, the more situations are possible for a particular modal verb to be used, but non-modal factors still have to be considered. *Will*, for instance, is a suitable modal to function as the future *operator*, a term which may be applied, by and large, to the majority of auxiliaries and modals, involved in forming the negation and interrogation, although 'imported' from logic).

As for the frequency of *may*, we have counted 13 affirmative instances: 8 referring to present, 7 of them expressing possibility and only one deontic meaning (although polite):

I may need you to cosign the loan.

Further 4 cases expressed past with a simple perfective construction and there was one example with continuous perfective construction, and only one passive construction:

I may have said something.

He may have been making payoffs through the campaign.

We believe the Spolanos may have been involved.

There were 3 negative constructions with *may*, while there was 1 echo question (repeated twice):

Theresa may not be my favourite person.

“May have been”? **“May have been”?!**

Out of 39 *might* instances 37 were in affirmative, referring to both present and past (reported speech):

*It **might be** true.*

*I just **thought it might spark** something.*

We could also find 6 affirmative, simple perfective cases, 1 continuous (indirect interrogative) and 1 continuous perfective case:

*She **might have got** it from the stall where Jamal works.*

*And whoever murdered **him might be looking** for your witness?*

*Can you think of anyone she **might’ve been meeting**?*

There were 2 negative instances, a present and a past (passive) one:

*It **might not make** sense.*

*Her body **might not have been kept** as close as ...*

These findings may serve as a guide, and the higher the study level the less frequent cases may be presented. A further interesting challenge might be for learners to find a set of quotes and proverbs with *may* and *might* from various sources (literature, press, films, etc.):

*We know what we are, but know not what we **may be**.* (William Shakespeare)

Nevertheless, the target audience must be considered, as – for instance – language exam students have different needs compared to translation and interpretation students, who are supposed to reach a near-native level.

Conclusions

As countless books and articles have been written on modality, we cannot claim that the present article brings too much novelty to the issue of modality and modal verbs. Still, the way we approach them tries to offer a wider perspective for *may* and *might*, and hopefully a more logical one. Although the references come from authoritative native speaker authors (Cambridge and Oxford publications), they still lack an important feature: why and how these modal verbs represent a problematic category for specific non-native speakers. This is why we checked important Hungarian, Romanian and Polish publications, trying to summarize all relevant information regarding these modals.

We agree with Lewis that neither an over-simplification of the problem nor offering minor examples is the best solution, so we tried to succinctly collect uses of these modals and arrange them with the central organizing concept of remoteness. This way – we tend to think – that *may* and *might* may be described in a logical pair with the concepts of *epistemic* and *deontic possibility*, noting the *magical* function of *may* and further possible substitutes for *may* and *might*.

BIBLIOGRAPHY

- Aarts, B. (2011). *Oxford Modern English Grammar* (1 edition). Oxford ; New York: Oxford University Press.
- Bădescu, A. L. (1984). *Gramatica limbii engleze*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Bălan, R., Carianopol, M., Coșer, C., Focșeneanu, V., Stan, V., & Vulcănescu, R. (2003). *English My Love. Student’s Book. 9th grade*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Budai, L. (2007). *Élő angol nyelvtan. Rendszeres kontrasztív grammatika sok példával*. Budapest: Osiris.

- Carter, R., & McCarthy, M. (2006). *Cambridge Grammar of English: A Comprehensive Guide*. Cambridge England; New York: Cambridge University Press.
- Fillmore, C. J. (1975). May we come in? In *Santa Cruz Lectures on Deixis 1971* (pp. 220–234). Bloomington, Indiana: University of California, Berkeley.
- Gălășteanu-Fârnoagă, G. (1995). *Sinteze de gramatica engleză: Exerciții și teste de evaluare*. București: Cruso.
- Greenbaum, S. (1996). *The Oxford English Grammar* (1st ed.). London: Clarendon Press.
- Greere, A. L., & Zdrenghia, M. M. (2000). *A Guide to the Use of English Modals and Modal Expressions*. Cluj-Napoca: Clusium.
- Hewings, M. (1999). *Advanced Grammar in Use with answers* (1st ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Huddleston, R. (1976). Some theoretical issues in the description of the english verb. *Lingua*, 40(4), 331–383. [https://doi.org/10.1016/0024-3841\(76\)90084-X](https://doi.org/10.1016/0024-3841(76)90084-X)
- Huddleston, R., & Pullum, G. K. (2005). *A Student's Introduction to English Grammar*. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press.
- Imre, A. (2008). *Logikus angol nyelvtan*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Levițchi, L. (1971). *Gramatica limbii engleze*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Lewis, M. (1986). *The English Verb: An Exploration of Structure and Meaning*. Hove: Language Teaching Publications.
- Magyarics, P. (1997). *Gyakorlati angol nyelvtan* (2nd ed.). Budapest: Akkord & Panem.
- Murvai, O. (2001). Szematikai és pragmatikai kiegészítések a modalitás vizsgálatához. In J. Petőfi S. & I. Szikszainé Nagy (Eds.), *Grammatika - szövegnyelvészet - szövegtan* (pp. 59–69). Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.
- Nelson, G. (2010). *English: An Essential Grammar* (2 edition). London; New York: Routledge.
- O'Connell, S. (1999). *Focus on Advanced English: C.A.E. for the Revised Exam* (1st ed.). Harlow: Longman.
- Palmer, F. R. (1990). *Modality and the English Modals*. London and New York: Longman.
- Preda, I. A. (1962). In C. G. Sandulescu & L. Vianu (Eds.), *Verbul I. Clasificări* (1st ed., Vol. 4, pp. 265–380). București: Universitatea din București.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1980). *Grammar of Contemporary English*. Longman.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language* (2nd ed.). London; New York: Pearson Longman.
- Swan, M. (1984). *Basic English Usage*. Oxford; New York: OUP Oxford.
- Swan, M. (2005). *Practical English Usage* (3 edition). Oxford: Oxford University Press.
- Vince, M. (2009). *Advanced Language Practice: Student Book Pack with Key* (4th Edition). Oxford: Macmillan Education.
- Vișan, M. (1992). *Metodă rapidă de învățare a gramaticii limbii engleze*. București: Viitorul Românesc.
- Zdrenghia, M. M., & Greere, A. L. (1999). *A Practical English Grammar*. Cluj-Napoca: Clusium.

CHARACTERISTICS OF ROMANIAN TEXT COMPREHENSION BY SECOND LANGUAGE ENGLISH SPEAKERS (CASE STUDY)

Alina Balagiu

Assoc. Prof., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanța

Abstract: Intercomprehension is a fascinating relatively new field of applied general linguistics that can give us the measure of comprehension between people that are not part of the same family of languages. This paper is a Case Study that tries to prove the rate of reading comprehension of a Romanic family text (i.e. Romanian) for people who learned English as a second language. The study was performed on 48 respondents who do not know Romanian and were asked to read twenty questions in Romanian and answer them if they could understand, or at least mention in English the words or phrases they believed that they could recognize.

Keywords: intercomprehension, ESL, reading comprehension, Romanian.

1. Method of research.

Intercomprehension is "a form of communication in which each person uses his or her own language and understands that of the other." [1] The communication form implies both speaking and writing as it is mentioned in the same text, although understanding a text may be considered text comprehension, the fact that the sentences are written in a foreign language could be integrated in intercomprehension concept. Starting from this concept we developed a case study based on written comprehension. A questionnaire of twenty usual and less usual, simple and more complicated, general and national Romanian questions was designed in order to check the concept of written comprehension by people who do not know Romanian and more to try and depict some characteristics or patterns (if any) of understanding for people who speak English or have learned English as a second language. However, we are going to take into consideration only 10 sentences for this paper otherwise the present work would probably be too long and perhaps boring.

The people involved in the case study were supposed to read the questions written in Romanian and according to what they could understand answer the questions. The instructions given to the respondents involved in the study are:

Read the following questions, underline the words you can understand and write the translation or give short answers in the following languages: English, French, Dutch, Italian, Spanish or German.

The languages were chosen taking into consideration the fact that the research was developed within the borders of the European Union and the possibilities of translating and analyzing the answers of the researcher. At the same time we considered fair to give a choice of three Germanic or Anglo-Saxon languages and three Romanic languages for translation and answers. In this part of our research we are going to find some characteristics of comprehension

or perhaps lack of intercomprehension between languages that do not have the same traits, and we chose English speaking people and their capability of understanding a Romanic language.

2. Respondent profile.

There were 24 respondents involved in the study who gave their answers or translations into English. We will give some facts about them in order to be capable of finding similarities and differences among them that might help us to reach conclusions. The respondents are natives from four continents speaking from one to several languages, as they mentioned at the beginning of the questionnaire. They have various ages and levels of education.

From Europe there are 12 respondents from the following countries:

- one from Albania speaking Albanian, Greek, English and French;
- one from Sweden speaking Swedish, English, German and Dutch;
- one from Spain speaking Spanish, French and English;
- two from Greece speaking Greek, French, English, and Italian (one of them also speaks Spanish);
- one from Netherlands speaking Dutch, English, French and German;
- two from Poland speaking Polish, German, English, French and Russian;
- one from Ukraine speaking Ukrainian, Russian, English and French;
- one from UK speaking English, French, Spanish and Danish;
- one from Belgium speaking Dutch, French, English, Italian, Russian and Chinese;
- one from Bulgaria speaking Bulgarian, English, French, Russian and German.

From Africa there are 6 respondents as follows:

- three from Cameroon speaking English and French;
- two from Ghana speaking English (official language), Ga, Ewe, Dagbani, and Fante (part of Niger-Congo languages);
- one from Kenya speaking English, Swahili (Bantu language), Luo (Nilotic languages).

From American continent there is only one respondent:

- from Ecuador speaking Spanish, English, French.

From Asia there are 5 respondents from the following countries:

- one from Philippines speaking English and the official language (part of the Austronesian family);
- one from Turkey speaking Turkish, English, Czech, Russian;
- two from Myanmar speaking Myanmar, French and English (official language);
- one from India speaking Malayalam (Dravidian family) and English (official language).

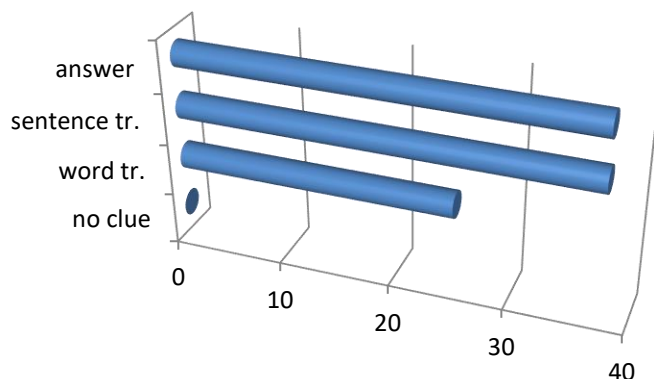
We considered that the respondents are speakers of English as second language (except for the person from UK) because most of them indicated English as second language and, the most important fact, they answered in English. However, we can decide for their English knowledge according to the correctness of their answers.

3. Analysis of answers

The first question is “Cu ce mijloc de transport vii la școală?” (What means of transport do you use to come to school?) and the main meaning that of *means of transport* was understood by all the respondents at different degrees. The word “transport” was underlined as being familiar and translated by 6 respondents. Only one out of six also recognized the word *school*. The sentence was correctly translated by 8 people out of 9, and we can say that the ninth translation was about means of transport, too. Another 9 respondents gave answers containing the means of transport used. If we were to make a chart containing the degree of understanding for the first question this

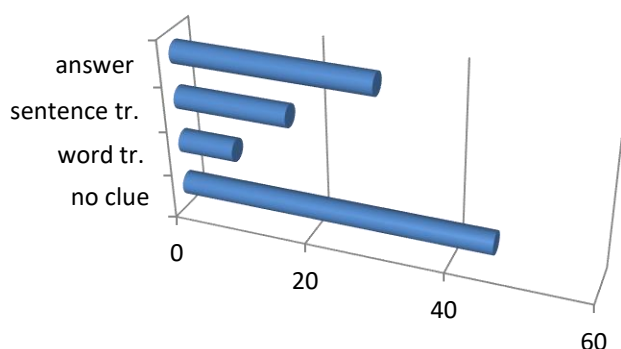
would show that 25% of the respondents understood the main general meaning, 37.5% understood and translated the sentences and 37.5% gave answers according to what they were asked in the written form.

Sentence 1

The second question “Ești căsătorit(ă), necăsătorit(ă) sau divorțat(ă)?” (Are you married, not married or divorced?) was understood by only 13 people. Five people could not understand anything, while six people although underlined the word “necăsătorit(ă)” as being familiar, translated it as *nationality*, *necessity* or *necessary* according to the form. The word *divorced* was recognized by 2 people, while 4 respondents gave translations related to the meaning. The meaning was understood by 7 persons who gave answers according to their marital status. The chart for the second sentence would show that 45.83% did not get the meaning of the sentence, 8.33% recognized and translated one essential word for the meaning, 16.66% understood the question and translated it (more or less correct) and 29.16% gave the right answer.

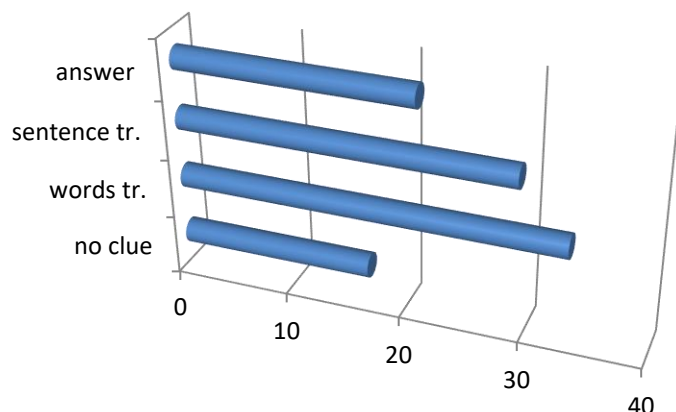
Sentence 2

The third question “Care este culoarea ta preferată?” (What is your favourite colour?) was not understood by 4 people, 8 people translated a word or two and the word recognized was “preferată” translated as *prefer*, *preference* or *favourite*. The next group of 7 respondents translated the sentence using the singular or the plural but getting the meaning exactly like the 5 people who answered by using a whole sentence or just colours. The corresponding chart shows that 16.66% of the respondents had no clue about the question, 33.33% understood a word that

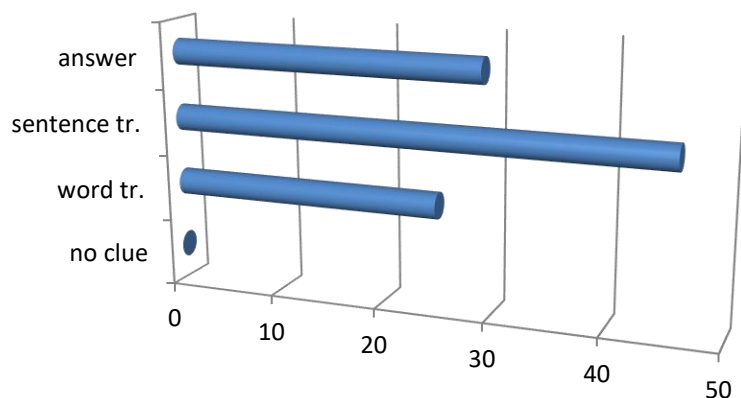
could not give the meaning of the question, 29.16% understood the question and proved that by translation and 28.83% gave answers according to the preferred colour.

Sentence 3

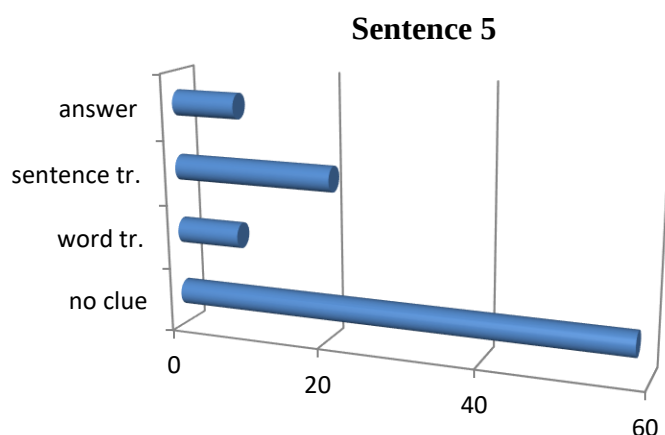
The fourth question is “Preferi să mergi la teatru, la operă, la balet sau la cinematograful?” (Do you prefer going to the theatre, opera, ballet or cinema?). The meaning conveyed to everybody, the only difference was in the percentage of understanding. Most of the nouns were understood by 6 people, 2 of them understood only the word *cinema*. The translation was given by 11 respondents, while 7 people rendered answers. The percentages show that 25% understood the nouns but they also could understand it was a connection between them, 45.83% could translate the interrogative sentence and 29.16% were able to answer the question according to what they prefer.

Sentence 4

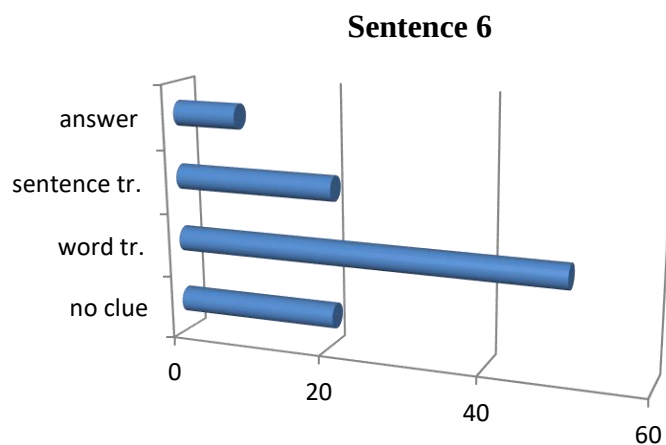

The fifth question “Duminica stai acasă sau mergi la plimbare?” (Do you stay in or go for a walk on Sunday?) had no meaning for 14 people who even if they recognized one or two words these did not help them with the message of the sentence. Some words like *go*, *Sunday*, *home* were translated by 2 people, while the translation of the sentence was performed by 5 respondents and

a meaningful answer was given by two persons. Generally speaking the first part of the question was underlined and translated. The chart for the sentence shows that 58.33% did not understand a word, 8.33% understood a little bit, 20.83% found the meaning and 8.33% answered confidently.

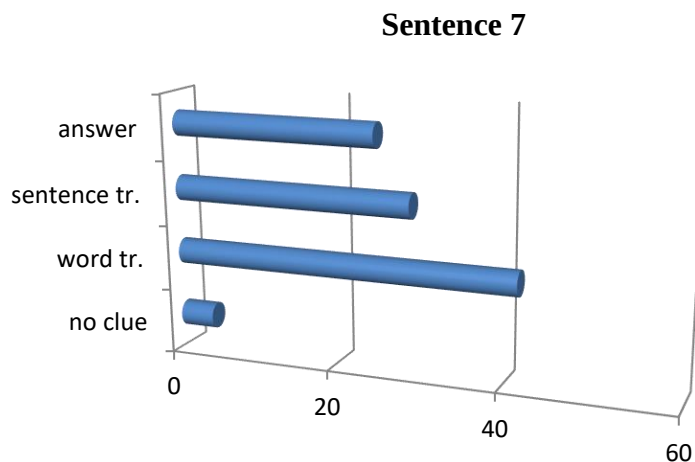

The sixth question is “Bei ceai, cafea sau lapte dimineata?” (Do you drink tea, coffee or milk in the morning?). Things change with this sentence because 5 people did not understand what was it about, 12 people underlined and translated one word *coffee* that was a clue for the whole meaning, other 5 respondents translated the question conveying the meaning to the word *coffee*, too, while 2 persons gave answers stating their preferences. Beside coffee some of those who translated understood the nouns *tea* (2), *milk* (1) and the verb *drink* (3). The percentages are: 20.83% of the respondents could not understand anything, 50% understood vaguely that is about coffee, 20.83% recognized the meaning approximately and 8.33% gave an answer according to the question.

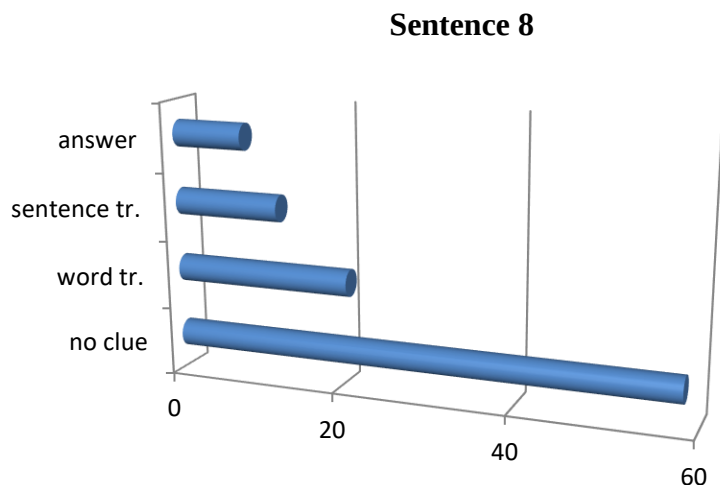

The seventh question is “Te uiți la reclame la televizor?” (Do you watch advertisements/commercials on TV?). Only one person did not understand anything that means 4.14%. a number of 10 people understood the word *television* and one of those also understood the word *advertisement*, meaning 41.66%. Other 7 people translating the sentence realized that it was something about the advertisements on TV and they represent 29.16%. The last group is represented by those who gave an answer and they are 25% of all the respondents. The word

recognized by almost everybody in the interrogative sentence was *television*, and the chart is as follows.

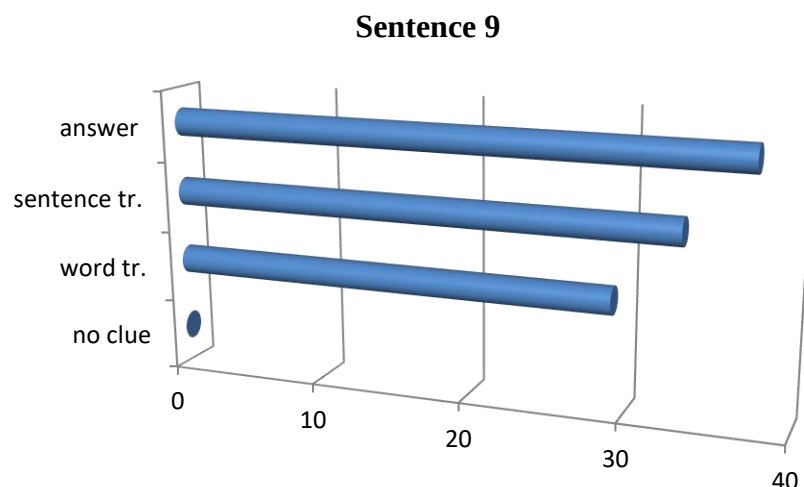

The eight question is “Unde mergi în concediu, la munte sau la mare?” (Where do you go on holiday in the mountains or at the seaside?). The sentence seemed to be more difficult as long as 14 people had no clue about the meaning, which in percentage is 58.33, only 5 people recognized only one word *sea* **that is not a keyword**, forming 20.83% from the total of respondents, so that we can say that about 80% of the people did not know the meaning of the sentence and, perhaps, in speaking they could not answer in English or any other language. Five people got the right meaning, three of them translating the sentence that means 12.5% and other 2 giving an acceptable answer that means 8.33%. The word recognized by many respondents was the noun *sea*, and the chart shows as follows.

The ninth question is “Care este hobby-ul tău?” (What is your hobby?). The key word of the sentence is *hobby*, the noun that gives the meaning of the sentence and it is obvious that everybody knows this word as long as there were only 7 people who just recognized it. A group of 8 respondents translated the sentence while 9 people answered according to their interests. That means that the chart corresponding to the sentence shows the following figures: people who

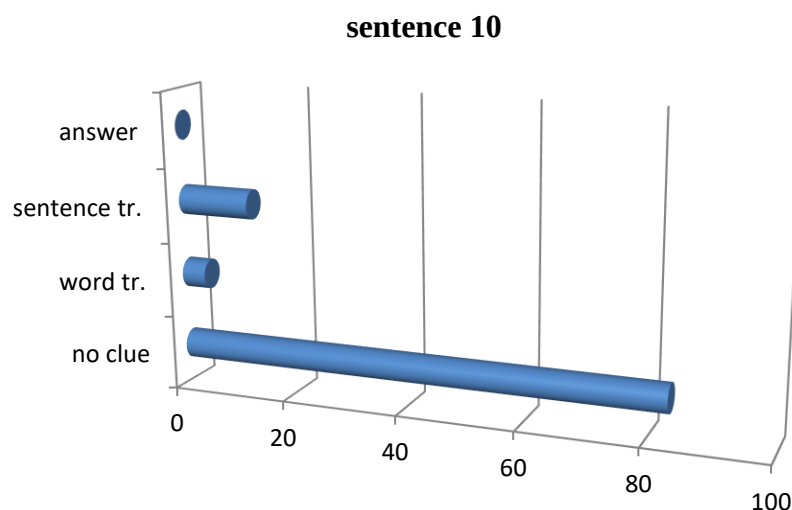
recognized a word 29.16%, people translating the sentence 33.33% and people rendering an answer 37.5%.

The tenth sentence is “Ce crezi că e mai ușor să înveți într-o limbă străină, să scrii sau să vorbești?” (What do you think is easier to do in a foreign language, to write or to speak?). The last sentence in this series was not understood by most of the people taking part in the case study that is 17 people. One word was thought to be recognized by 4 respondents, each giving a translation for a different word as follows: “ușor” (easy) was translated as *use*, “înveți” (learn) was translated as *invest*, “vorbești” was correctly translated *talk*, and “sau” was identified as the English *or*. Other 3 people tried to translate the sentence and this is what they performed:

1. Do you believe may use.....
2. Do you think you and me an introduction, so written so understood?
3. Do you believe that the biggest invention is the wheel, the writing or the fire?

The corresponding chart shows that 83.33% of the respondents had no clue about the meaning of the sentence, 4.16% understood an important word, and 12.5% understood the first part of the sentence (asking for opinion) and something from the second part, although the exact meaning could not be revealed.

4. Characteristics

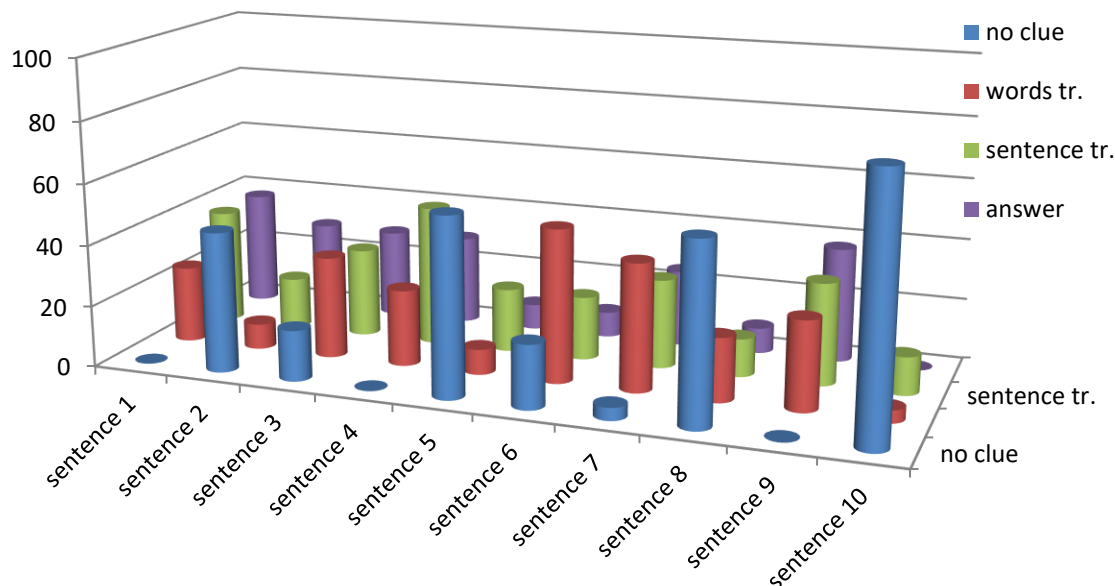
In order to depict the characteristics of reading comprehension of people speaking English as a second language, a comparison between the data and charts is necessary as well as the analysis of the key words for the sentences where the whole meaning is based on them. A sentence like the first one is mainly based on two words and they are *transport* and *school*. Transport is a noun or verb that can be found with the same form in almost all European languages, that is the reason why it was recognized and half of the meaning of the sentence conveyed to the reader. The other word “școală” does not look exactly like the English version *school*, but in Albanese is *shkollë*, in Turkish *okul*, *ekol*, in Spanish *escuela*, in Dutch *school*, in Polish *szkola*, so that it could be guessed. The sentence is short and as the first sentence of the inquiry it was paid more attention to in comparison to the second one that was not understood at such high rate.

The second sentence has the meaning based on three nouns “căsătorit(ă)”, “necăsătorit(ă)”, “divorțat(ă)”. The word that can be understood by English speaking people is *divorced* that resembles to the Romanian one. However, people speaking Spanish may understand the first two words starting from the Spanish *casado*. The percentage of people who understood the meaning of the second sentence is very high, about 45%, considering the lack of similar words, except for *divorced*.

For the third sentence about 60% of the people got the meaning that was given by two words “culoare” and “preferată”. If we are to reduce the sentence to these two words we might get some adequate answers. The noun *color* is easily recognizable by almost all Europeans because in Swedish is *kulör*, in French *couleur*, in Bulgarian *кolorum*, in Dutch *kleur*, in Filipino *kolor*, in Polish *kolor*, in Spanish *color*, and in Swedish *kulör*. The other word was translated as *prefer*, *preference* or *favourite*, as we mentioned before.

The fourth sentence had the most translations of all 45.83% and the meaning was understood by about 90% if we take into consideration those who recognized the essential nouns, those who translated the sentence and those who rendered answers. The meaning was also given by a series of nouns “teatru”, “operă”, “balet”, “cinema(tograf)” that are recognizable as form and meaning in all European languages. In Filipino the word is also *teatro*, and in Turkish *tiyatro*. We can conclude that all these words are internationally used so that the percentage is a justified one although the sentence is quite long.

The fifth sentence is somehow the opposite of the previous because only 30% of the respondents understood the message. In the sentence “Duminică stai acasă sau mergi la plimbare?” there was nothing to be similar as form with English words. The people who understood it were from Greece, Poland, Ecuador and Belgium and they also spoke French, Italian or Spanish, and another important aspect was that they were educated people (faculty graduates).

The sixth sentence has as the key word *coffee*, and other two nouns *tea* and *milk*. The international word *coffee* was recognized by 50% of the respondents, the greatest number in the inquiry, and we can say that the vague meaning was got by roughly 80%, although the sentence seemed to be quite long.

The seventh sentence was understood by 95% of the respondents. It is a simple and short question with one recognizable word as being known worldwide: television, and “reclame” (advertisements/ commercials) that was also translated and identified by 13 respondents meaning about 55% of the total number. The word is in Turkish *reklâmcılık*, in Ukrainian and Bulgarian *реклама*, in Swedish *reklam*, in Polish *reklama*, in Albanian *reklamata* so that it could have been identified making connections with the first language.

The eight sentence “Unde mergi în concediu, la munte sau la mare?” could not convey a meaning to the respondents so that about 85% did not have a clue about it. The key word is, perhaps, “concediu” (holiday), which is very different as form from the English word.

The next sentence, the ninth one, is short and has the English word *hobby* as key word, so that the meaning was understood by all the participants.

The last sentence was the great failure of the questionnaire because it was long, complicated with many Romanian diacritics difficult to be read. The figures show the highest percentage of people who could not understand the meaning.

5. Conclusions

It is very difficult to depict the characteristics of intercomprehension out of reading comprehension for a sample of people who speak English as a second language because many of them, as we showed in the previous chapter are influenced by their mother tongue, or by other languages they know, when they need to understand the meaning of a sentence. However, we can depict some conclusions.

1. The sentences that had one or more key words that could be recognized were easier to be translated and/or answered.

2. It is not very important the length of the sentence if it includes many international or English originated words.
3. Although in every day conversation understanding the verbs is important for a holistic understanding, it is not the same for the sample of questions whose meaning was guessed according to the nouns and not to the verbs.

BIBLIOGRAPHY

[1] Intercomprehension. Guide for the development of language education policies in Europe: From linguistic diversity to plurilingual education. Peter Doyé, Technische Universität Braunschweig, Council of Europe 2005, p.7.
Oxford Dictionary, Oxford University Press, 2017.
Cambridge Dictionary, Cambridge University Press, 2016.
<https://www.google.ro/search?sclient=psy-ab&biw=1347&bih=978&q>

STATIC AND DYNAMIC IN MEDICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu

Assoc. Prof., PhD, Institute of Philology, the Academy of Sciences, Moldova

*Abstract: Logical nature, in function of knowledge of “things”, refers to name (noun), quality (adjective), and action (verb). Many researchers of this field consider that all the specialized notions can be exteriorized in noun, this being susceptible to cover denominational voids. Others claim that also other parts of speech can be terms. Czech linguist O. Mann remarks the fact that terminological system, from the point of view of utilizable speech parts, is focused on noun, present as a static element of terminology in opposition with the verb which is a dynamic element. In Romanian medical terminology loans from French language are *pars leonis*, less are attested words from *straticum* and more less – those formed on Romanian ground.*

Keywords: terminology, term, medicine, name, quality, action.

Introducere. Natura logică, în funcție de cunoașterea „lucrurilor”, se referă la **nume** (substantivul), **calitate** (adjectivul), **acțiune** (verbul). În articolul *Aspecte morfologice ale arterei sacrale mediane* (Ionescu C., 2015, p. 80-82), se constată că din totalul de 856 (100%) de cuvinte utilizate, 302 (35,2%) sunt substantive, 268 (31,3%) sunt adjective, 87 (10,1%) sunt verbe și 199 (23,4%) de cuvinte reprezintă alte părți de vorbire (adverbe, prepoziții, conjuncții, numerale).

Mulți dintre cercetătorii în domeniu consideră că toate noțiunile specializate pot fi exteriorizate în substantiv, acesta fiind susceptibil a acoperi vidurile denominative. Alții afirmă că și alte părți de vorbire pot fi termeni.

Lingvistul ceh O. Mann (apud Danilenko, 1977, p. 10) remarcă faptul că sistemul terminologic, din punct de vedere al părților de vorbire utilizabile, este axat pe **substantive**, prezent ca **element static** al terminologiei în opoziție cu **verbul** care este **elementul dinamic**.

Caligare oculis, sonere auris, succidere artus („Se întunecă în ochi, sună în urechi, se îndoie genunchii”) – este o descriere a stării patologice făcută de către Lucretius III, 156 – un model care exteriorizează relația static versus dinamic. În terminologia medicală românească **împrumutările din limba franceză sunt *pars leonis*, mai puține sunt cuvintele din *straticum* și mai puține – cele formate pe teren românesc.**

(1) Substantivul sau staticul în terminologia medicală

Substantivele constituie nucleul terminologiei medicale. Terminologia anatomică este formată din termeni-substantive de origine latină (82%), iar cea clinică – din termeni-substantive de origine greacă (90%).

Referindu-se la sensul termenului, lingvistul Vinogradov (1953) delimita:

a) sens nominativ: *Scheletul capului este format din craniu și oasele feței.*

b) sens frazeologic dependent: *Pacientul are fața lui Hippocrate.* În lucrarea *Prognostica*, Hipocrate (sec. V *ante Chr.*) descrie simptomele muribundului, printre care și „...fața lui este de culoarea pământului”. Termenul este introdus în medicină în 1913 de către Webster. Actualmente, deține statut de termen internațional, fiind utilizat în limbile: germană *Die Facies hippocratica*; rusă *лицо Гиппократа/ Гиппократа лицо* etc. (<http://translate.academic.ru/Facies20Hippocratica/la/ru>).

Astfel, în terminologia medicală este prezent sensul nominativ: lucru → (de)nominație, dar și sensul frazeologic dependent: *Capul Meduzei* (din latină *Caput Medusae*) indică dilatarea venelor subcutanate în zona ombilicală, generată de hiperstensie. În oftalmologie, denumește „dilatarea vaselor irisului în rubeolă” (http://universal_en_ru.academic.ru/639944/caput).

a) sens sintactic condiționat (Danilenko, 1977, p. 11): *El este fațanoastră.*

Referitor la **motivarea** termenilor, cercetătorii disting motivarea la niveluri: **fonetic** (imitarea sunetelor, în terminologia medicală termenul *gargară* „clătire a gurii și a gâtului cu un lichid dezinfectant” etc.); **morfologic** (la nivel de structură morfologică: *dren* „tub sau meșă de bumbac care înlesnește scurgerea secrețiilor dintr-o plagă” → *a drenea* „a face să se scurgă secrețiile dintr-o plagă cu ajutorul drenului” → *drenaj* „acțiunea de a drenea” etc.); **semantic** (coexistența sensului primar și a celui înobilat, în plan sincron; transferul metaforic). Lingvistul rus Danilenko (*ibidem*) tratează motivarea termenului prin prisma raportului **conținut – expresie – transparență a formei** și indică nivelurile morfologic, sintactic, semantic.

Delimitând termenii cu motivare de termenii lipsiți de motivare, cercetătorul menționează: „Toți termenii formați prin afixare și cuvintele care au devenit termeni prin transpoziție semantică...pot fi considerați termeni motivați”, „nemotivați sunt termenii non-lingvistici, termenii care, în plan sincron, au la bază un motiv necunoscut”. Cercetătorul menționează că motivarea terminologică nu este întotdeauna decisivă pentru înțelegerea termenului, deoarece funcția explicativă este secundară denominației. Nivelul redus de motivare este generat de fenomenul de deetimologizare a termenului (estompăre a sensului primar); aici sunt incluși și termenii-împrumuturi. Astfel, în denumirile de preparate medicamentoase, *somnifer* este un termen, a cărui transparență este asigurată de segmentul *somn(i)-*; pe când termenul *expectorant* nu induce nicio informație pentru utilizatorii de rând.

Delimităm următoarele criterii de clasificare a „numelui”:

Criteriul formal

1. Termeni simpli (formați dintr-un singur radical):

a) Termeni patrimoniali (vocabularul fundamental, moșteniți din limba latină): *cap* <lat. *caput, itis, n*; *ochi* <lat. *oculus, i, m*; *mână* <lat. *manus, manus, f* etc.

b) Termeni-împrumut, în special, din limba franceză, preluați din limbile savante: *aortă* – *aorta, ae, f*; *apendice* – *appendix, icis, f*; *pulmon* – *pulmon, onis, m* etc.

Aortă – termenul este utilizat pentru prima dată de către Hippocrate și desemna „un conduct, al cărui lumen era umplut cu aer, și de care atârnavă plămânii”; Homer a comparat-o cu „o curea de care atârnavă arma”; Aristotel o considera „o arteră de care atârnavă inima”; Galenus a numit-o *arteria maxima, arteria magistra*; Thomas Bartholinus a denumit-o poetic – *mater arteriarum* etc.

2. **Termeni simpli formați din mai multe radicale.** Aici includem termenii-împrumut afixoidați. Reținându-se la limba latină, Jack London remarcă: „Latina înseamnă nu numai cultură, latina mai e și un exercițiu pentru intelect”. Considerăm spusele ca fiind reprezentative în crearea de noi termeni, prin juxtapunerea elementelor preexistente în limbă:

angiografie (<gr. *angi(o)*- „vas” + <gr. *-grafie* „scriere”), *enterocolonoscopie* (<gr. *enter(o)*- „enteron” + <gr. *-colon(o)*- „colon” + <gr. *-scopie* „privire, imagine”) etc. Termenul *agranolocitotoză* este creat de către W. Schultz în 1922, format din afixoide și afixe: <gr. *a-* „absență” + <lat. *-granul(o)*- „grăunte” + <gr. *-cit(o)*- „celulă” + <gr. *-oză* „stare patologică”; pentru a denumi „boala provocată de reducerea sau de dispariția granulocitelor din sânge” (Rusu, 2013, p. 30).

Unii lingviști consideră că transparența formei interne a cuvântului este decisivă în (de)nomenația terminologică (Vinokur, 1939, p. 8) și oferă statutul de termen motivat; alții critică inițiativa de a considera „transparența” o condiție forte în formarea termenilor (K. Hausenblas, apud Danilenko, 1977, p. 8-9), făcând trimitere la variațiile contextuale și situaționale ale elementelor terminologice. Astfel, afixoidul *derm(o)*-, *derm(ă)/dermat(o)*-, *-dermie*, perceput cu sens de „piele” (< gr. *derma* „piele”), în conjuncție cu alte afixoide, poate desemna: a) „membrană” – *dermatoplasmă* „protoplasmă vie, din membrana celulară”; b) „corion”= „membrana externă a oului fecundat”; *dermoblast* „parte a mexodermului care dă naștere corionului”; c) „mucoasă, tegument” – *dermotrop* „care se fixează pe tegumente și mucoase” etc.

3. Termeni complecși (= sintagmatici):

a) **Termeni consacrați, formați din două** (*manubriul sternului, corpul vertebrei, arcul aortei, capsula ganglionului* etc.) sau chiar **din trei substantive** (*creasta colului coastei*). Termenul *arcul aortei* este utilizat pentru prima dată de către Carpus, care o denumeste și *girgillus* „curbă”, dar nu precizează care segment al arterei este vizat. Lorenzo Heister descrie *arcul aortei* ca *truncus aortae a similitudinem arcus inflexus*. Hermann Boerhave și Albercht von Haller reintroduc termenul în terminologia anatomică.

b) **Termeni-îmbinări libere:** *oasele mâinii, oasele craniului* etc.

Uneori, se înregistrează înlocuirea substantivului (atribut neacordat) prin adjectiv, generând o relație de sinonimie: *osul coxului* → *osul coxal*; *meatul nasului* → *meatul nazal* etc.

Criteriul morfologic/ derivativ

1. Afixarea:

- **unitate lexicală autonomă + afix:** *alcool-ism, sendetar-ism, anemie-re, fibul-ită* etc. Se atestă fenomenul de suprimare a sufixelor: *ocluziune* → *ocluzie*; *inspirație* → *inspir* etc.

Tot aici menționăm atestarea termenilor de tipul: *tuși + tor* „persoana care tușește” (Curs de chirurgie, 2016), *sângerător* „persoana care sângerează”, *îndepărtor* „instrument chirurgical” etc.

- **afix + termen + afix:** *re-suscita-re* etc.

2. **Compunerea: unitate lexicală autonomă + unitate lexicală autonomă:** *insulin(o)-dependență* (*Opțiuni terapeutice fizical-kinetice după amputații ale membrului inferior la pacienții cu picior diabetic* <http://www.scribub.com/medicina/OPTIUNI-TERAPEUTICE-FIZICALKIN62847.php>); *virus(o)-rezistență* etc.

a) **afixoid + unitate lexicală autonomă:** *carioplasmă* = *cari(o)*- < gr. *karion*, „nucleu” + *plasmă* „masă protoplasmatică vie din nucleul celular”; *criochirurgie* = *cri(o)*-< gr. *kryos*, „frig” + *chirurgie* „ramură a chirurgiei care apelează la tehnicile congelării locale” etc.

b) **unitate lexicală autonomă + afixoid:** *fistulotomie, fistuloectomie, fistulografie* etc. (Curs de Chirurgie, 2016). De menționat posibilitatea reală de afixoidare a cuvântului *fistulă*, stare de lucruri care ne determină să presupunem că, în situație de prim element într-un cuvânt compus, unitatea lexicală autonomă are mai multe șanse a se transforma în element de compunere/afixoid.

c) **afixoid** + **afixoid**: *hem(o)-ree* (<gr. *haima* „sânge” + <gr. *rhein* „a curge”) „curgere de sânge; *oste(o)-blast* (<gr. *osteon* „os” + <gr. *blastos* „germen”) „celulă osoasă tânără” etc.

d) **afixoid** + **afixoid** + **afix**: *vita* + *amin* + *oză* „boală provocată de excesul de vitamine”; *entero* + *col* + *ită* „inflamație a intestinului subțire și a colonului” etc.

e) **afixoid** + **afix**: Sufixe de origine greacă – *-itis* „inflamație”; *-osis* „starea de boală” sunt considerate sufixe consacrate medicinei: 1) „inflamația urechii” → *otită*; „inflamația mucoase nazale” → *rinită*; „inflamația laringelui” → *laringită* etc; 2) „boală provocată de excesul de vitamine” → *vitaminoză*; „denumire generică pentru bolile de piele” → *dermatoză*; „boală provocată de astuparea unui vas sangvin cu un cheag de sânge” → *tromboză* etc.

f) **afix** + **afixoid** + **afix**: *para-* + *-dont-* + *-ită* (< gr. *para* „lângă” + *odous* „dinte” + < gr. *itis* „inflamație”), „inflamație a parodontiului”; *peri-* + *-card-* + *-ită* (< gr. *peri* „în jurul” + <gr. *kardia* „inimă” + < gr. *itis* „inflamație”) „inflamație a pericardului” etc.

3. Conversiunea (adjectiv → substantiv) este un procedeu frecvent în terminologia medicală:

a) Anatomie:

• **Denumiri de intestine:** intestinul *rect* → *rectul*; intestinul *cec* → *cecul*; intestinul *jejun* → *jejunul* etc.

• **Denumiri de membrană:** membrana *mucoasă* → *mucoasa* etc.

• **Denumiri de mușchi:** mușchiul *supinator* → *supinatorul*; mușchiul *pronator* → *pronatorul* etc.

• **Denumiri de dinți:** dinții *canini* → *caninii*; dinții *molari* → *molarii*; dinții *premolari* → *premolarii* etc.

b) Clinică: bolnavi *cardiaci* → *cardiacii*; bolnavi *diabetici* → *diabeticii*; pacienți *tarați* → *tarații* etc.

c) Farmacie: Denumiri de medicamente:

1. Compoziții chimice: medicamente *sulfamide* → *sulfamidele*; medicamente *nesteroidale* → *nesteroidalele* etc.

2. Efecte curative: medicamente *antihipertensive* → *antihipertensivele*; medicamente *diuretice* → *diureticele*; medicamente *colagoge* → *colagoge* etc.

Un nou termen, format prin conversiune, este atestat în clinică: *spiritus aethilicus* → *etilicii* „persoană care consumă alcool etilic” (Curs de chirurgie, 2016).

Cuvântul *alcool* este de origine arabă. În scrierile alchimistilor arabi și ale medicilor arabi (anii 900) se găsesc primele indicații despre alcool. Arabii au început să distileze vinul, obținând spirt pe care l-au numit *al-kohl*, „lucru subtil”. În *Letopisețul rus din Viatka*, sedau primele informații în legătură cu obținerea alcoolului, ca băutură. Mai târziu, încep să se construiască aparate de distilare, produsul distilării fiind numit *aqua vitae* sau *aqua ardens*. În limbile savante, se atestă și latinescul *spiritus* care, printr-o înțeleaptă și empirică asociere cu „suflare” (*vehementior spiritus ventus est*), „vitalitate” (*spiritus patriae reddere*), „suflet” (*dum memor ipse mei, dum spiritus hos regit artus*; atâta timp sunt conștient, cât sufletul dirijează corpul meu) etc. a evoluat în *spirt*, o altă denumire pentru aceeași *aqua vitae* sau *aqua ardens*. Sinonomia *alcool* = *spirt* este prezentă în mai multe surse lexicografice (Arnaudov, 1979, p. 432).

Numărul de termeni, formați dintr-un singur radical, este semnificativ mai redus versus alți termeni.

(1.1) Eponimele în terminologia medicală

Terminologia medicală, în special terminologia clinică, abundă în termeni eponimici (*eponime* < gr. *eponymos* „care dă numele său”). Cercetătorii în domeniu anunță declanșarea

fenomenului de eponimanie, o tară în studierea medicinei; termeni ocazionali, nemotivați, creați din ambiția savanților de a-și eterniza numele în istoria medicinei și în terminologia medicală. În *Dicționarul medical* de Valeriu Rusu (2013, p. 281-300) sunt explicați 1469 de termeni eponimici, dintre care 681 de eponime sunt denumiri de boli; 777 – denumiri de sindrom; 11 termeni – denumiri de simptom.

Remarcăm tendința eponimelor de a se înscrie în lista elementelor terminologice, devenind parte a unui termen sintagmatic: *Curiterapie* = Curie + -*terapie* (< gr. *therapia*, ae, f.).

În derivarea sufixală (terminologie clinică) eponimele demonstrează abilități de veritabile afixoide (*Nomina Anatomica*, 1984, p. 4):

- *Trompa lui Eustachio*, segment anatomic situat în urechea medie → *eustachită* (*Eustachi-* + *it(ă)*, „inflamația trompei lui Eustachio”).

- *Trompa lui Fallopi*, segment al uterului → *fallopită* (*Fallop-* + *it(ă)*, „inflamația trompei lui Fallopi”).

Dintre elementele terminologice de origine eponimică, atestate în *Dicționarul actualizat de neologisme* (Marcu, 2013, p. 389, 761), menționăm:

- *Roentgen-* „raze X”, Roentgen Wilohelm Conrad, fizician german, descoperitorul razelor X (Pohilă, 1998, p. 197): *roentgencinematografie*, *roentgenolol*, *roentgenoluminiscență*, *roentgenoterapie* etc.

- *Galvan(o)-* „curent electric de conducție”, Galvani Luigi, fizician și medic italian (Pohilă, 1998, p. 96): *galvanoscop*, *galvanometru*, *galvanoterapie*, *galvanoacustică*, *galvanotaxie*, *galvanostegie* etc.

Termenii eponimici medicali de origine mitologică

Un grup aparte îl formează termenii eponimici de origine mitologică. În secolul al XIX-lea, vestitul anatomist J. Hyrtl (*Onomatologia anatomica*, Wien 1880, p. 32) ironiza asupra faptului că mitologia a „cotropit” anatomia. În perioada Renascentistă (predominarea Cultului antic), mitologismele au invadat terminologia medicală.

Criterii de clasificare:

a) Termeni simpli formați dintr-un singur radical: unii termeni nu mai sunt percepuți ca eponime: *atlas* (de la numele titanului *Atlas*), *seringă* (de la numele frumoasei nimfe *Syrinx*) etc.

b) Termeni simpli formați din afixoidare:

- *Omfalocel* – termenul arată „prezența herniei ombilicale”. Elementul terminologic prefixoidal *omfal-* este de origine greacă *omphalos*, „ombilic”. Eroul mitologic *Herakle* a dat numele soției sale *Omphalos* celui mai adorat segment al corpului. Elementul terminologic sufixoidal *-cel* (< gr. *kele*, „umflătură”) indică hernia.

- *Galactocel* – „chist mamar cu conținut lactescent”. Termenul este format din două elemente: *galact(o)-* < gr. *gala*, *-aktos*, „lapte” + *-cel* < gr. *kele*, „umflătură”. Pigmalion, regele Ciprului, disperat că nu-și poate găsi o femeie pe plac, a făcut o statuie de marmură albă, *Galatea* (< gr. *galatea*, „alb de lapte”), un simbol al femeii perfecte, el însuși îndrăgostindu-se de acest chip. *Aphrodita*, zeița iubirii și a frumuseții, văzând chinurile artistului, într-o dragoste neîmpărtășită, a dat viață statuii reci de marmură.

- *Hermaphrodit(ă)* (despre om, plantă, animal) „care posedă organe reproducătoare ale ambelor sexe”. *Hermaphroditus* este o ființă mitologică, cu o dublă natură: masculină și feminină. Numele lui rezultă din conjuncția numelor *Hermes* (zeul comerțului) și *Afrodita* (zeița frumuseții).

Tot aici, menționăm elementele terminologice, care în limbile savante sunt eponime:

- *-fobie* – *Phobus*, personificarea fricii. *Phobus* era reprezentat pe armele de luptă ale lui *Agamemnon* și pe pieptul lui *Cypselus* având cap de leu: *antropofobie* „frică de a comunica cu oamenii”, *cardiofobie* „frică de a contracta o boală de inimă”, *claustrofobie* „frică de spații închise”, *monofobie* „frică de singurătate”, *neofobie* „teamă patologică de tot ce-i nou” etc.;

- *hipno-* – *Hypnos*, zeul somnului și al viselor. E fratele mai mic lui *Thanatos*, dar *Nyx* (Noaptea) e dădaca lor: *hipnofobie* „teamă patologică de somn”, *hipnolepsie* „stare de somnolență în cadrul narcopleziei”, *hipnoanaliză* „metodă tehnică psihoterapeutică în care se asociază hipnoza cu tehnica psihoanalizei” etc.;

- *mnem(o)-/-mneză,-mnezie* – *Mnemosyne*, zeița memoriei care a dat nașterea la cele nouă *more*, fiicele ei: *mnemoastenie* „slăbire a memoriei”, *a mnemoniza* „a face ca ceva să fie ușor de memorat”, *amnezie* „pierdere totală sau parțială a memoriei” etc.;

- *psih(o)-/-psihe* – *Psyche*, fiica unui rege necunoscut, care poseda o frumusețe rară. Este invidiată de *Afrodita*, care l-a trimis pe *Eros*, s-o facă să se îndrăgostească de un om sărac. Însă *Eros* însuși s-a îndrăgostit de *Psyche* (< gr. *psyche*, „suflet”): *psihodelism* „stare de visare trează specifică, provocată de halucinogene”, *psichoastenic* „formă de nevroză manifestată prin stări de nehotărâri extreme, oboseli, fobii”, *psihoanalist* „specialist în psihoanaliză” etc. (Perry Pepper, 1949, p. 64).

c) **Termeni sintagmatici:** *Capul meduzei, tendonul lui Ahile* etc.

(1.2) Surse de formare a termenilor-substantiv în terminologia medicală

1. **Substantive deverbale.** Verbele latinești *convalesco* din *convaleo* „a trece în starea de sănătate” → *convalescență* „perioadă de tranziție prin care trece un bolnav după vindecare până la însănătoșirea deplină”; *pulso, āre* „a bate des” → *puls* etc. Latinescul *abcedere* stă la bazasubstantivului *abces*, dar mai are o prezență în terminologia medicală. *Abcedere*, spre deosebire de *abces*, sesizat ca rezultat al procesului de acumulare și de eliminare a puroiului, este perceput ca denotație a unui eventual proces: „adenopatiile nu au tendință de *abcedere* (= de a forma un abces) sau necroză” (Curs de chirurgie, 2016).

2. **Substantive preluate din limbile savante:** *pulmon* din latină și *hepar* din greacă au devenit deja uzuale în limbajul medical. Un împrumut recent este *facies* (< lat. *facies, ēi, f* „față”), care se înscrie în categoria substantivelor masculine, cu o utilizare la *Singularia tantum* și care formează și termeni-sintagmă:

a) *Facies*, sens primar „față” – *Faciesul* are trei zone: anterioară, mijlocie, posterioară... În acromegalie, mandibula este mare (*facies* „în galoș”),...în hipoterozie – *facies infantil* și *îmbătrânit*... (*ibidem*).

b) *Facies*, sens secundar „exteriorizare, manifestare” – „sindromul peritonitic sau *facies peritoneal* (durere abdominală, contractură musculară etc.)” (*ibidem*).

3. **Cuvinte autonomedine vocabularul fundamental** al limbii române (formate după modelul de compunere afixoidală, cu care realizează o sinonimie totală):

nămoloterapie = *fangoterapie*; *frigoterapie* = *crioterapie*

4. **Relexicalizarea elementelor terminologice.** Actualmente, în terminologia medicală, se atestă nu doar o lexicalizare a elementelor terminologice sufixoidale de tipul *-algie, -patie, -fobie, -ectomie* etc. Nina Cuciuc clasifică aceste afixoide în: 1) elemente terminologice sufixoidale ce exprimă semantismul anomaliilor, dereglărilor din organism; 2) elemente terminologice sufixoidale înzestrate cu valoare semantică de manifestare a unei acțiuni, rezultat de acțiune sau manifestarea unei stări; 3) sufixoide neclasificate conform unui criteriu comun (Cuciuc, 2000, p. 81), dar și o lexicalizare a elementelor prepozitive.

Menționăm fenomenul de relexicalizare a elementelor terminologice prefixoidale: *stoma* (<gr. *stoma* „gură”), o trunchiere din *stomatologie*, *stomatoragie* etc., are o utilizare cu statut de lexem autonom, înscriindu-se în categoria substantivelor feminine: “Îngrijirea purtătorilor de *stomă*... *Stomiile* sunt orificii nenaturale în organele cavitare ale bolnavului” (Curs de chirurgie, 2016).

Un alt exemplu, prin trunchiere *polio-* s-a desprins din *poliomielită* (*polio-* < gr. *polios*, „cenușiu, materie cenușie” + *-miel-* < gr. *myelos*, „măduvă” + *it* (ă) < gr. *itis*, „indică inflamația”), conservând semnificația întregului termen „inflamație septică, alergică etc. a substanței cenușii din măduva spinării, caracterizată prin temperatură, tulburări în starea generală a organismului și paralizii”. Principiul economiei în planul expresiei a generat combinarea prefixoidului cu unități lexicale autonome: *poliovirus* (virus poliomielitic), *polioviral* (poliomielită de origine virală), iar conjuncția acestuia cu afixe demonstrează o plinătate semantică: *antipolio* (vaccin împotriva poliomielitei) (*Curierul medical*, nr. 1, 2016, p. 44-46), dar care, spre deosebire de *-algie*, dispune de o motivație generală și nu concretă. Acest fenomen poate fi considerat o particularitate în re-lexicalizarea elementelor terminologice prefixoidale în comparație cu relexicalizarea elementele terminologice sufixoidale.

5. Noul se asigură în limbă prin asocierea originală de morfeme deja înregistrate. **Telescopajul realizat prin acronimie** (Cusin-Berche, 1999, p. 5-25) a generat formarea cuvintelor-valiză: *terminotica*, cuvânt format din trunchierea lexemelor *termino*/logie și *informa/tică*, *aldol* = *aldehidă* + *alcool* etc. Recent, am atestat prezența unui alt termen: *aliment+medicament* = *alicament* și varianta de *médicaliment* = *medicament* + *aliment*, care desemnează alimentația naturală (= vegetală)” sau „alimentarea funcțională”, fiind atestat în limbile română, franceză, spaniolă, rusă etc. Termenul vizează alimentele care, pe lângă efectul nutritiv, dispun și de un efect curativ. Termenul francez *globésité* este un cuvânt contaminat, format în baza lexemelor: *global* și *obésité*; termenul este atestat și în engleză *globosity* și reflectă fenomenul de supraponderalitate la nivel de glob pământesc (http://chimiefarm.ucoz.com/1-Ghid_Practica_de_stat_Farmacie_anul_V.pdf; http://universal_en.ru.academic.ru).

6. **Combinarea secvențelor fonice, rezultate din trunchieri**, cu lexeme latinești este destul de frecventă. *Med-*, trunchiere din *medicină*, se combină în:

a. **antepoziție**: *MedEspera* (< lat. *spes*, „speranță”, trecut prin filiera limbii spaniole, *espenza* „speranță”), Asociație a Studenților USMF „Nicolae Testemițanu” (*Curierul medical*, nr. 1, 2016, p. 77);

b. **postpoziție**: *AsperoMed* (< lat. *asperitas*, „greutate, dificultate, dificultate”), rețea de farmacie în municipiul Chișinău care distribuie preparate medicamentoase homeopatice.

7. **Abrevierea**. Termenul *otorinolaringolog*, prin abreviere: **O** din *oto* (< gr. *ous*, „oto”, „ureche” + **R** din *-rin(o)-* (< gr. *rhis*, „nas”) + **L** din *-laring(o)-* (< gr. *larynx*, „laringe”) + *-sufixul ist* = *ORL-ist*.

(2) Verbul sau dinamicul în terminologia medicală

În accepția lui O. Mann, statut de termen pot deține verbele care denumesc noțiuni specializate, specifice domeniului dat, defective de alte asocieri în structura vocabularului; totuși interdisciplinaritatea a dictat o altă regulă.

În continuare propunem următoarele criterii de clasificare a verbelor care se înscriu în sistemul terminologic medical:

Criteriul formal

1. **Termen-unitate lexicală autonomă**: *a ausculța, a palpa, a percuta, a inspecta* etc.

2. **Termen-unitate lexicală neautonomă.** Ne referim la tendința de lexicalizare a afixoidelor în comunicarea profesională: *Se cere a ectomia partea lezată a plămânului* etc.

3. **Termen-locuțiune: a lua + substantiv:** *a lua tensiunea; a lua pulsul, a lua temperatura* etc.; **a face + substantiv:** *a face tratament, a face radiografia, a face hemograma* etc.; unele - în relație de sinonimie: *a face anemie = a (se) anemia; a face investigații = a investiga; a face un examen medical = a examina* etc.; **a avea + substantiv:** *a avea frisoane; a avea vertij; a avea cefalee* etc.

Criteriul morfologic/ derivațional:

Verbul format în baza substantivului-termen preia semnificația termenului: *sutură* → *a sutura*; *fisură* → *a fisura*; *nerv* → *a inerva*; *vitamină* → *a vitaminiza* etc. Verbul *a anastomoza* s-a format în baza substantivului *anastomoză* (< gr. *anastomosis* =<gr. *ana-* „prin” + < gr. *stoma* „gură”, „îmbucare”) „stabilire pe cale chirurgicală a unei legături între două căi de circulație (vase de sânge, nervi etc.)”.

Afixarea: a) sesizabilă: *a reexamina, a reabilita, a resuscita* etc.; **b) mai puțin sesizabilă** (verbe preluate din limbile savante): *a reanima* (< lat. *re-* „intensiv” + < lat. *anima* „suflet”) „a readuce la viață, a restabili (prin diverse mijloace terapeutice) funcțiile vitale ale organismului; a reînsuflă, a da vigoare”; *a abcede* (< gr. *abcedere* = < lat. *ab* „la o parte” + < lat. *cedere* „a pleca, a se retrage”) „a (se) transforma în abces”; *a expectora* (< lat. *expectorare* =< lat. *ex-* „afară” + < lat. *pectus* „piept”) „a da afară, a elimina mucozitățile provenite din căile respiratorii” etc.

Convesiunea. Un verb neatestat deocamdată în dicționare, dar folosit în practica medicală este *a ligatura*. Presupunem că s-a format prin conversiune de la substantivul *ligatură* (lat. *ligatura*, *ae* de la *lego, āre* „a lega”), „operație care constă în legarea provizorie sau definitivă a unui vas sangvin, a intestinului etc., pentru a opri o hemoragie sau pentru a închide orificiul lor”:

- „...la 3-4-5 minute – până se *ligaturează* și se secționează cordonul ombilical” (Malformații congenitale de cord, <http://www.scribub.com/medicina/index.php>); „Se începe disecția pe partea dreaptă, unde se secționează, se *ligaturează* elementele anatomice enumerate mai sus (Cistectomia radicală la femeie... (<http://www.mediculmeu.com/patologia-chirurgicala-urologica/tumorile-vezicii-urinare/cistectomia-radicala-la-femeie.php>)). În mod similar se formează verbul *a sutura* de la substantivul *sutură* (din latinescul *sutura, ae, f*) „cusătură folosită în chirurgie pentru a reuni marginile unei plăgi, extremitățile unui tendon sau ale unui nerv tăiat”.

Criteriul etimologic

În mare parte verbele sunt preluate din limbile savante, prin filiera limbilor franceză, engleză, germană etc.

1. Verbe de origine latină:

- Latinescul *ausculto, āre* în limba română prezintă două evoluții: vocabularul fundamental – *a asculta*; medicină – *a auscultă* „a asculta zgomotele din interiorul corpului (cu urechea sau cu stetoscopul) pentru a verifica funcționarea organelor interne”. În pofida faptului că în dicționare aceste două forme lexicale sunt echivalate, în terminologia medicală este utilizată cu predilecție varianta *a auscultă*: *Medicul auscultă (cu stetoscopul) pacientul*.

- Verbul *curro, āre* „a îngriji, a curăța”, prin filiera germană, pătrunde în terminologia medicală – *a cura* (Marcu, 2013, p. 272) „a trata un bolnav, o boală”: „Similar, în departamentele clinice, persoana implicată poate fi medicul, care **curează** pacientul sau alt medic, care asigură în

mod specific hemovigilență” (Ghid național în transfuziologie, <http://cnts.md/legislatie/ghidhemo.pdf>).

- Verbul *medico*, *ăre* a evoluat în *a medica*, verb neatestat în dicționare, dar frecvent întrebuințat de către medici, formând o relație de sinonimie cu verbul *a medicamenta* „a trata cu medicamente, a administra medicamente”: *Psihiatria medichează halucinațiile ca pe semne serioase ale unei boli mentale* (<http://info.liputan-berita.com/tulburare/tulburare-bipolara-sau-trezire-spirituala-slideshare.html>).

- *A percuta* și *a palpa* sunt verbe utilizate în examenul clinic obiectiv. *A percuta* are la bază latinescul *percutere* „a lovi”; în terminologia medicală denumesc acțiunea de „a lovi (încet, repetat) cu degetul o parte a corpului pentru a o examina”. Se presupune că în limba latină s-a format de la *per* „pe” + *cutis* „piele”. Verbul *a palpa* din *palpare* „a simți, a netezi” (Dvorețkii, 1976, c. 720) arată acțiunea de a „a examina prin pipăire cu mâna anumite părți ale corpului, organe etc.”.

- Verbul *a jugula* din latinescul *jugulare* „a lega” este prezent: **a) în terminologia medicală** cu semnificațiile de: 1) „a secționa venele jugulare” – anatomie topografică; 2) a opri evoluția unei boli etc. – clinică; **b) în uzul general** – „a gătui”.

2. Verbe de altă origine

Altele sunt de origine: a) slavonă – *a lecu*; b) maghiară – *a tămădui* etc. Tot aici, includem termenii populari: *a beteji* = „a provoca cuiva o infirmitate”; *a (i se) apleca* = „a suporta o indigestie”; *a horcăi* = „a avea o respirație dificilă”; *a (se) vătăma* = „a (se) îmbolnăvi”, „a (se) răni” etc.

Criteriul funcțional

1. Utilizare intradisciplinară: a ligatura, a sutura, a anestezia etc.

2. Utilizare interdisciplinară: a virusa, a dilua, a administra etc.

3. Utilizare concomitentă vocabular fundamental – medicină: verbe (și sinonimele/ antonimele acestora), care denumesc procese, fenomene definitorii în domeniul respectiv: *a (se) îmbolnăvi* ≠ *a (se) însănătoși*, *a (se) vindeca* = *a (se) tămădui*, *a (se) lecu* = *a (se) trata* etc.

Concluzii. Cunoașterea „lucrurilor” medicale implică **numele** (substantivul), **calitatea** (adjectivul), **acțiunea** (verbul). În sistemul terminologic medical, substantivul deține statut de element static și formează nucleul terminologiei medicale în opoziție cu verbul, elementul dinamic. Dacă substantivul formează nucleul terminologiei medicale, atunci adjectivul este considerat „brăul de apărare” a nucleului terminologic. Terminologia anatomică este formată din termeni-substantive de origine latină (82%), iar cea clinică – din termeni-substantive de origine greacă (90%). Continuitatea limbilor savante greacă și latină la nivel de normalizarea a terminologiei medicale (nume, calitate, acțiune) este omniprezentă. Se atestă tendința de preluare a termenului din limbile savante: *gaster*, *pulmon*, *sacrum* etc. S-a analizat un text de medicină din perspectiva standardizării terminologiei medicale. Din 2351 de cuvinte, 1105 sunt termeni cu statut internațional, formați prin derivare, afixoidare sau sunt preluați din limbile savante, prin filiera limbii franceze, sau preluați direct din limba latină.

BIBLIOGRAPHY

Arnaudov G. Terminologia medica polyglota en cinq langages. Latinum, русский, français, deutsch. Sofia, Bulgaria: Editio Medicina et Physcultura, 1979. 943 p.
Cuciuc N. Afixoidarea și determinologizarea în limbajul medical francez. Iași: Editura Cugetarea, 2000. 301 p.

- Curierul medical, revista Ministerului Sănătății și a USMF „Nicolae Testemițanu”, 2009-2016.
- Curs de Chirurgie, UMF, Iași, 2016
- Cusin-Berche F. Le lexique en mouvement: création lexicale et production sémantique. În: Langage Revue trimestrielle. Paris, 1999, décembre, p. 5-25.
- Danilenko = Даниленко В. Лексика языка науки. Терминология. Авторефер. дисс. на соиск. учен. степени д-ра филолог. наук. Москва: АН СССР, Ин-т рус. языка., 1977. 41 с.
- Dvoretzkii = Дворецкий И. Латинско-русский словарь. Москва: Издательство Русский язык, 1976. 1096 с.
- Hyrtil J. Onomatologiaanatomica, Wien 1880, p. 32.În: Мифологические термины в медицине <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=820046>.
- Marcu Fl. Dicționarul actualizat de neologisme. București: *Saeculum*, 2013. 1080 p.
- Nomina anatomica*.Международная анатомическая номенклатура. Москва: Медицина, 1984. 240 с.
- Perry Pepper M. Medical Etymology.The Hystory and Derivation of Medical Terms for studens of Medicine. Philadelfia: W. B. Sauders Company, 1949. 263 p.
- Pohilă V. Mic dicționar de nume proprii străine. Chișinău: Editura Arc, 1998. 264 p.
- Rusu V. Dicționar medical, ediția a IV-a revizuită și adăugită. București: Editura medicală, 2013. 2064 p.
- Vinogradov = Виноградов. В. Основные типы лексических значений слова. În: Вопросы языкознания. 1953, nr. 5, с. 13, 26, 27.
- Vinokur = Винокур Г. некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии. În: Труды МИВЛИ, V, 1939, с. 24.

ENGLISH: THE UNDERLYING TOOL OF THE GLOBALIZING PHENOMENON

Liliana Florina Andronache

Assist., PhD and Roxana Corina Sfetea, Prof., PhD, "Carol Davila" University of
Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: All languages come in contact with one another whether the population of a given country likes it or not. However, it is true that there are several factors (geographic, political, historical, linguistic etc.) that make it even more likely for a language to be more thoroughly influenced than another. The present paper focuses on how Romanian has been influenced by English in the wide context of globalization.

Keywords: Globalization, English, Romanian vocabulary, impact, alteration

It its widest sense, *globalization* is a phenomenon that is neither restricted to a field of activity nor to a country or area. It occurs worldwide and it affects and influences everything and everyone to a certain extent.

The definition provided by a business dictionary¹ presents *globalization* as "The worldwide movement toward economic, financial, trade, and communications integration." It implies the opening of local and nationalistic perspectives to a broader outlook of an interconnected and interdependent world with free transfer of capital, goods, and services across national frontiers."

In an article entitled "Cultural imperialism", Andreescu² begins by providing what she also agrees to be a wide definition of *globalization*: "the worldwide diffusion of practices, expansion of relations across continents, organization of social life on a global scale, and growth of a shared global consciousness."

Globalization may be triggered by most of the factors mentioned above (to which we could add socio-political, military, cultural and why not religious factors), but it for sure would not have been possible without having any impact on languages. Therefore, globalization could not be completed without the English language, which, in exchange, has become *globalizing English* and it proved very helpful in the process of *globalization*. English is the key to *linguistic globalization*, being a very important part in (written and oral) communication, interaction and interdependence at a global level and even though *globalization* involves communication, it does not restrict to it. It was easily tolerated by most people and subsequently it become first prominent and later on dominant at an international level.

¹ Read more on <http://www.businessdictionary.com/definition/globalization.html> (consulted on May 7, 2017).

²Ritzer (1996: 72) *apud* Andreescu (2014: 273).

Linguistic globalization is negatively perceived by Bazaiti (2010) in his article entitled “Linguistic Globalization – The Challenge of the New Millennium”, where he somehow blames English for the alteration of the languages it comes in contact with and which it influences to a certain extent: “The so-called English language pressure, influence and dominance over the other languages, which would be a great mistake to define them as inferior languages, is lately known as linguistic globalization.”

Conversely, in his article called “The Globalization of Language. How important is learning a foreign language in a globalized world?”, Baier (2001) insists on the need to have good knowledge of English in order to succeed in one’s career. English has become the utmost requirement in all fields, even though not used on a daily basis: “In a global economy, English is certainly king, and knowledge of English is increasingly a prerequisite for a high-paying job and a career in a growing variety of fields. Speaking another language – from French to Mandarin Chinese – is becoming a luxury, not a necessity.”

The need to learn English is triggered by all factors involved by the evolution of languages and it is urged by social life and norms. Topală (2006: 261) also reinforces some of the most obvious causes of the need for borrowing words: “Realitățile sociale, politice, economice, culturale impun împrumutul de cuvinte din engleză, în special prin mass-media³”. This idea is also shared by Condruz-Băcescu (2013: 21): “The acceptance of a natural language as a unique tool for communication appears today as an objective need of contemporary social life.”

It is not English that settles forcibly in the vocabulary of other languages. It is precisely these languages that are “forced” by external factors (such as social, political, economic and financial, cultural etc.) to adopt and include English words and phrases into their own vocabulary. It is the decision of each speaking nation what to do with them next: either to assimilate them or to preserve their foreign aspect and use them only when the situation becomes imperative. Great care should be given, though, to words already in use but still not yet included in the dictionaries of that particular language.

All Romance languages have been influenced by the language of globalization⁴, i.e. English, one way or another and to different degrees. Romanian could not have been *the* exception. It was open to linguistic changes, which made it more flexible than other Romance languages under English influence.

When it comes to an open and dynamic language like Romanian, *linguistic globalization* is for sure not a bad influence. Romanian has always been open towards novelty. The perception of the English language as a source of linguistic inspiration and an unlimited resourceful “spring” of lexical borrowings has given Romanian the chance to adapt well to this trend of *globalization*, not to be left isolated among very purist languages that exhibit exaggerated care for their national linguistic legacy and perceive as harmful everything that comes from the outside, as a possible threat to national identity and morality.

Romanian researchers have slightly differently perceived and defined words and phrases of English origin. For example, *Anglicisms* are restricted in meaning in most works of Stoichițoiu-Ichim. Consequently, she sees them as “împrumuturi recente din engleza britanică și americană, incomplete sau deloc adaptate (ca atare, ele se scriu și se rostesc în română într-un mod foarte apropiat sau identic cu cel din limba de origine⁵” Stoichițoiu-Ichim (2007: 83).

³ “Social, political, economic and cultural realities impose the borrowing of words from English, especially through mass-media” (author’s translation).

⁴ See also Andronache (2014), “The linguistic globalization of Romance languages under the influence of English”, p. 392-398.

⁵ “Recent loanwords from British or American English, incompletely or at all assimilated (thus, they are spelled and pronounced in Romanian in a very similar or identical manner to that of the language of origin.” (author’s translation).

However, the author does not discard words such as *fan, job, hit, star, stress, șort* or *top* (very frequent and already assimilated in Romanian), whom she also refers to as Anglicisms, although not included in the definition of such terms.

Conversely, a very tolerant definition of Anglicisms belongs to Filipović (1990: 17 *apud* Ciobanu 2006: 61): “fiecare cuvânt preluat din limba engleză care desemnează un lucru sau un concept care aparține civilizației englezești; un astfel de cuvânt nu trebuie să fie de origine (proveniență) englească, dar trebuie să fi fost adoptat în limba engleză și integrat în vocabularul englez⁶”.

It is precisely this different perspective on Anglicisms in Romanian linguistics that Greavu (2011: 39) points at: “The lack of terminological agreement regarding the definition of Anglicisms is also reflected in the discrepancies existing between various quantitative studies on English loanwords in Romanian”.

When approaching topics related to Anglicisms in Romanian, we should also consider and not leave to chance trends or phenomena like *Anglophilia* or *Anglomania*. *Anglophilia* and *Anglophile* indicate “great admiration for England and English things” (according to *Ologies & -Isms*⁷, 2008 The Gale Group, Inc.).

Citing some of the dictionaries quoted by *the Free Online Dictionary*⁸, *Anglomania* could be seen as:

- ✓ “A strong predilection for anything English” (*American Heritage Dictionary of the English Language*, Fifth Edition)
- ✓ “Excessive respect for English customs etc.” (*Collins English Dictionary – Complete and Unabridged*, 12th Edition 2014, HarperCollins Publishers)
- ✓ “An excessive devotion to English institutions, manners, customs etc.” (*Random House Kernerman Webster's College Dictionary*, 2010 K Dictionaries Ltd.)

Regarding those said above, Romania has somehow been divided into extreme parties: on one hand, there are people who overuse English words and phrases for the sake of conversation, which apparently becomes more attractive. It is precisely this category of users (i.e. the youngsters) who triggers what is now referred to as *Anglomania*. In simple words, it could be explained by excessive and obsessive use of words of English origin in daily discourses, discarding the possibility of using suitable words already available in their mother tongue instead. This choice in favor of the English vocabulary and detrimental to their mother tongue is sometimes motivated by the long or heavy Romanian words and phrases that could have been used instead of the simple, direct and precise Anglicisms.

On the other hand, there are the “English haters”. Not only do they avoid the use of English words, but they also put the blame on them for the apparent loss of identity of their mother tongues. They perceive English as an ultimate threat to the Romanian vocabulary.

Nonetheless, in between these two extreme parties there are the linguists and the researchers in the field of languages. They do not fully declare themselves as being against the use and spread of English, nor do they declare themselves as big fans and lovers of English. They acknowledge the strength of English as a globalizing language and become tolerant in front of the

⁶ “Each word taken from English which designates a thing or a concept pertaining to English civilization; such a word should not necessarily be of English origin but it should have been adopted in English and integrated in the vocabulary of the English language.” (author’s translation)

⁷ *Apud* <http://www.thefreedictionary.com/anglophilia>.

⁸ See <http://www.thefreedictionary.com/Anglomania>.

inevitable. Among the linguists that share this opinion, it is worth mentioning Mioara Avram, Theodor Hristea, Adriana Stoichițoiu-Ichim and, last but not least, Rodica Zafiu.

However, not all linguists agree that English is beneficial to the enrichment and renewal of the Romanian vocabulary. For example, Slama-Cazacu (2000: 123-153) considers that the spread of English is unfavorable for Romanian and sees the introduction of foreign words into the Romanian vocabulary as a “brutal invasion of foreign words”.

In conclusion, despite the contrasting attitudes towards the English language and vocabulary and its gradual integration in Romanian, our language seems to cope well with the phenomenon of linguistic globalization. It does not fully embrace everything related to English (vocabulary, culture, customs and traditions), nor it vehemently opposes any of these. On the contrary, it adopts and preserves a decent and upright position in front of the globalizing force of English.

BIBLIOGRAPHY

ANDREESCU, Cristina Veronica, “Cultural Imperialism”, *GIDNI*, 2014, p. 273-280, accessible at <http://www.upm.ro/gidni/GIDNI-01/Lds/Lds%2001%2038.pdf> (consulted on May 9, 2017)

ANDRONACHE, Liliana Florina, “The linguistic globalization of Romance languages under the influence of English”, *Globalization and intercultural dialogue: multidisciplinary perspectives*, section *Language and Discourse*, Arhipelag XXI Press, Târgu-Mureș, 2014, p. 392-398, accessible at <http://www.upm.ro/gidni/GIDNI-01/Lds/Lds%2001%2054.pdf> (consulted May 8, 2017)

BAIER, Alexei, “The Globalization of Language. How important is learning a foreign language in a globalized world?”, *The Globalist. Rethink Globalization*, published on February 5, 2001, accessible at <https://www.theglobalist.com/the-globalization-of-language/> (consulted on April 19, 2017)

BAZAITI, J., “Linguistic Globalization – The Challenge of the New Millennium”, *INTED2010 Proceedings*, Valencia, Spain, 2010, p. 932-937

CIOBANU, Georgeta, “Dinamica adaptării elementului englez în limba română”, Sala Marius (ed.), *Studii de gramatică și de formare a cuvintelor: în memoria Mioarei Avram*, București, Editura Academiei Române, București, 2006, p. 57-67

CONDRUZ-BĂCESCU, Monica, “English in Romania – From the Past to the Present”, *Synergy*, vol. 9, nr.1/ 2013, p. 20-27, accessible at <http://www.synergy.ase.ro/issues/2013-vol9-no-1/08-monica-condruz-bacescu-english-in-romania-from-the-past-to-the-present.pdf> (consulted on May 7, 2017)

FAIRCLOUGH, Norman, *Language and Globalization*, Routledge, London & New York, 2006

GREAVU, Arina, “A corpus-based approach to Anglicisms in the Romanian economic press”, *Studies in Business and Economics*, 2011, p. 37-46, accessible at <http://eccsf.ulbsibiu.ro/articole/vol62/624Greavu.pdf> (consulted on May 7, 2017)

SLAMA-CAZACU, Tatiana, *Stratageme comunicative și manipularea*, Editura Polirom, Iași, 2000

STOICHIȚOIU-ICHIM, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, Editura All, București, 2007

TOPALĂ, Dragoș Vlad, “Aspecte morfologice ale substantivelor anglicisme din limba română actuală (cazul si articularea)”, *Annales Universitatis Apulensis*, Series Philologica, 7/2006, p. 261-266

<http://www.thefreedictionary.com> (consulted on May 8, 2017)

METAPHOR IN THE RELIGIOUS LANGUAGE

Dorina Chiș-Toia

Assoc. Prof., PhD, "Eftimie Murgu" University of Reșița

Abstract: Addressing metaphor was always been at the public attention, language not being able to do without it, because it stimulates the development of lexical system of language, as its figure of speech resulting from a comparison implied.

We aim to highlight the presence of metaphor in religious language, its role and its valences mainly in the three states of Lamentations.

Keywords: funeral service, prayer, state, religious service, faithful

Aplecându-ne asupra comunicării umane, a celei lingvistice în special, trebuie spus, pentru început, că limba reprezintă codul prin care se încearcă transmiterea conținutului gândirii și sensibilității. Acesta însă nu se poate exprima în totalitate decât cu ajutorul unor forme, semne sau simboluri lingvistice. Insuficiența puterii de exprimare a limbajului este redată și de G. Ibrăileanu: „limba e mult mai săracă decât sufletul: sunt mult mai multe nuanțele stărilor sufletești, care sunt și așa greu de clarificat, decât cuvintele unei limbi, care sunt și așa greu de găsit și care nu pot da nuanța stării sufletești decât cu aproximație”¹.

Dintr-o astfel de necesitate de exprimare cât mai aproape de simțire au apărut figurile de stil, cu precădere metafora, asupra căreia ne vom apleca în cele ce urmează. Ceea ce caracterizează cel mai adesea metafora este ceea ce Patricia Schulz² numește alterație sau abandonul semnificației literale, aceasta din urmă însemnând orice semnificație lingvistic atașată unui termen, așadar acea valoare pe care o entitate o posedă în mod stabil ca element al limbii. Folosirea metaforică a unei expresii se descrie printr-un non-respect sau, altfel spus, printr-un abandon al valorii lingvistice centrale.

O succintă trecere în revistă a istoricului metaforei ne prilejuiește întoarcerea în antichitate, unde, în viziunea lui Aristotel, metafora apare sub forma unei enigme, întrucât reușește fuziunea realului cu imaginația. Cicero pune apariția metaforei pe seama penuriei existente în limbă, iar teoreticianul animismului, Giambattista Vico, o percepe drept o podoabă, ce corespunde unei „faze poetice” a spiritului și civilizației umane³. În scrierile lui Eschil, Sofocle și Euripide, metafora este folosită cu pricepere. Accentele existențiale ale teatrului lui Euripide, de exemplu, vor deveni o trăsătură definitorie a tragediei occidentale, începând cu Shakespeare și continuând cu Henrik Ibsen. Un exemplu de utilizare a metaforei la Shakespeare poate fi dat în tragedia „Romeo și Julieta”. Sentința pronunțată de Romeo, „Julieta este soarele!”, este o metaforă, care, intensificând puterea evocatoare a cuvintelor, face ca ideea de frumusețe a

¹ „Compoziția” în literatură, în „Studii literare”, 1968, p. 50, la Paul Magheru, *Noțiuni de stil și compoziție cu modele de compuneri școlare*, București, Editura Coresi, 1991, p. 32.

² Patricia Schulz, „Le caractère relatif et ambigu du concept traditionnel de métaphore et la construction du sens lexical”, *Semen* [En ligne], 15 | 2002, mis en ligne le 29 avril 2007, consultat în 10 mai 2017. URL : <http://semen.revues.org/2420>

³ Livia-Elena Neagoe, *Jucării Pentru Lily – A Pleading for The Metaphor*, Journal of Romanian Literary Studies, Issue no. 10/2017, p. 588.

femeilor să fie mai eficientă decât în cazul unei expresii de forma „Julieta este la fel de frumos ca soarele”. Și celelalte epoci au promovat și susținut mai mult sau mai puțin această figură de stil. Cert este că în epoca modernă ea devine „cel mai fecund mijloc stilistic al fanteziei nelimitate a poeziei moderne”⁴.

Eugen Dorcescu⁵ consideră că metafora este „urmarea firească a contradicției dintre caracterul infinit al realității (din afara și din lăuntrul nostru) și caracterul finit al limbajului. Ea se naște deci din necesitatea de a lua în stăpânire lumea prin cuvânt, de a transforma haosul exterior și lăuntric în cosmos. Fără îndoială că poetul are mai multe lucruri de spus, că surprinde apropieri noi și neprevăzute între obiecte sau între obiecte, acțiuni și calități. De aceea metafora este considerată mai cu seamă un element al limbajului poetic, deși limba comună cuprinde și ea un număr impresionant de metafore. Acestea din urmă însă răspund mai curând unei nevoi de comunicare, în vreme ce primele, unei nevoi de expresie”. Este așadar evident că în limbajul textelor religioase identificăm metafore ce răspund nevoii de a le comunica credincioșilor fapte, evenimente, trăiri ale personajelor acestora.

Slujba Prohodului din Vinerea Marereproduce patimile, moartea și îngroparea Mântuitorului, având o puternică înrăurire asupra sufletelor credincioșilor. În această Vineri au loc două dintre slujbele cele mai impresionante care dau zilei respective greutatea ei. Este vorba de slujbele vecerniei Sâmbetei celei Mari. Ziua de vineri este una din putinele zile aliturgice din timpul unui an bisericesc. Este o zi de adâncă tristețe pentru moartea Domnului.

Moartea a intrat în creație prin despărțirea omului de Dumnezeu. Din iubire față de om, Fiul Lui Dumnezeu S-a întrupat și a primit moartea de bunăvoie. A primit-o nu din curiozitate, ci pentru a o învinge. Astfel, Hristos întoarce rostul morții. În loc de mijloc de trecere la cel mai redus grad de viață, ea e folosită de El ca mijloc de biruire a ei, afirma părintele Dumitru Stăniloae. El a învins moartea nu numai pentru că a fost Dumnezeu, ci și pentru că umanitatea Lui a fost fără de păcat. Pentru Hristos moartea nu era inevitabilă, deoarece El fiind străin de păcat nu purta în Sine germenul morții. Hristos nu moare de o moarte naturală, rezultat al unui proces ce culminează cu descompunerea fizică, nu este atins de vreo boală, ci primește moartea de bunăvoie. De aceea îndură moartea în toată grozăvia ei, moartea prin excelență⁶.

În această zi, în biserică nu se săvârșește niciun fel de liturghie, pentru că are loc și se re trăiește de către credincioși jertfa Mântuitorului pe cruce. Primele flori ale primăverii împodobesc Sfântul Epitaf, în jurul căruia se desfășoară cea mai impresionantă dintre slujbele cultului divin public ortodox, utrenia sâmbetei celei mari, considerată „punctul culminant al creației liturgice ortodoxe.” În centrul acestei slujbe stă Prohodul, o serie lungă de cântări bisericești sau imne de scurtă întindere⁷, structurate în trei stări, de 76, 63, 49 de strofe.

Așa cum arată și Maria Frențiu⁸, în limbajul liturgic metaforele tind spre simbolizare și sensibilizare. În textul la care facem referire, metaforele sunt în numeroase cazuri explicite apozitive.

Lucian Blaga⁹, referindu-se la metaforă, care este un concept fundamental al filosofiei și operei sale, identifică metafora plasticizantă și metafora revelatorie. Metaforele plasticizante „se produc în cadrul limbajului prin apropierea unui fapt de altul, mai mult sau mai puțin asemănător,

⁴Emilia Parpală, *Introducere în stilistică*, Craiova, Editura Universitaria, 2006, p. 161, la Botezat Claudia-Carmen, *Metafora revelatorie în poezia lui Lucian Blaga*, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2009, p. 124.

⁵Observații asupra structurii lingvistice a metaforei în poezia lui Alexandru Philippide în vol. „Studii de limbă și stil”, Timișoara, Editura Facla, 1973, p. 26.

⁶<http://www.crestinortodox.ro/paste/saptamana-patimilor/vinerea-mare-moartea-ingroparea-domnului-88659.html>

⁷<http://www.libertatea.ro/stiri/magazin/prohodul-domnului-denia-din-vinerea-marea-uite-versurile-729587>

⁸*Aspecte ale limbajului liturgic românesc*, Cluj Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2013, p. 237.

⁹*Geneza metaforei și sensul culturii*, București, Editura Humanitas, 1994, p. 31.

ambele fapte fiind de domeniul lumii, date închipuite, trăite sau gândite. Apropierea între fapte sau transferul de termeni de la unul asupra celuilalt se face exclusiv în vederea plasticizării unuia dintre ele”. Dimpotrivă, metaforele revelatorii „încearcă într-un fel revelarea unui mister, prin mijloace pe care ni le pune la îndemână lumea concretă, experiența sensibilă și lumea imaginară”¹⁰. Tudor Vianu¹¹ o numește metaforă simbolică și este cea care posedă valoarea artistică cea mai înaltă: „metafora simbolică sau infinită este [...] aceea care mijlocește lucrarea cea mai productivă a imaginației și aceea care produce, prin nedeterminarea ei sugestivă, starea poetică prin excelență”. În cazul textului avut în vedere, metaforele construite sunt din această ultimă categorie, întrucât exprimă trăirile cele mai puternice ale ființei umane raportate la situația dată.

Dacă ne referim la structura morfo-sintactică a acestora, trebuie specificat faptul că ele sunt exprimate printr-un **substantiv** care stă adesea în vocativ, dar și în alte cazuri: „Iisuse al meu, Împărat a toate” (I, 5¹²); „Împărat adevărat pe pământ și-n cer” (I, 15); „Împărat a toate/ Dumnezeiescule Fiu” (III, 24); „Fiule din Tatăl/ Împărat a toate” (III, 26); „Astăzi șezi în mic mormânt, Ziditorule” (I, 4); „Ziditor Hristoase” (I, 16); „Ziditorul” (II, 3); „Ziditorule [...] Preaputernice” (II, 28); „Deșertătorul gropilor celor morți se-ncuie-n groapă” (I, 6); „Mântuitorule”¹³ (I, 73); „Tu, Soare”¹⁴ (II, 7); „Bunule” (II, 39); „Dumnezeule” (II, 41); „Împodobitorul” (II, 43); „Tu, Soare” (II, 45);

Reținem și metaforele exprimate printr-un **substantiv însoțit de adjectiv**: „Dulcea mea lumină și mântuitoare” (I, 11); „Tu, ne-nseratul Soare” (II, 3); „Soare luminos” (II, 27); „nestinsule Luceafăr”¹⁵ (II, 35).

Putem vorbi aici despre metafora dezvoltată în simbol, despre care J. Bousquet¹⁶ spunea: „Simbolul este un fenomen religios, derivând direct din legea participației mentalității primitive; ca atare, el este în mod deosebit mai frecvent în societățile în care religia joacă un rol primordial; comparația este un fenomen literar apărând în epocile în care civilizația laică se dezvoltă”. În aceeași ordine de idei, H. Konrad¹⁷ afirma că termenul metaforic are tendința de a se apropia de simbol, chiar păstrându-și complexitatea unui fenomen deosebit de al simbolului: astfel, dacă metafora este folosită frecvent, asociația dintre cei doi termeni devine una obișnuită, naturală și,

¹⁰*Ibidem*, p. 36.

¹¹*Opere*, vol. IV, *Studii de stilistică*, București, Editura Minerva, 1975, p. 283.

¹²În paranteză indicăm cu cifră romană starea, iar cu arabă, strofa în care apare.

¹³Dorin Octavian Picioruș, *Predică la Evanghelia Sfântului Lucas* [4], referindu-se la mântuire afirmă că acest cuvânt are ample semnificații: eliberare, scăpare, salvare, conservare, păstrare, iar despre Mântuitor spune: „Pentru că Hristos Dumnezeu nu e Mântuitorul nostru doar la timpul trecut, ci și în prezent. El e Mântuitorul tuturor, din orice timp și din orice veac. Pentru că El i-a mântuit pe Sfinții Lui din Vechiul Testament, dar El îi mântuiește în mod continuu, în Biserica Sa, pe toți cei care cred în El și în Tatăl Său și în Duhul Său Cel Sfânt, Care din Tatăl porcede, și care își asumă neconținut întreaga teologie și viață a Bisericii Sale. Pentru că întreaga viață liturgică a Bisericii este prezența Lui în viața noastră. Este modul în care El lucrează neconținut la mântuirea noastră”. (<http://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/24/>)

¹⁴Astru de lumină și de putere cosmică, soarele este un simbol omniprezent la oamenii care, de-a lungul timpului, n-au ezitat să-l personifice de nenumărate ori. El ocupă un loc important în numeroase culturi, mitologii și religii, în primul rând ca reprezentare a divinului. Dar îl regăsim și în arta și în literatura din lumea întreagă, încarnând putere, glorie, lumină, vitalitate, precum și sursă de viață pe pământ. În creștinism soarele este casa arhanghelului Mihail, și este totodată un simbol al lui Hristos.

¹⁵În Noul Testament Petru, referindu-se la Hristos, îl denumește Luceafăr-Lucifer: „Și avem cuvântul proorociei făcut și mai tare; la care bine faceți că luați aminte, ca la o lumină care strălucește într-un loc întunecos, până se va crăpa de ziua și va răsări **Luceafărul** de dimineață în inimile voastre.” În Apocalipsa 22.16, Iisus se recunoaște ca fiind steaua strălucitoare a dimineții (Stella splendida matutina) sinonimă cu Luceafărul. Din această cauză, în creștinismul occidental timpuriu Iisus era numit și Lucifer. Dovada o găsim în imnul „carmen aurorae”, dar și în numele unor sfinți creștini, ca de exemplu Lucifer din Cagliari, dar și în faptul că Iisus Hristos a fost slăvit timp de peste o mie de ani în toate bisericile creștine, cu numele de Lucifer.

¹⁶*Les thèmes du rêve dans la littérature romantique*, Didier, Paris, 1964, p. 375.

¹⁷*Etude sur la métaphore*, Paris, 1939, p. 150 la Botezat Claudia-Carmen, *Metafora revelatorie în poezia lui Lucian Blaga*, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2009, p. 28-29.

în acest caz, obiectul reprezentat prin termenul metaforic va deveni simbolul obiectului pe care acest termen îl desemnează în semnificația sa schimbată.

Tot aici indicăm câteva dintre regulile restrictive pe care poeticile clasice le-au impus metaforei: să fie justă, adică să exprime relații întemeiate pe natura lucrurilor; să nu fie fondate pe asemănări prea îndepărtate; altfel, par căutate, nefirești, chiar penibile; să fie adaptate domeniului (poezie, proză, filosofie); să fie mai sugestivă decât termenul pe care îl înlocuiește, să suplinească un loc vacant în vocabular; să fie folosită cu măsură, risipa de metafore duce la afectare și la monotonia stilului¹⁸.

O altă categorie reținută este cea a metaforelor formate dintr-un **substantiv însoțit de un atribut în genitiv**: „Soare al dreptății” (II, 25); „Veșnic soare al măririi” (II, 55); „Dătătorul vieții lor” (II, 51); „Stăpânul vieții” (I, 42); „Luceafăr al dreptății” (II, 16); „Țiitor a toate” (I, 22); „Cuvinte al lui Dumnezeu” (II, 38); „Doamne al tuturor” (I, 74), precum și a celor formate dintr-un **substantiv însoțit de un atribut prepozițional în acuzativ**: „Râu de viață vie, veșnice izvor” (I, 71); „Râu de viață ești [...] Înțelepciune” (II, 13); „Dătătorule de viață, Doamne” (II, 26); „Bob cu două firi” (II, 16).

Metafora-definiție reprezintă o altă categorie. G. Ivănescu¹⁹ consideră că „și metaforele numite coalescente sunt echivalentul artistic al unui procedeu pur sintactic lipsit de valoare artistică, anume al identificării sau definiției. [...] Dar identificarea, definiția sunt în primul rând procedee logice, lipsite de o valoare artistică (afectivă). Și însăși metafora propriu-zisă, cea pe care noi am considerat-o substituție, este forma artistică a unui procedeu de gândire, substituția pur logică, a unui cuvânt prin sinonimul său, a unei sintagme printr-un cuvânt sau printr-o sintagmă cu același înțeles.”: „Cel ce-mi dă suflare mie” (I, 13); „Cela ce în palmă tot pământul ține” (I, 17); „Cel ce e ne-ncăput” (I, 20); „Cel cu chip cuvios” (I, 45); „Acela ce cu-n semn a făcut la început pământul” (II, 8); „acela ce-ai făcut pe om cu mâna” (II, 9); „Cel ce ești dulceață lumii noastre-ntregi” (II, 21); „Celui ce cu mâna sa pe om plăsmui” (II, 59); „Cel fără de-nceput/ Veșnice Părinte, Fiu și Duh Sfânt” (II, 61); „Cel ce ești de viață dătător” (II, 33); „al vieții dătător” (II, 56); „cel ce spânzuri pământul pe ape” (II, 47); „Stăpânul meu” (I, 37);

Reținem totodată metafora exprimată printr-un **substantiv însoțit de un atribut adjectival**, de fapt un epitet metaforic: „nececat Mir ești” (II, 11); „Pe Hristos, Mirul ceresc” (III, 19); „(Maica) Mielul²⁰ ei pe cruce văzându-l” (III, 27).

Chiar Fecioara Maria i se adresează în aceste versuri Fiului răstignit prin metafore: „Vai, Lumina²¹ Lumii! Vai, a mea Lumină!” (I, 61); „Veșnică Lumină,/ Bucuria și dulceața sufletului” (I, 70); „O, a mea Lumină/ Fiul meu preadulce” (III, 30).

¹⁸Emilia Parpală, *Introducere în stilistică*, Craiova, Editura Universitaria, 2006, p. 161, la Botezat Claudia-Carmen, *Metafora revelatorie în poezia lui Lucian Blaga*, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2009, p. 9.

¹⁹*Considerații asupra așa-ziselor figuri de stil*, în vol. „Lingvistică, poetică, stilistică”, Iași, 1986, p. 221.

²⁰Când Iisus este numit Mielul lui Dumnezeu în Ioan 1:29 și Ioan 1:36, se referă la faptul că El este sacrificiul, perfect și suprem, pentru păcat. Pentru a înțelege cine a fost Iisus Hristos și ce a făcut El, trebuie să începem cu Vechiul Testament, care conține profeții privind venirea lui Hristos ca „jertfă pentru păcat” (Isaia 53:10). De fapt, întregul sistem al sacrificării stabilit de către Dumnezeu în Vechiul Testament a pregătit terenul pentru venirea lui Iisus Hristos, sacrificiul perfect pe care Dumnezeu L-a oferit ca răscumpărare pentru păcatele poporului Său (Romani 8:3; Evrei:10). <https://www.gotquestions.org/Romana/Iisus-Mielul-Dumnezeu.html>

²¹Florina-Maria Băcilă (*Dorziana – o (re)construcție a textului prin limbaj*, Timișoara, Editura Excelsior Art, 2016, p. 95.) menționează că lumina, în cadrul simbolurilor creștine, ca „principiu al binelui”, al „Comuniunii Trinitare”, cu importante sensuri teologice, patristice, „se înscrie ca emblemă primordială a Divinității, ca permanență a Sfintei Treimi – sursă incontestabilă a Luminii, deopotrivă identificată, prin sinonimie absolută, cu aceasta [...], ca veritabilă reprezentare a Logosului și a vestitorilor Lui. Așa cum se știe, ea semnifică starea extatică, experiențele mistice (ale îndumnezeirii), elevația spirituală, rugăciunea și jertfa, viața și perenitatea, credința, speranța, iubirea, fericirea, mântuirea, adevărul, cunoașterea, înțelepciunea și inițierea, ordinea, armonia și înălțarea – atribute esențiale ale Sale.”

Adjectivul *preadulce*, format prin derivare cu ajutorul prefixului *prea*-²² (ca și *preaputernice*), are menirea de a da valoare de superlativ derivatelor sale formează, alipit la verbe, substantive și adjective, cuvinte din aceeași categorie gramaticală, al căror sens e intensificat. Cuvintele cu *prea*- au pătruns în limba veche și în special în limba bisericească, în atributele date preoților, pentru ca mai târziu lor să li se adauge derivatele formate pe teren românesc²³.

Identificăm deopotrivă comparații, al căror scop este acela de a scoate în evidență felul în care a fost privit, perceput și abordat Iisus: „Ca un răufăcător socotit ai fost” (I, 8). Dar și pentru a-i sublinia trăsăturile fizice și morale ale celui ce avea să piară pentru noi: „Mai frumos cu chipul decât oamenii toți/ Ca un om se vede mort și fără chip/ cel ce toată firea a-nfrumusețat” (I, 9); „Ca un om ai murit/ Ca Dumnezeu pe morți din groap-ai sculat” (II, 27); „Ca grăuntul de grâu/ Ce-ncolțește-n pământ” (II, 27); „ca un soare²⁴” (II, 30); „ca un leu, ca un pui de leu” (II, 38); „pogorând ca un mort” (II, 46); „înviind din groapă ca un Dumnezeu” (II, 27); „ca un bun” (II, 61); „pe care-l așteptam ca pe-un împărat” (II, 48).

Enumerând aceste câteva metafore și comparații prezente în cele trei stări ale Prohodului am dorit să punem în evidență funcția poetică a limbajului religios, modul în care, pentru evenimentul comemorat, ideile și-au găsit mijloacele de exprimare stilistică proprii, diferențiate și opuse vorbirii comune²⁵. Așa se face că Iisus este comparat cu elemente aparținând celor două lumi: umană și divină: răufăcător, om, grăunte, leu, mort, pe de o parte, soare, Dumnezeu, pe de alta. Cât despre metafore, și ele construite pe baza unor comparații, reținem: dătător de viață, izvor, Soare, Mir ceresc, Luceafărul dreptății, râu de viață vie, Miel. „Împodobitorul” apare în starea II, strofa 43. Trebuie menționat că acest cuvânt nu apare în dicționar; este un termen obținut prin derivare succesivă, folosind sufixul pentru denumirea agentului *-tor*. Identificăm astfel fapte de expresie stilistică, bunuri ale limbajului afectiv și expresiv specific stilului religios²⁶. În acest context, sunt de reținut aprecierile lui I. Coteanu, care susține că tipăriturile religioase „nu au în totalitatea lor un stil, ci mai multe, după cum se încadrează în literatura artistică, în exegeza teologică sau în administrația bisericească [...] evangheliarele sunt niște povestiri moralizatoare, bucăți de literatură care urmăresc să emoționeze pe cititor prin simboluri și imagini, bucăți scrise, deci, în stilul artistic. La fel sunt psaltirile, opere de poezie religioasă [...] cazaniile se folosesc de mijloacele retoricii și didacticii, de un stil, rudimentar desigur, dar științific în fond, diferit de cel din evangheliare [...] cărțile ce cuprind tipicul (indicații de slujbă religioasă) adaugă o altă variantă de stil”²⁷.

În concluzie, prezența figurilor de stil într-un număr semnificativ explică nevoia sufletului ortodocșilor de a reconsidera trăirile intense prilejuite de suferințele și moartea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Astfel, în cazul textelor care fac apel la faptele religioase, este îndreptățită includerea metaforei în categoria figurilor semantice așa-numite de reducere, figuri caracterizate

²²Laura Vasiliu, *Derivarea în Cartea cu învățătură a diaconului Coresi din 1851*, în „Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română”, Editura Academiei, vol. I, 1959, p. 257.

²³Dorina Chiș-Toia, *Limba literară în presa din Banat. Contribuții*, Timișoara, Editura Mirton, 2006, p. 73.

²⁴Soarele răsare, atinge apogeul, apoi apune, făcând loc întinericului, pentru ca a doua zi să-și reia eternul ciclu al morții și-al renașterii. Într-o viață, o ființă umană urmează aceleași etape ca soarele. Prin urmare, unul dintre aspectele simbolisticii soarelui se referă la evoluția ciclului vieții : naștere, creștere, moarte, reîncarnare în domeniul spiritual.

²⁵Ștefan Munteanu, *Introducere în stilistica operei literare*, Timișoara, Editura de Vest, 1995, p. 122.

²⁶Despre stilul religios al limbii române vorbește Marcu Mihail Deleanu în volumul *Studii de stilistică*, Reșița, Editura Timpul, 1999, p. 13-32.

²⁷*Româna literară și problemele ei principale*, București, Editura Științifică, 1961, p. 55-61.

printr-un înalt grad de figurativ și printr-o mare putere de sugestie, ele apelând la sensuri subterane, grefate în semnificanță în virtutea unor rațiuni istorice, individuale și sociale²⁸.

BIBLIOGRAPHY

- Băcilă, Florina-Maria, *Dorziana – o (re)construcție a textului prin limbaj*, Timișoara, Editura Excelsior Art, 2016.
- Blaga, Lucian, *Geneza metaforei și sensul culturii*, București, Editura Humanitas, 1994.
- Botezat Claudia-Carmen, *Metafora revelatorie în poezia lui Lucian Blaga*, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2009.
- Bousquet, J., *Les thèmes du rêve dans la littérature romantique*, Didier, Paris, 1964, p. 375.
- Chiș-Toia, Dorina, *Limba literară în presa din Banat. Contribuții*, Timișoara, Editura Mirton, 2006.
- Coteanu, I., *Româna literară și problemele ei principale*, București, Editura Științifică, 1961.
- Deleanu, Marcu Mihail, *Studii de stilistică*, Reșița, Editura Timpul, 1999.
- Dorcescu, Eugen, *Observații asupra structurii lingvistice a metaforei în poezia lui Alexandru Philippide* în vol. „Studii de limbă și stil”, Timișoara, Editura Facla, 1973.
- Frențiu, Maria, *Aspecte ale limbajului liturgic românesc*, Cluj Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2013.
- Ivănescu, G., *Considerații asupra așa-ziselor figuri de stil*, în vol. „Lingvistică, poetică, stilistică”, Iași, 1986.
- Konrad, H., *Etude sur la métaphore*, Paris, 1939, p. 150 la Botezat Claudia-Carmen, *Metafora revelatorie în poezia lui Lucian Blaga*, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2009.
- Magheru, Paul, *Noțiuni de stil și compoziție cu modele de compuneri școlare*, București, Editura Coresi, 1991.
- Munteanu, Ștefan, *Introducere în stilistica operei literare*, Timișoara, Editura de Vest, 1995.
- Neagoe, Livia-Elena, *Jucării Pentru Lily – A Pleading for The Metaphor*, Journal of Romanian Literary Studies, Issue no. 10/2017.
- Parpală, Emilia, *Introducere în stilistică*, Craiova, Editura Universitaria, 2006.
- Picioruș, Dorin Octavian, *Predică la Evanghelia Sfântului Lucas* [4]: <http://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/24/>
- Schulz, Patricia, „Le caractère relatif et ambigu du concept traditionnel de métaphore et la construction du sens lexical”, *Semen* [En ligne], 15 | 2002, mis en ligne le 29 avril 2007, consultat în 10 mai 2017. URL : <http://semen.revues.org/2420>
- Teleoacă, Daniela Luminița, *Structuri stilistice în poemul psalmic*,
- Vasiliu, Laura, *Derivarea în Cartea cu învățătură a diaconului Coresi din 1851*, în „Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română”, Editura Academiei, vol. I, 1959.
- Vianu, Tudor, *Opere*, vol. IV, *Studii de stilistică*, București, Editura Minerva, 1975.

<http://www.poezie.ro/index.php/essay/14029591/email.html>

<http://www.libertatea.ro/stiri/magazin/prohodul-domnului-denia-din-vinerea-marea-uite-versurile-729587>

<http://www.crestinortodox.ro/paste/saptamana-patimilor/vinerea-mare-moartea-ingroparea-domnului-88659.html>

<https://www.gotquestions.org/Romana/Iisus-Mielul-Dumnezeu.html>

²⁸Daniela Luminița Teleoacă, *Structuri stilistice în poemul psalmic*, <http://www.poezie.ro/index.php/essay/14029591/email.html>

NARRATION AU PRÉSENT ET AU FUTUR/ VS/ NARRATION "STANDARD"

Diana Costea

Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești

*Abstract:*In this article we shall consider a little more special type of narrative, the narrative in the French present and the narrative in the French future, compared with the narrative that we could call "standard". Writing a story that is not included in the temporal system of a narrative could generate more confusion and everything depends on the capabilities of the reader to locate relevant linguistic and extra-linguistic indices.

Keywords: narrative, present, future, reader, linguistic indices, extra-linguistic indices

Nous nous pencherons sur un type de narration un peu particulier: la narration au présent et au futur. Nous prendrons l'exemple suivant:

Il prend le pas de la course. C'est ainsi qu'il tombe tout à coup sur un village dans lequel l'homme est en train d'entrer. Frédéric II dira exactement ce qu'il a pensé et ce qu'il a fait. Mais ils suivent paisiblement la rue, l'un derrière l'autre, la rue qui doit s'appeler la grand-rue car ce village est plus conséquent que le nôtre. Il y a trois épiceries, un tabac, une quincaillerie et ces magasins ont des vitrines derrière lesquelles on voit les gens sous les lampes, dans des rangées d'arrosoirs, de cadenas, de cordes à chiquer et de pots de moutarde. (Jean Giono- Un roi sans divertissement)

Dans cette séquence textuelle présents et futur sont mélangés dans la narration des événements. L'expression temporelle *tout à coup* n'indique pas seulement qu'une chose se produit d'une manière rapide et imprévue, mais aussi qu'elle a lieu à l'intérieur d'une situation donnée (c'est en prenant le pas de course qu'il tombe sur un village). La périphrase aspectuelle *être en train de* impose une ouverture et a une valeur de procès en cours. Le repère aspectuel (R) ne se confond pas avec le repère temporel (T), nous avons affaire à un inaccompli du présent, mais le repère (R) ne se confond pas avec le moment de l'énonciation. Le présent de notre séquence textuelle (sauf les quatre derniers: *doit, est, a, ont*) admettent une valeur de passé dans le contexte narratif. Le cadre situationnel est clairement passé, le lecteur sait que l'événement a cessé d'être présent. Par lui même, le présent narratif ne peut pas désigner un passé du récit, c'est pourquoi il faut construire un cadre narratif. Ces présents font l'action progresser. Dans l'exemple choisi, le cadre narratif est donné par l'adverbial temporel, par le futur et les deux passés composés qui suivent. Cette phrase au futur constitue une parenthèse dans la succession chronologique des événements: "le morphème de futur n'exprime pas à proprement parler

l'avenir, mais ce qui est projeté, envisagé [...], c'est-à-dire un moment postérieur au moment de l'énonciation, dont la distance par rapport à ce dernier moment n'est nullement précisée" (Touratier, 1996: 232). Cependant, dans notre exemple, le moment situé dans l'avenir n'est pas postérieur par rapport au moment de l'énonciation, il est postérieur par rapport aux événements présentés au présent historique. Nous pouvons anticiper le changement du point de vue, dans un avenir plus ou moins proche. Le narrateur donnera la parole à un personnage qui deviendra, à son tour, narrateur. Il s'agit d'une rupture, d'une parenthèse faite par le narrateur pour donner certaines explications afin de renforcer la vérité des événements qu'il raconte et afin de céder, un peu plus tard, la parole à un autre narrateur qui donne sa propre vision des faits. Imbs donnait la définition suivante du futur: "le temps de l'annonce prophétique de ce qui arrivera dans le cadre temporel de l'avenir, (...) le lieu naturel où nous voyons l'accomplissement de nos résolutions, de nos projets, de nos rêves (...), l'espace de temps où se situe l'exécution des décisions prises dans le passé ou dans le présent" (Imbs, 1960: 42).

Les présents de narration permettent l'établissement d'un lien entre les personnages et le lecteur, le futur marque une coupure avec le contexte précédent, il marque un fait qui arrive dans l'avenir, un avenir situé par rapport à un moment passé et qui permettra le changement de point de vue. Le connecteur *mais*, qui est un connecteur argumentatif, permet de fermer la parenthèse ouverte par l'action au futur et de revenir à la narration au présent narratif. Ce connecteur indique que les premiers énoncés comportent une visée argumentative sinon opposée, du moins plus forte que celle de l'énoncé introduit par *mais*. Il semble qu'il manque un complément temporel de cette séquence: *Mais, pour l'instant, ils suivent...* La présence de ce complément temporel faciliterait la compréhension de la visée argumentative de la phrase introduite par le connecteur *mais*.

Le lecteur est déplacé dans l'époque des faits, les procès sont relatés au fur et à mesure de leur déroulement, dans l'ignorance totale de leur accomplissement. Le verbe modal DEVOIR de notre exemple est censé exprimer une modalité épistémique: la rue s'appelle probablement la grand-rue. L'auxi-verbe modal exprime une haute probabilité: "les valeurs modales épistémiques de DEVOIR indiquent que la réalisation du procès est présentée comme vraisemblable soit en raison d'indices sûrs, soit en vertu d'une opinion raisonnable fondée sur l'expérience" (Tuțescu, 2005: 102). Le verbe DEVOIR au présent n'exprime pas une activité, il représente un mode pour une activité et fait difficilement sens en lui-même.

Les trois derniers présents de notre séquence textuelle (*est, a, ont*) sont des présents omnitemporels, il est difficile de situer ces valeurs par rapport à la chronologie. Leur contenu sémantique est descriptif, ils débordent le moment de l'énonciation mais aussi le moment où les événements de la séquence choisie sont censés avoir lieu.

La parenthèse que le narrateur fait et qui permettra, plus tard, un changement de point de vue, ainsi que la présence du connecteur argumentatif *mais* marquent une dissociation entre plusieurs énonciateurs mis en scène. Des ruptures temporelles se produisent toujours dans le cadre de la polyphonie énonciative.

Nous observons aussi que ces présents de narration ne sont pas facilement remplaçables par des passés simples. Ce remplacement demanderait un changement à l'intérieur de la paraphrase aspectuelle *être en train de* que nous ne pouvons pas mettre au passé simple:

* Il **prit** le pas de la course. Ce **fut** ainsi qu'il **tomba** tout à coup sur un village dans lequel l'homme **futen train d'**entrer...

Comme cette périphrase a une valeur de procès en cours, elle ne peut pas être exprimée au passé simple, mais à l'imparfait:

Il **prit** le pas de la course. Ce **fut** ainsi qu'il **tomba** tout à coup sur un village dans lequel l'homme **était en train d'**entrer...

Même avec ce remplacement par le passé simple, la phrase au futur reste une parenthèse du narrateur dans la succession chronologique des événements. Avec l'introduction du connecteur *mais*, nous pouvons revenir à une narration au passé simple (*suivirent*), les autres temps du contexte restent au présent, il n'y a pas besoin de changement. Avec le passé simple, nous obtiendrons des sensations de distance aux faits évoqués.

L'usage du présent et du futur dans une narration introduit des confusions entre le plan de l'énonciation et le temps raconté. Écrire une histoire dans un système temporel qui n'est pas celui du récit génère beaucoup de confusions. Tout dépend des capacités du lecteur à repérer des indices linguistiques pertinents. Il faut tenir compte du fait que le temps linguistique se distingue fondamentalement du temps physique qui est calculé à l'aide de divers étalons. Le futur est souvent une marque subtile de discours rapporté dans le style très ambigu qu'on appelle style indirect libre. L'enchaînement des événements au futur est présenté comme prévisible, mais le narrateur, par le choix de ce temps, semble indiquer qu'il s'agit là d'un aspect secondaire, une sorte de concession au genre qui veut que tout récit se termine par un retour à l'ordre. Ce type de narration se situe à un niveau second, il s'agit d'une anticipation de l'avenir par rapport à l'instance narrative dernière, à savoir l'auteur implicite.

Le présent narratif montre la force extraordinaire d'actualisation temporelle dont dispose le narrateur: *Demain le train est parti*. Celui qui parle vit dans deux systèmes chronologiques: celui de ses personnages –et là le départ du train est un événement futur- mais, en même temps, il vit avec une grande avance dans son présent de narrateur et, de ce point de vue, tout appartient au passé. Chez les auteurs du Nouveau Roman (Butor) la narration peut être intégralement conduite au présent. L'auteur est impliqué, il est une image de l'auteur (réel) construite par le texte et perçue comme telle par le lecteur. Sans l'auteur impliqué, il est difficile d'analyser les normes du texte, surtout quand elles diffèrent de celles du narrateur.

Nous nous arrêterons maintenant sur deux exemples de narration "standard":

(1) *Le calife **était rentré** dans son palais des bords du Nil et **avait repris** sa vie habituelle, reconnu désormais de tous et débarrassé d'ennemis. **Depuis quelque temps déjà**, les choses **avaient repris** leur cours accoutumé. Un jour il **entra** chez sa soeur Setalmuc et lui **dit** de préparer tout pour leur mariage, qu'il **désirait** faire secrètement, de peur de soulever l'indignation publique...* (Gérard de Nerval- *Voyage en Orient*)

(2) *Le jardin **était entouré** de murailles très hautes, j'**en visitai** tous les coins et recoins, il n'y **avait** personne. Je **n'ai jamais pu** m'expliquer cette circonstance qui, du reste, n'**était** rien à côté des étranges choses qui me **devaient** arriver.* (Théophile Gautier- *La mort amoureuse*)

Les plus-que-parfaits de l'exemple (1) (*était rentré, avaient repris*) marquent l'antériorité par rapport aux événements qui suivent au passé simple. Le plus-que-parfait *avaient repris* marque, à son tour, la postériorité par rapport aux deux autres plus-que-parfaits, malgré la présence de l'expression temporelle *depuis quelque temps déjà* qui, normalement, inscrit la phrase dans une antériorité par rapport aux autres événements. Il n'y a d'antériorité (et même cela partielle) que par rapport aux événements au passé simple. Cette antériorité reste quand même partielle, les procès au plus-que-parfait se trouvent dilatés (d'ailleurs le sémantisme même des verbes *rentrer* et *reprendre* nous renvoie à des procès dilatés). L'expression temporelle *depuis quelque temps déjà* précise qu'une certaine durée est accomplie, sans que soit prise en compte la totalité de l'accomplissement. *Depuis* indique la construction, à partir d'un point, d'une zone située à droite de ce point, il tend à conférer une fonction de repère à la proposition qu'il introduit dans l'énoncé. La présence de *déjà* fait que le procès exprimé par le plus-que-parfait reste inaccompli, par rapport aux deux autres plus-que-parfaits qui marquent des procès accomplis. Le caractère <passé><inaccompli> véhiculé par ce plus-que-parfait ne porte pas sur l'ensemble du

procès, mais uniquement sur un intervalle correspondant à l'époque assertée. Le fait que les choses ont encore repris leur cours accoutumé, une interprétation rendue possible par la présence de l'adverbe *déjà*, semble ne pas intéresser l'énonciateur.

L'antériorité de ce plus-que-parfait par rapport aux événements qui suivent au passé simple est partielle (le fait d'entrer chez quelqu'un et de lui dire quelque chose fait partie d'un autre fait, plus large, celui où les choses avaient repris leur cours accoutumé- le jour où le personnage entre chez sa soeur fait partie de la période où les choses reprennent leur cours normal). D'autre part, les choses reprennent leur cours accoutumé avant que le calife n'entre chez sa soeur et ce cours des choses continuera, peut-être, pendant longtemps. Une fois de plus, nous observons que ce sont nos connaissances du monde, plutôt que le passé simple en soi, qui décident du rapport temporel à introduire entre les énoncés, contrairement à ce que Kleiber et Berthonneau (1998) affirment: "si le passé simple n'est pas anaphorique, c'est parce qu'il n'implique pas nécessairement de lien conceptuel avec ce qui précède" (Berthonneau & Kleiber, 1998: 48). Dans notre exemple, le complément temporel *un jour* (jour qui s'inscrit dans une situation où les choses ont repris leur cours normal) fait des deux passés simples qui suivent des temps anaphoriques. Par conséquent, tout comme pour l'imparfait qui ne peut pas toujours être facilement décrit en tant que temps anaphorique méronomique, il y a des exemples où le passé simple devient un temps anaphorique méronomique.

Les procès exprimés par les deux passés simples sont dynamiques, les événements se succèdent rapidement. Ces passés simples font partie d'un premier plan tandis que les événements au plus-que-parfait font partie d'un arrière-plan. Le passage d'un plan à l'autre s'opère facilement à l'aide du complément temporel *un jour*. Pour souligner le dynamisme des situations qui s'inscrivent dans le premier-plan de notre séquence narrative, le narrateur a recours au perfectif. L'opposition entre le plan de la trame événementielle (défini par les passés simples) et l'arrière-plan (défini par les plus-que-parfaits) ne représente pas seulement un facteur de cohérence du texte, mais elle semble aussi renforcer la cohésion interne des énoncés. De ce point de vue, la distinction entre cohésion et cohérence ressemble à un passage d'une structure locale à une structure globale.

Le verbe à l'imparfait qui clôt notre séquence narrative s'inscrit dans une subordonnée temporelle où le narrateur refuse de prendre en charge les paroles du calife. Le procès est non borné, il s'agit d'un glissement dans le monde personnel du calife, un glissement dans un monde de désirs, de rêves. Une fois de plus, le temps semble s'inscrire dans la lenteur: "le temps, ..., s'accélère ou ralentit sur le mode de l'excès, ou même allie, en dépit du tiers exclu, l'extrême vitesse à l'extrême lenteur, il se déploie, passant d'une heure à un an, ou, à l'inverse, se condense et acquiert, par un processus soudain d'alignement, une étrange propriété, l'éternité existentielle" (Coquet, 1993: 21). Plus précisément, il s'agit d'un temps "subjectivisé"¹ (Coquet, 1993: 12), qui est le temps de l'expérience, qui donne une vision personnelle sur le déroulement du procès.²

Pour l'exemple (2), l'alternance passé simple/ passé composé, bien qu'elle marque une rupture dans la continuité des textes, relève de la cohésion verbale, tout étant soumis à une logique temporelle. La présence d'un imparfait et d'un passé simple dans la même phrase a le

¹La *subjectivité* implique le fait que l'auteur (le locuteur) textuel se distancie d'un point de vue en exprimant sa propre subjectivité ou il met son point de vue sur le compte d'un personnage autre que le locuteur textuel. Cela nous renvoie à l'analyse polyphonique.

²Il s'agit de la différence que Benveniste fait entre *temps chronique* et *temps linguistique*, le temps chronique étant considéré sous la forme d'une succession d'intervalles tandis que le temps linguistique est "un présent continu, coextensif à notre présence propre" (Benveniste, 1974: 83)

rôle de mise en relief d'un événement important du récit: l'imparfait décrit un état, le passé simple décrit un événement. Le passé simple constitue le moteur de la narration, le procès qui suit au passé composé rompt l'ordre temporel et explicite les circonstances de l'action au passé simple. Cette rupture temporelle interrompt momentanément le récit pour un commentaire explicatif, le narrateur s'adresse directement au lecteur, phénomène qui se produit dans le cadre de la polyphonie énonciative.

Le verbe modal POUVOIR au passé composé, à côté de l'adverbe omnitemporel *jamais* (qui a un effet de permanence) nous donne une vue imparfective sur le mode d'action, il marque l'existence d'une possibilité continue dans le passé, une situation déjà engagée dans le passé et ayant la possibilité de se développer. Il s'agit d'une élasticité du passé composé ancré dans le présent de l'énonciation. L'idée de permanence se situe sur l'axe *de dicto* des faits, de leur prise en charge. Temporellement, "le narrateur prend en charge dans sa parole un fragment de ce passé (*temps raconté*), déterminé comme tel par l'acte de narration qui, mesuré dans sa durée, forme le *temps du raconter*" (Bres, 1994: 124).

Avec le passé simple, le narrateur semble écrire longtemps après les faits, il semble se remémorer la scène de l'extérieur. Le passé simple implique des sensations de distance aux faits évoqués, ce temps crée une voix, un regard, une conscience du narrateur. Il appartient à l'art narratif de lier une histoire à un narrateur, cette relation enveloppe toute la gamme des attitudes possibles du narrateur à l'égard de son histoire. C'est le point de vue dans le récit.

La rupture produite avec le passé composé est comparable à un changement de vitesse. En termes de premier/ arrière-plan, c'est donc l'événement au passé composé qui définit l'arrière-plan (dans une rupture énonciative), bien que, normalement, le passé composé qui s'oppose à un passé simple dans la même séquence textuelle devrait marquer le premier plan (dans la trame événementielle). La rupture produite avec le passé composé, jointe à un ralentissement de la vitesse, définit un arrière-plan et non pas un premier plan où les événements doivent se succéder avec vitesse, le passage d'un récit décroché à un récit de "conversation".

Une fois de plus, nous observons le rôle de nos connaissances sur le déroulement des procès dans le monde de référence, des connaissances qui impliquent des conflits sémantiques "entre des instructions normalement incompatibles" et les résolutions de ces conflits par "glissement de sens (ou déformation) du procès" (Gosselin, 1996: 56).

Nous nous arrêterons finalement sur un troisième exemple qui met en jeu la combinatoire imparfait-plus-que-parfait-passé simple:

(3) *Elle avait soif. Elle avait trop bu. Elle se leva pour aller boire.* (Pascal Quignard- *Les escaliers de Chambord*)

Dans cet exemple, il s'agit d'un ordre temporel inverse, l'événement au plus-que-parfait précède celui à l'imparfait. Même s'il ne s'agit plus d'un rapport cause-conséquence (le fait d'avoir trop bu devrait normalement couper la soif), il semble qu'un adverbe tel que *cependant* rendrait la séquence moins confuse: *Elle avait soif. Cependant, elle avait trop bu.*

Même un adverbe temporel tel que *déjà* faciliterait l'interprétation de la séquence: *Elle avait soif. Elle avait déjà trop bu. Elle se leva pour aller boire.* Et, même dans cette interprétation, il semble qu'il manque toujours soit un complément temporel, soit un adverbe d'une autre nature que temporelle: *Elle avait soif. Elle avait déjà trop bu. Une fois de plus/ Cependant elle se leva pour aller boire.*

Dans l'exemple (3) tiré du roman de Pascal Quignard, l'événement au passé simple fait le temps progresser: le fait d'avoir soif la pousse à se lever pour aller boire. La phrase *Elle avait trop bu* semble arrêter pour un instant le cours normal des événements, cette phrase semble être le produit d'un discours intérieur du personnage, discours mêlé à celui du narrateur.

Nous avons essayé de nous pencher sur certaines séquences textuelles qui peuvent poser des problèmes et dont la combinatoire des temps verbaux peut sembler bizarre ou même impossible à une première vue, nous nous sommes arrêtés sur le rôle du présent et du futur dans la narration, sur la combinatoire plus-que-parfait-passé simple-imparfait et sur la combinatoire imparfait - passé simple - passé composé, combinaisons qui font partie de la narration « standard ».

Nous avons constaté, à travers ces analyses, que l'interprétation d'un texte n'est pas seulement déterminée par nos connaissances du monde. Les renseignements textuels fournis par le contexte linguistique et extra-linguistique ainsi que la structuration de l'information par les expressions présuppositionnelles jouent également un rôle essentiel. L'appel au contexte et à la situation extra-linguistique dans laquelle s'intègre le discours est donc une démarche nécessaire dans l'établissement des rapports discursifs entre les phrases d'un texte: "le rôle du contexte est donc bien celui-ci: produire un ensemble de déterminations qui interagissent pour construire le sens d'un énoncé; c'est une conception dynamique et processuelle du contexte" (Mellet, 2003: 95).

BIBLIOGRAPHY

- BERTHONNEAU, Anne-Marie, KLEIBER, Georges, 1998- *Imparfait, anaphore et inférences* in *Variations sur la référence verbale*, Cahiers Chronos, no.3, Rodopi, Amsterdam-Atlanta, pp.35-66
- BRES, Jacques, 1994- *La narrativité*, Duculot, Louvain-la-Neuve
- COQUET, Jean-Claude, 1993- *Temporalité et phénoménologie du langage* in *Sémiotiques*, no.5, Paris, pp.37-65
- GOSSELIN, Laurent, 1996- *Sémantique de la temporalité en français. Un modèle calculatoire et cognitif du temps et de l'aspect*, Duculot, Bruxelles
- IMBS, Paul, 1960- *L'emploi des temps verbaux en français moderne*, Klincksieck, Paris
- MELLET, Sylvie, 2003- *Imparfais en contexte: les conditions de la causalité inférée* in *Temps et co(n)texte*, Langue française, no.138, Larousse, Paris, pp.86-96
- TOURATIER, Christian, 1996- *Le système verbal français*, Masson & Armand Colin, Paris
- TUȚESCU, Mariana, 2005- *L'auxiliation de modalité. Dix auxi-verbos modaux*, Editions de l'Université de Bucarest

"CE" IN CATAPHORIC CONSTRUCTION

Maria Rodica Mihulecea

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: When it is not used in enunciation, the demonstrative determinative can identify a reader mentioned either in the previous context (the anaphora) or in the following one, (the cataphora). What the present article had in view is to make a general presentation of the cataphora. It resides in the semantic reference to an element which appears in the following text. Such a proceeding allows us to point out the cataphoric behaviour of the demonstrative determinative in order to identify that reader from the next context.

The examples illustrating the situations when the demonstrative determinative can be used as a cataphora are selected from Jean de La Fontaine's Fables.

Keywords: cataphora, context, demonstrative, use, reader.

Introduction

Le démonstratif actualise un être du discours et montre, en même temps, que celui-ci correspond à un référent qui est présent dans l'univers de discours, commun au locuteur et à l'interlocuteur. Il est à préciser¹ que, si cet univers de discours est l'environnement physique des interlocuteurs, l'on parle de la désignation à référence situationnelle (il s'agit d'une présence physique du référent); s'il est le contexte de parole produit par les interlocuteurs, l'on parle de la désignation à référence contextuelle (le référent est présent contextuellement par mention ou souvenir, ce qu'on appelle « présence mémorielle »). Dans ce dernier cas, le démonstratif peut désigner un référent qui se trouve dans le contexte antérieur (c'est le phénomène de *l'anaphore*) ou postérieur (*la cataphore*).

Notre analyse concerne le rôle du démonstratif dans l'identification du référent, qui est présent dans le contexte qui suit (la désignation à référence contextuelle). Le démonstratif justifie ainsi sa fonction *d'anticipation* ou *de cataphore*, grâce à laquelle il assure la cohérence du discours.

De manière générale, on entend par le phénomène de *cataphore* une relation référentielle à l'intérieur du discours entre deux constituants: d'une part, un syntagme nommé *cataphore* et d'autre part, un segment postérieur dans le texte, appelé *conséquent*, auquel renvoie le premier élément.

En ce qui concerne la cataphore, Marek Kesik la définit dans son livre *La cataphore*² comme « la relation qui s'établit entre une expression indexicale et le contexte linguistique subséquent, et qui permet d'identifier le référent de cette expression ». L'identification du référent

¹ P. Charaudeau, *Grammaire du sens et de l'expression*, Paris, Hachette, 1992, p. 215.

² M. Kesik, *La cataphore*, PUF, Paris, 1989, p. 36 [compte rendu], Marie-Noëlle Gary-Prieur in *L'information grammaticale*, vol. 48, no.1, 1991, pp. 50-51,
http://www.persee.fr/doc/igram_0222-9838_1991_num_48_1_1916_t1_0050_0000_6 consulté le 6.02.2017.

se réalise au niveau du texte et l'on prend en considération aussi bien l'expression indexicale que le contexte.

Dans le même sens, on considère³ que le référent peut être identifié à partir de deux facteurs qui se complètent: *la signification* (le sens du substantif noyau et de toutes les propositions relatives restrictives) qui correspond aux indications données à l'intérieur du SN (syntagme nominal) et *la localisation* (toutes les informations extérieures au SN - contextuelles, générales - auxquelles le récepteur fait appel pour identifier le référent).

Comme la définition de la cataphore se place au niveau de la phrase et du texte, on en déduit que, dans le cadre des constructions cataphoriques, c'est la deuxième partie qui joue un rôle important, car « la définitude des SN cataphoriques ne puisse pas se justifier sans les précisions données dans le deuxième volet de la structure »⁴. Si l'on supprime cette seconde partie, la référence définie du SN ne se réalise pas.

Nous nous accordons avec l'opinion de Dominique Maingueneau⁵, selon laquelle dans la cataphore « l'identification du référent implique le contexte postérieur ». Tout cela nous fait remarquer, donc, que le récepteur peut préciser le référent grâce aussi bien au contexte et à ses informations préalables, qu'aux indications données à l'intérieur du SN cataphorique.

Les situations, où le déterminant démonstratif constitue avec le nominal qui le précède un SN cataphorique, sont moins nombreuses que celles où le démonstratif fait partie d'une construction anaphorique. Pourtant, elles ne sont pas négligées par les grammairres. Le phénomène de la cataphore participe, à côté de l'anaphore, à la progression ou à la continuité thématique du texte. Un texte cohérent comporte des éléments récurrents, appartenant à l'anaphore (qui renvoie à un élément antérieur du texte) ou à la cataphore (qui renvoie à un élément postérieur dans le texte).

Les exemples sur lesquels s'appuie notre travail sont tirés d'un large éventail de fables écrites par Jean de La Fontaine⁶. Le choix de ce corpus se justifie par la l'emploi du démonstratif *ce* qui anticipe (nommé aussi cataphorique), permettant à l'auteur de commenter son propre dire. En plus, tout comme l'anaphore, le phénomène de la cataphore assure, dans le cadre de ces espèces littéraires, la cohérence textuelle.

Constructions cataphoriques de *CE*

Pour illustrer le rôle du démonstratif dans l'anticipation d'un terme du texte, contribuant ainsi à l'identification du référent dans le contexte suivant, nous avons emprunté à Patrick Charaudeau⁷ les situations mentionnées dans sa *Grammaire du sens et de l'expression*, afin de les appliquer au corpus choisi.

Nous avons trouvé plusieurs exemples où le démonstratif *ce* apparaît dans différentes constructions cataphoriques. On en distingue:

1. - le référent est qualifié par le contexte à venir (ou *conséquent*):

Voyez-vous **cettemain** qui par les airs chemine? / Un jour viendra ... / Que ce qu'elle répand sera votre ruine. (Fable IV, Livre I, p. 57).

³ cf. E. Lavric, *Déterminants, cataphore et phrase*, in *Actes du XX-e Congrès International de Linguistique et Philologie Romane*, Université de Zurich (6-11 avril 1992), coord. G. Hylti, Tome I, Section I -La phrase, 1993, Vienne, Autriche, p. 384, https://www.uibk.ac.at/romanistik/personal/lavric/downloads/b08_determinantcataphore-et-phrase.pdf, consulté le 12.02.2017.

⁴ *Ibidem*, p. 392.

⁵ D. Maingueneau, *Syntaxe du français*, Paris, Hachette, 1994, p. 152.

⁶ Jean de La Fontaine, *Fables*, Garnier - Flammarion, Paris, 1966.

⁷ P. Charaudeau, *op. cit.*, p. 225.

mal Comment! **ce peuple** qui se pique / D'être le plus subtil des peuples d'aujourd'hui / A si
entendu la volonté suprême ... (Fable XX, Livre II, p. 92).

Ce malheureux **mortier**, **cette** maudite **boue** / Qui jusqu'à l'essieu les enduit. (Fable
XVIII, Livre VI, p.171).

L'Orateur recourut / À **ces figures** violentes / Qui savent exciter les âmes les plus lentes.
(Fable IV, Livre VIII, p.210).

Raton n'était pas content... / Aussi ne le sont pas la plupart de **ces Princes** / Qui, flattés
d'un pareil emploi, / Vont s'échauffer en des Provinces ... (Fable XVIII, Livre XIX, p. 259).

Et puis quelque Noble à la rose; Éprouvait son adresse et sa force à jeter / **Ces morceaux**
de métal qui se font souhaiter / Par les humains sur toute chose. (Fable III, Livre XII, p.
309).

On constate que le référent est exprimé, le plus souvent, par une proposition relative:

Là donc pour quelque temps il fixe son séjour, / Se trouvant au coucher, au lever, à **ces**
heures / Que l'on sait être les meilleures. (Fable XI, Livre VII, p. 194)

... Il saurait dans la guerre / Signaler sa valeur, et mener l'Angleterre / À **ces jeux** qu'en
repos elle voit aujourd'hui. (Fable XVII, Livre VII, p. 202).

Je fais cent tours de passe-passe. / **Cette diversité** dont on vous parle tant, / Mon voisin
Léopard l'a sur soi seulement; (Fable IV, Livre IX, p.244).

... écoutez **ce récit** / Que je tiens d'un Roi plein de gloire. (Fable XIX, Livre IX, p. 263).

Déjà ma main en fondait la durée / Sur **ce bel Art** qu'ont les Dieux inventé ... (Fable XV,
Livre XII, p.325).

2. - le référent est le résultat d'une description explicitée par le conséquent:

Ces deux rivaux d'Horace, héritiers de sa Lyre, / Disciples d'Apollon, ... / Se rencontrant
un jour ... (Fable I, Livre III, p. 95).

Il avait de plant vif fermé **cette étendue** / Où croissait à plaisir l'oseille et la laitue ...
(Fable IV, Livre IV, p.117).

Cette félicité par un Lièvre troublée / Fit qu'au Seigneur du Bourg notre homme se
plaignit. (Idem)

Que faisons-nous, dit-il, de **ce poids** inutile, / Et qui va balayant tous les sentiers fangeux?
Que nous sert cette queue? (Fable VI, Livre V, p. 144).

Un d'eux en dit **cette raison**: / Les pas empreints sur la poussière / Par ceux qui s'en vont
faire au malade leur cour, /... Pas un ne marque de retour. (Fable XV, Livre VI, p. 169)

... et c'est de toi que vint / **Cette querelle** envenimée, / Où du sang des Dieux même on vit
le Xanthe teint. (Fable XII, Livre VII, p. 195)

Votre digne moitié couchée entre des fleurs, / Tout près d'ici m'est apparue... / Ami, m'a-t-
elle dit, garde que **ce convoi**, / Quand je vais chez les Dieux, ne t'oblige à des larmes. (Fable
XVI, Livre VIII, p.223)

... et **cette chère tête** / Pour qui l'art d'Esculape en vain fit ce qu'il put, / Dut sa perte à ces
soins qu'on prit pour son salut. (Fable XVI, Livre VIII, p. 224)

Ce breuvage vanté par le peuple rimeur, / Le Nectar que l'on sert au maître du Tonnerre,
/ Et dont nous enivrons tous les Dieux de la terre, / C'est la louange, Iris. (Fable XIX, Livre
IX, p. 261)

Une voix sortit de la nue, / Écho redit **ces mots** dans les airs épandus: Que tout aime à
présent: l'insensible n'est plus. (Fable XXV, Livre XII, p. 338)

3. - l'être désigné est la qualification attribuée à quelqu'un ou à quelque chose qui se trouve dans le segment textuel ultérieur:

Par ce parangon des présents / Il croyait sa fortune faite: / Quand l'Animal porte-sonnette, / Sauvage encore et tout grossier, / Avec ses ongles tout d'acier, / Prend le nez du Chasseur, happe le pauvre sire... (Fable XII, Livre XII, p. 322).

On trouve la même idée chez les auteurs de la *Grammaire méthodique du français*⁸ aussi, qui estiment que « le déterminant démonstratif est préférable lorsque le nom exprime une caractérisation ». Si l'on examine ces exemples de plus près, on découvre que le conséquent (la proposition relative) a un rôle important dans la construction cataphorique. Le déterminant démonstratif (*ce, cette, ces*) qui appartient à cette structure détermine, selon D. Maingueneau⁹, « l'identification immédiate du référent, en fournissant ... les propriétés qui permettent de justifier une telle identification ».

Grâce au contexte postérieur (le conséquent), La Fontaine réussit à:

- caractériser un objet (ou un être) qu'il considère comme exemple de sa classe, en passant d'un cas particulier vers une généralisation:

Je demande à ces gens de qui la passion / Est d'entasser toujours, mettre somme sur somme, / Quel avantage ils ont que n'ait pas un autre homme. (Fable XX, Livre IV, p.134)

Tel est ce chétif animal / Qui voulut en grosseur du Boeuf se rendre égal. (Fable I, Livre V, p. 139)

... il était digne de tous maux, / Étant de ces gens-là qui sur les animaux / Se font un chimérique empire. (Fable II, Livre VII, p. 181)

- évoquer une expérience familière, subjective:

Ce Mulet qui me suit du danger se retire, / Et moi j'y tombe, et je péris. (Fable IV, Livre I, p. 53)

Des fidèles témoins m'ayant conté la chose, / Clio me conseilla de l'entendre en ces Vers, / Qui pourront quelque jour l'apprendre à l'Univers ... (Fable XXV, Livre XII, p. 342)

- établir un rapport d'équivalence entre les deux constituants de la construction cataphorique (la cataphore et le conséquent):

... tout le fruit / Qu'il tira de ses longs voyages / Ce fut cette leçon que donnent les sauvages: / Demeure en ton pays, par la nature instruit. (Fable XII, Livre VII, p. 195)

Sur le portail j'aurais ces mots écrits / PALAIS SACRÉ DE LA DÉESSE IRIS; (Fable XV, Livre XII, p. 325)

Appartenant au système de signes graphiques, les deux points placés entre les constituants de la construction cataphorique montrent que l'emploi du déterminant démonstratif par anticipation est un indice de la dislocation de la phrase.

En ce sens, Charles Bally¹⁰ affirme que « le trouble apporté à l'ordre logique pousse l'esprit à rétablir cet ordre » et que « la dislocation est un stimulant pour l'attention ... ».

L'emploi du déterminant démonstratif dans le SN cataphorique dépend, dans l'oeuvre littéraire, des intentions de l'auteur. Dans ses fables, La Fontaine recourt à cette construction cataphorique (*ce + N*) essayant de créer un effet de style, dans les cas les plus fréquents un effet de suspens qui attire l'attention du récepteur sur certains aspects sociaux. D'ailleurs, l'intention de ces espèces littéraires, qui ont un caractère plaisant, est surtout d'instruire le lecteur en racontant une histoire (récits allégoriques), dont la morale fait écho aux idéaux du Grand Siècle.

⁸ M. Riegel, et alii., *Grammaire méthodique du français*, 2-e éd. Quadrige/PUF, 2002, p. 157.

⁹ D. Maingueneau, *Éléments de linguistique pour le texte littéraire*, 3e éd., Paris, Dunod, 1997, p. 173.

¹⁰ Ch. Bally, *Traité de stylistique française*, Genève - Paris, Librairie Klincksieck, 1951, p. 313.

Conclusion

Pour conclure cette brève analyse, nous nous contenterons de souligner que le démonstratif précise, en vertu de sa fonction de désignation, qu'un être du discours correspond à un référent présent soit dans l'environnement physique des interlocuteurs, soit dans leur contexte linguistique commun.

S'il désigne un référent mentionné dans le contexte à venir, le démonstratif qui précède le nom (il s'agit du syntagme *ce* + *N*), appelé *cataphore*, a le rôle d'anticiper le segment (nommé *conséquent*) auquel il renvoie.

En ce qui concerne le fonctionnement de *ce* cataphorique dans les exemples tirés des *Fables* de Jean de La Fontaine, on a pu remarquer des constructions cataphoriques où le référent désigné est identifié par le contexte qui suit. Tout cela nous détermine à considérer que, grâce au deuxième constituant de la cataphore - *le conséquent* - qui d'habitude est une proposition relative, l'auteur peut caractériser un objet ou évoquer une expérience familière.

On notera aussi que La Fontaine use de la cataphore pour créer un effet de style (qui peut être un effet de suspens), attirant l'attention sur certains aspects de la société de son temps.

BIBLIOGRAPHY

- Bally, Ch. (1951) *Traité de stylistique française*, Genève - Paris, Librairie Klincksieck.
Charaudeau, P. (1992), *Grammaire du sens et de l'expression*, Paris, Hachette.
Ducrot, O., Schaeffer, J. M. (1996), *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, București, Editura Babel.
Maingueneau, D. (1997), *Éléments de linguistique pour le texte littéraire*, 3e éd., Paris, Dunod.
Maingueneau, D. (1994), *Syntaxe du français*, Paris, Hachette.
Perret, M. (1994). *L'énonciation en grammaire du texte*, Paris, Éditions Nathan.
Riegel, M. (dir.), Pellat, J.-CH., Rioul, R. (2002), *Grammaire méthodique du français*, 2e édition. Paris, Quadriga / PUF.

Sitographie:

- Gary-Prieur, M.-N. (1991), compte rendu: M. Kesik, *La cataphore*, PUF, Paris, 1989, in *L'information grammaticale*, vol. 48, no.1.
http://www.persee.fr/doc/igram_0222-9838_1991_num_48_1_1916_t1_0050_0000_6, consulté le 6. 02. 2017.
Lavric, E. (1993) *Déterminants, cataphore et phrase*, in *Actes du XX-e Congrès International de Linguistique et Philologie Romane*, Université de Zurich (6-11 avril 1992), Tome I, Section I - La phrase, Vienne, Autriche.
https://www.uibk.ac.at/romanistik/personal/lavric/downloads/b08_determinantcataphore-et-phrase.pdf, consulté le 12.02.2017
www.lexilogos.com/francais_langue_dictionnaires.htm consulté le 3.05.2017

Texte de référence:

- La Fontaine, Jean de (1966), *Fables*, Paris, Garnier - Flammarion.

PREPARING ENGINEERING STUDENTS TO SOLVE THE CONTEMPORARY WORLD 'JIGSAW PUZZLE' – FOCUS ON AWARENESS RAISING

Yolanda Mirela Catelly

Assoc. Prof., PhD, Politehnica University of Bucharest

Abstract: That we all live in a definitely new kind of world from all viewpoints has already become a truism – however, what seems to be a bit more difficult for each and every of us, people at the beginning of the 21st century, is to acquire an ability to explore and understand it, forging our way into the complexity of social, political, economic and cultural interactions governing our lives. The paper therefore presents an approach to preparing, within the foreign language classes of various types, higher education students to develop an appropriate aware type of attitude as to the complexity and dynamic of the contemporary world in which they are supposed to evolve as successful professionals and fulfilled human beings. To this end, and based on a coherent framework of principles ranging along paradigms of openness, empathy, tolerance and understanding of variety in intercultural encounters while preserving national identity, a holistic comprehensive approach has been developed, whose components are described, together with the rationale underlying them. In their General English, ESP, EAP and/or CLIL classes, students are gradually guided, by means of various awareness raising activities, towards acquiring the capacity to note and reflect on social, economic, political and cultural phenomena, as would be actors of the labor market, able to permanently reassemble the picture of society and to take educated decisions.

Keywords: foreign language teaching, intercultural phenomena, awareness raising tasks, holistic view, pedagogic principles

Motto:

'The first step toward change is awareness. The second step is acceptance.'

Nathaniel Branden, American psychologist

I. Introduction – paper aim and background

In the current society the phenomena connected with multicultural encounters are omnipresent, unfolding according to a sometimes quite surprising dynamic. There are new forms occurring in various places of the planet, for instance those resulting from massive migration, decomposing and recomposing of certain types of organizations and so on, everything against a background not devoid of instability at all levels.

It appears therefore that one main *responsibility* of educators, including those in higher education forms, is that of creating opportunities for the trainees to understand, analyze and cope with such tremendous changes.

One first necessary step in this endeavor is – as the motto chosen for this study puts it – to raise the young generation's *awareness* towards the complexity of the social, political, economic and cultural phenomena going on around.

Understanding the 'pieces of the puzzle' and being able to put them together is a form of maturity conducive to acceptance - and further on to success in one's professional and personal development, in our opinion.

A foreign language teacher in an academia can do this by various means and ways, we maintain, at the various stages of the educational process, by identifying a range of activities and by appropriately shaping the students' profile in this direction.

The ultimate *aim* is, of course, not only to contribute to an increase of the learners' awareness of the features characterizing the world around, but to an equal extent, to endow them with a *comprehending open attitude*, towards such phenomena as *cultural differences*, *national identity*, *tolerance*, *acceptance*, meant to enable their evolution in an ever more intricate world as that we live in.

In the educational setting described here, viz. engineering students of the Bucharest Polytechnic – Faculty of Engineering in Foreign Languages (FILS), with English as the medium of instruction, the need for an increased student awareness of the specific traits characterizing their learning groups, that generally comprise students from over 10 countries/cultures, appears as mandatory.

This can be done – and it is actually being done in various educational contexts all over the world, in different manners, by creatively generating, combining and/or adapting approaches so as to be consistent with the specific features of each academic context.

II. When cultures meet – key theoretical viewpoints on education role

Ever since the last decade of the 20th century, the international community felt the need to reinforce the *role of education* in a changing world (Delors, 1996). Thus, the then UNESCO Chairman emphasized the 'fundamental role' of education in the 'personal and social development'. This role cannot be performed by any kind of 'magic formula', it is maintained, thus pointing to the need for the teachers' creativity and permanent concern in identifying best solutions. These are seen as equally useful means of reducing 'poverty, exclusion, ignorance, oppression and war'.

It is quite useful to analyze fundamental documents that have been developed in countries such as Australia (RacismNoWay, 2015), where these issues are a component of the country's specific profile. Key statements to be found in such real political and social *action manifestoes* can be synthetically expressed as follows:

- one important solution against racism is 'understanding and valuing cultural diversity',
- freedom of exploration of one's own culture and identity should be guaranteed for each person, as a prerequisite for 'developing understandings of the cultural diversity' in the world;
- denial of cultural expression would mean 'limiting the expression of unique perspectives on life', and, equally, impeding the transmission of cultural values and knowledge from 'generation to generation'.

The importance of the *environment* in which each individual evolves is clearly stated (MHachem's Blog, 2011), with culture and language as the two main components contributing to creating 'identities' and making us, people, different from one another.

Moreover, as shown in the literature (Kennedy White et al., 2005), it should not be neglected that each student brings to the multicultural educational group their *own identities*, thus enriching it from the viewpoint of the ‘knowledge and assets’ that would contribute to making it unique.

Such enrichment by encouraging the *sharing* of values in a multicultural context is also emphasized (Ellison, 2014) for the benefits of broadening perspective and perceptions. What is more, the author advances an interesting opinion, according to which people who have adapted themselves to a second culture are then able to ‘adapt more quickly to a third culture’, as they ‘begin to feel more part of a multicultural construct than citizens of only one culture’.

Concern as to how to approach such a new type of education, that incorporates elements of multiculturalism in class in general, and then in the foreign language class in particular, can be traced back in the 1990s (Nieto, 1992). In her book, the author sees multicultural education as a ‘way of equalizing educational experiences’, by removing ‘barriers that inhibit learning’. Furthermore, it is among the first studies that underline the importance of seeing multicultural education as a *process*.

In recent years, studies were carried out (Colarusso, 2010) on the *directions* teaching should take in multicultural contexts – all based on an attitude of openness, in terms of principles underlying the classroom approach, meant to contribute to the ‘modelling’ of transformation, by a deep reform of the English curriculum, by including input texts on cultural specificities and/or differences, encouraging dialogues in intercultural communication. The final goal is to turn the English curriculum into a ‘more relevant, representative and culturally responsive’ one.

As to the *types of teachers* able to turn such a policy into successful reality, the author identifies three such types, all characterized though by a *pro-active* kind of attitude: (i) adaptation/coping, (ii) collaborative inquiry, and (iii) activism. However, the most important thing is that teachers should start assessing ‘new directions for teaching English in a multicultural society and the global age’.

The teacher’s role in such an activity is not an easy one by far; on the contrary, as shown in the literature (Hoffman, 1996), the teacher’s *own* awareness and attitude of permanent *reflection* on the process of implementing multicultural education is of paramount importance. Reflectiveness as a permanent feature of the teacher’s action will encourage efficiency in generating models for the learning culture; this seems to be the only possible way one can ‘practice education in plural societies’.

That such new constructs should be achieved and also openly *shared* with fellow teachers, and with the students as well, is equally important (Eleuterio, 1997; Hoelscher, 1999). The climate in the classroom will thus be one of trust, ‘fostering stronger relationships’, conducive to student increased openness and motivation in getting involved. The opposite would be, as pointed out in the literature (Kennedy White et al. 2005), unproductive or even conducive to the phenomenon of ‘cultural disconnect’.

To conclude at this stage, the awareness building process should involve both actors in the classroom environment, the teacher and the students. This should be implemented by bringing forth components of the following main paradigms: reflection, attention to details, openness in finding out about the others, unveiling one’s own life and cultural beliefs, classroom management that should encourage involving both trainees and trainers, thus giving them equal chances and opportunities of communication and sharing.

III. Awareness raising – a multistage model approach

III.1. General

A *holistic approach* has been designed, that is meant to raise the FILS engineering students' awareness on the necessity to note, analyze and successfully adapt to the present-day world's features in order to become highly eligible candidates on the labour market (inter)nationally. Successful professionals should be able to flexibly adapt to the general directions the society dynamic takes and make educated decisions that should maintain them at the core of action.

As shaping a *type of attitude* is not such a simple and easy-to-reach objective, it is present and can be discovered, in various forms, at all the stages of the language courses given to the FILS trainees at bachelor level in the first two years (*General English, ESP, EAP and CLIL*).

It is implemented in different manners, consistently appearing as *awareness raising activities* on the visible and/or hidden agenda of the courses offered. Together, such activities can help the students to acquire and develop a good capacity of noting the complex phenomena around (political, social, economic and cultural), reflect upon them and mould their response accordingly, in an as adequate manner as possible.

Moreover, it is hoped that, in time, the trainees will preserve - and even refine - this type of *watchfulness*, as well as their capacity to react and adapt their conduct appropriately in the multicultural environments specific to the workplaces of today's globalized world.

The approach is not invasive, but *mediated* by well chosen input examples, opportunities for discussions and *sharing* of views, in a positive classroom atmosphere that should encourage even reluctant learners to get involved.

The *communicative core* of the approach to the teaching of English underlying all the course types taught, much enriched, in an *eclectic* open nonrigid manner, with numerous other elements that have a sound justification within the proposed coherent *pedagogical framework of principles* at the basis of the instructional process, allows *variety* in the treatment of topics, productive exchanges of views among students from various backgrounds/countries/cultures, and communication in the classroom going on smoothly. All these aspects also guarantee that *openness, empathy, understanding of diversity* while preserving *national identity* are all fostered in these language lessons.

In what follows, the *main stages* of the approach are presented, together with the *rationale* underlying them, from the viewpoint of the:

- context and brief course description,
- examples of awareness raising tasks and activities,
- contribution to attaining the global objective of the approach.

III.2. Main stages of the approach – brief description and rationale

The first year students at bachelor level of the FILS take a *General English* module in the first term. Within this module, meant to get students from various countries/cultures, with sometimes quite different levels of English language proficiency, to an as homogeneous level as possible. One substantial part of the time is given to developing the trainees' strategies of language learning and using. Teacher created original materials are used, together with input from well-known course books. The activities are based on introspection on one's own learning style and strategies; pair and group discussions are much encouraged. The teacher participates and also shares from her own experience in language learning in an open manner.

Obviously, the rationale underlying these initial tasks is that of providing the students in a group with opportunities to initiate communication, note differences, persuade peers of the values, beliefs, opinions they have already internalized in the country/culture of origin.

Another course, of the CLIL type, that is offered optionally to first year students – and in which most foreign students tend to enroll, as they feel that the proposed syllabus could help

them to adjust in the FILS context faster and better, is the *English for Engineering Academic Studies - EEAS* one.

In very broad lines, the course provides the students support in developing the *skills* required for engineering study in a faculty having English as the language of tuition, for instance: (i) developing reading/accessing the scientific/technical texts for academic study; (ii) developing writing skills and increasing students' awareness of the problems connected with writing in an engineering academic context; (iii) developing oral communication skills necessary to the students in order to efficiently and actively participating in seminars and to make oral presentations.

Naturally, there are many opportunities for awareness raising activities throughout the EEAS course, but, by way of illustration, one course application is sketchily presented in what follows. It is named: *REASONS FOR RELUCTANCE TO PARTICIPATE IN DISCUSSIONS, IDENTIFIED FROM RESEARCH INTO CULTURAL ATTITUDES*. In groups of three, (plus one student playing the role of an *Observer* for the group performance in terms of: (i) Level of involvement in discussion and observance of recommendable seminar discussion behavior patterns, (ii) Originality, clarity of ideas/opinions, and (iii) Linguistic proficiency), the students discuss and rank a number of such reasons as the following:

- *A// Some traditional cultures value silence and avoid challenge or argument in groups.*
- *B// English-speaking educational culture seems to value an ability to work instantly with strangers, whereas students from other cultures need a longer group-forming process before they feel comfortable.*
- *C// English-speaking educational culture seems to value the ability to respond quickly and spontaneously to new ideas put forward in seminar discussion. Students from other cultures need to know in advance what questions will be asked, and need time to prepare answers.*
- *D// Students can feel their cultural values are being challenged or dismissed when they are asked to adapt to different ways of learning such as seminar discussion so they are reluctant to participate ... etc.*

Certainly, the group's spokesperson has to provide sound arguments for their negotiated upon options. It is an interesting productive activity, which discusses culture-specific variety in the students' attitude as regards speaking in formal contexts by getting the trainees to actually perform in a group – so it is simultaneously a discussion *and* a demonstration that such reluctance should be gradually reduced. Students' feedback to it is generally positive, and as this happens at the beginning of their training period – year one, term one – it has contributed to the learners' better understanding of diversity in the FILS groups profile.

Also during the first year, but in its second part, the students are exposed to some units of the house course book (*“English for Professional Communication”*, 2006, Bucharest: Printech). An entire first unit of this ESP type of input is devoted to *‘Building a professional relationship across cultures’*; naturally, all its sections cover such cultural differences awareness raising aspects.

Therefore, only two such tasks are mentioned here, emphasizing the classroom treatment chosen for them. The first is the unit Lead-in, where two quotes on the relationship between acceptance and preservation of national identity are under focus – the learners are asked to: (i) explain the meaning of the quotes, and (ii) express their (dis)agreement, with arguments in support of their views. It is a typical group work kind of task, providing opportunities for each student to negotiate their own viewpoints and reach a compromise – a useful step in developing empathy and tolerance.

The final task of the unit asks the students to draw up a brief set of *cultural tips* for a foreigner visiting their own country, pointing to aspects such as the value of eye contact, taboos in conversation, ways of addressing people in formal circumstances and so on. It is indeed a useful inspired activity for several reasons: it provides an opportunity for all students to share views and find out about their peers' specific cultures and it sensitizes the learners to the differences existing among them and to the need to develop a positive attitude towards such differences. The concept of 'critical incident' when people from different cultures meet is also introduced, and the students are encouraged to share such critical incidents from their own experience. Thus, the trainees gradually get used to working in groups with people from other countries/cultures, *share* views and *negotiate* meaning, a skill that is consistently under focus at later stages by getting the students develop projects in groups, with participants who come from various cultural backgrounds.

Another component of the approach is included in the ESP type of course given to second year students at bachelor level of the FILS (based on the course book "*English for Science and Technology*", 1996, British Council and Cavaliotti Publishing House) but updated with quite new input as far as the 'Media' unit is concerned, for example.

At this level, the students are already able to develop group projects, with peers from different parts of the world working together to develop short scientific papers and PowerPoint presentations based on them, on a very modern 'umbrella' topic that did not actually exist at the time the course book was printed, namely "Social Media".

By analyzing some of the titles chosen freely (i.e. not teacher imposed in any way) by the working pairs for their *Social Media* projects, originating of course in the all-encompassing nature of the topic itself, one can realize that in their second year most of the students have already managed to develop an attitude of awareness as regards the phenomena in the contemporary world at planet scale: "*The issue of privacy with social media*", "*Social media effects on youth communication*", "*LinkedIn – where social meets labor*", "*Political manipulation through social media*" etc. At this stage, the students seem to have understood that there are aspects trespassing national borders, that should be carefully observed if they wish to easily get integrated into the (inter)national job market.

Finally, at master level, the students are given another CLIL type of course, named "*Scientific and Technical Communication in English - STCE*" (Catelly, Y.-M., 2009, STCE, Bucharest: Printech), which comprises modules of both oral communication and written communication.

Throughout the entire course there are numerous examples of both course input and/or applications where *awareness raising* elements can be found.

For our purpose here, only some typical ones are presented. Thus, the slide on *Speaking to a Multicultural Audience* includes the following:

- audiences may be composed of individuals from several countries.
- you want any audience, international or domestic, to respond positively to your presentation.
- you will need to do research to understand how people from other cultures will likely interpret what you say & how you say it etc.
- the visual aids you use may also have to be changed, as symbols in one culture may have an entirely different meaning in another.
- understanding the ethnic profile of your listeners is perhaps even more important than correctly discerning their knowledge of your topic and their interest level.

In the same vein, in the slide named *Meetings and Intercultural Differences* there are both tips and further links to be consulted by those who wish to continue to stay tuned to such aspects:

- *Visiting a foreign culture can be confusing for even the most fearless traveller.*
- *Be informed – A useful resource (covers all of the essentials of conducting business globally) is <http://www.executiveplanet.com/>*
- *Simply select your destination country – you will receive an overview of cultural do's and taboos, suitable etiquette and advice on appropriate professional behaviour in specific areas of the world.*

Another topic of interest for the attention to be given to cultural differences is that of *Components of Non-verbal Communication*. Tips and explanations are given in this respect, for example: *The combination of these features is often a subconscious choice made by native speakers or even sub-groups/sub-cultures within a language group.*

Similarly, in a slide on *Most important items for oral presentations*, attention is drawn on the role that *body language, eye contact, proximity and posture* do have in *conveying meaning, avoiding misunderstandings and fitting in with the audience's culture.*

IV. Open conclusions

Certainly the approach could only be sketchily presented, but it is to be hoped that it has a transferable character to similar educational settings. The students' feedback, as well as that coming from fellow teachers using some of the proposed activities in their own approach to the teaching of English in various course types, has generally been positive, both by the results of the trainees in their study activity and also by the fact that quite numerous of them have managed to get employment, even if only part-time or flexi time to begin with, ever since their second year at bachelor level.

The essential aspects to be taken into account in designing such an approach are that the students should be prepared not only to note cultural differences and similar phenomena, but also to develop an appropriate attitude in the working and/or studying contexts they perform in and behave/act accordingly.

Finally, it is of equal importance that the trainees should internalize the necessary alertness in recognizing newly created trends in this respect, try to understand them and adjust their behavior to them, as a prerequisite for success in their professional and personal development.

Ultimately, it is the teacher's role to place such aspects under focus in a well-justified pedagogically manner, maintaining an attitude of openness, reflection and acceptance themselves, if they really want to yield a similar one in their learners.

BIBLIOGRAPHY

1. Colarusso, D. M. (2010). 'Teaching English in a Multicultural Society: Three Models of Reform'. *CANADIAN JOURNAL OF EDUCATION* 33, 2 (2010): 432 – 458, CJE33-2-Colarusso.pdf
2. Delors, J. (1996). 'Learning: The Treasure Within'. *UNESCO*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001095/109590eo.pdf>
3. Eleuterio, S. (1997). 'Folk culture inspires writing across the curriculum'. *C.A.R.T.S. Newsletter*, 4.
4. Ellison, M. (2014). 'How to Express Cultural Identity', http://arizonaenergy.org/News_14/News_Jan14/DevelopingCulturalIdentity.html
5. Hoelscher, K. J. (1999). 'Cultural watersheds: Diagramming one's own experience of culture'. *Social Studies & the Young Learner*, 12(2), 12-14.

6. Hoffman, D. M. (1996). 'Culture and Self in Multicultural Education: Reflections on Discourse, Text, and Practice'. *American Educational Research Journal*, Vol 33, Issue 3, <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.3102/00028312033003545>
7. Kennedy White, K., Zion, S., Kozleski, E. (2005). 'Cultural Identity and Teaching', *On Point Series*, OP_cultural_identity.pdf
8. MHachem's Blog. (2011). 'Language, Culture, and Identity', <https://mhachem426.wordpress.com/>
9. Nieto, S. (1992). 'Affirming Diversity: The Sociopolitical Context of Multicultural Education'. Longman, New York, Part II.
10. RacismNoWay. (2015). 'Antiracism education for Australian schools', <http://www.racismnoway.com.au/about-racism/understanding-racism/the-importance-of-culture-language-and-identity/>

SPEECH ACTS IN THE DISCOURSE OF RADIO COMMERCIALS

Liliana Mărunțelu

Assoc. Prof., PhD and Elena Dumitrașcu, Lecturer, PhD – "Ovidius" University
of Constanța

Abstract: In advertising, communication is essential, and professionals in this industry must communicate effectively, providing accurate, clear, objective and complete information. One of the most important factors in determining the success of the radio advertising is sending the right message to those who are involved in the communication process. This success is always tied to the ability of knowing how to release a product to attract the listener to acquire it, without mislead expectations.

Keywords: discourse, advertising, speech acts, interaction, listener-receiver

1. Introducere

În societatea noastră, discursul publicitar este omniprezent și familiar deoarece face parte din limbajul promoțional utilizat de mass-media, dar este întâlnit și în diverse alte interacțiuni. În acest context, limba devine cea mai puternică forță de promovare al cărei scop este « să convingă, să atragă, să seducă milioane de persoane, încât să transforme clienții potențiali în clienți reali » și pare să fie o primă formă de manipulare și de control social. (Dann, 2003 :2). Datorită acestei forțe de convingere, limbajul publicitar poate face ca un produs oarecare, necunoscut să devină o atracție interesantă care îi determină pe oameni să-l achiziționeze.

Pentru a întreprinde demersul pe care ni l-am propus, vom utiliza un corpus alcătuit din date autentice, mai exact pe înregistrări audio realizate la fața locului (în situație naturală), fără a fi provocate, deoarece este vorba despre înregistrări radiofonice difuzate pe calea undelor, ceea ce îndepărtează orice modificare din partea noastră. Corpusul nostru cuprinde 22 de mesaje difuzate la trei posturi de radio , anume : Radio Europa FM, Radio România Cultural, Radio Zu. Aceste mesaje abordează diverse domenii cum ar fi : telefonie mobilă, produse electronice, cărți, spectacole, activități sportive, ș.a. Transcrierea textelor publicitare difuzate la radio se bazează pe convențiile de transcriere stabilite de Laurenția Dascălu Jînga în *Corpus de limbă vorbită .Eșantioane* (2002) și Luminița Hoanță Cărașu în *Corpusul de limbă română vorbită actuală* (2005), la care se adugă câteva considerații impuse de specificul de discurs supus atenției. Cele 22 de mesaje sunt incluse în lucrarea *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*. (coordonator Luminița Hoanță Cărașu, Editura Universității «Alexandru Ioan Cuza », Iași, 2013. [=CLRVAN]

2. Discursul publicitar

Tipul de text publicitar care ne interesează este în totalitate un suport scris. O primă caracteristică a acestui discurs este absența destinatarului în momentul enunțării, rezultatul fiind un decalaj între momentul emiterii și cel al receptării mesajului. Natura discursului publicitar este una monologică. În această situație discursivă asimetrică, ascultătorul-destinatar nu are nicio

inițiativă fiind «tributar manevrelor persuasive ale anunțatorului»(t.n.) (Adam & Bonhomme 2012:37)

Este de remarcat faptul că orice enunțare, chiar și cea produsă în lipsa unui destinatar, face parte dintr-o interactivitate care reprezintă un schimb, explicit sau implicit, cu alți parteneri, care presupune prezența unei instanțe enunțative căreia i se adresează enunțatorul și în raport cu care își construiește propriul discurs.

Pentru Maingueneau textul publicitar constituie un gen definit ca interdependent de un loc social, de un canal și de un tip de difuzare a discursului.

«textul publicitar [...] nu este considerat o structură textuală, o înlănțuire coerentă de semne verbale, nici o componentă a unei strategii de marketing, ci o activitate enunțativă, raportată la un gen de discurs : locul social din care rezultă, canalul prin care se transmite (oral, scris, televizat..), tipul de difuzare pe care îl implică, etc. nu pot fi disociate de modul în care este organizat textul » (t.n.) (Maingueneau 1996:2)

Între cei doi parteneri ai discursului publicitar, mesajul publicitar reprezintă adevăratul obiect al comunicării. Adesea considerat un text argumentativ, mesajul publicitar are ca obiectiv persuasiunea ascultătorilor. Scopul publicității este de a vinde și toate mijloacele utilizate sunt bune pentru a-l atinge. În cazul discursului radiofonic publicitar, provocarea anunțatorilor constă în captarea atenției ascultătorilor, adesea fiind o țintă pasivă, în vederea reținerii textului care vinde un produs și, dacă este posibil, să-i provoace celui care ascultă dorința de a-l achiziționa. Pentru a înțelege mai bine modalitatea în care anunțatorii (specialiști în publicitate) comunică despre produsul lor, vom face o analiză la nivel pragmatic a mesajelor vehiculate în campaniile publicitare.

În acest studiu vom face o descriere a cadrului teoretic al pragmaticii actelor de limbaj din perspectiva a trei demersuri teoretice, îndeosebi, vom determina actele de limbaj specifice profesioniștilor din industria publicității (anunțatorilor) în diferite secvențe interacționale identificate. Pentru cercetarea noastră, am recurs la lucrările lui J. L. Austin ca autor al primei teorii despre actele de limbaj (în lucrarea *How to Do Things with Words*, apărută în 1962), J.R. Searle (în lucrarea *Les actes de langage* din 1972) a cărei descriere constituie baza analizei actelor de limbaj extrase din corpusul nostru de analiză, și a lui D. Vanderveken (în lucrarea *Les actes de discours* din 1988) a cărei perspectivă completează demersul lui Searle. Ceea ce reținem în principal din aceste studii este descrierea actului de limbaj – o forță ilocuționară aplicată unui conținut propozițional – și taxonomia actelor de limbaj a lui Searle: asertive, directive, promissive, expresive și declarative.

Conform lui J.L.Austin, care a formulat teoria actelor de limbaj în 1962 în lucrarea *How to Do Things with Words*, (tradusă în franceză cu titlul *Quand dire, c'est faire*, Paris, Seuil, 1970) , limbajul servește nu numai la descrierea realității care ne înconjoară, dar el exprimă și o acțiune, adică subiectul vorbitor va acționa prin ceea ce spune. Însuși titlul lucrării « Quand dire, c'est faire » reflectă tocmai această teorie. Pentru Kerbrat - Orecchioni (2002:16), acest titlu « *énonce clairement l'hypothèse de départ* », deoarece *Dire* înseamnă transmiterea unor informații către celălalt, informații referitoare la obiectul despre care se vorbește, iar *Faire* reprezintă încercarea de a acționa asupra interlocutorului, chiar și asupra lumii înconjurătoare. În plus, Austin (1970 :109-137) distinge trei tipuri de acte îndeplinite de limbaj și anume : *actul locuționar* (care se referă la actul în sine, de a spune ceva), *actul ilocuționar* (actul de realizare a unei intenții de comunicare prin rostirea mesajului) și *actul perlocuționar* (care trimite la efectul produs asupra alocutorului și care provoacă consecințe, adică acțiuni sau cuvinte care apar ca răspuns la cele auzite/ citite.)

În lucrările mai sus amintite, Austin și Searle au arătat că limba este un mijloc de a acționa asupra comportamentului altor persoane. Fiecare protagonist al schimbului verbal, prin pronunțarea unui enunț într-o situație dată, îndeplinește un act de limbaj. Acest act stabilește o anumită relație între enunțiator și destinatar, încercând să modifice situația în care ei se găsesc.

«Într-o situație tipică de vorbire - în care este implicat un locutor, un interlocutor și un enunț al locutorului - există mai multe tipuri de acte de vorbire asociate cu enunțarea locutorului.»(Searle, 1972).

În cadrul unei interacțiuni, actanții nu-și construiesc numai propriul discurs, ci ei construiesc sau întrețin relații particulare unii cu ceilalți. Astfel, a invita, a sugera, a sfătui să facă ceva, a sfătui să nu facă, nu creează același tip de relație între participanții la actul de comunicare. Kerbrat-Orecchioni (2005:17) consideră că relația care se stabilește între interactanți este influențată atât de **factori externi**, (caracteristicile proprii: sex, vârstă, statut; gradul de cunoaștere reciprocă, de legătura socio-afectivă care există între aceștia; rolul interacțional și de natura situației de comunicare), cât și de **factori interni** (este vorba despre comportamentul pe care îl au în cadrul derulării interacțiunii, și mai ales în manipularea anumitor unități relevante în acest sens.) Aceste unități sunt marcatori care indică stadiul relației și permit participanților să -și construiască permanent această relație.

Obiectivul discursului radiofonic publicitar este persuasiunea ascultătorului - destinatar să achiziționeze un produs sau un serviciu, și pentru realizarea acestuia, anunțatorii vor apela la acte care să-i facă să acționeze în acest sens. În cadrul acestui tip de discurs, în care circulația actelor de limbaj are un singur sens, acest proces nu este ușor de realizat. Pentru a-l scoate pe destinatar din starea de «pasivitate», profesioniștii în publicitate încearcă să stabilească un dialog fictiv «*un feint dialogue*» (publicitatea "*n'anticipe que de façon feinte le comportement rétroactif du public*" cu scopul de "*donner l'illusion d'une interaction personnalisée, adressée à chacun dans l'individualisation de sa lecture*" - Adam et Bonhomme 2012:38) prin recurgerea la acte ilocuționare foarte distincte, și anume: acte interrogative, directive, asertive și promissive. Această simulare de dialog între întreprindere-anunțator și consumator-destinatar reprezintă una dintre principalele caracteristici ale discursului publicitar.

Discursul *enunțiatorului* constituie forme de acțiune, fiind marcat de acte de limbaj, acte care caută să modifice sau să acționeze asupra comportamentului *ascultătorului-destinatar*. Pentru acest lucru, profesionistul în cauză trebuie să se bazeze pe actele de vorbire caracteristice profesiei sale. Dar aceste acte de limbaj nu sunt decât imaginea alegerilor făcute de *enunțiator*, adică trebuie să selecteze, dintr-un evantai existent, acele acte ce corespund intențiilor comunicative prestabilite și să le utilizeze în cadrul diverselor situații de comunicare. De aceea, el este obligat să cunoască actele de limbaj ce intervin într-o activitate de promovare dar și elementele lexico-gramaticale care ne arată imaginea pe care dorește să o prezinte despre el-însuși și despre destinatar. În concluzie, vom căuta să identificăm și să analizăm actele de vorbire specifice discursului radiofonic publicitar scris, folosite de enunțiator în promovarea unui produs sau a unui serviciu. Pentru aceste alegeri (lexicale, morfosintactice..), el are la îndemână mai multe tipuri de instrumente lingvistice, despre care Kerbrat-Orecchioni (1980:32) afirmă că «*par la recherche des procédés linguistiques (shifters, modalisateurs, termes évaluatifs, etc.) par lesquels le locuteur imprime sa marque à l'énoncé, s'inscrit dans le message (implicitement ou explicitement) et se situe par rapport à lui*» (problème de la distance énonciative)

Pentru P. Charaudeau (1992:637) actul de limbaj seamănă cu o punere în scenă: *Așa cum un regizor de teatru utilizează spațiul scenic, decorurile, lumina, sonorizarea, actorii, un text, pentru a produce efecte de sens la adresa publicului, tot așa, locutorul (...) utilizează*

componentele dispozitivului de comunicare în funcție de efectele pe care dorește să le producă asupra interlocutorului său. (Charaudeau apud Gherghievici 2011: 200). S-a putut observa că actul comunicațional nu este atât de simplu precum pare la prima vedere și acesta rămâne adevărat în cazul celei mai „banale” conversații. Conform lui Riegel et al. (2005:583), există două tipuri de acte de limbaj și anume acte *instituționalizate*, îndeplinite de către un enunțiator autorizat, de o instituție și acte *obișnuite* «*ordinaires*» realizate exclusiv cu ajutorul mijloacelor lingvistice. În această lucrare ne vom ocupa de cele din urmă.

În acest studiu, ne interesează dimensiunea ilocuționară deoarece aceasta cuprinde «*la force illocutionnaire presente dans l'annonce*» (Adam et Bonhomme, 2012:34). Conform lui Riegel et al. (2005:585) un act ilocuționar este «*c'est l'acte de langage proprement dit, ce que le locuteur fait en parlant, conformément à une convention reconnue : poser une question, donner un ordre, faire une promesse*». În această parte a lucrării, am încercat să identificăm diferitele tipuri de acte ilocuționare specifice discursului publicitar, în general caracterizat printr-un act de limbaj indirect. În conformitate cu lucrările lui Searle (1972)³¹ și ale lui Vanderveken (1988)³⁴, distingem mai multe tipuri de acte de limbaj indirecte.

«*Utilizând enunțuri în contextele enunțiative, locutorii încearcă să îndeplinească acte ilocuționare cum ar fi : aserțiunile, exclamațiile, cererile, promisiunile, ordinele, ofertele, refuzurile...ș.a.*»(t.n.) (Vanderveken 1988:10)

3. Actele asertive

Aserțiunea este enunțul în care locutorul afirmă existența și utilizarea produsului sau a unei oferte.

«*Ai televizor Phillips full HD cu diagonala de o sută șapte centimetrii la doar o mie șase sute nouăzeci și nouă virgulă nouă lei.*»(Altex-Radio Zu)

«*Până pe șase martie ai ciocolată Schogetten o sută de grame la numai doi virgulă douăzeci și nouă lei*»(CLRVAN 2013, Billa-Radio Europa FM : 511)

4. Actele directive

Actul directiv este actul care reclamă ceva, cerând o reacție din partea destinatarului.

«*Vino pe strada Liviu Rebreanu, numărul 6A, vis à vis de parcul Titan la Galeriile Titan....*»(CLRVAN 2013, Galeriile Titan-Radio Europa FM : 513)

«*Trimitesms la numărul 1721, număr cu tarif normal cu textul.....*»(CLRVAN 2013, Europa FM-Radio Europa FM : 512)

«*Ia-ți un card de credit de la Bancpost și primești automat puncte de loialitate .*»(CLRVAN 2013, Bancpost-Radio Zu :511).

5. Actele promissive

Actul promisiv este un act prin care anunțatorul face o promisiune. Este un act care angajează locutorul să garanteze pentru o ofertă viitoare sau un serviciu.

«*Vino pe strada Liviu Rebreanu, numărul 6A, vis à vis de parcul Titan la Galeriile Titan., ai tot ce-ți trebuie..*»(CLRVAN 2013, Galeriile Titan-Radio Europa FM : 513)

«*Cu sistemele PAX, BESTO și STUVA organizezi ușor haineleși lucrurile voastre.Între douăzeci și șase ianuarie și douăzeci și patru martie douămii treisprezece.*»(CLRVAN 2013, Ikea-Radio Zu :513)

«*Avantajele cresc la reîncărcare. Cu Orange Phone Credit ești mai aproape de telefonul dorit la fiecare reîncărcare Pre Pay.* »(CLRVAN 2013, Orange-Radio Europa FM : 515)

6. Actele declarative

Actul declarativ este actul prin care se decretează, se deschide o ședință.

«Avantajele cresc la reîncărcare. Cu Orange Phone Credit ești mai aproape de telefonul dorit la fiecare reîncărcare pre Pay. Acum ai reducere dublă la cumpărarea unui smartphone.» (CLRVAN 2013, Orange-Radio Europa FM : 515)

«Cumperi și economisești bani în același timp ia-ți un card de credit de la Bancpost și primești automat puncte de loialitate..»(CLRVAN 2013, Bancpost-Radio Zu:511)

În aceste anunțuri, actul promisiv este prezent alături de cel declarativ. Enunțiatorul declară destinatarului că, beneficiind de serviciile lui, el este un câștigător.

Actul ilocuționar, fie că este asertiv, directiv, promisiv sau declarativ, nu este decât o mască în spatele căreia se ascunde obiectivul anunțatorului : cumpărați produsul nostru, alegeți ofertele noastre, utilizați serviciul nostru...etc.

7. Concluzii

În cadrul acestei lucrări, nu am schițat decât câteva particularități ale discursului publicitar, dar care sunt suficiente pentru a ne oferi o imagine a publicității ca un tip de discurs scurt prin excelență, constituit ca un mozaic și care anexează nu numai alte genuri dar și propriul lui discurs. La finalul acestui studiu care ne-a permis să reflectăm asupra publicității și a strategiilor discursului publicitar, putem face următoarele remărci :

- Publicitatea reprezintă un act complex și polivalent, purtător de diferite valori pragmatice, de valori socio-relaționale precum și de valori pur interacționale, deoarece « *le discours publicitaire opère une sémantisation qui transforme le simple objet (automobile, aspirateur, machine à laver) en Objet de valeur* » (Adam & Bonhomme 2012:26)
- Discursul publicitar este un discurs care influențează, deoarece obiectivul său este de a acționa asupra celuilalt și de a-l angaja într-o acțiune.
- Observarea mijloacelor lingvistice în mesajele publicitare demonstrează faptul că specialiștii din acest domeniu dispun de mijloace de comunicare specifice.
- Conform actelor de limbaj, orice enunțare are o valoare ilocuționară.
- Discursul publicitar, cu excepția faptului că urmărește să aducă de fiecare dată o informație nouă, trebuie să trimită la visare și la imaginație.

BIBLIOGRAPHY

1. Adam , J- M. et Bonhomme, M. (2012, [1997]), *L'agumentation publicitaire. Rhétorique de l'éloge et de la persuasion*, Paris, Armand Colin.
2. Austin, Jean L., (1962) *How to Do Thing with World*, Oxford New York, Oxford University Press.
3. Charaudeau, P. (1992), *Grammaire du sens et de l'expression*, Paris, Hachette Livre.
4. Dann, G.(2003) *Tourism smellscapes*, An International Journal of Tourism Space, Place and Environment Vol 5, N^o1.
5. Gheorghievici, F V, (2011), *Limbajul cotidian și discursul implicit*, inPapers of the Sibiu Alma Mater University Conference, Fifth Edition, 24–26 March 2011, Sibiu , Vol.2, pp.198-201.
6. Hoarță Căraușu, L. (2013), *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, Editura Universității «Alexandru Ioan Cuza », Iași [= CLRVAN]
7. Kerbrat-Orecchioni, C.,(1980), *L'énonciation. De la subjectivité dans le langage*, Paris, Armand Collin.

8. Kerbrat-Orecchioni, C.,(2002), *Actes de langage*, dans Patrick Charaudeau et Dominique Maingueneau, «Dictionnaire d'analyse du discours», Paris, Seuil, pp. 16-19.
9. Riegel et al. (2005) , *Grammaire méthodique du français*, Paris, PUF.
10. Kerbrat-Orecchioni,C.,(2005),*Les actes de langage dans le discours*,Paris,Ed. Armand Colin.
11. Searle, J.R (1972) *Les actes de langages*, Paris, Hermann.
12. Vanderveken, D., (1988), *Les actes de discours* Liège, Pierre Mardaga, Coll.«Philosophie et Langage

THE DIVINE MARRIAGE IN HOSEA 1-3: HISTORY OF INTERPRETATION

Ioan Lucian Radu

PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: One of the most controversial metaphors in the Bible is the metaphor of the divine marriage between God and man. This metaphor first appears in the book of Prophet Hosea and its analysis has formed two opposite sides in the XXth century: the feminist and the traditional interpretation. The feminist exegesis claims that the biblical language concerning the marital metaphor reinforces the negative stereotypes about women and female sexuality and tolerates male physical violence, thus practicing a harsh criticism of the biblical text. The traditional approach is also very fragmented and it has had many contradictory theses because of the difficulty of the Hoseanic text. In my paper I will explore the history of the divine marriage metaphor's interpretation, starting with the Jewish Talmud until nowadays.

Keywords: marriage metaphor, Hosea, Talmud, Patristic, feminist interpretation

Primele trei capitole ale cărții Profetului Osea prezintă o poveste de dragoste cum rar se poate întâlni. Protagonista acestei povești este o femeie de moravuri ușoare, o prostituată, am putea spune. Nici un om întreg la minte nu s-ar putea gândi să-și întemeieze o familie normală cu o asemenea femeie. Și totuși, Osea se îndrăgostește nebunește de ea pentru potențialul ei de a deveni o soție și o mamă extraordinară și se căsătorește cu ea și îi oferă totul. Însă ea nu se lasă de vechile obiceiuri, ci chiar trece la un alt nivel. Căci având acum o stare financiară asigurată de soț, nu mai așteaptă „clienți”, ci își plătește ea singură amanții, din ce în ce mai mulți. Poate că într-o asemenea situație singura soluție viabilă este divorțul, dar nu și pentru acest soț. Căci el o iubește în continuare și face tot pentru ca ea să se schimbe. Și minunea se întâmplă, căci reușește să o ridice din mocirlă și să o transforme într-o adevărată ființă nobilă. Partea frapantă a acestei povești de iubire trădată este aceea că Osea a luat în căsătorie o asemenea femeie din porunca lui Dumnezeu. Cineva ar putea pune problema caracterului îndoielnic al unui Dumnezeu care ar da cuiva o astfel de poruncă înjositoare, însă cheia interpretării se dezvăluie în finalitatea acestui act revoltător în ochii celor din jur: vindecarea și renașterea ființei iubite. Astfel, Dumnezeu care vrea să arate, prin această metaforă a căsătoriei, că această poveste de dragoste trădată este tocmai povestea relației Lui cu omul, povestea unei iubiri mereu trădată, dar mereu aceeași. Însă această minunată poveste de iubire și dăruire a fost receptată diferit începând cu mediul iudaic de interpretare și în repetate rânduri a fost confiscată de o serie de cercetători care au îngropat-o în speculații legaliste, sexiste sau misogine, care nu au nici o legătură cu textul biblic. În cele ce urmează vom urmări evoluția interpretării acestei metafore, de la comentariile rabinice până în zilele noastre.

Teologia iudaică

Targumul apelează la o redare foarte liberă a textului, folosindu-se chiar de parafrază, în încercarea de a face cât mai limpede orice text greu de înțeles. Însă de multe ori, prețul acestui

stil de interpretare a fost distrugerea sensului și profunzimii textului original. Deoarece, în accepțiunea rabinică, Dumnezeu nu poate fi reprezentat ca realizator al unor fapte specifice umane, relaționarea Sa cu omul fiind realizată de un agent, *Memra* sau *Shekinah*, nici actele simbolice realizate de Osea nu puteau fi acceptate ca atare, ci ele au primit o serie de substitute, căsătoriei profetului fiind interpretată în mod alegoric, ca pe un simbol al mesajului pe care Dumnezeu îl transmite lui Israel și lui Iuda. Acest punct de vedere este păstrat în exegeza iudaică până în prezent. Spre exemplu, Ehud Ben Zvi, un scriitor evreu contemporan, atunci când vorbește despre acest subiect, spune că „textul este scris în așa fel încât să comunice ferm cititorilor săi că principala sa preocupare nu sunt păcatele sexuale semnalate și viața maritală a lui Gomer (sau a femeii anonime din capitolul 3) sau soarta și acțiunile lui Osea, ci mai degrabă ceea ce ele simbolizează”¹. Motivele pentru care a fost aleasă interpretarea alegorică în dauna celei literare au fost, în primul rând, refuzul comentatorilor iudei de a accepta faptul că Dumnezeu ar putea da unui profet porunci atât de degradante și de contrare legilor divine și, în al doilea rând, faptul că Dumnezeu nu poate relaționa direct cu vreo persoană umană.

Teologia patristică

O a doua direcție de interpretare pe care o vom avea în vedere este cea patristică. Cei mai importanți comentatori din epoca patristică ce au abordat în comentariile lor cartea profetului Osea sunt Fericitul Ieronim, Sfântul Chiril al Alexandriei, Teodoret de Cir, Teodor de Mopsuestia și Iulian de Eclanum². Pe lângă aceștia, am avut în vedere și comentariul Sfântului Teofilact al Ohridei. De la alți comentatori avem doar fragmente de comentarii. De pildă, de la Didim cel Orb s-au păstrat câteva fragmente, scrise la cererea lui Ieronim în *Sacra parallela*, operă atribuită Sfântului Ioan Damaschinul³. Teodor de Mopsuestia a abordat cartea profetului în principal din perspectivă istorico-gramaticală, cu scopul de a ajunge la sensul literal ca fundament pentru realizarea conexiunilor tipologice între Vechiul și Noul Testament. El s-a concentrat comentariul textelor care au fost citate ca profeții despre Hristos în Noul Testament. Sfântul Chiril a folosit metoda alegorică pentru a lega Vechiul de Noul Testament, dar nu a recurs la o alegorizare exclusivă, ci a păstrat în același timp istoricitatea evenimentelor.

Spre deosebire de comentatorii iudei, scriitorii patristici nu acordă un interes deosebit intenției profetului atunci când comentează textul legat de căsătorie, ci se concentrează pe comportamentul lui Dumnezeu și al lui Israel, pe de o parte, și al lui Osea și al lui Gomer, de cealaltă parte. În plus, majoritatea Părinților nu s-au folosit de textul ebraic în comentariile lor, ci de textul traducerii grecești a Septuagintei, care comportă unele diferențe față de Textul Masoretic, imprimând comentariului, în același timp, unele nuanțe inspirate din filosofia elină.

Pentru comentatorii patristici, interpretarea căsătoriei profetului Osea a fost una destul de problematică. În general, alexandrinii interpretau porunca dată de Dumnezeu în mod alegoric, susținând că o căsătorie reală l-ar fi pus pe profet într-o situație inacceptabilă și că Dumnezeu nu cere nicăieri în Biblie încălcarea unor legi revelate anterior. Față de acest mod de abordare se distanțează totuși Sfântul Chiril, care este împotriva unei interpretări simbolice a căsătoriei. El chiară respins acest mod de exegază al unui interpret, al cărui nume nu-l precizează, care pretindea că mariajul lui Osea trebuie să fi fost doar la nivel simbolic, deoarece acesta nu ar fi putut

¹ Ehud Ben Zvi, *Hosea*, Wm. Eerdmans Publishing Co, Cambridge, 2005, p. 40.

² Comentariul său s-a păstrat sub numele lui Rufin de Aquileia (Rufino Aquileiensis Presbytero, *Commentarius in prophetas minores tres. Osee, Joel et Amos*, PL 21).

³ PG 95,1381B; PG 96,520A, *apud* „Introducere la Osea”, în *Septuaginta* 5, traducere de Cristian Gașpar, volum coordonat de Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Editura Polirom, București, Iași, 2009, p. 29.

primi literalmente de o astfel de poruncă la Dumnezeu⁴. El arată că alte porunci ale lui Dumnezeu par mult mai greu de îndeplinit decât căsătoria cu o desfrânată⁵. În plus, pentru susținerea punctului său de vedere, arată că Însuși Hristos S-a unit cu păcătoșii, act care este ilustrat profetic în căsătoria lui Osea. Profetul s-a căsătorit cu Gomer și, prin aceasta, a salvat-o din situația rușinoasă în care se afla și i-a oferit un statut normal în societate⁶. Interpretarea Sfântului Chiril merge pe aceeași linie cu cea a antiohienilor, precum Teodoret de Cir și Teodor de Mopsuestia, care susțineau istoricitatea căsătoriei profetului. Teodoret de Cir și Teodor de Mopsuestia susțineau că, literal, numele și locurile sunt legate de căsătorie și că femeia a născut cu adevărat. Pentru ei, scopul pasajului nu este acela de a arăta atașamentul legalist față de poruncile divine, ci ascultarea necondiționată a profetului în fața dorinței lui Dumnezeu⁷.

În prefața comentariului său la cartea profetului Osea, Ieronim afirmă că Apolinarie din Laodiceea și Origen au scris comentarii scurte la aceeași carte, iar Pierius un comentariu lung, dar puțin folositor, el însuși intenționând să completeze scurtul comentariu al lui Origen, la cererea lui Didim cel Orb. Însă Ieronim nu este foarte sigur în privința metodei hermeneutice de abordare a episodului căsătoriei, deoarece, dacă în prefață mărturisește o înclinare spre o interpretare alegorică, deoarece „Dumnezeu nu poruncește nimic altceva decât ceea ce este onorabil, și nici, solicitându-le oamenilor să facă lucruri rușinoase, nu face onorabil acest comportament care este rușinos”⁸, în interpretarea sa la Osea 1,2 lasă totuși să se înțeleagă faptul că a avut loc o căsătorie reală: „Ar trebui să-l laudăm pe profet pentru că a transformat o femeie rea într-una bună [...] Deoarece înțelegem că nu profetul a fost cel care și-a pierdut virtutea prin unirea cu o prostituată, ci mai degrabă aceasta din urmă a câștigat o virtute pe care nu a avut-o înainte”⁹.

O astfel de varietate în abordarea atât a flexibilității care comentarii patristice s-au apropiat de Scripturi, avertizând împotriva unei distincții prea rigide între școlile antiohiană și alexandrină¹⁰.

O caracteristică a interpretărilor patristice este aceea că autorii sunt înclinați mai mult spre o evidențiere a împlinirii mesajului profetic în viitor, prin Hristos și prin lucrarea mântuitoare împlinită de El, până la a doua Sa venire, ținând mai puțin cont de interpretarea evenimentelor strict în cadrul lor istoric, aceasta din urmă fiind o caracteristică specifică exegezei moderne. Spre exemplu, Sfântul Chiril vede versetul „multe zile vor sta fiii lui Israel fără rege și fără conducător și fără jertfă și fără altar și fără preoție și fără descoperiri (Os. 3,4)”¹¹ ca o

⁴ Saint Cyril of Alexandria, *Commentary on the twelve prophets*, trad. de Robert C. Hill, The Catholic University of America Press, Washington, 2007, p. 40; cf. *Sancti patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Sancti patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini, In XII prophetas* (ediția critică în limba greacă), vol. 1, Philip Edward Pussey (ed.), Typographeo Clarendoniano, Oxford, 1868, p. 15.

⁵ Saint Cyril of Alexandria, *Commentary on the twelve prophets*, pp. 41-43; cf. *Sancti patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini, In XII prophetas*, pp. 17-19.

⁶ „Eu nu aş avea nici o mustare de conştiinţă în a pretinde că profetul chiar a salvat-o pe Gomer. Dintr-o femeie josnică şi destrăbălată, prin convingere, el a ridicat-o la nivelul unei relaţii cu un singur bărbat. Şi din stadiul de ruşine pentru neamul ei [...], el a convins-o să se abţină de la asemenea atracţii şi fapte josnice şi a făcut-o mamă respectabilă de copii”. Saint Cyril of Alexandria, *Commentary on the twelve prophets*, p. 46; cf. *Sancti patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini, In XII prophetas*, pp. 22-23.

⁷ Theodore of Mopsuestia, *Commentary on the twelve prophets*, trad. de Robert C. Hill, The Catholic University of America Press, Washington, 2004, pp. 40-41; cf. Theodori Antiochieni, *Commentarius in Oseam Prophetam*, PG 66,128C-D; Theodoret of Cyrus, *Commentary on the Twelve Prophets*, traducere de Robert Charles Hill, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Massachusetts, 2006, p. 39; cf. Beati Theodreti, Episcopi Cyrensis, *Enarratio in Oseam Prophetam*, PG 81,1555C-D.

⁸ S. Eusebii Hieronymi, *Commentariorum in Osee prophetam*, PL 25,819B.

⁹ *Ibidem*, 823A.

¹⁰ W.H. Fremantle „Prefaces to the Commentaries on the Minor Prophets”, în *The Principal Works of St. Jerome*, în colecția „Nicene and Post-Nicene Fathers”, second series, vol. 6, WM. B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, pp. 501-502.

¹¹ Versiunea LXX.

profeție a evenimentelor întâmplate după înălțarea la cer a Mântuitorului, odată cu devastarea țării iudeilor, care au rămas fără rege, „templul a fost ars, altarul răsturnat, jertfele anulate, preoția inactivă și fără semne care să poată fi văzute”¹², iar întoarcerea evreilor la Dumnezeu și la David, Regele lor (Os. 3,5) o vede ca pe profeție despre convertirea lor cea din urmă la creștinism, prevestită de Sfântul Apostol Pavel (Rom. 11,25). Fericitul Ieronim leagă la rândul său această profeție de distrugerea Ierusalimului, care a rămas fără conducător și fără preoție, „din anul al patruzecilea de la pătimirea Domnului, până în ziua judecății”¹³. Cu privire la versetul 5, Fericitul Ieronim afirmă că nu este de acord cu interpretarea pe care evreii o dau acestui eveniment, legându-l de întoarcerea lor din robia babilonică, ci că acest eveniment ar trebui plasat mai degrabă în viitor¹⁴.

Un alt punct comun al interpretării patristice este caracterul ei moralizator. Majoritatea comentatorilor erau conducători ai Bisericii și erau interesați să ofere turmei păstorite cât mai multe exemple pozitive și de aceea adeseori transpuneau mesajul profetic în viața de zi cu zi a ascultătorilor. Spre exemplu, Sfântul Chiril compară înclinarea lui Gomer spre desfrânare cu înclinarea sufletului spre păcat, spunând că, așa cum o prostituată „satisfacă cu proprie voie plăcerile tuturor, fără vreo urmă de dezgust, tot așa, sufletul uman neglijează urmarea cucerniciei, disprețuiește dragostea de Dumnezeu, se întoarce către Satana și satisfacă dorințele duhurilor rele”¹⁵.

Teologia biblică modernă

În privința realității căsătoriei, au existat și în teologia modernă comentatori care au negat aceasta, din considerentul că un asemenea act ar fi atras supra profetului o asemenea înjosire din partea conaționalilor săi, încât ar fi fost imposibil ca vorbele sale să fi fost ascultate. Din această cauză, se consideră că nici Dumnezeu nu ar fi putut da o asemenea poruncă, deoarece scopul urmărit, întoarcerea poporului idolatru, nu ar fi putut fi atins¹⁶.

În ceea ce privește abordarea temei în cercetarea biblică modernă, în prezent, există o discrepanță între două direcții opuse, care s-au conturat în secolul al XX-lea: abordarea tradițională și cea feministă.

Comentariile ce se încadrează în abordarea tradițională au ca metodă de lucru identificarea sursei și funcției metaforei căsătoriei, prin „sursă” avându-se în vedere cadrul istoric, cultural și religios care a stat la baza acestei imagini a relației dintre Dumnezeu și Israel, iar prin „funcție”, scopul urmărit de profet prin intermediul metaforei¹⁷. Exegeza biblică tradițională din secolul al XX-lea s-a mișcat în jurul unor principale puncte de discuție, cărora le-au oferit diverse interpretări, folosind diferite perspective metodologice. Din analiza făcută de Brad Kelle¹⁸, se pot sistematiza cinci direcții de cercetare care au atras cel mai mult atenția cercetătorilor:

¹² Saint Cyril of Alexandria, *Commentary on the twelve prophets*, p. 99; cf. Sancti patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini, *In XII prophetas*, p. 88.

¹³ S. Eusebii Hieronymi, *Commentariorum in Osee prophetam*, PL 25,845A-B.

¹⁴ *Ibidem*, 845C-D.

¹⁵ Saint Cyril of Alexandria, *Commentary on the twelve prophets*, p. 50; cf. Sancti patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini, *In XII prophetas* pp. 27-28.

¹⁶ A se vedea în acest sens Yvonne Sherwood, *The Prostitute and the Prophet: Hosea's Marriage in Literary Theoretical Perspective*, Sheffield Academic Press, Sheffield, 1996, pp. 40-66.

¹⁷ Sara Catherine Lawrence, *A Comparative Literary Analysis of the Marriage Metaphor in Hosea 1-3, Jeremiah 2:1-4:4, and Ezekiel 16 and 23*, teză de doctorat, Southwestern Baptist Theological Seminary, mai, 2014, pp. 8-12, disponibil la <http://search.proquest.com.am.enformation.ro/docview/1529531970/fulltextPDF/8537A63337424109PQ/1?accountid=178172>, accesat la 16.04.2016.

¹⁸ Brad E. Kelle, *Hosea 2: metaphor and rhetoric in historical perspective*, Society of Biblical Literature, Atlanta, 2005, pp. 2-20.

1. relația dintre femeia și evenimentele din capitolele 1 și 3;
2. realitatea și fundalul căsătoriei dintre Osea și Gomer, cu predilecție spre descrierea femeii și a copiilor cu atributul „din desfrânare”;
3. înțelesurile și funcțiile metaforei, cu referire specială la posibilele legături cu adorarea din cadrul cultului baalic sau cu implicarea sexuală în cadrul ritualurilor de fertilitate;
4. genurile și statutul lor reieșit din cadrul metaforei;
5. folosirea unor tradiții anterioare, cum ar fi cea a legământului, a exodului sau a pustiei.

Dintre toate acestea, ne îndreptăm atenția asupra tradiției legământului sinaitic ca fundament al metaforei căsătoriei¹⁹. Această abordare considerăm că este cea mai importantă pentru cercetarea noastră deoarece, așa cum afirmă Părintele Eugen Pentiuc, el este modelul de interpretare care stă la baza mesianismului din cartea Profetului Osea²⁰. Citându-l pe Eugene Maly, acesta afirmă că „legământul a dat naștere atât poporului Israel, cât și aspirațiilor sale de viitor”, iar „fără ideea unui legământ care se prezintă sub forma unei căsătorii, nu ar exista deloc cartea lui Osea”²¹. În acest sens Douglas Stuart stabilea foarte bine criteriul de interpretare a metaforei pe care o analizăm: „Înțelegerea mesajului cărții lui Osea depinde de înțelegerea legământului sinaitic”²², Profetul Osea afirmând în două rânduri că judecata dumnezeiască s-a abătut asupra lui Israel deoarece ei au încălcat legământul (Os. 6,7; 8,11).

Exegeza feministă susține că limbajul biblic în legătură cu metafora maritală – metaforă ce cuprinde implicit și metafore sexuale, atunci când vine vorba despre idolatria lui Israel, văzută ca desfrânare – întărește stereotipurile negative legate de femei și sexualitatea feminină, și trece cu vederea violența fizică masculină. În introducerea făcută volumului *A Feminist Companion to the Latter Prophets*, Athalya Brenner face următoarea afirmație despre metafora soțului divin și cea a soției necredincioase: „Metafora constituie un act de propagandă religioasă ancorată în ideile preconceptuate asupra relațiilor de gen și a naturii sexualității feminine, [act] care întărește o viziune negativă despre sexualitatea feminină, comparativ cu sexualitatea masculină, care este [văzută ca] pozitivă sau neutră”²³.

Profetul Osea, primul profet care folosește explicit metafora căsătoriei divino-umane, vorbește despre incapacitatea poporului ales de a fi fidel lui Dumnezeu și legământului pe care l-au primit pe muntele Sinai și ilustrează această relație de infidelitate prin intermediul căsătoriei sale cu o femeie desfrânată. În plan simbolic, femeia desfrânată reprezintă poporul Israel, care n-a încetat să desfrâneze cu idoli, uitând de primul ei soț, care este Dumnezeu. Mărul discordiei în interpretarea feministă este tocmai folosirea femeii ca simbol al imoralității și promiscuității, lucru interpretat ca discriminare sexuală²⁴. Răspunsul interpretării tradiționale este acela că

¹⁹ Deși tratează relația dintre legământ și căsătorie uneori în termeni prea juridici, teza de doctorat a lui Elaine Adler reprezintă o cercetare foarte importantă în analiza acestui subiect. Elaine June Adler, *The background for the metaphor of covenant as marriage in the Hebrew Bible*, teză de doctorat, California University, 1989, disponibil la <http://search.proquest.com/am.enformation.ro/pqdtglobal/docview/303806223/fulltextPDF/E5BCD9BC2EB046A2PQ/1?accountid=178172>, accesat pe 22.04.2016.

²⁰ Eugen J. Pentiuc, „Messianism in the Book of Hosea in the Light of Patristic Interpretations”, în *Greek Orthodox Theological Review*, 2001, vol. 46, nr. 1-2, p. 35.

²¹ Eugene H. Maly, „Messianism in Osee”, în *Catholic Biblical Quarterly*, 1957, nr. 19, pp. 213-215, *apud ibidem*.

²² Douglas Stuart, *Hosea-Jonah*, Word Books, Waco, Texas, 1987, pp. 6-7. Deși are o înțelegere preponderent juridică a legământului, pe care o transpune și în înțelegerea metaforei căsătoriei, principiul său rămâne deosebit de important pentru cercetarea noastră.

²³ Athalya Brenner, „Introduction”, în *A Feminist Companion to the Latter Prophets*, A. Brenner (ed.), Sheffield Academic Press, Sheffield, 1995, p. 26.

²⁴ În acest sens, Yee afirmă că „Metafora lui Osea își exprimă punctul de vedere monoteist în detrimentul femeilor și a copiilor adevărați, care erau și încă mai sunt victime ale violenței sexuale. Atunci când caracterul metaforic al imaginii biblice este uitat, abuzul fizic al unui soț față de soția sa devine la fel justificat ca pedeapsa lui Dumnezeu împotriva lui Israel” (Gale Yee, „Hosea”,

folosirea de către Osea a imaginii desfrâului nu poate fi o imagine anti-feminină, deoarece ea este aplicată poporului, ca întreg, fiind adresată în primul rând liderilor politici și religioși²⁵. Însă, față de o asemenea interpretare, răspunsurile nu au întârziat să apară chiar din partea cercetătoarelor care fac parte din ramura tradițională de exegeză biblică. De pildă, Nelly Stienstra, profesor catolic de interlingvistică la Universitatea din Utrecht, oferă un răspuns foarte complet asupra acestui subiect, subliniind lipsa de fundament a teoriilor feministe²⁶.

Per total, față de interpretarea patristică, cea modernă este mult mai concentrată pe realitățile istorice, pe analiza formei și a structurii textului, fiind mai fragmentată decât cea dintâi, pierzând din vedere, de cele mai multe ori, caracterul mesianic și cel eshatologic subliniat de Părinți. Dacă scriitorii patristici au fost mult mai interesați de mesajul profetic, ca întreg, exegeții moderni își concentrează atenția asupra unor fraze sau a unor cuvinte individuale, adeseori creându-se impresia unui text de analiză filologică, nu a unuia de factură exegetică, ceea ce duce de multe ori la pierderea mesajului textului.

BIBLIOGRAPHY

- *Septuaginta 5*, traducere de Cristian Gașpar, volum coordonat de Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Editura Polirom, București, Iași, 2009.
- Beati Theodoret, Episcopi Cyrensis, *Enarratio in Oseam Prophetam*, PG 81,1555C-D.
- S. Eusebii Hieronymi, *Commentariorum in Osee prophetam*, PL 25,845A-B.
- Saint Cyril of Alexandria, *Commentary on the twelve prophets*, trad. de Robert C. Hill, The Catholic University of America Press, Washington, 2007.
- *Sancti patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Sancti patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini, In XII prophetas* (ediția critică în limba greacă), vol. 1, Philip Edward Pussey (ed.), Typographeo Clarendoniano, Oxford, 1868.
- Theodore of Mopsuestia, *Commentary on the twelve prophets*, trad. de Robert C. Hill, The Catholic University of America Press, Washington, 2004.
- Theodori Antiochieni, *Commentarius in Oseam Prophetam*, PG 66,128C-D; Theodoret of Cyrus, *Commentary on the Twelve Prophets*, traducere de Robert Charles Hill, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Massachusetts, 2006.
- Adler, Elaine June, *The background for the metaphor of covenant as marriage in the Hebrew Bible*, teză de doctorat, California University, 1989, disponibil la

în *The Women's Bible Commentary*, Carol A. Newsom, Sharon H. Ringe, Jacqueline E. Lapsley [ed.], Westminster John Knox Press, Louisville, 1998). În același fel, Weems face extrema afirmație că „metafora căsătoriei face violența împotriva femeilor nu doar inevitabilă, ci și argumentată teologic” (Renita J. Weems, *Battered love. Marriage, sex and violence in the Hebrew Prophets*, Augsburg Fortress, Minneapolis, 1995, p. 110).

²⁵ A se vedea, în acest sens, John Day, „Hosea”, în *The Oxford Bible Commentary*, J. Barton, J. Muddiman (ed.), Oxford University Press, Oxford, 2001, p. 572.

²⁶ „A devenit un lucru obișnuit până acum să se remarce că în relația destrămată, soția este cea care este întotdeauna vinovată. Unii autori chiar merg atât de departe, încât spun că metafora servește pentru a descrie pe cei păcătoși ca fiind femei. Nu poate fi negat faptul că întotdeauna soția este cea care greșește, dar acest lucru, evident, este inevitabil în cazul unei metafore în care relația dintre Dumnezeu și om este înfățișată ca o căsătorie. Dacă Dumnezeu ar fi de sex feminin, ar fi soțul cel care mereu greșește. Discuția cu privire la sex (sau gen) a Divinității depășește acestui studiu, dar am dori să subliniem faptul că soția (necredincioasă) a lui YHWH include atât pe bărbații, cât și pe femeile din poporul lui Israel și de fapt, orice ființă umană este invitată a se identifica cu această soție necredincioasă care nu răspunde la iubirea partenerului divin” (Nelly Stienstra, *YHWH is the Husband of his People. An Analysis of Biblical Metaphor with Special Reference to Translation*, Kok Pharos, Kampen, 1993, pp. 97-98). În ultima parte a citatului se observă o apropiere de sensul duhovnicesc al metaforei căsătoriei divino-umane remarcat la scriitorii patristici.

- <http://search.proquest.com.am.enformation.ro/pqdtglobal/docview/303806223/fulltextPDF/E5BCD9BC2EB046A2PQ/1?accountid=178172>, accesat pe 22.04.2016.
- Ben Zvi, Ehud, *Hosea*, Wm. Eerdmans Publishing Co, Cambridge, 2005.
 - Brenner, Athalya, „Introduction”, în *A Feminist Companion to the Latter Prophets*, A. Brenner (ed.), Sheffield Academic Press, Sheffield, 1995.
 - Day, John, „Hosea”, în *The Oxford Bible Commentary*, J. Barton, J. Muddiman (ed.), Oxford University Press, Oxford, 2001.
 - Fremantle, W.H., „Prefaces to the Commentaries on the Minor Prophets”, în *The Principal Works of St. Jerome*, în colecția „Nicene and Post-Nicene Fathers”, second series, vol. 6, WM. B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan.
 - Kelle, Brad E., *Hosea 2: metaphor and rhetoric in historical perspective*, Society of Biblical Literature, Atlanta, 2005.
 - Lawrence, Sara Catherine, *A Comparative Literary Analysis of the Marriage Metaphor in Hosea 1-3, Jeremiah 2:1-4:4, and Ezekiel 16 and 23*, teză de doctorat, Southwestern Baptist Theological Seminary, mai, 2014, pp. 8-12, disponibil la <http://search.proquest.com.am.enformation.ro/docview/1529531970/fulltextPDF/8537A63337424109PQ/1?accountid=178172>, accesat la 16.04.2016.
 - Pentiuc, Eugen J., „Messianism in the Book of Hosea in the Light of Patristic Interpretations”, în *Greek Orthodox Theological Review*, 2001, vol. 46, nr. 1-2.
 - Sherwood, Yvonne, *The Prostitute and the Prophet: Hosea's Marriage in Literary Theoretical Perspective*, Sheffield Academic Press, Sheffield, 1996.
 - Stienstra, Nelly, *YHWH is the Husband of his People. An Analysis of Biblical Metaphor with Special Reference to Translation*, Kok Pharos, Kampen, 1993.
 - Stuart, Douglas, *Hosea-Jonah*, Word Books, Waco, Texas, 1987.
 - Weems, Renita J., *Battered love. Marriage, sex and violence in the Hebrew Prophets*, Augsburg Fortress, Minneapolis, 1995.
 - Yee, Gale, „Hosea”, în *The Women's Bible Commentary*, Carol A. Newsom, Sharon H. Ringe, Jacqueline E. Lapsley [ed.], Westminster John Knox Press, Louisville, 1998.

FOREIGN LANGUAGE LEARNING FOR ADULTS - NO WRONG TIME FOR THE BEST DECISION

Ana Maria Hopartean

PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: After offering a theoretical background on decision making, the paper analyses the perceived benefit of learning a foreign language in today's Romanian society. The research method used is an online questionnaire. The hypothesis of the study is that adults generally decide to embark upon language learning projects without having clear objectives and realistic expectations. The paper also suggests some solutions to prevent loss of resources and to encourage higher success rates when it comes to language learning projects.

Keywords: language learning, adults, decisions, motivation.

Introduction

In today's evolving business environment, an increasing number of adults are faced with the decision of starting to study a foreign language. Although it only comes in third after Chinese and Spanish in terms of number of speakers, English is still the most popular choice when it comes to choosing a foreign language in Romania, due to its being the lingua franca of business, travel and international relations.

Adults decide to start new projects like studying a foreign language all the time, more often than not under the pressure of external circumstances like improved career opportunities. In most cases, adults do not evaluate themselves as absolute beginners when embarking on such projects, but they usually want to get fast results.

Foreign language learning is a complex activity that depends on a lot of variables like: age, talent, motivation, anxiety, culture, to name just a few. Age is one of the critical variables in this equation as it defines the learners we have in mind for this study. Drawing on neurological evidence, Lenneberg (1967) formulated the critical age hypothesis and showed that adults find it more difficult to learn a foreign language than children. Although the theory has been highly debated and researchers even argued that adults and teenagers have an advantage because of their ability to learn about language, adults still come out last in the race for language proficiency in at least one aspect: the time they can invest in foreign language study.

So do adults stand a chance when it comes to foreign language learning or are they likely to give up after a few months of uncertain progress because they still "can't find their words" when they try to socialize at a conference or business event?

In order to answer this question and to attempt some solutions, we will first analyse some theoretical viewpoints on decision theory. We'll apply this theoretical perspective to language

learning by looking at the way in which adults tend to make decisions when they start studying a foreign language. The research consists of a questionnaire which attempts to shed some light on how adults make decisions and their expectations related to language learning. At the end, we will make some recommendations to help adults make better decisions before they start such projects and thus be better equipped to navigate the waters of language learning.

Insights from Decision Theory

Decision making seems like a rational territory that is more related to the prefrontal cortex rather than intuition and feelings. Nevertheless, a historical perspective on this subject reveals a long and winding road of integrating external and internal constraints which leads to the acceptance of what Simon (1991) referred to as “bounded rationality”. This concept explains the way in which people take decisions while being constrained by their own cognitive limitations, the information they have access to and the time in which they have to take a certain decision. Although Simon shows that people cannot be seen as exclusively rational when they take decisions, the idea is that, if given the necessary psychological and contextual conditions, they could take purely rational decisions (Buchanan, O’Connell, 2006).

Antonio Damasio (1996) offers quite a different perspective on decision making. The Portuguese-American neuro-scientist formulated the somatic marker hypothesis after studying patients with brain damage. According to this theory, somatic markers are feelings in one’s body which are associated with emotions and strongly influence decision-making. When we make a decision, we evaluate the benefit resulting from the options we have while using cognitive and emotional processes. When we have to make complex decisions, we are not able to use only cognitive resources, which quickly become insufficient. This is when somatic markers come in and help us. Somatic markers are associations between stimuli that induce a physiological affective state. Damasio maintained that somatic markers help us focus on the options presenting the most benefits, thus simplifying the decision-making process. Li et al. also confirm that emotional processes are extremely important when taking decisions, by using MRI during decision making tasks to prove that the amygdala and the prefrontal ventromedial cortex are key in the decision-making process (Li et al., 2010).

Kahneman’s research (Kahneman, 2003) follows the same line of limited rationality. He analysed the repeated, systematic mistakes people make when taking decisions and shows that there are two separate modes of thought called System I and System II. System I is intuitive, fast and based on emotions. Impressions arise automatically, effortlessly and implicitly. There is no need for introspection. On the other hand, System II is controlled, slow, judgments require effort, can be monitored and are rule-based. The simultaneity criterion can be used to determine whether a process belongs to system I or system II. Since the capacity of system II is limited, one cannot easily fulfill two tasks within this system at the same time. System I processes do not require any effort, so they can happen in parallel with other processes.

One of the main functions of System II is to monitor mental operations and explicit behaviour (Gilbert, 2002, Stanovich, 2002). Self-monitoring is subject to interference with other tasks. If someone needs to take a complex decision and at the same time they have to do another cognitive task, they are likely to respond superficially to the second task. Self-monitoring during decision-making is negatively affected by time pressure, by simultaneous engagement with another cognitive task and by emotional state. An efficient System II is positively correlated with high intelligence and the need to get involved in cognitive tasks.

Federick (2003) uses cognitive tasks to study cognitive self-monitoring like in this example: “A bat and a ball cost \$1.10 in total. The bat costs \$1.00 more than the ball. How much

does the ball cost?” Almost everybody answers “10 cents”. Frederick found that many intelligent people give in to impulse: half of the students in Princeton and 56% of the students in University of Michigan gave the wrong answer. Clearly, they answered without self-monitoring first. This proves how lax is the monitoring of System I by System II. People tend to trust their first impulse and have a low tolerance to waiting until they find the right answer.

Unfortunately, wrong decisions are not exclusively pathological. There is a high number of cognitive biases – repetitive and systematic deviations from rationality which lead to illogical decisions. People create their own subjective reality based on how they perceive the information leading to their decisions. Some cognitive biases can be considered adaptive, in that they help us make faster decisions when time is more important than the precision of the result.

The cognitive biases (Lee, Lebowitz, 2015) that are most relevant for our research are: anchoring, the bandwagon effect, the blind spot bias, choice supportive bias and overconfidence.

Anchoring: people can be over-reliant on the first piece of information they get access to. For example, if someone hears that a friend learned Spanish in a year, they decide to start studying English and expect to master the language in a year, without paying attention to the fact the Spanish and English are very different languages or that the friend learning Spanish studied every day.

The bandwagon effect: people are more likely to take a decision if they come in contact with a great number of people who also took that decision. More specifically, if more than half of the people in your company take up German, you may feel under pressure to comply.

The blind-spot bias: people tend to fail to recognize cognitive biases in themselves, but they notice them in others.

The choice-supportive bias: when making a choice – for example to take English evening classes – people tend to be positive about the choice, even if the choice has flaws. You barely have time to do homework, can't make any progress, but you keep attending the English classes because you have already paid for them.

Overconfidence: some people are excessively confident about their abilities and this causes them to take greater risks or embark on projects they cannot finish, like learning a foreign language.

The study

Objective:

The objective was to check whether language learners manage to take good decisions related to their objectives.

Hypothesis:

People with internal motivation have more realistic expectations when it comes to progress in the foreign language, regardless of their level. They are also the ones who tend not to regret their decisions.

Method:

We distributed a questionnaire to be filled in online. The language of the questionnaire was Romanian, because some subjects are beginners. The subjects were students at the Faculty of Economics and Business Administration, from Babeş-Bolyai University in Cluj-Napoca and the

Lingua Centre. 43 subjects filled in the questionnaire (see Annex), which consisted of 6 multiple choice questions and took about 5 minutes to complete.

Results:

Overall motivation

Out of the total 43 answers received, 13 (30.2%) said they studied a certain foreign language mainly because they liked it, 2 (8.6%) said they studied the language because they wanted to be able to communicate better with friends and colleagues, 19 (44.18%) said they studied mainly because it was part of the curriculum in university and 7 (16.2%) said their main reason was that they wanted a better paid job.

Expectation of time investment - level

There was no clear correlation between the time subjects wanted to invest in getting to the next level and their current self-assessed level. Out of the 12 subjects (27.9 % of the total) who said they needed maximum 100 hours, 3 were A1 (25%), 3 were A2-B1 (25%), 5 were B2 (41%) and 1 was C1 (8.3%). Out of the 9 subjects (20.9%) who said they needed 100-300 hours, 1 was A1 (11.1%), 1 was A2-B1 (11.1%), 4 were B2 (44.4%) and 3 were C1 (33.3%). Out of the 7 subjects (16.2%) who expected to invest 300-500 hours, 3 (42.8%) were A1, 2 (28.5%) were B2 and 2 (28.5%) were C1. Out of the 6 (13.9%) subjects who said they would need more than 500 hours to get to the next level, 1 (16.6%) was A2-B1, 3 (50%) were B2 and 2 (33.3%) were C1.

Motivation – expectation of time investment

Out of the 19 (44.18%) who said they studied the language mainly because it's part of the curriculum in university, 6 (31.5%) said they expected to spend maximum 100 hours to get to the next level. 2 (10.5%) wanted to invest 100-300 hours. 4 (21%) expected to invest 300-500 hours and 3 (15.7%) more than 500 hours.

Out of the 15 (34.8%) who said they studied the language mainly to communicate better with friends or because they liked it (internal motivation), 1 (6.66%) would invest maximum 50 hours, 3 (20%) would invest 50-100 hours, 4 (26.6%) chose 100-300 hours, 1 (6.66%) chose 300-500 hours and 3 (20%) said more than 500 hours.

Motivation – expectation of future level

Out of the 19 (44.18%) who said they studied the language mainly because it's part of the curriculum in university, 1 (5.26%) subject thought that in 10 year's time, they would speak the language worse than at present. This same person expected to invest 300-500 hours to get to the next level, but, if they could turn back time, they would choose to study another language. 4 (21.05%) subjects said they expected to speak the language at the same level as now. Out of these 4, 3 said it was not their decision to study the language, but they don't regret it and 1 said they would choose to study something else, not a foreign language. 9 (47.3%) said they would expect to have reached the next level. Out of these 9 subjects, 5 said they did not regret the decision to study another language and 4 would choose to study something else or another language. 3 (15.7%) subjects believe they would improve by two levels and 4 (21.05%) thought they would improve by more than two levels.

Decision - Motivation

Out of the 16 subjects (37.20%) who said they made the decision to study the language and they do not regret it, 10 (62.5%) had internal motivation (i.e. they said they studied the language because they liked it).

Out of the 10 (23.2%) subjects who regretted having started to study the language, 9 (90%) had external motivation (i.e. they studied the language because it was part of the curriculum or to get a better paid job).

Discussion and conclusion

The only correlation that can be made between the variables analysed is the one between decision and motivation. The results reveal that most students who think they had made the right decision to start studying a foreign language also have internal motivation – they study the foreign language to communicate better with friends or because they like it. Moreover, the vast majority of those who regret having started to study the language, have external motivation - they studied English because it was part of the curriculum or to get a better paid job.

Starting from the premise that all students should get the maximum results depending on the investment made, it appears to be crucial to establish one's motivation before deciding to start studying a foreign language. Internal motivation is strongly correlated with good decisions regarding foreign language study. The present study has limitations in that it has been conducted on a small sample. Further research should extend the sample so as to be able to make more relevant correlations between the other variables.

Annex:

Decision-making in language learning questionnaire

Please think about a foreign language that you started studying and answer all of the following questions referring only to this foreign language.

1. How long have you been studying this foreign language?

- a. Less than a year
- b. 1-2 years
- c. 3-5 years
- d. 5-10 years
- e. More than 10 years

2. Why are you studying this foreign language?

- a. Mainly because it's part of the curriculum in university.
- b. Mainly because I want to be able to communicate better with friends and colleagues.
- c. Mainly because I want a better paid job.

d. Mainly because I like it.

3. How do you evaluate your own level in this language?

a. Beginner A1

b. Pre-intermediate A2-B1

c. Upper- intermediate B2

d. Advanced C1

e. Proficient C2

4. How long do you expect you'll have to study to get to the next level?

a. Maximum 100 hours

b. 100-200 hours

c. 300-500 hours

d. More than 500 hours

5. How well do you think you'll speak this language in 10 years from now?

a. Worse than now

b. As well as now

c. I'll get to the next level

d. I'll improve by two levels

e. I'll improve by more than two levels

6. Choose the option that fits you best:

a. If I could turn back time, I would choose to study another foreign language.

b. If I could turn back time, I would choose to study something else – not a foreign language.

c. It was my decision to study this foreign language and I do not regret it.

d. It was not my decision to study this foreign language, but I do not regret it.

BIBLIOGRAPHY

- Buchanan, L., O'Connell, A. (2006). "A Brief History of Decision Making". In Harvard Business Review. Retrieved from <https://hbr.org/2006/01/a-brief-history-of-decision-making> on 24 November 2015.
- Damasio, A. (1996). "The somatic marker hypothesis and the possible functions of the pre-frontal cortex". In Transactions of the Royal Society: London. 351:1413-1420.
- Frederick, S. (2003). Personal presentation quoted by Kahneman, D., "A Perspective on Judgment and Choice. Mapping Bounded Rationality". In American Psychologist September.
- Gilbert, D.T. (2002). "Inferential correction" in T. Gilovich, D. Griffin, & D. Kahneman (Eds). Heuristics and biases (pp. 167-184). New York: Cambridge University Press.
- Kahneman, D. (2003). "A Perspective on Judgment and Choice. Mapping Bounded Rationality". In American Psychologist September.
- Lee, S., Lebowitz, S. (2015) "20 Cognitive biases that affect your decisions" In Business Insider. Retrieved from <http://www.businessinsider.com/cognitive-biases-that-affect-decisions-2015-8> on 20 April, 2017.
- Lenneberg, E.H. (1967). Biological foundations of language. New York: Wiley.
- Li, X., Lu, Z. L., D'Argembeau, A., Bechara, A. (2010). Retrieved from "[The Iowa Gambling Task in fMRI images](#)" on November 20, 2015. In Hum Brain Mapp 31 (3): 410–23.
- Simon, H. (1991). "Bounded Rationality and Organizational Learning". In Organization Science 2 (1): 125–134.
- Stanovich, K.E., West, R.F. (2002). "Individual differences in reasoning. Implications for The rationality debate". In T. Gilovich, D. Griffin, & D. Kahneman (Eds.), Heuristics and biases (pp. 421-440). New York: Cambridge University Press.

TRADUIRE JEAN-CLAUDE LARCHET : LA DYNAMIQUE DU TRANSFERT DU SENS ET DE L'ESPRIT

Maria Otilia Oprea

Lecturer, PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: The fruit of passionate practice in translating theological discourse, my communication aims to highlight the difficult, but absolutely unique mission, of the Christian interpreter, who must come to express the same theandric and absolute reality in the language of the target culture. Being assisted by the corpus of two books belonging to the famous French philosopher and Orthodox theologian Jean-Claude Larchet and translated into Romanian by Marinela Bojin ("Pour une éthique de la procréation. Eléments d'anthropologie patristique", Éd. du Cerf, Paris, 1998/ "Etica procreației în învățătura Sfinților Părinți", Ed. Sofia, București, 2003; "Dieu ne veut pas la souffrance des hommes", Éd. du Cerf, Paris, 1998/ "Dumnezeu nu vrea suferința omului", Ed. Sofia, București, 2008), I will conclude that the poiesis of the translation of this particular type of discourse clearly requires good command of an art substantiated not only scientifically, but also theologically. Engaging in this entails striving to keep, alongside the hermeneutic transfer, the originality and power of the words in the source text, its veridicality and beauty, as well as finding the most authentic balance between denotation and connotation, between an established formula and secondary meaning. All this effort on account of the fact that we are actually dealing with one sole language, pneumatic, timeless, and therefore everlasting.

Keywords: theological discourse, denotative/ connotative, Christian translator, hermeneutic transfer, J.-C. Larchet

Implications transcendentes/ eschatologiques du discours théologique

« Au commencement était le Verbe (...) et le Verbe était Dieu (...) [et] tout fut par Lui » (1,1) – affirme Saint Jean dans son Évangile. L'œuvre rédemptrice ou l'économie salvatrice accomplie par l'incarnation, la crucifixion et la résurrection du Verbe créateur du monde a constitué la matrice du discours théologique, en particulier christologique. Voilà pourquoi nous osons le placer à la tête de tous les autres types de discours de spécialité. Cela aussi pour le fait qu'il est le seul promoteur *manifeste* du Bien, de la Vérité et du Beau Lui-Même.

Les porte-paroles du *Verbum Dei* sont les théologiens, une catégorie à part de gens, mais à la fois destinée à englober tous ceux qui parlent de Dieu sans oublier de parler avec Dieu. Le discours théologique rejoint donc *la prière*, car le vrai théologien est celui qui prie¹, dans l'Esprit de la Vérité. Et prier connaît plusieurs possibilités de *praxis* dans la vie de tous les jours, il peut

¹Conformément à Évangile le Pontique, *De oratione (Cuvânt despre rugăciune)*, 60, in « Filocalia », vol. 1, trad.en roumain, introd. et notes par Pr. D. Stăniloae, București, Ed. Harisma, 1992, p. 99.

s'identifier par exemple à l'action d'écrire. S'assumer l'écriture comme un geste liturgique quotidien², à l'instar d'Irina Mavrodin³, ou comme un acte sacré régulier, à l'instar de Jean-Claude Larchet et de sa traductrice en roumain – Marinela Bojin, cela est une chose extraordinaire.

Écrire/ traduire/ prier repose sans doute sur *la foi*, une foi vivante et opérante par *l'amour* divino-humain, une foi représentant le cœur battant du discours théologique. « Toute ma poésie est une poésie de l'amour (...), purement et simplement, envers la créature et envers Celui qui l'a créée »⁴ – déclare le prototype féminin de l'intellectualité orthodoxe roumaine. De même, Jean-Claude Larchet, un des plus prolifiques des théologiens contemporains, place à la base de son énorme travail d'écrivain rien d'autre que l'amour, l'amour envers chaque homme qui n'a pas encore trouvé la vérité et n'a jamais senti la grâce divine : « J'ai suivi les paroles du Christ : „Viens voir !” et maintenant je désire communiquer toute la richesse et la valeur de l'Orthodoxie, mais sans m'engager dans une dispute avec les autres. Cela ne me préoccupe pas. Mon dessein, ma pensée sont d'ordre positif, c.à.d. d'approfondir, de mieux comprendre toute la révélation gardée dans notre Sainte Église. Cette manière porte de bons fruits, car, par exemple, en France et dans toute la zone francophone, mais aussi dans les pays où mes ouvrages ont été traduits, la richesse de l'Église Orthodoxe constitue pour beaucoup de gens une révélation, les conduisant vers une meilleure connaissance et une meilleure compréhension de la foi léguée aux Saints Apôtres par le Christ et de ce que les Pères de l'Église ont réussi après à refléter dans leurs écrits, non seulement de leur pensée, mais aussi de leur expérience de vie. »⁵

Par conséquent, la révélation mentionnée ci-dessus devient possible tout d'abord grâce à la parole en tant que don divin, puis grâce au langage théologique en tant qu'œuvre humaine. Mais afin qu'elle déborde et conquière le temps et l'espace, afin qu'elle touche l'esprit et convertisse à jamais la vie de tout homme, cette *revelatio veritatis* a besoin d'« anneaux » de liaison entre émetteurs et récepteurs. Ce sont les traducteurs, en l'espèce les traducteurs chrétiens, qui, en général, se donnent la peine de transmettre le message vêtu de l'habit originel, sans trace de relativisation. Ils y aboutissent en suivant la même voie – la prière, parce que « celui qui parle en langues doit prier pour avoir le don d'interprétation » (I Co 14, 13). Qu'arriverait-il au cas des traducteurs qui ne font rien pour l'acquérir ? Ils deviennent responsables de l'écho éternel que chaque mot dont ils se sont mal servis dans leurs traductions aura dans la vie de leurs lecteurs.

Lors du colloque international organisé à Suceava en 2008, avec le thème « La traduction du langage religieux en tant que dialogue interculturel et interconfessionnel », l'inégalable traductrice roumaine Irina Mavrodin tenait à préciser que la traduction du discours religieux inclut au moins encore trois dimensions, dont les exigences sont complètement incontournables : la dimension philosophique, scientifique et littéraire. Elle remarque à la fois que l'unicité des autres types de discours est relative, tandis que « le discours religieux ne saurait être traité comme un discours littéraire pur et simple, [parce] *qu'il est d'un autre ordre, dont l'unicité est absolue.* »⁶ Pour ce qui est de moi, mon intervention y portait justement sur la tâche spéciale du traducteur chrétien, tâche complexe qu'il doit porter et accomplir avec responsabilité et sainteté.

² Irina Mavrodin, « le commandement », in *Capcana/ Le Piège*, édition bilingue, Ed. Curtea Veche, București, 2002, p. 47.

³ Nommée à juste titre par Elena-Brândușa Steiciuc, lors de son panégyrique in memoriam Irina Mavrodin (24 mai 2012) : « la grande Dame de la traduction, de la poésie, de la francophonie et de la francophilie roumaine ».

⁴ Irina Mavrodin, *Convorbiri cu Al. Deșliu*, Ed. Pallas Athena, Focșani, 2004, p. 118.

⁵ Jean-Claude Larchet, « Ortodoxia este o luminare prin sfinți a lumii și a sufletelor noastre », interview, in Răzvan Codrescu, *Occidentali convertiți la Ortodoxie. Drumuri spre adevăr*, 2e éd., coll. « Orientale lumen », Ed. Lumea Credinței, București, 2012, p. 155. Notre trad.fr.

⁶ Irina Mavrodin, « Avant-propos », in *Atelier de traduction*, n° 9, Dossier : La traduction du langage religieux (I), Ed. Universității Suceava, 2008, p. 9. C'est l'auteure qui souligne.

« Le langage religieux revendique une harmonisation entre *littéralité* et *littérarité*, aussi bien qu'un effort conscient d'identification des mots correspondants qui puissent conserver et transmettre objectivement la vérité transcendante que le texte-source propose pour nous diriger vers la connaissance de Dieu. »⁷ Je montrais, en outre, que : « écrire et traduire n'importe quel livre dans n'importe quelle langue de la terre ne réclame pas forcément la mise en accord de la raison, du cœur et du *modus vivendi hic et nunc*. On n'a pas absolument besoin d'une certaine disposition de l'âme dans cet acte du faire créateur. » En revanche, écrire et traduire authentiquement tout livre contenant la parole de Dieu est tant un *acte poïétique/ poétique*, une « écoute particulière », que surtout un *acte ascétique ecclésial* ou, en d'autres termes, un *acte synergique*,⁸ signe de l'être se laissant transfigurer par la présence du Verbe créateur.

Ce qui est sûr c'est que tous les trois – le lecteur plus ou moins initié à la foi, l'auteur et le traducteur chrétiens – sont sur le chemin du Verbe sauveur, parce que chacun, par le truchement des paroles salutaires, veut changer le *tropos* d'existence personnel ou communautaire.

Tout cela dit, quelques spécifications s'y imposent : le langage religieux, pluriconfessionnel, interfère sporadiquement, mais ne se confond pourtant pas avec le *langage ecclésial*, spécialement orthodoxe, qui inclut tant le langage théologique académique, que celui biblique, patristique et liturgique. Quiconque veut, peut se convaincre de la profondeur, de la richesse, de la beauté et surtout de l'actualité de ce langage ecclésial, bien qu'accusé par les malveillants d'anachronisme. Quoiqu'il se soit constitué en grande partie aux premiers siècles du Christianisme, particulièrement par l'investissement des termes de la philosophie païenne de connotations sémantiques nouvelles, chrétiennes, il a été soumis à un enrichissement terminologique ponctuel, en fonction de la nécessité d'exprimer de nouvelles réalités de la foi. C'est remarquable le fait que le vocabulaire théologique fondamental fixé par les écrits des Pères grecs et latins des IV-Ve siècles est resté valable jusqu'aujourd'hui. Par conséquent, personne ne devrait se plaindre que l'Église opère avec un langage non-intelligible ou caduc ; s'il n'est pas compris ou s'il est détesté par certains c'est que ce langage s'adresse notamment à la conscience et à l'âme humaine. Il faut être pratiquant de la vraie foi pour le saisir dans toute sa splendeur linguistique, pour se l'approprier et s'en nourrir, pour le communiquer à la fois aux prochains, comme indice de l'appartenance à un espace ecclésial unique.

Jean-Claude Larchet – personnalité théologique protéiforme

Avant de mettre en lumière le visage du traducteur, plus précisément du traducteur chrétien, je considère tout à fait de mon devoir et tout à fait naturel de décrire en quelques lignes la personnalité du grand théologien contemporain français Jean-Claude Larchet, qui, la dernière décennie, est devenu très cher aux Roumains. Né en 1949 dans une famille catholique, il s'est converti à l'Orthodoxie à l'âge de 21 ans, après s'être convaincu par une étude assidue qu'il y a une relation directe entre la manière de pensée de la théologie orthodoxe moderne, la manière de pensée des Saints Pères de l'Église et la foi chrétienne de l'Église primaire⁹. Dès lors il a réussi à s'élever au statut d'un véritable confesseur de la Vérité partout dans le monde, en prêchant, mais surtout en écrivant. Ses écrits se focalisent sur l'anthropologie orthodoxe et notamment sur la théologie de la souffrance, de la maladie et de la mort, mais aussi sur la théologie des anciens Pères de l'Église, en particulier sur Saint Maxime le Confesseur.

⁷Maria-Otilia Oprea, « Le traducteur „à genoux” – en marge de la *Vie de Jésus* de François Mauriac », in *Atelier de traduction*, n° cit., p. 121.

⁸*Ibidem*, p. 114-115.

⁹J.-C. Larchet, interview cité, in *op. cit.*, p. 154.

Docteur en philosophie et en théologie, il est reconnu en tant que professeur émérite de patrologie de l'Université de Strasbourg. Il est le fondateur et le directeur de la collection « Grands spirituels orthodoxes du XXe siècle » (Cerf et L'Age d'Homme). Ce qui lui revient comme don exceptionnel, c'est qu'il traite des problèmes actuels fondamentaux de bioéthique et de spiritualité chrétienne, en s'appuyant sur le langage et sur la pensée des Saints Pères et en faisant preuve également d'un esprit encyclopédique. Il est chez soi non seulement dans les compartiments si divers de la théologie, mais aussi dans des domaines variés : médecine, psychiatrie, psychologie, art religieux, iconographie orthodoxe, etc. Ses plus de vingt volumes, publiés en français, ont été traduits en plusieurs langues, dont déjà plus d'une dizaine en roumain. Ce travail immense a été volontiers assumé par sa traductrice consacrée, Marinela Bojin.

Marinela Bojin – tel auteur, tel traducteur

En face d'un écrivain-géant, en face d'un théologien tellement impressionnant et renommé, le traducteur a trois variantes : 1. faire de son mieux afin d'arriver au fur et à mesure à lui ressembler par l'acquis du même esprit protétique ; 2. se contenter d'une traduction mécanique, superficielle, qui manque d'esprit et de vie ; 3. reculer, conscient de ses propres limites en matière de connaissance. Le traducteur qui se veut multispécialiste et digne de l'appellatif « chrétien » choisira à coup sûr la première variante, en évitant le piège de la trahison sémantique ou de la commodité professionnelle.

Marinela Bojin s'y est engagée et a eu l'audace de franchir la condition d'un simple philologue. Elle n'est pas licenciée d'une Faculté de Théologie, mais d'une Faculté de Lettres, section : roumain-français. Et, quand même, elle s'est lancée confiante dans l'aventure de la traduction du discours théologique, en accumulant progressivement de solides connaissances bibliques, liturgiques, patristiques, dogmatiques, ascético-mystiques, bioéthiques, etc. Dès la jeunesse elle a travaillé à la fameuse Maison d'édition de L'Institut Biblique Roumain et voilà que se sont écoulées quarante années depuis qu'elle multiplie son talent. Elle a dactylographié presque toutes les traductions de l'Archevêque de l'Orthodoxie roumaine – le Père Dumitru Stăniloae et bien celles du Père Dumitru Fecioru. Elle a été chef-correcteur et ensuite rédacteur de nombreux volumes de la prestigieuse collection PSB. Les livres cultiques ont représenté un autre attrait : elle a travaillé à la Bible de 1688 et à quelques éditions de la Bible synodale. Il en va de soi que les rencontres tête-à-tête et la coopération avec les prêtres et les théologiens de premier rang, tels Père Stăniloae, Père Fecioru, Père Teodor Bodogae, Père David Popescu, Père Balca, Père Rămureanu, Père Chițescu, les Professeurs Elian et Iorgu Ivan et bien d'autres – ont constitué un réel noviciat pour notre traductrice.

Excepté la bonne connaissance de la LS (langue source) et de la LC (langue cible), la maîtrise de la terminologie théologique, doctrinaire, y compris religieuse et confessionnelle, tant sourcière que cibliste, est maintenant un fort atout pour Marinela Bojin, bien qu'elle aime travailler en équipe et demander toujours le conseil des théologiens.

À partir de deux des livres de Larchet traduits en roumain – respectivement *Pour une éthique de la procréation. Eléments d'anthropologie patristique*, Éd. du Cerf, Paris, 1998/ *Etica procreației în învățătura Sfinților Părinți*, Ed. Sofia, București, 2003 et *Dieu ne veut pas la souffrance des hommes*, Éd. du Cerf, Paris, 1998/ *Dumnezeu nu vrea suferința omului*, Ed. Sofia, București, 2008 – je voudrais mettre en relief tant la difficulté du métier de traducteur chrétien, que la beauté et l'unicité de sa mission, celle de réexprimer librement et fidèlement, dans la langue de la culture-cible, la réalité d'au-delà du monde, en se laissant entraîner dans la dynamique du transfert du sens et de l'esprit inspiré par l'auteur.

Conformément à Jean-René Ladmiraal, « le processus de la traduction n'obéit pas au schéma linéaire d'une séquence de transformations linguistiques présupposant qu'existent d'une langue à l'autre des „axes paraphrastiques” – ainsi qu'aimeraient le penser bien des linguistes et comme s'efforce nécessairement de l'opérationnaliser la traduction automatique. Le plus souvent, au contraire, la traduction se caractérise par la discontinuité : le passage du texte-source au texte-cible implique un saut. Il se produit donc un processus de *déverbalisation* entre le texte original qui n'est „déjà plus” là et sa traduction qui n'est „pas encore” »¹⁰. Une fois cette étape franchie, après avoir assidûment accompli le travail de sémioticien, par une suite d'opérations cognitives et pragmatiques, le traducteur passe à l'acte de création, de retouche du texte traduit. C'est ce qu'a fait aussi Marinela Bojin.

Danica Seleskovitch remarque que le sens « est engendré, en amont de la langue de départ, par l'esprit qui le conçoit ; il est compris, en aval de la langue d'arrivée, par celui qui le reçoit. Pour le saisir, il faut observer l'opération même de la traduction et s'efforcer de remonter des effets – la version traduite – aux mécanismes qui les engendrent »¹¹. Le sens du message est susceptible de l'emporter sur la somme des sens des mots composants, puisque le lecteur perçoit la partie non-verbale du message en même temps avec les mots qu'il lit.

En partant de l'étymologie du terme « messenger », lequel se traduit en grec par *angelos*, Henri Awaiss, directeur de l'École de Traducteurs et d'Interprètes de Beyrouth, établit une comparaison admirable entre l'ange et le messenger ou le porte-parole qu'est le traducteur. Si le traducteur résiste à la tentation luciférique de vouloir se substituer à l'auteur-démiurge, « il conservera son rôle noble de messenger ; s'il y succombe, se prenant pour celui qui l'a envoyé, il sera déchu de ses fonctions et traité de traître et d'infidèle ». De plus, « pareil à l'ange qui traduit la parole de Dieu dans un langage que comprend l'être humain, ainsi le traducteur adapte le discours de l'auteur à l'entendement du lecteur cible pour garantir le bon passage du message »¹². Sur le plan poétique, notre traductrice a préféré la fidélité au sens « non pas en tant qu'esprit par opposition à la lettre, mais en tant qu'effet global du texte sur le destinataire »¹³.

Mais voyons concrètement et en comparaison avec le texte de départ quelques extraits de la traduction de Marinela Bojin, en tant que produit fini, dirigé vers l'infini :

Exemples : 1. « C'est ainsi que Saint Jean Chrysostome note : „Tout le monde sait que ceux qui sont frappés de ce mal [...] trouvent fâcheux et onéreux de devenir pères, et que cette affection si tendre que la nature inspire pour les enfants, n'a pour eux que du dégoût et de l'amertume. On a en vue même qui n'ont pas craint de procurer la stérilité à leur femme et de faire violence à la nature. Et s'ils n'ont pas été assez cruels pour tuer leurs enfants après leur naissance, ils l'ont été assez pour les empêcher de naître”. »¹⁴

« Astfel, Sfântul Ioan Gură de Aur spune : „Toți cei stăpâniți de boala aceasta [...] socot împovărat și greu ce e dulce și plăcut tuturora, copiii. Că mulți oameni, din pricina dragostei de bani, nu vor să aibă copii; au mutilat firea; nu-și omoară copiii, dar opresc izvoarele nașterii”. »¹⁵

Je trouve que l'unité de sens du texte n'est pas affectée par les procédés de traduction que la traductrice choisit, à savoir :

¹⁰ J.-R. Ladmiraal, Le „salto mortale” de la déverbalisation, <http://www.erudit.org/revue/meta/2005/v50/n2/010994ar.html>

¹¹ Danica Seleskovitch, Marianne Lederer, *Interpréter pour traduire*, Ed. Publications de la Sorbonne, Didier Erudition, coll. « Traductologie », 1993, p. 298.

¹² Henri Awaiss, Gina Abou Fadel Saad, « Quand la parole de Dieu passe par la plume du traducteur », in *Atelier de traduction*, n° cit., p. 46-47.

¹³ Marianne Lederer, *La traduction aujourd'hui. Le modèle interprétatif*, Paris, Lettres Modernes Minard, 1994, p. 69.

¹⁴ J.-C. Larchet, *Pour une éthique de la procréation. Eléments d'anthropologie patristique*, Éd. du Cerf, Paris, 1998, p. 60-61.

¹⁵ Idem, *Etica procreației în învățătura Sfinților Părinți*, trad. Marinela Bojin, Ed. Sofia, București, 2003, p. 94-95.

<i>Suppressions</i>	« Tout le monde sait que » « de devenir pères » « (...) n'a pour eux que du dégoût et de l'amertume » « s'ils n'ont pas été assez cruels pour (...), ils l'ont été assez pour (...) »	♦ La vérité incontestable que cette séquence introduit est d'ailleurs dépourvue d'un sème non nécessaire [+notoriété collective] ♦ L'idée de la paternité est censée être sous-entendue par le lecteur dans le syntagme « avoir des enfants ». ♦ Il paraît que la traductrice n'a pas trouvé important à traduire dans la langue cible les symptômes de la maladie en cause : le dégoût et l'amertume ressentis vis-à-vis de l'affection naturelle envers les enfants, peut-être en raison de la <i>compression</i> qu'elle opère entre deux coordonnées. ♦ L'idée de tuer ou d'empêcher la vie en miniature à venir au monde l'emporte sur la notion de cruauté que le meurtre suppose de toute manière (en latin <i>crudus, crudelis</i> signifie « qui aime le sang »¹⁶).
<i>Ajout</i>	« din pricina dragostei de bani »	♦ Cet ajout n'est pas à reprocher, car il existe dans la traduction roumaine de l'homélie de Saint Jean Chrysostome¹⁷, homélie qui attaque notamment l'amour d'argent (gr. <i>philargia</i>) et la parcimonie et que la traductrice a également consultée. Il semble donc qu'il se trouvait dans l'original grec, mais Larchet a raccourci la citation, en faisant y apparaître seules les manifestations perfides de la maladie, sans besoin non plus d'exprimer la cause principale qui les engendre.
<i>Substitutions</i>	« n'ont pas craint de procurer la stérilité à leur femme » = « nu vor să aibă copii » « pour les empêcher de naître » = « opresc izvoarele nașterii »	♦ Si le TD (texte de départ), plus ramifié au niveau informatif, est tout à fait centré sur l'action pro abortive proprement-dite visant aussi la femme-victime, le TT (texte traduit) va jusqu'au plan de l'intention, à l'égard des enfants - les seules victimes. ♦ Si le TD renvoie juste à la pratique de l'avortement une fois l'enfant conçu, le TT, plus fidèle au titre du livre larchetien, a en vue la procréation contrecarrée par des moyens contraceptifs et contragestifs.

Quant aux termes de spécialité, le mot « nature » occupe dans les extraits ci-dessus une place importante. Dans la multiplicité des sens donnés à ce terme, multiplicité que déplore la réflexion philosophique parce qu'elle est une source de confusion, on retient trois directions: 1. *ce qui est donné par la naissance*/ le caractère ou le tempérament d'un individu; 2. *ce qui constitue un être, son essence*/ les traits communs à tous les hommes (la nature humaine); 3. *l'ordre des choses*, le cosmos, l'ensemble de ce qui existe régi par des lois (les lois de la nature).¹⁸ Dans le contexte donné, la traductrice choisit bien la seconde signification : « fire », et

¹⁶ *** *Le Nouveau Petit Robert Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, texte remanié et amplifié sous la direction de Josette Rey-Debove et Alain Rey, SNL Le Robert, 2007, 2e col., p. 594.

¹⁷ Voir Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Matei*, in „Scrieri”, III, trad. du grec en roumain par Pr. D. Fecioru, EIB, București, 1994, Omilia XXVIII, 5 (la Mt. 8, 23-24): „Împotriva zgârciților”, p. 360.

¹⁸ Isabelle Mourral et Louis Millet, *Petite encyclopédie philosophique*, Éd. Universitaires et Éd. Mame, Belgique, 1993, p. 218.

tous ceux qui promeuvent la culture de la mort commettent des péchés contre-nature (en roum. « contra firii »).

À la suite de la comparaison du binôme texte traduit-texte de départ (TT-TD), on arrive à la constatation que, à part la dimension réduite du TT, la traductrice transforme l'agent masculin exclusivement visé dans le TD dans un agent général comprenant également le genre féminin. Il en résulte que la culpabilité homicide n'est pas unilatérale, car elle appartient à tous les deux partenaires de vie. On n'est pas en mesure de juger la décision de la traductrice, mais, si l'on va directement à la source, on observe que même St Jean Chrysostome faisait référence et à l'homme et à la femme s'opposant à être les co-créeurs d'une nouvelle vie.

2. « [...] de même, pour la vie, la fin qu'on en attend est la béatitude. Mais tout ce qui touche au corps maintenant, la mort, la vieillesse, la jeunesse, la petite enfance et la formation de l'embryon, tout cela est comme l'herbe, les barbes et le chaume, un chemin et un enchaînement, une puissance vers l'achèvement que l'on espère. »¹⁹

« [...] tot așa, în ce privește viața, menirea ei este fericirea cea veșnică. Și tot ce privește acum trupul : moartea, bătrânețea, tinerețea, copilăria și începutul ce se face în pântecele mamei, toate acestea sunt, ca și iarba, paiul și spicele, un drum și o înlănțuire, o înaintare spre desăvârșirea nădăjduită, a ceea ce ni s-a dat ca potență. »²⁰

<i>Substitution</i>	« la formation de l'embryon » = « începutul ce se face în pântecele mamei »	♦ Au lieu d'une traduction mot-à-mot, la traductrice emploie une <i>modulation</i> explicative, à valeur stylistique, par laquelle on cache l'embryon/ la progéniture à l'intérieur du sein maternel générateur.
<i>Transposition</i>	« l'achèvement que l'on espère » = « desăvârșirea nădăjduită »	♦ La relative est rendue par un participe passé à valeur adjectivale, sans perte ni gain sémantique.
<i>Ajout</i>	« a ceea ce ni s-a dat ca potență »	♦ Bonne connaissance des dogmes orthodoxes, la traductrice se permet de prolonger la phrase originale avec un éclaircissement du terme « achèvement », en évitant ainsi le dépaysement du lecteur moins initié. Son ajout rejoint ce qu'on appelle, en consensus avec les Saints Pères de l'Eglise, « la théologie de l'image et de la ressemblance ». D'ailleurs, cette idée de potentiel que tout homme possède en vertu de l'image divine dont il est scellé, est imbriquée dans le mot antérieur « puissance », envisagé comme « virtualité, possibilité » et bien traduit ici par « înaintare », vu la préposition « vers » ; on sous-entend qu'il s'agit d'une tension, d'un effort d'avancer vers la ressemblance au Créateur, le salut subjectif reposant sur le salut objectif du Christ.

¹⁹ J.-C. Larchet, *op. cit.*, p. 126.

²⁰ *Ibidem*, p. 206-207.

Le terme « béatitude » soulève notre attention, vu qu'il n'est pas traduit tout simplement par « beatitudine », « extaz » ou « stare de fericire deplină »²¹, état de félicité que les uns peuvent croire avoir déjà atteint ici-bas ou qu'il est susceptible d'être atteint à la fin de cette vie terrestre, mais par « fericirea cea veșnică », qui est l'« état des bienheureux, de bonheur spirituel »²² ou, plus précisément, dans l'acception théologique de Saint Maxime le Confesseur, l'état de bien-être *éternel*. Notre traductrice investit à juste titre le mot « bonheur » du sème [+ éternité], car la deixis *nous-ici-maintenant* se prolonge naturellement pour les chrétiens dans la deixis *nous-au-delà-alors*, mais un « alors » qui se situe paradoxalement entre « déjà » et « pas encore ». Ceci dit, chacun est potentiellement apte à jouir dès ici-bas de l'avant-goût de cette béatitude céleste. En fait, le TD lui-même révèle un devenir perpétuel de l'être humain, à partir du moment de la conception jusqu'à l'achèvement espéré.

3. « Le fidèle même qui vit en Christ dans l'Eglise, où se trouve la plénitude de la grâce, reçoit les „arrhes de l'Esprit”, connaît dans une mesure plus ou moins grande les prémices des biens à venir. L'impassibilité, l'incorruptibilité et l'immortalité lui sont d'avance assurées, et donc d'une certaine façon déjà acquises ; cependant elles ne deviendront réelles pour son corps qu'après la résurrection et le Jugement, tout comme la déification de tout son être ne trouvera son plein accomplissement qu'à ce moment ultime (cf. 1 Co 15, 28). »²³

« Creștinul care viază în Hristos, în Biserică, în care se află deplinătatea harului, primește încă de pe acum „arvuna Duhului” și gustă, potrivit măsurii sale, din pârga bunătăților ce vor să fie. Prin nădejde a și dobândit cele făgăduite, nepătimirea, nestricăciunea și nemurirea, de care se va bucura aieveala Învierea de obște, când va avea parte și de desăvârșita saîndumnezeire (cf. 1 Co 15, 28). »²⁴

<i>Supressions</i>	« cependant » « le Jugement » « qu'à ce moment ultime » « pour son corps »	♦ En renonçant dans le TT à cet adverbe, aussi bien qu'aux formes verbales restrictives du TD et au mot « Jugement », la traductrice laisse mieux s'entrevoir la joie de la résurrection finale, qui suppose de toute manière le Jugement universel, jugement vu par bon nombre de gens comme un tribunal suprême. À mon avis, le TT inspire plus d'optimisme au lecteur roumain.
<i>Substitutions</i>	« dans une mesure plus ou moins grande » = « potrivit măsurii sale » « de tout son être »	♦ Dans l'Épître aux Éphésiens, Saint Paul soutient qu'« à chacun de nous cependant la grâce a été donnée selon la mesure du don du Christ » (Ep 4, 7), ce qui veut dire que les dons divins sont distribués différemment d'un homme à l'autre. Le TT va dans un sens plus clair par rapport au TD, cela certainement pour le lecteur roumain. ♦ Le TD a en vue l'homme intégral, constitué et de corps et d'âme. En éliminant aussi la spécification larchetienne « pour son corps », on pourrait croire que

²¹ Cf. au DEX *Dicționarul explicativ al limbii române*, 2e édition, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998, 2e col., p. 93.

²² Felicia Dumas, *Dictionnaire bilingue de termes religieux orthodoxes*, vol. 1, Français-Roumain; *Dicționar de termeni religioși ortodocși*, vol. 2, Român-Francez, Ed. Doxologia, Iași, 2010, p. 58.

²³ J.-C. Larchet, *Dieu ne veut pas la souffrance des hommes*, Ed. du Cerf, Paris, 1998, p. 97.

²⁴ *Ibidem*, p. 115.

		« desăvârșita îndumnezeire » se réfère seulement à l'âme humaine. Larchet a dressé une théologie du corps humain, sur des bases christologiques, en mettant souvent l'accent sur la valeur du corps et de la matière dans l'Orthodoxie, en opposition avec les conceptions platonistes.
Ajout	« prin nădejde » « încă de pe acum »	♦ Cet ajout intéressant, avec lequel la traductrice commence en sens inverse la phrase puise sa justification dans la Bible. Dans l'Épître aux Romains est écrit : « (...) nous aussi, qui possédons les prémices de l'Esprit, nous gémissons intérieurement, attendant l'adoption, la délivrance pour notre corps. Car nous avons été sauvés, mais c'est en espérance. » (Rm 8, 23-24). Puis, dans l'Épître aux Hébreux, la définition de la foi aide le fidèle à déduire la définition de l'espérance en fonction des bénéfices apportés : si « la foi est une manière de posséder déjà ce que l'on espère » (He 11, 1), l'espérance serait la manière d'acquérir déjà ce qu'on nous a été d'avance promis : l'impassibilité, l'incorruptibilité et l'immortalité. Par conséquent, ces références bibliques apportent un éclairage sur certains ajouts et omissions y opérés par la traductrice : par exemple, dans la première citation ci-dessus on retrouve sous la forme « pour notre corps », le « pour son corps » du TD que Marinela Bojin traduit curieusement par « aievea » ; dans la seconde citation le mot « déjà », en liaison avec les deux premières vertus cardinales, justifie l'ajout « încă de pe acum » présent dans le TT.

À ce qu'on voit, la traductrice n'hésite pas d'employer certains mots considérés *livresques* dans la LC, tel « viază » pour le verbe « vit », qu'elle aurait pu très bien traduire par « trăiește ». Qu'est-ce qui détermine le choix, surtout au cas des textes spirituels ? Pourquoi la traductrice préfère « biruință » au lieu de « victorie » (victoire), « nădejde » au lieu de « speranță » (espérance), « stricăcios » au lieu de « coruptibil » (corruptible), « stavilă » pour « obstacol » (obstacle), « osteneală » pour « oboseală » (fatigue), « duh » pour « spirit » (esprit), etc. ? Parce qu'au fondement de l'édifice de sa traduction se tient *l'émotion*, produite notamment par ces mots-là de la langue maternelle, véhicules de l'esprit de la langue.

Parmi les embûches que le TD du 3e exemple tend à un traducteur non avisé on compte aussi l'emploi des *néologismes*, impropres dans un texte religieux à cause de leur froideur. Pourrait-on les traduire par « impasibilitate », « incoruptibilitate », « imortalizare », « deificare » ? Absolument non, mais il faut changer l'allitération dans la LC : « nepătimire », « nestrăciune » « nemurire » et, finalement, « îndumnezeire ».

À la suite de cette analyse contrastive, on constate que la traductrice roumaine des deux livres de J.-C. Larchet a opéré bien des transformations sur le texte original. Parmi les procédés de transformation on pourrait rappeler *la substitution* – plutôt par surinterprétation que par

contrainte linguistique, *l'adjonction*, aussi bien que *la suppression* ou *la compression*, la traduction étant en général plus longue que le texte-source. Nous croyons que la traductrice a rejeté à bon escient la pratique d'une traduction purement linguistique, mieux dit le « transcodage », en faveur d'une traduction « interprétative », en sacrifiant les signes linguistiques et leurs correspondances sémantiques au sens. Un autre procédé de traduction utilisé est *la modulation*, opération de pensée qui implique un horizon lexical bien diversifié, aussi bien qu'une profonde connaissance de la littérature patristique.

Lors de l'interview que je lui ai accordée, portant aussi sur les difficultés de traduction rencontrées, Marinela Bojin avouait que, dès le premier livre à traduire, elle s'était confrontée avec le problème du passage du langage auctorial à celui des Saints Pères. Ne sachant ni le grec ni le latin, elle n'a pas osé entrer sur le terrain des Pères, en essayant d'atténuer les « fractures stylistiques » par l'adoption d'un *style archaïsant* et non par un style moderniste. Cette méthode a bien fonctionné quant aux livres plus spirituels, tels : *Le Starets Serge* (coll. « Épiphanie », Cerf, 2004), *Saint Silouane de l'Athos* (coll. « Grands spirituels orthodoxes du XXe siècle », Cerf, 2001), *Variations sur la charité* (coll. « Théologies », Cerf, 2007), *Dieu ne veut pas la souffrance des hommes* (coll. « Théologies », Cerf, 1998), *La vie après la mort selon la tradition orthodoxe* (coll. « Théologies », Cerf, 2001) etc. En fin de compte, le dilemme s'est révélé faux, parce que, selon ses propres affirmations, la traductrice n'avait pas proprement-dit à choisir entre moderniser un auteur ancien et archaïser la modernité de l'auteur. Les discordances stylistiques se sont peu à peu estompées, étant donné le fait que Larchet, et tout auteur moderne qui traite des sujets spirituels et renvoie aux Saints Pères par des citations, emprunte quelque chose au style des Pères.

Dans la traduction des citations patristiques présentes dans les livres de Larchet, Marinela Bojin a consulté en parallèle les traductions du Père Stăniloae et celles du Père Feclioru et elle a eu la surprise de constater que l'un a gardé tous les mots de l'original grec, tandis que chez l'autre nombre de mots s'envolaient de la cage du sens. C'est ici qu'a été le vrai dilemme, de choisir entre deux manières différentes de traduction parfaite : „(...) am tot oscilat între fidelitate și trădare iubitoare. Dar numai cât privește litera. Duhul, purtătorul înțeleșului, nu poate fi trădat cu adevărat, în sensul că fără el textul devine de neînțeleș, așa că un cititor onest va sesiza imediat trădarea”²⁵. La traductrice ne conçoit pas de retraduire les merveilleuses traductions des Saints Pères, déjà existantes : „(...) e ca și cum ai traduce din nou Proust având traducerea Irinei Mavrodin”²⁶ – ajoute-t-elle. Le choix entre tel ou tel équivalent roumain, parfois des synonymes parfaits, concernant le même mot français a soulevé un autre problème. Un exemple illustratif serait l'adjectif « spirituel » dont les équivalents roumains sont „spiritual”, „sufletesc” ou „duhovnicesc”. „Simpla alegere arată perspectiva în care te plasezi”²⁷ – mentionne la traductrice.

Avant de conclure, pour légitimer mon appréciation vis-à-vis des traductions réalisées par Marinela Bojin, je donne cours aux dires admiratifs d'un spécialiste avisé, qui, dans son compte-rendu au livre *Etica procreației în învățătura Sfinților Părinți*, affirme : „Când este vorba despre lucrări atât de importante și care abordează o problematică atât de actuală, de obicei se trece în plan secundar rolul traducătorului, datorită importanței învățăturilor prezentate de autor. Nu putem face însă acest lucru pentru că traducătoarea lucrării, Marinela Bojin, se dovedește și de această dată nu doar o mânăuitoare inspirată a limbii franceze și române, ci și o iubitoare de

²⁵« (...) j'ai toujours oscillé entre fidélité et trahison aimante. Mais uniquement en ce qui concerne la lettre. L'esprit, le porteur de la signification, ne peut pas être vraiment trahi, dans le sens que sans lui le texte devient inintelligible, de sorte qu'un lecteur honnête percevra toute de suite la trahison » – notre trad. fr.

²⁶« (...) c'est comme on traduirait de nouveau Proust en bénéficiant de la traduction d'Irina Mavrodin » – notre trad. fr.

²⁷« Le simple choix montre la perspective où l'on se place » – notre trad. fr.

frumos duhovnicesc. Dacă prin traducerea lucrării *Terapeutica bolilor spirituale*, poate cea mai importantă lucrare a teologului francez, după inedita sa teză de doctorat *Despre îndumnezeire la Sfântul Maxim Mărturisitorul*, Marinela Bojin ne-a oferit o lucrare « pe limba vechilor cazanii », de această dată pune în fața sufletelor noastre o lucrare de o acuratețe științifică, lingvistică și duhovnicească deosebită, pentru care merită aprecierea lectorului român.”²⁸

Conclusions :

On sait que tout auteur de livre peut fonctionner par soi-même, indépendamment d'un traducteur, tandis que la fonction du traducteur est inconcevable en dehors de l'existence de l'auteur. Néanmoins, cela ne veut pas dire qu'il s'agit d'une hiérarchie, car l'un n'est pas inférieur à l'autre : c'est juste le traducteur – le bon traducteur – qui fait connaître à travers le monde la célébrité d'un écrivain national et qui contribue à l'affirmation de la valeur inestimable de l'œuvre à des côtes internationales. Certainement, pour que le livre touche à sa finalité, le rôle tout à fait nécessaire d'un public-lecteur connaisseur de la langue dans laquelle on écrit ou l'on traduit est indéniable.

Dans le processus dynamique de toute traduction, la phase de restitution de sens a une importance capitale. Au cas du texte théologique, cette phase va de pair avec celle du transfert de l'esprit de l'auteur sur le lecteur. C'est au *traducteur chrétien*, plus précisément à Marinela Bojin, que revient l'honneur d'être le passeur entre l'Esprit de Dieu, qui a inspiré l'auteur et qui Seul confère du sens et de l'éclat à la parole et l'esprit de l'homme, lequel, en tant que récepteur, s'ouvre à l'Esprit divin inspirateur.

La traductrice a opté en général pour la *traduction interprétative*, pour la réécriture en roumain de l'énoncé français, en tenant compte lors du choix des mots tant des compléments cognitifs du lecteur ciblé, que de l'émotion provoquée par certains équivalents dans la langue maternelle. Elle s'est évertuée à rendre le texte le plus idiomatique possible, sans se cantonner pourtant dans les mots ou dans la syntaxe typiquement française. Loin de prendre en compte seule la langue de départ, il est évident qu'elle a intégré dans la compréhension du texte des connaissances extralinguistiques, en faisant preuve de compétences principalement théologiques. Son bagage cognitif – langagier et encyclopédique – est significatif. Au service de la Vérité absolue, tout comme J.-C. Larchet, la traductrice n'a pas cédé à la tentation d'absolutiser le conventionnalisme de la langue théologique, car son but précis a été de garder *l'unité de sens et d'esprit* pour que le lecteur reçoive le message inaltéré et, par suite, pour qu'il l'applique correctement dans sa vie.

Faute de *la foi* fondée sur la vérité unique et imbattable et ancrée par la prière dans *l'amour* du Verbe incarné, crucifié et ressuscité, le discours théologique se ressemble à un enfant né prématurément ou en train de mourir, n'ayant pas la chance de survivre ou de vivre réellement, car il se trouve dans l'impossibilité de porter du fruit viable aussi longtemps que la certitude – « le cœur » de la foi – n'a pas commencé ou a cessé de battre.

²⁸Ioan C. Teșu, http://teologiesiviata.ro/sites/default/files/articol/pdf/2012/04/29_recenzii.pdf; « Lorsqu'il s'agit d'ouvrages si importants et abordant une problématique tellement actuelle, on place d'habitude sur un plan secondaire le rôle du traducteur, en raison de l'importance des enseignements présentées par l'auteur. Mais cette chose est inadmissible, vu que la traductrice de l'ouvrage, Marinela Bojin, s'avère encore une fois non seulement une manieuse inspirée de la langue française et roumaine, mais aussi une aimante de beau spirituel. Si par la traduction de l'ouvrage *Thérapeutique des maladies spirituelles*, probablement le livre le plus significatif du théologien français, après son inédite thèse de doctorat *La divinisation de l'homme selon Saint Maxime le Confesseur*, Marinela Bojin nous a fait don d'un ouvrage „dans la langue des anciennes homélies”, cette fois-ci elle met devant nos âmes un ouvrage d'une tenue scientifique, linguistique et spirituelle particulière, chose pour laquelle elle est digne de l'appréciation du lecteur roumain » – notre trad. fr.

Le géant Jean-Claude Larchet et sa traductrice « sur mesure » Marinela Bojin représentent deux répliques vivantes à l'agonie de tout discours où l'on parle de Dieu et de Sa loi sans même croire à Lui. Voilà donc deux modèles de référence, deux voies à suivre pour les jeunes chercheurs à la quête de la meilleure modalité de multiplication du talent reçu et désireux de sauver le monde par la beauté de leur mission !

BIBLIOGRAPHY

- La Bible TOB (Traduction Œcuménique de la Bible)*, traduite en français sur les textes originaux hébreu et grec, Paris, Alliance Biblique Universelle – Le Cerf, nouvelle édition revue 1988.
- ****Atelier de traduction*, n° 9, Dossier : La traduction du langage religieux (I), Actes du Colloque international « *La traduction du langage religieux en tant que dialogue interculturel et interconfessionnel* » 11-13 juillet 2008, Ed. Universităţii Suceava, 2008.
- Codrescu, Răzvan, *Occidentali convertiţi la Ortodoxie. Drumuri spre adevăr*, 2e éd., coll. « Orientale lumen », Ed. Lumea Credinţei, Bucureşti, 2012.
- ****DEX Dicţionarul explicativ al limbii române*, 2e édition, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998.
- Dumas, Felicia, *Dictionnaire bilingue de termes religieux orthodoxes*, vol. 1, Français-Roumain; *Dicţionar de termeni religioşi ortodocşi*, vol. 2, Român-Francez, Éd. Doxologia, Iaşi, 2010.
- Guţu, Ana, *Introduction à la traductologie française : Support didactique à l'intention des étudiants en filière traduction*, Éd. de l'Université Libre Internationale de Moldova, Chişinău, 2008.
- Lederer, Marianne, *La traduction aujourd'hui. Le modèle interprétatif*, Lettres Modernes Minard, Paris, 1994.
- Mavrodin, Irina, *Despre traducere literal şi în toate sensurile*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 2006.
- Idem, *Convorbiri cu Al. Deşliu*, Ed. Pallas Athena, Focşani, 2004.
- Mourral, Isabelle et Millet, Louis, *Petite encyclopédie philosophique*, Éd. Universitaires et Éd. Mame, Belgique, 1993.
- Papadopoulou, Stilianou G., *Teologie şi limbă*, trad. Constantin Băjău, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2007.
- Seleskovitch, Danica et Lederer, Marianne, *Interpréter pour traduire*, coll. « Traductologie », Ed. Publications de la Sorbonne, Didier Erudition, 1993.
- ****Vocabulaire théologique orthodoxe*, Éd. du Cerf, Paris, 1985.

Corpus de textes :

- Larchet, Jean-Claude, *Pour une éthique de la procréation. Eléments d'anthropologie patristique*, Éd. du Cerf, Paris, 1998
- Idem, *Etica procreaţiei în învăţătura Sfinţilor Părinţi*, trad. Marinela Bojin, Ed. Sofia, Bucureşti, 2003.
- Idem, *Dieu ne veut pas la souffrance des hommes*, Éd. du Cerf, Paris, 1998.
- Idem, *Dumnezeu nu vrea suferinţa omului*, trad. Marinela Bojin, Ed. Sofia, Bucureşti, 2008.

Sitographie :

Ladmiral, Jean-René, Le „salto mortale” de la déverbalisation,
<http://www.erudit.org/revue/meta/2005/v50/n2/010994ar.html>
Teșu, Ioan C., http://teologiesiviata.ro/sites/default/files/articol/pdf/2012/04/29_recenzii.pdf

THE LINGUISTIC CALQUE AS A MODERN MEAN OF ENRICHING THE PERSIAN LANGUAGE

Irina Erhan

PhD Student, The National School of Political Sciences and Public
Administration

Abstract: This article will explore the narrative of Arab diplomacy in terms of adapting its values to the Western cultural patterns, which have often been the source of the unpardonable drifts of westernised Arab intellectuals accused of acculturation.

Our analysis provides an understanding of how these Western values have transformed the Muslim diplomacy, because many Arab diplomats, trained in the Western world, have adopted a modern speech and a distinctive attitude, considered more effective in achieving national interest, but with linguistic, religious and identity culture consequences.

With a particular focus on how Islam and the Arabic language tend to be moral and intellectual weapons against the Western cultural invasion and as tools for recovering the lost identity, this article will examine the consequences of the Arab-Islamic world's trajectory from the colonial status to the nation-state. The territory of Islam now appears to be marked by Western hostility and ideologies, as well as by diplomatic strategies dictated by the precise interests of each Arab state.

In the research activity, we will appeal to an analytical approach to the Arab diplomacy, integrating the main concepts and theories of the Arab diplomatic discourse and highlighting how the Arab diplomacy has adopted rules incompatible with religion, with the desire of aligning itself to the Western diplomatic model.

Keywords: culture, Arab diplomacy, Muslim territory, etiquette, islam

Introducere

Prezentul articol își propune analiza manierei în care diplomația arabă a adoptat modele exogene, abandonând regulile și interesele islamului, cu consecințe în planul îndepărtării de religie, și supunându-se necondiționat direcțiilor politice occidentale, care au atras convenții și tratate politice în dezavantajul lumii arabe.

În cadrul documentării științifice, am recurs la literatura de specialitate, la lucrările consacrate ale unor islamologi și orientaliști, precum "La diplomatie en terre d'Islam" a lui Abdelaziz Mohamed Riziki, care tratează istoria relațiilor diplomatice dintre teritoriul islamului și celelalte entități politico-militare. Studiul lui Abdelaziz Mohamed Riziki oferă o perspectivă analitică și critică asupra diplomației arabe, făcute de un autor arab, dar care a recurs, în analiza sa, la metoda critică, specifică școlilor occidentale de analiză. De asemenea, nu au fost neglijate lucrarea "A la mémoire du Prophète arabe" a lui Michel Aflak, care aduce în prim-plan emergența figurii intelectualului arab, intim legat de contextul sociopolitic arab și animat de dorința de a fi un purtător de cuvânt liber al năzuințelor naționaliste arabe.

Pe de altă parte, în secolul al XIX-lea, din cauza procesului de colonizare, un anumit tip de mimetism a favorizat înclinația către comportamente sociale și culturale occidentale și către o poluare și forțare a capitalului cultural, acestea producând metamorfoze în planul tradițiilor și cutumelor locale. Depășind izolarea autoimpusă în granițele Cuvântului lui Dumnezeu și formele tradiționale ale civilizației Orientului Apropiat, lumea arabo-islamică a trecut la asimilarea rapidă a fenomenelor culturale occidentale, înțeleasă ca instrument de modernizare, intelectualii musulmani formați în Occident începând să perceapă religia ca sursă de alienare, care pune stăpânire pe spirit și căruia nu îi mai permite să evolueze.

Astfel, pe fondul divizării și transformării în simple colectivități locale, odată cu secolul al XIX-lea, națiunea arabă a pierdut drepturile de a se implica în activitatea diplomatică, puterile coloniale europene confiscând relațiile diplomatice arabe și impunând popoarelor dominate propriile referințe culturale, religioase, economice și politice.

Secolul XX a adus cu sine noi mutații în plan ideologic, Orientul Mijlociu devenind un areal al crizelor sistemice care au condus la fragilizarea și fragmentarea regiunii. Miză a Războiului Rece, lumea arabo-islamică a devenit zonă de interes și influență a marilor puteri, care au reușit să înăbușe orice tentativă de renaștere temporară a visului unității arabe și a nealinierii. În această ecuație,

Procesul de decolonizare aduce cu sine emanciparea politică, socială și economică, care motivează curentul naționalist să remodeleze profilul politic și cultural al societății arabo-islamice. Prevalându-se de apartenența la religia creștină, Michel Aflaq tratează islamul ca esență și suflet al unității lumii arabe, ca "cea mai bună expresie a dorinței de eternitate și universalitate a națiunii arabe", militând pentru abandonul stagnării și decadentei impuse de Occident pentru că "există un divorț între gândire și acțiuni, între limbă și inimă" și pentru ca "sângele nostru nobil și glorios să curgă din nou în vinele noastre". (Aflak, 2013)

De asemenea, pe fondul conflictelor din ce în ce mai numeroase între țările arabe însele, dar și cu cele nonmusulmane, servilismul în fața Occidentului a devenit o constantă a diplomației statelor arabe, acestea negociind acorduri în propria defavoare și creând organisme și entități juridice după modelul occidental.

Contexte sociopolitice în spațiul islamic în secolul al XIX-lea și perioada colonială

Secolul XIX este marcat definitiv de hegemonia Occidentului în Imperiul Otoman, impactul economic și militar al Europei, dublat de crizele profunde care au marcat Imperiul Otoman și teritoriile arabe înglobate, conducând la o transformare radicală și deschizând o nouă eră în propria istorie, inclusiv în diplomație, puterea musulmană devenind dependentă de continentul european odată cu recunoașterea superiorității Vestului, în decursul secolului al XIX-lea.

Odată cu secolul al XIX-lea, ruptura diplomației arabe de islam a devenit evidentă, din cauza diverselor forme de occidentalizare și a manierei insidioase a țărilor occidentale de a se infiltra în teritoriul islamului prin activități comerciale promovate de agenții consulari, al căror rol era, în realitate, de a destabiliza și submina zonele în care erau acreditați. (Riziki, 2005: 279)

Impulsionat de capitulații și de reformele „*Tanzîmât*”¹, care impun laicizarea sistemului juridic și occidentalizarea regimului politic și social, naționalismul arab ia naștere pe fondul contestării administrației otomane, fragilizată de dezvoltarea națiunilor europene. Apare astfel

¹ În traducere, "reorganizări, reforme" (cf Wehr, 1980: p. 978), acesta (1839 - 1876) sunt consecința ingerințelor insistente ale occidentalilor, care s-au soldat cu o serie de reforme la toate nivelurile societății, inclusiv cu apariția (1840) a unui nou Cod Penal de inspirație franceză.

sentimentul "recunoașterii mândriei arabe" care dă naștere acestui proto-naționalism arab, animată, cu precădere, de burghezia și intelectualitatea creștină.

În timpul perioadei coloniale, teritoriile arabe și-au pierdut dreptul de a avea propria reprezentare în relațiile internaționale, întrucât o colonie nu beneficiază de personalitate internațională și nici nu are un ministru al afacerilor externe, reprezentarea internațională a coloniei fiind asigurată de către statul colonizator. (Riziki, 2005: 301)

În coloniile sale, Marea Britanie a acționat în același mod, niciuna dintre acestea neavând dreptul la reprezentare diplomatică, toate prerogativele fiind preluate de către Londra. Un caz singular l-a reprezentat Egiptul, care, deși ocupat de armatele britanice, nu a fost transformat în colonie, ci a continuat să fie o provincie a Imperiului Otoman, chiar dacă autoritățile de la Istanbul nu au deținut nicio influență asupra provinciei. Dinastia lui *Muhammad 'Alî*² a rămas în fruntea Egiptului, în calitate de vicerege, însă sediul unei misiuni diplomatice la Cairo se numea „agenție”, iar ambasadorul era „ministru”. (Brusanowski, 2009: 198)

Colonialismul a reprezentat un obstacol în participarea majorității statelor musulmane la crearea Organizației Națiunilor Unite și a dreptului internațional, nicio țară sau entitate statală arabă absentând de la Convenția de la Havana, din anul 1928, în cadrul căreia au fost elaborate regulile diplomației și reper fundamental în domeniul instituirii relațiilor internaționale.

Tentative de aliniere a statelor arabe la modelul diplomatic occidental

Odată cu dobândirea independenței, țările arabe nu au fost capabile să se debaraseze de mentalitatea și principiile coloniale, anumite aspecte ale acestei influențe³ fiind în contradicție totală cu regulile islamului, iar, în absența unei voințe politice reale, cancelariile arabe s-au aliniat la modelul diplomatic promovat de fostele puteri coloniale, fără a-l adapta la contextul islamic local.

În prezent, țările arabe recurg la un acord sau „*agreement*” în momentul în care numesc sau primesc diplomați, chiar și arabi, în conformitate cu Convenția de la Havana și prin Convenția de la Viena, din anul 1961, deși un astfel de formalism nu s-a aplicat niciodată în teritoriile islamului clasic. Însă dreptul internațional modern prevede ca acreditarea diplomatului străin să poată fi respinsă fără ca statul acreditar să-și motiveze decizia. Cancelariile arabe pot refuza anumiți diplomați străini din motive religioase sau din considerente politice, chiar dacă această decizie contravine preceptelor *Sunna*, un exemplu fiind Arabia Saudită, care, în anul 1968, a refuzat să accepte numirea lui Horace Philips ca ambasador al Marii Britanii la Jeddah, sub pretextul că era evreu. (www.telegraph.co.uk)

Pe de altă parte, ambasaderele statelor arabe nu se mai raportează la apărarea islamului, ci la activitățile stipulate și definite în Convenția de la Viena, din anul 1961, or referirile la reglementările islamice absentează din articolele Convenției, iar, în prezent, orice tendință de a face trimitere la islam este considerată de Occident drept o derivă în favoarea terorismului internațional. Diplomatul arab nu mai reprezintă „*Umma*” ci statul-națiune sau un suveran.

În ceea ce privește protejarea intereselor arabe, diplomațiile statelor arabe au devenit partizane ale intereselor occidentale în regiune, invazia Kuwaitului de către Irak, în data de 02 august 1990, nefiind soluționată la nivelul comunității arabe, ci la nivel global.

Funcția de informare în diplomație este, deseori, confundată cu spionajul sau cu imixtiunea unor diplomați arabi în afacerile statelor în care sunt acreditați, iar în ceea ce privește

² (1769 – 1849), de origine albaneză, vicerege al Egiptului (1804-1849). Este considerat fondatorul Egiptului modern, pe care a reușit să-l transforme într-o putere regională pe care o vroia succesoare a Imperiului Otoman. (cf Brusanowski, 2009: 198)

³Societatea arabă a preferat să împrumute forme occidentale fără a realiza că imitarea celui alt este inefficientă și duce la alienare

promovarea relațiilor de prietenie între statul acreditant și cel acreditat, se constată și în prezent că există tensiuni chiar la nivelul comunității arabe, Siria și Libanul nu au avut relații diplomatice până în luna decembrie 2008, când a fost deschisă prima ambasadă a Siriei la Beirut, conducerea misiunii diplomatice fiind asigurată de prim-secretarul Ambasadei.

Statutul acordat diplomaților arabi este cel instituit de Convenția de la Viena, din anul 1961, și de dreptul internațional occidental, pe când în islamul clasic nu erau fixate distincții între trimiși, aceștia fiind doar mesageri fideli ai mesajului. În actualul drept internațional, imunitatea diplomatică poate fi ridicată în momentul în care beneficiarul este vinovat de un act pedepsit de drept, pe când în diplomația Profetului și a califilor săi imunitatea diplomatică era absolută.

Prin aderarea la Organizația Națiunilor Unite și prin crearea de cadre de negociere calchiate după cele occidentale, statele arabe au preferat să se alinieze la modelul occidental, cu riscul de a încălca anumite principii morale islamice sau de a fi umilite. Începând din anul 1948, de la crearea Statului Israel, și până în prezent, ONU este acuzată, de către lumea arabă, de ostilitate față de islam și partizanat american, deși toate țările arabe sunt membre ONU, dar nu membre permanente în Consiliul de Securitate.

Statele situate în teritoriile islamului au creat cadre de negociere proprii, din dorința de a reinventa organizații comunitare și modele europene de gestionare a relațiilor internaționale, de a inova noi forme locale și regionale de responsabilitate politică, de a promova zone de dezvoltare sau resurse și capacități proprii și de a corespunde aspirațiilor tinerelor state arabe independente de a se elibera de colonialism, de a se constitui într-un factor de echilibru mondial, cu un rol major pe eșichierul internațional, și de a oferi popoarelor arabe un for de consultare. Astfel, au apărut Liga Statelor Arabe, Organizația Conferinței Islamice, Consiliul de Cooperare al Statelor Arabe din Golf și Uniunea Maghrebului Arab.

Influența culturii europene asupra diplomatului arab

În diplomația arabă, fiecare stat a recurs la forme și formule proprii, cele mai multe îndepărtându-se de islamul clasic și imitând pe cel utilizat în cancelariile occidentale. Cele care au fost colonii franceze reproduc modelul de la Champs Elysée, iar cele care au fost colonii britanice preferă să împrumute stilul de la Londra.

Statele arabe își redactează anumite documente diplomatice în limba arabă, iar unele dintre acestea copiază modelul occidental, erijat în referință universal valabilă, însă există documente diplomatice care sunt elaborate în limbile franceză și engleză, într-un stil propriu. (Al-^cādah, 1986: Muqaddima)

Dacă în secolul al VII-lea, conducătorii musulmani copiau modelul protocolului diplomatic practicat în Persia și Bizanț, secole mai târziu, statele arabe au încercat să imite ceremonialul occidental.

Începând cu secolul al XX-lea, protocolul este încredințat unui organism de stat compus din specialiști formați, de cele mai multe ori, în universități occidentale, care au implementat aceeași etichetă și în diplomația islamică. În prezent, o serie de statele arabe preferă protocolul occidental, ale cărui anumite aspecte sunt incompatibile cu islamul, șefi de stat, miniștri și personalități de rang înalt toastând public cupe de băuturi alcoolice sau consumând carne de porc în cadrul unor ceremonii diplomatice din dorința de a se alinia modelului occidental. Chiar dacă alcoolul consumat în public este interzis în statele Golfului Persic, totuși în Qatar, în cadrul reuniunii Organizației Mondiale a Comerțului din anul 2001, miniștrii qatariei au preferat să se afișeze în public, în prezența camerelor de televiziune, ciocnind cupe de șampanie cu invitații occidentali, deși Coranul condamnă consumul de vin și porc:

O, voi ce credeți! Vinul, jocurile de noroc, pietrele înălțate și săgețile de ghicit sunt o întinare și o lucrare a Diavolului. Feriți-vă de ele! (Coran, V: 90)⁴

El v-a oprit pe voi doar de la mortăciune, sânge, carne de porc și ceea ce a fost înjunghiat în numele altuia decât Dumnezeu. [...] (Coran, II: 173)

Arabii alienați cultural sunt descriși, într-o manieră sarcastică, drept „arabo-ricani”, afixul „rican” fiind folosit pentru „american”:

”(...) numeroși arabi vorbesc araba pentru a părea autentici, dar folosesc engleza americană în afaceri pentru a părea mai moderni. Aceștia sunt arabo-ricanii. Hiperactivi și deseori influenți în interiorul comunității noastre, acești redutabili paraziți au irupt în era petrolului. (Riziki, 2005: 294)

După obținerea independenței, statele arabe și-au adaptat valorile la scheme culturale occidentale, chiar dacă au fost atât de contestate chiar și în țara de origine, or acest model a reprezentat, de cele mai multe ori, sursa derivelor impardonabile ale intelectualilor occidentalizați, acuzați de aculturație.

Acești diplomați formați în spațiul occidental au adoptat, de cele mai multe ori, un discurs de „tip modern”, considerat mult mai eficient în realizarea interesului național, și au militat consecvent pentru marginalizarea limbii arabe ca mijloc de comunicare diplomatică și pentru restrângerea valorilor religioase islamice în sfera privată a familiei, conducând, în anumite cazuri, la pierderea propriei identități.

Ignorată și disprețuită în perioada colonială de către Occident, limba arabă a fost tratată cu scepticism de către intelectualii occidentalizați, atitudine care explică astfel producția literară în limba franceză în Algeria, Maroc și Tunisia. Această înrădăcinare a alienării culturale reprezintă principala cauză a rupturii dintre islam și diplomația statelor arabe, situație inexplicabilă într-un teritoriu care dispune de valori susceptibile a-i servi drept armă intelectuală și morală împotriva unei invazii culturale occidentale incontrollabile și, de multe ori, distructive.

În această ecuație, islamul ar fi putut juca un rol decisiv de anulare a acestei alinieri culturale, de a se constitui într-o barieră de protecție față de invazia occidentală, în timp ce limba ar fi putut deveni un mijloc defavorizant al tuturor derivelor, indiferent de natura acestora, cu implicații majore asupra diplomației culturale arabe.

Concluzii

Justificată de relația dintre spiritual și temporal, diplomația islamică este produsul moștenirii culturale și religioase a spațiului arab, califii, în dubla lor calitate de garanți ai dogmei și legilor islamice și de instrument de exercitare a autorității, contribuind decisiv la consolidarea diplomației islamice prin continuarea operei Profetului și prin plasarea factorului religios în centrul diplomației.

Secolul al XIX-lea a reprezentat, pentru teritoriul islamului, etapa derutei și a profundelor contradicții, ca urmare a colonizării și dominației, cu consecințe nefaste durabile asupra diplomației statelor arabe, care a implicat aplicarea unor norme incompatibile cu religia, din dorința de a se alinia la modelul diplomatic occidental.

După obținerea independenței, statele arabo-islamice au promovat o diplomație formată din decizii și acțiuni a căror comprehensiune nu se raporta la islam, iar, pe fondul conflictelor din ce în ce mai numeroase între țările arabe însele, dar și cu cele nonmusulmane, servilismul în fața Occidentului a devenit o constantă a diplomației statelor arabe, acestea negociind acorduri în propria defavoare.

⁴Pentru traducerea versetelor coranice am folosit Coranul în traducerea profesorului George Grigore

Diplomația arabă trebuie studiată din perspectiva relației dintre regulile islamului și dreptul internațional impus de Națiunile Unite, dat fiind că există percepții diferite asupra înțelegerii conceptelor de „suveranitate”, „etichetă” sau a binomului „stat - religie”.

BIBLIOGRAPHY

1. ***2003. *Coranul* (traducere: George Grigore). Istanbul: Çağrı Yayınları.
2. Aflak, Michel. (2013). *A la mémoire du Prophète arabe*. Paris: Ellipses
3. Riziki, Abdelaziz Mohamed. 2005. *La diplomatie en terre d'Islam*. Paris: L'Harmattan
4. Brusanowski, Paul. 2009. *Religie și stat în Islam*. București: Herald
5. Fawq Al-‘ādah, Samūhī. 1986. *A Dictionary of Diplomacy and International Affairs. English – French – Arabic*. Librairie Du Liban: Beirut
6. Wehr, Hans. 1980. *A Dictionary of Modern Written Arabic* (editor: J. Milton Cowan). Londra: MacDonald & Evans Ltd.
7. ***The Telegraph. *Sir Horace Phillips*. 26.03.2004. regăsit la adresa web <http://www.telegraph.co.uk/news/obituaries/1457733/Sir-Horace-Phillips.html>

THE PRESENT PERFECT TENSE CONTRASTED TO THE PAST SIMPLE TENSE

Elena Mărăscu

Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: The similarities between present perfect and past simple tense determine students to make confusion between them. If we think strictly in term of time both present perfect and past simple places the events prior to the moment of speaking on the timeline. In other words they both give a retrospective view on the events; but with the present perfect is not so much about the time.

The past simple creates a retrospective axis of orientation, the past axis, having no connection to the present; it is viewed as separated from the present. The present perfect is a subtle retrospective aspect instead; on the timeline it is placed prior to the moment of speaking (as the past simple is) but it has connections with the present; it views the action as either occurring in a time-frame leading up to the speech time (or around the moment of speaking) , or implies a current relevance.

Keywords: Present Perfect, Past Simple, tense, contrast, confusion.

There are major differences between Present Perfect Tense and Past Simple Tense, and these may be considered as being in the placement of the event on the timeline and subsequently in the nature of event.

To take them step by step we may say firstly that the opposition between past simple and present perfect is identified/non-identified time. To say this in another way, we may assert that although both tenses place the actions or events prior to the moment of speaking on the axis of orientation; the past simple refers to identified time in the past while the present perfect refers to unidentified time in the past. To refer to identified time in the past means that the event is located at a specific time in the past (the past simple is deictic) even though it is not expressed explicitly; the speaker thinks about a certain time or moment in the past only.

Opposite to this is the present perfect; referring to an unidentified time in the past means that the event isn't located at a specific time (non-deictic)- although in the past- but relates to present (within the extended now); so that the speaker thinks about past and present connected. For example sentences like 1 and 2 below may create confusion among students:

1. Sarah joined to the Youth League. I spoke to Sophia.
2. Sarah has joined to the Youth League. I have spoken to Sophia.

Some students might ask what accounts for the differences between them. Although the use of tenses is not always accepted without time reference, even so, from the first sentence we draw the conclusion that the event took place with a certain occasion or at a definite moment in the past while in the second sentence we may conclude that the event took place within the extended now and the speaker wants to refer to the anteriority of the event rather than to the actual time at which the event took place. With the examples as above or other similar to them would be difficult for some foreign language learners to feel the real meaning of the sentences and the differences between them. Therefore the use of time adjuncts would help students

determine easily whether to use the past simple or the present perfect as they know that the use of specific past time adverbials (yesterday, last week/month..., two/three...hours /weeks... ago, last May, in 1999, at Christmas, at 6 o'clock, etc.) makes the past tense obligatory, and the use of indefinite time adjuncts (recently, lately, already, yet, just, etc.) implies the use of present perfect. Thus sentences like these:

1. Sarah joined to the Youth League last week. I spoke to Sophia two hours ago.
2. Sarah has just joined to the Youth League. I have just spoken to Sophia.

would better argue identified-unidentified opposition for the students.

Sometimes, even if there isn't any specific past time adverbial present, to mention the place where the action happened would help students in identifying tenses. Thus in sentence like this *I spoke to Sophia at the Conference*; the student would set in his mind the time when the Conference held and he would know that time was unique (in a similar way we may have *Sarah joined to the Youth League at their meeting*).

Or, there are situations when the use of the past simple or present perfect is implied by the context as follow:

1. a. What time did you visit Ralph? b. Have you visited Ralph?
2. a. What time did you finish your homework? b. Have you finished your homework?
3. a. When did they arrive? b. Have they arrived?

In sentences like 1a, 2a and 3a the definite time is implied by the adverbs; because adverbs like these require a specific time when the events happened. However the adverb "when" can accompany the present perfect tense in subordinate clause of time with future reference (future perfect) and it doesn't implied a specified time: I'll send you a copy when I have finished it.

Another example of the opposition between the two tenses is the remoteness of the event -with a frame time which extends up to now implied by the contexts. This can be seen in the following examples:

1. a. Whitney Houston released many albums. b. Enrique Iglesias has released many albums.

The difference between the two sentences is that the singer in the first sentence is dead; so her life span is over while the singer in the second sentence is still alive; and this opposition requires the use of past simple and respectively present perfect .But even if Whitney Houston is dead we can say that: Millions of people have listened to W. Houston's songs (There are certainly many people from all over the world.) In the opposition above the two values compared are those of neutral past and perfect of persistence. An apparently similar example is the following: *Jonathan worked as a teacher all his life./ Jonathan has worked as a teacher all his life*. I said apparently because with the first sentence it doesn't necessarily mean that Jonathan's life span is over; it may also imply that Jonathan is retired. It is not the case with the second sentence that implies that Jonathan has changed his job but he may return to his old job anytime. However we can draw the conclusion that if the time frame is over, we use past simple tense; otherwise we use present perfect tense. Some time adjuncts accompany the present perfect tense to refer to a period of time that is still open at the speech time, but they can also be used with the past simple tense in which case the period of time is considered as being closed. Let us argue with the following examples:

- 1.a. Did you see Lauren today? b. Have you seen Lauren today?
- 2.a. Temperatures dropped dramatically this winter. b. Temperatures have dropped dramatically this winter.
- 3.a. The sale of the tickets for Scorpions' concert increased in March. b. The sale of the tickets for Scorpions' concert has increased in March.

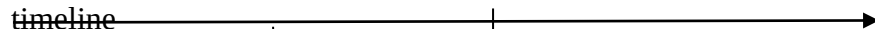
In sentences 1a, 2a the speaker places himself at the end of the day, winter; so today, this winter are considered as finished. It is not the case in sentences 1b, 2b when the speaker is probably placed at the beginning or middle of the period in each case, so there is enough time that things go on; the period is open in other words. The situation is similar in sentences 3a and 3b to those described above, but besides this we may find ourselves in the impossibility to buy tickets (if there isn't any ticket left) even at the middle or why not at the beginning of the period; in that case the period is considered as being closed as there aren't any tickets.

Another difference between past simple tense and present perfect is that the event is disconnected from the moment of speaking in the case of past simple while the event has current relevance in the case of present perfect. By current relevance we understand that the event referred to is connected to the moment of speaking in that either it has a relevance or result in the present or it is still important to the speech time; so our attention is shifted from event itself to its consequences. In terms of current relevance one important question arises: how can we decide what is relevant and what is not relevant? To answer the question we may consider the following example to clarify what relevance does imply: *Maria has bought a new car*. This sentence and others similar to it should determine students think twice; they should look for the real meaning of the sentence and for the circumstances in which it is uttered. So, (because there are two possibilities) the students may ask themselves what accounts for this sentence to be taken as having current relevance. If this Maria's new car is displayed at the moment of speaking, so that we can see it; it is clearly a relevant situation. Or it may have implication like this: *Maria has bought a new car. She won't go by bus from now on*; in which case the effect of the fact that she has bought a new car is that she will go by car to and fro and not by bus. Otherwise, if neither is implied, there is no relevance; it just points to the anteriority of the event - the perfect of recent past - and we found out that recent past does not necessarily imply current relevance. The same action can be reported by the past if it happened with a certain occasion: *Maria bought a new car from the car factory*. In this case the speaker reports the sentence in the past because he thinks at that time when she was at the car factory.

Like English tense, Romanian tense represents the moment when the action takes place. If we place the "now" moment on the timeline representing Prezent, we can either move from this point backwards to Trecut or forwards to Viitor. Prezent, Trecut and Viitor are Romanian basic tenses corresponding to Present, Past and Future. But besides these, there are nuances of these tenses. Because Romanian tenses corresponding to present perfect and past tense are timpuri trecute (past tenses), I'll insist in this sub-chapter on these tenses. Perfect compus, perfect simplu, imperfect and mai mult ca perfect are Romanian past tenses. Mai mult ca perfectul is the corresponding tense to past perfect in English so, the equivalent tenses in Romanian for past simple and present perfect in English are perfect compus, perfect simplu, imperfect and present in case of present perfect with "for" and "since". The origin of Romanian language is Latin, and "perfect" in Romanian comes from Latin "perfectus" and means finished, completed. So, by definition perfect compus and perfect simplu express finished actions while imperfect expresses unfinished actions.

Perfect compus

Perfect compus is used to express an action that happened and finished in the past; it is perceived as a remote tense. On the timeline is behind the present and is usually accompanied by "ieri" (yesterday), "ieri seara/ de dimineata..." (yesterday evening/morning...), "saptamana trecuta" (last week), "luna trecuta" (last month), "anul trecut" (last year), "Joia trecuta" (last Thursday), "acum doua/ trei... zile/ saptamani..." (two/three... days/weeks... ago), "in 1999" (in 1999), etc.

Perfect compus
 timeline

Am terminat proiectul ieri. (I finished the project yesterday.)

A anunat-o, dar n-a venit la conferinta. (He informed her, but she *didn't* come at the conference.)

So, the distinctive mark for perfect compus is the auxiliary “have” (“am, ai, a, am, ati, au) which is usually put in front of the main verb, but perfectul compus may appear in inverted form contrasted with English past simple : *Terminat-am* proiectul ieri.

In its form it resembles with present perfect in English as they both have the auxiliary “have” and participle of the main verb; but in its meaning it corresponds both to past simple and present perfect in English.

Nu l-am vazut de cand a parasit orasul. I haven't seen him since he left the town.

Am spalat masina. (E curata.) I have washed my car.

In Romanian sentence we have *perfect compus*, but the corresponding tenses for it are *present perfect* and *past simple* in English.

This tense has almost the same meaning with English past simple and it is mainly used in narratives:

“*S-a dus singura sa mi-l aduca. A venit, mi-a pus paharul pe masa. Dupa aceea a soptit:...*”

(Mihail Sadoveanu, “Creanga de Aur”)

“*She left herself to bring it to me. She came back, put the glass on the table for me. After that she whispered:...*”

“*Cind Maria si-a scos broboada, s-a descatusat din strinsoare un nimb de aur care era parul, si-am avut inca un indemn sa cred ca pogorise din ceruri.*”

(Radu Tudoran, “Casa Domnului Alcibiade”)

“*When Maria took off her handkerchief, it unfettered from pressure a golden halo which was her hair, and I had one more impulse to think that she had gone down from Heavens.*”

“*Acum citeva zile m-am intilnit cu fiul cel mare al lui Lica. I-am spus ca planul cel mare al lui Szentessy a fost al unui singur om. Nu m-a crezut.*”

(Francisc Munteanu, “A venit un om”)

“*Two days ago I met Lica's eldest son. I told him that Szentessy's greatest plan had been of a single man. He didn't believe me.*”

In literature the perfect compus is used in dialogue in order to evoke the conversation in a better way:

-*Draga mea, tu ai avut incredere in mine si m-ai ajutat, de aceea cand m-ai chemat, eu am venit.*

-*My dear, you trusted in me and helped me, that is why I came when you asked me to.*

Other values of the perfect compus

Yet, the problem arises because perfect compus in the Romanian language can acquire other values, especially in spoken language. It can be used with adverbials that generally indicate present actions but the context more than the adverbials requires the use of past tense.

Acuma, chiar c-am plecat. (I really left now.)

-*Nu mai vorbi!* (- Stop talking!

-*Am tacut, am tacut.* -I stopped talking, stopped talking)

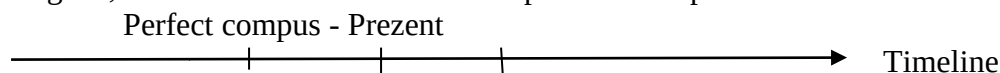
Sometimes the perfect compus in Romanian can accept adverbials specific to future actions such as “*deseara*”, “*dupa amiaza*” in order to express the speaker's certitude regarding an action which has been planned in advance thus acquiring a future shape: *Dupa amiaza am si plecat.* This action is considered so well-planned that the speaker considers that nothing can prevent it from happening. This makes the speaker to consider it as completed even if in reality it hasn't

taken place. In this case the time is provided by the adverbial and not by the form of the verb. This specific characteristic of the perfect compus in Romanian language corresponds to present continuous (future value) in English language; there isn't any past correspondent for this characteristic in English.

I am leaving in the afternoon. – this sentence emphasizes that the action is planned in advance.

Perfect simplu

It is used to express an action that happened and finished in the past and it is perceived as closer to the moment of speaking. In a way, of that of meaning it corresponds to present perfect in English, and on the timeline it is one step behind the present.

Perfect simplu

Perfectul simplu is used in speaking by people from some districts of the country(South-West) to express a past action that finished before the moment of speaking or the time span extends during the current day(as it was said above it corresponds to present perfect in English).

Vorbii cu Maria -I have spoken to Mary.

Il intalnii pe Romeo azi. - I have met Romeo today

Ma trezii de vreme azi .- I have waken up early today.

The perfect simplu was replaced by the perfect compus by people from the rest of the country. In written language it is used by writers from all over the country to express a finished past action not a recent past action. In this case, it is used with adverbials specific to perfect compus; “a doua zi”, “peurma”, “apoi”, “deodata”, ‘ tarziu”, etc.

“ A doua zi, hotarit sa ajunga la un rezultat, porni spre casa lui Cringas. “

(FranciscMunteanu, “A Venit un om”)

The past simple tense renders perfectly this action in English.

“The next day, determined to come to an end, he walked to Cringas’.”

Perfect simplu is used as a tense of narratives and there is no correspondent in English for perfect simplu except past simple tense which can successfully be used , and the effect is as strong in English as it is in Romanian.

“Cind ajunse in dreptul portitei de lemn, deschise cu piciorul, fara sa scoata mina din buzunar. Urca scarile cerdacului, tropaind tare sa-l auda cei din casa. Spre mirarea lui, nu-i iesi nimeni in intimpinare. Intra in bucatarie, dar nici aici nu era nimeni. Iesii iar in cerdac, si atunci, ...”

(FranciscMunteanu, “ A venit un om”)

“When he arrived in front of the wooden gate, he opened it with his foot, without taking hand out from his pocket. He climbed the stairs of the veranda, tramping loudly to be heard by people in the house. To his surprise, nobody welcomed him. He came into the kitchen, but nobody was there. I went out to the veranda, and just then....”

“ Preasfintitul episcop saluta pe moarta si ramase la capataiul ei, cu ochii pe jumatate inchisi, soptind o rugaciune pentru sufletul care trecea la judecata. Breb se opri in partea cealalta, la picioare, ca sa poata privi drept pe zeita adormita.”

(Mihail Sadoveanu, “Creanga de Aur”)

“The Holy Bishop said good-bye to the dead woman and stood by her, with half closed eyes, whispering a prayer for the soul that was going to the Judgement Day. Breb stopped on the other side, at her feet, so he could see directly the sleeping goddess.”

The perfect simplu is frequently used to introduce in the narrative a character's retort or to begin a dialogue.

“ Goldis se infurie.

-Unde-i cheia?

-De unde sa stiueu? raspunse cu glas moale grajdarul.”

“—Prostii, -dadu Varzaru din mina,....

- Ce prostii? Se rasti un taran scund si indesar, cu mustatile negre."

(Francisc Munteanu, “A venit un om”)

“Goldish got angry.

-Where's the key?

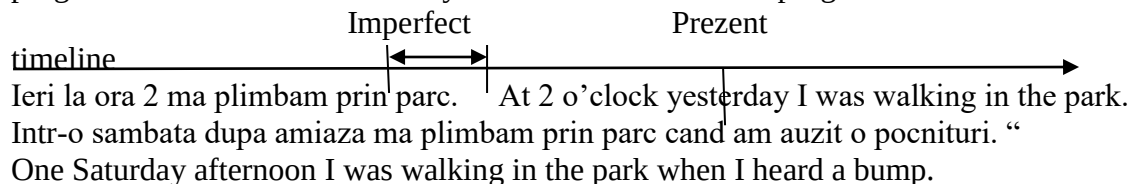
-How should I know? answered softly the stable man."

“- Nonsense, - Varzaru shook his hand, ...

-What nonsense? shouted out loudly a fat and short peasant with black moustache.”

Imperfect

It is generally used to express a durative action in the past. It is generally used –but not always– with adverbs such as: “ ieri pe vremea asta”, “ luna trecuta la ora 6 seara”, din cand in cand”, etc. or it’s followed by a clause with a past verb. The English correspondent of imperfect is past progressive tense which accurately renders an action in full progress.

Imperfect is used to express repetitive actions in the past whenever it meets in context an adverb denoting repetition. The emphasis is not on the duration of the action as it usually happens with imperfect, but on the action itself which happens more than once in a given interval in the past, thus corresponding to past simple in English.

De la o vreme purta doar pantaloni negri si bluza rosie. For a while she wore only black trousers and red blouse.

The imperfect is sometimes used in children's language when they play different games thus passing from reality to fiction, having a present value.

Eu eram mama si tu erai tata. I was the mother and you were the father.

Imperfect can acquire a perfect value and it's used in lyrical ballads.

“Mesterii grabea, Sfarile-ntindea, Locu masura, Santuri largi sapa, (VasileAlecsandri, “ Mesterul Manole”)	“ The craftsmen worked hardly, Stretched ropes tightly, Measured out the place, Dug out deep ditches,

BIBLIOGRAPHY

1. Alexander L.G., *Longman Advanced Grammar*, Longman, 1995
2. Farrington Olivia, *Essential English- Dificultari si capcane ale limbii engleze*, Ed. Teora, Bucuresti, 1998
3. Murphy R, *English in use*, ELOD, 1992
4. Turton Nigel, *ABC of Common Grammatical Errors*, Ed. Macmillan, 2001
5. Harmer J, *The Practice of English Language Teaching*, Longman, London and NY, 1991

MARKETING: SPECIALIZED VOCABULARY OF ENGLISH ORIGIN

Simona Redeuş

Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: This paper is intended to present the influence that English has had over the specialized terminology from the field of marketing. During its evolution, the terms of English origin related to marketing from the Romanian vocabulary have constantly adapted phonetically and orthographically to Romanian, sometimes existing in language the English term as well as its Romanian equivalent. At the end of the paper we have included a list of terms borrowed from English, their definition, their corresponding Romanian terms and examples of use taken from the Romanian mass-media.

Keywords: anglicisms, borrowing, vocabulary, marketing

Introducere

Articolul de față a pornit de la ideea lui A. Meillet¹ că vocabularul unei limbi este foarte schimbător și asimilează numeroase cuvinte noi, adesea numărul cuvintelor preluate depășind numărul cuvintelor indigene. Având în vedere invazia constantă de termeni noi de origine engleză din toate domeniile din ultimii ani, un asemenea articol este foarte oportun și actual. Domeniul marketingului ne oferă posibilitatea de a identifica o multitudine de exemple din mass-media pentru a ilustra afirmațiile teoretice.

Înainte de a analiza marketingul din perspectivă lingvistică, se cuvine a face câteva remarci cu privire la apariția și dezvoltarea acestei științe economice. Marketingul, ca și știință din domeniul economic a apărut în România la începutul anilor '70 prin înființarea în 1971 a primei asociații de marketing din țările socialiste afiliată la o organizație internațională, în același an organizându-se și Conferința Internațională de Marketing de la Timișoara, în 1971 și apoi în 1974, Congresul Internațional de Marketing de la București. În perioada anilor '70 și '80 activitatea în domeniul marketingului în România era limitată atât din punct de vedere teoretic cât și practic, limitarea fiind determinată de condițiile politice, sociale, economice existente.

După scurta prezentare a evoluției acestei științe pe cât de nouă, pe atât de utilă unei economii angajate în fluxul concurenței generate de economia de piață, nu ne vom opri asupra prezentării principiilor, legilor, strategiilor, tehnicilor de marketing, tema lucrării fiind alta. Menționăm doar că marketingul a devenit de sine stătător în cadrul științelor care au ca obiect de studiu economia, în general, și cea a unei țări, în particular. Marketingul este un obiect de studiu prezent în programele analitice ale multor facultăți cu profil economic și a universităților politehnice. Atenția specială acordată acestei științe este determinată de nou creată situație economică.

¹ A. Meillet, *La methode comparative en linguistique comparative*, Oslo, 1925, p.18

Inventată în limba engleză, terminologia marketingului are șansa de a fi ușor accesibilă multora pentru că limba în care a fost creată este o limbă de circulație internațională. Depășind spațiul anglo - american, vocabularul specializat al marketingului vine în contact cu alte limbi naționale, integrându-se mai mult sau mai puțin în ele. Amestecul dintre limbi este înlesnit de factorii sociali și economici actuali, fenomenului lingvistic acordându-i-se tot mai multă atenție. Limbile sunt considerate ca entități, sunt eterogene și variabile, iar schimbările care apar în structurile lor trebuie căutate chiar în această varietate.²

Factorii de ordin socio – economic au influențat structurile lingvistice, ele legându-se unele de altele în intervalul în care se realizează schimbul lingvistic. Relația stabilită, în prezent, între limbile engleză și română este una directă, bazată pe legăturile culturale, economice și politice existente între Marea Britanie și România. În fenomenul de interferență lingvistică, rolul mare revine vorbitorilor bilingvi care încep să introducă în limba țintă (româna) elemente ale limbii sursă (engleza). În cazul limbajului specific marketingului, transferul este realizat pentru că lipsesc noțiunile de specialitate din vocabularul românesc, vorbind în acest caz de un împrumut din necesitate. Răspândirea informațiilor s-a făcut atât pe cale orală cât și scrisă.

Realitățile actuale impun folosirea frecventă a acestui limbaj. Româna, care este limba țintă, s-a dovedit receptivă la acest gen de noutăți lingvistice. Trebuie avut în vedere faptul că cele două limbi sunt diferite din punct de vedere fonologic, morfologic și sintactic, dar vocabularul limbii române este pregătit pentru înregistrarea noului.

Vocabularul de marketing este folosit din ce în ce mai mult de un număr tot mai mare de specialiști, nu neapărat vorbitori de limbă engleză. Dificultățile întâmpinate de aceștia din urmă sunt legate de pronunția corectă a cuvintelor străine. Însușirea corectă a pronunției cuvintelor de origine engleză intrate în limbă este facilitată de dicționarele explicative englezești dar și de cele bilingve.

Unele cuvinte intrate mai de mult timp în limba română s-au adaptat din punct de vedere fonetic și grafic sistemului românesc, spre exemplu:

șalanger (s.m) (în engl. **challenger**< fr. **challengeur**) = concurent, cel ce dispută un loc fruntaș: *Alte 30% sunt deținute de un șalanger, adică de o firmă aspirantă la locul I care luptă pentru îmbunătățirea cotei pe piață* (Ph. Kotler, *Management, Marketing*, Ed. Teora, Buc., 1997, p.478.);

franșiză (s.f.) (în engl. **franchise**<fr. **franchise**) = marjă de toleranță la livrarea mărfurilor, provenită din scurgeri, evaporare etc. precum și din clauza din contractul de asigurare prin care asigurătorul este exonerat, în caz de avarie particulară, în procente variabile, în funcție de perisabilitatea mărfurilor;

mentenanță (s.f.) (în engl. **maintenance**< fr. **maintenance**) = activitate ce constă în menținerea nivelului de performanță al unui produs industrial: *lumea învață și comunică: mentenanță și calitate...* (*Tribuna economică*, 1995, nr. 39, p.16.); *un rol deosebit în eficiența managementului mentenanței îl are programarea...* (*Tribuna economică*, 1995, nr. 45, p. 11).

Există însă și cuvinte care și-au păstrat pronunția din limba de origine dar s-au adaptat grafic, spre exemplu:

stoc (s.n.) (în eng. **stock**, în fr. le **stock**) = stocul reprezintă cantitatea de active materiale și financiare existente la un moment dat într-o unitate: *stocurile de combustibil...* (*Tribuna economică*, 1996, nr. 25, p. 7.); *evidența stocurilor...* (*Tribuna economică*, 1998, nr. 27, p. 9);

feribot (s.n.) (în eng. **ferry-boat**, în fr. le **ferry-boat**) = pod plutitor: *liniile de feribot Constanța – Soci* (Ziua, 1991, nr. 1248, p.4).

²M. Sala, *Limbi în contact*, Ed. E., Buc., 1977, pg.11

În multe cazuri nu există în limba română echivalente pentru cuvintele preluate din limba engleză, încercându-se umplerea acestei lacune lexicale prin folosirea acestor anglicisme. Ele sunt noțiuni care denumesc concepte noi, preluând, parțial sau total, grafia și pronunția din limba de origine. Sensul acestor cuvinte preluate se regăsește fie în dicționarele economice explicative fie în cele bilingve. Atunci când nu există un cuvânt echivalent se folosește o perifrază pentru a se oferi o explicație clară termenilor a căror sens ar mai putea ridica probleme. Spre exemplificare putem avea în vedere noțiunile de **merchandizing** (adaptarea sistemului de servicii ante și post vânzare), **marketing** și **marketer** (comerciant pe piață, vânzător pe piață).

Analiza detaliată a corpusului de cuvinte împrumutate din engleză dovedește că predomină substantivele. Ele devin elemente cheie în jurul cărora gravitează întreaga structură a propoziției; se constituie în grupuri complexe formate din substantive și determinanții lor. Aceștia din urmă sunt formați din două sau mai multe elemente. După topica englezească sunt plasați înaintea substantivului de bază: *simultaneous engineering*, *Visual Management* (*Tribuna economică*, 1995, nr.33, p.34). Traducerea în limba română a acestui tip de sintagme nu ridică probleme prea mari, fiecare element luat în parte are un echivalent românesc.

Grupurile atributive pot fi formate din și mai multe elemente; în varianta englezească ele sunt plasate înaintea substantivului de bază pentru ca în traducere să fie postpoziționate (unul este atribut adjectival și celălalt este nominal, prepozițional); alte exemple sunt: **Total Quality Management** (managementul întregii calități), **Time Based Management** (managementul bazat pe unitate de timp) (*Tribuna economică*, 1995, nr. 33, p.34.), **high profit ventures** (afacere aducătoare de profit), **low quality jobs** (posturi de calitate inferioară).

Sunt preluate grupuri atributive alcătuite din două substantive, unul este atribut substantival genitival sau atribut substantival prepozițional. În textele de specialitate echivalentele românești alternează cu construcțiile străine: **price competition** (con competiția prețurilor), **speech writer** (autorul discursului), **desk research** (cercetarea făcută pe baza datelor din birou), **market basket** (coșul de piață), **public relation** (relații cu publicul).

Grupurile nominale formate din două substantive cu rol de atribut pe lângă un substantiv de bază pot avea sau nu cratimă între elementele componente:

Puppies- Poor Urban Professionals (funcționari săraci din mediu urban) (Ph. Kotler, *Managementul Marketingului*, Teora, 1997, p. 215.); (**market- penetrating principle**) practicarea lor are ca scop pătrunderea pe anumite piețe a firmelor respective ... (Ph. Kotler, *Managementul Marketingului*, Teora, 1997, p.621.).

Majoritatea împrumuturilor sunt însă substantive de tipul: **aid**, **audit**, **boss**, **boom**, **cash**, **barter**, **hobby**, **market**, **mix**, **ratio**, etc Ele nu-și modifică forma grafică, primesc articolul enclitic ca oricare substantiv românesc. Spre exemplu:

US Aid acordă României trei milioane de \$... (Ziua, an IV, 1997, nr. 1047, p.6.); **audit** și **management** financiar ... (*Tribuna economică*, 1996, nr. 27, p.6.); format din **bossul**... (*Evenimentul Zilei*, an IV, 1997, nr. 1648, p.1); **Boom** economic în Polonia ... (*Tribuna economică*, 1997, nr. 47, p.66.); punerea în practică a unui **hobby** ... (*Tribuna economică*, 1997, nr.45, p. 38.); piața primară (**primary market**) ... piața secundară (**secondary market**) ... (*Tribuna economică*, 1997, nr. 45, p.38.); lucrau și cu **cash**, dar erau interesați și de **barter**. (*Capital*, an III, 1994, nr. 49, p.8.).

Substantivele derivate cu ajutorul afixelor în engleză sunt preluate în aceeași formă și de română: **anti+dumping**; **anti+trust**; **in+door**; **in+put**; **re+mix**; **follow+er**; **market+er**; **deal+er**; **tele+text**; **tele+marketer**; **hiper+market**. Câteva exemple edificatoare:

reglementări **antidumping**... (*Capital*, an IV, 1997, nr. 43, p.16); legea Sherman **antitrust**... (Ph. Kotler, *Managementul Marketingului*, Teora, 1997, p.224); țărani vor vinde **indoor** în

Arena Progresului... (Evenimentul Zilei, an VI, 1997, nr. 1948, p.6); *există prețuri stabilite instituțional pentru bunuri sau inputuri...* (Tribuna economică, 1996, nr. 25, p.16); *cu totul altă factură decât remix-urile folclorice...* (Ziua, an IV, an 1997, nr. 1060, p.7); *telemarketing...* (Ph. Kotler, *Managementul Marketingului*, Teora, 1997, p.90).

Prefixul este larg utilizat pe plan internațional, iar substantivele sunt fie cuvinte străine adoptate, fie calchierile lor. Unele substantive își păstrează forma englezească, dar adaugă desinențele specifice genului, după tiparul românesc: **dealer; boss; marketers** sunt încadrate în categoria substantivelor masculine. O serie de termeni mai puțin frecvenți nu prezintă nici un fel de adaptare morfologică, fiind însoțiți de suportul semantic care le facilitează încadrarea în text: (plată) **cash**; (activitate) de **public relation**; (proces de) **screening**. Alți termeni se folosesc în paralel cu traducerea lor: **e-mail** (poșta electronică); **direct mail** (poșta directă); **product planning** (planificarea noului produs).

Substantive englezești terminate în **-ing** sunt preluate în aceeași formă în limba română fără a le găsi echivalente românești: **camping, caravaning, clearing, factoring, fixing, handling, networking**.

“activitate de **networking** și promovare...” (Tribuna economică, 1996, nr. 26, p.1 1.); “activitate de **controlling**...” (Tribuna economică, 1996, nr. 28, p.13.); “turism rural de **camping-caravaning**...” (Tribuna economică, 1996, nr.38, p.29.); “ce este **factoringul**?...” (Capital, an 6, 1997, nr.42, p.3.); “desfășurarea **fixingului**...” (Tribuna economică, 1991, nr. 9, p.36.); “serviciul de **handling** al societății Lutas...” (Capital, an 5, 1996, nr. 1, p.1.).

Limba română a preluat și construcții formate dintr-un verb și o prepoziție: **check-up; stand-by** etc. care joacă rolul unui atribut pe lângă un substantiv (nu sunt însoțite de sintagme românești care să le explice sfera semantică):

“a **check-up** list...” (Tribuna economică, 1995, nr. 37, p.58.); “Dacă va fi acceptată extinderea acordului **stand-by** cu FMI...” (Tribuna economică, 1995, nr. 50, p.58.).

Verbele legate între ele cu conjuncții pot constitui unități lexicale care sunt traduse în limba română prin sintagme : **cash and carry** (plătește și ia); **hit-and-run** (lovește și fugi); **trick or treat** (trișează sau tratează):

“angrosiștii tip **cash-and-carry**... care plătesc în numerar și iau imediat marfa...” (Ph. Koder, *Managementul Marketingului*, Teora, 1997, p.937); “politica lovește și fugi **hit-and-run**...” (Tribuna economică, 1995, nr. 36, p.11.); “cu prilejul sărbătoririi Halloween, obiceiul cunoscut sub numele de **trick or treat** (te păcălesc sau faci cinste)...” (Ph. Kotler, *Managementul Marketingului*, Teora, 1997, p. 478). Verbele împreună cu adverbele formează construcții care sunt în română determinanți (valoare atributivă) ai substantivelor: **feed back**.

“realizându-se o relație de **feed back**...” (Tribuna economică, 1995, nr. 48, p.69).

De regulă substantivele sunt articulate cu articol hotărât care este alipit de structura de bază sau despărțit pînă la cratimă: **ratingurile; fixingul; service-ul; yield-uri**; etc.

“la nivelul **yield-uri** situate la liber...” (Ziua Financiară, an I, 1994, nr. 94, p.2); “să asigure **service-ul** pentru utilaje...” (Ziua Financiară, an I, 1994, nr. 87, p.4); “și **rating-urile** pentru...” (Ziua, an IV, 1997, nr. 1070, p.9); “desfășurarea **fixing-ului**...” (Tribuna economică, 1991, nr. 13, p.13).

În ce ce urmează vom prezenta lista de termeni din marketing preluați din Oxford Dictionary of Business English for Learners of English³. Ne-a interesat forma grafică, dar în primul rând sfera semantică. Am încercat să le găsim un echivalent românesc recurgând la calchiere, semicalchiere sau chiar la un alt cuvânt care să redea cât mai exact sfera lor semantică.

³ A. Tuck, *Oxford Dictionary of Business English for Learners of English*, Oxford University Press, 1993

Multor sintagme li s-au găsit corespondente românești. Ele sunt formate din cuvinte care au intrat deja în limba română din limbile romanice, direct sau prin filieră; complet adaptate românei, ele nu mai creează probleme pentru vorbitori. Câteva exemple pot fi elocvente: **attitude research**(cercetarea atitudinii); **market segmentation**(segmentarea pieței); **inerția selling**(vânzarea prin inerție); **motivational research**(cercetare motivațională). Unele sintagme sunt semicalchierii; păstrează substantivul **marketing**, dar pentru celelalte elemente folosesc corespondente românești intrate deja în limba română din limbile romanice. De exemplu: **direct marketing**(marketing direct); **marketing plan**(plan de marketing); **marketing research**(cercetare de marketing).

Attitude research (sub.), analiza sentimentelor/ atitudinii oamenilor față de o companie sau produsele ei. Rezultatele analizei atitudinii demonstrează loialitatea față de marca produsului.

Campagne (s.f.), o serie de activități planificate cu un anumit scop comercial, politic sau social. *Se face campanie publicitară pentru creșterea vânzării produselor; campanie publicitară pentru lansarea noilor produse pe piață, etc.*

Direct marketing (sintagma sub.) vânzarea produselor sau serviciilor fără folosirea magazinelor, ci a serviciilor poștale și telefonice sau chemându-i pe clienți acasă pentru a obține comenzile; desfacere directă. Marketingul direct elimină adaosul comercial al magazinelor permițând clienților să cumpere produsele la prețuri mai scăzute.

Fast-moving consumer goods (sintagma sub.), articole ce se folosesc zilnic, ieftine, se consumă repede. Săpunul, pastă de dinți, bateriile și becurile sunt astfel de produse.

Free gift (sub.), articol suplimentar ce se oferă gratuit pe lângă o marjă cumpărată în vederea încurajării vânzării ei.

Free gift advertising (sintagma sub.), publicitate gratuită/cu prime; cumpără articolul și revendică-ți prima; primești o primă împreună cu revista; oferte promoționale și cadouri surpriză.

Free offer (sub.), un articol suplimentar, obținut gratuit, atunci când se fac cumpărături, de regulă prin expedierea unui anumit număr de etichete, ambalaje ca un mod de încurajare a vânzării; cadou, ofertă gratuită. *Nu există echivalent românesc care să exprime exact sensul.*

Free sample (sub.), un articol sau o parte dintr-un produs oferit gratuit pentru a-i încuraja pe cumpărători să ia mai mult, mostră, eșantion gratuit.

Inerția selling (sintagma sub.), tip de vânzare a produselor prin expedierea lor unor persoane care nu le-au cerut în speranța că le vor cumpăra. Dacă sunt nedorite, produsele se returnează; vânzarea prin inerție *ar putea fi echivalentul sintagmei englezești*; Video clubul practică vânzarea prin inerție.

Marketing environment (sintagma sub.), o combinație de factori care influențează vânzările companiei într-o anumită zonă sau țară. Acești factori includ schimbări în politica guvernamentală, nivelul veniturilor oamenilor, dezvoltarea noii tehnologii sau a sistemelor de transport și activitatea companiilor rivale. O sintagmă românească corespunzătoare ar putea fi *mediul de marketing*.

Marketing plan (sintagma sub.), raport detaliat ce prezintă felul în care o companie sau un departament își va menține și îmbunătăți vânzările într-o anumită zonă. Se realizează prin prețuri și promovare etc. (mixul de marketing) și schimbările din companie care să corespundă schimbărilor de pe piață și celor făcute în activitatea firmelor rivale.

Marketing research (sintagma sub.), **market research** studiu făcut de o companie înaintea lansării unui nou produs pentru a vedea nevoile, stilul de viață, veniturile, ele. potențialilor cumpărători și a estima succesul produselor similare existente pe piață. Se poate realiza prin interviuri făcute pe stradă sau oferind eșantioane din produsul respectiv.

Market-oriented (adj.) orientarea pe piață, a unei companii ce produce bunuri pe care știe că le va vinde deoarece *cumpărătorii vor avea nevoie de ele, orientat pe piață*. Sintagma engl.

este formată dintr-un participiu trecut al verbului regulat și un *substantiv*.

Market segmentation (*sintagma sub.*), împărțirea potențialilor cumpărători în funcție de sex, stil de viață, etc. în vederea conceperii și promovării produselor și serviciilor pentru a satisface necesitățile specifice, segmentarea pieței, segmentarea pieței bazată pe nivele de venituri.

Motivational research (*sintagma sub.*), cercetarea motivelor care îi determină pe consumatori să aleagă o anumită marcă de produs.

Proactive marketing (*sintagma sub.*), să-i determini pe oameni să creadă că au nevoie de un produs nou și să nu producă numai bunuri care răspund doar necesităților existente.

Product oriented (*adj.*), orientarea spre un anumit produs considerat bun și încercarea de a găsi o piață pentru el, orientat spre un produs.

Quantitative market research (*sintagma sub.*), studiul cererii anumitor produse aflând numărul consumatorilor care le cumpără; cercetare cantitativă a pieței.

Questionnaire/chestionar (*s.n.*), chestionar listă cu întrebări alcătuită cu scopul de a obține, pe baza răspunsurilor date, informații asupra unei persoane sau a unei probleme.

Reference group (*sintagma sub.*), grup de referință; grup social cu care se identifică consumatorii. Stilul lui de viață și valorile pot fi folosite în reclame pentru a-i încuraja pe alții să cumpere produsele preferate de grupul respectiv. Reclama este concepută pentru a face apel la un anumit grup de referință.

Sample (*sub.*), mostră/eșantion; obiect dintr-o serie de obiecte identice sau cantitate mică dintr-o marfă, dintr-un material etc., după care se pot aprecia anumite însușiri ale acestora: probă, eșantion.

Saturation campaign (*sintagma sub.*), utilizarea intensivă a mass mediei pentru reclama de produs în vederea determinării consumatorilor să-l achiziționeze.

Saturation point (*sintagma sub.*), nivelul de la care o piață nu se mai poate extinde și vânzările vor fi limitate, punct de saturație.

Selling cost (*sintagma sub.*), cantitatea de bani cheltuită pentru vinderea unui produs sau serviciu. Include banii pentru personalul care face vânzarea cât și costurile pentru reclame și material promoțional, preț de vânzare.

Sub-agent (*s.m.*), persoană sau companie angajată de către un agent sau care reprezintă un agent; subagent.

Telephone research (*sintagma sub.*), investigație făcută telefonic pentru a afla ce fel de produse cumpără consumatorii, prețurile, etc.

Television rating (*sintagma sub.*), arată cât de popular este un program de televiziune. Se face procentul deținătorilor de aparate TV care urmăresc un anumit program. Cei care fac reclamele comerciale folosesc aceste procentaje când lansează o nouă reclamă.

Test market (*sintagma sub.*), țară, regiune sau zonă limitată folosită pentru testarea unui nou produs înainte de a-l vinde pe scară mare, piață test/piață de încercare

Test marketing (*sintagma sub.*), vânzarea unui produs într-o zonă limitată pentru a vedea felul în care reacționează consumatorul, marketing experimental/comercializare experimentală.

Trade mark (*sintagma sub.*), nume sau simbol folosit pe produsele unei anumite companii. În Marea Britanie, mărcile sunt înregistrate oficial și nu este voie să fie copiate de către o altă companie, marcă comercială, marcă de comerț.

Trade name (*sintagma sub.*), nume care este folosit de către o anumită companie, denumire comercială.

Undifferentiated marketing (*sintagma sub.*), prezentarea, ambalarea și distribuirea unui produs dorit de cea mai mare parte a consumatorilor, marketing nediferențiat.

Unique selling proposition (*sintagma sub.*), o caracteristică pe care o are un produs ce-l

face diferit de celelalte și de aceea este atractiv pentru consumatori.

Concluzii

Limba ca mijloc de comunicare între membrii unei comunități, are o permanentă legătură cu respectiva societate și evoluând o dată cu ea, se adaptează nevoilor ei pentru a-și ajuta oamenii să comunice unii cu alții.

George Călinescu este de părere că ”neologismele nu le adoptă un român cult ca să latinizeze o limbă destul de latină, ci ca să urmeze procesul ideilor europene care, cu adaptările naționale... se exprimă într-o limbă internațională... neologismele noastre reprezintă înaintarea ideilor și într-un fel adaptarea noastră la cele mai vechi și sunt luate din toate limbile deodată... încât ar fi mai bine să zicem că neologismele noastre sunt în general de origine latină și reprezintă vocabularul intelectual european puțin întârziat”⁴.

Marketingul folosește limbajul în care a fost formulat, în mai multe limbi țintă. Realitățile pe care le definește nu au întotdeauna echivalent în limba română și pentru a nu deforma sfera semantică a cuvintelor, este mai bună acceptarea chiar dacă în vederea unei mai bune înțelegeri a sensului exact, se recurge la dicționarul explicativ.

O parte dintre neologisme au pătruns în limba română pentru că ele reprezintă realități necunoscute nouă pentru care nu există nici echivalent românesc. O altă parte din neologisme sunt utilizate de snobi, nefiind necesare împrumuturile deoarece existau deja echivalente ale acestor cuvinte în limba română. Există însă și o categorie de anglicisme care sunt utilizate în limba română de vorbitori bilingvi, aceștia preferând să nu mai caute din comoditate echivalentul deja existent în limba română, exprimându-și idea prin folosirea formei din engleză.

BIBLIOGRAPHY

- Avram, Mioara, *Anglicisme în limba română actuală*, București, 1997.
Ciobanu, Georgeta, *Anglicisme în limba română*, Timișoara, 1996.
Collins, Peter, *Dictionary of Business*, Second Edition, Peter Collins Publishing House, 1994.
David, Doina, *Sinteze de limbă literară*, II, Timișoara, 1988.
Dimitrescu, Florica, *Dinamica lexicului românesc -ieri și azi*, Cluj-București, 1995.
Meillet, Andre, *La methode comparative en linguistique comparative*, Oslo, 1925.
Sala, Marius, *Limbi în contact*, Ed. E., Buc., 1977.
Tuck, Allene, *Oxford Dictionary of Business English for Learners of English*, Oxford University Press, 1993.

⁴ D. David, *Sinteze de limbă literară*, II, Timișoara, 1988, p.20

ETYMOLOGICAL ASPECTS OF ROMANIAN EXPRESSIONS OF NAVAL ORIGIN

Corina Sandiuc

Assist., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanța

Abstract: Terminology can be defined as an activity (a set of practices and methods used for the collection, description and presentation of terms), a theory (the set of premises, arguments and conclusions needed to explain the relationship between concepts and terms), or the vocabulary of a specialized field. Depending on its degree of specialization or scientificity, we can say that there are several types of terminology, namely: the scientific terminology, the technical terminology and the terminology of professions or crafts. The three terminological types are not entirely distinct from one another, the words moving from one category to another, as the domain to which they belong develops and diversifies. What makes maritime terminology special is that it seems to have something in common with all of the above mentioned types of terminology. Therefore, if we were to enclose maritime terminology in one of the three groups, we would note that it includes a theoretical part, which may be associated with the scientific vocabulary, and an applied part, which, depending on the degree of development of the techniques and of the technologies used, can belong either to the technical vocabulary or to the professional vocabulary.

Keywords: terminology, specialized language, maritime term, on-board communication;

Abordări mai moderne ale terminologiei consideră că aceasta poate fi înțeleasă numai dacă este raportată la limbajele specializate și la comunicare, îndeplinind astfel o varietate de roluri, toate legate de comunicare și de transmiterea de informații. M. T. Cabré identifică, într-o primă etapă, patru puncte de vedere asupra cercetării terminologice și aplicațiilor sale:¹

- a) Pentru lingviști, terminologia este parte a lexicului general, definită fiind de conținut și utilizarea pragmatică.
- b) Pentru specialistul într-un domeniu, terminologia este reflectarea formală a organizării conceptuale a unui domeniu specializat și un mijloc necesar de exprimare și comunicare.
- c) Pentru utilizatorii finali (directi sau indirecti), terminologia reprezintă un set de unități de comunicare, utile și practice, care sunt evaluate conform criteriilor de economie, precizie și conformitate.
- d) Pentru cei care se ocupă de planificarea lingvistică, terminologia reprezintă o zonă care necesită intervenție pentru a-și reconfirma utilitatea și pentru a-și asigura supraviețuirea și continuitatea prin modernizare.

Se identifică astfel două grupuri principale de utilizatori ai terminologiei: utilizatorii pentru care terminologia este un instrument de comunicare directă sau prin intermediari și terminologii, pentru care terminologia reprezintă un scop în sine și care, prin munca lor, facilitează comunicarea sau o mediază într-un fel sau altul.² În funcție de nevoile acestor două

¹ M. T. Cabré, 1999, p. 11.

² M. T. Cabré, 1999, p. 11.

grupuri, putem considera că terminologia are două dimensiuni care sunt strâns legate între ele: o dimensiune comunicativă și o dimensiune lingvistică.

Intermediarii terminologiei sunt profesioniști ai limbii, cum ar fi: traducătorii, autorii de lucrări tehnice și interpreții, care au nevoie de terminologie pentru a-și îndeplini sarcina de facilitare a comunicării. În ceea ce privește terminologia, terminografia și neologia, aceștia sunt cei care se ocupă de planificarea limbii și a informației transmise. Munca lor constă în compilarea, descrierea, procesarea și crearea de termeni, de aceea ei trebuie să fie atât specialiști ai limbii și cercetării, cât și specialiști ai unui anumit domeniu.

Utilizatorii direcți ai terminologiei sunt specialiștii fiecărui domeniu. Pentru ei, terminologia reprezintă un instrument necesar pentru comunicare și un element important pentru conceptualizarea conținutului domeniului în care profesază. În esență, terminologia are o existență socială concretă, fiind o clasă funcțională de elemente lexicale care se manifestă în activitatea comunicățională.³ Nevoile comunicative ale utilizatorilor pornesc de la cunoașterea conceptului și din nevoia de a comunica această cunoștință. Interesul specialiștilor pentru terminologie se axează pe concepte și pe felul în care acestea pot fi denumite clar și non-ambiguu.⁴ De aici rezultă interesul specialiștilor pentru standardizare în vederea definirii și delimitării conceptelor și stabilirea desemnărilor corespunzătoare.

O opinie la care subscriem este cea exprimată de M. T. Cabré, conform căruia cele două abordări, tradiționalistă și modernă, sunt complementare, deoarece reprezintă două perspective de analiză a terminologiei: una normativă, a specialiștilor, care folosesc termenii pentru fixarea informației științifice și realizează comunicarea specializată și una mai flexibilă a nespecialiștilor, care folosesc termenii în condițiile reale ale comunicării.

Alice Toma consideră propice această unificare a rezultatelor terminologiei interne, normative cu cele ale terminologiei externe, lingvistice:

“...această întâlnire nu poate fi decât benefică pentru ambele tabere: lingvistul poate furniza normatorului instrumente care să asigure perenitatea în limbă a desemnării conceptului, iar specialistul poate deschide lingvistului accesul la taxonomiile conceptuale fără de care descrierea semantică ar rămâne arbitrară, inexactă.”^{5,6}

În perioada actuală, terminologia este privită drept odisciplină aflată în strânsă corelație cu planul social, o disciplină care evoluează în funcție de nevoile reale ale utilizatorilor.⁷ E. Coșeriu este extrem de elocvent în acest sens. Conform autorului:

*“...actul lingvistic este un act individual, o creație a unui individ și corespunzând unei intuiții personale, în fiecare caz inedită, dar este concomitent și act social, adică determinat social, dat fiind că semnele pe care le folosim, nu le folosim „ex novo” în fiecare caz particular, ci doar le re-creăm pe baza unor modele acceptate de către o comunitate și inteligibile în această comunitate.”*⁸

Prin urmare, aspecte sociolingvistice, precum: mediul, atitudinea utilizatorilor, predilecția pentru un termen sau altul etc. sunt considerate elemente esențiale. Această perspectivă asupra terminologiei este mai în ton cu cerințele societății contemporane, unde reflecțiile epistemologice

³ Vezi K. Kageura, 2002, pp. 12-14.

⁴ Pentru J. C. Sager termenii sunt o clasă funcțională de unități lexicale, funcția lor fundamentală fiind aceea de a exprima cu mai multă acuratețe sensuri considerate ca fiind necesare într-un anumit domeniu (J. C. Sager, 1990, pp. 57-58).

⁵ A. Toma, 2006, p. 40.

⁶ Astfel, descriptivul și normativul interferează: „...pe de o parte, descrierea stadiului actual este o condiție firească a normării, iar pe de altă parte, normarea terminologică nu poate fi, evident, creație ex-nihilo.” (A. M. Jercan-Preda, 2010, p. 49).

⁷ Vezi și I. Busuioc, M. Cucu, 2003.

⁸ E. Coșeriu, 1995, p. 56.

au lasat locul unor atitudini mai pragmatice. Nevoile comunicative reale, care necesită eficiență au făcut să pălească importanța principiilor teoretice din spatele chestiunilor terminologice.

În aceeași ordine de idei, I. Coteanu privește terminologia ca pe:

“...un sistem lingvistic mai mult ori mai puțin specializat în redarea conținutului de idei specifice unei activități profesionale, unuia sau mai multor domenii din viața social-culturală cum sunt arta literară, știința și tehnica, filosofia, critica literară și artistică, istoria, viața familială etc., care, toate au, ori tind să aibă, cuvinte, expresii și reguli proprii de organizare, rezultate din diverse restricții impuse limbii.”⁹ Într-adevăr, „orice limbaj nu este decât limba căreia i se atribuie o destinație specială.”¹⁰

În ceea ce privește terminologia utilizată la bordul navelor, aceasta reprezintă: “un sistem de izoglose caracteristic limbajului tehnic al marinarilor”.¹¹ Asemeni oricărei profesii, acest domeniu de activitate și-a creat propriul sistem de cuvinte speciale, de termeni. Așadar, atunci când vorbim despre terminologia marinărească, ne referim la un instrument de comunicare a unor cunoștințe specifice la nivelul unei colectivități profesionale.

Comunicarea la bordul navelor acoperă un domeniu complex de activitate. Dacă ar fi să ne limităm doar la navigația maritimă, terminologia la care facem referire corespunde segmentului lexical care reflectă navigația pe mări și oceane și cuprinde termeni care desemnează:

- a. tipuri de nave și ambarcațiuni maritime - comerciale, militare și de agreement. (e.g. *petrolier, barjă, bric, corvetă, costier, dragor, fregată* etc.)
- b. părțile componente ale navei (e.g. *arbore, babord, bordaj, cală, cambuză, careu, chilă, provă, pupă, opera vie, opera moartă* etc.)
- c. elemente referitoare la arboradă, greement și velatură (e.g. *ghiu, gréa, măr, pic, balon, bonetă, ghiu, manevre fixe, manevre mobile, vergă, măr, pic, pirogă, rândunică, transfilaj, voalură* etc.)
- d. funcții de la bordul navelor (e.g. *aspirant, comandant, marinar, ofițer, cadet, șef mecanic, timonier* etc.)
- e. manevre și acțiuni asociate domeniului navigației (e.g. *a afreta, a ambarca, a ancora, a arbora, a capela, a debarca, a derapa, a draga, a fila, a garnisi, a guverna, a ecluza* etc.)
- f. instalații și instrumente de bord, mecanisme și accesorii de punte (e.g. *alidă, anemograf, anemometru, compresor, comutator, giroscop, girocompas, instalație de balast, mecanisme de punte* etc.)
- g. concepte referitoare la matelotaj (e.g. *garlin, gașă, manevră, nod, nod de schelă, nod de șfilanță, nod de strapazan, nod de școndru, tresă, verină, voltă, parabucă* etc.)
- h. obiecte de armament din marina militară (e.g. *caronadă, cuirasat, escortor, escortor de coastă, escortor de escadră, flotilă, torpilă* etc.)
- i. meteorologia marină (e.g. *briză, ciclon, curent, gren, hulă, maree, muson, remuu, resac, trombă* etc.)
- j. geomorfologia marină (e.g. *aisberg, canal, golf, ocean, portaj*, etc.)
- k. amenajările portuare (e.g. *avanport, chei, debarcader, deroșeză, dig, doc, ponton, radă, șantier naval* etc.)

⁹ I. Coteanu, 1973, p. 45.

¹⁰ *Idem*, p. 617.

¹¹ E. Coșeriu, 1995, p. 33.

Însă, acest segment lexical nu se limitează la subcategoriile enumerate mai sus, el cuprinzând și termeni ce aparțin unor domenii conexe, cum ar fi: construcția de nave, astronomia, matematica, fizica, pescuitul, comerțul, transporturile, telecomunicațiile, exploatarea portuară, construcția mijloacelor de plutire etc. Evoluția tehnologică din secolul al XX-lea a dus, în plus, la asimilarea, în cadrul terminologiei maritime, a altor domenii științifice și tehnice, cum ar fi: electromecanica, electronica, informatica etc. Noi mecanisme și instrumente de mare precizie apar la bordul navelor comerciale și militare, modificând considerabil aspectul terminologiei marinărești românești. Așadar, terminologia utilizată la bordul navelor prezintă elemente comune atât terminologiilor științifice, cât și terminologiilor tehnice sau ale meseriilor și poate fi încadrată, în opinia noastră, între terminologiile tehnico-științifice, ca subvariantă a stilului științific.

Datorită zonelor de interferență între terminologia marinărească și alte terminologii, observăm faptul că termenii maritimi pot depăși uneori granițele domeniile prestabilite. Există, astfel:

- Termeni generali sau comuni - cunoscuți de cei care lucrează în domeniu și de majoritatea vorbitorilor: *abandon, aisberg, ambarcațiune, ancoră, bară, bazin, cârlig, mare, mal, dig, ciclon, uscat, vânt etc.*
- Termeni specifici - reprezentativi pentru domeniul în cauză, dar care se regăsesc și în unele domenii conexe: *a aborda, a acosta, a ambarca, a arbora, bord, a debarca, a deriva, a devia, epavă, escală, a escorta, a eșua, manevră, a naviga etc.*
- Termeni specializați - aparțin limbajului ultraspecializat, utilizarea lor limitându-se doar la un număr restrâns de specialiști:¹²*alimba, anemograf, ambardee, balonet, a bandă, berton, brigantină, cabestan, chilă de rului, filă, fungă, a grăa, marcă de bord liber, micul pavoaz, nod de palanc etc.*

Comunicarea la bord este însă și rezultatul unui consens între utilizatori, consens ce rezultă în urma standardizării conceptuale și denominative. De altfel, dezvoltarea terminologiei din domeniul transportului naval prezintă înalt interes de ordin economic, limbile de largă circulație internațională exercitând întotdeauna o influență notabilă asupra terminologiei marinărești în general. În acest sens, limba utilizată este, de multe ori, alta decât cea maternă. De aici rezultă ineditul terminologiei maritime, care face ca o comunicare adecvată și eficientă, bazată pe transmiterea și receptarea informațiilor să fie condiționată de o competență nu doar terminologică, ci și lingvistică.

Însușirea terminologiei aferente atât în limba maternă, cât și în limba engleză, reprezintă o condiție sine qua non pentru pregătirea specialistului și pentru realizarea funcțiilor principale ale comunicării specializate de la bordul navelor. De aceea, terminologia marinărească s-a dezvoltat și ca disciplină, pentru a răspunde nevoii de claritate și de precizie a comunicării.

Asemeni altor terminologii rezultate în urma colaborării la nivel internațional în vederea dezvoltării economice, științifice și tehnologice, terminologia marinărească a fost expusă procesului de standardizare prin intermediul organismelor autorizate. Astfel, Organizația Maritimă Internațională (OMI, în engleză - International Maritime Organization, IMO) a fost înființată în scopul asigurării securității maritime, al facilitării cooperării în domeniul navigației maritime internaționale și al elaborării convențiilor internaționale privind navigația maritimă.

¹² Vezi M. Ploae-Hanganu, 1992, p. 482.

Una dintre rezoluțiile adoptate de OMI privește o serie de expresii standard de comunicare maritimă (Standard Marine Communication Phrases, SMCP), a căror utilizare este recomandată atât navigatorilor, cât și autorităților din domeniul educației maritime. Acest sistem lingvistic standardizat a fost elaborat pentru a fi utilizat de marinari, în urma acordului că o limbă comună - și anume limba engleză - ar trebui să fie stabilită pentru a deservi navigația internațională, în care apar deseori dificultăți legate de comunicare.

Sistemul SMCP propus de OMI include expresii și propoziții utilizate în comunicațiile dintre țărm și navă (și viceversa), de la navă la navă, precum și în comunicațiile de la bord. Obiectivul propus este acela de a aborda problema barierelor lingvistice apărute în activitatea pe mare și de a evita neînțelegerile care pot cauza accidente. Acest standard se bazează pe o cunoaștere de bază a limbii engleze, incluzând expresii pentru utilizarea atât în situații de rutină cât și în situații de urgență.¹³

În concluzie, terminologia marinărească este un domeniu extrem de complex, care îndeplinește, înainte de toate, rolul unui instrument de comunicare a unor cunoștințe specifice la nivelul unei colectivități profesionale. Dincolo de acest aspect, terminologia utilizată la bordul navelor este și rezultatul unui consens adoptat la nivel internațional, menit să faciliteze comunicarea la bord prin intermediul unei *lingua franca* și a unor elemente lingvistice standardizate.

BIBLIOGRAPHY

- BUSUIOC, Ileana, CUCU, Mădălina, 2003, *Introducere în terminologie*, Universitatea din București: <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/terminologie/index.htm>
- CABRÉ, M. Teresa, 1999, *Terminology: Theory, methods and applications*, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins.
- COȘERIU, Eugen, 1995, *Introducere în lingvistică*, Cluj: Editura Echinox.
- COTEANU, Ion, 1973, *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*, București, Editura Academiei RSR.
- JERCAN-PREDA, A. M., 2010, *Locul limbii franceze în structura etimologică a lexicului geografic românesc*, București: Editura Universitară.
- KAGEURA, KYO, 2002, *The Dynamics of Terminology. A descriptive theory of term formation & terminological growth*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- PLOAE-HANGANU, Mariana, 1992, „Terminologia și limba comună”, în: *Limba Română*, nr. 9, anul XLI, pp. 479-482.
- SAGER, Juan Carlos, 1990, *A Practical Course in Terminology Processing*, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins.

¹³ Vezi <http://www.imo.org>

USING CASE STUDIES TO FACILITATE NAVAL STUDENTS' ACQUISITION OF ESP LEXICAL CONTENT AND ENHANCE THEIR COMMUNICATIVE SKILLS

Mariana Boeru, Laura D. Cizer

PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanța

Abstract: This paper discusses the correlation of content-based language teaching materials focused on acquiring naval terminology (damage control and fire-fighting) with the use of real-life case studies to promote the development of students' oral and written communication skills. The case studies discussed herein are part of a larger set of teaching materials recently developed at "Mircea cel Bătrân" Naval Academy by the authors of this article. The case studies appear at the production stage of each topical unit and their main purpose is to allow students to productively employ the newly discussed specialized vocabulary in communicative contexts. The authors envisage that, by this approach, the transition from complex theoretical concepts to their practical application in real-life professional situations be facilitated, with an anticipated boost in learner motivation and interest. In addition to involving the students in collaborative learning that is likely to have a positive impact on their interpersonal and team-working skills, case studies focus on developing the students' critical thinking skills by presenting them with problem-based content-rich material which needs prior processing, sorting, prioritizing, etc. in order for the students to reach the final solution. The advantages of such a complex activity are multi-fold and will be explored at depth in the present paper.

Keywords: ESP, critical thinking skills, collaborative learning

I. Cases studies in ESP.

What are case studies? The case study method has been extensively used in tertiary education in such diverse fields of study as economics, law, engineering, etc. ever since the late 1980s. Claire Davies and Elisabeth Wilcock (2003) define case studies "as student-centered activities based on topics that demonstrate theoretical concepts in an applied setting" (Davies and Wilcock, 3). Another working definition is provided on "The Case Method Website: How to teach with Cases" of University of California where a case is described as "a narrative of an actual, or realistic, problem", while teaching with cases "involves a model of facilitating a discussion in which the students develop analyses of the situation, often through collaborative work, role playing, and intensive discussion, debate, and dialogue. (...) Case discussion is also seen as an exercise in building analytic bridges between theory and data." Thus, the real-life, practical examples provided by case studies allow students to contextualize the theoretical concepts presented in lectures and seminars.

When the case study method is employed in the teaching of specialized fields, the main teaching aims might envisage developing the students' professional knowledge and skills by

asking them to find solutions to or make decisions about unresolved, provocative issues after having conducted research and evaluated multiple sources of information. For instance, while conducting case studies, business students might hone their managerial skills by holding meetings, giving presentations, negotiating contractual terms, etc. Angelo, T. and J. Boehrer point out the fact that cases studies engage students with the course material, prompting them to “see it from an action perspective” which clearly boosts their motivation by making a clear connection between the classroom and the real-world professional context in which the students will eventually perform.

Since the teaching value of the case study method could obviously neither be denied nor ignored, it hasn't taken long for the field of language teaching to adopt this powerful teaching strategy to serve its own means. One branch of ELT in which case studies have been particularly successful is ESP. Why so? One reason could be that there is a significant amount of content-based instruction alongside language teaching in ESP. More precisely, case studies offer students access to materials abounding in specialized terminology, thus catering to their specific lexical requirements. Second, case studies successfully contextualize specialized vocabulary in a large variety of content input formats (official documents, professional correspondence, websites, blogs, vlogs, audio, video, pictorial material, graphs, maps, charts, plans, etc.) thus allowing students to develop their reading and listening comprehension skills. Third, case studies provide an excellent opportunity for students to use the newly researched and analyzed terms and concepts in oral and written communication in their own presentations, briefings, reports, etc.

Throughout the years, leading theoreticians of the case study method have put forth some of the most significant advantages offered by this teaching tool:

a) *Case studies facilitate the development of students' critical thinking skills and promote information literacy.* Case studies can be packed with information and students will have to condense this information into logical chunks and organise it so that a clear picture of the issue at hand can emerge.

Marty Linsky and John Boehrer (1990) show that, when doing case studies, students can benefit from inductive, experiential learning: “In their effort to find solutions and reach decisions through discussion, they sort out factual data, apply analytical tools, articulate issues, reflect on their relevant experience, and draw conclusions they can carry forward to new situations. In the process, they acquire substantive knowledge, develop analytic and collaborative skills, and gain in self-confidence and attention to detail.” (Boehrer and Linski, 42)

In fact, some of the higher level thinking processes that students might have to go through while doing a case study are identifying and listing poignant information, sorting/classifying data on categories, comparing and contrasting ideas, concepts, etc., analyzing and synthesizing data, hypothesizing on the outcome or impact of various courses of action, criticizing or evaluating courses of action, justifying decisions, etc.

C. Roland Christensen explains that in doing case studies students go through three phases of involvement: “At the first level, students explore a problem by sorting out relevant facts, developing logical conclusions, and presenting them to fellow students and the instructor.” (Christensen, 35) Then students may be asked to argue for specific actions from a certain character's point of view and finally, students clarify values by deciding what course of action they would opt for in a specific real world situation. As such, the emphasis is placed on the students' ability to reason and express themselves and on their capacity to structure the problem and work out a solution. A long-term benefit of such learning activities might be that they foster good judgment and definitive action. Moreover, because students fully apply themselves to the task and use active learning strategies to tackle it, it has been shown that they gain significantly

higher levels of understanding of the concepts discussed in the case studies and display higher rates of lexical and practical content retention.

Because cases studies are articulated on a variety of input types, students have to cope with processing different sources of data and are bound to develop information literacy in the process. Plus, if case studies are sequenced over a longer period of study time such as a semester or even an academic year, at some point, students can expect to become capable of transferring the information, the techniques and the concepts acquired from one case study to another.

b) *Case studies help student develop both comprehension and communication skills in English.* Even before processing and organizing the retrieved information, students are encouraged by the nature of the task to expand their repertoire of various reading strategies such as scanning and skimming (quick reading) or careful reading (intensive reading) all in view to retrieving factual information, main ideas, supporting details, the gist of texts, etc. Their ability to comprehend oral discourse is also enhanced due to their exposure to audio/video material. Needless to say, all the provided input contextualizes the target specialized vocabulary, thus, giving students multiple opportunities to encounter and engage it before they actively and productively use it when orally discussing and presenting cases as well as when writing case reports in English.

c) *Case studies allow students to perfect their interpersonal and team-work skills.* Case studies are activities based on collaborative learning. Students need to co-operate in order to solve the problem at hand. Thus, they need to learn how to distribute tasks, how to provide peer feedback and generally communicate in a manner which is conducive to the successful accomplishment of all the objectives of the case study activity. As Angelo and Boehrer intimate “much of the power of the learning comes from the study group and class interaction among the participants. Learning from each other as well as from their own experiences is one of the most valuable opportunities this interaction affords.” (Angelo, T and J. Boehrer) Case studies also grant students the opportunity to develop their key real-world professional skills such as time management skills as they need to schedule and pace their work effort in order to stay within task fulfilment parameters.

d) *Case studies involve the active participation of the students who are engaged in interactive learning.* Just as most ESP activities, case studies are essentially student-centered activities, both because they empower students by granting them decision-making prerogatives, and because they are tailor-made to cater to the specific linguistic and ESP content needs of their student population. According to Sivan et al, students can learn more effectively when they are actively involved in the learning process (Sivan et al, 2001). In fact it has been argued that active participation in the learning process maximizes content intake and retention. When doing case studies, students are not passive receivers of the assigned texts, on the contrary, they engage them, just as they engage their peers by raising questions, making statements, articulating an analysis, challenging working hypotheses. Golich et al state that conceptually, case teaching assumes that learning is more effective if students discover or construct knowledge with faculty guidance than if they sit passively and receive content (Golich et al, 3) Moreover, case studies involve a great amount of self-directed learning, as students are encouraged to take responsibility for their own learning process.

e) *Case studies increase student motivation and spark interest in the subject.* Case studies are articulated on a mix of affective and cognitive learning. Boehrer and Linsky argue that what draws students the most in a case is that it tells a story: “a good case presents an *interest-provoking issue* and promotes *empathy with the central characters*. It delineates their individual perspectives and personal circumstances well enough to enable students to understand the

characters' experience of the issue. The importance of the compelling issue and the empathetic character reflects the fact that cases typically focus on the intersection between organizational or situational dynamics and individual perception, judgment, and action." (Boehrer and Linsky, 45)

f) *Case studies expose students to real-life problems that they may have to confront when assuming their work positions.* Case studies "bridge the gap between theory and practice and between the academy and the workplace." (Barkley, Cross, and Major, 182)

II. The teaching and learning of naval English terminology with the help of case studies.

Naval English terminology is part of the English language training curriculum for the military students of "Mircea cel Batran" Naval Academy from Constanta. In order to maximize our students' specialized lexical intake, the authors of this paper have recently designed a complex set of teaching materials mainly focused on the teaching of ESP vocabulary pertaining to the topic of damage control and fire-fighting aboard naval ships, spread over the course of a semester. While our overall teaching approach has been that of practicing integrated skills, with a bias on teaching specialized vocabulary, we have decided to complement each unit in our set of materials with a case study reflective of the unit topic. Their main purpose is to allow students to actively employ the newly discussed specialized vocabulary in communicative contexts. The authors envisage that, by this approach, the transition from complex theoretical concepts to their practical application in real-life professional situations be facilitated, with an anticipated boost in learner motivation and interest. In the following section we will detail one such case study with the hope to impart some good practices ideas and inspire other language specialists to venture into the inclusion of the case study method in their teaching practice.

Case study: The 2008 fire on USS George Washington CVN-73

Objectives:

1. To review vocabulary describing:
 - the damage control central organization,
 - the duties of the at-sea fire party
 - classes of fire and extinguishing agents used in damage control.
 - methods used to prevent the spread of fires;
2. To identify and summarize in writing all factual information depicting the fire from the provided input;
3. To identify and classify in writing the main ideas and supporting details describing the causes of the fire according to the provided criteria;
4. To identify and summarize in writing the conclusions of the investigation;
5. To evaluate orally the conclusions of the investigation, justifying your opinion;
6. To discuss and synthesize orally the lessons learned from the incident
7. To present orally future preventive measures you would take and justify your opinion

Time: 3 x 60' sessions

Level of students: intermediate, B1+

Procedure:

Introducing the topic

Presentation Phase.

Students are divided into three smaller groups.

Students are shown pictures from the scene of the fire. The teacher can either print 3 sets of selected pictures to elicit the topic of the case study or, if logistics permit it, the teacher can take the students to a multimedia lab to access the photo coverage of the fire at:

<http://www.navsource.org/archives/02/73f.htm>

Task1: The students work in groups and brainstorm on the event and its possible cause. They exchange ideas orally in plenary.

This is the time to review and reinforce vocabulary essential to the comprehension of the texts, if necessary.

Practice Phase

The students are distributed the following materials electronically via e-mail:

1. Video: News item “Cigarette Causes \$70M Fire on Aircraft Carrier”

https://www.youtube.com/watch?v=n1_IdwePg94 –

2. Military press coverage of the fire:

<https://www.stripes.com/news/report-says-fire-on-uss-george-washington-was-entirely-preventable-1.83949#.WRO-czeLmHs>

http://www.navy.mil/submit/display.asp?story_id=37696

http://www.navy.mil/submit/display.asp?story_id=38840

3. Naval damage control online lecture (fire event covered)

<https://prezi.com/ep27pvkm1lcw/dc-lecture-with-cole/>

4. Original investigation report posted in Freedom of Information Act Reading Room online

http://www.cpf.navy.mil/content/foia/washington/FOIA_GW_Investigation_CPF_2nd_endorsement.pdf

If the lesson takes place in a multimedia lab, then the students are assigned their group tasks and proceed to accessing the materials during the course of the session. If the session does not take place in a multimedia lab then the teacher prints out the materials, organizes them in 3 identical sets and hands them out to the groups. All groups receive the same materials. If watching the short news item is not possible in the classroom, then the teacher can assign it as a task for outside the classroom group work.

Group tasks:

Group 1

1. Read the materials. Orally discuss their connection to the pictures from the previous activity.

2. Identify and summarize in a written report all factual information depicting the fire events.

Write no more than 300 words.

3. Based on the written report prepare an oral presentation depicting the fire events. Delegate a spokesperson for your group.

Group 2

1. Read the materials. Orally discuss their connection to the pictures from the previous activity.

2. Identify and classify in a written report the main ideas and supporting details describing the causes of the fire according to these criteria:

Senior leadership:

Crew:

Material:

Write no more than 300 words.

3. Based on the written report prepare an oral presentation describing the causes of the fire. Delegate a spokesperson for your group.

Group 3

1. Read the materials. Orally discuss their connection to the pictures from the previous activity.

2. Identify and summarize in a written report the conclusions of the investigation. Write no more than 300 words.

3. Based on the written report prepare an oral presentation describing the conclusions of the investigation. Delegate a spokesperson for your group.

Students take the rest of the first two sessions to complete their tasks. In the last part of the second session, groups deliver their presentations in plenary, followed by a short Q&A time.

Production Phase.

Values Clarification

All groups reunite during the third and last session. Students are asked to evaluate the conclusions of the investigation and the punitive measures taken as to their fairness and efficiency in the given context. Students express their opinions in plenary and justify them with arguments.

Groups separate once more and do the following tasks:

1. Discuss and synthesize orally the lessons learned from the incident. Delegate a spokesperson for your group.

2. Present orally future preventive measures your group would take and justify your opinion. Delegate a spokesperson for your group.

The teacher allows for some final interpellations among groups in plenary.

The teacher summarizes the ideas presented in class.

Groups are provided with peer-feedback forms and are encouraged to share their feedback inside their groups.

Finally the teacher concludes the session.

The present example of a case study aimed at reinforcing specialized vocabulary in addition to fostering critical thinking skills and encouraging oral and written communication a real-life professional communicative context.

BIBLIOGRAPHY

Angelo, T and J. Bohrer. "Case learning: How does it work? Why is it effective?" *Case Method Website: How to Teach with Cases*. University of California, Santa Barbara, 2001
<http://www.soc.ucsb.edu/projects/casemethod/teaching.html>

Barkley, E. F, K. P. Cross and C. H. Major. *Collaborative Learning Techniques: A Handbook for College Faculty*. San-Francisco: Jossey-Bass, 2005.

Bohrer, John and Marty Linsky, "Teaching with Cases: Learning to Question," in M.D. Svinicki (Ed.), *The Changing Face of College Teaching , New Directions for Teaching and Learning* , No. 42, San Francisco, CA: Jossey-Bass, 1990.

Christensen, C. R., and A. J. Hansen. *Teaching and the Case Method*. Boston: Harvard Business School, 1987.

Daly, P. "Methodology for using case studies in the business English language classroom." *Internet TESL Journal*. Vol. 8, No. 11, 2002. <http://iteslj.org/Techniques/Daly-CaseStudies/>

Davis, Claire and Elizabeth, Wilcock. *Teaching Materials Using Case Studies*. Liverpool: The UK Centre for Materials Education, 2003. www.materials.ac.uk

Foran, John. *Case Method Website: How to teach with Cases*. University of California, Santa Barbara, 2002. <http://www.soc.ucsb.edu/projects/casemethod/teaching.html>

Golich, L. Vicki, Mark Boyer, Patrice Franko, Steve Lamy. *The ABCs of Case Teaching*. The Institute for the Study of Diplomacy, 2000, <http://ecase.georgetown.edu>

Sivan A, R. Wong, Leung , C. Woon and D. Kember. “An Implementation of Active Learning and its Effect on the Quality of Student Learning”. *Innovations in Education and Training International*. Vol. 37, No 4, 2000, pp 381-389.

THE LITERALNESS OF BIBLICAL TRANSLATIONS IN AQUILA'S VERSION

Constantin Răchită

Research Assist., "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The translation of the Bible into Greek was one of the most important intercultural exchanges in the history of humanity. A good knowledge of biblical texts supposes understanding of the multiple consequences implied by this cultural exchange, which manifested itself initially in the ancient translations and, subsequently, in the transmission and reception of the text within various traditions. During the last years, the researches in the field of biblical translations aimed at an individual analysis of the Septuagint (LXX), with a special emphasis on the translation techniques used by bilingual ancient translators in different periods and in different geographical areas. A less attention has been paid to the later Greek translations (or rather recensions), attributed to Theodotion, Aquila and Symmachus, known since Antiquity as the οἱ τρεῖς ("the three"). One of the reasons is due to the fragmentary state of the texts, which does not permit an extensive and precise analysis. This paper aims to provide some insight into the research context of Aquila's version, controversial for his literalness not just in Antiquity, but in modern times as well.

Keywords: Biblical Translations, LXX, Aquila's Version, Cultural Context, Translation Techniques.

Orice studiu ce își propune să cerceteze fenomenul traducerilor biblice din Antichitate nu poate face abstracție de *Septuaginta* (LXX), cea mai veche traducere a Vechiului Testament din ebraică în limba greacă κοινή cunoscută până în prezent. De înțelegerea circumstanțelor în care a fost realizată traducerea LXX depinde, în mare măsură, apariția și răspândirea altor versiuni biblice, pe care astăzi le cunoaștem doar fragmentar. Dar pentru că o discuție despre traducerea LXX este deosebit de complexă, fie și dacă avem în vedere numai originile ei, în articolul de față sunt suficiente doar câteva precizări în privința stadiului la care a ajuns cercetarea actuală¹.

1. Traducerea LXX este un fenomen pre-creștin, petrecut în interiorul iudaismului. Din dorința de a nu pierde contactul cu credința strămoșească², evrei bilingvi din diaspora Alexandriei³ traduc primele cinci cărți ale Vechiului Testament în prima jumătate a secolului al III-lea î.Hr. Odată cu apariția creștinismului și adoptarea traducerii alexandrine ca text fundamental al noii credințe, începând cu Iustin Martirul și Filosoful denumirea de *Septuaginta* este aplicată și celorlalte cărți ale Vechiului Testament, chiar dacă traducerea lor s-a produs mai târziu, în epoci și spații geografice diferite.

¹ Bibliografia *Septuaginte* este mult prea cuprinzătoare pentru a fi indicată aici. În general, studiile din domeniu recomandă două cărți bibliografice: Sebastian Brock; Charles T. Fritsch; Sidney Jellicoe, *A Classified Bibliography of the Septuagint*, ALGHJ 6, Brill, Leiden, 1973, respectiv Cécile Dogniez (ed.), *A Bibliography of the Septuagint: 1970–1993*, VTSup 69, Brill, Leiden, 1995. La acestea se adaugă o serie de publicații introductive, indispensabile nu doar pentru sintetizarea stadiului la care a ajuns cercetarea actuală, ci și pentru actualizarea bibliografiei de specialitate: Marcos 2001; Jobes-Silva 2000; Harl-Dorival-Munnich 1988; Dines 2004.

² Aceasta este opinia tradițională privind scopul traducerii, deși studiile din ultimii ani tind să o conteste sau, cel puțin, să nu o mai accepte ca unică explicație pentru traducerea Torei din ebraică în greacă. Vezi Dines 2004: 41-60.

³ Proveniența traducătorilor nu este un subiect încheiat. De regulă, părerile cercetătorilor oscilează între Alexandria și Ierusalim, având în vedere că pentru stabilirea traducătorului (sau a traducătorilor) este necesară studierea individuală a cărților Vechiului Testament. Informații succinte, dar bine argumentate și aduse la zi, se pot consulta în Aitken (ed.) 2015.

2. Pe baza cercetărilor lingvistice moderne s-a demonstrat faptul că nici cele cinci cărți din componența *Pentateuhului* nu au fost traduse în același timp. Metodele de traducere, ce oscilează între literalism și parafrază, indică traducători diferiți, cu concepții diferite despre traducere⁴.

3. Scopul traducerii LXXnu a fost stabilit cu certitudine. S-a vorbit de-a lungul timpului despre uitarea limbii ebraice, despre scopuri liturgice sau culturale. Ultima teorie emisă ia în considerare și un scop didactic⁵, *id est* de a permite evreilor din diaspora elenistică să mențină viu contactul cu originalul ebraic prin intermediul traducerii.

4. Principala sursă referitoare la originile LXX, așa numita *Epistolă a lui Aristeas*, este, cel mai probabil, o scriere fictivă⁶ menită să garanteze legitimitatea traducerii grecești a *Pentateuhului* în fața criticilor venite dinspre iudaismul conservator. Acestea vizau fie diferențele dintre originalul ebraic și traducerea produsă la Alexandria, fie readuceau în discuție vechea interdicție a traducerii, privită pentru mult timp ca amenințare la integritatea textului sacru.

5. Timp de aproape trei secole traducerea LXX are un statut egal cu cel al textului ebraic în iudaismul diasporei. Odată cu apariția creștinismului și adoptarea LXX, teologii creștini înțeleg prin *Septuaginta* nu doar *Pentateuhul*, așa cum era perceput în iudaismul diasporei, ci extind denumirea la întreg Vechiul Testament tradus în greacă într-un interval de aproximativ două secole. Din motive ce nu și-au aflat nici astăzi explicații sigure și comun acceptate, în iudaismul elenistic se renunță treptat la traducerea LXX. Ea va fi înlocuită cu traduceri sau cu revizuirii grecești, efectuate mai târziu, printre care cele mai cunoscute astăzi sunt cele atribuite lui Theodotion, Aquila și Symmachus.

În Antichitate și mult timp în cercetarea modernă s-a considerat că cele trei versiuni paralele LXX, efectuate într-un interval cuprins secolele I î.Hr.-II d.Hr., au avut la bază polemicile iudeo-creștine în privința traducerii și interpretării textului biblic. Pentru că aceste traduceri redau mai bine textul ebraic în anumite pasaje, în comparație cu LXX, ele au fost numite „iudaizante”⁷. Ipoteza că traducerile lui Theodotion, Aquila și Symmachus au fost realizate numai din motive polemice este astăzi respinsă. După studiul fragmentelor de text descoperite la Qumran, Nahal Hever sau în Egipt, s-a ajuns la concluzia că eforturile de revizuire ale traducerii LXX, cu scopul de a o finisa și de a o pune în acord cu textul ebraic, încep cu mult timp înainte de apariția creștinismului și, prin urmare, nu au la bază polemica iudeo-creștină. Ele sunt, mai curând, ultimele rezultate ale unor etape succesive de corectare a traducerii LXX, inițiate în vremuri precreștine, la scurtă vreme de la apariția primelor traduceri grecești.

Într-o lucrare fundamentală pentru filologia biblică modernă, publicată în 1963 cu titlul *Les devanciers d'Aquila*, Dominique Barthélemy emite o serie de ipoteze bine argumentate, referitoare la activitatea de revizuire constantă a textelor biblice grecești desfășurată în iudaismul antic. Acceptată în unanimitate a fost teoria sa potrivit căreia în secolul I î.Hr. a existat o „școală” de revizuire a textelor biblice traduse în limba greacă, cu metode literaliste de traducere, pe care o

⁴ Studiile statistice, orientate către analiza gramaticală a textelor LXX (e.g. Aejmelaeus 1982), indică diferențe semnificative de traducere între cărțile Genezei și Exodului pe de o parte, respectiv Levitic, Numeri și Deuteronom pe de altă parte. De aici și concluziile firești că traducerile au fost realizate în mod sigur de traducători diferiți și, cel mai probabil, în perioade distincte.

⁵Pietersma-Wright (eds.) 2007, XIV-XV.

⁶Cf. Jellicoe 1968: 29-58.

⁷ Terminologia nu este foarte precisă în acest caz. LXX nu este mai puțin iudaizantă în traducere, dacă ținem cont de istoria precreștină a textului și de așa numitele „semitisme” ale traducerii. Vorbim, mai curând, despre o terminologie desuetă, regăsită în studii efectuate între secolele XIX-XX, care, din rațiuni confesionale, păstrează o dihotomie nejustificată între texte mai mult sau mai puțin apropiate de Textul Masoretic. Studiile de astăzi demonstrează că mare parte dintre textele diferite ale versiunilor antice au la bază nu atât rațiuni teologice, ce moștenesc efectele polemicii antice dintre iudaism și creștinism, cât mai degrabă reflectă concepții și metode de traducere diferite, aflate într-o evoluție firească timp de peste 400 de ani, câți au trecut de la traducerea LXX până la versiunea lui Symmachus, considerată ultima dintre „cele trei”.

numește καίγε⁸. Mai mult, Barthélemy susține că metodele de traducere ale acestei școli suportă influența exegezei aplicate textului biblic de rabinii epocii și că aceleași metode au fost preluate și perfecționate ulterior de alți traducători. O ultimă etapă de rafinare a metodelor καίγε este, în opinia lui Barthélemy, revizuirea (sau traducerea) extrem de literală a lui Aquila, încheiată în jurul anului 140 d.Hr.⁹

Circumstanțele în care s-a realizat traducerea lui Aquila, detalii privind autorul și scopul traducerii, au rămas până astăzi prea puțin cunoscute¹⁰. Dificultățile pe care le întâmpină cercetarea modernă nu constau doar în starea fragmentară a manuscriselor păstrate din traducerea sa, ci și în informațiile insuficiente și lipsite de credibilitate ale surselor antice. De pildă, dacă Epifanie al Salaminei ne spune în *De mensuribus et ponderibus* XIII (PG 43, 260B) că traducerea lui Aquila a fost realizată între anii 128-129 d.Hr., Irineu de Lyon vorbește după anul 177 despre traducerea lui Aquila, ca și cum ar fi de dată recentă în epoca sa (*Adversus haereses* III, 21, 3). De asemenea, multe informații întâlnite la autorii creștini își au originea în scrierile rabinilor; mărturiile potrivit cărora Aquila ar fi fost rudă prin alianță cu împăratul Hadrian (117-138) și că ar fi fost discipolul rabinului Akiba (sau Aquiba) se regăsesc și în literatura rabinilor, de multe ori fictivă, ca multe alte scrieri din Antichitate, atunci când valorifică fie toposul întâlnirii dintre împărat și înțelept, fie pe cel al relației învățător-discipol. În orice caz, literatura iudaismului și cea a scriitorilor creștini concordă în privința locului de origine (Sinope din Pont), respectiv a informației că traducătorul a fost prozelit.

Atitudinea autorilor antici față de traducerea lui Aquila este diferită. Atât în iudaism, cât și în creștinism, se pare că versiunea a primit un rol secundar, nefiind asumată niciodată ca text canonic¹¹. Din mărturiile antice păstrate reiese că rabinii și exegeții creștini au folosit-o în maniera unui lexicon, atunci când doreau să explice pasaje mai puțin clare ale textului biblic; nu este mai puțin adevărat că în jurul terminologiei pentru care optează Aquila în traducere s-au creat și câteva dispute teologice. Cel mai probabil, versiunea lui Aquila a avut un rol mai important în iudaism, odată cu renunțarea la traducerea LXX. Literalismul noii versiuni le permitea credincioșilor care nu mai cunoșteau limba ebraică să aibă acces la textul original. La autorii creștini varianta lui Aquila a fost judecată polemic, considerându-se că el a realizat noua traducere numai pentru a submina autoritatea LXX, distorsionând intenționat termenii recunoscutibili din vechea traducere. Singurii autori creștini care par să fi avut o atitudine moderată în privința traducerii lui Aquila au fost Origen și Ieronim, iar explicațiile rezidă în faptul că cei doi autori au fost printre pușinii scriitori creștini ai Antichității care aveau cunoștințe de limba ebraică sau aramaică.

Păstrarea traducerii lui Aquila i se datorează astăzi în primul rând lui Origen. Eruditul alexandrin reproduce textul lui Aquila într-o lucrare fundamentală pentru filologia biblică antică,

⁸ Denumirea reflectă decizia revizorilor de a traduce constant din ebraică construcția *we gam* (וְגַם) prin conjuncția καί („și”), urmată imediat de particula γε („de asemenea”), cu intenția de a păstra în greacă fiecare element al limbii sursă.

⁹ Ipoteza lui Barthélemy a fost contestată de Lester Grabbe („The Translation Technique of the Greek Minor Versions: Translations or Revisions?”, în Brooke-Lindars (eds.) 1992: 505-556). Grabbe privește versiunea lui Aquila mai mult ca pe o traducere nouă, realizată direct din limba ebraică, decât ca pe o revizuire a LXX. Cu toate acestea, raportul dintre versiunea lui Aquila și LXX rămâne una dintre problemele cercetării la care nu s-a oferit încă o soluție definitivă.

¹⁰ De-a lungul timpului s-au emis diferite ipoteze, însă discuțiile controversate din jurul lor sunt mult prea complexe pentru a putea fi cuprinse în articolul de față.

¹¹ Sursele antice admit că traducerea lui Aquila a fost apreciată în iudaism, ca alternativă grecească la traducerea LXX (Origen, *Epistula ad Africanum* 2; Ieronim, *Commentarium in Ezechielem* 3, 5; Augustin, *De civitate Dei* XV, 23, 3). De asemenea, citatele din literatura exegetică a rabinilor demonstrează că versiunea sa a avut un rol important în explicarea textelor biblice, dar nu a depășit niciodată acest statut. Este greu de explicat de ce în iudaismul de la sfârșitul Antichității și începutul Evului Mediu se renunță complet la autoritatea textelor lui Aquila. O explicație interesantă, legată de evoluția ideilor canonice, a fost oferită de Giuseppe Veltri (Veltri 2006).

cunoscută sub denumirea de *Hexapla*, în care și-a propus să colăționeze pe coloane paralele cele mai importante traduceri biblice aflate în circulație în lumea elenofonă. Deși lucrarea originală s-a pierdut, manuscrisele LXX au înregistrat numeroase glose cu opțiunile de traducere ale traducătorului antic, care au fost publicate la sfârșitul secolului al XIX-lea în ediția lui Frederick Field (*Origenis Hexaplorum quae supersunt sive Veterum Interpretum Graecorum in totum Vetus Testamentum fragmenta*)¹². În secolul al IV-lea Ieronim se folosește de versiunea lui Aquila în traducerea Vechiului Testament din ebraică în latină. Spre deosebire de predecesorii săi, Ieronim nu mai privește traducerea lui Aquila ca pe o încercare de corupere a textului LXX sau ca pe o erezie, ci consideră doar că metodologia traducerii este una defectuoasă, întrucât, din cauza literalismului exagerat, ea nu reușește să ofere un text inteligibil în limba greacă. Ca traducător educat în cultura latină, Ieronim nu poate concepe o traducere al cărei produs să reflecte numai textul sursă, fără nicio atenție acordată gramaticii textului țintă. Principalele obiecții ale lui Ieronim se îndreaptă spre nerespectarea regulilor gramaticale din greacă și spre ignorarea cvasi-totală a stilisticii în traducere.

Privită din perspectiva modernă a traducerii biblice, metodologia de traducere a lui Aquila nu mai pare atât de eronată pe cât s-a crezut în Antichitate, mai ales dacă avem în vedere că mare parte dintre practicile literalismului antic se regăsesc printre principiile dezirabile din teoriile literalismului actual¹³.

1. Consecvență în redarea termenilor

Una dintre cele mai importante cerințe ale literalismului în traducere constă în evitarea sinonimiei în cazul unui termen întâlnit de mai multe ori în textul sursă. Cu alte cuvinte, ar fi de dorit ca un termen din limba sursă să fie redat de fiecare dată cu unul și același termen în limba țintă. În acest caz, traducerea lui Aquila este deosebit de consecventă pentru o traducere antică, spre deosebire de LXX¹⁴. Sinonimia LXX are explicații în faptul că ea nu este traducerea unui singur traducător, ci a mai multor traducători, din epoci diferite și cu concepții diverse despre traducere.

2. Traducerea tuturor lexemelor originalului

Dacă, în general, traducerea presupune o atenție distributivă acordată gramaticii și sensurilor celor două sisteme lingvistice implicate în procesul de echivalare, în cazul textelor biblice, unde diferențele dintre o limbă semitică și una indo-europeană sunt suficient de mari cât să nu permită transferul lingvistic în totalitate, întâlnim și o concepție antică despre natura acestor texte, ce restrânge posibilitățile de traducere. Este vorba despre natura revelată a textelor biblice, convingere ce a condus la ideea că toate elementele textului original au o semnificație extrem de importantă și că omiterea lor în traducere constituie o alterare a mesajului divin. Aquila împărtășește această opinie comună exegezei iudaismului din epocă și traduce orice element întâlnit în textul ebraic, fără a acorda întâietate regulilor gramaticii grecești. Exemplul clasic în acest caz, pe care l-au discutat și autorii antici, este traducerea versetului de la Geneză 1, 1, redat de Aquila prin Ἐν κεφαλαίῳ ἔκτισεν ὁ Θεὸς σὺν τὸν οὐρανὸν καὶ σὺν τῇ γῇ. Pentru că în

¹²În prezent se află în lucru o nouă ediție a lui Field (<http://www.hexapla.org/>).

¹³ Nu ne-am propus aici o tratare exhaustivă a literalismului actual, și nici a metodelor lui Aquila, care merită studii mult mai aplicate.

¹⁴ Comparăția dintre consecvența versiunii lui Aquila și sinonimia LXX a fost deja subiectul unei analize sumare efectuate de Joseph Reider în „Prolegomena to a Greek-Hebrew and Hebrew-Greek Index to Aquila I” (Reider 1914: 346).

greacă prepoziția σύν se construiește cu dativul, Ieronim vorbește despre *usus ridiculus praepositionis* σύν *cum accusativo* și oferă explicația acestei traduceri pe care o considera absurdă: „Pentru că evreii nu au doar articole, ci și pre-articole, Aquila traduce într-o manieră lipsită de gust și silabele, și literele”¹⁵. Așadar, pentru Aquila prepoziția grecească nu mai are funcție gramaticală și este tradusă mecanic de fiecare dată când în limba ebraică se întâlnește construcția *particulă+articol+cazulacuzativ*; totuși, aceeași prepoziție se întâlnește și cu dativul atunci când construcțiile limbii ebraice coincid cu cele grecești. Este interesant că această construcție neobișnuită a prepoziției σύν cu acuzativul, deși este specifică versiunii lui Aquila, apare de mai multe ori și în traducerea Ecclesiastului din LXX. Acest fapt i-a permis lui Barthélemy să emită ipoteza că traducerea grecească inclusă astăzi în *Septuaginta* îi aparține de fapt lui Aquila, în urma unei erori comise de Origen, care, din neatenție, ar fi confundat versiunile între ele atunci când le-a copiat pe coloanele *Hexaplei*¹⁶.

Nu este singurul caz în care Aquila urmează îndeaproape originalul ebraic, căutând soluții de a-i păstra forma intactă în greacă. De pildă, el imită postpoziția locativă ebraică –*â*, folosindu-se de encliticul –δε, întâlnit mult mai frecvent în dialectul homeric, decât în κοινή. Așa se explică formele de tipul *νοτόνδε* (Gen. 12, 9) pentru a indica sudul sau *οἰκόνδε* (Ex. 28, 26) pentru a traduce adverbul „acasă”. Particulele compuse din ebraică sunt strict reproduse în greacă, de unde derivă forme incorecte, precum *ἀπόἀρχῆθεν* (Gen. 2, 8; greaca veche nu folosește niciodată această expresie cu prepoziție pentru a spune „de la început”, „din trecut”) sau *πρόπροσώπου* (2Rg. 6, 14; de regulă greaca clasică și elenistică se folosesc de alte prepoziții construite cu genitivul – *ἀπό,εἰς,κατά* – pentru a reda locuțiunea prepozițională „în fața”).

3. Traducerea etimologizantă

O altă metodă acceptată în traduceri literaliste de astăzi, pe care o întâlnim și la Aquila, este cea a traducerii etimologice. Chiar și cu prețul unor devieri semantice importante în limba greacă, Aquila traduce numeroși termeni, pornind de la sensurile pe care le implică rădăcinile cuvintelor ebraice. În Psalmul 21, 13 (TM 22, 12), unde finalul versului spune în ebraică „puternic boii lui Bashan m-au împresurat”, verbul ebraic *kitter* este legat etimologic de substantivul *keter* („coroană”, „turban”). Pentru că în alte contexte biblice substantivul ebraic este tradus prin grecescul *διάδημα* („coroniță”, „bandă”), Aquila inventează un verb inexistent în greacă **διαδηματίζω*, pe care îl redă aici prin *διαδηματίσαντόμε*¹⁷. Traducătorul LXX optează în acest caz pentru *περίεσχονμε* („m-au încercuit”, „m-au împresurat”). Este evident că Aquila a înțeles foarte bine sensul verbului ebraic, dar preferă să rămână consecvent principiului de a traduce literal și de a reda forma textului sursă.

4. Dizlocarea lexicală

Strâns legat de principiul etimologizării este cel al dizlocării lexicale, folosit în întreaga lume antică pentru explicarea sensurilor pe care le implică anumite cuvinte. Numeroasele

¹⁵ Ieronim, *Epistulae* 57, 11: *Quia Hebraei non solum habent ἄρθρα, sed προάρθρα, ille (Aquila)κακοζήλωset syllabas interpretatur et litteras; dicitque σύντὸννοῦρανὸνκαὶσὸντήγγην, quod graeca et latina lingua omnino non recipit.*

¹⁶ Barthélemy 1963:30. Problema nu este nouă; o observație asemănătoare îi aparține lui Henry St. John Thackeray. Într-o celebră gramatică a LXX el susținea ipoteza (infirmită în unele cazuri) că mai multe porțiuni de text din versiunea lui Aquila au pătruns de-a lungul timpului în LXX: 1Regi 9, 15 ș.u.; 8, 1; 11, 38; 2, 26; 13, 26; 13, 29; 14, 1-20; capitolele 47-50; 2Regi 12, 4; 16, 9; 17, 14; 25, 9; Iosua 21, 2-11; 21, 34-42 (Thackeray 1909:3-4). Pentru problema dificilă a concepțiilor și practicilor lui Origen în redactarea și transmiterea textului LXX, vezi Jellicoe 1968: 100-133.

¹⁷ Field 1875, t. II: 118.

etimologii fanteziste ale anticilor își au originea în dizlocarea lexicală. Procedeul a avut un rol important și în exegeza rabinilor, care despart cuvinte ebraice pentru a le interpreta rădăcinile lexice în mod separat. Nu este sigur dacă Aquila a cunoscut metoda exegetică, dar traducerea sa reflectă traducerea separată a unor astfel de elemente. De pildă, pluralul *abib* din Levitic 2, 14, care înseamnă „spice necoapte, înspicate” este reprodus de Aquila prin ἀπαλά („neînvechite”, „netrecute”), un derivat format din α privativ și adjectivul παλαιός. În acest caz, parafraza LXX - νέαχῖδρα („tinere spice”) - este mai puțin neclară decât traducerea lui Aquila. La fel procedează Aquila și în cazul cuvintelor pe care unele tradiții biblicele redau drept nume proprii. În Levitic 16, 8, unde traducerea spune „Și să arunce Aaron sorți asupra celor doi țapi: un sort pentru Domnul și un sort pentru Azazel”, traducătorul LXX redă numele propriu din final prin τῷἀποπομπαίῳ („pentru cel alungat”, „pentru cel izgonit”), în timp ce Aquila dizlocă ebraicul *azazel* și îi traduce elementele separat: εἰςτράγονἀπολούμενον („asupra unui țap care este dezlegat”)¹⁸. Ritualul de ispășire pe care vechii israeliți îl practicau, folosindu-se de un animal asupra căruia aruncau simbolic păcatele oamenilor și pe care ulterior îl eliberau în deșert, este comun lumii antice¹⁹.

5. Traducerea omofonă

O metodă cu puține șanse de a fi corectă în literalismul modern este cea a traducerii omofone, ce constă în identificarea unor termeni care să corespundă fonetic cu cei ai originalului. Aquila caută termeni grecești asemănători fonetic cu termenii ebraici, dar de cele mai multe ori rezultatul nu poate fi considerat corect. De pildă, în Deut. 11, 30 traduce ebraicul *elon*, o specie de stejar, prin αὐλόν, un termen grecesc care înseamnă cu totul altceva, anume „luncă”, „defileu”, „albie”²⁰. Aceeași metodă este folosită de Aquila cu mai mult succes atunci când reușește să identifice termeni grecești împrumutați din limbile semitice: βᾶτος („calcan”), βυσσός („adâncul mării” la Homer și Herodot), χιτών („tunică”), σάββατον („sabat”).

6. Calchierea și împrumutul

În versiunea lui Aquila calchierea și împrumutul sunt metode de traducere mult mai frecvente decât cele întâlnite în alte traduceri biblice antice. În orice caz, explicația lor este valabilă pentru toate versiunile: în pofida lexicului variat de care dispunea, în limba greacă nu s-au găsit termeni potriviți pentru a recupera cu maximum de precizie sfera semantică a celor din ebraică. Cu toate acestea, în versiunea lui Aquila aflăm și exemple în care traducătorul antic nu rămâne doar la stadiul de simplă transliterație. În textul din Sofonie 1, 4 este folosit un termen ebraic mai puțin întâlnit, *chemarim*, care îi desemna pe preoții cultelor păgâne. Dat fiind că termenul grecesc ἱερεύς, aflat cel mai la îndemână, acoperă sfera semantică a unui alt termen ebraic (*kohanim*), traducătorii antici rezolvă problema în mod diferit: Theodotion și membrii școlii καίε preferă să-l transcrie din ebraică - χωμαρειμ, în timp ce traducătorul LXX pur și simplu îl omite, traducând în loc de „numele preoților lui Baal” doar τὰ ὀνόματα τῆς Βααλ. Aici Aquila evită transcrierea²¹. Pentru a reda sensul tehnic cu care sunt identificați preoții lui Baal se folosește de termenul τεμενίτης, la rândul său un termen tehnic, dar care îi desemna pe preoții

¹⁸Field 1875, t. I: 194.

¹⁹ Ritualul expiator descris în Vechiul Testament nu este cu nimic diferit de cele identificate cu mult mai devreme în Egipt și în nordul Siriei (cf. de Roo 2000: 234, n. 10).

²⁰Field 1875, t. I: 290.

²¹Field 1875, t. II: 1012.

unui cult precis, anume pe cei ai lui Apollo din Témenos (Siracuza). Este unul dintre puținele exemple de echivalare funcțională pe care le cunoaștem din versiunea lui Aquila.

Necesitatea de a recupera în traducere nu doar sensul, ci și forma sursei, conduce în literalismul antic la cerințe ce țin strict de caracteristicile limbilor antice și, în consecință, nu mai pot fi respectate astăzi. Un astfel de principiu este cel al păstrării ordinii cuvintelor în traducerea biblică, despre care amintea Ieronim prin sintagma *verborum ordo mysterium est*²². Deși expresia lapidară a lui Ieronim poate primi astăzi interpretări variate, ea se referă la o practică ce pare să fi fost respectată aproape întotdeauna în versiunea lui Aquila (dar și în LXX într-o măsură mai ponderată), cea de a traduce mecanic cuvintele textului în ordinea în care se întâlnesc în original. Limbile antice, precum greaca și latina, au o flexibilitate suficientă pentru a îndeplini această cerință, pentru că legăturile sintactice dintre cuvinte nu depind de ordinea cuvintelor, așa cum se întâmplă în limbile moderne (de pildă, limba greacă veche poate reda la fel de corect un enunț ce cuprinde subiect, predicat și complement în șase moduri diferite). În scrierile antice, însă, ordinea cuvintelor are o capacitate mult mai mare decât în limbile moderne de a modifica stilul unui text, chiar până la a-l face complet neinteligibil. De aici derivă criticile antice privind stilul rudimentar al Bibliei în traducerea LXX, dar mai ales respingerea categorică a versiunii lui Aquila.

În concluzie, metodele de traducere literale pe care le folosește Aquila nu au în vedere subminarea autorității vreunei versiuni concurente, cum s-a considerat în Antichitate, doar pentru că nu mai reflectă un lexic și o sintaxă consacrată. Din analiza sumară a fragmentelor păstrate reiese mai curând că el și-a propus să ofere o traducere orientată spre textul sursă, pentru a permite receptorilor care nu mai cunoșteau ebraica sau aveau cunoștințe minime de ebraică să aibă acces la textul biblic original. Ignorarea aproape totală a gramaticii grecești indică un scop diferit de cel al traducerii LXX, care se adresează unui auditoriu mai larg și care, prin parafrază, lămurește o lungă listă de pasaje obscure ale textului ebraic. Până la polemica iudeo-creștină, se pare că versiunea precisă a lui Aquila a fost apreciată în Antichitate și a circulat în paralel cu alte variante, fiind citată de evangheliști în scrierile Noului Testament, în detrimentul LXX. De pildă, citatul mesianic de la Matei 2, 15: „Și au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se împlinească cuvântul spus de Domnul, prin proorocul: «Din Egipt am chemat pe Fiul Meu»” reproduce textul de la Osea 11, 1. Traducerea LXX, în ediția lui Rahlfs, conține în cartea Osea textul: „Pentru că Israel era copil, Eu l-am iubit, și din Egipt i-am rechemat pe copiii lui” (ΔιότινήπιοςΙσραηλ, καὶἐγὼἠγάπησααὐτὸνκαὶἐξΑιγύπτουμετεκάλεσατὰτέκνααὐτοῦ), în timp ce versiunea lui Aquila spune: „Când Israel era copil, Eu îl iubeam, și din Egipt am chemat pe Fiul Meu” (ὅτι πᾶς Ισραηλ, καὶ ἠγάπησα αὐτὸν καὶ ἀπὸ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου)²³. Prin simpla comparație a textelor reiese că Evanghelia după Matei citează la sfârșitul secolului I d.Hr. (atunci când este datată scrierea Evangheliei) versiunea lui Aquila, înainte ca ea să fie realizată (127-140 d.Hr.). Există, cu siguranță, alte explicații pentru aparenta inadverență cronologică. Vorbim fie de tradițiile pe care le folosesc autorii scrierilor din Noul Testament, fie de modul în care s-au păstrat, modificat și transmis textele biblice. Oricum, din această ultimă perspectivă, versiunea lui Aquila constituie astăzi o mărturie importantă privind starea textului vetero-testamentar din primele două secole ale erei noastre și, chiar dacă este păstrată fragmentar, tocmai datorită literalității ea poate să ofere astăzi suficiente informații utile pentru înțelegerea circumstanțelor în care s-au format tradițiile religioase.

BIBLIOGRAPHY

²² Ieronim, *Epistulae* 57, 5.

²³ Field 1875, t. II: 957.

- Aejmelaeus, Anneli (1982), *Parataxis in the LXX: A Study of the Renderings of the Hebrew Coordinate Clauses in the Greek Pentateuch*, Suomalainen Tiedekatemia, Helsinki.
- Aitken, James K., ed. (2015), *T&T Clark Companion to the Septuagint*, Bloomsbury T&T Clark, London / New York.
- Barthélemy, Dominique (1963), *Les devanciers d'Aquila*, VTSup 10, Brill, Leiden.
- Brooke, George J.; Lindars, Barnabas, eds. (1992), *Septuagint, Scrolls and Cognate Writings*, SCS 33, Scholars Press, Atlanta.
- de Roo, Jacqueline C.R. (2000), "Was the Goat for Azazel Destined for the Wrath of God?", *Biblica*, Vol. 81, No. 2.
- Dines, Jennifer M. (2004), *The Septuagint*, T. & T. Clark, London / New York.
- Field, Frederick (1875), *Origenis Hexaplorum quae supersunt sive veterum interpretum Graecorum in totum Vetus Testamentum fragmenta*, vol. I-II, Oxonii e Typographeo Clarendoniano.
- Harl, Marguerite; Dorival, Gilles; Munnich, Olivier (1988), *La Bible Grecque des Septante du Judaïsme hellénistique au Christianisme ancien*, Initiations au Christianisme Ancien, Éditions de CERF, Paris.
- Jellicoe, Sindey (1968), *The Septuagint and Modern Study*, Clarendon Press, Oxford.
- Jobes, Karen H.; Silva, Moisés (2000), *Invitation to the Septuagint*, Baker Academic, Grand Rapids.
- Marcos, Natalio Fernández (2001), *The Septuagint in Context. Introduction to the Greek Versions of the Bible*, trans. Wilfred G. E. Watson, Brill Academic Publishers Inc., Boston / Leiden.
- Pietersma, Albert; Wright, Benjamin G., eds. (2007), *A New English Translation of the Septuagint and the Other Greek Translations Traditionally Included under That Title*, Oxford University Press, Oxford.
- Reider, Joseph (1914), „Prolegomena to a Greek-Hebrew and Hebrew-Greek Index to Aquila I”, *The Jewish Quarterly Review*, New Series, Vol. 4, No. 3.
- Thackeray, Henry St. John (1909), *A Grammar of the Old Testament in Greek according to the Septuagint*, vol. I, *Introduction, Orthography and Accidence*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Veltri, Giuseppe (2006), *Libraries, Translations, and 'Canonic' Texts. The Septuagint, Aquila and Ben Sira in the Jewish and Christian Traditions*, SJSJ 109, Brill, Leiden / Boston.

RELATION AND/OR PREDICATIVE OBJECT IN A SYNTAGM BY EMINESCU

Marcela Ciortea

Lecturer, PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba-Iulia

Abstract: The present study is an analytical excursus on the issue of delimitating the syntactical units of the predicative and secondary predicate and approaches, starting from the poetic syntagm belonging to Mihai Eminescu, presented in the title above, the limits of the syntactic pluralism.

Keywords: syntax of the Romanian Language, prepositional adjective, adverbial of reference, circumstantial attribute, secondary predicate.

0. Ideea lucrării de față a început să prindă contur într-o activitate de seminar cu studenții filologi din anul al III-lea, care, printre altele, propunea spre analiză sintagma citată în titlu, din următorul fragment din poezia lui Mihai Eminescu, *Nu mă înțelegeți*:

*Și azi când a mea minte, a farmecului roabă,
Din orișice durere îți face o podoabă
Și când rășai nainte-mi ca marmura de clară
Când ochiul tău cel mândru străluce înafară
Întunecând privirea-mi, de nu pot să văd încă
Ce-adânc trecut de gânduri e-n noaptea lui adâncă,
Azi când a mea iubire e-atâta de curată
Ca farmecul de care tu ești împresurată,
Ca setea cea eternă ce-o au dupăolaltă
Lumina de-ntuneric și marmura de daltă,
Când dorul meu e-atâta de-adânc și-atât de sfânt
Cum nu mai e nimica în cer și pe pământ,
Când e o-namorare de tot ce e al tău,
De-un zâmbet, de-un cutremur, de bine și de rău,
Când ești enigma însăși a vieții mele-ntregi:
Azi văd din a ta vorbă că nu mă înțelegeți.*

În stabilirea funcțiilor și a raporturilor sintactice existente în enunț, cu privire la segmentele *ca marmura* și *de clară*, părerile au fost împărțite: unii au considerat primul segment, *ca marmura*, complement circumstanțial de mod, iar pe cel de-al doilea, *de clară*, atribut circumstanțial (Dimitriu 1982: 299, nota 201 și *Idem* 2002: 1443), alții au considerat complement circumstanțial de mod pe *ca marmura* și complement circumstanțial de relație pe *de clară* (Diaconescu 1989: 51, 6.7.2.1sq). În urma constatării de față, am considerat necesar un exercițiu lămuritor pe marginea acestui fragment, prin raportare atât la lucrările de specialitate, cât și la context (Slama-Cazacu 1959: 288sq¹).

¹ Rolul contextului nu este niciodată de ignorat iar autoarea punctează trei motive pentru care *cuvântul își dezvăluie cu plenitudine înțelesul numai în context*: Contextul are, deci, în primul rând I. rolul de **a alege** un anumit cuvânt (ex. **înalt**), dar și de **a-i preciza**

SCURTĂ PRIVIRE TEORETICĂ

1. Cercetătorii care s-au oprit la unele situații sintactice similare au poposit mai mult sau mai puțin asupra lor, insistând fie în analiză gramaticală, fie în urmărirea diverselor evoluții terminologice. Unii au aprofundat, alții s-au mulțumit cu simple notații de natură normativă, prin simple menționări lipsite de interpretări gramaticale.

1.1. Gramaticile mai vechi abordează contexte similare fie la capitolul rezervat prepoziției (Philippide 1897: 357-358), fie la cel rezervat complementului (Tiktin 1945:194). Alexandru Philippide, analizând variantele semantice ale prepoziției *de*, identifică, printre altele, situațiile în care aceasta arată *privața*, apropiindu-se de înțelesul lui *în ce privește* (*bun degură, rău deplată*) ori de înțelesul lui *despre* (*când aud eu depopă, las muștele în pace*, Creangă)². La rândul lui, Heimann Tiktin atinge problema în cauză atât în notele explicative de sub complementul adjectivului, cât și în cele de sub circumstanțial, insistând în ambele situații pe exprimarea unei idei cu sau fără prepoziția *de*. Urmând probabil gramaticilor latinești, el realizează o distincție între complementul adjectivului (*bun de gură*) și complementul circumstanțial (*putred de bogat*), fără a trimite explicit la un circumstanțial de relație. O a doua distincție realizată de același autor funcționează asupra a ceea ce astăzi numim nume predicativ, respectiv element predicativ suplimentar, asociindu-l, de asemenea, pe acesta din urmă, cu un circumstanțial. Astfel, în exemplele:

- (1) a. Ea părea *gânditoare*.
- b. Ea ședea *gânditoare*.

el identifică adjectivul *gânditoare* cu funcție de nume predicativ pentru (1), dar circumstanțial pentru (2).

1.2. O interpretare interesantă este aceea care analizând, de asemenea, impunerea prepoziției *de* la adjectiv în contexte care exprimă cantitatea, comparația sau măsura, cercetează contexte mai extinse, punând în pagină situații în care complementul adjectivului precede adjectivul (Beldescu, 1957: 58). Astfel în exemplul:

- (2) Și odată fac: zdup! în niște cânepă, care se întindea de la cireș înainte și era crudă și până la brăude înaltă. (Creangă)

adjectivul *înaltă* este considerat nume predicativ, iar sintagma *până la brău* este considerată complement al adjectivului. Dezvoltând analiza și asupra altor exemple cu prepoziția *de* la adjectiv (*era așa de răbdător, era atât de albă*), cercetătorul pleacă din capul locului de la ideea că prepoziția nu ține de adjectiv (*Idem*: 56³).

apoi sensul (mai ales pentru substantive, verbe, adjective, care sunt, în general, polisemice), indicând mai întâi direcția către care trebuie să se orienteze înțelegerea, adică „atrăgând” *una dintre semnificațiile* lui consacrate și *alegând*, în cadrul ei, *nuanța* respectivă (*înalt* = „[om] lung la înălțime”). II. În al doilea rând, contextul *individualizează* sensul, alegând acea notă particulară din generalitatea noțiunii, care se potrivește cu obiectul concret, aplicând deci semnificația generală la obiectul sau fenomenul particular implicat în situație și contribuind astfel încă mai mult la precizarea sensului. Acest proces se petrece în cazul tuturor cuvintelor, chiar al acelor care pot fi considerate mai degrabă monosemice, ca numeralele și unele pronume, sau al prepozițiilor și conjuncțiilor, care, exprimând doar relații, își capătă determinarea semnificativă numai în context. III. În sfârșit, tot contextul *completează* sensul, prin diversele nuanțe create de aplicarea particulară la un anumit lucru, situat într-un cadru specific. Fraza din care face parte cuvântul, lucrarea întreagă, obiceiurile societății respective, ca și ale autorului însuși, în sfârșit totul contribuie la nuanțarea fiecărui cuvânt și la conturarea precisă a înțelesului. (Slama-Cazacu 1959: 291).

² Chiar dacă, în opinia noastră, interpretarea lingvistului ieșean este exagerată prin echivalarea lui *de cu în ce privește* în contextul *acest om era așa de silitor* (unde *silitor* = *în ceea ce privește silința*), prin faptul că atribuie o funcție de relație unui nume predicativ, ea ne va fi de folos în argumentarea noastră viitoare.

³ Ideea că prepoziția nu aparține adjectivului; ea este cerută fie de structura specifică a unor construcții legate de adjectiv, fie de locul unor determinanți ai adjectivului, vine, de asemenea, în sprijinul argumentării noastre viitoare.

1.3. Gramatica Academiei 1966 inventariază prepoziția *de* în diversele ei posibilități combinatorii (GA 1966, I: 347), reținând pentru complementul de relație o expresie a lui Liviu Rebreanu, asemănătoare formal cu exemplul preluat de noi din poezia lui Eminescu:

- (3) Se ținea de Florica văduvei lui Maxim... frumoasă și deșteaptă, deși *ca degetul de golașă*.

O situație aparte însă este înregistrată în volumul al II-lea, unde notează o locuțiune interjecțională drept regent al complementului de relație (GA 1966, II: 193) sau un verb regent al unui element predicativ suplimentar (GA 1966, II: 208):

- (4) a. Paraschiv e flăcău cuminte, singur la părinți, muncitor, gospodar; *de voinic și de frumos, slavă Domnului*. (Vlahuță)
b. Nu mă știu *de vinovat*. (Teodorescu)

1.4. Studiile ulterioare, apărute însă înainte de momentul 2005, se păstrează în linia acestor prime interpretări. O notă distinctă constituie teoria universitarului clujean D.D. Drașoveanu, care, fără a analiza funcții, cercetează relații sintactice, ajungând, în anul 1969, la concluzia că în limba română există postpoziția *de* (Drașoveanu 1997: 48, 53sq și 286), identificabilă în exemple ca:

- (5) a. Ea este *deosebit de talentată*.
b. Ea este *ca vipera de rea*.

Interesant este faptul că, în analiza legăturii sintactice de la dreapta la stânga, el stabilește funcția sintactică limitativă din exemplul de sub 5.b drept complement de relație al lui *ca vipera* (*Idem*: 56⁴). Teoria lui însă nu prea convinge. Astfel, unii cercetători înregistrează construcții prepoziționale cu *de* la elementul predicativ suplimentar, extinzând demonstrația și asupra altor construcții prepoziționale cu *de*, interpretate îndeobște drept circumstanțiale (Guțu Romalo, 1973: 152 și 148. Cf. Avram 1986: 277 și 312).

- (6) a. Îl știe *de viclean*.
b. Ne știe *de mici*.
c. E tare *de cap*.
d. L-a luat *de nebun*.

Dacă Valeria Guțu Romalo consideră că discutăm de predicativ suplimentar în situațiile 5.a și 5.b, Mioara Avram distinge între complement de relație la 5.c și predicativ suplimentar la 5.d.

O cercetare amănunțită și deosebit de coerentă găsim în teoria lansată de Dumitru Irimia, care consideră că în sintagme de genul *ticălosul de portar* ori *ca visul de ușor*, *denu* este prepoziție (Irimia 1997: 315⁵). El își articulează teoria prin excluderea valorii morfologice de adjectiv din inventarul complementului de relație (*Idem*: 457) și prin plasarea acesteia exclusiv la complementul predicativ – adică elementul predicativ suplimentar (*Idem*: 488-489), în exemple ca:

- (7) a. Știu eu foarte bine că boierul m-a luat *de nebun*... (Creangă)
b. *Așa de spărieți și de nedumeriți* mi-nchipui că trebuie s-o fi împuns de fugă troienii lui Priamus, când îi luă Achile cu jordia pe la spate. (Hogaș)

⁴ Cu toate că admitem existența postpoziției *de* și nuanța limitativă a lui *de rea*, nu suntem de acord cu interpretarea lui drept complement pe lângă un termen regent substantiv (*ca vipera*). În plus, forma de feminin *rea* deține o marcă de acord feminin, de unde rezultă că, în ciuda prezenței lui *de*, se află în caz de ordinul 2, acordat, și nicidecum în caz de ordinul 3, prepozițional. (Vezi și Neamțu 2014: 292).

⁵ Cercetătorul ieșean consideră acest *deunelement de relație sintagmatică*, între termeni care realizează prin alte mijloace relația sintactică de dependență dintre ei; sintagma se caracterizează totodată și prin schimbarea pozițiilor *regent* și *subordonat* în planul expresiei.

1.5. Gramatica din 2005 sintetizează totul și deschide noi posibilități de analiză. Astfel, pentru situațiile

- (8) a. Sub raza ochiului senin și **negrăit de dulce...** (Eminescu)
b. ...**nemaipomenit de bună...**

se consideră, pe de o parte, că avem un grup adjectival cu adjunct adverbial antepus, legat de centru prin *de* (GALR I: 162), numai că, servind la formarea unor structuri lexicale care exprimă trepte de intensitate (grade de comparație), *de* este un element desemantizat, așa cum apare și în componența diverselor categorii de numere, ca *douăzeci de mii*, sau a unor locuțiuni adjectivale sau adverbiale, ca *astfel de*, *atât de* (*Idem*: 626). Iată cum, fără a impune concluzia lui G. Beldescu ori pe aceea a lui D.D. Drașoveanu, GALR 2005 diminuează rolul sintactic al lui *de* în contextele date, argumentând prin slaba lui componentă semantică în acele situații. În ce privește funcția sintactică a adjectivului, ea este aceea de complement de relație pentru situația concretă (GALR II: 524):

- (9) Gardul e **cât casade înalt**.

După anul 2005, specialiștii aderă la una sau alta din teoriile deja consacrate, fie, prin analize comparative, fără o concluzie proprie tranșantă (Mladin 2006: 669sq), fie prin simplă menționare a unei anume teorii (Sporiș 2013: 114).

LIMBAJ ȘI CONTEXT ÎN EXPRESIA POETICĂ EMINESCIANĂ

2. Dacă gramaticile descriptive ne oferă ample inventare cu privire la rolul și statutul prepozițiilor (GA 1966, I: 341sq. Cf. Irimia 1997: 315), se cuvine menționat faptul că astfel de exerciții lingvistice nu lipsesc nici din lucrările de istorie a limbii române. Dacă e să cercetăm numai statutul lui *de*, aflăm că, încă din veacul al XVI-lea, el poate primi valoare partitivă, referențială, de loc sau comparativă (Rosetti 1968: 555. Cf. Avram 2007: 51 și 178), apoi, pe lângă acestea, poate arăta direcția, cauza, materia sau originea (Dimitrescu 1978: 352. Cf. Todi 2002: 101 și 115). Intenția noastră nu este aceea de exhaustivitate și, pentru că ne-am propus să urmărim o analiză prin raportare la un context anume, vom căuta să ne lămurim în chestiunea trasată pe urmele acelor istorii ale limbii care s-au aplecat asupra momentului Mihai Eminescu.

2.1. Pentru că sintagma aleasă de noi spre analiză, **când răsați nainte-mi ca marmura de clară**, include, în mod evident, o comparație, am căutat să ne lămurim care este caracterul elementelor din structura comparației eminesciene. Atenția poetului în perfectarea expresiei artistice, minuțiozitatea, continua șlefuire și permanenta lui nemulțumire cu privire la diversele variante expresive sunt deja lucruri foarte cunoscute și unanim acceptate. În chestiunea care ne interesează pe noi, credem că nu este lipsit de interes dacă cităm versiunile prin care a trecut sintagma *o prea frumoasă fată* din prima strofă a *Luceafărului*, așa cum au fost ele înregistrate din manuscrise (Ivănescu 1970: 153-154):

- (10) a. o luminoasă fată
b. fecioară preacurată
c. o pasere *de fată*
d. o dalie *de fată*
e. un giuvaer *de fată*
f. un ghiocel *de fată*
g. un vlăstărel *de fată*
h. o mult frumoasă fată
i. un grangure *de fată*
j. un soi frumos *de fată*

Din cele zece versiuni citate, observăm că șapte sunt alcătuite cu ajutorul lui *de*. Reîntregind contextul, vom constata că, în enunțul *a fost ca niciodată (...) un giuvaer de fată**, este evident că substantivul *fată* se află în poziția sintactică subiect (N₁), iar substantivul *giuvaer* ajută la redarea expresivă a unei valori de superlativ. Judecând în structura de adâncime, nimeni nu și-ar imagina, credem noi, că ar fi putut fi...*ca niciodată (...) un giuvaer* (subiect), iar *de fată* ar putea fi considerat complementul de relație al lui *giuvaer*, așa cum am văzut că s-a interpretat mai sus (Drașoveanu 1997: 56). În această situație, considerăm că *de* apare desemantizat în sintagma *un giuvaer de*, echivalentă semantic lui *preafrumoasă, mult frumoasă, luminoasă*.

2.2. Într-un studiu foarte competent asupra limbajului eminescian, Mihaela Mancaș sublinia următorul aspect: comparația eminesciană – mai ales cea din perioada de maximă influență romantică – este *dirijată către domeniul concret, indiferent dacă termenul comparat este concret sau abstract* (Mancaș 1974: 192). În argumentare, autoarea aduce, printre altele, două exemple care ne vor ajuta în construirea teoriei noastre:

- (11) a. Și nu e **blând** ca o poveste
Amorul meu cel dureros... (*Te duci*)
b. Mi-aduc aminte ceasul, când te-am văzut întâi
Ca marmura de **albă**, cu mâni subțiri și reci... (postuma Sarmis)

Dacă e să analizăm aceste două exemple, vom constata că, în primul, adjectivul (*blând*) este nume predicativ (N₂), iar substantivul care încheie comparația (*ca o poveste*) are rol determinant, complement de mod comparativ, ceea ce ne îndreptățește să extindem algoritmul asupra celui de-al doilea exemplu, considerându-l element predicativ (suplimentar) pe *albă* (Ac₂), iar pe *ca marmura*, complement de mod comparativ, adjunct adjectival. Sigur, în această interpretare, rămâne de discutat statutul lui *de*, pe care, așa cum am văzut mai sus, îl putem interpreta fie drept postpoziție (Drașoveanu, 1997: 53sq), fie drept element gramatical desemantizat, component al unei locuțiuni adverbiale *atât de: ca marmura, [atât] de albăte-am văzut* (GALR: 626).

2.3. Folosirea adverbului în crearea diverselor valori expresive ale superlativului este înregistrată de Paula Diaconescu drept asociație specifică stilului eminescian. În alcătuirea acestui inventar, autoarea selectează exemple gradat, de la superlativul construit cu adverb, până la cel format cu locuțiune adverbială (Diaconescu 1975: 228).

- (12) a. Mult bogat ai fost odată, mult rămas-ai tu sărac... (*Călin*)
b. Era un vis misterios
Și blând din cale-afară
Și prea era de tot frumos
De-au trebuit să piară. (*S-a dus amorul*)

În ambele situații de mai sus, adjectivele sunt la superlativ, nume predicative (N₂), prin urmare analiza nu impune tratarea separat de adjectiv a elementelor din componența gradului de comparație.

2.4. În sfârșit, analizând comparația în poezia eminesciană în cadrul larg al figurilor de stil, fără să se oprească în mod special asupra sintagmei cercetate de noi și fără a cerceta raporturi sintactice, Dumitru Irimia notează câteva exemple edificatoare, pe care le vom reda și noi, de la simplu la complex (Irimia 1979: 299sq):

- (13) a. Tâmpla bate **liniștită** ca o umbră viorie. (*Călin*)
b. Peste-un ceas păgânătatea e ca pleavavânturată. (*Scrisoarea III*)
c. S-au făcut ca ceara**albă** fața roșă ca un măr. (*Călin*)
d. Ca marmura**de albe**, ca eanepăsătoare,
Prin aerul cel roșu **femei** trec cu-arme-n braț. (*Împărat și proletar*)

Procedând la o sumară analiză, constatăm următoarele:

În ex. 13.a, este limpede că *liniștită* intră în acord gramatical (în gen, număr și caz) cu substantivul *tâmpla*, prin urmare: adjectivul *liniștită* = element predicativ suplimentar (N₂); substantivul (*ca o*) *umbră* = complement de mod comparativ pentru Termenul_{Regent}: *liniștită*.

În ex. 13.b, situația este ușor ambiguă, deoarece adjectivul *vânturată* poate fi considerat în acord cu substantivul *pleava*, dar, în egală măsură, și cu substantivul *păgânătatea*, prin urmare: adjectivul *vânturată* = nume predicativ (N₂); substantivul (*ca*) *pleava* = complement de mod comparativ pentru Termenul_{Regent}: *vânturată*.

În ex. 13.c, adjectivul *albă* nu este în nici un caz atribut adjectival pentru substantivul *față*, al cărui determinant este *roșă*. O ușoară ambiguitate ar putea crea interpretarea lui drept calificativ al lui *ceară*, însă cercetând cu atenție paralelismul sintactic (suficient de) flagrant (*fața roșăca un măr* s-a făcut *albăca ceara*) suntem îndreptățiți să-l considerăm în acord cu *fața* într-o construcție în care particula *de* a fost suprimată (*ca ceara de albă*), așa încât rezultă că: adj. *albă* = nume predicativ (N₂); subst. (*ca*) *ceara* = complement de mod comparativ pentru Termenul_{Regent}: *albă*.

În ex. 13.d asistăm la cel mai strident paralelism: **femeile trecalbeca marmura și nepăsătoareca ea**. Dacă, în acest context guvernat de simetrie considerăm că: adjectivul *nepăsătoare* = element predicativ suplimentar (N₂), iar pronumele *ca ea* = complement de mod comparativ pentru Termenul_{Regent}: *nepăsătoare*, atunci și adjectivul *albe* = element predicativ suplimentar (N₂), iar substantivul *ca marmura* = complement de mod comparativ pentru Termenul_{Regent}: *albe*.

CONCLUZII

3. În urma celor constatate mai sus, revenind la contextul nostru inițial, anume la fragmentul citat din poezia *Nu mă înțelege*, distingem trei modalități expresive de redare a unei comparații:

- (14) a. când răsai nainte-mi *ca marmurade clară*...
b. când a mea iubire e-*atâta de curată*
Ca farmeculde care tu ești împresurată,
Ca setea cea eternă ce-o au dupăolaltă
Lumina de-ntuneric și marmura de daltă...
c. Când dorul meu e-*atâta de-adânc* și-*atât de sfânt*
Cum nu mai e nimica în cer și pe pământ...

În toate aceste trei situații, comparația se realizează prin intermediul unui adjectiv: în 14.a. este o comparație simplă (*clarăca marmura*), în 14.b este o comparație în lanț (*curatăca farmecul* și *ca setea*), iar în 14.c. este o comparație sintactică propozițională, cu dublă subordonare (*adânc* și *sfântcum nu mai e nimic*). Urmând raționamentului nostru de la 2.4., constatăm că (*atâta de*) *curată*, (*atâta de*) *adânc* și (*atât de*) *sfânt* sunt nume predicative în N₂, acordate cu un subiect N₁, iar *de* este element component al locuțiunii adverbiale *atâta de* (echivalentă unui *foarte*), aflate în relație de aderență cu adjectivul (Chircu 2007: *passim*⁶). Ținând cont de particularitățile de stil identificate în poezia lui Mihai Eminescu, nu este exclus ca

⁶ La p. 31 Adrian Chircu explică: *...putemvorbi și de o aderență lexicală în cazul elementelor componente ale unei locuțiuni adverbiale. Acestea aderă unul la celălalt pentru a forma o nouă unitate lexicală care poartă, în general, o informație diferită de cea a cuvintelor care o alcătuiesc. Aderența e specifică aproape exclusiv clasei adverbiale, deoarece adverbul se caracterizează prin invariabilitate formală și nu se supune unor restricții impuse de regent, cum se întâmplă cu alte părți de vorbire. Pentru relația de aderență vezi și Stati 1972: 39-40; Drașoveanu 1997: 40sq; Secrieru 2007: 94sqq.*

încărcătura semantică exprimată prin locuțiunea adverbială *atât(a) de* să poată fi transferată asupra sintagmei *ca marmura (de)*, în ciuda caracterului concret al substantivului.

Având în vedere toate cele spuse mai sus, considerăm că, în sintagma **când rășai nainte-mi ca marmura de clară**, segmentul *[atâta] declară* nu se află în poziție sintactică de complement de relație și nici în situație de cumul sintactic (Secieru 2007: 140), ci este element predicativ suplimentar (GR: 498sq), iar segmentul *ca marmura*:

3.1. La rigoare, poate fi considerat un întreg (*ca marmura de = atâta de*) funcționând ca o locuțiune adverbială echivalentă lui *atât(a) de, foarte*, după modelul *negrăit de, nespus de*. Pentru ca această interpretare să fie validă însă, este necesară ignorarea caracterului concret al substantivului *marmură*, idee la care noi nu aderăm, deoarece o considerăm exagerată.

3.2. Este complement de mod comparativ cu Termen_{Regent}*clară*, iar *de*, fie se păstrează în starea de postpoziție desemantizată, vidă semantic (GBLR: 323), impusă de topică, fie se combină cu un *[atâta]* subînțeles, în cadrul unei relații de aderență.

BIBLIOGRAPHY

- Avram 1986 = Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, EARSR, București, 1986.
- Avram 2007 = Mioara Avram (coord.), *Sintaxa limbii române în secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, Editura Academiei Române, București, 2007.
- Beldescu 1957 = G. Beldescu, *Contribuții la cunoașterea numelui predicativ*, Societatea de Științe Istorice și Filologice, 1957.
- Chircu 2007 = Adrian Chircu, *Aderența în sintaxa limbii române*, în *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare*, Editura Universității din București, 2007, pp. 29-36.
- Diaconescu 1989 = Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.
- Diaconescu 1975 = Paula Diaconescu, *Elemente de istorie a limbii române literare moderne. Partea a II-a. Evoluția stilului artistic în secolul al XIX-lea*, București, 1975.
- Dimitrescu 1978 = Florica Dimitrescu (coord.), *Istoria limbii române. Fonetică, morfosintaxă, lexic*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.
- Dimitriu 1979 = C. Dimitriu, *Gramatica limbii române explicată. Morfologia*, Editura Junimea, Iași, 1979.
- Dimitriu 1982 = C. Dimitriu, *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa*, Editura Junimea, Iași, 1982.
- Dimitriu 2002 = Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române. 2. Sintaxa*, Institutul European, Iași, 2002.
- Drașoveanu 1997 = D. D. Drașoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1997.
- GA = *Gramatica limbii române*, vol. I-II, ediția a II-a, revăzută și adăugită, EARSR, București, 1966.

- GALR = Valeria Guțu Romalo(coord.), *Gramatica limbii române*, I, *Cuvântul*, II, *Enunțul*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” București, Editura Academiei Române, 2005.
- GBLR = Gabriela Pană Dindelegan(coord.), *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.
- GR = Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *The Grammar of Romanian*, Oxford University Press, 2013.
- Guțu Romalo 1973 = Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
- Irimia 1979 = Dumitru Irimia, *Limbajul poetic eminescian*, Editura Junimea, Iași, 1979.
- Irimia 1997 = Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Editura Polirom, Iași, 1997.
- Istrate 1970 = Gavril Istrate, *Limba postumelor lui Eminescu*, în vol. *Limba română literară. Studii și articole*, Editura Minerva, București, 1970, pp. 161-228.
- Mancaș 1974 = Mihaela Mancaș, *Istoria limbii române literare. Perioada modernă (secolul al XIX-lea)*, București, 1974.
- Mladin 2006 = Constantin-Ioan Mladin, *Sintaxa limbii române. Unitățile sintactice*, Cartea Universitară, București, 2006.
- Neamțu 2014 = G.G. Neamțu, *Observații pe marginea grupării „prepoziție + adjectiv” în română*, în vol. *Studii și articole gramaticale*, Editura Napoca Nova, Cluj-Napoca, 2014.
- Philippide 1897 = Alexandru Philippide, *Gramatica elementară a limbii române*, Editura Librăriei ISR. Kupperman, Iași, 1897.
- Rosetti 1968 = Alexandru Rosetti, *Istoria limbii române de la origini până în secolul al XVII-lea, cu 6 hărți afară din text*, Editura pentru Literatură, București, 1968.
- Secrieru 2007 = Mihaela Secrieru, *Nivelul sintactic al limbii române*, ediția a II-a, revăzută și completată, Editura Sedcom Libris, Iași, 2007.
- Slama-Cazacu 1959 = Tatiana Slama-Cazacu, *Limbaj și context. Problema limbajului în concepția exprimării și a Interpretării prin organizări contextuale*, Editura Științifică, București, 1959.
- Sporiș 2013 = Valerica Sporiș, *Adjectivul în limba română. Studiu gramatical și semantic*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013.
- Stati 1972 = Sorin Stati, *Elemente de analiză gramaticală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972.
- Tiktin 1945 = H. Tiktin, *Gramatica română. Etimologia și sintaxa*, ediția a III-a, revăzută de I.A. Candrea, Editura Tempo, București, 1945.
- Todi 2002 = Aida Todi, *Elemente de sintaxă românească veche*, Editura Paralela 45, Pitești, 2002.

SUBTITLING FOR TELEVISION IN ROMANIA. GENRES, TYPOLOGY, AND FEATURES

Cristina VARGA, Assist. Prof. PhD.

Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca

Abstract: *The present paper continues a previous study in the field of audiovisual translation and deals with the description of subtitling in Romania. The article aims to present a more comprehensive overview of the subtitling for television in Romania. The paper consists of a brief analysis of the TV subtitled genres focussing on the investigation of the types of subtitles, working languages, and subtitling features. It intends to provide relevant information about the subtitling practices in Romania that would be useful to AVT students, researchers, and translators.*

Keywords: AVT, audiovisual translation, subtitles, subtitling for television, parameters of subtitling.

1. Introduction

The current article continues the analysis carried on in a prior study (Varga: 2016) in which was provided a comprehensive overview of the diversity of audiovisual translation modalities used in Romanian television. The conclusion of that study was that, even if Romania was considered a “subtitling country”, all the AVT modalities were constantly used in language transfer for television, since the very beginning of the National Romanian Television (TVR), in 1956.

Based on previous findings on AVT translation in Romania, the current paper will provide a detailed description of the general and characteristic features of *subtitling* in our country. Since language transfer for television is very little documented in Romania, we consider that the present material will offer systematic data for professionals in the field. It will also contribute to a better understanding of the main aspects of the subtitling landscape in Romania such as for example: the main working languages, the main types of subtitles used, the AVT constraints the subtitler follows most, the subtitling errors observed on the screen, and the main subtitled TV genres.

Therefore, in the present paper we will try to answer to four major questions: *what are the broadcasted programmes we use to subtitle in Romania? What types of subtitles are used in Romanian television? Which are the main working languages for subtitling in Romania? Which are the specific features of subtitling in our country?*

Since the subtitling as an AVT modality is rapidly developing within the field of translation, our article will allow researchers, translators, and students to have a better perspective on the *subtitling* as a professional practice in Romania and will provide a more comprehensive approach of this challenging milieu.

2. TV channels subtitled in Romania

According to Safar (2011), in Europe there are 15 *subtitling countries* and one of them is Romania. In the international bibliography in the field there are no mentions about the methods and the variety of subtitling used in Romania. All mentions of the Romanian screen language transfer methods are limited to the label of “subtitling country” Dries (1994/1995: 36), Díaz-Cintas (2004, 50), and Safar et al (2011: 8). Even recent studies which claim to analyse the subtitling in Romania lack of empirical data in the field.

Subtitling is used in Romania as an accessibility mode which allows Romanian audiences to have access to different audiovisual products such as *TV programmes, opera, theatre, film festivals* and so on. *Subtitling* is the main method to deliver to Romanian audiences the linguistic content of the international audiovisual products. This method is principally used in television.

In order to have a more precise approach the relevance and the distribution of subtitling in our country, we consider that it is important to highlight the amount of foreign language programmes broadcasted by televisions in Romania. Therefore, we will take into consideration the types of televisions broadcasting in Romania, the linguistic content offered by their programmes, and, following the TV genre typology offered by TVR we will create and set up a list of the TV genres subtitled in Romania.

A first approach to the list of TV channels broadcasting in Romania allows us to classify them into three categories: *a) international, b) national, and c) regional*. The first category of TV channels is distributed worldwide through satellite or cable and they have their own policy concerning the language transfer. The majority of these TV channels offer linguistic content in their native language following the language transfer regulations in their countries and they are not influenced by the Romanian audiovisual policy.

The national and regional TV channels are under the regulation of the national audiovisual policy which mentions that national TV channels may translate (subtitling / dubbing / signing) all foreign language contents of their programmes. Also, the TV programmes broadcasted in the languages of the minorities in Romania are fully subtitled. The regional televisions, because of the high costs of the linguistic transfer, may not subtitle their programmes until now, even if in 2016 a political initiative which proposed to regulate the accessibility to foreign languages content was debated in the Romanian parliament¹.

The majority of international, national, and regional TV channels don't offer many data about the amount of TV programmes they have to translate. The only information we found is provided by the Romanian public television (TVR) and can be consulted on the portal of National Institute of Statistics².

According to these statistics, the full amount of broadcasting time of the national public Romanian television in 2015 was of 52560 hours. The amount of TV programmes in Romanian was of 51464 hours, which means that an amount of 1096 hours consisted in TV programmes for minorities in

¹ For more information, please see URL: http://www.cdep.ro/comisii/drepturile_omului/pdf/2016/pv0315.pdf (last access 19.05.2017).

² For more information, please see Institutul national de statistica, URL: <http://statistici.insse.ro> (last access 19.05.2017).

Romania, representing full subtitled programmes. These TV programmes tend to fall in categories such as: *education, culture, and news*.

Other TV genres subtitled in Romania fall into multiple categories such as: a) *movies, serials and cartoons*; b) *education, culture, life and sport*; c) *news*; and d) *games and contests*. The first category, *movies, serials, and cartoons*, is a TV genre fully subtitled on TVR and represents an amount of 8369 hours. Excepting the Romanian movies, which represent maybe 10% of the broadcasted movies and are not subtitled, the rest of 7532 hours represent fully subtitled movies.

Other TV genres are only occasionally subtitled, when the linguistic content broadcasted is in a foreign language. For example, during the news programme *Telejurnal*, many of the international cultural, economic, and political discourses are subtitled³. The same situation applies to the category b) *education, culture, life and sport*; where TV programmes such as *Garantat 100%* invite national and international personalities to discuss topics of interest for the Romanian public⁴. *Sport* programmes are also very popular in Romania and the public declarations of the different sport celebrities are also subtitled⁵. Occasionally, during the TV popular contests, one or more competitors are not Romanian but foreign citizens, living in Romania. Some of them have a good level of Romanian and some of them use their native language in order to communicate with the jury of the contest. In these situations, occasionally, the dialogue between the participants to the contest and the jury is subtitled. This was the case of a Philippine contestant, but in the case of a Cuban participant, the dialogue was not translated at all⁶.

The other TV genres mentioned by the statistics of TVR, such as *entertainment programmes, publicity, and children programmes* are not subtitled. Compared with the national public television, the local and regional televisions in Romania have no obligation to translate the contents broadcasted in foreign languages which creates a strange effect for the audiences.

The international televisions broadcasted in Romania present a peculiar situation. Since they are not under the regulations of Romanian audiovisual policy, they can decide by themselves which is the audiovisual policy they want to apply. In general, their entire audiovisual transmission is in English, therefore they may subtitle huge amount of data. On the other hand, since they can decide their own policy, the quality of the subtitling of these TV channels is noticeably lower than the quality of translations of national TV channels. Actually the most flagrant irregularities are spotted on these international channels. A more comprehensive illustration of these aspects will be presented further, on a different section of this paper.

³As an example, on 18 May 2017, 15:04, TVR presented the discourse of Ridley Scott with subtitles under the title: *Regizorul Ridley Scott, onorat în cadrul ceremoniei celebre din fața Teatrului Chinezesc*, URL: http://stiri.tvr.ro/regizorul-ridley-scott--onorat-in-cadrul-ceremoniei-celebre-din-fa--a-teatrului-chinezesc--urme-la-propriu-in-istoria-cinematografica_817819.html#view (last access 19.05.2017).

⁴As an example, on 23 October 2016, TVR1 and TVR HD broadcasted a special programme where the special guest of Cătălin Ștefănescu was Robert Kaplan, for more information, please see the URL: <https://www.youtube.com/watch?v=diLp4FA1nwI> (last access 19.05.2017).

⁵As an example, on 06 Mars 2017, 17:41, TVR1, *Christoph Daum a anunțat lotul pentru partida cu Danemarca*, for more information, please see the URL: http://stiri.tvr.ro/christoph-daum-a-anuntat-lotul-pentru-partida-cu-danemarca-budescu-si-hanca-printre-selectionati_815139.html#view (last access 19.05.2017).

⁶These examples are taken from the TV programme *Românii au talent*, a talent contest programme broadcasted by the TV channel ProTv. Since TVR has so few contest programmes there are no published data about this genre in the national public television statistics.

As we can observe, there are multiples TV genres that are constantly or occasionally subtitled in Romania, which illustrate the richness of the cultural background the viewer experiments watching the TV programmes in our country. He/she comes in contact with the languages of the ethnic communities in his/her country such as: Hungarian, German, Roma, Ukrainian, Serbian, and so on. Living in EU also facilitates the contact with EU languages through TV. Exotic languages such as African and Asian languages are also present on the screen and support the interest for knowing other countries, peoples and their culture within Romanian audiences. They are also an important source of inspiration for Romanians to travel abroad.

3. Main source languages for subtitling in Romania

An important aspect of the subtitling in Romania is represented by the source languages that configure the AVT landscape. They will provide valuable information about the AVT market and can be important for the working languages of the AVT professionals, the professors involved in the training of the future AVT professionals, and for the AVT students. In order to obtain this information we analysed the TV listings of national and international TV channels. Regional Romanian TV channels were also taken into account, even if, due to the costs of the subtitling, they may subtitle only 30 minutes of their daily audiovisual contents⁷. We decided to exclude from the present study the international televisions emitting only in their native languages, without subtitles since they provide no suitable information to our approach.

In Romania, the *Department of Interethnic Relations of the Romanian Parliament* published on its webpage⁸ a comprehensive situation of the regional TV channels. They mention that there are 21 regional TV channels in 14 cities broadcasting TV programmes in the languages of the minorities. In 2017, thirteen of the mentioned regional televisions are reported to broadcast only in Hungarian and other 8 regional televisions broadcast TV programmes in different minority languages such as: *German, Bulgarian, Hungarian, Serbian, and Romani*. Six of these TV channels are regional studios of TVR, therefore they may subtitle completely the programmes they transmit, while the other 15 TV channels⁹ may subtitle only 30 minutes of their daily programmes.

Taking into account these data, it is possible to find out which are the most frequent source languages used in the TV programmes in our country. We can state that the first foreign language of TV programmes is *English*, since the majority of international TV channels broadcasted in Romania are entirely in English. As an exception we mention *Romance TV* (<http://www.romance-tv.ro/>) a German TV channel, recently released in our country, and, *Sundance TV* (<http://www.sundance.tv/>) broadcasting world cinema in different languages. Their contents are fully subtitled into Romanian.

Other source languages of the TV programmes are *Spanish* and *Portuguese*, they are more present on *AcasăTv* (<http://www.acasatv.ro/>), a TV station dedicated to serials, soap-operas, and telenovelas, which aired, between 1992 and 2017, a number of 252 such telenovelas.

⁷ For a better understanding of the Romanian audiovisual policy, please see Varga (2016) or *Law no. 48 approved, May 21, 1992, Law no. 48 504, The audiovisual policy*, 11 July 2002, and its modifications, 11 July 2014.

⁸ Guvernul României, Departamentul de relații interetnice: <http://www.dri.gov.ro/1812-2/> (last consulted on 19.05.2017).

⁹ As an example, the programmes *Transilvania policromă*, and *Bulgarii din Banat* presented in the languages of all linguistic communities in our country, such as *Slovak, Bulgarian, or Ukrainian*, are subtitled in Romanian.

Telenovelas seem to be very popular in Romania, therefore a lot of source languages of the TV programmes are specific of this TV genre. For example, different TV stations such as *Acasă* (<http://www.acasatv.ro/>), *Kanal D* (<http://www.kanald.ro/>), and *Happy Channel* (<http://tvhappy.ro/happy-channel/>), air on a regular basis Turkish telenovelas. Therefore the presence of the Turkish language on TV is noticeable, not exactly because of the amount of programmes, but for their popularity within the audiences. During the last five years, *AcasăTv* aired thirteen Turkish telenovelas; the schedules of *Kanal D* (<http://www.kanald.ro/>)¹⁰ and *Happy Channel* (<http://tvhappy.ro/happy-channel/>) mention a number of three serials in Turkish.

Other language very popular in Romania because of the TV serials is Korean. Between 2009 and 2014, *TVR* (<http://www.tvr.ro/>)¹¹ broadcasted eleven Korean series. After a pause of three years, they announced two new serials to be aired during 2017¹². *TVR* is not the only TV channel broadcasting Korean series during the last decade, *Național TV* (<http://www.nationaltv.ro/>) scheduled two of these serials too. This late TV channel is better known for its Bollywood serials, it broadcasts a number of four serials in Hindi during 2017. Hindi language audiovisual content is familiar to the Romanian audiences. Besides the Bollywood serials occasionally aired by national and international TV channels, cable TV providers include in their list of TV channels *Bollywood TV*, *Bollywood TV Film*, and *Bollywood Classics*. All the three channels are fully subtitled in Romanian which brings Hindi language in the linguistic landscape of subtitling in Romania.

Besides the already mentioned languages, the national TV channels also broadcast European, South-American, and Asian cinema, consisting of a rich diversity of linguistic material. In spite of their diversity, their amount is not as significant as in the case of the above mentioned serials.

Local and regional TV channels are also an important indicator for the distribution of source languages in subtitling in Romania. In this category we may distinguish between local *TVR* studios, which are subsidiaries of the national public television (*TVR*) and the local private TV channels. This distinction is important because of the specific aspect of translating the foreign language contents. *TVR* local subsidiaries provide always their audiovisual contents in foreign language subtitled in Romanian while the other local TV channels may provide only 30 minutes of their audiovisual materials with subtitles. This means that local TV channels are not very important for AVT professionals neither for AVT companies.

The subsidiaries of *TVR* instead, are very representative for the source languages distribution in subtitling at a regional level in Romania. Since they fully subtitle their contents in foreign languages and they also promote the multilingualism and multiculturalism in Romania. In her study Zbranca (2009, 97), observes that 11% of the population in our country is represented by different ethnic communities, all of them having the right to hear and see informational and cultural data in their native languages.

Therefore we can observe that, at a regional level, there is a number of important languages spoken by the members of different ethnic communities such as: *Hungarians, Roma, Ukrainians, Germans, Turks, Russians-Lipovans, Tartars, Serbians, Jews, Bulgarians, Polish, Croatians, Greeks, Italians,*

¹⁰In 2015 *Kanal D* was leader of the Romanian audiences while airing on of its Turkish serials.

¹¹For more information, please see URL: <http://www.tvmania.ro/cele-11-seriale-coreene-de-la-tvr-1-65288.html/nggallery/image/giuvaierul-palatului/> (last access 19.05.2017).

¹²For more information, please see URL: <http://www.tvmania.ro/serialul-coreean-destinul-printesei-ok-nyeo-incepe-vinieri-la-tvr-2-foto-216963.html> (last access 19.05.2017).

and Czechs. Depending of the area of activity of TVR subsidiaries, different language distribution can be observed.

The most important, from the point of view of the number of hours broadcasted by week, is the Hungarian, with 290 minutes of emission by week¹³. The second as importance, with 185 minutes by week is the German. For the other languages, as it results from the activity report in 2016, TVR organised different TV programmes such as: *Convieștiri (TVR1)*, *Fără etichetă (TVR1)*, *Europolis (TVR1)*, *Identități (TVR2)*, *Toți împreună (TVR3)*, where the topics were focused on one or different ethnic communities living in a certain area. The languages subtitled in TVR programmes in 2016 are the following: *Roma, Bulgarian, Serbian, Greek, Yiddish, Italian, Turkish, and Ukrainian*¹⁴.

As a partial conclusion, we can state that the audiovisual contents of TV channels broadcasting in Romania present a rich linguistic diversity which guarantees that the spectators are in constant linguistic contact with many languages and they live in a plurilingual and multicultural environment. For the subtitlers, this linguistic variety creates a constant demand on the AVT market for the professionals in the field. As we can observe, besides *English*, which is omnipresent on TV schedules, other languages, such as: *Spanish, Portuguese, Hungarian, German, Korean, Turkish, Hindi, Roma, Bulgarian, Serbian, Greek, Yiddish, Italian, Turkish, and Ukrainian* need to be subtitled for television in Romania.

4. Subtitling for Television in Romania. Typology and variation

A main topic on discussing the subtitling features in one country is represented by the typology of subtitles used in the professional practice. Many scholars in the field of AVT focused their research on the typology of subtitling and, during the last two decades, many classifications of subtitles were described by scholars such as Gottlieb (1998), Ivarsson (1992), Díaz Cintas & Remael (2007), and Bartoll (2015). A number of subtitle types can be observed in TV subtitling such as: *interlingual subtitles (live subtitles, open subtitles)*, *intralingual subtitles (SDH, announcement and news, dialects)*, and *bilingual subtitles* (Díaz Cintas & Remael: 2007, 14). These categories illustrate the entire range of subtitling possibilities for television and, in function of the specific situation in each country; they may apply entirely or to some extent.

The subtitles used in AVT translation for television in our country are the result of the specific way TV evolved in Romania and determine the AVT skills professionals may need. As a “*subtitling country*”, in Romania the TV audiovisual contents were always subtitled but not all mentioned subtitles are used on screen translation. Since the beginning of TVR, the *interlingual subtitles* were always used to transfer into Romanian the audiovisual contents in foreign languages. They were *open subtitles* used on the TV screen for the spectators could understand the linguistic content of the original version. Until 1989, they were the only type of subtitling known in Romania. Most of the *open subtitles* were for *movies, TV theatre/opera*, and occasionally for *interviews*, the foreign

¹³For more information, please see *Raportul de activitate 2016*, 12.04.2017, URL: <http://www.tvr.ro/raport-de-activitate.html#view> (last access 19.05.2017).

¹⁴For examples of TV programmes in Bulgarian, Slovak, and Ukrainian, please see: *Bulgarii din Banat*, URL: <https://www.youtube.com/watch?v=f9Li5dmyA6w>; *Transilvania Policromă, TVR Cluj, 17 august 2015 - Slovaci din Transilvania* URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XMTPoBIu3wA>, and *Transilvania Policromă, TVR 3 TVR Cluj – Ziua Internațională a Iei Ucrainene*, URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3Pap4bjs2h8> (last access 19.05.2017).

languages content was very limited until 1989, therefore the need for subtitlers was also very limited. Beginning with 1989, after the Romanian revolution, the amount of audiovisual contents for TV grew substantially and also grew the need for qualified subtitlers.

Intralingual subtitles begin to appear on TV screen in Romania after 1989. They are used now as a regular basis in *news*, *shows*, and *unclear speaking* situations. The most frequent situation of using *intralingual subtitles* is during the news journal, when interviewed people cannot be clearly understood by the spectator because of the *noisy background*¹⁵. Another recurrent situation is represented by *regional pronunciation*¹⁶ and *unclear speaking*¹⁷ situation as for example, the case of foreign citizens speaking Romanian.

Unfortunately, these are the only types of subtitles the spectator can see in Romania. All the other TV subtitles such as *live subtitles*, *teletext subtitles*, *DTD subtitles*, *SDH*, and *bilingual subtitles*, do not apply to Romanian TV subtitling.

Disposing of a limited set of subtitles, it is obvious that Romanian subtitlers need less AVT skills than other professionals in EU where the AVT types are more diversified. The most concerning aspect of the subtitling in Romania is the complete lack of *SDH*, a type of subtitles dedicated to persons who really need them. As a matter of fact, this illustrates the general lack of accessibility for persons with disabilities in Romania, and which affects a significant part of the Romanian audiences.

5. Features of subtitling for television in Romania

Subtitling as a general professional practice is regulated by a complex set of rules that allow the spoken text of an audiovisual material to be translated and displayed on a TV screen. Besides these general regulations, different external factors can influence the look of the subtitles in a specific country.

In the current section, we will try to analyse, based on empirical data and observations, the way the subtitles for television are created and displayed in Romania. We aim to observe the way the subtitling rules are applied on TV subtitling and also which are the most common inaccuracies we can observe on TV subtitles in our country. In order to do that, we decided to observe and analyse different national and international TV channels subtitled in Romanian and classify the most common errors we perceived.

The results seem to confirm that, the most correct subtitles can be seen on TVR, the channel with the longest tradition in TV subtitling in Romania, while international TV channels seem to pay less attention to the formal aspects of the subtitling in our language. According to our data, the most frequent inaccuracies and mistranslations were observed in the subtitles provided by the international televisions.

¹⁵As an example, please see a news fragment from *Observator* at *Antena1*, URL: https://www.youtube.com/watch?v=5z4zsKxq_Ig(last access 19.05.2017).

¹⁶As an example, please see a news fragment from *Observator* at *Antena1*, URL: https://www.youtube.com/watch?v=z9AOH_dM3pU(last access 19.05.2017).

¹⁷As an example, please see a news fragment from *Kanal D*, URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yAb43zLwwKw>(last access 19.05.2017).

One of the most frequent inaccuracies that can be observed in TV subtitles in Romania is that very long subtitles (more than 42 characters per line) are recurrent, sometimes, in international television channels; they exceed the margins of the screen and therefore cannot be read by the spectator.

Subtitle synchronization on the screen seem to be also a recurrent problem in the subtitling practice in Romania, as a regular basis, the viewer can observe subtitles that appear too soon on the screen, subtitles that disappear too soon from the screen, and subtitles that exceed the minimum and maximum time duration on the screen. The level of asynchrony is variable, subtitle can appear some *milliseconds* later or *3-4 seconds* later on the screen, exceptionally, severe delay of *3-4 minutes* in the subtitles could be observed in the case of international television channels.

The punctuation seems to be also a main topic in Romanian subtitling for television. Often, the full-stop (.) is used in the middle of a subtitle line, which is not recommended. It is also suggested that *exclamation points (!)* and *question marks (?)* might not be separated by a *blank space* from the text. In Romania, all these punctuation signs are separated by a blank space. The *quotation marks (‘’)* and *double quotation marks (“”)* may be used in subtitling very thoughtfully, they are not very common in subtitling but, it is important for the subtitler to know that in Romanian *double quotation marks* are special („”) and use them appropriately. The majority of *double quotation marks* in TV subtitling in our country are English specific and not Romanian. Occasionally, subtitles with no punctuation at all, can be observed in Romanian TV channels.

The *segmentation* of the subtitles is also an issue to be taken into consideration. Frequently, the subtitle lines are segmented inappropriately, without taking into account the syntax and the semantics of the text on the screen. Subtitles look unusual and are difficult to read. Also, highly unequal subtitle lines can be observed regularly on the TV screen.

The *position* of subtitles is also an issue in TV subtitling; sometimes they appear too high on the screen, sometimes they overlap other information on the screen, making both texts unreadable.

One of the most problematic aspects of the subtitling for television is to watch a movie and realise that the subtitling belongs to another movie, watching the movie with 30% of subtitles, or even without subtitles at all¹⁸.

All these features configure a very specific landscape of subtitling in Romania, and point out which are the main aspects we need to improve in the professional practice of subtitling for television.

6. Conclusions

In conclusion, it is possible to describe the subtitling for television in Romania based on the parameters emphasised in this paper: the amount of audiovisual programs subtitled by television channels in Romania, the source languages of the audiovisual material subtitled, the types of subtitling used in television, and the characteristics of the subtitles as observed on the screen.

Based on the analysis of the amount of subtitled TV programs, we can state that subtitling is the most important modality of audiovisual translation used in Romania. Based on the statistics of National Romanian Television we can state that near 18% of the audiovisual contents aired by TVR was subtitled. In the case of the international movie channels, near 95% of the contents aired are

¹⁸ Observed occasionally only in international television channels.

subtitled. These fall into different TV genres such as: *movies, serials and cartoons, educational and cultural programs, news, and TV contests*. As a characteristic feature of subtitling in Romania, we may observe that, in few cases, the subtitles were used to translate commercials.

The analysis of the linguistic variety aired by TV channels allows us to draw a list of the main languages the Romanian subtitlers deal with. Some of these languages configure the linguistic regional context of the Romanian audiovisual landscape, because they are the languages of the ethnic minorities in Romania. As a result, the subtitlers translating from: *German, Bulgarian, Hungarian, Serbian, and Romani* will be constantly required on the Romanian AVT market. In what concern the rest of the languages mentioned in our analysis, we can state that *English* is the most visible language of the AVT contents, followed by *Spanish, German, and French*.

Our analysis also revealed an important amount of Asian movies, which could make us think that Asian languages are very important in our country and, therefore subtitlers translating from *Hindi, Japanese, Chinese or Korean* are required on the Romanian AVT market. Apparently, due to the high costs of translations from these languages, the TV channels prefer to retranslate these contents from *English* at a much more affordable price.

In what concerns the types of subtitles used by TV channels, our analysis reveals that, in Romania *close subtitles, SDH, live subtitles, nor DTD subtitles* are not used at all. Therefore, we admit that one of the features of the Romanian AVT landscape consists of the poor variety of subtitles.

The last section of the present paper analysed the subtitles as they appear on the screen in TV broadcasts in Romania. We can conclude that the subtitles present very specific features we do not observe in other TV channels subtitling abroad, which make us conclude that they determine a specific profile of the Romanian subtitles for television. A number of the subtitling features we observed are considered errors according to the AVT theory. They will be the focus of further researches in the field in order to have a more comprehensive description and a better understanding of the subtitling practice in Romania.

7. Bibliography

1. *** (2016). Camera deputaților. PROCESUL VERBAL al ședinței comisiei din datele de 15 martie 2016 URL: http://www.cdep.ro/comisii/drepturile_omului/pdf/2016/pv0315.pdf (last access 19.05.2017).
2. *** (2017). Institutul național de statistică, URL <http://statistici.insse.ro/shop/> (last access 15.05.2017).
3. ***, (2011). DECIZIE Nr. 220 din 24 februarie 2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual, URL http://www.cna.ro/DECIZIE-Nr-220-din-24-februarie,6076.html?var_recherche=subtitrare (last access 15. 05. 2016).
4. ***, (2014). LEGE Nr. 504 din 11 iulie 2002, Text în vigoare începînd cu data de 11 iulie 2014 URL http://www.cna.ro/IMG/pdf/LEGEA_AUDIOVIZUALULUI_CU_MODIFICARI_SI_COMPLETARI_DIN_2014.pdf (last access 15. 05. 2016).
5. Bartoll, Eduard. (2015). *Introducción a la traducción audiovisual*, Barcelona: Editorial UOC.

6. Bartoll, Eduard. (2004). *Parameters for the classification of subtitles*. in Pilar Orero (ed.), *Topics in Audiovisual Translation* (pp.53-60). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
7. Díaz Cintas & Remael. (2007). *Audiovisual Translation: Subtitling*. Manchester: St. Jerome Publishing.
8. Díaz Cintas, Jorge. (2001). *La traducción audiovisual: el subtitulado*. Salamanca: Almar.
9. Gottlieb, H. (1998). "Subtitling." in Mona Baker. (eds.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London: Routledge, pp. 244-248.
10. Ivarsson, J. (1992). *Subtitling for the media: A Handbook of an Art*. Stockholm: Transedit.
11. Karamitroglou, Fotios. (2000). *Towards a Methodology for the Investigation of Norms in Audiovisual Translation*, Rodopi, Amsterdam/Atlanta.
12. Luyken, Georg-Michael, Thomas Herbst, Jo Langham-Brown, Helene Reid and Hermans Spinhof. (1991). *Overcoming Language Barriers in Television*. Manchester: The European Institute for the Media.
13. Rarița Zbranca, Utilizarea limbilor minoritare în mass-media, în Călușer, Monica (editor), *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare în România. Între norme și practici*, Ed. Fundația CRDE, Cluj-Napoca, 2009, p. 109.
14. Safar, Hayssam et al. (2011: 8). *Study on the use of subtitling*, requested by the European Commission, Directorate-General Education and Culture. 2011, URL: http://edz.bib.uni-mannheim.de/daten/edz-b/gdbk/11/rapport_final-en.pdf (last access 25.08.2017).

CONSIDERATIONS ON NEONIMY AND THE NEONIMS

Inga Druță

Assoc. Researcher, Hab. Dr., Institute of Philology, Science Academy of Moldova

Abstract: In the specialty literature, there is a distinction between general neology, terminological neology or neonymy and neologisms of common use, as well as specialized and terminological ones, also called neonyms (new denominations) and neosemes (new meanings). Neonyms establish themselves as a denominative necessity and prove to be more stable over time in comparison to the neologisms of common use, presenting the net characteristics of an intentional manifestation. Therefore, neonymy works in the case of terminology vacuum. Several papers show that strictly from the formal point of view, neologisms and neonyms share the same methods of formation, available in any language. Even though there are some differences between general and specialized neology (neonymy), there are also some opinions that nowadays in the „terminological information era” (Depecker), the theory and the methodology of research in the specialty neology has to be reconsidered.

Keywords: neonymy, neonym, neology, neologism, denomination

Neologia și necesitatea de a denumi lucruri, fenomene, procese etc. nu se suprapun în mod exact. Pe de o parte, presiunea contextului sintactic, jocul de cuvinte, intenția de persuadare sau căutarea expresivității pot genera neologisme fără apariția concomitentă a unor noi realități care trebuie desemnate. Pe de altă parte, o denotație nu este neapărat un neologism, un cuvânt nou: deseori se constată extensiunea și specializarea semantică a unor termeni existenți în contexte noi, care denotă viabilitatea semnelor lingvistice pentru noile realități (Sablayrolles 2007: 12). Prin urmare, apariția unui neologism-desemnare este determinată de mai mulți factori. „Gradul de urgență” este un factor fundamental în acest sens, fiind în relație cu faptul dacă vorbitorul dispune de timp pentru a căuta o desemnare sau este presat să încheie un enunț deja pe jumătate emis. Obiectivul său de a (se) convinge de existența unei „noutăți” sau de a-și exprima exact opinia cu privire la un anumit subiect constituie al doilea factor. În fine, există diverse cazuri de *redenumire* și de *denominații multiple* pentru același concept (*ibid.*).

În literatura de specialitate se face distincția între **neologia generală** și **neologia terminologică** sau **neonimie**și, respectiv, între *neologismele de limbă comună* și *neologismele limbajelor specializate sau terminologice*, numite **neonime** (denominații noi) și **neoseme** (sensuri noi) (Kocourek 1982; Rondeau 1984; Quemada 2007; Bălan Mihailovici 2003: 102). În studiile de limbă franceză apar și sinonimele **néoterme**, **néomot**: „Le **néologisme** ou **néoterme**, c’est-à-dire l’unité nouvelle capable de subvenir à chaque déficit signalé en s’enchantant dans l’usage courant ou socio-professionnel; (...) les recherches ont comme objectif de dégager les causes de

fonctionnement ou de disfonctionnement des *néomots* une fois qu'ils ont été créés ou identifiés comme produits lexicaux nouveaux" (Boulanger 1989: 202).

Neonimele apar ca o necesitate denominativă și au o mai mare stabilitate în timp decât neologismele limbii comune (Pavel, Rucăreanu 2001: 53), prezentând net caracteristica unei manifestări intenționale. Neonimia funcționează, așadar, în cazul vidului terminologic (Busuioc 2006: 2).

Numeroase lucrări arată că, din punct de vedere strict formal, neologismele și neonimele împart o serie de caracteristici. În pofida diversității de tipologii existente, se admite mai mult ori mai puțin că neologismele și neonimele fac apel la aceleași procedee de formare, de care dispune orice limbă, încadrabile în general în trei mari categorii: *neologie de formă*, *neologie semantică* și *neologie de împrumut* (Desmet 2003). Cu toate acestea, unele voci observă, cu subtilitate, că „neologia se manifestă într-o manieră specială, având caracteristici proprii, în vocabularele tehnice” (Goosse 1975). Ideea este reluată de Bruno de Bessé, care semnalează unele diferențe în formarea unităților lexicale (cuvinte), în limba franceză generală, unde se recurge în mod obișnuit la creație morfologică – derivare (prefixare și sufixare), iar în formarea termenilor prevalează creațiile lexicale sintagmatice. Bessé atrage atenția asupra faptului că neologismul lexical din limba generală se naște în mod spontan, nu repudiază sinonimele și deseori este rezervat unui anumit grup social, unui nivel al limbii. Un termen nou apare într-un limbaj de specialitate într-un moment în care, în urma unei descoperiri, apare un concept nou. Acesta este desemnat în mod conștient de autorul său, în limba sa. Noul concept circulă inițial în mediile științifice, apoi se impune desemnarea sa și în alte limbi. Din acest motiv, creatorii de termeni, de cele mai multe ori specialiști în domeniu, tind spre transparența unității terminologice. Astfel, se poate constata că formarea de termeni este un proces conștient. Termenul este deseori creat plecând de la caracteristicile interne și externe ale conceptului, exprimate prin mijloacele fiecărei limbi (Bessé 1992: 60-64).

În aceeași ordine de idei, Adrien Hermans și Andrée Vansteelandt susțin că termenii urmează a fi creați în conformitate cu *matricele lexicale* sau *terminologice* ale limbii în care apar și cu matricele specifice domeniului de aplicație. Noțiunea de matrice lexicală/terminologică (sau *terminogenică*) este explicabilă prin faptul că fiecare limbă și fiecare domeniu pot selecta anumite procedee și instrumente de formare a noilor unități lexicale/terminologice (Hermans, Vansteelandt 1999: 39). În unele limbi, cum ar fi engleza și germana, se constată preferințe pentru derivare sau compunere (majoritatea termenilor sunt compuși, sudați, cu o ordine fixă, deosebită de cea a limbilor romanice: determinant-determinat), pentru sufixare mai curând decât pentru prefixare; în cazul domeniilor de aplicație, în neonimele din anumite discipline predomină formanții savanți de origine greacă și latină (medicina), în altele formanții moderni cum ar fi *eco-* (terminologia mediului) sau *euro-* (terminologia comunitară).

În multitudinea de scheme terminogenice preferențiale în funcție de domeniile sau de câmpurile terminologice ori de diferitele limbi/familii de limbi, sarcina neologului sau a terminologului constă în identificarea și aplicarea corectă a acestora. Schemele în discuție se bazează pe procedeele de îmbogățire a fondului lexical care fac obiectul de studiu al lexicologiei, cu particularitatea că, spre deosebire de unitățile lexicale, unitățile terminologice sunt motivate, iar rolul terminologului-neolog este de a stăpâni morfologia lexicală și de a o orienta spre realizarea unor neonime „fericite“.

Neonimele se formează prin diverse mijloace, cum ar fi: procedee de natură morfologică (derivare, compunere), sintagmatică, brahigrafică (abreviere, elipsă, trunchiere, contaminare sau recompunere, siglare), semantică (metaforă sau metonimie), împrumut (direct și indirect – calc) (v. Busuioc 2006: 5).

Greaca și latina, numite „limbi moarte”, sunt prezente și astăzi în terminologie și marchează în mod vizibil vocabularul european fie prin termeni preluați în întregime, fie prin faptul că fixează modalitățile de formare a neonomelor. Conform unei statistici, cele două limbi furnizează terminologiilor moderne peste 10.000 de formanți (cu un grad diferit de productivitate) (Bălan-Mihailovici 2003: 89). Astfel, crearea termenilor cu ajutorul formanților greco-latini se poate considera unul dintre procedeele de internaționalizare a terminologiilor.

În acest sens, în didactica actuală din spațiul francofon a fost lansată o teorie cu caracter oficial având obiectivul de a structura învățământul preuniversitar și universitar prin conștientizarea dimensiunii lingvistice, ceea ce ar favoriza receptarea și acceptarea ideilor prin înțelegerea perfectă a limbii, a termenilor, astfel încât aceștia să fie tratați ca o reprezentare a lumii reale, receptorul devenind din ce în ce mai „conștient că adevărul lucrurilor începe prin adevărul și justetea cuvintelor”: „Il est une voie de remplacement à laquelle n'est pas insensible l'inspection de l'enseignement, de plus en plus consciente que la vérité des choses commence par la vérité et la justesse des mots et que les champs d' étude et de réflexion les plus difficiles s'éclairent lorsqu'on parle bien leur langage” (Lurquin 1989: 41; v. și Bălan-Mihailovici 2003: 90).

Termenii, destinați în primul rând uzajului specialiștilor, în cea mai mare parte sunt elaborați cu multă grijă și rigoare. Există mai mulți termeni despre care se poate afirma cu exactitate fie cine este autorul lor, fie când au fost creați. Un exemplu celebru este neonomul *ordinateur*, creat în 1955 la solicitarea companiei IBM de un latinist de renume, profesorul Jacques Perret. Termenul *ecosistem* a fost propus în 1935 de botanistul și ecologul englez Arthur Tansley. Se cunoaște și cazul lui Louis Pasteur care, ajungând să descopere, în urma experiențelor de laborator, vietăți microscopice care puteau declanșa infecții, cere ajutorul prietenului său, academicianul Sédillot – apropiat al marelui lexicograf francez E. Littré, pentru a găsi o denumire mai potrivită decât cele existente în vocabularul științific francez al vremii: *microzoaires*, *aérobies*, *spores de l'achorium* etc. (v. Benveniste 1974: 165). Propunerea lui Sédillot a fost o formă neobișnuită: (fr.) *microbe*, rezultată din combinarea unor elemente grecești, formă pe care unii lingviști ai timpului au criticat-o, dar care a fost acceptată fără ezitare de colegii de breaslă ai lui Pasteur, contribuind chiar la consolidarea poziției unui procedeu de formare a termenilor științifici ce s-a dovedit ulterior deosebit de productiv (Cuniță 2008: 3-4).

Exemplele semnalate sunt cazuri fericite. Mai frecvent, nu se cunoaște autorul termenilor, dar se poate determina, cu o aproximație mai mare sau mai mică, momentul apariției unui termen într-o limbă, confruntând diverse surse: texte specializate, manuale, lucrări traduse, articole de vulgarizare (popularizare), articole de presă mai puțin specializate, dicționare ș.a.

În literatura de specialitate, inclusiv în normele ISO de referință, au fost elaborate criteriile pentru acceptarea unui neonom: *concizia; conformitatea cu regulile propriului sistem lingvistic; transparența; consistența; derivabilitatea; adaptabilitatea la sistemul fonetic și grafic al limbii; necesitatea; absența conotațiilor negative și a asociațiilor neconvenabile; eufonicitatea; conformitatea cu principiile de bază ale politicii lingvistice stabilite* (ISO 704/2000; Pavel, Rucăreanu 2001: 58-59).

De exemplu, aplicând principiul transparenței, între termenii *zgomot termic* și *zgomot Johnson* se va da preferință termenului *zgomot termic*, care este decodabil și fără definiție, deci mai transparent. Din cauza conotațiilor negative, unitatea terminologică *manipulare genetică* a fost înlocuită prin *inginerie genetică*.

Un tip aparte de neonime reprezintă numele de produse. În perioade foarte scurte de timp, în mod subtil, firmele își impun în forță termenii (nume de produse și termenii asociați acestora), prin puterea lor economică și cu contribuția influenței majore a mass-mediei, ceea ce este încă un

(dez)avantaj al societății moderne de consum (Bălan Mihailovici 2003: 67). Importanța terminologiilor de „firmă” în prezent este tot mai mare, cf. termenii noi aduși de Windows, începând cu celebra *fereastră*, dar și: *casetă de dialog*, *fișier*, *registru de lucru*, *macrocomandă* etc.

Uneleneonimesunt generate de mentalitatea „politically correct”, care favorizează serii lexicale paralele cu tendința de a înlocui termenii utilizați anterior, impregnați de conotații depreciative: *nevăzător*, *persoană cu nevoi speciale*, *uniune consensuală*, *agent de salubritate* (Busuioc 2006: 4).

Deși între neologia generală și neologia specializată (neonimie) există anumite deosebiri (la care ne-am referit *supra*), există opinii potrivit cărora astăzi, în „era terminologiei informaționale” (Depecker), se impune reconsiderarea teoriei și a metodologiei de cercetare în neologia de specialitate. Astfel, Isabel Desmet subliniază că internetul și noile instrumente telematice au bulversat circulația cunoștințelor, și nu doar în interiorul limbilor, ci mai ales între limbi. Transformările sociale și tehnologice din ultimii ani determină modificări profunde în circulația neologismelor specializate, ceea ce zguduie unele idei din epocile precedente. Cercetătoarea susține că clivajul între neonimie și neologie, între specializare și vulgarizare (până la banalizare), ca și parcursul descendent al specializării spre vulgarizare trebuie relativizate, deoarece astăzi se constată o mișcare de „du-te-vino” a termenilor între texte cu grade diferite de specializare și limba generală, în ambele direcții (Desmet 2003; Bidu-Vrănceanu 2010: 17-19).

BIBLIOGRAPHY

- Aurelia Bălan Mihailovici, *Noțiuni de terminologie: despre viața cuvintelor și problemele terminologiei actuale*, București, Oscar Print, 2003
- Bruno de Bessé, *Cours de terminologie*, Genève, ETI Université de Genève, 1992
- Angela Bidu-Vrănceanu (coord.), *Terminologie și terminologii*, București, Editura Universității din București, 2010
- Jean-Claude Boulanger, L'évolution du concept de néologie de la linguistique aux industries de la langue. Terminologie diachronique, Paris, CILF, 1989, p. 193-211
- Ileana Busuioc, Despre neologisme și neologie, *Uniterm*, 2006, nr. 4
- Alexandra Cuniță, Ce fel de neologisme pentru limbajele noastre de specialitate? Actele Colocviului 3T, București, 2008 (difuzate pe CD)
- Isabel Desmet, *Évolutions théoriques et méthodologiques dans la recherche en néologie scientifique et technique*, Actele Colocviului Internațional «La néologie scientifique et technique: bilan et perspectives», 28 noiembrie 2003, Roma
- André Goosse, *La néologie française aujourd'hui: observations et réflexions*, Paris, Conseil international de la langue française, 1975
- Adrien Hermans, Andrée Vansteelandt, *Néologie traductive*, Terminologies Nouvelles (Nouveaux outils pour la néologie), 1999, nr. 20, p. 37-43

- Rostislav Kocourek, *La langue française de la technique et de la science*, Wiesbaden, Brandsteter, 1982
- Georges Lurquin, A travers l'épaisseur sémantique des termes. In: *Traduction spécialisée et terminologie diachronique*, Paris, CILF, 1989, p. 38-42
- Eugeniu Pavel, Costin Rucăreanu, *Introducere în terminologie*, București, Editura Academiei Române & Editura Agir, 2001
- Guy Rondeau, *Introduction à la terminologie* (2e édition), Québec, Gaétan Morin, 1984
- Bernard Quemada, Avant-propos, *Neologica*, 2007, nr. 1, p. 6-7
- Jean-François Sablayrolles, Nomination, dénomination et néologie: intersection et différences symétriques, *Neologica*, 2007, nr. 1

TYPOLOGIES OF ROMANIAN MEDICAL TERMS ACCORDING TO DERIVATIVE STRUCTURE

Simona Nicoleta Staicu

Lecturer, PhD, "Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy, Timișoara

Abstract: Our analysis is focused on medical terms formation, in particular progressive morpheme derivation, suffixes and prefixes, which structurally is intended to the Romanian system of terminology and the source language system. We have tried to emphasize a specialised lexical overview, from a double perspective, taking into account both morpheme structure of borrowed terms, as well as terms created in Romanian language. Our methodological approach would clarify derivation as means of medical terms formation.

Keywords: suffixes, prefixes, medical terms, derivation, borrowings

Repere teoretice

Noile achiziții lingvistice ale oricărei limbi, fie că vorbim despre împrumuturi sau creații interne (formate prin procedee de derivare, compunere ș.a.) sunt, mai precis, *neologisme* iar limba română fiind supusă numeroaselor contacte lingvistice de-a lungul timpului beneficiază din plin de acestea, suferind modificări vizibile, în special, la nivelul vocabularului și al sistemului de formare al cuvintelor (Hristea 1984: 50).

Constatăm că în prezent numărul termenilor medicali, ca și, de altfel, al celor din alte limbaje specializate crește impresionant, limba română dispunând de diferite modalități de îmbogățire a vocabularului, în general, și al celui specializat, în mod particular.

Terminologia științifică, inclusiv cea medicală, ridică o serie de problemele lingvistice, una dintre cele mai complexe fiind cea referitoare la formarea, evoluția și aportul unităților terminologice în sistemele terminologice, caracteristice diferitor științe.

Limba română este o limbă dinamică și deschisă oricăror schimbări. Împrumutul unor cuvinte, preluarea unor sensuri noi, necunoscute, dar mai ales „migrarea” unor cuvinte din lexicul specializat spre lexicul comun, determină supunerea vorbitorilor (instruiți în grade diferite) la

„presiuni” lexicale intense și complexe (Bidu-Vrănceanu 2000: 10). Limbajele specializate sunt diverse, individuale și relativ independente. Împrumutul, intermediat în primul rând de textele științifice, constituie în terminologia românească cel mai important mijloc de umplere a „golurilor” terminologice, „golurile de sistem care trebuie completate, mai ales în momentul echivalării unei terminologii dintr-o limbă în alta” (Ploae-Hanganu 1992: 481). Motivul îl constituie faptul că limba română, ca și celelalte limbi romanice, nu dispune de un sistem de compunere suficient de productiv.

Vocabularul specializat, implicit cel neologic medical, se îmbogățește urmând tiparele general valabile la nivelul lexicului. Elementele din cadrul oricărui sistem terminologic, inclusiv al celui medical, asemenea celorlalte unități din vocabularul limbii, apar urmând două direcții fundamentale: externă, constând în împrumuturi din alte limbi, calcuri și pe cale internă, cuprinzând un întreg arsenal de procedee de formare a cuvintelor din resurse morfematice proprii fiecărei limbi în parte: derivarea, compunerea, conversiunea, schimbarea valorii gramaticale, îmbinări idiomatice etc.

În prezentarea terminologiei medicale românești din punct de vedere structural am optat pentru descrierea faptelor de limbă în devenirea lor, ceea ce ne-a determinat să evidențiem căile de formare a termenilor medicali la nivelul limbii de origine, chiar dacă aceștia au fost împrumutați ca atare (iar la nivelul limbii române sunt neanalizabili din punct de vedere morfematic).

Deși în majoritatea cazurilor ne-am confruntat cu formații derivate sau compuse analizabile în limbile sursă de împrumut, în fapt ele sunt mijloace externe de îmbogățire a vocabularului medical românesc. Dar pentru a realiza o prezentare cât mai amplă sub aspect structural, am considerat util să punem în evidență forma internă a termenilor și prin dezvăluirea structurii lor morfematice la nivelul limbii sursă de împrumut.

Tipuri de formațiuni derivate

Derivarea morfematică progresivă, care constă în alăturarea unor prefixe sau sufixe (sau a unui prefix și a unui sufix) la cuvântul-bază, este un procedeu destul de productiv și în formarea termenilor medicali. După cum vom observa în continuare, cei mai mulți termeni derivați, analizabili sau neanalizabili din lexicul medical, fie au fost împrumutați direct derivați din limba sursă, în special din limbile romanice, fie au fost formați prin imitarea (calchiera) unor modele străine.

Cei mai mulți termeni medicali, de natură neologică, au în structura lor trei componente de bază, analizabile în limba de origine: rădăcina, prefixul, sufixul. Fiecare termen este format prin combinarea cel puțin a *rădăcinii*, care ne trimite la sensul cuvântului și a *sufixului*, parte finală care modifică și dă înțelesul esențial rădăcinii. *Prefixul* este plasat la începutul termenului, numai când este necesar, pentru a se modifica rădăcina sau rădăcinile.

Exemplificăm cu cele mai des întâlnite rădăcini de la care s-au format prin derivare progresivă numeroși termeni medicali, care indică prezența unei substanțe, a unei condiții sau a unei proprietăți: *acido-* (< lat. *acidus* „acru”): *acidofil*, *acidoză*; *bazi-*, *bazo-* (< lat., gr. *basis* „bază”): *bazic*, *bazocelular*, *bazofil*; *calci-* (< lat. *calx*, *calcis* „var”): *calcimielie*, *calcinoză*, *calciurie*; *chemo-*, *chimo-* (< gr. *khemia* „alchimie”): *chemoreceptor*, *chimioterapie*, *chimiotoxic*; *halo-* (< gr. *hals*, *halos* „sare”): *halofil*, *halogen*; *hidro-* (< gr. *hydor*, *hydatos* „apă”): *hidroliză*, *hidrodinamic*, *hidroză*; *iodo-* (< gr. *ioeides* „violet, iod”): *iodism*, *iodură*; *natri-* (< ar. *natroun* „sodiu”): *natriemie*, *natriurie*; *nitro-* (< lat. *nitrum*, gr. *nitron* „nitrat de potasiu”): *nitrați*, *notroderivați*; *oxo-* (< gr. *oxys* „oxigen”): *anoxemie*, *hidroxid*, *oximetru*; *stear-* (< gr. *stear*, *steatos* „grăsime”): *stearic*, *stearină*; *toxic-* (< gr. *toxicon* „toxic”): *hepatotoxic*, *toxiinfecție*; *zaharo-* (< lat. *saccharum*, gr. *sakkharon* „zahăr”): *zaharoză*, *zaharolitic* ș.a.

Termeni obținuți prin derivare sufixală

La dezvoltarea vocabularului românesc, în epoca modernă, au contribuit numeroase neologisme derivate. Ele au fost analizate și astfel s-au evidențiat unele sufixe neologice, care, adaptate fonetic, au început să producă derivate pe terenul limbii române, cu deosebire în terminologie. Majoritatea sufixelor din limbajul medical sunt de origine savantă și ajută la formarea unor categorii bine stabilite de termeni.

În cadrul terminologiei medicale, la fel ca în limbajul de uz general, derivarea cu sufixe este mai răspândită decât cea cu prefixe (Hristea 1984: 87). Cât privește modul cum se manifestă acest procedeu în terminologia medicală, vom constata că numărul termenilor moșteniți și al celor formați pe teren românesc este destul de redus. Cei mai mulți termeni formați prin sufixare sunt împrumutați din limbile moderne, în special din franceză. Varietatea și productivitatea celor mai reprezentative sufixe din terminologia medicală se află în legătură directă cu semnificația pe care o atribuie sufixul termenului derivat.

Astfel, în medicină, termenii în *-ită* indică, de obicei, o maladie acută (*artrită*, *hepatită*, *conjunctivită*, *laringită*, *enterocolită*, *gastroenterocolită* ș.a.), spre deosebire de cei în *-oză*, care

denumesc o boală cronică (*lordoză, leucocitoză, ciroză, nevroză, aponevroză* ș.a.), și de cei în – om, care se referă, în special, la o tumoră (*adenom, osteosarcom, glaucom, carcinom* ș.a.). Aceste formații sunt împrumutate odată cu termenii respectivi, care au suferit acomodări sau reamenajări fonetice autohtone, dând naștere la unele formații interne românești.

Specialiști ai domeniului identifică și unele sufixe savante de la care s-au format și cuvinte din limbajul medical (câteva fiind preluate din vorbirea curentă) gata împrumutate odată cu cuvântul preluat și adaptate pe terenul limbii române (Coteanu/ Bidu- Vrănceanu 1975: 164-187): *-ar muscular, ocular, tubular; -al axial, bucal, nazal; -bil palpabil, recuperabil, tratabil; -eală răceală, amețeală; -ere atingere, durere, scurgere, vedere; -etate sașietate; -ică zonă roșiatică; -ie lehuzie; -ime mâncărime, usturime; -ios picior negricios; -ism alcoolism, botulism; -ist internist, generalist; -iu ochi vinețiu; -os dințos, dureros, năsos, păros; -re eliminare, infiltrare, inoculare, palpare; -ură arsură, degerătură* ș.a.

Din textele medicale analizate, enumerăm cele mai productive **elemente de sufixare**: sufixe și sufixoide (Coteanu/ Bidu- Vrănceanu 1975: 142) cu ajutorul cărora s-au format derivate neologice care, adaptându-se din punct de vedere morfo-sintactic, au intrat, în majoritatea lor, din limba franceză, dar cu etimon primar grecesc sau latin, în limbajul românesc medical. Vom încerca o clasificare a acestor elemente de sufixare în funcție de noțiunile pe care le definesc, termenii fiind extrași din Dicționarul medical (DM 2007) dar și din diferite texte medicale de specialitate: **elemente de sufixare generale** *-aj* „operație medicală”: *detartraj* (<fr. *détartrage*), *tubaj* (<fr. *tubage*); *-atie* (proces patologic): *cardiopatie* (<fr. *cardiopathie*), *miopatie* (<fr. *myopathie*); *-graf* „aparat de înregistrat”: *tomograf* (<fr. *tomographie*); *-log* „specialist în”: *diabetolog* (<fr. *diabétologue*); *-scop* „aparat pentru examinare”: *laringoscop* (<fr. *laryngoscope*), *stetoscop* (<fr. *stéthoscope*); *-scopie* „procesul de examinare”: *bronhoscopie* (<fr. *bronchoscopie*); *-stază* „oprire”: *hemostază* (<fr. *hémostase*), *metastază* (<fr. *métastase*) etc.; **elemente de sufixare pentru definirea unor simptome** *-algie* „durere”: *cardialgie* (<fr. *cardialgie*), *gastralgie* (<fr. *gastralgie*); *-dinie* „durere”: *mastodinie* (<fr. *mastodynie*); *-geneză* „origine, producere”: *cariogeneză* (<fr. *cariogénèse*), *glicogeneză* (<fr. *glycogénèse*); *-id* „asemănare”: *steroid* (<fr. *stéroïd*), *tiroid* (<fr. *thyroïde*); *-megalie* „mărire”: *acromegalie* (<fr. *acromégalie*), *hepatomegalie* (<fr. *hépatomégalie*) ș.a.; **elemente de sufixare pentru definirea unor diagnostice** *-ază* „stare, prezență”: *midriază* (<fr. *mydriase*), *streptochinază* (<fr. *sreptokinase*); *-cel* „strângere”: *hematocel* (<fr. *hématocèle*), *varicocel* (<fr. *varicocèle*); *-ectazie*

(dilatate): *bronșectazie* (<fr. *bronchectasie*); -om „tumoare”: *angiom* (<fr. *angiome*), *blastom* (<fr. *blastome*, gr. *blastoma*); -oză „condiție, mărire”: *fibroză* (<fr. *fibrose*), *parodontoză* (<fr. *parodontose*, germ. *Parodontose*) etc.; **sufixoide pentru definirea unor operații chirurgicale -ectomie** „eliminare, îndepărtare”: *pelvectomy* (<fr. *pelvectomy*), *vasectomy* (<fr. *vasectomy*); -*plastie* „chirurgie respiratorie sau de reconstrucție”: *anuloplastie* (<fr. *annuloplastie*), *esofagoplastie* (<fr. *oesophagoplasthie*); -*rafie* „sutură”: *angiorafie* (<fr. *angiorrhaphie*), *colorafie* (<fr. *colorhaphie*); -*tomie* „incizie, tăiere”: *gastrectomie* (<fr. *gastrectomie*), *hepatectomie* (<fr. *hépatectomie*) etc.

Termeni obținuți prin prefixare

În limba română derivarea cu prefixe nu este atât de productivă precum cea cu sufixe. Sunt indentificate *des-*, *dez-*, *în-*, *ne-*, *răs-*, *re-* ca *prefixe românești*. Autorii tratatului *Limba română contemporană* consemnează ca și formațiuni autohtone următoarele cuvinte întâlnite și în limbajul medical, fără a avea un grad înalt de specializare (Coteanu/ Bidu-Vrănceanu 1975: 188-198): *desfunda* (nasul), *descleşta* (dinții); *dezmoști* (gura); *nemișcat*, *neregulat*, *necontrolat*; *încleșta*, *înroși*, *înfierbânta*, *îngriji*; *reînsănătoși*, *reîntrema*, *reîncorpora* etc.

În sistemul terminologic românesc cele mai frecvente și mai productive prefixe sunt cele neologice, de circulație internațională. Ele sunt caracteristice sferei tehnico-științifice și depășesc doar rareori limitele ei (Coteanu/ Bidu-Vrănceanu 1975: 199-205).

Exemplificăm cu cele mai utilizate derivate neologice, formate cu ajutorul *prefixelor* și *falselor prefixe (prefixoide)* (Coteanu/ Bidu-Vrănceanu 1975: 203) care au pătruns în limbajul românesc medical. Aceste formațiuni au intrat în limba română odată cu termenii împrumutați, gata prefixați și care ulterior au contribuit la crearea altor structuri interne (de exemplu, *contraindicat*, *extrafin*, *ultraviolet*, *infraroșu*, *subnutrit*, *antiviral* etc.).

Clasificăm astfel, **prefixele/ prefixoidele** în funcție de noțiunile pe care le definesc, termenii fiind extrași din Dicționarul Medical (DM 2007), cât și din diverse texte medicale: **elemente de prefixare cu valoare generală** *con-* „cu, împreună, spre, alături”: *congenital* (<fr. *congénital*), *conjunctivită* (< fr. *conjunctive*); *dis-* „dificil, greu, anormal”: *disartroză* (<fr. *dysarthrose*), *dischinezie* (<germ. *Dyskinesie*, fr. *dyscinésie*); *eu-* „favorabil, normal”: *eusemie* (<fr. *eusémie*), *eusistolie* (<fr. *eusystolie*); *neo-* „nou”: *neogeneză* (<fr. *néogenèse*), *neoplastie* (<fr. *néoplastie*) etc.; **elemente de prefixare care indică poziția sau direcția** *extra-* „în afară” :

extracardiac (<fr. *extracardiaque*), *extrasistolă* (<fr. *extrasystole*), *extrauterin* (<fr. *extra-utérine*); *infra-* „sub, dincolo de”: *infratoracic* (<engl. *infrathoracic*) *infrarenal* (<engl. *infrarenal*); *inter-* „între”: *interosos* (<fr. *interosseux*), *interarticular* (<fr. *interarticulaire*); *intra-* „în interior”: *intradermic* (<fr. *intradermique*), *intravenos* (<fr. *intraveineux*, engl. *intravenous*); **prefixoide care indică valori cantitative**: *ambi-* „amândoi”: *ambidextru* (<fr. *ambidextre*); *amfi-* „în două feluri, în ambele părți, dublu”: *amfidermă* (<fr., lat. *amphidermis*), *amfigen* (<fr. *amphigène*); *bi-* „doi, dublu”: *bicefal* (<fr. *bicéphale*), *bifid* (<fr. *bifide*, lat. *bifidus*); *cvadri-* / *cvadru-* „patru”: *cvadriplegie* (<fr. *quadriplégie*), *cvadruplet* (<fr. *quadruplet*); *hemi-* „jumătate”: *hemialgie* (<fr. *hémialgie*), *hemipareză* (<fr. *hémiparèse*); **elemente de prefixare cu valoare temporală** *ante-* „înainte”: *antepulsie* (<fr. *antépulsie*); *bradi-* „rar, lent”: *bradiaritmie* (<fr. *bradyarythmie*), *bradicardie* (<fr. *bradycardie*); *crono-* „timp”: *cronopatologie* (<fr. *cronopathologie*), *cronoterapie* (<fr. *chronothérapie*); *meno-* „lunar”: *menopauză* (<fr. *ménopause*), *menoragie* (<fr. *ménorragie*); *post-* „după”: *postmenstrual* (<fr. *postmenstruel*), *postnatal* (<fr. *postnatal*); **prefixe care indică negația**: *a-/ an-* „fără”: *acefal* (<fr. *acéphal*), *anorganic* (<fr. *anorganique*), *avitaminoză* (<fr. *avitaminose*); *anti-* „împotriva”: *antialergic* (<fr. *antialergique*), *anticanceros* (<fr. *anticancéreux*), *antidiabetic* (< fr. *antidiabétique*); *contra-* „opus la”: *contraceptiv* (<fr. *contraceptif*), *contraindicație* (<fr. *contre-indication*) ș.a.

Concluzii

Analiza noastră a făcut referire la căile de formare a termenilor medicali, în special derivarea, care din punct de vedere structural, vizează atât sistemul terminologic românesc, cât și sistemul limbii sursă de împrumut. Am încercat, astfel, să conturăm un tablou lexical specializat, dintr-o dublă perspectivă, luând în considerare atât structura morfematică a formațiunilor împrumutate, cât și a creațiilor pe terenul limbii române. Numai în această accepție metodologică putem vorbi de derivare sau compunere ca mijloace de formare a termenilor medicali românești.

Analiza întreprinsă confirmă existența în limba română a unor formațiuni, ca rezultat al unor procese de derivare, ce au avut loc în limba sursă de împrumut, ele fiind preluate ca atare, gata formate, de limba română, contribuind la îmbogățirea terminologiei medicale românești.

Lexicul medical românesc actual este caracterizat prin diversitate și vitalitate. La aceasta contribuie și relația sa specială cu lexicul medical francez, și mai recent, cu lexicul englezesc.

Cu toate dificultățile de adaptare la sistemul lingvistic al limbii române, împrumuturile din diverse limbi continuă să pătrundă masiv și rapid în limba română actuală, accelerând procesul de îmbogățire a vocabularului și antrenând, totodată, schimbări importante la alte niveluri ale sistemului.

Bibliography

- Béjoint, H., Thoiron, Ph., „Les sens du terms”, în *Le sens en terminologie*, Lyon, Presses Universitaires de Lyon, 2000.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Lexic comun, lexic specializat*, București, Editura Universității din București, 2000.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Lexic științific interdisciplinar*, București, Editura Universității din București, 2001.
- Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București, 2007.
- Bidu-Vrănceanu, Angela, „Rolul lingvisticii în terminologie”, în *Terminology and translation studies*, Cluj-Napoca, Scientia, 2011, p. 21-36.
- Cabré, Maria Teresa, *La terminologie – théorie, méthode et applications*, Ottawa, Presses Universitaires d'Ottawa, 1998.
- Coteanu, Ion, Bidu-Vrănceanu, Angela, *Limba română contemporană*, București, EDP, 1975.
- Depecker, Loïc, *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, 2002.
- Hristea, Theodor, *Sinteze de limba română*, ediția a III-a, București, Albatros, 1984.
- Nistor, Mihai, *Terminologie lingvistică*, București, Editura Univers, 2000.
- Pitar, Mariana, *Manual de terminologie și terminografie*, Timișoara, Editura Mirton, 2009.
- Ploae-Hanganu, Mariana, „Terminologia și limba comună (Pentru o bază de date terminologice)”, LR, XLI, nr. 9, 1992, p. 479-483.
- Sager J. C., „Pour une approche fonctionnelle de la terminologie”, în Béjoint, H., Thoiron, Ph., *Le sens en terminologie*, Lyon, Presses Universitaires de Lyon, 2000, p. 40-60.
- Rusu, Valeriu, *Dicționar Medical*, (DM), București, Editura Medicală, 2007.

Corpus of medical texts

Popescu, Eugen D., Ionescu, Ruxandra, *Compendiu de reumatologie*, București, Editura Tehnică, 1998.

Sîrbu, Elena, *Kinetoterapia în afecțiunile reumatologice*, Timișoara, Editura Eurobit, 2007.

Sîrbu, Elena, *Contribuții la studiul neurorecuperării în accidentul vascular cerebral ischemic*, Timișoara, Editura Eurobit, 2008.

Suciu, Oana, Poenaru, Dan V., *Recuperarea mersului în afecțiunile piciorului tratate ortopedico-chirurgicale*, Timișoara, Editura Politehnica, 2011.

Zolog, Alexandru, *Afaziile, semiologie, neurolingvistică, sindromatologie*, Timișoara, Editura Eurobit, 1997.

GENERALITIES AND PARTICULARITIES OF THE CAVE DENOMINATIONS WITHIN TOPONYMY

Iustina Burci, Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopșor" Institute
for Research in Social Studies and Humanities, Craiova, Romanian Academy,

Abstract: The geographic space, through its variety and complexity of forms (equally positive and negative), constitutes, from the lexical point of view, a vast field for research, both on addressing the common names, through the recording of an extremely generous inventory of entopic terms, and the proper ones, also numerous, due to the fact that any geographic object, regardless its size, can easily become a guiding landmark in the life of a community, a circumstance that generates its isolation through the name.

In the economy of the forms of relief, the natural caves occupy, from the numeric point of view, a peripheral position, owing to their scarce presence, as compared to other geographic items. On addressing their typology and the means used in denominating them, they are included in the general denominative process related to the sphere of place names, benefiting, in the same time, by specific particularities. Thus, the present work intends to make a radiography of the cave names from our entire country.

Keywords: denomination, caves, transfer, generality, specificity

Tipologia formelor de relief negative de pe cuprinsul țării noastre este una cât se poate de variată, incluzând obiecte geografice ale căror caracteristici fizice le poziționează sub nivelul unui plan de referință stabilit. Pot fi încadrate aici atât morfonime¹ din categoria celor asupra cărora natura a lucrat (de cele mai multe ori) îndelung, marcate, unele, prin factorul pericolozitate (acestea fiind și cele mai numeroase) – *adâncitură mare în munți, prăpăstioasă, ca o căldare; adâncitură strâmbă, adâncă, între dealuri, loc rău, întunecos, văgăună adâncă; drum greu, prăpăstios, folosit de obicei de animale; gaură, văgăună, ca o grotă în coasta unui deal; râpă mare, vale ca un canion; scobitură în stâncă; trecătoare îngustă cu pereți înalți și stâncoși, abrupti; vale adâncă, ascunsă între piscuri, prăpăstioasă, ca o strachină cu pereți prăpăstioși; vale îngustă, adâncă, cu coaste râpoase, surpate, greu de umblat etc.* –, altele, prin factorul utilitate – *găuri în stânci în care se poate adăposti omul sau animalele* –, ori apărute ca rezultat al unor fenomene naturale accidentale: *adâncituri lăsate de apă; loc care se surpă; scobitură naturală rezultată din alunecarea terenului etc.*; din când în când, omul și-a făcut, de asemenea, simțită prezența, intervenind asupra mediului înconjurător în mod involuntar (*drum mai adâncit, urma lăsată de care printr-un loc mai moale etc.*) sau voluntar (*groapă făcută pentru strâns apa etc.*)

Din multitudinea categoriilor negative pe care le înregistrează relieful nostru, ne vom axa, în paginile lucrării de față, asupra *peșterilor*, încercând să conturăm un tablou al tipurilor de

¹Definițiile au fost extrase din Gheorghe Bolocan, Elena Silvestru-Șodolescu, Iustina Burci, Ion Toma, *Dicționarul entopic al limbii române*, (DELR), Craiova, Editura Universitară, vol I (A-M), 2009; vol. II (N-Z), 2010.

nume întâlnite în această sferă; vom observa în ce măsură el se circumscrie procesului denominativ toponimic și care sunt, pe de altă parte, specificitățile sale.

Vom începe însă prin a face câteva observații asupra paletei semantice înregistrate în aria termenului selectat. În general, în dicționarele explicative ale limbii române, acesta apare glosat astfel: „Cavitate, scobitură naturală subterană adâncă și mare, formată prin dizolvarea unor roci solubile de către apele de infiltrație; grotă, cavernă”²; definiția este suplimentată, în unele cazuri, cu mențiuni care vizează morfologia peșterilor, analizată pe criterii diverse: „cu ieșire la suprafață”, „cu sisteme complexe de galerii”, „uscata sau străbătută de un curs de apă”, „cu formațiuni concreționale diverse – stalactite, stalagmite, coloane etc.” etc. În urma anchetelor efectuate pe teren, DELR nuanțează și el semantica entopicului *peșteră*, îmbogățindu-l lexical după cum urmează: 1. „Găuri în stânci în care se poate adăposti omul” (AB, AG, BV, BZ, CS, CȚ, CV, DJ, GJ, HD, NȚ, OT, SB, SV, TL, VL, VR); 2. „Gaură, văgăună, grotă în coasta unui deal” (AB, AG, AR, BV, CȚ, HD, MH, MM, NȚ, SV, VL); 3. „Scobitură în stâncă” (AG, DJ, HD, MM, VL); 4. „Scobitură naturală în pământ mai mică sau mai largă în care intră apa” (TR); 5. „Scobitură în granit de forma unei linguri sau a unei pâlnii” (AG, NȚ); 6. „Găuri în care se adăpostesc animalele” (GJ, NȚ); 7. „Vale adâncă între dealuri, loc rău, întunecos, văgăună adâncă” (BV, MH). Se poate observa faptul că în timp ce accepțiile din dicționarele explicative/terminologice iau în calcul o gamă largă de particularități (referitoare la profilul solului, hidrologie, faună, floră etc.), cele din DELR, bazate pe legătura ancestrală a omului cu natura, se restrâng, de regulă, la următoarele aspecte: adâncime, formă, pericolozitate și utilitate (peșterile pot constitui adăposturi ocazionale).

Relația aceasta personală a rezidenților unei zone cu elementele mediului înconjurător se reflectă și la nivelul denominației peșterilor; marea lor majoritate au fost numite conform unor indicii (localizare, posesie etc.) care țin mai mult de psihologia și reperele orientative cu care operează conștiința populară și numai în mică măsură în funcție de criterii ce au în vedere aspecte științifice.

Informația³ pe care am avut-o la dispoziție ne-a permis, în general, o analiză stratificată pe mai multe paliere.

1. Constatăm, pentru început, că în denumirea peșterilor prevalează o serie de caracteristici care se referă la:

a) **culoare:** *Peștera Albastră* (TM), *Peștera Albă* (BH), *Peștera Neagră de la Bârsa* (BH), *Peștera Avenul Negru* (BH), *Peștera Roșie* (BH, VL) etc.;

b) **dimensiune:** *Avenul Mare de deasupra Sorburilor din Poiana Ponor* (BH), *Peștera Adâncă* (GJ), *Peștera Înaltă* (BH), *Peștera Mare* (GJ, MH, VL), *Peștera Mare de din Valea Firei* (CJ), *Peștera Mare de la Arcada* (BH), *Peștera Mare de la Fața Pietrii* (BH), *Peștera Mare de la Merești* (HG), *Peștera Mare din Dâmbul Colibii* (BH), *Peștera Mare din Dealul Jilip* (CJ), *Peștera Mare din Galeria Borfu* (BH), *Peștera Mare din Ogașul Adânc* (GJ), *Peștera Mică* (MH), *Peștera Mică de la Cascada Văii Oșelu* (BH), *Peștera Mică de la Chișcău* (BH), *Peștera Mică de la Corbasca* (BH), *Peștera Mică de la Fața Bălăcenii* (AB), *Peștera Mică de la Molhașul Ponorului* (BH), *Peștera Mică de la Tău* (CJ), *Peștera Mică de lângă Valea Chifului* (BH), *Peștera Mică din Băroaica* (CJ), *Peștera Mică din Cuciulata* (CJ), *Peștera Mică*

² <https://dexonline.ro/definitie/pe%C8%99ter%C4%83>

³ Excerptată din următoarele surse: *Dicționarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan, vol. 5 (O-R), Craiova, Editura Universitaria, 2004; *Dicționarul toponimic al României. Muntenia* (DTRM), coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu, vol. 5 (N-P), București, Editura Academiei Române, 2013; https://ro.wikipedia.org/wiki/Listă_de_peșteri_din_România (site accesat în perioada 1.04. – 20.04.2017).

din *Dâmbul Colibii* (BH), *Peștera Mică din Vâlcetul cu Cascada* (BH), *Peștera Scundă de la Colibi* (BH), *Peștera Scundă* (AB, BH) etc.;

c) **formă:** *Avenul Alungit de sub Rame* (BH), *Peștera Clopot* (VL), *Peștera Cotită din Piatra Fagului* (BH), *Peștera Înclinată* (BH), *Peștera Înșirată* (VL), *Peștera Răsucită din Valea Corlatului* (BH), *Peștera Șerpuită* (BH), *Peștera Tunel* (TL, AB), *Peștera Tunel din Valea Corlatului* (BH) etc.;

d) **tipul de sol:** *Peștera Cristalelor din Galeria Codreanu* (BH), *Peștera Cristalelor* (AR), *Peștera cu Corali* (HD), *Peștera cu Perle* (VL), *Peștera Ghețarul de la Bârsa* (BH), *Peștera Ghețarul de la Focul Viu* (BH), *Peștera Ghețarul de la Vârtop* (AB) etc.;

e) **cu sau fără apă:** *Peștera cu Apă* (GJ), *Peștera cu Apă de la Coroana* (GJ), *Peștera cu Apă de la Moară* (BH), *Peștera cu Apă de la Podul Luncșoarei* (BH), *Peștera cu Apă de sub Socolovăț* (CS), *Peștera cu Apă din Fața Bălăcenii* (AB), *Peștera cu Apă din Valea Firei* (CJ), *Peștera cu Apă din Valea Leșului* (BH), *Peștera cu Apă din Valea Someșului* (CJ), *Peștera Curentului* (BH), *Peștera Ponor Uscată* (CS), *Peștera Seacă de la Cotețul Dobreștilor* (CJ), *Peștera Seacă de la Izvorul Păulesei* (BH), *Peștera Uscată din Valea Someșului* (CJ) etc.;

f) **căi de acces:** *Avenul cu Două Intrări* (AB), *Avenul cu Trei Intrări din Sodolul Laurului* (BH), *Peștera cu Două Guri din Piatra Șoimului* (BH), *Peștera cu Două Intrări din Pârâul Micușii* (CJ), *Peștera cu Două Intrări din Valea Plaiului* (BH), *Peștera cu Două Intrări* (AB), *Peștera cu Patru Uși* (GJ), *Peștera cu Trei Intrări din Cheile Văii Vâlcea* (AB), *Peștera cu Trei Intrări din Valea Corlatului* (BH) etc.;

g) **accesibilitate:** *Peștera Ascunsă* (BH), *Peștera Dosită de la Fața Bălăcenii* (CJ) etc.;

h) **periculozitate:** *Avenul de la Iaduri* (MH), *Avenul Groazei* (CS), *Grota Haosului* (SV), *Peștera de la Iad* (GJ) etc.;

i) **localizare:** *Peștera de Jos de la Federi* (HD), *Peștera de Sus de la Corbești* (BH), *Peștera din Vârf* (GJ), *Peștera Mică de sub Peștera Mosnic* (CS), *Peștera Suspendată de la Arcada* (BH), *Peștera Suspendată* (AB),

j) **temperatură:** *Peștera cu Răcoare* (MH), *Peștera Rece* (GJ) etc.;

k) **repere:**

– **vegetale:** *Avenul Bradul Strâmb* (HD), *Avenul de la Bradul Căzut* (HD), *Avenul Florilor* (VL), *Peștera Alunii Negri* (HD), *Peștera Buciumul Sucit* (AB), *Peștera de la Alun* (CJ), *Peștera de la Fagul Uscat* (BH), *Peștera de la Smidă* (GJ), *Peștera Fagului* (BH), *Peștera Scorușului* (GJ), *Peștera Urzicilor* (BH) etc.

– **animale/insecte:** *Avenul Oilor Moarte* (BH), *Grota Urșilor* (HG), *Peștera Bursucilor* (BH), *Peștera Calului* (AB, BH, HG), *Peștera Caprei* (BH), *Peștera Caprelor* (VL), *Peștera Condorului* (BH), *Peștera Corbului* (CS), *Peștera cu Insecte din Garda* (CJ), *Peștera cu Lilieci* (GJ), *Peștera Fluturilor* (CS), *Peștera Iedului* (GJ), *Peștera Jderilor* (AB), *Peștera Liliecilor* (AB, AR, BV, CJ, GJ, SV, VL), *Peștera Liliecilor din Cheile Carașului* (CS), *Peștera Oilor* (AB, VL), *Peștera Porcului* (CS), *Peștera Rapanelor* (CȚ), *Peștera Salamandrelor* (CS), *Peștera Șoimilor* (VL), *Peștera Șoimului* (CS), *Peștera Ursului* (HG), *Peștera Urșilor* (AG, BH, HD), *Peștera Urșilor-Chișcău* (BH), *Peștera Vacii* (BH), *Peștera Vacilor* (MH), *Peștera Vacilor de la Cloșani* (GJ), *Peștera Vacilor de la Orzești* (GJ), *Peștera Veverițelor* (BH), *Peștera Vidrei* (CJ), *Peștera Viespilor* (BH), *Peștera Vulpilor din Valea Plaiului* (BH), *Peștera Vulturilor* (BH) etc.;

– **geografice:** a) obiecte din teren – *Peștera Cuptorului* (CJ), *Peștera Dalei de Piatră* (AB), *Peștera de la Cascadă* (HD), *Peștera de la Cruce* (CS), *Peștera de la Colibi* (CJ), *Peștera de la Fântâna Roșie* (BH), *Peștera de lângă Drum* (AB), *Peștera de lângă Pod* (HD), *Peștera de la Movile* (CȚ), *Peștera de la Stâncă* (TL), *Peștera de sub*

Gruiu (BH), *Peștera de sub Piatra Căldarilor* (CJ), *Peștera din Capu Stâncii* (HD), *Peștera din Perete* (HD), *Peștera din Peretele Dârnini* (AB), *Peștera Pârleazului* (GJ) etc.; b) toponime majore sau minore: *Avenul de după Beliş* (AB), *Avenul din Dosul Colibii* (BH), *Avenul din Dosul Lăcșorului* (HD), *Peștera Cloșani* (GJ), *Peștera Comarnic* (CS), *Peștera Crivii* (MH), *Peștera cu Apă de la Izbucul Bigăr* (CS), *Peștera de la Comana* (HG), *Peștera de la Dumbrăvița de Codru* (BH), *Peștera de la Gura Comarnicului* (CS), *Peștera din Coasta Mihăiesei* (CJ), *Peștera din Dosul Blidarului* (BH), *Peștera din Drumul Prolazului* (CS), *Peștera din Fața Comarnicelor* (HD), *Peștera Dubova* (CS), *Peștera Galațiului* (CS) etc.; c) hidronime⁴: *Peștera Dâmbovicioara* (AG), *Peștera de la Gura Pârâului Colibii* (BH), *Peștera de la Pârâul Budu* (BH), *Peștera din Pârâul Blidaru* (BH), *Peștera din Pârâul Colibii* (BH), *Peștera din Pârâul Gaichii* (BH), *Peștera Ialomicioara* (DB), *Peștera Ialomitei* (DB), *Peștera Isverna/Izverna* (MH) etc.;

– **istorice**: *Avenul din Tătăroaia* (BH), *Grota Ruinelor* (SV), *Peștera Arnăuților* (VL), *Peștera Boierească* (GJ), *Peștera Decebal* (PH), *Peștera Fugarilor* (BH), *Peștera Gaura Haiducească* (CS), *Peștera Gaura Haiducească* (CS), *Peștera Grota Haiducului* (VL), *Peștera Hoșilor de la Băile Herculane* (CS), *Peștera Hoșilor* (BH), *Peștera Pinteia Viteazul* (MM), *Peștera Tătarilor* (HG), *Peștera Tătarului* (DB), *Peștera Veterani* (MH) etc.;

j) **persoane reale** (care au avut de-a face într-un fel sau altul cu peșterile respective: ca proprietari, descoperitori, rezidenți ai lor etc.): 1. individualizate prin nume: *Gaura lui Ciocârdie* (MH), *Peștera Diana* (CS), *Peștera Dobreștilor* (AG), *Peștera Elena* (CS), *Peștera Emilian Cristea* (AG), *Peștera Epuran* (MH), *Peștera Ion Barzoni* (CS), *Peștera Lenuța* (CS), *Peștera Lii* (SJ), *Peștera Lucia* (AB), *Peștera lui Adam* (CS), *Peștera lui Cezar Manea* (HD), *Peștera lui Duțu* (AR), *Peștera lui Gavrițaș Vulcu* (HD), *Peștera lui Gheorghică* (BH), *Peștera lui Micula* (BH), *Peștera lui Trăienuț* (BH), *Peștera Nuțului* (MH), *Peștera Onceasa* (CJ), *Peștera Onicăi* (DB), *Peștera Oprică* (VL), *Peștera Racoviță* (CS); *Peștera Sfântul Andrei* (CȚ), *Peștera Sfântului Anton* (GJ), *Peștera Sfântului Ioan Casian* (CȚ) etc.; 2. nedefinite în mod clar: *Peștera Bătrânului* (BH), *Peștera Babei* (BH, CȚ), *Peștera Babelor* (GJ), *Peștera Feciorilor* (CJ), *Peștera Femeii* (MH), *Peștera Fetelor* (GJ), *Peștera Maicii* (VL), *Peștera Muierii* (GJ), *Peștera Muierilor din Pârgavu* (GJ) etc.;

k) **ființe mitologice**: *Grota Dracului* (BH), *Peștera Casa Dracului* (SM), *Peștera Dracilor* (AG), *Peștera Drăcoia* (BH), *Peștera Grota Zânelor* (BN), *Peștera Hygeea* (CS), *Peștera Mică de la Lacul Dracului* (CS), *Peștera Poarta Zmeilor* (AB), *Peștera Zânelor* (CJ), *Peșterile de la Lacul Dracului* (BH) etc.;

Exemplele pe care le-am surprins în clasificarea noastră reprezintă doar o parte a celor existente în mod real și anume, acea parte care a putut fi clasificată pe categorii; cele mai multe dintre denumirile peșterilor descriu, de regulă, situații particulare, singulare – *Avenul cu Dantelă* (BH), *Peștera cu Aburi* (CS), *Peștera cu Două Etaje* (HD), *Peștera cu Fereastră din Dealul Corbasca* (BH), *Peștera cu Fuioarele* (GJ), *Peștera cu Horn* (AB), *Peștera cu Oase* (CS), *Peștera cu Pridvoarele* (VL), *Peștera cu Războaiele* (GJ), *Peștera cu Treaptă din Corbască* (BH), *Peștera cu Treaptă* (AB), *Peștera Hicleana* (CS), *Peștera Sălii cu Blocuri* (BH), *Peștera Scărișoara* (AB), *Peștera Spinului* (CS), *Peștera Țepoasa* (HD), *Peștera-aven Bijuteria* (CS) etc. etc., unele dintre ele intermediare metaforic: *Avenul Solitudinii* (BH), *Grota Palatul de Ciocolată* (SV), *Peștera de Lapte* (BV), *Peștera Mameloanelor* (BH), *Peștera Pălăriei* (HD), *Peșterile Nările* (GJ) etc.

⁴ Numele apei/localității devine, prin transfer, și numele peșterii sau, în alte cazuri, toponimul însoțit de prepoziții (*din, de după, de la* etc.) intră în denumirea peșterii ca indicator al proximității în care aceasta se află.

Omonimia în privința denumirilor de peșteri apare în special în cazul celor care vizează existența unor situații comune atât ca împrejurare geografică, cât și ca redare lexematică. Ea poate fi înregistrată la distanță, când obiectele denumirii sunt situate în județe diferite: *Peștera de sub Cetate* – Munții Șureanu, HD / Munții Aninei, CS; *Peștera Calului* – Munții Bihorului, BH / Munții Perșani, HG / Munții Trascău, AB; *Peștera Liliacilor* – Cheile Turzii, CJ / Munții Căpățâni, VL / Munții Codru-Moma, AR / Munții Rarău, SV / Munții Trascău, AB / Munții Vâlcanului, GJ / Rucăr-Bran, BV; *Peștera Urșilor* – Munții Bihorului, BH / Munții Piatra Craiului, AG / Munții Șureanu, HD etc.; însă, cele mai multe cazuri de omonimie apar la nivel local, fapt care necesită o dezambiguizare în plan denominativ. Această problema a fost rezolvată prin intermediul determinării numerice.

La fel ca substantivele și adjectivele, numerele pot dobândi statutul de nume propriu în toponimie, în structuri a căror apariție este influențată de condițiile urbanistice ori naturale dintr-o zonă stabilită⁵. Ele corelează funcția de bază – aceea de a exprima un număr, o determinare numerică a obiectelor sau ordinea lor prin numărare – cu funcția de individualizare onomastică a unui anumit loc, prin intermediul percepției (ori imaginației) umane. Fie că descriu un obiect (copaci, cruci, dealuri, fântâni, izvoare, livezi, locuri arabile, păduri, piscuri, podgorii, stânci etc. din interiorul satelor ori izolate) din punct de vedere natural (*La Trei Fagi Dintr-o Tulpină, La Tufa cu Patru Crăci, La Nucii ăi Doi, Piatra cu Trei Găuri, Piscu cu Două Coame, Șapte Gârniși* etc.) ori din perspectiva unui eveniment petrecut în preajmă (*La Fântâna cu Doi Cai, La Fântâna cu Două Lumânări, La Trei Nebuni, La Cinci Căini, Movila cu Două Cruci* etc.), numele de locuri care au componentă numerică devin, de regulă, repere orientative și afective în viața comunității.

În cazul denumirilor de peșteri, cifrele⁶ sunt indicatori apăruiți din necesitatea de individualizare a cavităților naturale aflate în raport de contiguitate spațială⁷. Sunt utilizate atât numerele romane: *Peștera I de la Cerbu / Peștera II de la Cerbu / Peștera III de la Cerbu / Peștera IV de la Cerbu / Peștera V de la Cerbu / Peștera VI de la Cerbu / Peștera VII de la Cerbu* – Munții Bihorului, CJ; *Peștera I din Dealul Pliștilor / Peștera II din Dealul Pliștilor / Peștera III din Dealul Pliștilor* – Munții Bihorului, CJ; *Peștera I de la Poiana Ponor / Peștera II de la Poiana Ponor / Peștera III de la Poiana Ponor* – Munții Bihorului, BH; *Avenul I de la Corobana lui Gârtău / Avenul II de la Corobana lui Gârtău* – Munții Bihorului, AB; *Peștera Argiloasa I / Peștera Argiloasa II* – Munții Bihorului, BH; *Peștera Coibița I / Peștera Coibița II* – Munții Bihorului, CJ etc., cât și cele arabe (însoțite, în plus, și de mențiunea nr.): *Peștera nr. 1 de la Dâlma cu Brazi* – Munții Retezat, HD; *Peștera nr. 1 de la Gura Ponicevei* – Munții Ciucăru Mare, CS; *Peștera nr. 2 de la Gura Ponicevei* – Munții Ciucăru Mare, CS; *Peștera nr. 10 din Valea Cernei* – Munții Mehedinți, GJ; *Peștera nr. 14 din Valea Cernei* – Munții Mehedinți, GJ; *Peștera nr. 62 din Bazinul Cernei* – Masivul Geantul Inelat, CS; *Peștera nr. 27 din Valea Roșia* – Munții Șureanu, HD; *Peștera nr. 5 din Valea Roșia* – Munții Șureanu, HD; *Peștera nr. 4 din Cheia Taia* – Munții Șureanu, HD; *Peștera nr. 9 din Cheile Vârghișului* – Munții Perșani, HG etc. Poziția ocupată de indicii numerici în structura denumirii este una oscilantă: acesta se poate

⁵ Iustina Burci, *Structuri toponimice cu numerele*, în „Analele Universității din Craiova. Seria Științe Filologice. Lingvistică”, Anul XXXV, nr. 1-2, 2013, p. 34.

⁶ Pe lângă cifre, în denumirea peșterilor apar, sporadic, și litere: *Peștera V5* (Munții Bihorului, BH), *Avenul E de la Vranovăț* (Munții Locvei, CS), *Peștera K* (Munții Aninei, CS). La polul opus încercărilor de a izola denominativ cavitățile naturale – prin diferite mijloace (cifre, litere) – se află o peșteră din județul Caraș Severin (*Munții Ciucăru Mare*), *Peștera Fără Nume*. Însă și aici, devenind parte componentă a unei structuri nominale, determinantul *Fără Nume* dobândește „funcția de a însemna totuși «ceva»” (Ion Toma, 101 nume de locuri, București, Humanitas, 2015, p. 17).

⁷ Denumiri identice pot apărea în zone diferite ale țării; de determinare numerică au beneficiat însă doar acelea aflate în vecinătate: *Peștera de sub Cetate* – Munții Șureanu, HD; *Peștera de sub Cetate I / Peștera de sub Cetate II* – Munții Aninei, CS.

regăsi deopotrivă în partea de început a numelui, imediat după genericul *peșteră* sau *aven*, dar și la finalul construcției.

2. Termenul generic prin care sunt desemnate cavitățile naturale este reprezentat, în general, de către entopicul *peșteră*⁸. Însă, în funcție de morfologia lor, în afară de acesta apar numeroase alte apelative, unele specializate, altele care fac parte din terminologia geografică generală ori care au fost împrumutate din vocabularul altor domenii prin intermediul metaforei:

abriu (adăpost sub stâncă): *Abriul de la Cascada de sub Piatra Budului* (BH), *Abriul de lângă Grota Dracului* (BH), *Abriul din Valea Plaiului* (BH), *Abriul Suspendat din Valea Stearpă* (AB) etc.;

arcadă (element arhitectural format din unul sau din mai multe arce și din elementele care le susțin – coloane, stâlpi, ziduri; formație anatomică în formă arcuită): *Arcada de deasupra Izbucului Ponor* (BH), *Arcada de deasupra Izbucului Tăuz* (CJ), *Marea Arcadă* (BH) etc.;

aven (prăpastie circulară formată în roci calcaroase, în care se scurg adesea apele de suprafață): *Avenele de la Cetatea Rădeșei* (CJ), *Avenul Acoperit* (BH), *Avenul Câinelui* (BH), *Avenul Cristalelor* (BH), *Avenul cu Dantelă* (BH), *Avenul de după Beliş* (AB), *Avenul de sub Babele* (DB), *Avenul din Bălileasa* (BH), *Avenul din Boldul Ioneștilor* (MH), *Avenul din Dosul Colibii* (BH), *Avenul din Dosul Lăcșorului* (HD), *Avenul din Dunga Vulturului* (AB), *Avenul lui Bonchiș* (BH), etc.;

casă: *Casa Cristinei* (AB);

cascadă: *Cascada de Tuf „Pișătoarea”* (Munții Almăjului, CS);

crăpătură: *Crăpătura din Dealul Sturzăului* (BH);

galerie: *Galeria Polaris* (Munții Apuseni);

gaură: *Gaura Chindiei II* (CS), *Gaura Cornii* (CS), *Gaura de la Colțul Morii* (AB), *Gaura lui Ciocârdie* (MH) etc.;

grotă: *Grota Dracului* (BH), *Grota Haosului* (SV), *Grota Morii* (CS), *Grota Palatul de Ciocolată* (SV), *Grota Ruinelor* (SV), *Grota Urșilor* (HG) etc.;

gură: *Gura Prosacului* (MH);

hudă (gaură, spărtură): *Huda de la Chișcău* (BH), *Huda de la Poliță* (AB);

izbuc (izvor de apă cu debit intermitent care se formează în regiunile carstice și funcționează pe principiul sifonului): *Izbucul Breancului* (BH), *Izbucul Bulbuci* (BH), *Izbucul Bulzului* (BH), *Izbucul Coibița* (CJ), *Izbucul de la Călugări* (HD), *Izbucul de la Coliba Ghiobului* (AB), *Izbucul de la Cotețul Dobreștilor* (AB), *Izbucul de la Filești* (AB), *Izbucul de la Rădeasa* (CJ), *Izbucul de la Remeți* (BH), *Izbucul din Gârdișoara* (AB), *Izbucul din Valea Ponorului* (BH), *Izbucul din Vâlcea* (AB), *Izbucul Galbenei* (CJ), *Izbucul Gura Apei* (AB), *Izbucul Julești* (BH), *Izbucul la Cămenia* (BH), *Izbucul Mătisești* (AB), *Izbucul Poliței* (AB), *Izbucul Ponorului* (BH), *Izbucul Tăuz* (AB), *Izbucul Ursului* (BH) etc.;

nișă (intrând amenajat în peretele unei galerii de mină sau al unui tunel, care servește pentru adăpostirea lucrătorilor în timpul efectuării unor lucrări periculoase sau la trecerea trenului, precum și pentru depozitarea unor materiale): *Marea Nișă* (BH);

poartă: *Poarta Mare din Piatra Șoimului* (BH);

⁸ În limbajul de specialitate, numele generic al cavităților naturale poate fi unul simplu sau combinat din două apelative, în funcție de înclinarea galeriilor: *peșteră* – majoritatea galeriilor sunt orizontale sau cu înclinație mică; *aven* – majoritatea galeriilor sunt verticale sau puternic înclinate; *peștera-aven* – începe cu galerii orizontale pentru ca, apoi, să se dezvolte mai mult pe verticală; *avenul-peșteră* – apar goluri care încep pe verticală, iar apoi dezvoltarea dominantă este pe orizontală. (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Pe%C8%99ter%C4%83> – site accesat la data de 04.05.2017). În cazul termenilor mai puțin cunoscuți, vom menționa și definițiile extrase de pe platforma dexonline.ro

⁹ Sau combină termenii: *Avenul cu Arcadă de la Poiana Ponor* (Munții Bihorului, BH), *Peșterile Arcada* (Munții Retezat, HD), *Peștera Arcadei* (Munții Bihorului, AB),

ponor (formă de relief din regiunile carstice, aven, dolină sau microdepresiune, prin care apele de suprafață se scurg în subteran): *Ponorul Argilei* (BH), *Ponorul de la Calea Boilor* (CJ), *Ponorul de la Izvorul Fruncele* (BH), *Ponorul de la Lacul Negru* (BH), *Ponorul din Bârsa Cohanului* (BH), *Ponorul din Crestătura* (CJ), *Ponorul Firezul Rogojanului* (CJ), *Ponorul Înfundat din Vârtoș* (CJ), *Ponorul Laurului* (BH), *Ponorul Mic cu Blocuri* (BH), *Ponorul Mic de deasupra Cetăților* (BH), *Ponorul Mic de după Deluș* (CJ) etc.;

răsuflătoare (deschizătură de aerisire prin care un spațiu închis comunică cu exteriorul): *Răsuflătoarea din Blidaru* (BH);

rețea: *Rețeaua Lumea Pierdută* (BH);

tunel: *Tunelul Mic* (CJ);

3. Analizând materialul pe care l-am avut la dispoziție, constatăm că structura numelor de peșteri este una complexă. De autonomie structurală, apelativul *peșteră* dispune în foarte rare cazuri. În DTRO și DTRM, toponimul *Peșteră* apare în următoarele situații (denumind cavități naturale și, prin transfer onimic, și alte obiecte geografice): *peșteră* – s.c. Polovragi, s. Costeni c. Tismana-Gj; s.c. Izverna, s. Noaptea c. Șișești-Mh; s.c. Costești-Vl; *vale* –s. Gura Văii m. Drobeta Turnu-Severin-Mh; *pârâu* –s.c. Tismana-Gj; *sat* – AG, MH; *schit* s. Bistrița c. Costești-Vl, metoh al mănăstirii Bistrița, s.c. Moroieni-DB; *loc* – s. Mățău c. Mioarele-AG; *fâneată* – s.c. Vernești-BZ.

Majoritatea covârșitoare a denumirilor are însă o configurație plurimembră, cuprinzând de la construcții simple (*Peștera Adâncă*-GJ, *Peștera Albastră*-TM, *Peștera Arcadei*-AB, *Peștera Balta*-MH, *Peștera Bisericuța*-AB, *Peștera Ponorului*-BH, *Peștera Cizmei*-HD, *Peștera Clopot*-VL, *Peștera Cortului*-BH, *Peștera Dobreștilor*-AG etc.) și compuse (*Avenul cu Dantelă*-BH, *Peștera de la Despicătură*-CS, *Peștera lui Dușu*-AR, *Peștera cu Fereastră*-AB, CS, *Avenul din Grind*-AG, *Avenul din Lăziiu*-HG etc.) până la structuri perifrastice ample (*Peștera cu Aburi din Cheile Văii Vâlcea*-AB, *Peștera cu Aluviuni din Valea Galbenii*-BH, *Peștera de la Colțul Pietrei Șoimului*-BH, *Peștera Corobana Mică de la Nord de Poarta lui Ionel*-AB etc.). Astfel, de la hiperonimul *peșteră* ia naștere un complex de hiponime, prin atașarea unor substantive proprii (antroponime și toponime) și comune (entopice sau elemente aparținând lexicului altor domenii), cu sau fără prepoziții, adjective și numerale, care expun la modul concret contextul motivațional care a generat apariția denumirilor. În câteva cazuri, apelativele care alcătuiesc denumirea fac parte, ambele, din terminologia științifică: *Peștera Lapiezurilor*¹⁰ (Munții Bihorului, BH), *Peștera cu Mofetă*¹¹ (Masivul Puciosu, HG), *Peștera cu Canion* (BH), *Peștera Diaclazei*¹² (AB, BH), sau îmbină sistemul științific cu cel popular: *Peștera Diaclazei de lângă Pârâul Colibii* (BH), *Avenul Diaclazei de la Obârșia Văii Izbuclui* (CJ), *Peștera Diaclazei din Valea Plaiului* (BH).

Concluzii. Denumirile peșterilor se încadrează, în general, în tiparul denominației populare atât în ceea ce privește alegerea surselor – numirea se face în acord cu perceperea trăsăturilor obiectului ori cu încadrarea lui în peisajul local, fixând o serie de experiențe, trăiri și observații ale denominatorilor în legătură cu acesta –, cât și alcătuirea lor internă (simplă, compusă, analitică). Ele prezintă însă și particularități denominative: frecvența utilizare a numeralului și sporadică a unor litere ca mijloc de diferențiere a numelor peșterilor aflate în imediată vecinătate.

¹⁰*Lapieș* – „formă de relief rezultată prin coroziunea rocilor solubile de către apele de șiroire”.

¹¹*Mofetă* – „produs gazos, folosit în terapeutică bolilor pulmonare, reumatice și ale circulației sângelui, conținând în principal dioxid de carbon, degajat în fazele finale ale activității vulcanice”.

¹²*Diaclază* – „crăpătură formată de-a lungul unui depozit de roci prin presiune sau prin răcire”.

BIBLIOGRAPHY

1. Bolocan, Gheorghe, Silvestru-Șodolescu, Elena, Burci, Iustina, Toma, Ion, *Dicționarul entopic al limbii române*, Craiova, Editura Universitaria, vol I (A-M), 2009; vol. II (N-Z), 2010.
2. Burci, Iustina, *Structuri toponimice cu numerale*, în *Analele Universității din Craiova. Seria Științe Filologice. Lingvistică*, Anul XXXV, nr. 1-2, 2013.
3. *Dicționarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan, vol. 5 (O-R), Craiova, Editura Universitaria, 2004.
4. *Dicționarul toponimic al României. Muntenia* (DTRM), coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu, vol. 5 (N-P), București, Editura Academiei Române, 2013.
5. Iordan, Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei Române, 1963.
6. *Micul dicționar academic* (MDA), București, Editura Univers Enciclopedic, 2002.
7. Toma, Ion, *101 nume de locuri*, București, Editura Humanitas, 2015.

SURSE ON-LINE

<https://dexonline.ro/>

https://ro.wikipedia.org/wiki/Listă_de_peșteri_din_România

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Pe%C8%99ter%C4%83>

THE RELATIONSHIP BETWEEN EUPHEMISMS AND OTHER LINGUISTIC PHENOMENA

Oxana Chira

Lecturer, PhD, "Alec Russo" State University of Bălți, Moldova

Abstract: Euphemisation is a vital process in acts of communication in all languages. Considered a universal phenomenon, euphemisms have been examined in various aspects related to their origins, functions and their evolution in time. Euphemisms fill in the vacancies in the language system, because their appearance is dictated by various communication needs. At the same time, euphemisms, formed by means of word-building devices typical of the Romanian vocabulary, are distinguished from other units by a relevant characteristic: euphemistic words and word combinations, which maintain their status as language units with an intrinsic lexical meaning form a new entity. The relationship between euphemism and other phenomena such as vulgarisms, jargonisms, barbarisms, slang, euphemisms, regionalisms are among the innovative aspects touched upon in this article. Some scholars often confuse euphemisms with the above-mentioned linguistic phenomena.

Keywords: vulgarisms, jargonisms, barbarisms, slang, euphemisms, regionalisms.

Printre aspectele novatoare pe care ne propunem să le elucidăm este relația dintre eufemism și alte fenomene, așa cum sînt vulgarismele, jargonismele, barbarismele, argotismele și regionalismele.

După cum se știe, actul de vorbire este un act de creație, act singular, care nu reproduce exact nici un „act lingvistic anterior și care, numai prin limitele pe care i le impune necesitatea intercomunicării sociale, «seamănă» cu acte lingvistice anterioare, aparținînd experienței unei comunități. Adică, actul lingvistic este, prin natura sa, act eminent individual, însă determinat social prin însăși finalitatea sa” [Coșeriu 1999, p. 25]. În acest sens, trebuie să menționăm că utilizarea lexicului eufemistic, ca fapte de limbă, se reflectă în două principii coșeriene ale lingvisticii ca știință a culturii: pe de o parte, principiul creativității (or vorbitorul are anumite libertăți în trierea unităților glotice), iar, pe de altă parte, principiul alterității (or vorbitorul, încumetîndu-se să utilizeze un oarecare eufemism, are și conștiința unor anumite condiționări, determinate atît de finalitatea socială a actului de vorbire, în general, cît și de finalitatea socială a mesajului eufemistic, în special). Cu alte cuvinte, vorbitorul este conștient de eventuale porțiuni de „neînțelegere” și, firește, încearcă de fiecare dată să le anticipeze, să le depășească chiar, inclusiv prin intermediul eufemismelor.

Referitor la aspectul în discuție, sînt instructive observațiile lui E. Coșeriu ce vizează problema înțelegerii, adică a modului în care s-ar cuveni percepută vorbirea emițătorului („celuilalt”): „Cît privește receptarea vorbirii «celuilalt», norma etică generală este cea a

generozității și toleranței, adică a suspendării (temporare) a alterității negative în favoarea interlocutorului. Această normă se aplică atât la nivelul vorbirii în general și la cel al «discursului», cât și la nivelul limbii (a limbii „celuilalt”, se înțelege). La nivelul vorbirii în general și la cel al discursului, norma toleranței înseamnă că în orice caz trebuie să presupunem că «celălalt» vorbește «cu înțeles», că vrea să ne spună ceva. Nu vom hotărî deci că nu spune nimic, că «vorbește în dodii», înainte de a încerca să înțelegem ce spune» [Coșeriu 1997, p. 83-84]. Raportînd aceste observații la utilizarea de către vorbitori a eufemismelor, chiar dacă unele dintre ele sînt percepute, din perspectiva ascultătorului, ca fiind incomprehensibile, bizare sau „dodiistice”, totuși trebuie să manifestăm disponibilitatea respectivă pentru a înțelege motivația vorbitorului, avînd drept punct de reper convingerea că limbajul funcționează *prin și pentru vorbitori*, dar *nu prin și pentru lingviști* [Coșeriu 1994, p. 164].

Abordarea problematicii comprehensiunii mutuale implică abordarea fenomenului, definit ca denaturare conștientă, intenționată a adevărului. Vorba este că utilizarea unuia și aceluiași procedeu (de exemplu, a litotei) în procesul de comunicare urmărește scopuri diferite. Astfel, niciun vorbitor nu va fi învinuit de falsitate în situațiile cînd va afirma că cineva este *corpulent* (pentru „gras”) sau este *incapabil* (pentru „prost”), dar poate va fi învinuit de denaturare a informației în situațiile cînd se va pronunța pe marginea *accidentului de la Cernobîl* (eufemism pentru „explozia nucleară de la Cernobîl”) sau a *relațiilor pragmatice cu Rusia* (eufemism pentru „relațiile tensionate cu Rusia”): în primul caz avem de a face cu o atenuare a expresiei, iar în al doilea – cu o inducere în eroare. Cu alte cuvinte, eufemizarea și dezinformarea se opun sub aspect funcțional (pornind de la funcția de comunicare). Dintr-un anumit punct de vedere, avem motive să vorbim în cazul dezinformării de o funcție eufemistică a limbajului (e cazul să amintim aici de rolul și consecințele manipulării) [Cornea 2002, p. 87].

Nu de puține ori, unii cercetători confundă eufemismele cu vulgarismele, barbarismele, argotismele și regionalismele. Pornind de la definiția eufemismului care „evită un cuvînt sinonim considerat obscen, vulgar sau (prea) jignitor” [Dicționar enciclopedic român 1964, p. 253], elementele lexicului vulgar nu pot fi utilizate cu funcție eufemistică, dar, în schimb, pot stimula apariția eufemismelor.

De regulă, vulgarismele sînt unități monolexicale sau polilexicale aspre, specifice unor grupări sociale mai puțin civilizate. Fiind niște unități „care violentează regulile standard sau uzul limbii”, niște unități triviale „care încalcă regulile unei exprimări decente și demne în societate” [Constantinescu-Dobridor 1998, p. 341], funcția de bază a vulgarismelor constă în exprimarea unei atitudini sau a unei aprecieri evident negative (a se vedea [Baharu 2009, p. 147], în timp ce menirea eufemismelor constă în atenuarea unei exprimări brutale, jignitoare sau triviale (deci prin evitarea termenului negativ).

Atestăm eufemisme și în sfera jargonismelor, întrucît jargonul, făcînd parte dintr-o „limbă deformată, cu multe elemente străine, utilizată de vorbitorii unui grup social pentru a se diferenția de alții” [Bidu-Vrăncianu 2005, p. 282], are întotdeauna o semnificație nesocializată și artificioasă. De exemplu, *rezon* „dreptate” (cf. fr. *raison*), *a ambeta* „a plictisi” (cf. fr. *embêter*), *a eflora* „a studia superficial; a frunzări o carte” (cf. fr. *effleurer*). Tocmai această semnificație (de a fi un limbaj utilizat anume cu scopul de a nu fi înțeles de alte grupuri de vorbitori) și favorizează utilizarea elementelor de jargon cu funcție de eufemism. De exemplu, în limbajul medicilor *a pierde pacientul* pentru „pacientul moare”, *întîrziere mentală* pentru „retard”, *sinucidere* pentru „suicid”; în limbajul polițiștilor *eveniment rutier* pentru „accident”, *operațiunea Noaptea Albe* pentru „vînătoarea de șoferi beți”; în limbajul militarilor *operațiune, conflict, lichidare fizică* pentru „război” etc. Prin urmare, unele eufemisme camuflează sau atenuează semnificația și reprezintă elemente de jargon profesional.

O relație de altă natură există între barbarisme și eufemisme. Deși barbarismele sînt, ca atare, cuvinte împrumutate care „circulă într-o formă neadaptată normelor fonetice, grafice și morfologice ale limbii române” [*ibidem*, p. 85], totuși, în anumite situații, unele barbarisme (care, de regulă, se mențin și se utilizează în limbă) pot îndeplini și funcție eufemistică: *babysitter*, „îngrijitor de copii”, *second-hand* „uzat, folosit, vechi”, *bodyguard* „paza de corp, paznic” etc. De exemplu: „*Make-up artistul* Stela Sopera îți spune cum trebuie să fie un machiaj office perfect, ce culori să folosești și ce greșeli să eviți” (www.unica.ro, 20.09.2013). Pentru ilustrare, să ne imaginăm un dialog dintre un angajat care, deși a atins vîrsta de pensionare, nu are de gînd să se pensioneze și administratorul care așteaptă cu nerăbdare sosirea acestei zile:

Angajatorul: „Mult stimat dle X, Vă mulțumim mult pentru munca depusă, să aveți parte din plin de beneficiile odihnei binemeritate și propun să fiți ales ca șef de onoare al secției”.

Angajatul: „Mersi mult pentru onoarea pe care mi-ați acordat-o”. Cuvîntul *Mersi*, determinat de adverbul *mult* și secundat de cuvîntul *onoarea*, echivalează cu nedorința evidentă a angajatului de a se pensiona.

Argotismele au drept trăsături distinctive efemeritatea, iar rolul lor de marcă este apartenența la grup, caracterul de limbaj secundar sau marginal, oralitatea [Gulei 2014, p. 229]. Depășind limitele limbii literare, unele argotisme, firește, pot funcționa ca eufemisme. De exemplu: *baxuri* (<engl. *buck*) pentru „bani, dolari”, *gagică* (< țig. *gagi*) pentru „amantă”, *matol* (< țig. *mato*) pentru „beat”, *a aranja* pentru „a denunța”, *a împrumuta* pentru „a fura” etc.

E de menționat că o componentă esențială atît a argoului, cît și a eufemismului este ipostaza lor ludică, expresivă și estetică. Posibilitățile estetice și expresive sînt utilizate în ambele cazuri conștient. Atît eufemismului, cît și argoului li se recunoaște caracterul lor criptic. De exemplu, un medic, comunicîndu-i unui pacient că are „un neoplasm malign pe ficat”, încearcă să evite, într-un fel, adevărata diagnoză de „cancer”. În aceeași ordine de idei, un hoț, în intenția de a camufla scopul de „a fura”, utilizează verbele *a sustrage*, *a înjumătăți*, *a pungăși*. În ambele cazuri, funcția criptică este primordială, întrucît atît medicul, cît și hoțul nu au intenția de a înfrumuseța ceea ce spun, dar de a deruta: medicul pe pacientul său (doar colegii medicului pot descifra diagnoza sus-numită), iar hoțul pe ceilalți vorbitori (cu excepția celor din lumea interlopă).

Regionalismele pot, în unele situații, să îndeplinească funcție eufemistică, întrucît, purtînd „întotdeauna o conotație locală, ele funcționează ca elemente ale unui microcîmp cultural în cadrul culturii naționale” [Șerban, Evseev 1978, p. 144-145].

În același timp, tocmai acest „exotism intern” specific regionalismelor „determină funcționalitatea lor în unele stiluri ale limbii literare” [*ibidem*, p. 144-145]. Deplasarea regionalismelor din limba populară în cea literară este, deseori, un proces conștient și intenționat. Altfel, cuvintele „*bortă*, *colțun*, *curechi*, *dișterne*, *farbă*, *horn*, *ortac*, *sabău*, *zaplaz* sînt cuvinte vii numai în graiuri regionale-populare, în care întîlnim multă fantezie, ironie, spirit critic, dar și sens hipocoristic, *eufemistic* (subl. n. – O. Ch.) și mai adesea depreciativ, din care s-au născut construcții verbale uimitoare” [Bulgăr 2000, p. 5]. Pentru exemplificare: *a fi găsit în curechi*, *a fi dus cu sorcova* [Zafiu 2010, p. 126], *a lua la trei păzește*, *a scoate din țîțîni*, *a se urca pe divan*, *a face colb*, *a bate pe cineva (de) să-i meargă colbul* [DEXI, p. 396], *copil de gard* [Butnaru 2008, p. 70].

Deseori, autorul explică sensul regionalismului, pentru ca sensul să devină clar cititorului: „Avea o balanță cu care cîntărea/aproxima vechiturile, cîrpele (terfele, hleaburile, *hrentele* – *hreantă* se numea o haină proastă, foarte ponosită) pe care le adunam de unde se nimerea” [Butnaru 2008, p. 23].

După cum se poate deduce, în cadrul lexicului pot funcționa pe „post” de eufemisme argotismele, barbarismele, regionalismele. Eufemismele, pe lângă alte unități ale limbii, trebuie considerate drept unități de bază ale vocabularului românesc și deci, asemenea altor unități, trebuie studiate în instituțiile de toate gradele și în cadrul tuturor compartimentelor limbii (altfel zis, examinarea aspectelor legate de polisemie, sinonimie, antonimie, traductologie ș.a. presupune și referințe la exprimările eufemistice).

Faptul că dicționarele existente înregistrează o mică cantitate de eufemisme este un indiciu al investigării insuficiente nu numai a chestiunilor teoretice, dar și a celor legate de aspectele lexicografice ale fenomenului în discuție. În acest sens, venim cu recomandarea ca autorii de dicționare să acorde eufemiei atenția cuvenită.

BIBLIOGRAPHY

- Bahnaru V. Elemente de semasiologie română. Chișinău: Știința, 2009. p. 286.
Bidu-Vrănceanu A. ș.a. Dicționar de științe ale limbii. București: Editura Nemira, 2005. p. 608.
Bulgăr Gh., Constantinescu-Dobridor Gh. Dicționar de arhaisme și regionalisme. București: Editura Saeculum, 2000, vol. 1-2. (Vol. 1, 368 p., Vol. 2, 448 p.)
Butnaru L. Copil la ruși. București: Editura Ideea Europeană, 2008. 236 p.
Constantinescu-Dobridor Gh. Dicționar de termeni lingvistici. București: Editura Teora, 1998. 351 p.
Cornea A. Cuvintelnice fără frontiere. Iași: Editura Polirom, 2002. 206 p.
Coșeriu E. Prelegeri și conferințe (1992-1993). Supliment al publicației „Anuar de lingvistică și istorie literară”, T. XXXIII, 1992-1993, Seria A, Lingvistică. Iași, 1994. 189 p.
Coșeriu E. Alteritate, toleranță și masochism (Dialog cu un elev despre politică și etică lingvistică). În: Revistă de lingvistică și știință literară, 1997, nr. 3, p. 80-87.
Coșeriu E. Introducere în lingvistică. Trad. de Elena Ardeleanu și Eugenia Bojoga, Ed. a 2-a. Cluj-Napoca: Editura Echinoc, 1999. 141 p.
Dicționar enciclopedic român. București: Editura Politică, 1964, vol. II. 945 p.
Dicționar explicativ ilustrat al limbii române. Chișinău: Editura ARC. 2007. 2240 p.
Gulei M. Limbajul argotic. Delimitări terminologice. În: Noi direcții în cercetarea textelor și discursurilor: analize și interpretări. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2014, p. 225-235.
Șerban V., Evseev I. Vocabularul românesc contemporan. Schiță de sistem. Timișoara: Editura Facla, 1978. 299 p.
Zafiu R. 101 cuvinte argotice. București: Editura Humanitas, 2010. 380 p.

SYNTAGMS AND WORDS SIMILAR TO PLACE NAMES

Cristina Radu-Golea

Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: : Lately, it was noticed that proper names, including place names, are similar to pronouns, adverbs and even the algebra symbol x , the criterion which links all the above being the feature “easy substitutes”, the result of their lack of significance, considering the general meaning of the term. But linguists mentioned that, in fact, proper names are not void of sense, only that theirs is different and, from a certain viewpoint, even richer than that of appellatives. According to the previous principle, that means the area of use of proper names is reduced to one signified, i.e. to one topic.

Keywords: place names, significance, context, system, signified

Proper names have a strictly limited distribution potential (i.e. designating the referent constantly associated to the same name). Unlike proper names, pronouns are exclusively grammatical, textual substitutes. Proper names are inseparable from the code, pronouns make reference to the message. As substitutes, proper names are inferior to pronouns on the message level, but superior if we consider that they operate outside the linguistic context, outside the current situation of communication, the association referent-name being autonomous in relation to the text. The pronoun can substitute a proper name (becoming a substitute of a substitute, a pure deictic and anaphoric device), whereas a proper name cannot substitute a pronoun. A proof in this respect is the fact that the inventories of the two types of substitutes are very different: proper names are very numerous because each name designates just one referent, pronouns are limited in number because each of them can, by substitution, designate an extremely large area of discourse fragments (indirectly, of referents).

In the case of toponyms, the analogy with adverbs has the same flaws. It may be valid up to a point, regarding the process of individualizing a place within the larger geographical space; the adverb functions as a substitute strictly within a linguistic context, whereas a toponym designates a referent even outside that context. On the one hand, it would seem appropriate to associate proper names to pronouns and adverbs, but, without excluding, on the other hand, the role played by the autosemantic words that proper names originate from. The association of the two categories of lexical-grammatical units is revealed by the referential and semantic equivalence of a proper name to a syntagm containing an autosemantic word and a pronominal or adverbial substitute (*acest oraș* “this town”, *acel deal* “that hill”, *râul de aici* “the river down here”, *câmpia de acolo* “the plain over there”). As we can see, with toponyms, it is adverbs functioning as adverbial modifiers that indicate the place, the space, whereas an anthroponym substitution would imply the selection of social and time deictics to be associated to autosemantic words (*omul de atunci* “that man/the man of those times”, *doamna de ieri* “that lady/yesterday’s lady”).

To draw a conclusion based on the considerations above, one can say that, if adverbs and pronouns are absolute universal substitutes, reduced to their anaphoric or deictic functions,

proper names are relative specialized substitutes, preserving, to a certain extent, their categorial features of semantic classification. The referential and semantic equivalence of proper names can be made by using various free or stereotypical combinations of words (the later category containing syntagmatic expressions in general use): *capitala țării*/"the capital of the country", *orașul florilor*/"the city of flowers", *cetatea Băniei*/"the Ban's (residence) town", *orașul de la poalele Tâmpei*/"the town below Tâmpa"etc.). This is due to the property of proper names of condensing information that common noun syntagms accumulate by means of their components. Once again, this proves the capacity that proper names have of individualizing, of identifying either a linguistic context-free referent or a situation-free one.

The specificity of place names is visible not only when considering them in isolation, individually, but also at the level of the mass of place names corresponding to a larger or smaller territory. Toponymy experts, especially geographers, claim that toponymy, i.e. the mass of place names, is "a condensed description of a county", "a coat following closely the lines of a landscape body", "a mirror of natural environment"¹. If we consider that most place names were, originally, entopics that offered a socio-geographical description of the territory, their claim is justified. Toponyms such as *Dealul*/"The Hill", *Valea*/"The Valley", *Pădurea*/"The Forest", *Cătunul*/"The Village", etc. retained, in their appellative stage, the main geographical elements of the area designated. The toponymic mass considered can contain toponyms such as *Ionești*/"Johnsons", *Fântâna*/"The Well", *Stejarul*/"The Oak-Tree", etc., which don't have any significant geographical relevance. Toponyms such as *Fața Dealului*/"the Front Hill", *Poteca de pe Deal*/"the Hill Path", *Dealul cu Meri*/"The Apple-Tree Hill", etc. fragment the territory, illustrating the popular mentality which considers both the geographical horizon and some details and events that are part of the community daily life, usually ephemeral or inconsistent with the rigorous vision of the geographer, who divides the territory into large geographical units.

Accepting the image of toponymy as a "faithful image" of the territory justifies the statement according to which some place names constitute a geographical nomenclature, i.e. a corpus which describes the relevant geographical objects of a territory. Based on the arguments above, this opinion can be accepted with some reserves. Indeed, the geographical reference points selected by the name-givers (average users) are relevant to them, but, in order to constitute a nomenclature, a rigorous scientific selection is necessary and only experts in geography can do it, even if they start from the "popular grounds" of the toponymic division of the territory.

Place names, unlike person names, don't "baptize" pre-existing entities, but select "anchors" from the surrounding area and they simultaneously name them, the toponymization having, thus, a formative role, constitutive of spatial references. Onomasiologically, the mass of place names can be considered a raw, imperfect nomenclatureform, on whose basis geographers configure the standardized scientific geographical nomenclature of the territory.

Another perspective on the toponymic mass of a territory is the one which considers it as a sui-generis lexical complex, an associative structure, ordered according to some analogous or contrastive tendencies and creating larger or narrower series correlated within a system.

If we take into consideration that language as an overall system comprises subsystems, one of them being vocabulary, in its turn including other various subsystems (lexical-semantic fields, derivative series, lexical families, synonymic and antonymic series, onomasiological groups, etc.), it would be expected that the toponymic mass should behave as a system comparable to the

¹Cf. Buza, 2002; Dragu, 1973.

other systems which are part of the global lexical system of language, having, though, specific characteristics.

The ordering rules of this system are closely linked to the ways in which place names are formed and function, for a clear and economical individualization of the indices represented by these names in the linguistic mentality of the users. The interface with the raw geographical reality, mostly amorphous and varying from one region to another, causes the limitation of the systematization to empirical primitive forms, which are non-homogeneous and lacunary, more or less extended, depending on the characteristics of the described territory.

We can state that the current frequency of a socio-geographical category of toponyms within a territory reflects, on the one hand, the relevance of the geographical objects denoted by the toponymized entopics, but also the tendency to systematize the mass of names (which selected the lexical forming elements) by analogy. This form of ordering the toponymic mass is comparable to the hierarchization of the vocabulary, generally according to psycho-social criteria (active and passive vocabulary, general vocabulary-vocabulary with a limited use, fundamental vocabulary-secondary vocabulary), in both cases the result being the categorization of elements according to some criteria which are external to the linguistic phenomenon proper (form and meaning), but uninvolved directly in the use of the respective elements. In the case of toponymy, the local microgroups mentioned enter ever larger associations (at the level of the area, region etc), configuring the socio-geographical classes of toponymy (morphonyms, hydronyms, oronyms, oykonoms, etc.), considered by specialists an important form of classifying (and, thus, of systematizing) the toponymic mass.

The systematization of place names, according to their form, respectively to their meaning, is also similar to the internal organization of the entire vocabulary, having, though, specific forms of manifestation. The most obvious modalities are: the polarization of names around some physically or socially "dominant" toponyms (*Jiul, Bălțile Jiului*/"Jiu Ponds", *Podul Jiului*/"Jiu Bridge", *Valea Jiului*/"Jiu Valley", etc.), opposite pairs or series containing a primary and a derived toponym (*Olt – Olteț – Oltișor, Craiova – Craiovița*), a simple and a compound toponym (*Gubandru – Dealul Gubandrului*/"Gubandru's Hill" – *Valea Gubandrului*/"Gubandru's Valley"), toponyms derived one from the other (*Olteț – Oltișor*), or involving compounding (*Valea Lungă*/"Long Valley" – *Valea Mare*/"Large Valley" – *Valea Roșie*/"Red Valley" – *Valea Rea*/"Bad Valley"), derived or compound toponyms (*Galicea Mare – Galiciuica*). The force of analogy has sometimes introduced atypical forms to the common system of the series (*Piatra lui Rac*/"Rac's Stone", *Fântâna lui Țuțur*/"Țuțur's Well").

These forms of systematization, though reduced in intensity and limited as extension, intermingle, are convergent in some cases, or complementary, resulting in configurations of toponymic fields, specific forms of lexical fields, non-homogeneous, in which the variables can constitute different characteristics from one paradigm (microfield) to another. The process of changing these imperfect systematizing forms into systems having a higher degree of rigidity, a process performed by geographers (scientific authorities) and administration (official authorities) by means of standardization, has turned the structures under discussion into what is called toponymic (geographical) nomenclature.

Therefore, the toponymic mass represents an organised (denominative) ensemble which functions at the level of a territory. The organization of the mass of place names as a sui-generis lexical field has not been analysed explicitly by specialists. Nevertheless, some characteristics can be extracted by comparison to other fields. Extralinguistic conditioning, which is acknowledged regarding lexical fields in general, is direct in the case of toponymic fields, especially at a local level. To a certain extent, a toponymic field can be related to those lexical

fields which have a vague and hardly describable referent, such as the lexical fields of colors and acoustic phenomena.

As far as its amplitude is concerned, the toponymic field is a lexical macrostructure, compared to the majority of common lexical fields, which are microstructures or medium-size structures. This macrostructure represents a *hyperfield* (“a field of fields”), organized as a vertical hierarchy. The paradigms of this hierarchy are, generally speaking, non-homogeneous (especially those found at the basis of the hierarchy), since the differentiating characteristics are, usually, variable from one region to another or from one socio-geographical category to another.

BIBLIOGRAPHY

- Buza, Mircea, *Toponimie geografică românească*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2002.
Dan, Ilie, *Nume proprii românești*, Iași, Timpul, 2006.
Dragu, Gh., *Toponimie geografică*, TUB, 1973.
Frățilă, V., *Lexicologie și toponimie românească*, Timișoara, Editura Facla, 1987.
Moldovanu, Dragoș, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicație la câmpul hidronimului Moldova)*, Iași, Editura Universității „A. I. Cuza”, 2010.
Sala, Marius, *Introducere în etimologia limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1999.
Toma, Ion, *101 nume de locuri*, București, Editura Humanitas, 2015.

THE ROMANIAN VOCABULARY AS A RESULT OF GLOBALIZATION

Liliana Florina Andronache

Lecturer, PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: The phenomenon of globalization is no longer prime-time news in people's life. It now comprises a bundle of factors whose influential force on languages is overwhelming. It seems that that linguistic factor corroborates with other factors and together they have an impact on minor languages worldwide.

Keywords: English, globalization, cause, tools, language

Globalization is a phenomenon which is differently perceived at an international level. “**Globalization** is the action or procedure of international integration arising from the interchange of world views, products, ideas, and other aspects of culture.” (Martin A. and King E. (eds.) 1990 *apud* wikipedia.org¹).

The phenomenon is not very recent, but since it was not attributed the name “globalization” from the very beginning², it did not become very common among people until recently: “Large-scale globalization began in the 1820s. In the late 19th century and early 20th century, the connectivity of the world’s economies and cultures grew very quickly³”. The term *globalization* managed to establish its current meaning around the 1970s.

Despite being triggered by historical, economic, political, military, educational, cultural etc. factors, when speaking about *globalization*, the linguistic approach should not be left to chance. Language is an important item in the course of *globalization*, or similarly said, it will always resort to language in order to achieve the desired objectives. This side of globalization is often referred to as *linguistic globalization*. It refers merely to English becoming more dominant over the rest of the languages, minor or not, on which English somehow puts pressure, willingly or not.

It is not that in the absence of a globally understood language, the phenomenon of globalization would have not emerged. Despite adopting different attitudes and behaviors, despite speaking different native languages, despite looking different, people are similar. And it is precisely this similarity that led to the occurrence of globalization. And without a common language for everyone, globalization would not have been complete. Reversely, “language has no independent existence, living in some sort of mystical space apart from the people who speak it. Language exists only in the brains and mouths and ears and hands and eyes of its users. When they succeed, on the international stage, their language succeeds. When they fail, their language fails.” (Crystal 2003: 7)

¹<https://en.wikipedia.org/wiki/Globalization>.

² See “The English Language and the Globalization” by Danilo Corrêa.

³ See James, P., Steger, M.B., *A Genealogy of globalization: The career of a concept*. *Globalizations*, 11(4): 417–34, 2014 *apud* www.wikipedia.org.

In fact, all the above mentioned factors are somehow interconnected. If one is affected, they will all be, eventually. This is an idea also supported by Herve (2011) in his article entitled “Language and Globalization”: “This endangerment of languages can have a drastic effect on the cultures that lose their identity”.

The phenomenon of *globalization* strengthens the status of English worldwide, making it “especially important not just in universities [...]. No language is currently being learned by more people – [...] – and the desire to learn it reflects a desire to be plugged into a king of <<world brain>>” (Herve 2011).

English, or better said, the spread of English at an international level is perceived as both a good and deleterious thing to people and humanity in general. The benefits of using English worldwide, in all settings and environments, as the occasion arises, is still “hotly contested” (Sonntag 2003), remaining one of the long-lasting controversies that still await to be solved one way or another.

For those who see it as a positive or beneficial thing, English has now become a symbol of modernity and technology, of good education and welfare. It is seen as a solution in most cases, being “the key for international understanding and world regulation” (Corrêa). It is a fundamental request in communication, being in daily use online and offline (in the real world). People resort to English (or their knowledge of English) at work, when interacting with a foreigner (irrespective of his/her origin), when seeing a movie, when reading a book or a magazine, when sitting in front of the computer etc. Willingly or not, English is slowly but firmly becoming part of everyone’s life.

Even though everyone learns English as a second or foreign language, on a beginner, intermediate or advanced level, there is still the pride of using the mother tongue in some cases, but when choosing between English and the mother tongue is the decision of the speaker. It applies to languages that have more native speakers than English has and also to those languages (like French) that could have become what English has now become: *a lingua franca* learned and taught on the entire planet.

A new concept has recently emerged, to which people have easily got used: *English as a lingua franca* (ELF). It refers to “the use of the English language as a Koiné language, <<a common means of communication for speakers of different first languages>>” (Vienna Oxford International Corpus of English [VOICE]: FAQ *apud* wikipedia.org.). However, ELF is a concept in which form is less important than function. The purpose of it is for the message to be correctly conveyed, without giving much importance to the correctness of the message itself. It is neutral, culture-free and, basically, it cannot affect the culture of the languages/ countries it comes in contact with. However, linguists insist on it being differently perceived from English as a foreign language.

Moreover, “many Asian and African countries even accepted it as the standard language to communicate with each other⁴”. There is this spread awareness that no matter how proficient one is in the field of foreign languages, one should also master knowledge of English. This is what is now happening in Japan, for example, since the government “plans to drastically increase the number of English instruction in schools by 2020” (MEXT 2013a *apud* Adachi (2015: 326)).

There is a book called *The Language Wars. A History of proper English*, in which the author Hinchings (2011: 13) refers to language in general and to English in particular. “Language

⁴ This idea belongs to Belcher. D (1994), and it occurs in an article entitled “Role of English Language in Globalization”, whose author’s real name is unknown (Suraj06). The article could be consulted at <https://hubpages.com/business/Role-of-English-Language-in-Globalization>.

is biological”, he says, and once practiced from early childhood, it becomes mechanical. He quotes an idea belonging to Chomsky: “Questions of language are basically questions of power”, and argues that language has some characteristics that make it very potent in use: “Language is a potent instrument for promoting notions of togetherness and of discord” (Hitchings 2011: 14). Furthermore, it is also in the power of language that can influence a nation, making it rise or fall.

However, English could also be perceived negatively, as a destroyer of national identities and could also be held responsible for the likely extinction of some minor languages. It is possible for a language to become extinct or dead if it “no longer has any speakers” or “is no longer the native language of any community” (en.m.wikipedia.org).

English, known as “the language of globalization” or sometimes also referred to as “global English” could be defined and perceived as “part of globalization. It is part of the cause, the process, and the product of globalization” (Sonntag 2003: xii). It has become “the language of the century” mainly due to its acquisition as a second language on an international level and in a very short period of time, if we were to compare it to other languages, such as Latin or French (at present nearly extinct or dead). In his article, Hjarvard (no year: 77) resumes the same idea, which he quotes as “linguistic genocide”.

Globalization is deleterious to languages. The supreme and exclusive use of English over other languages is detrimental to the latter. “As globalization increases, so does the loss of human languages.” *Globalization*, the media and the Internet endanger languages and “speed the rate of language loss”. These two ideas could be seen in an article by Elizabeth Malone entitled “Endangered Languages” consulted at https://www.nsf.gov/news/special_reports/linguistics/endangered.jsp.

Crystal (2003: 2) also increases awareness when it comes to using and overusing English in all situations and in all places. He claims that people have a two-fold attitude to such respect: they are proud of knowing and being able to use English as the occasion arises, but at the same time they cannot help being worried at the very thought that English might soon or eventually be used instead of their mother tongue and that people will try to change and adapt English to best achieve their goals in communication. There is this ownership feeling that non-native speakers of English might experience, soon referring to English as “our” language. It will eventually become disturbing for both native and non-native speakers of English, feeling that might co-exist with those of pride and power that the use of English seems to provide.

In an article by Seth Mydans (dated April 9, 2007) entitled “Across cultures, English is the word” published in *The New York Times*, the author highly contemplates and praises English: “Riding the crest of globalization and technology, English dominates the world as no language ever has”. Moreover, “English has become the second language of everybody”, opinion shared by Mark Warschauer (a professor of education and informatics *apud* Mydans 2007). Internet and technology somehow triggered and helped in the process of *globalization*, and since they both rely heavily on the use of English, they have also influenced the pathway that English is supposed to take.

It is not the number of people who speak a language what makes it international or global, but the power and authority of those people. The same happened to Latin:

“Why a language becomes a global language has little to do with the number of people who speak it. It is much more to do with who those speakers are. Latin became an international language

throughout the Roman Empire, but this was not because the Romans were more numerous than the peoples they subjugated. They were simply more powerful. And later, when Roman military power declined, Latin remained for a millennium as the international language of education,

thanks to a different sort of power – the ecclesiastical power of Roman Catholicism.” (Crystal 2003: 7).

In another article entitled “English as a Vehicular Language: a Case of Globalization or Linguistic Imperialism?” by Munat Judith (professor and researcher at the University of Pisa), English is attributed another characteristic, that of being “vehicular”. Apparently, the definition of this term is a corroboration of two other definitions, and the result claims that English could be called “vehicular” since it serves “as a means by which thoughts are expressed or made known; a medium, a means of conveyance or transmission” (Munat no year: 144).

One of the disadvantages of using Global English for business purposes, for example, is that the message conveyed might be slightly distorted, given the difficulty for two non-native English speakers to resort to English for the benefit of their conversation. However, in the absence of such a last resort mechanism, the people involved in the communicative process would not have been able to have a conversation in the first place, and they would have by all means given up speaking to one another. Conversations in English might be difficult for non-native speakers of English and there may be some disadvantages⁵, but the advantages and the benefits outnumber the drawbacks.

There have been many studies about English which compared it to Latin or French, since its current and official status is that of a “lingua franca”. It is most likely that English will not die (as Latin did) since it is too widespread already and, moreover, since it has become part of most people’s daily discourses (even if not their mother tongue). However, it might last and survive at an international level in its simplified form, i.e. *Globish (Global English)*, *Global English(es)*, *World Standard Spoken English* or simply *World English(es)* (Mydans 2007), *English as an International Language (EIL)* or *International English*⁶.

On a retrospective perspective, not many people would have thought of English as becoming so dominant and so much needed in all contexts and situations. “The rise of English” has now become a very enchanting topic to debate. English is now dominant in many fields; many English words and phrases have and will become part of the international vocabulary to be used all over the world.

Statements like “English rules” quoted in Crystal’s book (2003: 1) also indicate that the use of English worldwide is not something temporary, but something that will have an impact on other languages in the long run.

In his article, Hjarvard (no year: 76) speaks about both English and the media, about their interconnection, about the media which facilitates the easy spread of English worldwide and he states that “English has become the lingua franca of the global network: where the TCP/IP protocol secures technical communication between computers via the internet, English is the <<protocol>> for oral and written communication across national frontiers”.

In conclusion, due to its linguistic simplicity (compared to other difficult or impossible to learn languages), English is user-friendly, which makes it easily accessible whenever and wherever needed. It is not the last, but the first resort when it comes to choosing a language in which most people could make themselves easily understood. Since English spreads worldwide and *globalization* comprises the entire world, the two of them now go perfectly hand in hand.

However, there are still questions without an answer related to the future of English, i.e. what will happen to English and what will happen to the other languages? Will it be the dominant

⁵ For more and thorough details about the disadvantages of using English in a globalized world, see an article by Ellinsky Galia, entitled “The Disadvantages of Using the English Language in the Global Business World”. It was published on May 23, 2016 at <http://www.relocationsrc.com/rsr/en-media-story-207329> (consulted on May 4, 2017).

⁶ See https://en.wikipedia.org/wiki/English_as_a_lingua_franca (consulted on May 7, 2017).

and official language worldwide? Will the other languages become minor and eventually die? Future will decide what we can at the moment merely predict. It is a likely prognosis regarding the future of languages. Nonetheless, the present article claims to have only approached some of the urging issues that should be discussed about languages and *globalization*, and there is much left for further approaches and discussions.

BIBLIOGRAPHY

*** “The Role of English Language in Globalization”, published on June 13, 2012, accessible at <https://hubpages.com/business/Role-of-English-Language-in-Globalization> (consulted on May 3, 2017)

ADACHI, Rie, *Current Issues in Second/ Foreign Language Teaching and Teacher Development. Research and Practice*, Gitsaki, Christina; Alexiou, Thomaï (eds.), Cambridge Scholar Publishing, Newcastle, 2015, p. 324-344

CORRÊA, Danilo, “The English Language and the Globalization”, accessible at <http://www.arcos.org.br/artigos/the-english-language-and-the-globalization/> (consulted on May 3, 2017)

CRYSTAL, David, *English as a Global Language*, second edition, Cambridge University Press, New York, 2003

DELHUMEAU, Herve, “Language and Globalization”, *World Press*, published on July 22, 2011, accessible at <https://hdelhumeau.wordpress.com/2011/07/22/language-and-globalization/> (consulted on May 3, 2017)

HITCHINGS, Henry, *The Language Wars. A history of Proper English*, John Murray Publishers, London, 2011

HJARVARD, Stig, “The Globalization of Language. How the Media Contribute to the Spread of English and the Emergence of Medialects”, *Media, Globalization and Identity*, Plenary Session III, p. 75-98, accessible at <https://pdfs.semanticscholar.org/0d77/16c3b1d26252da52729a987fc57ee61660ef.pdf> (consulted on May 4, 2017)

MUNAT, Judith, “English as a Vehicular Language: a Case of Globalization or Linguistic Imperialism?”, *International Languages: From Communication to Power*, p. 143-154, accessible at <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.117.4073&rep=rep1&type=pdf> (consulted on May 3, 2017)

SONNTAG, Selma K., *The Local Politics of Global English: Case Studies in Linguistic Globalization*, Lexington Books, Maryland, USA, 2003

<http://www.mobile.nytimes.com/2007/04/09/world/asia/09iht-englede.1.5198685.html> (consulted on May 3, 2017)

www.wikipedia.org (consulted on May 3, 2017)

PARTICULARITIES OF THE ADVERB IN ENGLISH AND ROMANIAN

Alina Ungureanu

Lecturer, PhD, University of Pitești

Abstract: This paper aims to present the various uses that the adverb has both in English and in Romanian. The main function of an adverb is that of being a qualifier of the verb, but also of an adjective and of another adverb. The form of the adverb and its special uses generate different classifications. The various types of adverbs and their place in the sentence represent important grammatical problems.

Keywords: adverb, classification, form, function, syntax

1. The function of the adverb, both in English and Romanian sentence, is to be a qualifier of the verb, representing a morphological class which contains inflexible words. But the adverb can also determine an adjective, a noun, a pronoun or another adverb: *We met yesterday.*

He looked very sad.

Only John could have done that.

Practically everyone came to his party.

Thank you very much.

In a similar way, an adverb can determine a participle, a gerund as well as an infinitive form:

This is the reward for a well done thing.

The little girl was coming quickly towards us.

Drinking heavily is bad for your health.

The form of the adverb in English

As a rule, the English adverbs are formed by the addition to adjectives of the *-ly* suffix:

clever- cleverly; sharp- sharply; short- shortly;

There are the following orthographical situations when the *-ly* suffix is added:

- adjectives ending *-y* preceded by a consonant change *-y* into *-i*:

naughty- naughtily

There are also exceptions. A number of adjectives do not obey this rule:

shy- shyly; dry- dryly; sly- slyly.

- after a vowel, the ending *y* is preserved as a rule:

gay – gayly, but also gaily.

- final *-e* is dropped in the following three adjectives:

due - duly, true- truly, whole- wholly.

- the ending *-le* with syllabic value is dropped:

noble- nobly; simple- simply; notable- notably.

- adjectives ending in double *l* drop one before the *-ly* ending:

full- fully; dull- dully.

- the adjectives: *public* and *politic* have regular corresponding adverbial forms: *publicly* and *politically*, but the other adjectives ending in *-ic* add *-al* before the *-ly* suffix: *majestic- majestically*, *drastic- drastically*, *emphatic- emphatically*.

The Romanian adverbs are usually formed with the help of the suffixes: *-ește*, *-iș/iș*, *-mente*: *bărbătește*, *frățește*, *românește*, *voinicește*, *fățîș*, *pieptîș*, *morțiș*, *chiorâș*, *finalmente*, *realmente*, *totalmente* etc. It is to be noted that the adverbs derived with the suffix *-mente* were borrowed directly from Italian or French language.

Romanian adverbs can be easily confused with prepositions or conjunctions, although the rules are very clear. For instance, the preposition *după* in the example: *Acum sunt la ședință. Vorbim după*.¹ can be considered an adverb if we do not take into consideration the fact that the noun that follows it can be deduced from the context.

Another important problem related to the Romanian adverbs refers to the so-called semi-adverbs such as: *numai*, *doar*, *chiar*, *tot*, *și*, *cam*, *mai* etc., words that have specific syntactical and semantical features. They do not have a proper meaning unless they accompany another word: *chiar el*, *doar astăzi*, *tot frumoasă*.

2. Classification of adverbs can be done according to their form and to their meaning.

According to their form, adverbs fall into:

- a. simple;
- b. derived;
- c. compound;
- d. adverbial phrases.

a. Simple adverbs are: *in*, *out*, *up*, *down* etc. or: *abia*, *acum*, *aici*, *așa*, *atât*, *ba*, *bine*, *cât*, *doar* etc..

b. Derived adverbs are formed from other parts of speech with the help of suffixes and prefixes: *long- along*; *sleep- asleep* etc. or: *cioban- ciobănește*, *om- omeneste* etc..

c. Compound adverbs are made of two or several parts of speech forming a perfect semantic fusion: *hereby*, *however*, *nevertheless*, *sometimes*, *therefore* etc.or: *acasă*, *altădată*, *altfel*, *deloc*, *devreme*, *decât*, *demult*, *îndată*, *nicicum*, *numai* etc..

d. Adverbial phrases are groups of words which can function as adverbs in the sentence and they are felt as semantic fusion because of their frequency: *little by little*, *step by step*, *to and fro*, *by chance*, *not in the least* etc. or: *zi de zi*, *cât de cât*, *zi și noapte*, *așa și așa*, *când și când*, *din când în când* etc..

There are various classes of adverbs that interfere between them and it is difficult to divide the adverbs into certain categories. Still, from a semantic point of view, the adverbs fall into: *modifying adverbs* and *determinative adverbs*².

The modifying adverbs include *the adverbs of manner* and *the adverbial particles*, while the determinative adverbs include: *the adverbs of place*, *of time*, *of quantity*, *measure*, *degree* and *approximation*.

Thus, the most commonly used types of adverbs are:

a. adverbs of manner: *well*, *hard*, *slow*, *fast*, *quickly*, *shortly*, *immediately* etc. or: *așa*, *bine*, *cum*, *cumva*, *zadarnic* etc.

¹ according to GALR, 2005: 585

² according to Levițchi, 2009: 173-177

b. adverbs of place: *here, there, up, down, above, upstairs* etc. or: *aici, acolo, sus, jos, afară, înăuntru, deasupra, nicăieri, aproape, departe* etc.

c. adverbs of time: *now, then, just, already, yet, recently, soon, tomorrow, yesterday, before, weekly, monthly, afterwards* etc. or: *acum, adineaori, alatăieri, aseară, azi, cândva, ieri, mâine, poimâine, în curând* etc.

A special type of the adverbs of time is represented by the adverbs of frequency: *always, ever, never, often, frequently, rarely, generally, sometimes* etc or: *adesea, câteodată, frecvent, iarăși, întotdeauna, mereu, niciodată, rareori, zilnic* etc.

d. adverbs of degree: *very, much, really, quite, too, so, thoroughly* etc. or: *mult, puțin, destul, sufficient, foarte, enorm, extraordinar, grozav, teribil* etc.

e. adverbs of comment and attitude: *actually, perhaps, surely, oddly, wisely* etc. or: *desigur, firește, bineînțeles, evident, sigur, poate, probabil, parcă* etc.

f. conjunctive adverbs: *so, therefore, then, however, besides* or: *astfel, așadar, totuși* etc.

g. adverbs or adverbial phrases of cause, reason and result: *consequently, on purpose, for that reason, for that purpose, therefore* etc. or: *de ce, la ce, de aceea, pentru aceea, de asta, pentru asta, de aia*.

h. concessive adverbs: *however, still, yet* or: *totuși, cu toate acestea*.

i. interrogative- relative adverbs: *when, how, where* or: *când, cum, unde*.

3. The English adverbs are usually placed at the end of the sentence (*George will come tomorrow.; They will meet there.; The child thinks deeply.*), but for emphasis, they can also take the first position in a sentence (*Today we are going shopping.; Strictly speaking, we had no chance in front of them.*).

It is to be noted that a number of short adverbs go into mid position in the sentence. A list of such short adverbs would include: *now, then, just, recently, soon, immediately, finally, really, also, since, already* etc. (*They will soon know the truth about that person.; We are really sorry.; You could also read the book.*).

3.1. Some of the English adverbs of time have also special uses.

Yet is used at the end of a question. It expresses an action which has already happened or happened very soon.

The same adverb *yet* is placed at the end of a negative statement in connection with the respective question:

A: *Has George arrived yet?*

B: *No, not yet.*

When *yet* is placed in mid position in connection with a negative statement, it sounds rather formal. For example:

We have not yet reached a reasonable conclusion.

Still is used in mid position in positive statements and questions.

No, we have not finished yet. We are still working on it.

A special usage of *still* is after the subject in negative statements to express an unfulfilled action.

They still haven't arrived.

Already is used to express something happening sooner than expected, it is mainly used in mid position, in positive statements or in questions.

They have already finished.

Have they already arrived?

As a rule, the adverb *no longer* is used in mid position to show the end of an action or state:

George is no longer here.

As a less formal alternative to *no longer* in mid position, we can use *anymore* or *any longer* in end position in negative statements.

Mr. Smith doesn't work with us anymore/ any longer.

The adverb *long* is used in front or end position in questions and negative statements.

Have you been waiting long?

How long have you been waiting?

The word *after* can not be used as an adverb of time on its own, but in the form of a compound adverb or a compound prepositional adverbial phrase such as: *afterwards, after that, after a day, after a week, the day after, the week after* etc.

Adverbs of frequency show the repetition of an action or state. Such adverbs usually go in mid position of the sentence.

People are often manipulated in their opinion by mass-media.

When such adverbs are placed in front position, their degree of emphasis is obtained and in such cases grammatical and stylistic inversion takes place.

Never in my life have I seen such a beautiful place.

Both in English and in Romanian, some adverbs of time such as: *yesterday, today, tomorrow* or: *ieri, astăzi, mâine* are used in connection with certain verbal tenses in order to form the temporal deixis.

Yesterday I met my mother, today I am travelling to the countryside and tomorrow I will see my doctor.

3.2. Another situation is represented by a number of adverbs of manner ending in *-ly* which have corresponding *-ly* adjectives. For example: *She looks lovely in green. / Alice is a lovely girl.*

A number of adjectives function as adverbs of manner without adding the *-ly* ending: *A fast car goes fast.*

The same situation is to be found in Romanian language with such adverbs as: *frumos, greșit, încet, rău, serios*, adverbs which have the same form with that of the adjectives they come from: *Copilul este frumos. / El cântă frumos.*

3.3. A special usage of the modifying Romanian adverbs of the type: *desigur, eventual, evident, firește, poate, probabil, parcă* etc. is to fulfill the syntactic function of a predicate when they are followed by the conjunction *că* (*Poate că va veni mâine.*) or to be part of an impersonal expression asking for a subject clause (*E posibil să fie promovat*).

4. According to the number of syllables, English adverbs, especially the adverbs of manner, may have a synthetic comparison (*fast-faster-the fastest*) or an analytical one (*naturally-more naturally- the most naturally*). It is to be mentioned that such adverbs as: *well, badly, much, little, far* have an irregular comparison.

Most of the Romanian adverbs of manner, some of the adverbs of place (*sus, jos, aproape, departe*) and some of the adverbs of time (*devreme, târziu, curând*) have degrees of comparison. On the other hand, the so-called semi-adverbs, pronominal adverbs and a series of adverbs, which express circumstances or different features (*aidoma, absolut, astăzi, acasă, împotriva, nicăieri* etc.) can not be used in comparisons.

Finally, the adverb does not only represent a qualifier of the verb, but also of some other parts of speech. It has similar forms to those of the adjective and common degrees of comparison, but, at the same time, the adverb is different in point of its syntax.

BIBLIOGRAPHY

Alexander, 1998- L.G. Alexander, Longman English Grammar Practice, Longman Group UK;
Eastwood, 1999 – J. Eastwood, *Oxford Practice Grammar*, Oxford University Press
GALR, I, 2005 – Gramatica limbii române, I, București, Editura Academiei Române;
GALR, II, 2005 – Gramatica limbii române, II, București, Editura Academiei Române;
GBLR, 2010 – G. Pană Dindelegan (coordinator), *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold;
Levițchi, 2009- L. Levițchi, Gramatica limbii engleze, București, Editura Teora;
Murphy, 2004- R. Murphy, *English Grammar in Use*, Cambridge University Press;
Thomson, Martinet, 1986- A. J. Thomson, A. V. Martinet, *A Practical English Grammar*, Oxford University Press.

A BRIEF HISTORY OF ENGLISH NAVAL ARCHITECTURE TERMS

Anca Trișcă Ionescu

PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: Our research article is an insight into the history of naval architecture terminology as well as the etymology of several most frequently used naval architecture terms. The present research article aims at identifying English terms which entered the naval architecture language at a certain point in time. In order to achieve this aim, naval terms are identified and their frequency is used to determine the use and usage. Besides, we analyze the word structure present in the naval architecture language.

Keywords: terminology, history, word structure, naval architecture

1. Introduction

Most of the historical approaches to human civilization have ascertained water to have always played a vital role in the settlement, development and wealth of any community, providing many other facilities in addition to the necessary beverage complementing our daily bread. As a source of wealth, water has been of great help in the house building process, in gardens and courts for plants and animals or has incited people to spend their time fishing or lying in the sun, travelling or cruising, in all sorts of competitions. Locally, nationally and internationally, water has most of the times provided a wide variety of jobs which were beneficial both to the actively involved individuals and to the urban or rural areas they were part of.

Science and the corresponding terminology are a late product of general development of human civilization. *"The roots of science and, as a consequence, the roots of terms run deep into the period before the appearance of civilization."*(Mason 1968,88) However, in most languages, little or no written records on ancient science and the corresponding terms, have been preserved.

Within the general framework of functional styles, naval architecture occupies a major position. However, we have to admit, scientifically and technical discourse has not yet been thoroughly investigated, especially when we refer to the very specific terms in naval architecture¹. We have to mention Nicolae Bejan's thesis *Scientifically and Technical Terms in English*. The register of shipbuilding which investigates for the first time in Romanian discourse studies the field of naval architecture.

¹ Naval architecture was defined by McGraw-Hill's *Dictionary of Scientifically and Technical Terms*, New York, 1972, as the study of physical characteristics and the design and construction of buoyant structures, such as ships, boats, barges, submarines, and floats which operate in water; it includes the construction and operation of the power plant and other mechanical equipment of these structures.

Since a direct relationship exists between naval architecture and the corresponding terminology, to better understand the evolution of the respective terminology, a brief historical view is essential at this point.

2. A Brief History of English Naval Architecture Terms

The history of the English language, begins after A.D.600. Everything before that is pre-history, which means that we can guess at it but cannot prove much. Alfred the Great, the king of the West Saxons, who reigned in the second half of the 9th century, translated at this time that much of the Northumbrian literature of the preceding centuries was copied in the West Saxon.

Last still, in the 9th and 10th centuries the Norsemen emerged in their ships, with the linguistic result of a considerable influx of Norse, including terms of ship construction, into the English language.

As a consequence, alongside with native terms many Scandinavian words began to be used in ship construction in those centuries and in the centuries to come.

Examples of the former, which are extensively used today, are given in alphabetic order. Most etymologies are given in accordance with Walter Skeat's *Etymological Dictionary*, while definitions are synthetically presented from McGraw-Hill's *Dictionary of Scientific and Technical Terms*, New York, 1972.

Beam

1. The breadth of a ship at the widest point.
2. A transverse structural member of the framing of a vessel used to support a deck and to brace the sides against stress. (Middle English *beem*, A.S. *beam*, a tree).

Board

1. The side of a ship. (Middle English *bord*, A.S. *bord*, *board*).

It is to be noticed that some terms have a probable etymology, while for some others the origin is quite obscure. This is the case of words such as **bitt**, **bulk**, and **ship**.

"Sometimes between the years 1000 and 1200 important changes took place in the structure of English and Old English became Middle English. The important political event that facilitated these changes was, by all means, the Norman Conquest in 1066." (Roberts 1967, 34).

It is in the vocabulary that the effects of the Norman Conquest are the most obvious. All sorts of French words came into English. There were words to do with government, church, household words, food, grammar and noun words that are listed in any book on the history of English language. *"All these and thousands more poured into the English vocabulary between 1100 and 1500, until at the end of that command."* (Roberts 1967, 54). However, it was not until the

Middle Ages and early modern times that elements of science and scientific terminology, properly speaking, came into being.

The period of Early Modern English (the 16th and 17th century), which was also the period of English Renaissance, was a time when people developed a keen interest in the past, and a more daring and imaginative view of the future. It was a time when new ideas multiplied, and new ideas meant new language.

Apparently, the English had grown accustomed to borrowing words from French as a result of the Norman Conquest; now they borrowed from Latin and Greek. Many words were words of science, a great many of which, belonged to naval architecture.

The following examples are given for illustration. Some of the terms, however, are more recent developments.

Anchor

1. A device usually of metal attached to a ship or boat by a cable and cast overboard to hold it in a particular place by means of a fluke that digs into the bottom. (The current spelling imitates the false Latin form *anchora*. A.S. *ancor-*, *ancora*, from Greek *ankura*, a bent hook).

Barge

1. Flat-bottomed boat for carrying cargo on protected waterways, usually without engines or crew accommodations. On inland river systems barges can be lashed together and either pushed or pulled by tugs and handle cargo of 60,000 tonnes or more. Small barges for carrying cargo between ship and shore are known as lighters. (Middle English *barge*, Latin *barga*, variant of *barca*).

Bilge

1. Part of the underwater body of a ship between the flat of the bottom and the straight vertical sides.
2. Internally, the lowest part of the hull, next to the keelson. (A variant of bulge. Middle English *bulge*, Old French *boulge*, a bag, Latin *bulga*, a bag).

Boiler

1. Derivative. Generator in which water is heated and converted into steam. Boil- to bubble up. (Old French *boillir*, to boil, Latin *bullire*, to bubble up, to boil).

Bracket

1. A simple rigid structure in the shape of an L, one arm of which is fixed to a vertical surface, the other projecting horizontally to support a shelf or other weight. (French *briquelette*, Latin *bracae*, breeches).

Capstan

1. A retracting vertical -axed rotating machine developed for use on sailing ships to apply force to ropes, cables, and hawsers. (Middle English from Old Provencal *cabestan*, *cabestran*, from *cabestre*, a rope noose, Latin *capistrum*, halter, from *capere*, to take, seize).

Cargo

1. Goods or merchandise loaded into a ship with carriage. (Spanish *cargo*, *carga*, load, Late Latin *carricare*, from Latin *carrus*, a kind of vehicle).

Carina

1. English careen. The main body of a ship, exclusive of masts, sails, yards, and rigging. (French *carine*, careen, keel, Latin *carina*, keel).

In much the same period, principally from the 14th century to the 17th centuries, the nautical relations with the Dutch brought into the English language many terms which were directly linked with naval architecture or navigation.

Bowsprit

1. A large spar extending forward from the vessel's prow. It provides an anchor point for the forestay(s), allowing the fore-mast to be stepped farther forward on the hull.

Buoy

1. Floating object that can have many purposes. It can be anchored (stationary) or allowed to drift with the sea wave. The word, of Old French or Middle Dutch origin, is (in British English) now most commonly pronounced /'bɔɪ/ (identical with boy, as in buoyant). In American English the pronunciation is closer to "boo-ee."

Freight

1. Goods transported in bulk by truck, train, ship, or aircraft.

Hoy

1. A heavy barge used in harbors.
2. A vessel of the 17th and 18th centuries, usually sloop rigged, used for fishing and coastal trading.

Lighter

1. A lighter is a type of flat-bottomed barge used to transfer goods and passengers to and from moored ships. Lighters were traditionally unpowered and were moved and steered using long oars called "sweeps" and the motive power of water currents.

Marline

1. Small stuff of two-fiber strands, sometimes tarred, laid up left-handed.

Skipper

1. Master of fishing or merchant vessel.

To get a better idea of the source of naval terms in Contemporary English, I first selected a small amount (150 words) of the most frequently used terms, out of an immense corpus, giving the percentage of their origin.

In the long run, the naval architecture vocabulary has been thoroughly investigated from a lexicographic point of view and adequately listed in valuable technical dictionaries. The list of lexicons we made use of for my investigation would point to the great bulk of vocabulary that has recently been piled up in their register.

Ansted, A. 1933. *A dictionary of Sea Terms*, Brown and Ferguson, Glasgow.

Bibicescu, Gh. 1971. *Lexicon maritim englez-român cu termeni corespondenți în limbile: franceză, germană, spaniolă, rusă*, Editura Stiintifica, Bucuresti

Bielkina, S.S. 1958. *English- Russian on Shipbuilding and Maritime Engineering*, Leningrad.

Hoyer-Krentzer. 1944. *Technical Dictionary*.

Layton, C.W.T. 1958. *Dictionary of Nautical Words and Terms*, Brown and Ferguson, Glasgow.

Depending on the context, that is, on the level of the text being analyzed, some terms are of a very great frequency of occurrence, while others are occasionally used. The following terms are of a low frequency of occurrence: *anchor, apparatus, bunker, crane, equipment, installation, lining, maneuverability, radio, rudder, steam, tank, winch, ballast, barge, burner, draft, engineering, freeboard, freight, funnel, generator, gyrocompass, helm, knot, life-boat, life-jacket, mast, motor, pallet, piston, pitching, radar, refrigerator, heavy sea, shell, stabilizer, stoker, tug, trimmer, windlass, vibration*. Whereas, the following terms are of a high frequency: *vessel, ship, cargo, tonnage, fuel, engine, capacity, liner, deck, aft, unit, machinery, accommodation, deadweight, speed, turbine, buoy, oil, tanker, bridge, derrick, forward, hull, stores, astern, beam, container, crew, hatch, hold, load, port and steam*.

We have also investigated a naval architecture text, namely *High Speed Small Craft*² by Peter Du Crane, where we divided the terms into three distinct levels:

1. Special terms= 138 (13%)
2. General technical terms=42(4%)
3. Common terms=870(83%)

Our further investigation in the naval architecture terminology revealed that Dutch has given the English language a series of words, such as:

1. Avast, from *hou vast*, meaning *hold fast*.
2. Drill, from the verb *drillen*, to train/instruct
3. Freebooter (Pirate), from *vrijbouter*.
4. Yacht, from *jacht* meaning *hunt*
5. Pump, from *pomp*.
6. Sloop, from *sloep*.
7. Skipper, from *schipper* meaning someone who ships.
8. Keel, from *kiel*
9. Maelstrom, from *maalstroom* meaning "strong current" (borrowed via a Nordic language)
10. Forlorn hope, from *verloren hoop* "lost hope".
11. Cruiser, from the verb *to cruise* from Dutch *doorkruisen* meaning to sail across or go through.
12. Brandy, from Dutch *brandewijn*, distilled wine.

3. A list of English loanwords, examples of usage and comments

This part of the study contains a set of 14 English words. Each word will be dealt with separately and listed in alphabetical order. The part of speech and gender will be given in parenthesis after

² Peter Du Cane 1956. *High Speed Small Craft*, London

the headword. The corresponding English term is then cited followed by the phonetic transcription in English.

The following list of terms and expressions is in no way an exhaustive register of the English words used in the field of naval architecture around the turn of the 20th century. The list only contains examples of the main terms. Also, the collection of sources consulted is in no way an exhaustive list. Many words were considered as possible candidates but were omitted primarily because examples of usage were not considered adequate or were not found in reliable written sources.

Bag rope

Etymology: [bag + rope]

bag [Early ME. *bagge*: cf. ON. *baggi* ‘bag, pack, bundle’ (not elsewhere in Teutonic); also OF. *bage*, Pr. *bagua* *baggage*, med.L. *baga* chest, sack. The Eng. was possibly from the ON.; but the source of this, as well as of the Romanic words, is unknown; the Celtic derivation suggested by Diez is not tenable: Gaelic *bag* is from English. Of connexion with Teutonic **balgi-z*, Goth. *balgs*, OE. *bēl*, *bæl*, *bæli*, whence belly, bellows, and the cogn. Celtic *bolg*, *balg*, there is no evidence.]

rope [Common Teut.: OE. *ráp* masc., = OFris. *râp* (in *silrâp*; WFr. *reap*, EFr. *rôp*, but NFr. *riap*:—**rêp*), MDu. and Du. *reep*, MLG. *rêp*, *reep*, *reip* (LG. *rêp*), OHG. and G. *reif*, ON. *reip* neut. (Icel., Fær., Norw. *reip*, Sw. *rep*, †*reep*, Da. *reb*, †*reeb*, *reeff*, etc.), Goth. *raip* (in *skaudaraip* shoe-thong). In the Lex Salica (c 490) the Old Frankish form appears to be Latinized as *reipus* (only in a transferred sense), and from early Teutonic the word passed into Finnish as *raippa* rod, twig.]

Backstrop/back strop

Etymology: [back + rope]

back [Common Teut.: OE. *bæc* (neuter) is cogn. with OS. *bak*, OFris. *bek*, MDu. *bak*, LG. *bak*, ON. *bak*.—OTeut. **bako*-(m); not found in Gothic or OHG., and now lost in Du. exc. in derivatives, such as *achterbaks*, *bakboord*. Cf. ridge.]

strop [OE. *strop* (once only) = (M)Du., (M)LG. *strop*, OHG. *strupf* masc. (a derivative of the same meaning is MHG., mod.G. *strüpf* fem., LG. *strippe*: strip n.2), prob. a WGer. adoption of L. *strupp*, *stropp*, strap, band (? a. Gr. *στρϕο*), whence OF. *estrope* (mod.F. *estrope*, *étrope*), Pr. *estrop*-s, Cat. *estrop*, Pg. *estropo* rowlock-strap, It. *stroppa* strap, band.]

Bar

Etymology: [ME. *barre*, a. OF. *barre* (= Pr., It., Sp., Pg. *barra*):—late L. *barra* of unknown origin. The Celtic derivation accepted by Diez is now discredited: OIr. *barr* ‘bushy top,’ and its cognates, in no way suit the sense; Welsh *bar* ‘bar’ is from Eng., and Breton *barren* ‘bar’ from Fr. (The development of sense had to a great extent taken place before the word was adopted in English.)]

Becket

[Etymology unknown. Du. *bogt*, *bocht* ‘bend’ of rope, has been suggested. Falconer Dict. Marine, thought it ‘probably a corruption of bracket.’]

Bloke

Etymology 1: [Origin unknown: Ogilvie compares ‘Gypsy and Hind. loke a man.’]

Etymology 2: [Mid-19th century. From Shelta, a secret jargon used by Romany people in Britain and Ireland.]

Bracket

Etymology: [The earliest form bragget appears to be (either directly or through F. braguette) adaptation of Sp. bragueta, dim. of braga:—L. braca, sing. of bracæ breeches; the form bracket is a corruption, perh. influenced by It. bracheta, dim. of braca:—L. braca.]

Bulk

Etymology: [Of complicated etymology. The coincidence in meaning with ON. *bulki, Icel. búlki ‘heap, cargo of a ship’ (Vigf.), Da. bulk lump, clod (cf. mod.Icel. búlka-st to be bulky), suggests that the word, though not recorded before 15th c., may (in the senses ‘heap’, ‘cargo’) be of Scandinavian origin. Within a few years of its first appearance, bulk occurs in the senses ‘belly, trunk of the body’, due app. to confusion with bouk, which it has entirely superseded in literary English. (Cf. however, the Flemish bulck ‘thorax’ in Kilian.) The sense of ‘size’ (branch III) seems to have been evolved chiefly from the notion of ‘body’, though it may be partly due to that of ‘heap’ or ‘cargo’. The form boak, used by N. Fairfax 1674 indiscriminately with bulk in the sense of ‘magnitude’, is apparently:—ME. bolk.]

[1400–50; late ME bolke heap, cargo, hold < ON bulki cargo, ship's hold]

Davit

Etymology: [Formerly also David, and app. an application of that Christian name, as in the case of other machines and tools. Cf. F. davier, the name of several tools, etc., altered from daviet (Rabelais) = Daviet, dim. of OF. Davi David; the tool was still called david by joiners in the 17th c. (Hatzfeld and Darmesteter).]

Dock

Etymology: [Found early in 16th c., also in 16th c. Du. docke, mod.Du. dok. From Du. and Eng. it has passed into other langs., Da. docke, Sw. docka, mod.G. dock, docke, mod.F. dock, in 1679 doque. Ulterior origin uncertain. It has been variously compared with rare Icel. dökk, dökð pit, pool, Norw. dokk hollow, low ground, med.L. doga ditch, canal (Du Cange), Gr. δοχ receptacle. See Skeat, E. Müller; also Grimm, and Diez s.v. Doga.]

Ejector

Etymology: eject (v.) [adaptation of L. Uject-Qre, frequently of UjicSre to throw out, f. U out + jacSre to throw; or directly f. Uject- ppl. stem of UjicSre. As in many other Eng. vbs. identical in form with L. ppl. stems, the precise formation is somewhat doubtful; the senses are derived partly from UjicSre, partly from UjectQre.]

Haul

Etymology: [A variant spelling of hale v.1, in 16th c. also hall; representing a different phonetic development of ME. hale (hA;l): cf. small, beside OE. smæl, ME. smal, smale, Sc. smale, smail. For the spellings au, aw, which date only from 17th c., cf. crawl.]

Quarter

Etymology: [a. OF. quarter, -ier (12th c. in Littré):— L. quartar-ius a fourth part (of a measure), f. quartus fourth: see quart n.2 and -er2 2.]

Steam

Etymology: steam (v.) [OE. stéman, stýman:—prehistoric *staumjan, f. *staum- steam n.] steam (n.) [OE. stéam = Wfris. steam, Du. stoom:—OTeut. type *staumo-z, of obscure origin.]

Trawl

Etymology: [Origin and age obscure. If quot. 1481–90 belongs here, trawelle might be related to rare MDu. traghel drag-net (in Teuthonista 1475), referred by Verwijs and Verdam ult. to L. tragula drag-net. But the MS. reading is indistinct, and some would read tramelle. Apart from quot. 1481–90, the vb. appears earlier than the n., and may be its source, but is no less obscure in origin. The forms troul, trowl were perh. due to confusion with trowl, troll, another fishing term.]

4. Conclusion

Every profession and every science builds up its own specialized language use and terminology. Technical terminology differs from the terminology of professions in being more systematic and based on taxonomy. Naval architects approach language strategically, actually preferring clarity to obscurity.

BIBLIOGRAPHY

***Random House Webster's Unabridged Dictionary.

Ansted, A. 1933. *A dictionary of Sea Terms*, Brown and Ferguson, Glasgow.

Attwoods, L. E., 1922, *Theoretical Naval Architecture*, 2nd edition, New York: Longmans, Green and Co.

Bejan, N., 1981, *Scientific and technical terms in English: the Register of Shipbuilding*. - manuscript of the unpublished dissertation paper, available at the Library of Dunarea de Jos University of Galati, the Compartment of References and Bibliographic Research

Bejan, N., Gavrilu, E., 1986, *Limba engleză pentru construcții navale*, Atelierul de multiplicare al Universitatii Galati

Bibicescu, Gh. 1971. *Lexicon maritim englez-român cu termeni corespondenți în limbile: franceză, germană, spaniolă, rusă*, Editura Stiintifica, Bucuresti

Bielkina, S.S. 1958. *English- Russian on Shipbuilding and Maritime Engineering*, Leningrad.

Hoyer-Krentzer. 1944. *Technical Dictionary*.

Layton, C.W.T. 1958. *Dictionary of Nautical Words and Terms*, Brown and Ferguson, Glasgow.

Maftai, C., Popescu, F., 2005, "A Linguistic Description of Shipbuilding and Maritime English", in *Analele Universității "Dunărea de Jos" Galați. Fascicula XIII. Limbă și literatură*, xvii, 17(18), pp. 147-156

McGraw-Hill, 1972, "Dictionary of Scientific and Technical Terms" New York: McGraw-Hill.

Skeat, W., 1909. "An etymological dictionary of the English language", Oxford: Clarendon Press

U.S. Department of Transportation, 2011, Glossary of Shipping Terms retrieved on 21 March 2016 from http://business.usa.gov/sites/default/files/Glossary_final.pdf

RELATIVE WORDS VS RELATIVE CLAUSES

Claudia Leah

Lecturer, PhD, University of Oradea

Abstract: Starting from the idea that there are some basic relative words (pronouns, adjectives, adverbs) in English, this paper aims at highlighting the complexity of these words, viewed from different perspectives. A study upon the English relative words and the English relative clauses would be a real challenge, but it could also prove that these two aspects are special and they are worth studying in order to see whether there are always connections between them or not. The structures and the clauses with relative words offer a good and rich material to work with and to study, enabling us to draw clear, logical and useful conclusions.

Keywords: complexity, function, meaning, relative words, clauses

The notion *relative* is differently defined in dictionaries, due to its various meanings and situations of usage. For instance, the *Merriam-Webster Dictionary* refers to the following definitions:

1. a word referring grammatically to an antecedent
2. a thing having a relation to or connection with or necessary dependence on another thing
3. a person connected with another by blood or affinity *b* : an animal or plant related to another by common descent
4. a relative term, ie a term that makes two or more distinct references to objects, which is typically expressed in ordinary language by means of a phrase with explicit or implicit blanks, eg ... *is the same object as* ...; The word **is** is a relative term when it expresses identity: "This book is the English Book.

In other dictionaries the term *relative*, used as an adjective (relative word), is considered to denote or belong to a class of words that function as subordinating conjunctions in introducing relative clauses. It is also stated that in English, relative pronouns and determiners include *who*, *which*, and *that*. (*Collins English Dictionary*, 2003)

English Oxford Dictionary states that in grammar, the word *relative* denotes a pronoun, a determiner, or an adverb that refers to an expressed or implied antecedent and attaches a subordinate clause to it, e.g. *which*, *who*. In other words, these words are called *relative* because in a sentence, they **relate** to a noun that has been mentioned in another (superordinate) clause.

Taking this definition as a starting point, this paper focuses on the hypothesis that there is a close interdependence between relative words, or relativisers, and relative or adjective clauses, trying to demonstrate whether this statement is true or not.

As shown in the definition, the grammatical category of relative words comprises: relative pronouns (*what, whatever, who, whoever, whom, that*), relative adjectives /determiners (*whose, what, whatever, which, whichever*) and relative adverbs (*how, however, why*). Some relative words such as: *when, whence, whenever, where, whereby, wherein, whereupon, wherever, while* may belong to the category of relative adverbs, or may be interpreted as relative prepositions.

A relative word relates to the noun or noun substitute that its relative clause modifies. It can be found in a sentence at the beginning of a relative or adjective clause, which just like an adjective, determines or modifies nouns and noun substitutes. Relative words resemble subordinating conjunctions in that they both are connecting devices and link clauses in a sentence. Therefore, neither the relative words nor the subordinating conjunctions occur in simple sentences, whilst coordinating conjunctions and prepositions do. One of the major differences between conjunctions and relative words consists in that the first ones never have a syntactic function, whereas the latter, besides being connecting words, are also parts of the subordinate-relative clause and may be syntactically identified as subjects, objects (relative pronouns), determiners/modifiers (relative adjectives) or adverbials (relative adverbs).

Eg. *I know **that** you are right.* (*that* is a conjunction, no syntactic function)

*The book **which/that** is on the shelf is not John's.* (*which/that* are relative pronouns functioning as subjects)

*I recognized the doctor **whom** I had met last summer.* (*whom* is a relative pronoun functioning as a direct object)

*The nice lady **whose** bag is brown is John's grandmother.* (*whose* is a relative adjective functioning as a noun modifier)

*The house **where** I spent my childhood is elsewhere.* (*where* is a relative adverb functioning as an adverbial-of place)

Relative pronouns may refer either to persons or to things regardless of their number or gender and can be common for persons and things or specific to persons or things..

Relative pronouns referring to persons may take a Nominative or an Accusative form when they introduce a relative clause.

Eg. *The little girl **who** is talking to you is my sister.* (N)

*The little girl **that** is talking to you is my sister.* (less formal).

*The little girl **who(m)** you are talking to is my sister.* (Acc)

*My sister is the little girl **to whom** you are talking.* (Acc)

*This is the idea **from which** we started the debate.* (Acc)

*The little girl **that** you are talking to is my sister.* (Acc)

Relative pronouns referring to things may also take a Nominative or an Accusative form when they introduce a relative clause.

Eg.: *The bunch of flowers **which** is on the table is beautiful.* (N)

*The bunch of flowers **that** is on the table is beautiful.* (less formal).

*The bunch of flowers **which** you offered me is beautiful.* (Acc)

*The bunch of flowers **that** you offered me is beautiful.* (Acc)

Sometimes the relative clause is introduced by a relative pronoun which is not present, but understood: *The little girl you are talking to is my sister.*

The bunch of flowers you offered me is beautiful.

In some contexts the relative pronoun cannot be omitted, unless it is dropped together with the auxiliary verb:

Eg: *The little girl **who** is talking to you is my sister.*

The little girl (~~who is~~) talking to you is my sister.

The relative pronoun *which* may also refer to persons if the idea of choice is present, but in this case it does not introduce a relative clause, but generally a Direct Object clause:

Eg.: *I don't know **which** (one) of them is your sister.*

The only relative adjective or determiner that introduces a relative clause is *whose*, which has a Possessive form and cannot be reduced:

Eg. *The little girl **whose** shoes are blue is my sister.*

Other relative adjectives are *what* and *which*, accompanying a Nominative or an Accusative form, but they introduce mainly a Direct Object clause, and not necessarily a relative one.

Eg. *I know **what** song is this. (+N)*

*I know **what** song he sings. (+Acc)*

*I know **which** plane took off first. (+N)*

*I know **which** plane you were talking about. (+Acc)*

A relative clause like: *The thought **what** song he sings bothers me.* seems far-fetched.

Sometimes relative clauses are introduced by a relative pronoun or adjective preceded by a preposition.

Eg: *The old lady **to whom** John is speaking is his mother.*

*The box **into which** you threw the paper is full of books.*

In these cases the relative word can be omitted and the preposition moves to the end of the clause:

Eg: *The old lady John is speaking **to** is his mother.*

*The box you threw the paper **into** is full of books.*

But in an example like: *This was an English class **during which** we could learn many things.* the reduction of the relative pronoun and the movement of the preposition to the end of the clause are unlikely to happen.

Relative adverbs modify a verb and also connect two clauses in a sentence. They basically have an adverbial form, but the meaning is that of a relative pronoun preceded by a preposition. Relative adverbs do not occur in subject or object position, and thus, replacing an adverb, they act as adverbials in the relative clause.

Eg.: *This is the day **when** I got married.* (*when* is an adverbial of time)
*This is the day **on which** I got married.*
*The school **where** I studied is a good one.* (*where* is an adverbial of place)
*The school **in which** I studied is a good one.*
*The reason **why** he supported me is obvious.* (*why* is an adverbial of reason)
*The reason **for which** he supported me is obvious.*

Most the examples above try to substantiate that relative words initiate a relative or adjective clause. Since there are situations in which a relative word introduces other subordinate clauses than relative, our first hypothesis seems to vacillate.

Eg.: ***After what** John did this morning, he deserves to be punished.* (*after what* introduces an Adverbial clause of time)
***What** I saw was boring.* (*what* introduces a Nominal Subject clause)
*His problem is **what** to say.* (*what* introduces a Nominal Subject Complement clause)
***Whoever** comes first gets the prize.* (*whoever* introduces a Nominal Subject clause, but the meaning is that of a relative clause: *The person **who** comes first gets the prize*)
***Whatever** you offer I'm not interested.* (*whatever* introduces an Adverbial clause of concession)
*I'll bring her **whichever** she likes.* (*whichever* introduces a Nominal Direct Object clause)
*John always takes the umbrella with him **wherever** he goes.* (*whenever* introduces an Adverbial clause of Place)
*John knows **how** to solve the problem.* (*how* introduces a Nominal Direct Object clause)
But in: *John knows the way **in which** to solve the problem.* (*in which* introduces a Relative clause)

A strange and unusual occurrence in a relative clause is that of the so-called resumptive pronoun, which is, in fact, a personal pronoun which refers to an antecedent, not immediately after it, but after an insertion of another subordinate clause.

Eg. *These are some of the books which, although being old, **they** are very useful.*

The relative sentence *which are very useful* is interrupted by the non-finite adverbial clause of concession *although being old* and the personal pronoun *they* is used to refer to *which*-the antecedent and to emphasize it.

According to Sharvit (1999) resumptive pronouns are meant to impede violations of some syntactic constraints. On the other hand, Beltrama (2013) considers that a resumptive pronoun is required and needed for a better interpretation of some syntactic contexts. Other opinions state that this kind of pronouns appears when a sentence changes while it is uttered in such a way that it is difficult to be finished grammatically. (Prince, 1991)

The examples given in this paper so far have demonstrated that relative words, although mostly used to introduce a relative clause, may be employed to initiate other types of subordinate clauses as well. On the other hand, it is relevant to see whether relative clauses are always introduced only by relative words or not.

Relative clauses are generally defined as subordinate, dependent clauses that provide a description and determine or modify nouns or noun substitutes. They are also known as adjective clauses, because they behave like adjectives, adding information to a noun. These clauses are like sentences inside other sentences and are meant to give explicitness and completeness to the utterance. Relative clauses are placed immediately after the noun they determine or modify:

Eg. The **girlwho is reading a book** has a black cat. (and not: The **girl** has a black cat **who is reading a book**.)

According to the relationship established with the noun they modify, relative clauses may be of three types: restrictive or defining or identifying relative clauses, non-restrictive or non-defining or non-identifying relative clauses and sentential relative clauses.

Eg: 1. The old lady **whom you helped yesterday** is John's grandmother.

This is the reason **why I accepted his invitation**.

I missed the train **which/that leaves at 7 a.m** because of the traffic jam.

The smart gentleman **who enters the room** is the judge.

Any student **whose answers are excellent** will be praised.

2. I have met her son John, **who is a doctor**.

Those boys, **who(m) you are playing with in the garden**, seem very happy.

I will buy those apples, **which are on the shelf**.

That car, **for which I paid a lot of money**, has broken.

3. My neighbour's child is continually crying, **which annoys me**.

John is always calling his mother in the middle of the night, **which drives her crazy**.

In the first set of examples, the relative clause is a restrictive one, being characterized by the fact that it defines/identifies the noun in the main clause, giving detailed information, which cannot be put in commas. In some of these clauses the relative pronoun may be reduced, and sentences containing a relative clause without a relative pronoun expressed are known as Contact clauses.

Eg: The old lady **you helped yesterday** is John's grandmother.

This is the reason **I accepted his invitation**.

but I missed the train **leaving at 7 a.m**, because of the traffic jam.

The smart gentleman **entering the room** is the judge.

In the second set of examples the relative clause is not needed to define or identify the noun (phrase), but gives additional information, which is put in commas. This is a non-restrictive relative clause. It can be used with or without relative pronoun omission:

I have met her son John, **who is a doctor**.(who cannot be reduced)

That nice person, **whom you have just met**, is his friend.(whom can be reduced: That nice person, **you have just met**, is his friend.)

In the third set of examples the relative clause does not determine or modify a noun, does not refer to a noun antecedent, but qualifies an entire previous clause, being thus considered a sentential relative clause. Besides referring to an entire clause/structure, sentential relative clause is characterized by the fact that it can be re-phrased, the result being a restrictive relative clause:

My neighbour's child is always crying, which annoys me. (means: **The fact that my neighbour's child is always crying, annoys me.**)

and is always introduced by the relative pronoun *which* that cannot be omitted.

Sometimes relative clauses, especially those introduced by *who*, *which*, *that* in subject position, can be reduced to a participle, the result being a non-finite relative clause.

Eg. *The young man who crosses the street is John.*

The young man crossing the street is John

All these examples show that relative clauses are mostly used with relative words introducing them, but there are cases in which a relative clause is initiated by other types of subordinators.

Eg: *The thought that you are wrong bothers me.* (here the relative clause is introduced by the conjunction *that*)

The doubt whether (if) you come tomorrow presses me.

The idea to go there wasn't mine.

In conclusion, in most of the cases there is a very close interdependence between relative words (including adverbs) and relative clauses, each depending on the other, but when a relative word introduces other types of subordinate clauses or when the relative clauses are introduced by other subordinators than relative words, the interdependence loses its power. Therefore, the initial hypothesis of this paper could not be confirmed completely.

BIBLIOGRAPHY

- Alexander, L. G., 1996, *Longman English Grammar*
- Azar, B.S., 1992, *Fundamentals of English Grammar*. (2nd ed.) Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bădescu, Alice, 1984, *Gramatica Limbii Engleze*, București
- Beltrama, A., 2013, "Intrusive but not intruders. The processing of resumptive pronouns in Italian and English". *University of Chicago*: 14–15.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., & Finegan, E., 1999, *Longman grammar of spoken and written English*. Edinburgh Gate, Harlow, England: Pearson Education Limited.
- Broughton, G., 1990, *Penguin English Grammar A-Z for Advanced Students*, Penguin Ltd, London
- Carroll, David W., 2008, *Psychology of Language (5 ed.)*. Belmont: Thomson & Wadsworth.
- Celce-Murcia, M., & Larsen-Freeman, D., 1999, *The grammar book*. (2nd Ed.). Boston, Mass.: Heinle & Heinle
- *Collins English Dictionary* – Complete and Unabridged © HarperCollins Publishers 1991, 1994, 1998, 2000, 2003
- Cornilescu, Alexandra, 1982, *English Syntax*, București
- Guy, Gregory R. and Bayley, Robert, "On the Choice of Relative Pronouns in English", in *American Speech: A Quarterly of Linguistic Usage*, 70.2 (1995), pp. 148-62.
- Huddleston, Rodney D., Pullum, Geoffrey K., 2005, *A Student's Introduction to English Grammar*, CUP.
- Lehmann, Christian, 1986, *On the typology of relative clauses*. *Linguistics*, 24(4), 663-680.

- McKee, Cecile; McDaniel, Dana, 2001, "Resumptive Pronouns in English Relative Clauses", *Language Acquisition*, 9 (2): 113–156.
- Merriam–Webster's Dictionary of English Usage, 1994, Springfield, Massachusetts .
- Prince, E. F. ,1991, "Syntax and discourse: A look at resumptive pronouns". *Proceeding of the 16th Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. Berkeley Linguistics Society: 482–497.
- Quirk, R., Greenbaum, S., 1973, *A University Grammar of English*, Seminar Press
- Rodney Huddleston and Geoffrey K. Pullum ,2002, *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Sharvit, Yael ,1999, "Resumptive pronouns in relative clauses". *Natural Language & Linguistic Theory*. Kluwer Academic Publishers. 17 (3): 587–612
- Soojin Lee, "That or Which?: The *that's that* of *which is which*, published in 2006, <http://homes.chass.utoronto.ca/~cpercy/courses/6362-lee.htm>
- Thomson, A.J. & Marinet, A.V., 1986, *A Practical English Grammar*, Oxford University Press

Other sources:

- <http://w.w.w.abdn.ac.uk/languagecentre/resources/grammar/relclause-multi.php>
- <http://psychcentral.com/psypsy/Rel>
- <https://www.ego4u.com/en/cram-up/grammar/relative-clauses>
- <https://learnenglish.britishcouncil.org/en/english-grammar/clause-phrase-and-sentence/verb-patterns/relative-clauses>
- <http://www.goodreads.com/quotes/tag/sentences>
- <http://www.englishgrammar.org/relative-pronouns-introduce-adjective-clauses/>
- <http://www.chompchomp.com/terms/adjectiveclause.htm>
- <http://grammar.about.com/od/basicsentencegrammar/a/relpradjcl02.htm>

SLANG TERMINOLOGY RELATED TO ANIMALS

Corina Mihaela Geană

Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: Our article aims at focusing on words or phrases belonging to the slang linguistic compartment, which is a section less approached by linguists, precisely because of its moral character, since the slang expressions designate some intriguing aspects of language that might seem filthy or vulgar. Modern dictionaries based on slang have tried to eliminate this preconception and to highlight the argotic expressions, as slang is nothing but a phenomenon of speech, usually associated with a particular group. Slang words generally replace some unanimously accepted synonyms, in an attempt to emphasize social and contextual understanding. As regards the slang expressions related to animals, they are numberless, as for almost each and every animal we can find a deprecatory meaning that generates a slang phrase. We have arranged the expressions systematically, starting from a certain root word and giving all the slang expressions connected to it.

Keywords: animal, humorous, slang, synonyms, derivatives.

In this article we will reveal to what extent the slang expressions and their derivatives related to animals have made their mark not only in the British English but also in the other Anglophone countries – The American English, the English spoken in Canada, Australia, New Zealand or South Africa. The origin area of a certain slang word is given between brackets. The root words are all defined and arranged in alphabetical order. We have had as a reference book, among others, Volceanov's, Nicolae's and P. Volceanov's "*Dicționar de argou englez- român*"¹. Here are some examples:

ALLIGATOR:

- *alligator* (American English) = an unprofitable investment in immovables;
- *alligator* (British English, humorous) = later;
- *alligator boots / shoes* (American English) = down at heels boots / shoes;
- *alligator spread* (American English) = a business in which commissions are equal with or higher than profit.

ANIMAL:

- *animal* (British English) = (noun) snapper, savage; (adj.) phenomenal, extraordinary;
- *animal act / night* (Australian English) = maximum amusement among a group of men;
- *animal house* (American English) = a hostel inhabited by trouble makers;

¹ Volceanov, George, Nicolae, Raluca, Volceanov, Paul George, *Dicționar de argou englez- român*, Niculescu Publishing House, Bucharest, 2015

- *animalist* = a militant for animal rights;
- *animal training* = a role-playing game between a gay couple, in which one of the partners is the animal, while the other is the tamer.

APE / APES:

- *ape* = scrapper, muscle man; (Australian English) fifty or five hundred pounds; (adj.) far-gone, raving mad; (adv.) madly;
- *aped* = (adj.) boozy, tipsy, drunken;
- *ape-hangers* = a very high, long, curved motorcycle handle bar;
- *house ape* (American English) = a little child;
- *lead apes in hell* = to die a spinster.

BAT / BATS:

- *ball and bat* (British English) = roof, cap, hat;
- *barking moonbat* (British English) = a nut man, an erratic man;
- *bat* (American English) = tipsiness, drunkenness; tipsy, drunken;
- *bat and wicket* (British English) = ticket,
- *bat around* (British English) = to hang around, to stir about;
- *bat-phone* (British English) = a police walkie-talkie; a mobile phone;
- *bats* (American English) = nuts, half-gone; tipsy, drunken;
- *off one's own bat* (British English) = completely alone, all by himself.

BEAR / BEARS:

- *baby bear* (American English) = a tracker at the beginning of his career;
- *bear* (American English) = a baffled matter; an ugly woman; tracker, snoop; a sinewy homosexual;
- *bear cage* (American English) = iron house, the press, station house;
- *bear chaser* = queenie, homosexual;
- *bear code* = a ranking system of the homosexuals through a code made of letters, numbers, punctuation marks and mathematical symbols;
- *bear in the air* (American English) = a policeman onboard in a plane or helicopter;
- *bear's paw* (British English, humorous) = saw;
- *bear trap* (American English) = a radar of the traffic police, used to detect drivers who exceed the speed limit;
- *big bear* = a massive homosexual;
- *black bear* (American English) = a black homosexual;
- *feed the bears* (American English, verb, used referring to drivers) = to receive a civil penalty;
- *koala bear* = a blond, hairy homosexual;
- *lady bear* (American English) = a female cop.

BUCK:

- *bang for your buck* (British English) = share, interest; (American English) = balance sheet;
- *buck* (British English) = a man who is being cheated by his wife; (American English) dollar; (verb) to oppose to, to stand against;
- *buck and doe* (British English, humorous) = snow;
- *fast buck* = money for jam.

BUFFALO:

- *buffalo* (American English, verb) = to trick, to slip somebody over on, to deceive;
- *Buffalo Bill* (British English, humorous) = safe deposit.

BULL:

- *bull* (American English, Australian English) = police officer; potent man; prison guard; useless formalities; (American English, verb) to scam, to trick; (Canadian English, verb) to work hard; (Australian English, verb) to talk nonsense;
- *bull and cow* (British English) = caterwaul, loudly argument;
- *bull-ants / bull's aunts* (British English, humorous) = shorts;
- *bull artist* = talker, bouncer;
- *bull dust* = nonsense;
- *bullheaded* (American English) = inveterate, hard-headed;
- *bull juice* (British English) = condensed milk;
- *bull session* (American English) = small conversation, chit-chat;
- *bull's eyes* (American English) = LSD pills.

CALF:

- *calf* (American English) = ten shillings; fifty pence.

CAMEL:

- *camel-jockey* (American English, deprecatory meaning) = Arabian.

CAT / CATS:

- *alley cat* (American English) = night walker; whore, slutty;
- *(to) alleycat* (British English) = to be on the wing, to stir about;
- *cat* = shrew, gossip; guy, fellow; (Australian English) homosexual; (American English) excited owing to toxicomania; (verb) to throw up;
- *cat and dog* (British English, humorous) = water closet, toilet;
- *cat and mouse* (British English, humorous) = louse; house and home;
- *cat call* (American English, of men) = a man's admiring whistle or honk at the sight of a beautiful woman;
- *cats* = pants, trousers;
- *cats and dogs* (American English) = low-class merchandise;
- *cats and kitties* (British English, humorous) = woman breasts;
- *cats and mice* (British English, humorous) = die;
- *cat's face* (British English, humorous) = ace (at cards);
- *cat-soup* (British English, humorous) = ketchup;
- *fat cat* = a wealthy person.

COW / COWS:

- *cash cow* = money resource;
- *cow* (British English) = evil woman; stupid woman; pound; unpleasant task; laughter;
- *cow and calf* (British English, humorous) = ten shillings; laughter;
- *cow belt* (British English) = the states from the north of India;
- *cow juice* (British English, humorous) = milk;
- *cows and kisses* (British English, humorous) = nurse, baby doll, girlfriend;
- *cow's lick* (British English, humorous) = prison;
- *cow's licker* (British English, humorous) = a pound;
- *have a cow* (American English) = to be extremely nervous;
- *holy cow!* = good gracious!, for crying out loud!.

DEER:

- *deer* = lover, sex partner.

DOG / DOGS:

- *bad dog* (Australian English) = unpaid debt;
- *cattle dog* (British English, humorous) = register, catalogue;
- *dirty dog* (American English) = hound, disreputable young man;
- *dog* (American English) = leg; ugly woman; inferior merchandise; dog droppings; unlikeable young woman; sneak, villain; (British English) phone; wig, hair piece; (Australian English) someone who helps the police to arrest an evil doer; (Canadian English) trifle, gewgaw;
- *dog and basket* (British English) = the lion and the crown from Great Britain's blazon;
- *dog and bone* (British English, humorous) = telephone;
- *dog and pony* (American English, verb) = to influence someone's decisions through all kinds of tricks;
- *dog around* (American English, verb) = to pick at somebody, to take the heart out of somebody; to mistreat one's partner; to cheat on;
- *dog-box* (British English) = a mix-up, a confusing matter;
- *dog-eat-dog* (American English, adjective) = astringent, bitter;
- *dog-end* (British English) = lieutenant; stump;
- *dog it* (American English, verb) = to play with half a heart; (British English) to swing the lead;
- *dog meat* (American English) = a played out man;
- *dogs* = (British English) legs; slippers, shoes, boots; (American English) passengers, travellers (in a plane);
- *dog's dinner* = parade, show;
- *dog's eye* (British English, humorous) = pie;
- *dog's tooth* (British English, humorous) = truth.

DOE:

- *doe* = chick, little woman.

DONKEY:

- *donkey act* = blunder, mistake;
- *donkey-lick* (verb) = to walk away from other competitors (especially in horse races);
- *donkey's breakfast* (American English) = an object made of straw;
- *donkey's years* (American English) = a century, ages;
- *donkey vote* (Australian English, politics) = a voting system in which the elector orders the candidates according to his preferences;
- *swamp-donkey* (British English) = an ugly woman.

ELEPHANT / ELEPHANTS:

- *elephant* (British English) = heroine; ugly woman;
- *elephant god* = LSD;
- *elephants* (British English, humorous) = boozy, drunken.

FOX:

- *artful fox* (British English, humorous) = box seat;
- *crazy like a fox* = cunning, shrewd;
- *fox* (American English) = an attractive young lady or woman; an old homosexual;
- *foxy* = sexy; stinky; drunken; drugged;
- *stone fox* = a beautiful woman.

FROG:

- *chocolate frog* (Australian English) = foreigner, immigrant; whistleblower, leaker;
- *frog* (British English, humorous) = road, highway; (British English, deprecatory meaning) Frenchman, the French language; (American English) a flight from New York to London; (Australian English) condom;
- *frog queen* (Canadian English) = a francophone Canadian homosexual;
- *green frog* = LSD.

GIRAFFE:

- *baby giraffe* (British English) = a pint of beer of about 300 ml..

GOAT:

- *get somebody's goat* = to get on someone's nerves, to irritate someone;
- *goat* (American English) = a fast car; (politics, deprecatory meaning) elector;
- *goat heaven* = wellness, well-being;
- *nanny goat* (British English, humorous) = throat; coat; boat; quotation.

GORILLA:

- *gorilla* (British English) = one thousand pounds; (American English, in theatre, cinema) a blockbuster;
- *gorilla-finger* (Australian English) = a marijuana cigarette.

HEDGEHOG:

- *hedgehog* (British English, humorous) = foreigner; (deprecatory meaning) Negro;
- *sonic the hedgehog* = LSD.

HORSE / HORSES:

- *Charlie-horse* (American English) = muscular cramps on hands or on legs;
- *dark horse* = a competitor who surprisingly wins; an unexpected candidate for a political position;
- *dead horse* (Australian English) = sauce; (American English) debt;
- *hobby horse* (British English) = mistress, fancy woman;
- *horse* (British English) = ugly woman; (humorous) friend, pal; cough; (American English) heroine; horse droppings;
- *horse and cart* (British English, humorous) = heart; flatulence;
- *horse doctor* (American English) = an incompetent doctor;
- *horse laugh* (American English) = a sarcastic laugh;
- *horse opera* (American English, cinema) = a western movie;
- *horses* (of engine) horse power; (humorous) darts.

KANGAROO:

- *happy as a boxing kangaroo* (Australian English) = extremely unhappy;
- *kangaroo* (British English) = Jew; (Australian English) cattle; money;
- *kangaroo in the top paddock* (Australian English) = wacky, nuts.

KITTEN / KITTENS:

- *have kittens* (American English) = to laugh one's head off; to be surprised, puzzled;
- *kittens* = nerves, anger.

LAMB:

- *baa-lamb* (British English, humorous) = tram;
- *lamb* = an obedient homosexual; an inexperienced investor;
- *lamb's fries* (British English, humorous) = mirrors, lights, eyes.

LION:

- *lion's lair* (British English, humorous) = chair;

- *lion's roar* (British English, humorous) = snoring.

MARE:

- *grey mare* (British English, humorous) = a ticket;
- *have a mare* (British English) = to get mad;
- *mare* (British English, deprecatory meaning) = a bitch, a mean unbearable woman.

MONKEY / MONKEYS:

- *brass monkeys weather* (British English) = a keen frost;
- *cubicle monkey* (American English, deprecatory meaning) = IT expert;
- *grease-monkey* (American English) = a motor mechanic;
- *monkey* (British English) = five hundred pounds; fifty pounds; under-clerk; (American English) a playful child; a drug addict; lover;
- *monkey business* (British English) = illegal business; foreplay; (American English) nonsense;
- *monkey talk* (American English) = chatter, rambling.

MOUSE / MICE:

- *mouse* (British English) = a young girl; bruise; black eye;
- *mousetrap* (British English, humorous) = cheese of inferior quality; Japanese;
- *white mice* (Australian English) = lice.

OX:

- *dumb ox* (American English) = thick head, stupid;
- *ox* = a man who is being cheated by his wife.

PIG / PIGS:

- *lie like a pig* (Australian English) = to lie like a lawyer;
- *male chauvinist pig* = woman hater;
- *never in a pig's ear / when pigs fly* (British English, humorous) = never;
- *on the pig's back* (British English) = a lucky person;
- *orderly pig* (British English) = an officer on duty;
- *pig* (British English) = a circus elephant; an officer; urine; (American English) an overweight woman; a Negro (deprecatory meaning); an ugly woman;
- *pig heaven* (American English) = a police station;
- *Pig Island* (Australian English, English spoken in New Zealand) = New Zealand;
- *Pig Latin* = gibberish;
- *pig's meat* (British English) = a naval officer's mistress.

PONY:

- *pony* (British English) = twenty five pounds; twenty five thousand pounds; excrement; nonsense; (American English) a prostitute;
- *pony up* (American English) = to pay.

RABBIT / RABBITS:

- *jigger-rabbit* (British English) = she-cat;
- *pants rabbits* (American English) = head lice;
- *rabbit* (Australian English) = a native Australian; chit-chat, small talk; (verb) to steal; to chat;
- *rabbit food* (American English) = fresh fruit and vegetables;
- *rabbit on* (British English, verb) = to talk nonsense;
- *rabbits* (British English) = river-borne smuggled goods; hand-made toys; short journeys.

RAM:

- *ram* (Australian English) = a stall; (verb) to be on the racket;
- *ram it!* = don't move a muscle!; stand just so!

RAT / RATS:

- *arena rat* (Canadian English) = a hockey fan;
- *black rat* (British English) = police patrol officer;
- *fanny rat* (British English) = Don Juan, womanizer;
- *fatter than a shithouse rat* (Canadian English) = as plump as a partridge;
- *gym rat* (American English) = a fellow who goes regularly to the gym;
- *rat* = leaker, whistleblower; (British English, humorous) Japanese;
- *rat and mouse* (British English) = louse; (British English, humorous) house;
- *ratboy* (American English) = drug addict;
- *rat-house* (Australian English) = mental hospital;
- *rats* (American English) = nerves; damn it! (interjection); (British English, humorous) rice.

SNAIL:

- *at a snail's gallop / pace* (American English) = as slow as a snail.

SNAKE / SNAKES:

- *bag of snakes* (American English) = jugs, big breasts;
- *bang like a rattle snake* (British English) = to have intense sex;
- *snake* (British English) = tubing, pipe; worm (American English) leaker, whistleblower; (Australian English) railway; sergeant;
- *snake in the grass* (British English, humorous) = glass; mirror;
- *snake juice* (Australian English) = a home-made alcoholic drink;
- *snakes* (British English) = urination; toilet.

SQUIRREL:

- *secret squirrel* (British English) = secret agent;
- *squirrel* (American English) = erratic; a horse-power; a secret agent.

STAG:

- *stag* (American English) = a party for men only; a single man.

TIGER:

- *tiger* (British English) = wife; heroine; swimming (humorous); (American English) a potent man;
- *tiger juice* (American English) = an alcoholic drink; beer.

WOLF:

- *cut one's wolf loose* (American English) = to get tipsy, to tittle;
- *wolf* = aggressive homosexual or lesbian; womanizer;
- *wolf-whistle* = an admiring whistle at the sight of a beautiful woman;

ZEBRA:

- *zebra* (American English, sport) = an American football referee.

Within English slang, we often use animal-related words to mean other things. In conversation, one is likely to hear quite a number of words or expressions which refer to animal names. However, such terms are not often used literally. A big number of animal words are included in certain colloquial expressions and slang, which have meanings quite different from their original uses.

In conclusion, as our article has tried to highlight, there are numerous slang expressions based on animals that help us differentiate between men and women. Generally, we invoke different animal expressions when we get upset and, consequently, call people nasty animal

names. This is often regarded as a method to release stress or to resist more easily to pain. Sometimes animal-related names are used vulgarly to designate private body parts. Dictionaries consider these words “vulgar slang” and label them as such.

Bibliography

Ayto, John, Simpson, John, *The Oxford Dictionary of Modern Slang*, Oxford, New York, 1992

Balaban, Ștefan, *Dicționar de argou, eufemisme și expresii familiare englez-român*, Teora Publishing House, Bucharest, 1999

Nimară, Ștefan, *Dicționar de argou englez-român*, Paco Publishing House, Bucharest, 1993

Oxford Idioms. Dictionary for Learners of English, Oxford University Press, 2006

Trofin, Aurel, *Dicționar englez-român. Expresii idiomatice și locuțiuni*, Scientific Publishing House, Bucharest, 1996

Volceanov, George, Nicolae, Raluca, Volceanov, Paul George, *Dicționar de argou englez-român*, Niculescu Publishing House, Bucharest, 2015

OBSERVATION NOTES ON THE DISAPPEARANCE OF SOME TIMIS COUNTY OICONYMS WHICH WERE FORMED FROM APPELLATIVES

Gabriel Bărdășan

Lecturer, PhD, Western University of Timișoara

Abstract: The paper aims to analyse, the disappeared toponymy of the Timișcounty, focusing on the place names which, from an etymological point of view spring from common names. The study starts by making the theoretical distinction between appellative and oiconym while in the section dedicated to etymology, it explains the mechanism of denomination in the case of placenames from the Timișcounty targeted by this analysis. The linguistic material under scrutiny allows for a broader view on the denominating system of a certain period in a particular geographical region. The researched material indicates the mentions and the perimeter in which the topic names could be found.

Keywords: Timiș, toponyms, oiconyms, etymology, appellatives

O categorie aparte de nume topice o reprezintă *oiconimele* (< gr. *oikos* „casă” și *onyma* „nume”), acestea desemnând „obiectele geografice locuite de om în momentul actual sau la orice alt moment care trimite la timpul în care acestea au fost locuite”¹. Dintr-o perspectivă geografică, *oiconimele* grupează „nume de locuri populate, așadar așezări umane”².

Investigarea diacronică a numelor de localități dintr-un anumit areal geografic permite delimitarea a două categorii semnificative: *oiconimele actuale* și *oiconimele dispărute*. Evoluția lor trebuie corelată cu istoria societății, evident prin intermediul limbii, element psihosocial profund implicat în mecanismul dezvoltării societății³.

Schimbările produse în timp în învelișul socio-geografic al unui teritoriu afectează, în general, și toponimia. Dintre toate realitățile sociale cele mai expuse erodării sunt așezările umane și numele lor⁴. Ca atare, din ansamblul toponimelor sunt supuse aceluiași fenomen, în special, *oiconimele*. Comparativ cu alte nume topice (oronime sau hidronime), *oiconimele* sunt sub o influență mai puternică a administrației, a oficialităților, fapt ce explică fenomenul stratificării toponimice (genetice), întâlnit – pentru spațiul românesc și în diverse perioade – cu precădere în centrul și vestul țării (sub influența limbii oficiale a cancelariilor)⁵.

Excerptarea materialului toponimic din diverse resurse istorico-geografice regionale și locale certifică dispariția - în epoci diferite și din cauze variate - a numeroase *oiconime*, fie odată cu topicele denuminate (în principal, așezări umane), fie prin înlocuirea lor cu (sau înglobarea lor în) altele⁶. Astfel, delimităm în fondul toponimic românesc o categorie specială de nume, relevante din punct de vedere istoric: *oiconimele dispărute*.

¹Vasile Frățilă, *Din oiconimia Banatului*, în „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Filologie”, XLV, 2007, p. 139.

²Ion Toma, *101 nume de locuri*, București, Humanitas, 2015, p. 61.

³*Ibidem*, p. 73.

⁴*Ibidem*, p. 48.

⁵*Geografie istorică și toponimie geografică*, în *Geografia României*, vol. II, București, EA, 1984, p. 71.

⁶Ion Toma, *op. cit.*, p. 50.

Într-un atare context, Banatul reprezintă o zonă geografică concludentă și cu potențial mare de exemplificare în ceea ce privește oiconimia dispărută, datorită numărului însemnat de nume de așezări urmane aflate în această situație, transcrise aproximativ în documetele maghiare ce oferă o imagine sugestivă a deformărilor suferite de toponime și a eforturilor cercetătorilor ca să reconstituie forma autentică”⁷.

În procesul formării denominației toponimice numeroase nume de locuri (ca de altfel și celelalte nume proprii) s-au desprins din rândul apelativelor (numelor comune) în foarte multe cazuri⁸. Particularitatea semantică esențială a numelor proprii o reprezintă raportarea generală la un singur referent spre deosebire de apelative, care reduc multitudinea de obiecte concrete similare, prin clasare pe baza unor trăsături semantice comune, într-un proces de generalizare și abstractizare. Există tentința ca în cazul unora dintre nume topice provenite din apelative să se producă o demotivare, adică o pierdere a motivării relative, iar în cazul altora să se mențină motivarea semantică inițială⁹.

În lucrarea noastră ne propunem să ilustrăm, fără a fi exhaustivi, clasa oiconimelor dispărute printr-o orientare a analizei spre categoria celor care din punct de vedere etimologic trimit spre un apelativ. În acest sens, vom avea în vedere oiconimele dispărute din spațiul geografic al județului Timiș, materialul lingvistic fiind excerptat din *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I (1967), vol. II (1968) al lui C. Suci. Analiza toponimelor pornește de la explicația etimologică existentă în *Dicționarul toponimic al Banatului* (1984), pentru unele oiconime, și de la cea propusă în comunicări orale sau scrise de către profesorul Vasile Frățilă.

Menționăm faptul că această analiză este o mică parte dintr-o cercetare colectivă mai amplă a oiconimelor bănățene dispărute, inițiată și coordonată, la Timișoara, de profesorul Vasile Frățilă și la realizarea căreia colaborează și colega noastră Ana-Maria Radu-Pop.

Materialul toponimic care numește localități timișene dispărute și care are la bază un apelativ poate fi organizat semantic în următoarele clase: oiconime referitoare la natură și oiconime sociale și culturale. Fiecare element din cadrul claselor semantice delimitate va fi prezentat urmărindu-se variantele formale de actualizare, localizarea geografică în limitele județului Timiș, prima atestare și cele ulterioare acesteia, etimologia și conținutul semantic încorporat în oiconimul respectiv, pornind de la apelativul sau apelativele din care s-a format.

A. Oiconime referitoare la natură:

a) oiconime care provin din termeni entopici referitori la relief:

Azaw, pe lângă or. Timișoara, a fost atestat pentru prima dată în 1337: poss. *Azaw*, (SUCIU, II, 291). **Et.:** magh. *ászó* „pârâu”; cf. magh. *Aszo* „vale seacă” (KISS LAJOS, I, 65, s.v. *Aszód*), (DTB, I, 29).

Bekatho, pe lângă s. Remetea Mare, este atestat pentru prima dată în 1479 (SUCIU, II, 296). **Et.:** cf. magh. *béka* „broască” + magh. *tó* „tău, lac”. Semnificația toponimului este, așadar, „Lacul sau Tăul Broaștei”.

Bikach, lângă Parța, unde se află partea de hotar *Bicaș*, r. Timișoara, are prima atestare din anul 1412 (SUCIU, II, 299). **Et.:** cf. magh. *békás* „cu broaște”, „(lac) cu broaște”.

Dyznopataka, pe lângă Cladova, r. Lipova, are următoarele atestări: 1439 *Dyznopataka*, 1445 *Diznospataka*, 1525 *Diznos Kalodva*, (SUCIU, II, 320). **Et.:** < magh. *dizno* „porc” + *patak* „pârâu”. Semnificația toponimului ar fi deci „Pârâul Porcului”; *Diznos* < *dizno* „porc” + suf. adj. -

⁷ Ion Toma, *op. cit.*, p. 50.

⁸ *Ibidem*, p. 15.

⁹ *Ibidem*, p. 16-17.

(o)s + *Kalodva*, redare în magh. a top. rom. *Cladova* < sl. *kladova* < *klad* „buștean, trunchi” + suf. -ova.

Erdes, pe lângă Iecea Mare, în fostul raion Sânnicolaul Mare, a fost înregistrat în 1467 cu forma *Erdes* și *Erdews* (SUCIU, II, 322). **Et.**: magh. *Erdös* < magh. *erdös* „acoperit cu păduri, păduros, împădurit” < *erdö* „pădure” + suf. adjectival -(e)s.

Erdeuthelek, în fostul raion Lugoj, este consemnat prima dată sub această formă în 1369, iar cu forma *Erdewtelek* în 1400 (SUCIU, II, 322). **Et.**: < magh. *erdö* „pădure” + *telek* „parcelă, teren” = „loc împădurit”.

Fok, pe lângă *Ersig*, r. Deta, a fost înregistrat în 1406 (SUCIU, II, 329). **Et.**: < magh. *fok* „creastă, vârî”.

b) oiconime care provin din termeni referitori la vegetație:

Almas, lângă satul Gătaia, atestat pentru prima dată în 1370 (SUCIU, II, 288). **Et.**: magh. *almás* „livadă de meri” (IORDAN, TOP. ROM., 82).

Bozzas, probabil pe lângă Berzovia și Jena, r. Lugoj, prima atestare datează din 1452 sub forma *Bozzas*, iar următoarele din 1464: *Bozas*, 1469: *Bozyafalwa*, 1470: *Bozys*, *Felsew Borzas*, 1548: *Bozzásfalva*, (SUCIU, II, 303). **Et.**: sl. *boz* germ. „Holunder” = „soc” + -iaș (KISCH, *Das Banat*, p. 25).

Bwchez, între Nizma și Spata, r. Lugoj, are primele atestări în 1440 în varianta *Bwchez*, *Buchez*. Atestările următoare datează din 1477: *Bwchewchy*, 1622: *Buchenz*, 1757: *Buheniz*, (SUCIU, II, 306). **Et.**: *Buceș* < sl. *bukъ* „fag” + suf. -eș.

Bykenes, amintit împreună cu *Cladova* și *Ohaba*, r. Făget, a fost atestat pentru prima dată în 1597 (SUCIU, II, 306). **Et.**: cf. *buciniș* „pădurice de făgete, în bună măsură defrișată” < *bucin(ă)* var. pentru *bucium* „trunchi de copac” sau scr. *bučina* „pădure de fagi” + suf. -iș (DGITT, p. 222).

Chalanus, în r. Timișoara, a fost înregistrat prima dată în 1459 (SUCIU, II, 307). **Et.**: < magh. *csalán* „urzică” + suf. -(u)s.

Cher a fost atestat pentru prima dată în 1409 sub forma *Cher*, iar în 1411: *Cheer*, probabil pe lângă Deta sau Ghesteniș, r. Deta, (SUCIU, II, 309). **Et.**: < rom. *cer* „arbore din familia fagaceelor” < lat. *cerrus*, magh. *csere* „stejar”.

Cherallya a fost atestat în 1349, la nord de Zăbrani, lângă Mureș, r. Lipova (SUCIU, II, 309). **Et.**: < magh. *cser(e)* „cer” (bot.) + *alja* „sub”; cf. n. t. *Váralja* „sub cetate”.

Dobravicza a fost atestată pentru prima dată în 1444, în r. Lugoj (SUCIU, II, 317). **Et.**: < sl. *dôbrava* > *dubrava* „pădure, vale împădurită” + -ica > *dùbravica*; cf. rom. *dumbravă*.

c) oiconime care provin de la termeni referitori la faună (animale și păsări):

Borzlyuk¹, între s. Giarmata și Ianova, a fost atestat cu această primă formă în 1374, iar în 1444 sub forma *Borzlyk* (SUCIU, II, 302). **Et.**: < magh. *borzlyuk* „vizuină de bursuc” (< *borz* „bursuc” + *lyuk* „vizuină”).

Borzlyuk², pe lângă Deta și Sângeorge, a fost atestat prima dată în 1389, iar cu varianta *Borzlik* în 1430 (SUCIU, II, 302). **Et.**: vezi **Borzlyuk¹**.

Darouch este atestat pentru prima dată în 1368, pe lângă Sculia, în fostul raion Deta (SUCIU, II, 315). **Et.**: < sl. *dravec* „pasăre răpitoare”.

Deg este atestat pentru prima dată în 1333, via *Deegwtha* 1428-1429, pe lângă Ghiroda, în fostul raion Timișoara. Probabil identic cu satul dispărut *Dag* (SUCIU, II, 316). **Et.**: < magh. *dög* „stârv, hoit; putoare”.

Dyogh a fost înregistrat pentru prima dată în 1467, între Vinga și Arad (SUCIU, II, 320). **Et.**: < magh. *dög* „stârv, hoit, leș, mortăciune”, „putoare”.

B. Oiconime sociale și culturale

a) oiconime referitoare la credință și religie:

Apacha, pe locul unde acum e Aradul Nou, atestat pentru prima dată la 1333. Atestările următoare datează din anii 1334 *Apatha*, 1481 *Apaczya*, 1484 *Apachya*, 1485 *Apaczya*, 1488 *Apacza* (SUCIU, II, 290). **Et.:** magh. *apaca* „călugăriță, maică” sau „monahie, abație”.

Apafaya, pe lângă s. Jebel, are prima atestare din 1408 sub forma: poss. *Apafaya* (SUCIU, II, 290). **Et.:** magh. *apátfáya* (<*apát* „abate” + *fáya* = *falva* „sat”) (KISS LAJOS, I, 104).

Capolna, în r. Lugoj, a fost consemnat prima dată în anul 1369, iar cu forma *Kapulna* în 1371-1372 (SUCIU, II, 307). **Et.:** < rom. *căpâlnă* < magh. *kápolna* „capelă”.

Eghazasoroz 1456, în fostul raion Timișoara (Suci, II, 321). **Et.:** < magh. *egyháza* „biserică” + magh. *oroz* „Românească”.

Feyreghaz este atestat pentru prima dată în 1256 poss.; următoarele atestări sunt din 1274: *Feyreghaaz*, 1321: *Feyereyghaz*, 1334: *Alba Ecclesia*, lângă Seceani (SUCIU, II, 328). **Et.:** < magh. *feyer* „alb” + *egyghaz* „biserică”.

b) oiconime care provin de la etnonime, nume de persoane:

Besen, între Hodoș și Brestovăț, unde dealul *Bușina* îi păstrează amintirea, are consemnată ca primă atestare anul 1477 (SUCIU, II, 298). **Et.:** cf. magh. *besen* „peceneg”.

Besenyöd, la nord-vest de Vinga, r. Arad, are prima atestare în 1235 (SUCIU, II, 298). **Et.:** magh. *besenyö* „peceneg” + suf. top. magh. *-d* (KISS LAJOS, I, p. 207).

Bezermen, pe lângă s. Vizejdia, atestat pentru prima dată în 1408 (SUCIU, II, 299). **Et.:** < v. magh. *beszermen*, *boszermen* (= magh. *böszörmény*), cuvânt probabil de origine pecenegocumano-polovț, care derivă din osm. **büsürman*, *busurman* = *müsürman*, *musurman* „turc”, *müsülman*, *musulman* „mahomedan” (DRĂGANU, ROMÂNII, 523-524, nota 4).

Dadadya, **Dadadia**, între Balinț și Babșa, în fostul raion Lugoj, a fost atestat prima dată în 1488 (SUCIU, II, 315). **Et.:** probabil un derivat, cu *-dia* (ca în *popadia* „preuteasă” <*pop*) de la srb. *dāda* și *dāda*, m. (reg.) „otac”, „tată, strămoș”.

Fhara este atestat pentru prima dată în 1597, iar cu forma *Thara* în 1620, lângă Crivina, în fostul raion Lugoj. Acolo platoul *Fara* și dealul împădurit *Vârful Farei* îi păstrează amintirea (SUCIU, II, 328). **Et.:** < rom. *fară* „neam (întrebuințat cu deosebire în sens rău)”, cunoscut în Țara Hațegului (DA), același cu ar. *farā* „neam, trib” (DDA s.v.).

c) oiconime care se referă la diverse așezări și elemente de construcție:

Chaba, pe lângă s. Boldur, Gruni și Nevrincea, are prima atestare din anul 1369 (SUCIU, II, 306). **Et.:** < rom. *ohabă* „moșie (ereditară) inalienabilă, scutită de impozite și prestații” (< slavon. *ohabe*), cu afereza lui o, de fapt o analiză greșită. Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, II, p. 80, menționează că la 1369 în Banat sunt pomenite *Trei Chabe* (tres *Chaba*), iar la 1471 două *Chabe* (duae *Chaba*).

Charamada este atestată pentru prima dată în 1364: *Teglavar* valachice *Charamade*; atestările următoare datează din 1453: *Cheremyda*, 1454: *Cherennyda*, 1464: *Charamida*, 1514-1516: *Cheremyda*, 1596: *Chermida*, *Cheremidia*, 1599: *Cheremida*, 1614: pred. *Czaramida*, 1717: *Cseremida*, 1761: *Csolemida*. Amintirea i-o păstrează, în hotarul satului Zolt, Dealul *Cărămida* și Valea *Cărămida*, r. Făget (SUCIU, II, 307). **Et.:** < v. rom. *ceremidă* „cărămidă” < medio.-gr. (bizantină) *κεραμίδα* (vezi DER 1457).

Faluhely, din fostul raion Făget, are prima atestare în anul 1597 (SUCIU, II, 323). **Et.:** < magh. *falu* + *hely* „Curtea satului”.

Falwhel, în fostul raion Deta, are prima atestare în anul 1462 (SUCIU, II, 325). **Et.:** vezi *supra* **Faluhely**.

Considerații finale

După cum am precizat în deschiderea lucrării, materialul toponimic prezentat este parte integrantă a unui proiect de cercetare mai amplu și urmărește să ofere o perspectivă globală asupra manierei de abordare a fondului de oiconime dispărute din arealul geografic bănățean, fără a permite, în acest stadiu al cercetării, concluzii generale asupra ansamblului de factori care a generat acest fenomen. Radiografierea acestui fond onomastic dispărut al județului Timiș (dar care va fi extinsă și la fondul similar din județul Caraș-Severin) poate oferi o imagine mai clară asupra unor etape din istoria socială a Banatului, în condițiile în care multe din oiconime (mai ales cele provenite din apelative) au, ca semne lingvistice, o motivare relativă.

Corpusul de oiconime, pe care l-am selectat și pe care l-am ordonat pe clase semantice, acoperă doar o mică parte a inventarului final de termeni, dar relevă aspecte referitoare la particularitățile geografice ale locurilor pe care le-au numit (*Azaw, Bekato, Bikach, Dyznopataka, Erdes, Fok* etc.), la vegetația și fauna locurilor (*Almas, Borzlyuk¹, Borzlyuk², Bozzas, Bwchez, Bykenes, Chalanu, Cher, Cherallya, Darouch, Deg, Dobravicza, Dyogh* etc.), precum și la aspecte sociale și culturale specifice zonei investigate (*Apache, Apafaya, Besen, Besenyöd, Bezermen, Capolna, Chaba, Charamada, Dadadya, Dadadia, Eghazasorozy, Faluhely, Falwhel, Fhara* etc.).

Etimologia oiconimelor dispărute, atestările lor, limitele temporale ale utilizării lor sunt relevante pentru a explica și pentru a exemplifica unele realități administrative prezente în anumite etape din istoria Banatului. Deși ne bazăm pe un număr limitat de elemente, cele mai multe oiconime dispărute sunt, din punctul de vedere al originii lor, maghiare (apărute, printre altele, ca rezultat al traducerii unor toponime românești mai vechi provenite din apelative – *Almas, Apache, Azaw, Bikach, Borzlyuk, Deg, Dyznopataka, Erdes, Erdeuthelek, Feyreg haz, Faluhely* etc. sau al adaptării maghiare a unor apelative românești sau slave – *Capolna, Chaba, Charamada, Cher, Dobravicza, Fhara* etc.). Prezența lor pentru o anumită perioadă, dar și dispariția lor relevă direcția de evoluție socială și administrativă a Banatului în anumite etape ale istoriei sale.

ABREVIERI

adj. = adjectiv(al); ar. = aromână; bot. = botanică; cf. = confer; et. = etimologie; gr. = greacă; lat. = latină; m. = masculin; magh. = maghiar(ă); medio.-gr. = mediogreacă; n. t. = nume topic; or. = oraș; osm. = osmană; r. = raion; reg. = regional; rom. = română, românesc; s. = sat; scr. = sârbo-croată; sl. = slav(ă); slavons. = slavon(ă); suf. = sufix; top. = toponim(ic); v. = vechi; var. = variantă).

BIBLIOGRAFIE ȘI ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

DA = *Dicționarul limbii române*, tomul II, partea I, F-I, [Academia Română], 1934.

DDA = Tache Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân, general și etimologic*, [București], EA, 1963.

DER = Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, Saeculum I.O., 2001.

DGITT = Remus Crețan, Vasile Frățilă, *Dicționar istorico-geografic și toponimic al județului Timiș*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2007.

DRĂGANU, ROMÂNII = Nicolae Drăganu, *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomastice*, București, 1933.

DTB, I = Vasile Frățilă, Viorica Goicu, Rodica Suflețel, *Dicționarul toponimic al Banatului* (A-B), Timișoara, TUT, 1984.

DTB II-III = Viorica Goicu, Rodica Suflețel, *Dicționarul toponimic al Banatului*, II (C), III (D-E), Timișoara, TUT, 1985, 1986.

DTB IV = Vasile Frățilă, Viorica Goicu, Rodica Suflețel, *Dicționarul toponimic al Banatului*, IV (F-G), Timișoara, TUT, 1986.

Geografia României, vol. II, București, EA, 1984.

- Frățilă, Vasile, *Din oiconimia Banatului*, în „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Filologie”, XLV, 2007, p. 139-167.
- IORDAN, TOP. ROM. = Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, EA, 1963.
- KISCH, DAS BANAT = Gustav Kisch, *Das Banat im Spiegel seiner Sprache*, Sibiu, 1928.
- KISS LAJOS I = Kiss Lajos, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, Budapest, vol. I, A-K, Akadémiai Kiadó, 1997.
- PASCU, VOIEVODATUL TRANSILVANIEI = Ștefan Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.
- SUCIU, I-II = Suciu, Coriolan, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I, București, EA, 1967; vol. II, București, EA, 1968.
- TOMA, ION, *101 nume de locuri*, București, Humanitas, 2015.

PHONETIC CHANGES IN ETHNOMEDICAL SCHOLARLY NEOLOGISMS

Maria Laura Rus

Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

*Abstract:*Scholarly neologisms in medical terminology, registered in maps of linguistic atlases make reference to medical pathology and treatment. They entered the spoken language undergoing different phonetic changes. These appeared as a result of adapting the neologism to the phonetic system of our language. Phonetic changes as vowel-closure appeared because the neologism had tried to adapt to the spoken language. Some elements of scientific medicine do not have anymore a correspondent in literary Romanian, being replaced by Latin-Romance neologisms.

Keywords: dialect, phonetic change, neologism, vowel-closure, phonetic adapting

Atlasele lingvistice româneşti conţin un număr însemnat de neologisme aparţinând terminologiei medicale. Vorbim despre o serie de termeni de provenienţă greco-latină, care au ajuns la noi pe cale savantă. Ei au pătruns într-o primă fază în limbajul ştiinţific de specialitate, apoi de aici în cel curent, dar şi în terminologia medicală populară.

Neologismele din această categorie se referă atât la patologia medicală (în majoritate nume de boli – „amigdalită”, „agonie”, „anemie”, „astmă”, „cancer”, „cataractă”, „epidemie”, „gripă”, „hernie”, „intoxicaţie”, „reumatism”, „tuberculoză”, „varice”; acţiuni – „a constipa”, „a vomita”), cât şi la tratament (nume de medicamente – „algocalmin”, „aspirină”, „penicilină”; persoana calificată pentru îngrijirea bolnavilor – „farmacist”, „medic”, „sanitar”; instituţii – „apotecă”, „dispensar”, „farmacie”, „policlinică”; acţiuni – „a injecta”, „a vaccina”). Numărul însemnat al acestor termeni atestă îmbogăţirea posibilităţilor de exprimare modernă a unor realităţi mai vechi prin sinonime neologice şi în limbajul celor din mediul rural.

Fenomenul pătrunderii acestor neologisme în graiurile populare este unul complex, întrucât nu toate au fost receptate de la început sub forma literară. Ca atare, ele au suferit diverse modificări. Vom analiza aceste transformări sub aspect fonetic.

În general receptarea neologismelor, sub aspect fonetic, presupune atitudini diferite din partea vorbitorilor. Ne referim la faptul că oamenii culti respectă, de regulă, pronunţarea neologismului ca în limba de provenienţă, în timp ce oamenii cu mai puţină cultură, din motive psihologice determinate, subliniază şi doi lingvişti renumiţi – Iorgu Iordan şi George Ivănescu, pentru a se familiariza cu ele, le supun aceluiaşi tratament pe care l-au suferit cuvintele din vechiul fond al limbii. George Ivănescu vorbea despre fenomenul de „adaptare fonetică bruscă”, în care neologismul se adaptează conform unor legi fonetice statice asemănătoare legilor fonetice evolutive. Pentru examinarea modificărilor fonetice suferite de neologisme, am luat în calcul acest fenomen la diferite nivele:

- a. ca rezultat al adaptării neologismului la sistemul fonetic al limbii române;
- b. ca rezultat al adaptării la anumite tendinţe ale limbii populare;
- c. ca rezultat al adaptării neologismului la sistemul fonetic al graiurilor în care au pătruns aceste neologisme;
- d. ca rezultat al fenomenului de imitaţie;

e. transformări petrecute la nivelul individului, ca fenomene fonetice întâmplătoare.

a. În cadrul primei categorii vom lua în discuție fenomenul evitării hiatului și proveniența grupului „-ft-”.

Limba română a moștenit din latină acest fenomen al evitării hiatului. Stelian Dumistrăcel face o clasificare riguroasă a procedeelelor folosite în acest scop de graiurile dacoromâne și ajunge la concluzia că „apariția mai multor procedee de evitare a unui hiat la același cuvânt este o dovadă a instabilității acestei pronunții literare”¹. Între aceste procedee se numără și reducerea celor două vocale aflate în hiat la una singură; cercetătorul aduce în discuție aici două variante fonetice ale termenului „reumatism”: „rimatizm” (e – u > i) și „romatizm” (e – u > o). Cazul primei variante s-ar putea explica și prin fenomenul de adaptare fonetică bruscă, despre care vorbea G. Ivănescu: „i” provine din adaptarea fonetică bruscă a lui „u” (pronunțat „ü”) în reflexul românesc al fr. „rhumatisme” (sunetul „ü” nefiind specific sistemului fonetic al limbii noastre). În sprijinul acestui fapt vin termenii de proveniență slavă sau maghiară care au trecut acest „ü” la „i” (vezi sl. „bljudo” > blid; magh. üllő > ilău).

Un alt procedeu este apariția unei aspirații între cele două vocale aflate în hiat. Apar, astfel, în Atlasul lingvistic, termeni precum: „diharie”/„dihărie”/„dihărie” sau „rehumă”. Aceștia se înregistrează în acele zone unde apar și forme cu aceeași aspirație a pronumelor demonstrative („ahăsta”, „ahăla”) și anume în sudul Transilvaniei, Banat și Oltenia. George Ivănescu îl explică pe acest „h” prin compensație în graiurile din sud-estul Banatului și vestul județului Mehedinți, întrucât aici există și fenomenul opus, de dispariție a lui -h- intervocalic.

În ceea ce privește apariția grupului consonantic „ft” din „ct”, din „doftor” (pentru „doctor”) sau „heftică” (pentru „hectică”, i.e. „tuberculoză”), același Dumistrăcel consideră că această schimbare reprezintă începuturile stilului științific românesc. Înainte, însă, de generalizarea acestor două forme fonetice în limba scrisă a secolului al XIX-lea, a circulat varianta „dohtor”, care reproduce etimonul rusesc „doxtor”. Putem, așadar, explica acest „ft” drept un corespondent al vechiului „ht”, un grup consonantic necaracteristic sistemului nostru fonetic, pe care limba l-a evitat. Dovadă stau și alți termeni de proveniență slavă sau neo-greacă: sl. „poxoteti” > „pofti”; ngr. „ohticas” > „oftică”.

Termenul „hectică” a suscitat numeroase interpretări din partea cercetătorilor: variantă a lui „oftică”, termen provenind din maghiarul „hektika” sau neologism cu origine multiplă (latină, germană, franceză). Considerăm că neologismul „hectică” se încadrează foarte bine la varianta propusă de Stelian Dumistrăcel pentru fonetismele românești explicabile paralel prin germană și maghiară. Astfel, el doar se apropie de „óftică/oftică” (termen creat pe teren românesc, prin apropiere de verbul „ofta”) și nu e o variantă a lui. În felul acesta varianta conținând grupul „ft” – „heftică” – este rezultatul unei contaminări între acești doi termeni cu același sens: hectică + oftică.

Datorită frecvenței atestărilor cu fonetism dublu (cu „ct” și „ft”) pentru termenii „doctor” – „doftor”, „hectică” – „heftică”, a fost posibilă și schimbarea directă, prin analogie, a lui „ct” în „ft”, în cuvinte precum: „prafică”, „produft” ș.a².

În concluzie, grupul „ft” prezent în unele neologisme din graiurile dacoromâne se explică fie ca o adaptare fonetică firească a lui „ht” la sistemul nostru fonetic, fie ca rezultat al

¹ Stelian Dumistrăcel, *Influența limbii literare asupra graiurilor dacoromâne. Fonetica neologismului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978, p. 105.

² Vezi Stelian Dumistrăcel, *op.cit.*

contaminării cu un termen care conține grupul „ft”, iar atunci când aceste două ipoteze nu se susțin, e vorba despre o schimbare directă a lui „ct” în „ft” ca urmare a fenomenului analogiei.

b. Dintre fenomenele apărute ca rezultat al adaptării neologismului la numite tendințe ale vorbirii populare, vom lua în discuție fenomenul de închidere vocalică și cel de velarizare.

În primul caz, se constată frecvența închiderii vocalei centrale „a” în „ă”, în situația poziționării ei în silabă neaccentuată: „atăcată”, „fărmăcie”, „medicament” (Oltenia). Vocale „e” se închide la „i” în poziție inițială și interconsonantică, accentuată sau neaccentuată: „antinivragic”, „midic”, „midițină”, „timperatură”, „tubirculos” (Crișana). Alteori are loc fenomenul invers, deschiderea lui „i” la „e”: „amegdalită” (Transilvania), „asperine” (Banat), „despensar” (Crișana). „O” neaccentuat se închide la „u”: „doctur”, „ureion”.

Velarizarea vocalelor „e” și „i” este determinată de caracterul consoanelor precedente. Atunci când e precedat de consoana siflantă „s”, „i” trece la „â”: „epilepsăie”. În Maramureș, pronunțarea dură a africater „č” are același efect de închidere a lui „i” următor la „â”: „tebečâst”. Oclusivele dentale „t” și „d” oferă un context velarizant pentru „e”: „dezentărie”

c. În categoria fonetismelor apărute ca rezultat al adaptării neologismelor la sistemul fonetic al graiurilor dacoromâne, apare redarea africater „č” prin „š” în Banat, prin „ś” și „ş” în Oltenia și prin „č” în Maramureș: „variše”, „coliś”, „debešist”. Tot aici se încadrează palatalizarea dentalelor „t” și „d”: „d’iarie”, „med’ic”, „const’ipat”; anticiparea rostirii lui „i” în „meidăținuri” (Banat); rostirea labiodentalei „v” ca „f”: „fomit” (Oltenia), „fometa” (Transilvania); căderea lui „h” etimologic: „ernie/irnie” (Oltemia, Moldova) și apariția lui „h” neetimologic, prin compensație: „hantinevražic” (Banat), „hazmă” (Crișana, Transilvania).

d. Există o serie de modificări fonetice ale neologismelor din terminologia medicală populară care au apărut ca urmare a păstrării în graiurile actuale a ceea ce a fost element de limbă literară într-o epocă anterioară și care s-au menținut prin imitarea aceluiași element existent într-o limbă cu vorbitorii căreia populația românească dintr-o anumită regiune a țării a venit în contact direct. Cuvinte precum „medițină” sau „pirulă” sunt pe o poziție intermediară între neologisme și regionalisme propriu-zise. Încadrarea lor, totuși, în prima categorie este justificată de apropierea de neologismele „medicină” (medicament) și „pilulă”, existente în limba literară actuală. Pentru primul termen (de la germ. „Medizin”) avem și variantele bănățene: „medițin”, „medățin”, „medățină”, „medițină”, „meduțin”, „midițin” ș.a. Termenul „pirulă” e înregistrat pentru graiul din Maramureș și explicat prin disimilare (l-r) sau prin magh. „pirula” < lat. lit. „pilula”.

Tot ca fenomen fonetic de imitație au apărut și termenii „apotecă” și „pătică” pentru „farmacie”, „apotecăr” și „apotecar(oș)” pentru „farmacist”, explicate prin fonetism dublu, german și maghiar (lat. „apotheka” – > magh. „patika”, germ. „Apotheke”). Ei nu sunt, însă, prezenți în limba literară.

e. Modificările fonetice întâmplătoare se produc în vorbirea individului prin contaminație, prin etimologie populară, prin falsă încadrare morfologică, prin metateză și prin trunchieri de cuvânt. Contaminarea poate avea loc între două neologisme, unul curent în limbă, altul cu fonetism străin („șarlatină” rezultat din „scarlatină” + „șarlah”, însemnând aceeași boală) sau între neologisme având fonetism dialectal („dopstor” rezultat din „doptor” + „dostor”).

Etimologia populară apare în urma faptului că vorbitorii încearcă să se familiarizeze cu termenii nou intrați în limbă, apropiindu-i de cuvinte vechi. Astfel, atlasele lingvistice înregistrează formele „constupație” (cf. „stupă” = călți) – Oltenia; „pedepsie” = epilepsie (cf. „pedeapsă”) – Banat, Crișana, Moldova; „plămănie”, „plomănie”, „plomonie”, „plumunie” = pneumonie (cf. „plămân”) – Oltenia, Moldova, Muntenia, Dobrogea. O formă interesantă o

constituie situația inversă, adică modificarea fonetică a unui cuvânt vechi prin apropierea de unul nou: „a diara” (a vorbi aiurea, a aiura).

Un alt fenomen fonetic încadrat aici este falsa încadrare morfologică a unor termeni neologici. De exemplu, apropierea de derivatele cu „în-” a determinat apariția formei „închilozat” (schilod). Prin analogie cu derivatele în „-ist” (de tipul „tebecist”)³ s-a ajuns la nume de stări patologice precum: „gramatist” (reumatism), „sifilist” (sifilis) – Banat.

Alte modificări fonetice apar ca urmare a metatezei: „frebiată” (fibrilație), „pelărgos” (bolnav de pelagră), „turpeculoză” (tuberculoză) – Transilvania sau trunchierilor de cuvinte: „berculoză/bercoloză” (tuberculoză).

Articolul de față ilustrează clar ideea susținută în lingvistica românească de G. Ivănescu, conform căreia istoria graiurilor este diferită de cea a limbii literare. O parte din termenii de medicină științifică nu mai au corespondent în româna literară (termenii de origine neogreacă precum: „cataroi”, „dropică”, „malafranță”, „udmă” ș.a. și de origine germană precum „corelă”, „șancher”, „șarlah”, „triper” ș.a.), ei păstrându-se doar în varianta dialectală a limbii. În limba literară locul lor a fost luat de neologismele latino-romanice. Toate aceste elemente de proveniență cultă în graiurile dacoromâne, reprezentând stratul secundar al lexicului românesc de medicină populară, evidențiază latura inovativă a acestei terminologii, opusă laturii ei tradiționale.

BIBLIOGRAPHY

- Caragiu-Marioțeanu, Matilda; Giosu, Ștefan; Ionescu Ruxăndoiu, Liliana; Todoran, Romulus, *Dialectologie română*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977
Dimitrescu, Florica (coord.), *Istoria limbii române. Fonetică. Morfosintaxă. Lexic*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978
Stelian Dumistrăcel, *Influența limbii literare asupra graiurilor dacoromâne. Fonetica neologismului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978
Purdela Sitaru, Maria, *Etnomedicină lingvistică*, Editura Amarcord, Timișoara, 1999
Sala, Marius, *De la latină la română*, ediția a II-a revăzută, Editura Univers Enciclopedic, București, 2006

³Numele bolnavului este dat adesea de informatori în locul numelui bolii.

REALITY, SCIENCE, METHOD

Dana-Luminița Teleoacă, PhD, Scientific Researcher III, “Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest

Abstract: Our research aims to prove to what extent the fundamentally positive meaning (as indicated in the dictionaries) of the three lexemes expressing the wonder concept in Romanian, French and Spanish (cf. Rom. *a [se] minuna*, Fr. [*s'*]émerveiller and Sp. *maravillar[se]*) is also valid for the contemporary use of these verbs. To be more specific, we try to establish to what extent the correlation, at the discourse level, between these lexemes and the stimuli can generate only positive experiences. Our analysis comprised the dissociation between (a) the religious (Christian) discourse, where these verbs lexicalize intensive-positive meaning *par excellence* and (b) the lay discourse, the colloquial register of current Romance languages, where we can prove, at least for Romanian, the semantic polarization phenomenon (for instance, the occurrence of Rom. *a minuna* in the same context with negative [contextual or intrinsic] stimuli). In this approach, we took into account multiple aspects: the etymological issue, the specific historical, economic and cultural conditions in which have evolved, on one hand, the Romanian language and on the other hand, the Western Romance languages, and, last but not least, the decadence of postmodern society, a secular society *par excellence*.

Keywords: wonder psychological verbs, lexicographical, discursive, (apparent, real) stimulus, non-animated subject, positive / negative / neutral matrix content.

1. Precizări preliminare

Rom. *a (se) minuna* poate fi definit, în conformitate cu principiile gramaticii cognitiv-funcționale (v., de ex., Langacker 1987: 147 sq., Lakoff 1987: 63 sq. sau Manea 2001: 25 ș.a.), drept verb polisemic în diacronie, având în vedere că acest lexem verbal a fost atestat în româna veche, îndeosebi în textele bisericești, și cu alte sensuri, alături de sensul binecunoscut astăzi „a uimi profund pe cineva și a-i stârni admirația”, și anume [despre Divinitate] „a înzestra cu calități miraculoase”, respectiv „a săvârși o minune” (DLR [VI] 1967). În conformitate cu definițiile lexicografice, *a minuna* este în româna modernă / actuală un verb psihologic cu o încărcătură semantică intensivă și fundamental, chiar exclusiv pozitivă¹, acesta lexicalizând un sens discret hibrid, în care semele *uimirii* coexistă cu cele ale *admirației*². Din punct de vedere etimologic, *a minuna* reprezintă un derivat pe teren intern de la un substantiv, după toate probabilitățile, moștenit din latină, și anume *mirionem*³. Din aceeași familie etimologică făcea parte și verbul *mirari* / **mirare*, etimon, printre altele, (și) al rom. *a mira*, în aceste condiții româna fiind unica limbă

¹ Acest aspect reiese nu doar din definirea lexicografică a verbului în discuție, ci inclusiv din contextele citate în scopul ilustrării (și susținerii) conținutului semantic al acestuia (de pildă, în DLRLC contextele reproduse sunt relevante, fără nicio excepție, pentru lexicalizarea unei accepții prin excelență pozitive).

² Nu insistăm asupra acestui aspect, aprofundat de noi într-un studiu din 2014 (v., la Bibliografie, Teleoacă 2014b).

³ În multe dintre sursele consultate, substantivul respectiv figurează ca neatestat, în consecință acesta fiind consemnat cu asterisc (v., de pildă, CDER 5317). În realitate însă, asteriscul nu se justifică, termenul fiind atestat la Accius, dar și la Tertullianus (pentru detalii, v. Ern.–Meillet 2001).

romanică ce a continuat până în zilele noastre, cu un sens doar aproximativ identic, două forme verbale, raportabile în ultimă instanță la unul și același radical latin, anume *mir-* (cf. *a [se] mira*, respectiv *a [se] minuna*). Diferențele între cele două lexeme se stabilesc nu numai la nivelul semelor graduale și al polarității, ci inclusiv avînd în vedere relația specifică a fiecăruia dintre acestea cu sfera (discursivă) laică, respectiv religioasă. Astfel, dacă *a (se) mira* a fost valorificat foarte probabil de la bun început în aria laică de semnificații, evoluția celui alt verb nu se putea petrece independent de semantica intrinsecă și destinul substantivului de la care acesta s-a derivat, anume *minune*, un nume fundamental religios, marcat intensiv. Chiar dacă astăzi *a (se) minuna* [+religios] nu mai apare cu aceeași frecvență ca în româna arhaică (v., în acest sens, și cele 2 accepții, conotate religios, menționate *supra* pentru limba veche), totuși *acesta reprezintă în continuare un verb cu dublă încărcătură semantică, profană și religioasă*, mărturie în acest sens stînd și o serie de contexte pe care le-am consemnat în pagini de limba română. Această realitate – de netăgăduit – vine în contradicție cu definițiile care figurează în sursele lexicografice ale românei actuale și în conformitate cu care *a (se) minuna* ar fi un verb fundamental, chiar exclusiv laic⁴. Desigur, acest tip de deficiență ar putea fi remediat prin semnalarea, în interiorul definiției lexicografice, inclusiv a accepției pe tărîm religios, prin precizarea explicită a apartenenței terminologice (cf., de pildă, *a [se] minuna* (bis.) „a se smeri în fața puterii / milosteniei / minunilor... lui Dumnezeu; a (se) tulbura profund”).

Similar situației consemnate pentru română, și celelalte două limbi romanice utilizează, pentru desemnarea conceptului ‘a (se) minuna’, nu verbe moștenite din latină, ci lexeme derivate pe teren intern de la un nume latin, de data aceasta, un semicultism (cf. Corominas 1954 [III]), și acesta, intrinsec, puternic marcat intensiv. Este vorba despre un nume circumscris aceleiași familii etimologice ca și *mirionem* (cf. *mir-*), și anume lat. vulg. *mirabilia* „cosas admirables” (Corominas) > ● sp. *maravilla* „sucedo o cosa *extraordinarios* que causan admiración” [„eveniment sau lucru extraordinar care provoacă surprindere și admirație”, t.n.] > vb. *maravillar(se)* „causar admiración a alguien” [„a provoca surprindere și admirație cuiva”, t.n.], (refl.) „ver con admiración” [„a privi cu surprindere și admirație ceva / pe cineva”, t.n.] (*apud* DRAE online); ● fr. *merveille* „événement ou chose qui cause un *vif* étonnement par son caractère étrange et *extraordinaire*” (TLFi) > vb. (s’) *émerveiller* „inspirer à quelqu’un un sentiment d’étonnement et de vive admiration...” (Larousse online). Așa cum se poate observa, semele graduale (intensive) figurează exclusiv în cazul sp. *maravilla* și al lexemelor din franceză (v., în acest sens, epiteze precum *vif* sau *extraordinaire* / *extraordinarios* care susțin – pe bună dreptate – semantica superlativă a cuvintelor respective). Deși aceste seme sunt fără îndoială implicate, la nivel intrinsec, și de sp. *maravillar(se)*, totuși dicționarele acestei limbi nu fac nicio precizare în acest sens⁵. În schimb, în toate cele trei limbi romanice, glosarea lexemelor în discuție reflectă orientarea *fundamental, chiar exclusiv pozitivă*, precum și conținutul *discret hibrid* al acestora (experimentarea ‘surprinderii maxime admirative’). Rămîne de văzut în ce măsură aceste caracterizări sistematice, de dicționar, se verifică la nivelul utilizării concrete a acestor verbe în limbile romanice considerate, etapa actuală.

⁴ De altfel, același tip de definire, în sferă exclusiv laică, apare și în sursele lexicografice ale limbilor romanice occidentale (v., în acest sens, glosarea sp. *maravillar* și a fr. *émerveiller*).

⁵ O situație similară am constatat și în cazul verbului din română, *a (se) minuna*, glosat uneori prin lexeme non-intensive; de pildă, în NODEX 2002, *a minuna* este definit semantic prin verbe precum *a impresiona*, *a surprinde*, *a uimi* și chiar *a mira*, în condițiile în care niciunul dintre acestea nu este urmat de un modificator cu sens superlativ.

2. Subiectul-stimulus (non-animat, non-propozițional)⁶

În studii anterioare, consacrate conceptelor ‘a consterna’ (v. Teleoacă 2015), respectiv ‘a mira’ (v. Teleoacă 2016), remarcam, pe de o parte, asocierea verbelor psihologice în discuție cu substantive-stimulus încărcate matricial negativ sau care, deși intrinsec neutre, suportau contextual o citire în aria negativă de semnificații (este cazul vb. *a consterna*), pe de altă parte, disponibilitatea de asociere atât cu stimulii negativi, cât și pozitivi, deși cu o anumită prevalare – în ansamblul celor trei limbi romanice considerate – a experimentării în aria negativă de semnificații (cazul vb. *a mira*). În această ordine de idei, conceptul verbal psihologic care constituie obiectul acestei cercetări este unul inedit în măsura în care ‘a minuna’ implică *experimentarea stării de uimire maximă în mod esențial sub latura sa... pozitivă*, cel puțin din unghiul definirii lexicografice a celor trei lexeme. În acord cu această definiție semantică, așteptările noastre converg spre a admite asocierea celor trei lexeme (rom. *a minuna*, fr. *émerveiller* și sp. *maravillar*) în exclusivitate cu stimulii matricial sau contextual pozitivi care, la rîndu-le, sunt susceptibili de a genera experimentări doar în plan pozitiv. În ce măsură însă această semantică intrinsecă (... etimologică⁷), consemnată ca atare în dicționare, se regăsește, în etapa actuală, la nivelul utilizării concrete a limbii, în speță, în registrul colocvial? Cu alte cuvinte, este posibil ca aceste verbe psihologice să se asocieze inclusiv cu substantive-stimulus marcate [+negativ] și, într-o eventuală situație de acest gen, cum ar putea fi calificată experimentarea stării respective (surprindere maximă pozitivă vs. negativă...)⁸? Am putea sau nu admite *polarizarea semantică* și, în acest context, *degradarea* și chiar *improprietatea semantică*, în condițiile în care, în majoritatea covârșitoare a eventualelor cazuri consemnate⁹, ‘a minuna’ ar fi privat de conținutul său pozitiv prin asocierea cu stimulii încărcati negativ? Sau am vorbi doar despre simple... *tendințe*?! Pe de o parte, avînd în vedere că verbele care exprimă conceptul ‘a minuna’ sunt matricial pozitive, atunci s-ar impune să admitem mai degrabă *improprietatea semantică* (dimpotrivă, în cazul unui verb cum este ‘a mira’, conceptul de ‘tendință’ pare a fi mai adecvat, luînd în considerare conținutul său matricial neutru). Pe de altă parte însă, nu trebuie să ignorăm nici *contextul extralingvistic* în care s-au putut petrece astfel de fenomene, și anume *societatea modernă* căreia, după toate probabilitățile, îi este din ce în ce mai la îndemînă experimentarea (surprinderii) în aria negativă de semnificații! De altfel, unele dintre

⁶ În demersul nostru vom avea în vedere contexte (excerptate din pagini de limba română, respectiv din pagini de limba franceză și spaniolă) relevante pentru structura *activ-tranzitivă* a verbului ‘a minuna’, enunțurile reflexive fiind valorificate doar tangențial.

⁷ Sensul substantivelor care au stat la baza derivării acestor verbe, *minune* în română, *maravilla* în spaniolă, respectiv *merveille* în franceză – la rîndul lor, continuatoare ale substantivelor latinești *mirionem* (derivat folosit inițial cu accepție negativă, evocând mai exact o „persoană hidoasă”, pentru ca în literatura creștină să fie valorificat cu sensurile „admirator (naiv)”, atestat la Tertullianus, și, ulterior, „minune”), respectiv *mirabilia* (de la bun început, termen al limbii bisericești, cf. Ern.–Meillet 2001) –, este prin excelență unul intensiv pozitiv, caracteristici transmise ca atare și derivatelor verbale postnominale.

⁸ În cazul unui verb psihologic precum *a mira*, posibilitatea de asociere inclusiv cu stimulii marcați [+negativ] era cât se poate de firească, avînd în vedere caracterizarea acestuia drept verb *prin excelență neutru*. Acest firesc al asocierii nu poate fi însă admis pentru ‘a minuna’, verb orientat fundamental pozitiv.

⁹ Excepție ar putea face unele enunțuri în care un substantiv matricial negativ este susceptibil de a se încărca, într-un anume context, pozitiv (cf., de pildă, *Agresivitatea boxerului, reprezentant al României, ne-a minunat*, enunț în limitele căruia subst. *agresivitate* este... înnobilit semantic).

concluziile formulate de noi, în contextul discuției consacrate conceptului ‘a mira’, insistă asupra acestui *sindrom al modernității*, definibil drept expresie a *crizei afective a lumii actuale*, mai puțin aptă să trăiască mirarea / uimirea / surprinderea în înțelesul său pozitiv. În această ordine de idei, putem afirma că o anumită particularitate, calificabilă în *primă instanță* în termenii unei *improprietăți semantice*, este susceptibilă de a deveni, prin repetare constantă, într-un anume cadru istorico-cultural, *tendință*! Vom încerca, în continuare, să verificăm în ce măsură astfel de supoziții se susțin... Începem discuția în acest sens cu româna, pentru care am consemnat o serie de contexte în care subiectul-stimulus este *intrinsec pozitiv*, prin urmare fiind vorba despre enunțuri care ilustrează situația ideală, avînd în vedere conformitatea cu semantica intrinsecă a lexemului verbal; cel mai adesea este vorba despre contexte laice, deși nu lipsesc nici contextele bisericești: „Si de fiecare data ma *minuneaza relaxarea* oamenilor de acolo” (online: www.piticu.ro/benzinaria-fara-benzinari.html); „Ne *minunează măiestria și finețea* cu care sunt lucrate obiectele în filigrane...” (online: www.pemptousia.ro/2013/07/trebizonda/); „Pe toti ne *minuneaza dezvoltarea* dintr-un simplu embrion...” (online: acvila30.wordpress.com › Predici, Predică la Duminica a IV-a din Post a Sfîntului Ioan Scărarul a ÎPS) ș.a. Adesea, experimentarea în arie pozitivă este susținută de stimuli *matricial neutri*, care se încarcă *pozitiv contextual*; și de această dată precumpănesc contextele laice: „... *designul* întregului hotel mă *minunează*” (online: outinmures.ro/hotel-binderbubi-sighisoara-de-vazu); „Desigur, *raspunsul acesta*, cum ne *minuneaza* pe noi astazi, L-a uimit si pe Hristos” (online: www.oasteadomnului.ro/2016/vindecare-slugii-sutasului-2)¹⁰. Contextele în care *a minuna* se asociază cu *stimuli* (*intrinsec* sau *contextual*) *negativi* sunt susceptibile de a fi definite, cel puțin la prima vedere, drept *improprii*, avînd în vedere conținutul matricial fundamental pozitiv al vb. *a minuna*: „Si *goliciunea* paharului te *minuneaza*, caci da, uneori e gol de tot, si te face sa vezi propria goliciune” (online: www.garbo.ro › Stil › Lifestyle › Jumatatea plina a paharului); „Ma *minuneaza josiția* de care dau dovada o serie întreaga de ziaristi din presa romaneasca” (online: www.politicienii.ro/2015/06/) ș.a. Așa cum se poate înțelege, în contexte de genul celor citate, *a minuna* nu mai lexicalizează un sens pozitiv, ci unul (intensiv-)negativ, ce poate fi caracterizat în termenii surprinderii neplăcute la superlativ; prin urmare, în astfel de situații de comunicare, mult mai adecvate ar fi fost lexeme verbale precum *a intriga*, *a consterna*, *a contraria* sau *a șoca*. Aceeași observație este valabilă și cu referire la o serie de enunțuri în care subiectul-stimulus, intrinsec neutru, se încarcă, în limitele unui anume context, cu un sens negativ (cf., de ex., „Am pus adineauri o întrebare al carei *subiect* ma cam *minuneaza* de o luna de zile”, online: www.tpu.ro › Categori › Totul despre TPU; „Mă *minunează* însă *hotărârile* instanței”, online: ziuadecj.realitatea.net/.../acuza-tetarom-ca-le-a-fugit-terenul-de-su...; „Mă *minunează atitudinea* unora desprinsă parcă din filmele cu frustrați sexual”, online: www.minunat.eu/guest-post-ce-minuneaza-pe-alexan... ș.a.). Uneori, enunțiatorul este conștient că folosește verbul *a minuna* cu sens... impropriu, în acest context el încadrînd lexemul respectiv între ghilimele: „De la votarea nocturnă, cu depunerea jurămîntului în pădure, *Guvernul de la Chișinău nu încetează să ne ‘minuneze’*” (online: independent.md/maria-ciobanu-guvernarea-nu-inceteaza-sa-ne-minunez...) ș.a. Același fenomen al *deznobilării semantice* este evidențiat și de numeroase enunțuri reflexive (cu circulație în româna actuală), de regulă neconotate stilistic, în limitele cărora obiectul prepozițional reprezintă adesea un substantiv-stimulus marcat [+negativ]: „... mulți oameni *se minunează de nepăsarea și aroganța* bărbatului din Slovacia” (online: www.auto-bild.ro/.../toate-masinile-se-dau-din-calea-a...) ș.a.

Caracterul impropriu al unor utilizări de acest gen este, cel puțin într-o anumită măsură, atenuat în condițiile acceptării unei relevanțe mai largi a acestora, și anume extralingvistică, culturală, dar și luînd în considerare performarea unora dintre enunțurile respective sub semnul (auto)ironiei. În această ordine de idei, pe de o parte, acest proces de degradare semantică poate fi

¹⁰ Pentru mai multe exemple, v. Teleoacă, *Verbele de mirare*.

văzut drept expresie a unei *anumite tendințe*, la rîndul său ilustrativă pentru *profilul spiritual al civilizației moderne*. De altfel, perspectiva statistică ar putea susține și ea, într-o anumită măsură, acest tip de valorizare: fenomenul consemnat de noi, în pagini de limba română, nu pare a avea dimensiunile unui *hapax*, *a minuna* utilizîndu-se într-o serie de contexte cu această accepție denaturată. Pe de altă parte, deși ironia furnizează circumstanțe atenuante improprietății semantice, totuși, *contextele de acest gen sunt simptomatice pentru opțiunea vorbitorului actual al românei de a exprima un anume conținut într-un anume fel*, în cazul de față prin degradarea semantică a vb. *a minuna*. De pildă, în loc să spună: *Pentru că nu sunt un priceput în descîlcirea tainelor cu care ne consternează / șochează / intrigă legislația noastră*, enunțiatorul optează pentru: *Pentru că nu sunt un priceput în descîlcirea tainelor cu care ne minunează legislația noastră*, acest din urmă enunț fiind foarte probabil resimțit a avea un impact (conativ-fatic) superior asupra eventualului interlocutor. În al treilea rînd, am putea spune că *semantica negativă* cu care vb. *a minuna* este utilizat azi în unele contexte (laice) are *întrucîva acoperire etimologică*, avînd în vedere că lat. *mirionem* prezenta la origini o accepție negativă (cf. „prodige de laideur”, „monstre”, *apud* Ern.–Meillet 2001), *foarte probabil doar odată cu creștinismul producîndu-se o înnobilare semantică a acestuia*. Accepția păgînă negativă trebuie însă să fi persistat în memoria colectivă a populației daco-române, mai ales în condițiile dezvoltării acesteia în spațiul așa-numitului „creștinism popular” (Zugravu 1997)¹¹. În Occidentul romanic, dimpotrivă, lat. *mirabilia* a fost de la bun început utilizat cu accepție fundamental pozitivă, substantivul în discuție fiind termen al limbajului bisericesc (Ern.–Meillet 2001). În această ordine de idei, va fi interesant de văzut în ce măsură verbele corespunzătoare din franceză și spaniolă, în speță *émerveiller* și *maravillar*, se construiesc și cu stimulul marcat [+negativ]. Totuși, așa cum am putut constata inclusiv pe baza contextelor excerptate din pagini de limba română, enunțurile în care *a minuna* se asociază cu stimulul pozitiv predomină net asupra celor cu stimulul negativ, ceea ce poate constitui un argument indirect în favoarea faptului că ***a minuna trebuie să se fi derivat de la minune într-o epocă în care acesta din urmă lexicaliza un conținut eminamente pozitiv***. De altfel, această realitate este susținută și la nivel frazeologic, majoritatea frazeologismelor în care apare *minune* fiind conotate pozitiv: *ca prin minune* = „(în legătură cu evenimentele pozitive) dintr-odată, pe neașteptate”; *minunea minunilor*, formulă care exprimă o apreciere superlativă; *cele șapte minuni ale lumii* = „șapte dintre operele celebre ale Antichității”; *de minune* = „admirabil, minunat, extraordinar” (DEX 2009). Alte structuri se asociază, în funcție de context, cu semnificații în plan pozitiv vs. negativ; v., de pildă, *mare minune* sau *minune mare*, exclamație care exprimă uimire, admirație, dar și neîncredere față de cele văzute sau auzite. Unicele frazeologisme cu încărcătură semantică negativă propriu-zisă sunt *a se face de minune* „a se face de rîs; a produce uimire (în sens negativ)” (*ibid.*) și *mare minune să...* cu sens dubitativ, cf. „m-aș mira să...” (*ibid.*). Aspectul discutat este și mai bine ilustrat în cazul fr. *merveille*, consemnat în TLFi cu numeroase ocurențe *exclusiv în limitele unor frazeologisme conotate pozitiv*, ceea ce nu surprinde cîtuși de puțin avînd în vedere semantica lat. *mirabilia*; cităm spre ilustrare: (înv.) *c'est merveille de + inf.*, *c'est merveille que + subj.* = « c'est une chose admirable, étonnante, extraordinaire » (TLFi); loc. (*attendre, dire, raconter*) *monts et merveilles* = «

¹¹ Existența populației daco-romane în afara unui cadru statal bine organizat, supus periodic stăpînirilor barbare, în condițiile unei vieți urbane precare, a determinat *rezistența vechilor culte timp îndelungat, normele noii religii, anume creștinismul, fiind adaptate mai... liberal, pe cale populară* (Zugravu 1997: 31 sqq.; v. și Teleoacă 2005: 14 sqq.). Sunt aspecte care explică, printre altele, opțiunea românei în favoarea unor termeni circumscriși sferei ontologice profane, precreeștine / păgâne, prin opoziție cu selectarea în limbile romanice occidentale a unor termeni propriu-zis religioși, cf., de pildă, *draco / diabolus, Dominedeus / Deus, Creatio / Natalis* ș.a. (v. Teleoacă 2014b: 189–202) sau un proces mai intens de „migrare” a termenilor religioși în vocabularul de uz general, în cazul limbii române (v. Teleoacă 2012: 73–94).

(attendre, dire, raconter) des choses étonnantes, extraordinaires, remarquables » (*ibid.*); *les sept merveilles (du monde)* = « les sept oeuvres d'art qui chez les Anciens passaient pour être supérieures aux autres en beauté, en grandeur, en magnificence » (*ibid.*); *une merveille de; faire merveille, faire des merveilles* = « faire quelque chose d'étonnant, d'exceptionnel, méritant l'admiration » (*ibid.*); *dire merveille(s) de qqn. ou qqc.* = « faire l'éloge de, dire beaucoup de bien de... » (*ibid.*); à *merveille* « très bien, excellemment; admirablement, parfaitement bien » (*ibid.*); *se porter à merveille* = « être en excellente santé, en très bonne forme » (*ibid.*)¹² ș.a.

Conținutul matricial pozitiv al rom. *a minuna* este susținut și de o serie de enunțuri (unele, performate sub semnul unei anumite redundanțe) în limitele cărora acest verb este coordonat copulativ cu lexeme verbale definibile similar la nivel intrinsec: „Aceste lucruri ne *minunează și* ne *îmbărbătează*” (basilica.ro/lansare-de-cd-la-filarmonica-oltenia-din-cr...); „... amintirile, care ne *delectează* sufletul, ne *farmecă și* ne *minunează*” (online: gazetadesud.md/cartea-a-fost-mereu-cel-mai-importa...); „Lumea care ne înconjoară ne *fascinează și* ne *minunează* în mod continuu” (online: www.descopera.ro/.../15055385-imagini-uimitoare-m...) ș.a. Alteori, semantica intrinsec pozitivă a vb. *a minuna* este subliniată în condițiile coocurenței acestuia, în tipare specifice, cu verbe încărcate matricial negativ (cf., de pildă, „... *nici nu ne minunează, nici nu ne supără*: trecem pur și simplu pe lângă ele”, online: <https://books.google.ro/books?isbn=6066003178>).

Orientarea fundamental pozitivă a vb. *a minuna* este susținută inclusiv de faptul că enunțurile în care acest verb se construiește cu modificatori de polaritate negativi apar cu totul izolat, de regulă tiparele respective fiind conotate pragma-stilistic. Aceste utilizări sunt marcate ca atare prin plasarea vb. *a minuna* între ghilimele, dovadă că enunțatorul respectiv nu comite o improprietate semantică, el valorificând lexemul respectiv în deplină cunoștință de cauză, ca, de pildă, în contextul: „Mai mult, profetia facută de El anunța aceasta activitate de contrafacere care '*minunează urât* lumea sfârșitului” (online: www.clipa.com/a2758-EXTRATERESTRII-si-INTRA...). În alte situații, de asemenea izolate, deznobilarea semantică a vb. *a minuna* este marcată prin precizarea *în(tr-un) mod negativ*: „Dacă ar fi ceva ce m-ar minuna, poate *într-un mod negativ*, ar fi *credința*. În ce sens? *Mă uit în jur și încep să realizez că din ce în ce mai puțini oameni cred în ceva* (s.n.)”. În contextul citat, enunțatorul cunoaște sau, în orice caz, intuiește semantica prin excelență pozitivă a vb. *a minuna*, drept care și introduce în scopul dezambiguizării (modalizatorul *poate* și) perifraza ce susține încărcătura *contextuală* negativă a acestui verb psihologic (în consecință, și de această dată avem a face, cel puțin într-o anumită măsură, cu o utilizare în cunoștință de cauză a verbului în discuție cu sens „corupt”, negativ, sens actualizat în condițiile în care stimulul responsabil pentru experimentarea stării de uimire maximă în sferă negativă nu este credința, ci, dimpotrivă, absența acesteia, necredința!

Totuși, așa cum remarcam *supra*, vorbitorul actual asociază, într-o serie de situații, vb. *a minuna* cu stimulși negativi. Astfel de cazuri sunt superior reprezentate prin comparație cu enunțurile în care *a minuna* primește explicit modificatori adverbiali din sfera negativă de semnificații. Ambele tipuri de contexte presupun însă, în ultimă instanță, o decodare similară a vb. *a minuna* [v., de pildă, în acest sens, *Josnicia* lui ne *minunează pe toți* = „Josnicia lui ne surprinde *extrem de neplăcut* pe toți” ↔ *Atitudinea* lui ne-a minunat *foarte neplăcut*]. Nu este exclus ca aceste discrepanțe de atestare să se explice prin aceea că, în cazul primului tip de construcție (cu stimul intrinsec negativ), contradicția dintre natura negativă a stimulului și semantica intrinsecă, fundamental pozitivă a vb. *a minuna*, nu este atât de evidentă prin comparație cu cea din a doua structură, unde ideea de „negativ”, „neplăcut”... se exprimă foarte explicit, în condițiile în care *a minuna* este un verb prin excelență pozitiv.

¹² O situație similară consemnează dicționarele limbii spaniole pentru subst. *maravilla* (v., de ex., DRAE online).

În franceză, contextele *activ-tranzitive* consemnate sunt ilustrative în *exclusivitate* pentru semantica fundamental pozitivă a verbului *émerveiller*, în consecință, de această dată, putându-se admite o concordanță superioară între informația lexicografică și datele furnizate de comportamentul concret al verbului respectiv în limba actuală¹³. Ca și în cazul românei, *precumpănesc enunțurile cu stimuluzi, morfologic, substantive neutre matricial, care, contextual, se încarcă pozitiv*: « **Un ruisseau** dans la ville, le Robec, nous émerveille » (online : www.tripadvisor.fr › ... › Rouen › Rouen - Activités › Rue Eau-de-Robec); « **La gastronomie haïtienne émerveille** encore une fois » (online : www.mosaikhub.com/gout-et-saveurs-lakay-la-cuisine) ș.a. În context bisericesc, accepția pozitivă a unui substantiv-stimulus intrinsec neutru se precizează cel mai adesea, într-o primă instanță, în interiorul unei sintagme genitivale (cf. *la pensée de Dieu, l'enseignement de Jésus* ș.a.): « **La pensée de Dieu** nous émeut-elle, nous émerveille-t-elles » (online: https://w2.vatican.va/.../papa-francesco_20150826_udienza-generale.ht...); « ... **l'enseignement de Jésus** nous émerveille par sa profondeur » (online : [www.entretienschretiens.com/019%20Notre%20pain%20quotidien%20\(...](http://www.entretienschretiens.com/019%20Notre%20pain%20quotidien%20(...)) ș.a. În același tipar intră și substantive *intrinsec pozitive*, ca, de pildă, *fidélité*: « Encore, une fois, **la fidélité de Dieu** nous surprend et nous émerveille » (online: www.eglisededieu debethel.com/historique/) ș.a. În unele contexte, substantivul-stimulus se raportează etimologic la aceeași familie ca și vb. *émerveiller* (v., de ex., fr. *miracle[s]*); în astfel de situații, construcția rezultată este una *intensivă* de tipul *parigmenonului*, în exemplul care urmează, o *figura etimologica*: « ... même si **les miracles** nous émerveillent, ils ne remplaceront jamais la nourriture de notre âme... » (online: www.topchretien.com/.../avoir-faim-de-la-parol...). *Émerveiller* se asociază cu substantive-stimulus intrinsec pozitive și în arie discursivă laică (cf., de ex., « **La beauté du monde** nous émeut, nous étonne, nous émerveille », online: monalbumdeloups.skyrock.com/3234776435-La-beaute-du-monde-nou...; « Votre **virtuosité** nous émerveille », online: www.cpneuchatel.ch/documents/Gala_2016 ș.a.).

Încărcătura semantică pozitivă a fr. *émerveiller* se precizează foarte clar în numeroase contexte în care acest verb apare în raport de coordonare copulativă sau de juxtapunere cu lexeme verbale orientate de asemenea pozitiv; ca și în cazul situației discutate pentru română, tiparele astfel rezultate sunt uneori marcate redundant (cf., de ex., « Le spectacle vivant nous **fascine**, nous émerveille, nous émeut, nous excite, nous mobilise, et éveille une variété étonnante de sentiments chez le spectateur... », online: www.astorgfilms.com/about-astorg-music/ ș.a.). Același aspect este susținut inclusiv de contextele în care vb. *émerveiller* este coocurent (de regulă, în limitele unei asocieri adversative) cu lexeme verbale prezentând un conținut (intrinsec) orientat negativ: « Des interprétations correctes, une tranquillité **qui n'endort pas mais qui n'émerveille pas non plus**, c'est ni drôle, ni triste, ni propose de réflexion particulière » (online : www.senscritique.com › Antofisher › Listes) ș.a. Enunțurile cu modificatori de polaritate, pozitivi și negativi (cf. *agréablement* și *désagréablement*) nu apar nici măcar sporadic, în contexte marcate pragma-stilistic (ca în cazul verbului din română, *a minuna*), ceea ce constituie un alt argument în favoarea semanticii intrinsece fundamental / exclusiv pozitive a fr. *émerveiller*.

Și în spaniolă, vb. *maravillar* guvernează subiecte-stimulus marcate prin excelență [+pozitiv]. De această dată însă, contextele cu substantive-stimulus *neutre intrinsec* și cele în limitele cărora stimulusul este *intrinsec pozitiv* sunt aproximativ la fel de bine reprezentate. În primul tip de enunțuri, cel mai adesea, sursa propriu-zisă (stimulusul real, responsabil pentru exprimarea stării respective) nu este exprimată prin intermediul unui complement, aceasta deducându-se de regulă dintr-un context mai amplu: « **La feria de los pueblos nos maravillo** » (online: www.tripadvisor.es ›

¹³ Totuși, sporadic, și în franceză apar enunțuri reflexive în care *s'émerveiller* se asociază cu un stimulus negativ (pentru exemple, v. Teleoacă, *Verbele de mirare*).

... › Fuengirola - Qué hacer › Los Boliches); “Nos *maravillo la playa de Tulum*, la del hotel especialmente es muy bonita” (online: www.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g15...) ș.a. În cazul stimulșilor intrinsec pozitivi, problema sursei propriu-zise se pune în termeni specifici, de fapt... nu se mai pune, avînd în vedere că această categorie de stimulșii implică prin definiție (similar stimulșilor intrinsec negativi) stimulșul real: “Nos *ha maravillado la belleza de las flores*¹⁴, *la majestuosidad de algunos animales*” (online: <https://books.google.ro/books?isbn=9702609593>); “Siempre me *han maravillado los milagros de Jesús*” (online: estudiandolabibliaconoscar.blogspot.com/.../senales-lo-largo-del-camino-.) ș.a.

În unele contexte, doar la prima vedere vb. *maravillar* se asociază cu stimulșii intrinsec pozitivi, în realitate contextul amplu pledînd în favoarea unei experimentări în aria negativă de semnificații (cf. *maravillar* „a surprinde într-un mod profund neplăcut”). Poate fi relevant în acest sens, de pildă, subst. *habilidad*, în următorul context (nemarcat stilistic) în care propaganda socialistă (utopică, mincinoasă) este demontată pas cu pas: “Reconozco que siempre me *ha maravillado la grandiosa habilidad dialéctica y propagandística de los socialistas* progres solidarios mendaces y expertos en prevaricar amparándose en el uso alternativo del derecho, reconozco que siempre me ha sobrecogido el depurado estilo que tienen de mentir solemnemente sabiendo que nadie les iba a reclamar responsabilidades y sabiendo que casi todos sabemos que mienten...” (online: orel.blogia.com/.../012701-vale-si-dejamos-a-eta-part...). În alte cazuri, stimulșul este unul intrinsec negativ; și de această dată, este vorba despre contexte non-marcate stilistic, în consecință enunțurile de acest gen putînd fi considerate drept ilustrative pentru un anume tip de improprietate semantică (cf., de ex., “Siempre me *ha maravillado el cinismo* de esta gente y como son capaces de acusar a sus ‘enemigos’ comportamientos propios incluso a...””, online: www.cotilleando.com/foro/posts/2829653/)¹⁵ ș.a. Uneori, stimulșul, intrinsec neutru, se încarcă negativ într-un anume context, *maravillar* lexicalizînd o accepție de asemenea negativă (cf., de pildă, “Siempre me *han maravillado los individuos marginales* que gastan al mes 1.800 € en drogas”, online: www.vozpopuli.com/.../Culturas-Literatura-Dos...)¹⁶. Totuși, contexte de genul celor reproduse apar mai degrabă sporadic în spaniola actuală, avînd în orice caz o frecvență inferioară comparativ cu enunțurile similare, consemnate *supra* pentru română.

Și semantica intrinsec pozitivă a sp. *maravillar* transpare inclusiv la nivelul a numeroase contexte (unele, performate sub semnul redundanței) în care acest verb apare în raport de coordonare copulativă sau de juxtapunere cu verbe / locuțiuni / perifraze verbale (cvasisinonimice) orientate de asemenea pozitiv (cf., de ex., “Lo que me *ha maravillado y fascinado* sobremanera ha sido el señor Charlton Heston”, online: www.filmaffinity.com/mx/reviews/2/671924.htmls...; “... son sólo algunas razones que nos *han maravillado y dejado con la boca abierta*”, online: room5.trivago.com.mx › Tipo de viaje › Play ș.a.). Încărcătura semantică fundamental pozitivă a sp. *maravillar* este evidentă inclusiv în enunțuri în care acesta este coocurent cu verbe (cvasi)antonimice, uneori în raport de coordonare... copulativă (iar nu adversativă): “... modelo caricaturesco, que en bastantes ocasiones parece ir adscrito a la existencia intrínseca del videojuego, *nos ha maravillado y horrorizado a partes iguales* con representaciones hiperbólicas de la realidad en ambos sexos” (online: www.gamedots.mx/evolucion-de-controles-de-videoj...) ș.a.

¹⁴ V., prin comparație, *Las flores* (stimulus neutru matricial, dar care, contextual, se încarcă pozitiv) *nos han maravillado por su belleza*.

¹⁵ Cf., în același sens, și unele contexte reflexive, ca de pildă: “A cada día que pasa, *me maravillo más de su ineptitud y majadería*” (online: https://issuu.com/shangay/docs/shangay_476/4) ș.a.

¹⁶ Un context în limitele căruia subiectul-stimulus este [+animat, +personal].

Că sp. *maravillar* este un verb prin excelență orientat pozitiv, acesta fiind cunoscut și utilizat ca atare de către vorbitorii actuali de spaniolă, se poate înțelege și din absența contextelor cu modificatori de polaritate. În această ordine de idei, asocierea cu *agradablemente* / *de manera agradable* este foarte probabil percepută de către vorbitor a fi una superfluă, în timp ce asocierea cu *desagradablemente* / *de manera desagradable* este resimțită ca generatoare de *contradictio in adiecto*. Izolat, totuși, am consemnat participiul *maravillado* precedat (redundant) de adv. *agradablemente* (cf., de ex., "... resultarán **agradablemente** maravillados al ver en los...", online: acento.com.do/.../1160969-visitar-constanza-es-una-o...)¹⁷.

3. Considerații finale

Încercînd să răspundem la întrebarea în ce măsură *orientarea fundamental pozitivă* (așa cum este aceasta descrisă în dicționare) a celor trei lexeme verbale care exprimă conceptul 'a (se) minuna' în limbile română, franceză și spaniolă (cf. rom. *a [se] minuna*, fr. [s']*émerveiller* și sp. *maravillar[se]*) se susține și la nivelul utilizării concrete a acestor verbe, în demersul nostru am disociat între: a) utilizările în câmp discursiv religios / creștin, unde verbele în discuție lexicalizează accepții prin excelență intensiv-pozitive și b) utilizările de la nivelul limbii profane (**îndeosebi în registrul colocvial al limbilor romanice actuale**) care ne îndreptătesc să admitem, **în special** în cazul românei, fenomenul *polarizării semantice* (v., în acest sens, ocurențele rom. *a minuna* inclusiv într-o serie de enunțuri cu stimulși [intrinsec / contextual] negativi). Enunțuri (activ-tranzitive) similare au fost consemnate, mai degrabă sporadic, și în spaniolă, nu și în franceză, unde structuri similare apar exclusiv în tipar reflexiv. Aceste discrepanțe au fost explicate de noi luînd în considerare mai multe aspecte. Astfel, perspectiva *etimologică* este susceptibilă de a aduce unele lămuriri în acest sens. Așa cum arătăm, verbul din română se raportează, în ultimă instanță, la lat. *mirionem*, termen cu o accepție negativă la originile sale, doar odată cu creștinismul acesta fiind înnobilit semantic. Oarecum opozitiv se definește lat. *mirabilia*, care explică substantivele ce se află la baza verbelor corespunzătoare din franceză și spaniolă și care, de la bun început, a fost termen creștin, desemnînd o noțiune intens conotată pozitiv. Mai mult, în română, limbă continuatoare a unei latine „rustice”, reminiscentele păgîne / antecreștine au putut supraviețui în condițiile dezvoltării populației daco-române în aria așa-numitului *creștinism popular / păgîn*. În același sens ar putea fi invocate și alte aspecte, ca, de pildă, instituția Inchiziției în Occident(ul romanic), fenomen ce nu putea rămîne fără consecințe în plan lingvistic. Astfel, în Orient, unde nu a existat o instituție similară, libertatea vorbitorului s-a putut manifesta mai puțin cenzurat, dovadă în acest sens, printre altele, inclusiv numeroase „degradări semantice” ale unor termeni desemnînd noțiuni religioase, un fenomen (mult) mai pregnant în Orientul latin, comparativ cu aria occidentală a romanității (pentru detalii, v. Teleoacă 2012: 73–94). În aceeași ordine de idei, considerăm că sentimentul acesta al... 'dezminunării' / 'dezmirării' nu poate fi separat nici de dimensiunea *economică*. Astfel, în cazul societăților mai puțin prospere economic, sentimentul 'minun(ăr)ii' suferă o anumită atrofiere, în condițiile orientării preocupărilor umane către zona pragmatică, aceea a subzistenței, a „grijii pentru ziua de mîine”. Implicit, în acest context, se diminuează și simțul estetic, un simț poetic, văzut în studiile de specialitate inclusiv în relație cu capacitatea ființei umane de a se... minuna¹⁸. După toate

¹⁷ Nu am consemnat contexte paralele cu adv. *desagradablemente*.

¹⁸ De pildă, filosoful francez B. Vergely definea starea de minunare în termenii unei stări / capacități... poetice: «L'émerveillement est une faculté *poétique* qui se décide» (Bertrand Vergely, *Retour à l'émerveillement. Essais clés*, Éditions Albin Michel, 2010). V., în același sens, și C. Singer care vedea relația dintre subiectul uman și minune ca pe o relație obligatorie, ca pe o datorie sfântă a omului față de propria condiție, așa cum aceasta i-a fost dată de Creator în

probabilitățile, astfel de fenomene de „polarizare semantică” nu sunt de dată recentă, însă, în același timp, nu este exclus ca acestea să fi proliferat îndeosebi în epoca modernă, fiind susceptibile de a fi analizate (inclusiv) în relație cu un anumit spirit „decadent”. În ultimă instanță, ar putea fi vorba despre un fenomen mai amplu, definibil în relație cu *desacralizarea*, cu fenomenul *secularizării*, aceasta în condițiile în care starea de ‘minunare’ (în general, starea de ‘mirare’) este relevantă (inclusiv) pentru capacitatea de *smerire a omului* în fața lui Dumnezeu și a zidirii Sale¹⁹. Prin urmare, o deplasare semantică, la prima vedere, soldată (pur și simplu) cu o... *improprietate semantică*, este susceptibilă de a primi și alte explicații / justificări, de pildă din perspectiva admiterii unor *tendințe specifice*, manifestate într-un **context lingvistic și extralingvistic aparte**. În același timp, nu trebuie omis faptul că, cel puțin în unele dintre enunțurile excerptate (din pagini de limba română), utilizarea „improprie” a vb. *a minuna*, în speță cu accepție negativă, se face în deplină cunoștință de cauză, în consecință ne(mai)fiind vorba despre o improprietate semantică, ci despre o valorificare specifică a verbului respectiv, mai exact în conformitate cu anumite intenții (pragma-stilistice) de comunicare. În astfel de cazuri, avem a face, cu alte cuvinte, cu o „deraieră” asumată și... soluționabilă în perspectivă discursivă, deși – așa cum remarcam *supra* – chiar și în situații de acest gen, rămâne relevantă opțiunea enunțiatorului de a exprima un anume conținut într-un anume fel. Abstracție făcând de contextele (marcate sau non-marcate pragma-stilistic) în limitele cărora ‘a minuna’ se asociază cu stimulul orientat negativ, *semantica verbelor în discuție este una fundamental pozitivă în toate cele trei limbi considerate*, inclusiv în română, unde enunțurile în care *a minuna* se construiește cu stimulul pozitiv predomină net asupra celor cu stimulul negativ. **Totuși, avînd ca reper nivelul discursiv, despre un conținut semantic exclusiv... pozitiv nu putem vorbi nici măcar în cazul limbilor franceză și spaniolă.**

BIBLIOGRAFIE

- Ciorănescu, Al., 2007, *Dicționarul etimologic al limbii române* [Ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru Mehedinți și Magdalena Popescu Marin], București, Editura Saeculum I.O (CDER).
- Corominas, Joan, 1954, *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*, volumen III (L–RE), Madrid, Editorial Gredos, S.A. (Corominas 1954 [III]).
- Diccionario de la Real Academia Española*, 2001, la 22.ª edición, Madrid, Espasa Calpe, edición electrónica [online: www.rae.es/recursos/diccionarios/drae] (DRAE online).
- Dicționarul explicativ al limbii române*, 2009 (ediția a III-a, revăzută și adăugită), București, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic Gold (DEX 2009).
- Dicționarul Limbii Române*, 1967, Tomul VI, Fascicula a 8-a (*miniaturiza – mititel*), București, Editura Academiei Republicii Socialiste România (DLR [VI] 1967).
- Dicționarul limbii române literare contemporane*, 1955–1957, București, Colectiv, Editura Academiei Române (DLRLC).
- Ernout, Alfred, Antoine Meillet, 2001, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Paris, Klincksieck (Ern.–Meillet 2001).

Univers: « Notre devoir le plus impérieux est peut-être de ne jamais lâcher le fil de la Merveille. Grâce à lui je sortirai du plus sombre des labyrinthes » (Christiane Singer, *Où cours-tu, Ne sais-tu pas que le ciel est en toi ?*, Éditions Albin Michel, 2001).

¹⁹ V., în acest sens, și una dintre accepțiile cu care vb. *a minuna*, în tipar reflexiv, circula în româna veche, anume „a se smeri în fața minunilor lui Dumnezeu; a se tulbura profund”: „*Minunatu-se-au înțelepciunea ta de... mere*” (PSALT. 288, *apud* DLR [VI] 1967).

- Lakoff, George, 1987, *Women, Fire and Dangerous Things*, Chicago, University of Chicago Press.
- Langacker, Roland W., 1987, *Foundations of cognitive grammar*, vol. I: *Theoretical prerequisites*, Stanford, University Press.
- Larousse.fr.: encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne [online: www.larousse.fr/] (Larousse online).
- Manea, Dana, 2001, *Structura semantico-stilistică a verbului românesc. Verbele psihologice*, București, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București.
- Noul dicționar explicativ al limbii române*, 2002, București – Chișinău, Editura Litera Internațional (NODEX 2002).
- Teleoacă, Dana-Luminița, 2005, *Terminologia religioasă creștină în limba română*, București, Editura Academiei Române.
- Teleoacă, Dana-Luminița, 2012, „Interferențe lingvistice ‘sacru / profan’ în spațiul romanic”, în *Studii și cercetări lingvistice*, LXIII, nr. 1, p. 73–94.
- Teleoacă, Dana-Luminița, 2014a, „Termes religieux hérités du latin à diffusion restreinte dans la Roumanie”, în *Revue roumaine de linguistique*, LIX, nr. 2, p. 189–202.
- Teleoacă, Dana-Luminița, 2014b, „Verbele de mirare în limba română actuală: structura semantică a predicatului psihologic și implicațiile sale asupra cadrului adjuncțional”, în Iulian Boldea (ed.), *Globalization and intercultural dialogue: multidisciplinary perspectives*, Tîrgu-Mureș, Arhipelag XXI, p. 380–391.
- Teleoacă, Dana-Luminița, 2015, *Structuri argumentale verbale în context romanic: ‘a consterna’ în română, franceză și spaniolă*, comunicare la cel de al VI-lea Simpozion Internațional de Lingvistică, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București, 29–30 mai 2015.
- Teleoacă, Dana-Luminița, 2016, „Structuri argumentale verbale în limbile romanice actuale: ‘a mira’ în română, franceză și spaniolă. Primul argument: subiectul”, în Iulian Boldea, Cornel Sigmirean (Editors), *The Proceedings of the International Conference Literature, Discourse and Multicultural Dialogue*, Language and Discourse, vol. 4, Tîrgu Mureș, Arhipelag XXI Press, p. 282–293
- Teleoacă, Dana-Luminița, *Verbele psihologice de mirare. O abordare sintactico-semantico-pragmatică din perspectiva gramaticii cognitive în context romanic (română, franceză și spaniolă)* [Verbele de mirare] (lucrare în curs de elaborare).
- Trésor de la langue française informatisé*, Analyse et traitement informatique de la langue française – Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales [CNRTL] – Université Nancy, CNRS Éditions [online: atilf.atilf.fr/tlf.htm] (TLFi).
- Zugravu, Nelu, 1997, *Geneza creștinismului popular al românilor*, Institutul Român de Thracologie, București, Vavila, EDINF SRL.

OBSERVATIONS REGARDING SOME DISAPPEARED OICONYMS FROM THE TIMIȘ COUNTY OF ANTHROPONOMICAL ORIGIN

Ana-Maria Radu-Pop

Lecturer, PhD, Western University of Timișoara

Abstract: As a multi-ethnic and multicultural space, Banat represents a generous region when it comes to investigating the Romanian lexis, from an etymological point of view. This can be found in the toponymic system as well. The paper focuses on the disappeared oiconyms from the Timiș county which have an anthroponomical basis. The corpus constructed allows us to observe the rapport toponym-anthroponym from theoretical and etymological viewpoints. The topic names analysed are presented alphabetically while also referring to the mentions and the zones where they could be found.

Keywords: Timiș, toponyms, oiconyms, etymology, anthroponymy

Asemenea tuturor cuvintelor, și numele topice pot fi considerate „entități vii care «se nasc» (într-un fel sau altul), se dezvoltă (transformările multiple pe care le suferă sunt modalități care marchează acest proces continuu) și «mor» (sau, cu un termen mai neutru, dispar)” (Toma 2015: 48). Din categoria mai largă a numelor de locuri, se consideră că cele mai supuse dispariției sunt numele de așezări umane, adică oiconimele. Printre cele mai importante cauze ale acestui fenomen se numără depopularea anumitor așezări ca urmare a „numeroaselor năvăliri, pârjoliri, distrugeri ale populațiilor care au cucerit și jefuit aceste teritorii” (Toma 2015: 49), a condițiilor climaterice vitrege sau a înlocuirii lor cu (sau a înglobării în) altele (vezi Toma 2015: 49, 50). Numele de odinioară se mai păstrează doar în documente, hărți, monografii sau ca reflex, mai mult sau mai puțin transparent, în microtoponimia din zonă (vezi *infra*: Adrian, Antalest, Balazera etc.)

Din acest punct de vedere, al numelor de așezări dispărute, Banatul¹ oferă un material deosebit de bogat (vezi în special Toma 2015: 50), dificil uneori de interpretat din cauza faptului că numele

¹În ceea ce privește toponimia din zona de sud-vest a țării, aceasta a beneficiat de-a lungul timpului de atenția specialiștilor, aceștia explicând din diverse perspective numele de localități și microtoponimia din acest areal. Există, astfel, studii care au în vedere toponimia unei localități, a unei zone sau chiar a întregului Banat, lucrări cu caracter lexicografic, precum și numeroase articole, publicate în periodice sau în diverse volume colective. În ceea ce privește oiconimia Banatului, o mențiune aparte îi revine lui Vasile Frățilă, autor a numeroase studii și articole pe această temă: *Din oiconimia Banatului*, în AUT, XLV (2007), p. 139-167; *Nume de locuri din Banat. Contribuții etimologice*, în *Contribuții lingvistice*, Timișoara, TUT, 1986, p. 18-25; *Oiconime de origine slavă din Banat*, în *Probleme de filologie slavă*, XVI (2007), Timișoara, Editura Universității de Vest, p. 160-171; *Nume de localități de origine slavă din Banat*, în SCL, LIX (2008), nr. 1, p. 123-134 (*Omagiu profesorilor Florica Dimitrescu și Alexandru Niculescu*); *Oiconime bănățene slave de origine antroponimică*, în AUT, XLVIII (2010), p. 145-169; *Oiconime bănățene de origine maghiară*, în *Confluente lingvistice și filologice. Omagiu profesorului Nicolae Felecan la împlinirea a 70 de ani* (coordonatori Oliviu Felecan, Daiana Felecan), Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011, p. 411-130 (versiunea franceză, *Des noms de localités de Banat d'origine hongroise*, în SCOL, an. IV (2011), nr. 1-2, p. 39-69); *Oiconime bănățene de origine antroponimică*, în „Cuvinte potrivite”. *Omagiu doamnei Maria Marin la aniversare*, București, Editura Academiei Române, 2013, p. 232-244 (coordonatori: Daniela Răutu, Adrian Rezeanu, Dana-Mihaela Zamfir) etc.

românești au fost redade „aproximativ” în documentele maghiare. Astfel, cercetătorul interesat de aceste nume trebuie, în primul rând, să reconstituie forma inițială și abia apoi să stabilească etimonul.

În comunicarea de față ne vom opri doar asupra acelor nume de localități provenite de la antroponime, pe care le vom prezenta în ordine alfabetică, preluând atestările documentare din *Dicționarul localităților din Transilvania*, II, București, Editura Academiei, 1968 al lui Coriolan Suci. Ne vom îndrepta atenția doar asupra acelor nume care încep cu literele A-B, celelalte făcând obiectul unor analize ulterioare, demersul nostru fiind doar o parte dintr-un proiect mai amplu realizat de un colectiv de autori, proiect care vizează oiconimele dispărute din Banat. Inventarul de termeni este completat de scurte considerații de ordin semantic și tipologic.

Abranfalva, 1471, pe lângă s. Herneacova (Suci 1968: 287). **Et.**²: toponim oficial magh. însemnând ‘satul lui Avram’ (DTB I: 2).

Ács, 1471, lângă Hodoș și Boldur, r. Lugoj (Suci 1968: 287). **Et.**: magh. *ács* ‘dulgher’ sau n.p. *Ács* = *Dulgheru*.

Acsad, 1318, pe lângă Cornești (fost Jadani), r. Timișoara (Suci 1968: 289). **Et.**: n.p. magh. *Acsa* (<*ača* ‘rudă, neam’) + suf. topon. *-d*.

Achya, 1213 villa, între Igrăș și Sânpetru Mare (Suci 1968: 287). **Et.**: probabil o altă grafie pentru n.p. *Acsa*, vezi *supra*.

Adrian, 1334 villa Adrian, Adriany, 1356 Adrianfolua, 1371-1372 villa *Adriani*, 1376 *Adrianfalua*, 1406 *Adrianfalwa*, 1458 *Adoryanfalwa*, *Adorjánfalva*, pe lângă Lighet (azi Pădureni), unde pădurea *Andreanu* îi păstrează amintirea (Suci 1968: 287). **Et.**: n.p. *Adrian*.

Albertfalva – întemeiat în 1918 pe pusta *Pacaț* pe lângă s. Bulgăruș. A dispărut în 1825 (Suci 1968: 288). **Et.**: toponim oficial maghiar, însemnând ‘satul lui Albert’ (DTB I: 6).

Alchy¹ 1421, lângă râul Bârzava, or. Deta. (Suci 1968: 288). **Et.**: n.p. *Alcs*, forma veche pentru *Acs* (<*ács*) ‘dulgher’ + suf. *-i*, vezi *supra*.

Alsobathy 1479, pe lângă s. Pișchia (Suci 1968: 289). **Et.**: formă oficială maghiară, care conține un toponim românesc provenit dintr-un antroponim *Bat(u)*, precedat de magh. *also* ‘de jos’.

Alsozykellew 1471, *Alsozykellw*, *Alsozekhel*, pe lângă Timișoara (Suci 1968: 289). **Et.**: n.p. *Szekel* + *also* ‘Secuiu de Jos’.

Ambrosfalwa 1462, pe lângă s. Șipet (Suci 1968: 289). **Et.**: formă oficială maghiară, însemnând ‘satul lui Ambruș (Ambrozie)’ (DTB I: 14).

Andochfalwa 1365, lângă râul Timiș, aproape de s. Ictar (Suci 1968: 290). **Et.**: formă oficială maghiară care redă, probabil, top. magh. **Andocsfalva* < antrop. magh. *Andocs* (hipoc.) < *András* (Kiss Lajos 1980: 54) + *falva* ‘sat’ (DTB I: 15).

Antalest, 1598, *Antalestj* 1690-1700. *Dealul Antalești*, de lângă Răchita, îi păstrează amintirea (Suci 1968: 290). **Et.**: n.p. *Antal* + suf. *-ești*.

Anthalfaya, 1462 *Antalfaya*, 1497 *Anthalfalwa*, pe lângă Șipet (Suci 1968: 290). **Et.**: n.p. *Antal* + magh. *falva* ‘satul lui Antal’.

Aranhasow 1349, pe lângă s. Voiteg (Suci 1968: 290). **Et.**: n.p. *Aran* + *háza*.

²Etimologiile au fost stabilite de Vasile Frățilă (manuscris, în comunicări orale) sau au fost preluate din DTB I.

- Aurarest** 1717, între s. Bucovăț, Traian Vuia și s. Begheiu Mic (Suciu 1968: 291). **Et.:** formă oficială maghiară, redând toponimul rom. **Aurărești* (< antrop. *Auraru*) (DTB I: 28).
- Baak** 1317, terra deserta *Baak*, între s. Voiteg și Biled (Suciu 1968: 292). **Et.:** cf. top. magh. *Bak* (Kiss Lajos 1980: 141) < n.p. *Bak*<*bak* ‘țap’.
- Baatur** 1230, pe lângă s. Igrăș (Suciu 1968: 292). **Et.:** cf. magh. *Bátor*, mai vechi *Batur*< n.p. *Bahatur* de origine turanică > magh. *Bátor* ‘curajos, îndrăzneț’.
- Bachy** 1330 poss., pe lângă Bencecu de Jos (Suciu 1968: 292). **Et.:** formă oficială maghiară, redând, probabil, antrop. rom. *Baciu* sau magh. *Bacs*.
- Bahnyczi** 1440, între s. Lăpușnic, Bara, Dobrești și Belinț (Suciu 1968: 293). **Et.:** cf. n.p. *Banici*, *Bănici* (DOR 190, s.v. *Ban*; DFNFR I: 144).
- Bakcholl** 1364, pe lângă s. Margina (Suciu 1968: 293). **Et.:** formă oficială maghiară, redând, probabil, antrop. rom. *Baciu(l)* (DTB I: 34).
- Bal** 1372, probabil în zona Făgetului (Suciu 1968: 293). **Et.:** cf. antrop. rom. *Bal* (DOR 187; Iordan 1983: 44), un hipocoristic din *Balomir*.
- Balazera**, 1511 *Balazera*, 1514-1516 *Balozyna*, 1596 *Baloznia*, *Baloyna*, 1599 *Balazina*, în hotarul satului Bucovăț, dealul și valea *Balazina* îi păstrează amintirea. **Et.:** *Bălășin* (< n.p. *Baloșin*) + suf. top. -a (vezi DTB I: 50, DGITT 181).
- Balesth¹** 1514-1516, pe lângă s. Pietroasa (Suciu 1968: 293). **Et.:** formă oficială maghiară, redând top. rom. **Bălești*< n. grup *bălești* (< antrop. *Bal(u)*, *Bala*, *Balea*) (DTB I: 35).
- Balesth²** 1514-1516, pe lângă s. Remetea Luncă (Suciu 1968: 293). **Et.:** v. **Balesth¹**.
- Balogd** 1494 prod., pe lângă s. Lenauheim (Suciu 1968: 293). **Et.:** toponim oficial magh. < antrop. rom. sau magh. *Balog* + suf. top. -d (DTB I: 36).
- Balsyanusfalua**, 1406 *Balsyanusfalwa*, ar putea fi *Blagova* (Suciu 1968: 293). **Et.:** cf. n.p. *Bals* + *Ianos* + *falva*, însemnând ‘satul lui Ianoș Balș’.
- Balyczafalwa**, pe lângă or. Timișoara (Suciu 1968: 293). **Et.:** formă oficială maghiară, însemnând ‘satul lui Balița’ (< antrop. rom. *Balița* + *falva* ‘sat’) (DTB I: 39).
- Balyuc**, 1387, 1459 *Balyok*, între Topolovățu Mare și Topolovățu Mic, partea de hotar *Baliac* (*Balyak*) îi păstrează amintirea (Suciu 1968: 293). **Et.:** pentru primele atestări, cf. și oicononimul românesc *Balc* din fostul r. Marghita, regiunea Crișana, menționat documentar în 1349 sub forma *Balyok*, *Balyuk* (Suciu 1967: 54) (< n.p. *Bal* + suf. -iuc, respectiv -ioc), iar pentru forma actuală, cf. n.p. *Balea* + suf. -ac.
- Bandesth** 1514-1516, pe lângă s. Traian Vuia (Suciu 1968: 293). **Et.:** formă oficială maghiară, redând top. rom. **Bandești*< n. grup. *bandești* (< antrop. *Bandu*, *Banda*, *Bandea*).
- Bandya** 1500, între s. Fădimac, Cladova și Leucușești (Suciu 1968: 293). **Et.:** cf. antrop. rom. *Bandea* (DFNFR I: 142).
- Bankakenezfalwa** 1410, pe lângă s. Duboz (Suciu 1968: 294). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul chinezului (= primarului) Bancu’ (DTB I: 40).
- Bankfalwa** 1442, 1493, între s. Nevrincea și s. Balinț (Suciu 1968: 294). **Et.:** formă oficială maghiară, însemnând ‘satul lui Banc(u)’ (DTB I: 40).
- Barfalwa** pe lângă or. Lugoj și s. Jdioara (Suciu 1968: 294). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul lui Bar(u)’, *Bar* – hipocoristic de la *Bartolomeu*.
- Barla** 1373, 1437 *Barlefalva*, la sud de or. Lugoj (Suciu 1968: 294). **Et.:** cf. antrop. *Bârl(e)a* (DTB I: 43).
- Barthafalwa** 1444, lângă or. Lugoj (Suciu 1968: 294). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul lui Barta’, *Barta* – hipocoristic de la *Bartolomeu*.
- Baskafalva** 1434, probabil la sud-vest de or. Timișoara (Suciu 1968: 295). **Et.:** formă oficială maghiară, însemnând ‘satul lui Bascu, Basca’, cf. n.p. *Basca* (DFNFR I: 160), probabil un

hipocoristic slav sau după model slav de la radicalul *Ba-* extras din *Bajislav*, *Balomir* etc. + suf. -s (cf. *Basu*, *Basa*) + suf. -c- (= k) (vezi Pătruț 1974: 176).

Basta 1370, 1410 *Baastha*, lângă s. Mănăstire (Suciu 1968: 295). **Et.:** antrop. rom. *Basta* sau *Bașt(e)a*, *Baste(a)*, *Baștea* – DOR 192, s.v. *Baste*, *Baște*, *Bast(e)a* – Iordan 1983: 50, DFNFR I: 161). Pătruț 1980: 43 și nota 1 de la aceeași pagină crede că „E posibil ca numele «părții de hotar» notată de Suciu să fi fost scrisă [...] cu grafia maghiară” ca în documentul inițial, așa încât *Basta* să fi redat forma *Bașta*.

Bathfalwa 1477, pe lângă s. Duboz (Suciu 1968: 295). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul lui Bat(u), Bata’, probabil un hipocoristic slav – cf. bg. *Báto*, scr. *Bata*, *Bate*, *Bato*, hipocoristice de la *Bratislav*, *Bratoslav* etc. (Grković 1977: 33, 34).

Bathij 1337, lângă s. Giarmata (Suciu 1968: 295). **Et.:** formă oficială maghiară redând, probabil, top. rom. *Batea* < antrop. *Bate(a)* (DOR 193, s.v. *Bat*; Iordan 1983: 50) (*apud* DTB I: 45).

Batthyánháza 1838, contopit cu s. Beba Veche (Suciu 1968: 295). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘casa lui Bătean(u)’, cf. magh. *haza* ‘casă’.

Bay 1334, pe lângă s. Drăgoiești (Suciu 1968: 295). **Et.:** cf. antrop. *Bai(u)*, *Baia* (DOR 187; Pătruț 1980: 25, 126; Iordan 1983: 44, DFNFR I: 126, 128).

Bayaz 1599, pe lângă s. Fârdea (Suciu 1968: 295). **Et.:** formă oficială maghiară redând, probabil, un magh. **Bayaháza*, însemnând ‘casa lui Baia, Bai(u)’ (DTB I: 45).

Bayton, 1364 *Bayton*, 1433 *Baythyn*, 1455 *Baython*, *Baythony*, 1472 *kenezius de Felsew Baythyn*, 1597 *Baytin*, la nord-est de Timișoara. Pesty îl identifică cu satul *Butin*, r. Deta (Suciu 1968: 296). **Et.:** < n. grup *butini* < *But*, *Buta* (DFNFR I: 393); cf. și scr. *Buta*, hipoc. de la *Budimir*, *Budislav* (Grković 1977: 48) + suf. -in (pl.) (DGITT, p. 50-51).

Beel 1472, între s. Belinț și or. Buziaș (Suciu 1968: 295). **Et.:** cf. antrop. rom. *Belu* (DTB I: 60).

Beesd, 1333 sacerdos de Beesd, pe lângă s. Grânicerii (Suciu 1968: 297). **Et.:** cf. antrop. rom. *Beșă*, *Beșu* + suf. topon. magh. -d (DTB I: 60).

Beldan 1462, pe lângă s. Sânanandrei (Suciu 1968: 296). **Et.:** cf. antrop. rom. *Beldean*, *Baldan* (Iordan 1983: 45; DFNFR I: 204). Cf. oicon. *Beldiu*, sat aparținător de orașul Teiuș, jud. Alba, + suf. -(e)an.

Belebur 1371-1372, pe lângă s. Hodoș (Suciu 1968: 296). **Et.:** cf. antrop. sl. *Belibor* (Grković 1977: 35).

Belos-Andrafalwa 1405, la sud de s. Hauzești (Suciu 1968: 296). **Et.:** partea a doua a formei oficiale maghiare înseamnă ‘satul lui Andra’, iar prima redă, probabil, un antroponim (*Belu*, *Bălaș*) (DTB I: 69).

Belosfalwa, 1405, r. Făget (Suciu 1968: 296). Vezi *supra* n.p. *Balas* + *falva* = *satul lui Balaș*.

Bench 1401, *Bencsefalwa* 1419, pe lângă s. Gătaia (Suciu 1968: 297). **Et.:** < antrop. *Benciu*, *Bencea* – DOR 23, s.v. *Benedict* (Iordan 1983: 60), cf. n.p. bg. *Benčo*, n. fam. bg. *Benčev*, *Benčov*, după cum o dovedește și forma oficială maghiară de la 1419, oiconimul dispărut însemnând ‘satul lui Bencea’, ‘Bencești’ (DTB I: 70).

Benedekesth 1479, 1480 *Benedechezth*, pe lângă s. Hezeriș (Suciu 1968: 297). **Et.:** < rom. **Benedechești* < antrop. *Bendeac* (Iordan 1983: 60) influențat de *Benedec* (DOR 23, s.v. *Benedict* < magh. *Benedek*) (DTB I: 70-71).

Benedektheleke 1454, pe lângă s. Cornești (Suciu 1968: 297). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘posesiunea lui Benedek’ (DTB I: 71).

Benekenezfalwa 1455, pe lângă s. Recaș (Suciu 1968: 297). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul chinezului (= primarului) Bene(a)’ (DTB I: 71).

Berendefalwa, 1471, în r. Lugoj (Suciu 1968: 297). **Et.:** n.p. *Berinde* + magh. *falva*, adică *Berindești*.

- Berkfalwa** 1459, *Bekfalwa* 1507, pe lângă s. Recaş (Suciu 1968: 297). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul lui Bercu’, ‘Bercești’ (DTB I: 75).
- Berle** 1341, 1418 *Berlew*, probabil pe lângă or. Timișoara (Suciu 1968: 297). **Et.:** cf. antrop. *Bârlă*, *Bârle(a)*. (DOR 204, s.v. *Bârlă*; Iordan 1983: 65).
- Berzews**, 1442 *Beryews*, 1470 *Felsev Berzas*, 1504 *Borzos*, 1510 *Borzas*, 1504 *Borzos*, 1517 *Bozos*, pe lângă Babșa și Târgoviște, r. Lugoj (Suciu 1968: 298). **Et.:** probabil n.p. *Borzos*, *Borzaș* (scris *Borzos*, *Borzas*) (DFNFR I: 311).
- Beu** 1232, între s. Dudeștii Vechi și Sânnicolau Mare (Suciu 1968: 298). **Et.:** cf. antrop. rom. *Beu* (DOR 200; DFNFR I: 226).
- Beya**, 1529 *Beya*, 1582 *Bayaz*, 1598 *Baya*, 1514-1516, 1599 *Boya*, contopit în hotarul satului Traian Vuia (Bujor), unde o parte de hotar îi poartă numele (Suciu 1968: 298). **Et.:** cf. oicon. *Beia* din fostul jud. Târnava Mare, în magh. [*Homorod*] *bene* (Suciu 1967: 67) < *Benedicta* (Kiss 1929: 286). Probabil un hipocoristic slav din radicalul *Be-* (extras din *Belimir*, *Belislav* etc.) + suf. *-j-* (= *Ț*); cf. scr. *Beja* (< *Beloslav*, *Berislav* etc.) (Grković 1977: 34).
- Bidirest** 1598, pe lângă s. Mănăștiur (Suciu 1968: 299). **Et.:** formă oficială maghiară redând rom. *Bederești* (< *Beder* – DOR 421; DFNFR I: 199).
- Bladost** 1430, *Wladesth* 1454, probabil pe lângă s. Pădurani (Suciu 1968: 299). **Et.:** formă oficială maghiară ‘coruptă’ redând top. rom. **Vlădești* (< n. grup *vlădești* < antrop. *Vlad*) (DTB I: 100).
- Blazest**, circa 1514, între Cutina și Remetea Luncă, r. Făget (Suciu 1968: 299). **Et.:** n. grup *blăjești* (< *Blaj* + suf. *-ești*) sau *blăgești* (< *Blaga*, *Blagu* + suf. *-ești*).
- Boba**, 1462, pe lângă Chevereșu Mare, r. Timișoara (Suciu 1968: 299). **Et.:** n.p. *Boba*, un hipocoristic de la *Bogdan*.
- Bobathyn** 1488, pe lângă s. Hisiaș, unde partea de hotar *Bobocelu* îi păstrează amintirea (Suciu 1968: 299). **Et.:** < antrop. *Bobotin* (< *Bobotă* + *-in*) (DTB I: 95). Cf. *Bobotina* (DOR 206, s.v. *Bobot*).
- Bodofalwa** 1401, pe lângă s. Gătaia (Suciu 1968: 300). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul lui Bodo’, cf. n.p. *Bod*, *Bode*, probabil niște hipoc. sl., cf. *Bogde*.
- Bodoganfalwa** 1408, pe lângă s. Berini (Suciu 1968: 300). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul lui Bodogan’, ‘Bodogănești’ (DTB I: 100). Cf. *Bodocan* (DOR 206, s.v. *Bod*; Iordan 1983: 68), *Bodoga*, *Bodoagă* (Iordan 1983: 68; DFNFR I: 277, 278).
- Bodugazunhaza**, 1256 *Bodughazunhaza*, 1285 *Bodugazunfalva*, 1337 *Bodungazunfalwa*, 1360 *Bodogazzonfalwa*, *Bodogassonfalwa*, 1495 *Bodoghfalwa*, 1568 *Bodogfalwa*, 1662 *Bodogfalva*, *Bodrogfalva*, 1702 *Balogfalva*, 1723 *Budavalla* (pe harta Mercy), la sud-vest de Cenad, r. Sânnicolaul Mare (Suciu 1968: 300). **Et.:** n.p. *Bodrog* + *asszony* ‘doamnă, nevastă’ + *haza* ‘casă’ / *falva* ‘sat’.
- Bodurfalwa** 1323 villa, lângă Gheman, r. Deta (Suciu 1968: 300). **Et.:** n.p. *Boldur* (Pătruț 1980: 98-99) + magh. *falva*.
- Bogafalwa**, 1447 *Bogafalva*, 1462 *Bogafalua*, lângă Boldur, r. Lugoj. **Et.:** < n.p. rom. *Boga* + magh. *falva*.
- Bogdan**, 1369-1377, lângă Izgor, r. Lugoj (Suciu 1968: 300). **Et.:** < n.p. *Bogdan*.
- Bogdanfalw**, 1548 *Bogdanfalw*, 1548 *Bogdanfalwa*, r. Lugoj. *Pădurea Bogdănești* de lângă Coșteiu îi păstrează amintirea (Suciu 1968: 300). **Et.:** n.p. *Bogdan* + magh. *falva*.
- Bogest**, 1599, pe lângă Hăuzești, r. Făget. Ar putea fi și satul de azi *Bodești*, r. Făget (Suciu 1968: 300). **Et.:** n. de grup *bodești* < n.p. *Bod(ea)* + suf. *-ești*.
- Boglyafalva**, 1453 *Boglyafalva*, 1514 *Bogbyesth*, pe lângă Fârdea, r. Făget (Suciu 1968: 300). **Et.:** < n.p. *Boglea* + magh. *falva*.

- Bogodanfalwa**, 1408-1423 *Bogodanfalwa*, *Bokdano*, 1461 *Bogdano-Lesdie*, lângă Berini, r. Deta (Suciu 1968: 300). **Et.:** n.p. *Bogdan* + magh. *falva* = *Bogdănești*.
- Bohanusfalua**, 1462, pe lângă Izgar, r. Lugoj (Suciu 1968: 300). **Et.:** < n.p. **Bogănuș* (<*Bogan* + suf. -uș) + magh. *falva* = *Bogănești*.
- Boierinest** 1597, pred. *Bohomirezte* 1612, pe lângă s. Tomești (Suciu 1968: 300). **Et.:** probabil o formă maghiară alterată din *Bogomirești* < n. grup *bogomirești* ‘ai lui Bogomir’ (DTB I: 104) sau un derivat cu suf. -in de la n.p. *Boier(u)* <*boier*.
- Boin**, 1743, pe lângă Bunea Mare, r. Făget (Suciu 1968: 300). **Et.:** n.p. *Boiu* (<*Boia*, *Boiu* + -in).
- Bokchyncz**, 1421 *Bokchyncz*, 1427 *Boksynch*, lângă Ohaba Română, unde se află valea Vocsinț (Suciu 1968: 300). **Et.:** n.p. *Boccea* (<*Boc* + suf. -č + -a) + suf. -inț. Pentru numele propriu *Boccea*, vezi Pătruț 1974: 213-215.
- Bokorfalwa** 1488, la vest de s. Hisiaș (Suciu 1968: 301). **Et.:** formă oficială maghiară, însemnând ‘satul lui Bucur’ (DTB I: 105).
- Boltosfalva** 1560, lângă s. Lovrin (Suciu 1968: 301). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul lui Boltoș’ sau al lui *Boltaș* (DTB I: 108).
- Borozlawiczafalwa** 1462, lângă s. Duboz (Suciu 1968: 301). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul lui Boroslavici’ (< antrop. *Boroslav* + suf. -ici). Cf. Grković 1977: 43.
- Borzekeli** 1391, *Borzekel* 1480, pe lângă s. Sănandrei (Suciu 1968: 302). **Et.:** cf. antrop. *Borza* (DOR 211, s.v. *Borz*; Iordan 1983: 74).
- Bosche** 1717, pe lângă s. Bătești, Brănești (Suciu 1968: 302). **Et.:** < n. fam. rom. *Boșca* <*Boș(a)* + suf. -k + -a (Pătruț 1974: 179).
- Bosthos** 1471, pe lângă satul Remetea Mică (Suciu 1968: 302). **Et.:** < n.p. *Boștoș* (<*Boșt* + -oș). Pentru radicalul *Boșt-*, cf. *Boștea*, *Boștiug*, discutate de Pătruț 1974: 207.
- Bothiamartonfalwa** 1459, pe lângă c. Chevereșu Mare (Suciu 1968: 302). **Et.:** formă oficială maghiară însemnând ‘satul lui Botea Martin (magh. *Marton*)’ (DTB I: 118).
- Bramfalwa** 1408, pe lângă s. Berini (Suciu 1968: 303). **Et.:** probabil hipoc. *Bram* <*Abraham* + *falva*.
- Brathamarfalwa** 1462, pe lângă s. Duboz (Suciu 1968: 303). **Et.:** cf. antrop. slav *Bratimir* (Grković 1977: 45) + magh. *falva* = *Bratimirești*.
- Bratizlofalwa** 1365-1420, pe lângă s. Recaș (Suciu 1968: 303). **Et.:** *Bratislav* (Grković, 1977: 45) + magh. *falva*.
- Bratoca**, 1369-1377, lângă Izgar, r. Lugoj (Suciu 1968: 303). **Et.:** < n.p. *Bratocu* (<*Bratu* + -oc(a)).
- Bratulfalua**, 1462, în r. Deta (Suciu 1968: 304). **Et.:** < n.p. *Bratul* + *falua*, care îl traduce pe rom. ‘sat’ sau are valoarea suf. rom. -ești, deci ‘satul lui Bratu(l)’ sau n. grup *brătulești* (< *Bratul*).
- Bredeczeva**, 1597, pe lângă Margina, r. Făget (Suciu 1968: 304). **Et.:** n.p. *Brădeț* (<*Brad* + suf. dim. -eț) + suf. slav -ev(a).
- Brethynofalwa**, 1471, *Brethynofalwa*, *Brathynofalwa*, *Bratimafalva*, în r. Timișoara (Suciu 1968: 304). **Et.:** < n.p. *Bratin* (<*Brat(u)* + -in) + magh. *falva*.
- Brekffalva** 1453, *Brusest* 1723, între s. Bârna și Hauzești (Suciu 1968: 304). **Et.:** cf. antrop. *Breca*, *Brecu* (DFNFR I: 336) + magh. *falva*, care îl traduce pe rom. ‘sat’, mai exact *Brecești*. A doua atestare, *Brusest* < n. grup *brusești* < antrop. *Brus* (DFNFR I: 349).
- Burdinch** 1433, pe lângă s. Voiteg, Ciocova (Suciu 1968: 305). **Et.:** cf. antrop. *Burdin* (presupus de *Burdinel*) <*Burda*, *Burde*, *Burdea* (DFNFR I: 382) + suf. -inț (< sl. *incĭ*).
- Budafalwa**, 1444, pe lângă Jdioara, r. Lugoj (Suciu 1968: 305). **Et.:** n.p. *Buda*, hipoc. de la *Budimir*, *Budislav* + magh. *falva* = ‘satul lui Bud(a)’.

După cum se știe, la baza numelor de locuri (inclusiv a oiconimelor) se pot afla apelative, antroponime – acestea exprimă în special relații de apartenență și posesie între pământ și indivizi (vezi Frățilă 2015: 9) – sau alte toponime. Nu ne vom opri asupra caracteristicilor acestor categorii și nici a ponderii și a importanței pe care o au în sistemul toponimic românesc, însă am dori să menționăm o deosebire importantă între numele topice formate de la apelative, respectiv de la antroponime, deosebire care determină inclusiv tipul de analiză a acestora. Astfel, dacă toponimele care au la bază apelative presupun „cu precădere o investigație lingvistică și geografică, pe teren și în lexicoanele de termeni entopici”, în cazul toponimelor care au la bază nume de persoană „geneza [...] trebuie căutată în primul rând în documente istorice (în care apar proprietarii, vânzarea și cumpărarea moșiilor, mișcările de populație etc.)” (Toma 2015: 31).

Numele de locuri provenite din antroponime sunt foarte bine reprezentate în sistemul toponimic românesc, în primul rând datorită faptului că „numele de persoane sunt opace în ceea ce privește înțelesul originar, fiind în consecință propice individualizării, inclusiv celei topice” (Toma 2015: 30). După cum se poate vedea din materialul prezentat, și în Banat oiconimele – păstrate sau nu până în zilele noastre – provenite din antroponime sunt bine reprezentate, fapt care se datorează, dincolo de caracteristica menționată a numelor proprii, și faptului că zonele de câmpie se caracterizează printr-o „sărăcie geomorfologică a terenului”, dar „și rolului important pe care l-au avut unii indivizi într-o anumită colectivitate, într-o anumită epocă și într-o anumită regiune.” (Frățilă 2015: 9).

După cum reiese din materialul prezentat mai sus, un număr însemnat de toponime au în transcrierea oficială maghiară cuvântul *falva* (formă posesivă de la magh. *falu*³) care îl traduce pe românescul ‘sat’ sau are valoarea sufixului românesc *-ești*: *Abranfalva*, *Berkfalwa*, *Bodoganfalwa* etc. Și toponime precum *Acsad*, *Beesd*, *Balogd* redau prin sufixul maghiar *-d* tot ideea de posesie, acest sufix fiind echivalentul rom. *-ești*.

Alături de magh. *falva*, apare în redarea maghiară a oiconimelor românești și termenul *háza*⁴ ‘casă’ – *Batthyánháza*, *Bayaz*, *Bodugazunhaza* – acestea denumind foste posesiuni sau reședințe nobiliare. Ideea de posesie este exprimată și de substantivul *telek*⁵, care apare o singură dată în materialul nostru: *Benedektheleke*.

În ceea ce privește tipologia oiconimelor pe care le discutăm, acestea respectă tipologia generală a numelor topice provenite de la antroponime, și anume: antroponimul este folosit fără nicio modificare sau, dimpotrivă, intră în structuri derivaționale simple și compuse (vezi Frățilă 2015: 9).

În prima categorie, relativ bine reprezentată, intră acele oiconime provenite din antroponime care au *re-născut* ca toponime (Toma 2015: 32), adică au devenit toponime „prin simpla schimbare a funcției, fără transformări formale” (Toma 2002-2003: 188): *Adrian*, *Bal*, *Barla*, *Beu*, *Boba*, *Bogdan* etc.

³ „În limba maghiară prin acest cuvânt, format din rădăcina *fal/zid*, este denumită o așezare de dimensiuni reduse. Se consideră că etimologia sa este ugrică, provenind de la plasele de pescuit, care prin umplere cu chirpici au constituit primele ziduri de case. Astfel, nu este dificil a ne închipui că *falu* a ajuns să denumească locațiile în care existau case din pământ sau colibe căpușite cu lut.” (Iusztin 2014: 24).

⁴ „Acesta [...] a intrat în componența toponimelor în calitate de sufix, fiind precedat în majoritatea cazurilor de un antroponim. De aceea numele de locuri formate prin această construcție lingvistică denumesc foste posesiuni sau reședințe nobiliare.” (Iusztin 2014: 25).

⁵ „Raporturile specifice societății feudale sunt evidențiate și de substantivul *telek*. Semnificația sa este aceea de parcelă sau posesiune viageră, iar unii lingviști consideră că formarea sa are legătură cu adjectivul *tele/plin*. Spre deosebire de *falu*, cuvântul *telek* este mai târziu și denumește terenul aferent casei. El corespundea posesiunii iobăgești care era lucrată, de unde apropierea de termenul *tele*.” (Iusztin 2014: 26).

În ceea ce privește cea de-a doua categorie, cea a oiconimelor derivate sau secundare, sufixul cel mai bine reprezentat este *-ești*, antroponimele derivate cu acesta trecând înainte de a deveni toponime printr-un stadiu intermediar apelativ, de nume de grup (*ibidem*, p. 189): *Bogomirești* < n. grup *bogomirești* 'ai lui Bogomir' sau un derivat cu suf. *-in* de la n.p. *Boier(u)* < *boier* (pentru sufixul *-in*, veziși *Bayton*, identificat cu satul *Butin* < n. grup *butini* < *But*, *Buta*), *Bladost* redă top. rom. **Vlădești* (< n. grup *vlădești* < antrop. *Vlad*); *Bandesth* redă top. rom. **Bandești* < n. grup. *bandești* (< antrop. *Bandu*, *Banda*, *Bandea*); *Balesth*¹ redă top. rom. **Bălești* < n. grup *bălești* (< antrop. *Bal(u)*, *Bala*, *Balea*) etc.

În corpusul analizat, există și două toponime compuse care au în structura lor un adverb: *Alsobathy* < dintr-un toponim românesc provenit dintr-un antroponim *Bat(u)* precedat de magh. *also* 'de jos'; *Alsozykellew* < n.p. *Szekel* + *also* 'de jos' 'Secuiu de Jos'.

Câteva dintre oiconimele de origine antroponimică au fost inițial prenume masculine (*Adrian*, *Albert*, *Bal* etc.), altele s-au format de la porecle care se referă la o anumită ocupație (*Ács* < magh. *ács* 'dulgher' sau n.p. *Ács* = *Dulgheru*, *Bachy* redă, probabil, antrop. rom. *Baciu* sau magh. *Bacs*) sau la însușiri psihice (*Baatur* < cf. magh. *Bátor* 'curajos, îndrăzneț').

Materialul prezentat oferă doar o imagine fragmentară a oiconimelor cu bază antroponimică care au existat la un moment dat în Banat, așa cum apar ele consemnate în documentele oficiale maghiare. Observații mai complexe vor putea fi făcute însă abia după parcurgerea întregului material care figurează în lista *localităților dispărute* din dicționarul întocmit de C. Suciu și după coroborarea rezultatelor obținute de membrii echipei care se ocupă, așa cum am precizat la început, de acest proiect.

Abrevieri

antrop. = antroponim; bg. = bulgar(ă); et. = etimologie; hipoc. = hipocoristic; magh. = maghiar(ă); n. grup = nume de grup; n.p. = nume propriu; or. = oraș; r. = raion; rom. = românesc; s. = sat; sl. = slav(ă); srb. = sârb(ă); suf. = sufix; suf. topon. = sufix toponimic; top. = toponim.

BIBLIOGRAPHY

- DFNFR I = *Dicționar de frecvență a numelor de familie din România (DFNFR)*, vol. I, A-B, Craiova, Ed. Universitaria, 2003, redactor responsabil prof. univ. dr. Teodor OANCĂ.
- DGITT = Remus Crețan, Vasile Frățilă, *Dicționar geografico-istoric și toponimic al județului Timiș*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2017.
- DOR = N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, EA, 1963.
- DTB I = Vasile Frățilă, Viorica Goicu, Rodica Suflețel, *Dicționarul toponimic al Banatului*, I (A-B), Timișoara, TUT, 1984.
- Frățilă 2015 = Vasile Frățilă, *Oiconime bănățene de origine antroponimică (II)*, în AUT, LIII, p. 9-18.
- Grković 1977 = Milica Grković, *Rečnik ličnih imena kod srba*, Beograd.
- Iordan 1983 = Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, EȘE.
- Iusztin 2014 = Zoltán Iusztin, *Toponimia maghiară din comitatul Caraș*, <http://www.banatica.ro/media/b24-2/II.009-036.pdf>
- Kiss Lajos 1980 = Kiss Lajos, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, Budapest.
- Kiss 1929 = Gustav Kisch, *Siebenbürgen im Lichte der Sprache*, Hermannstadt (Sibiu).
- Pătruț, OR = I. Pătruț, *Onomastică românească*, București, EȘE, 1980.
- Pătruț 1974 = I. Pătruț, *Studii de limba română și slavistică*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia.
- Suciu 1967/1968 = Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, I/II București, EA.

Toma 2002-2003 = Ion Toma, *Baza antroponimică a toponimiei din Oltenia*, în „Dacoromania”, serie nouă, VII-VIII, p. 187-191.

Toma 2015 = Ion Toma, *101 nume de locuri*, București, Ed. Humanitas.

MEDICAL SYLLOGISM

Mirela Radu

Lecturer, PhD, "Titu Maiorescu" University, Bucharest

Abstract: Starting from the Aristotle's concept of syllogism, regarded as a logical statement founded on a deductive way of judgement in order to get to a conclusion, we consider that the very same reasoning can be successfully applied in other areas of human knowledge. Mircea Manolescu, prominent jurist between the two world wars, applied this theory of syllogistic judgement as form of metacognition to the legal decision-making process, more precisely to how a judge grounds his decision in a trial. By extrapolation, the same reasoning can be applied in medical making-decision by selecting a way of action, in the context of anamnesis, health diagnosis and treatment. Physicians, as well as judges, ought to have strong scaffolding in setting a medical decision. Just like in the case of a syllogism, the health care professional starts from a major premise (general signs and symptoms of a disease), followed by a minor premise (specific symptoms exhibited by the patient) and reaching a conclusion (in the physician's case establishing the diagnosis followed by instituting treatment).

Keywords: syllogism, physician, reasoning, metacognitive, scientific knowledge

Orice specialist în științele medicale, având în vedere activitatea sa bazată pe raționamente, are nevoie să stăpânească elemente care țin de logică căci știința demonstrației este una vitală în meseria sa. Încă din timpuri străvechi, logica a reprezentat o arie a cunoașterii ce a atras multe personalități. Adeseori, de-a lungul istoriei umanității studiul logicii a mers în paralel cu alte domenii de activitate. Nefiind un dat din naștere, dezvoltarea unei gândiri logice presupune o muncă asiduă de identificare a unor legități și metodologii aplicabile. Iar valorile logicii presupun precizie, inventivitate, limpezime și stabilirea unei legături neîntrerupte de cauzalitate. Iar tot acest sistem se poate realiza doar prin aprofundarea raționamentelor și eliminarea incongruențelor.

Aplicarea și, mai ales punerea în practică, a legităților medicale presupune un sistem logic, încheiat, iar activitatea medicală, atât de vastă (stabilirea diagnosticului, identificarea procedurilor aplicabile, crearea unor protocoale ale căror beneficiar este pacientul, demonstrarea cu argumente solide a concluziilor, etc.) are nevoie de cunoașterea principiilor de bază ale logicii. Aflată la granița dintre științele medicale și știința demonstrației, logica medicală stabilește o legătură strânsă între aceste arii, impunându-se tot mai mult ca o știință interdisciplinară. De altfel, există în învățământul medical actual o încercare de atragere a studenților medicieniști spre o arie a cunoașterii relativ nouă: metodologia cercetării științifice clinice care oferă "posibilitatea

de comunicare între toți aceia care își propun să-și dedice o parte din activitate medicinei de avangardă.”¹

Încă din timpuri străvechi omul a fost conștient de necesitatea unor reguli care să-i guverneze gândirea. **Aristotel** (384 î.Hr.-322 î.Hr.), puternic influențat de gândirea socratică și platoniană, este primul care a realizat că “logica este o gândire a gândirii.”² Învățăturile sale se puteau clasifica în două categorii: *exoterice* (care dezvoltau abilitățile oratoriei și elocvenței elevilor săi) și *acroamatic/acroatice* (rezervate inițiaților în știința logicii). Mare parte pierdute în forma originală, lucrările aristotelice despre logică -ce aveau să fie numite *Organon*- au fost sistematizate de Andronicus din Rhodos, cu toate că referiri la domeniul logicii mai apar și în alte tratate (*De Anima*, *Metafizica*) ale marelui gânditor. Pentru Aristotel logica reprezenta modalitatea de atingere a cunoașterii științifice prin argumentare și epistemologie, fiind o condiție sine-qua-non pentru studierea altor științe, având o poziție privilegiată în comparație cu celelalte arii de cunoaștere științifică pentru care stabilește legități prin concluziile oferite raționamentelor. De altfel, preocuparea oamenilor pentru crearea unui sistem logic de abordare a oricărei forme de cunoaștere datează încă de la anul 200 î. Hr. de când a apărut prima bibliotecă catalogată în Alexandria.

Silogismul lui Aristotel pornește de la idei precum universalul și individualul, forma și materia. Pentru marele filozof grec, silogismul pornește de la universal, de la esență (*eidos*), de la idee, care are o valoare ontică. Materia, potrivit acestuia, are capacitatea ipotetică de a ființa (*potentia*) iar forma este modalitatea concretă de exprimare a primei (*actus*). În esență, este vorba de o trecere din faza de realizabil la realizat. Drumul pe care gândirea ajunge de la percepție la forma abstractă și logică trece prin imaginație iar punctul final este dat de judecată, care extrage chintesența lucrurilor. Aristotel expune acest mecanism al silogismului în *Analiticele secunde*, unde face vorbire de intelectul pasiv și cel activ/intuitiv, acesta din urmă supraordonat oricărei științe, “locul geometric al inteligibilelor.”³

Logica reprezintă o formă de chezașie a însăși existenței celorlalte științe, stabilind legături între noțiuni teoretice. Pentru Aristotel, înlănțuirea logică a oricărui raționament trebuie să parcurgă anumite categorii: esența, cantitatea, calitatea, relația, locul, timpul, situația, posesia, acțiunea, pasiunea. Noemele nu pot funcționa fără demonstrații care pornesc de la alcătuirile sesizabile și ajung la ontologic. Judecata (*logos apophanticos*) este cea care face conexiunea între individual și general.

Chimiștii musulmani au fost printre primii care au simțit nevoia unei sistematizări. **Abu Musa Jābir ibn Hayyān** (721–815), cunoscut sub numele său latinizat - Geber, recunoscut medic, chemist, farmacist, filozof și-a sprijinit descoperirile pe numerologia pitagoreică și neoplatoniciană, a introdus noțiunea de experimente “controlate.” Cultura musulmană, una dintre cele mai puternice și care a influențat chiar și pe cea europeană a introdus metodologii de citare, evaluare și chiar lansarea de provocări științifice, ce aveau scopul să ducă la un consens. Pornind de la sistemul aristotelic al împărțirii raționamentelor în funcție de procedeele pe care le aplică (asertorice, apodictice și poroblematice), prin extrapolare la domeniul medical, care se bazează în esență sa tocmai pe o gândire dedusă din argumente, putem afirma că raționamentele științelor medicale pot fi caracterizate ca fiind apodictice și asertorice. Dacă o caracteristică a silogismului

¹ Andrei Achimas Cadariu, *Metodologia cercetării științifice medicale*, Editura universitară Iuliu Hațieganu, Cluj-Napoca, 1998, p.

2

² Anton Dumitriu, *Istoria logicii*, Ediția a II-a revăzută și adăgită, Editura Didactică și pedagogică, 1975, p. 136

³ Idem, p. 145

clasic, aristotelic, este necesitatea derivării unor concluzii pe baza unor protaze, este, pe cale de consecință, și o trăsătură decisivă și în primința silogismelor aplicabile domeniului care se ocupă de vindecare. Conversia judecăților pure stabilește că o propoziție afirmativă generală se poate transforma într-una particulară, pe câtă vreme una negativă nu are această posibilitate. Un exemplu de aplicare a conversiei raționamentelor în practica medicală este următoarea: *dacă orice maladie atacă corpul, pe cale de consecință orice manifestare care atacă corpul este o maladie*. Un alt exemplu de judecată aristotelică aplicabilă domeniului raționamentelor medicale este cea a terțului exclus care face ca două afirmații aflate în relație de opoziție să nu poată exista în același timp. O aplicare practică a acestuia ar fi: o persoană poate fi bolnavă sau nu; o a treia variantă neputând fi luată în calcul.

Pentru Aristotel silogismul are trei termeni (minor, major și mediu) și, ca atare, premisele vor fi tot în număr de trei (minore, majore și concluzii). O aplicare practică a acestei teorii în practica medicală ar fi: premisa majoră-*bolile sunt nocive*; premisa minoră-*medicina tratează bolile*; concluzia-*bolile sunt tratate de medicină*. Și în cazul silogismelor medicale se pot aplica aceleași operații, reprezentând modalități de probare a concluzii prezumtive. Orice hotărâre clinică are, în fond, în spate un astfel de silogism în care se ia în calcul o soluționare prezumtivă a cazului medical și se verifică silogistic căci orice medic ia în calcul o anumită hotărâre pe care o validează în urma unui proces de silogism logic în primul rând prin excluderea arbitrariului. Logicii medicale îi revine sarcina de a identifica viciile din acest mod de gândire și luare a deciziilor practice, clinice și a le elimina. Modalitatea prin care medicul descoperă adevărul clinic (adică soluția pricinii), este un raționament deductiv, de forma unui silogism.

Însuși modul de soluționare al unui caz urmează silogismul aristotelic. Ca și în cazul silogismului judiciar, premisa minoră (*question facti*)-stabilirea stării de fapt și premisa majoră (*question juris*)-reprezentată de prevederea legală, silogismul medical are o premise minoră-cazul patologic și o premise majoră-protocolul medical de urmat. Chestiunea pe care o ridică Mircea I. Manolescu în lucrarea sa-*Silogismul judiciar*-, problemă ce apasă și pe alți teoreticieni ai dreptului, este aceea dacă în actul silogismului judiciar se poate strecura și subiectivitatea, sau intuiția individuală a judecătorului, cel care aplică silogismul. Manolescu propune termenul mediu (diagnosticul juridic⁴) ca unificator al premisei minore și a celei majore. Teoreticianul sugerează ca soluție de evitare a automatismului, căruia îi poate cădea victimă orice judecător, aceea a considerării silogismului judiciar ca un procedeu, o unealtă și nu o manieră de a ajunge la un raționament. Aceste aspect se pot extrapola cu aplicabilitate în domeniul medical. Cao rice faptă umană și raționamentul medical este pândit de subiectivitate care poate avea repercursiuni negative asupra pacientului. Îndepărtarea oricărei forme tendențioase prin stabilirea unui raționament logic, de tip silogistic, poate împiedica tocmai luarea unor decizii greșite de către practicianul medicinei. Acest lucru îmbracă forma protocoalelor medicale, aceste reguli venind să aducă claritate și să simplifice, în esență, actul medical de luarea hotărârilor.

Mircea Manolescu a abordat problematica silogismului judiciar în repetate rânduri: la conferințe ținute la facultăți, în cadrul Baroului dar și în cadrul prelegerilor ținute la Institutul Românesc de Filosofie Juridică. Pornind de la procedura pe care dreptul roman o stipula, a procedurii *in jure* și *in judicio*, Mircea Manolescu stabilește o analogie cu problema premisei minore (*question facti*) și a celei majore (*question juris*) punând, totuși, accentul pe stabilirea termenului mediu, de legătură pe care îl identifică ca fiind, așa cum am arătat diagnosticul judiciar, “activitatea clinică a jurisconsultului sau a judecătorului” care are la bază “definiții și

⁴ Idem, p. 50

elemente constitutive raportate la simptome de speță.”⁵ Astfel, se ajunge la trei operațiuni: *status conjecturalis* (concordă cu *question facti*) și *status definitivus* (care concordă cu diagnosticul juridic).

Pentru a evita încadrarea judecății de valoare la care ajunge judecătorul într-o simplă formula steriotipală, strălucitul avocat propune ca silogismul judiciar să fie considerat mijlocul prin care se poate controla adevărul judiciar “*punând pe portativ logic demonstrarea lui, prin motivarea hotărârii și permițând astfel exercitarea a ceea ce am numit: controlul metodologic al unei hotărâri judecătorești.*”⁶ Fiecare din cele două ipoteze are trei elemente distinctive: un conținut, o structură și o semnificație.

În ceea ce privește conținutul ipotezei medicale, acesta poate fi analizat în trei moduri: empiric, medical și al diagnosticului care preschimbă întâmplările în unele științe. Pe de altă parte, structura ipotezei medicale poate fi una logică (stabilindu-se o legătură între fapte și urmările lor în plan clinic) și din punct de vedere al protocoalelor medicale în care ipoteza medicală se analizează în baza regulilor aplicabile domeniului. Este greșită considerarea luării unei decizii medicale drept o simplă aritmetică, o simplă ecuație, fiind mai degrabă o oscilație între teoretic și practic, științei medicale revenindu-i greaua sarcină de a adapta niște reguli teoretice la fapte determinate.

Creearea unei ipoteze de lucru în domeniul medical este o muncă eminentă intelectuală. Confruntarea celor două ipoteze are rolul verificării lor. Pentru buna funcționare a sistemului medical trebuie să se îmbine logica medicală cu arta retorică. Medicului îi revine sarcina de a confrunta ipotezele (ajungând la o preferință specială), de a compara semnificațiile totale (ajungând la preferințe generale) pentru ca, în final, prin structurare să ajungă la o hotărâre cu respectarea condițiilor logice și medicale.

Medicul ajunge la propria sa ipoteză medicală, o probabilitate. Pentru a face pasul următor, transformarea presupunerii în probabil, acesta verifică (prin silogism) soluția ipotetică care este însăși esența motivării hotărârii sale. Acest tip de gândire rațională deductivă are ca elemente constitutive premisa minoră (faptul), termenul mediu (diagnosticul) și premisa majoră (norma).

Silogismul medical este un proces complex de gândire, care are la bază silogismele propuse de literatură medicală, protocoale dar și de experiența practică a medicului. Medicina se bazează pe raționamente deductive dar și inductive. Este normal ca la baza acestei științe complexe care are ca punct central omul să existe silogismul. În medicină adevărul este conform realității obiective, care lasă subiectivismul deoparte, de aceea orice decizie medicală trebuie să reprezinte o adevărată cercetare științifică bazată pe experimente și, în cele din urmă, pe argumentare științifică. Filosoful italian **Boethius** (475-525) a aplicat silogismul domeniului medical. Pornind de la întrebarea dacă arta medicală este un avantaj ajunge la concluzia următoare: dacă aceasta are ca scop în sine înlăturarea bolii și promovarea sănătății, medicina are atunci caracter de avantaj: *Item ab his partibus quae integri partes esse dicuntur; sit quaestio an sit utilis medicina.* Acest este *modus ponens* (inferență ipotetică ce spune că dacă implicația între două propoziții este adevărată și dacă antecedentul acesteia e adevărat atunci și consecventul implicației inițiale e adevărat). Boethius este autorul unei cărți cu o puternică încărcătură emoțională dar și științifică: Consolarea filosofiei. Scrisă în ultimii săi ani, petrecuți în temnița din Pavia, cartea reunește gândirea filozofică greacă și romană, îmbinând raționamentul științific cu filozofia, dar și cugetări ale autorului în legătură cu șansa, fericirea, destin și liber arbitru.

⁵ Ibidem

⁶ Idem, p. 51

BIBLIOGRAPHY

1. Andrei Achimas Cadariu, *Metodologia cercetării științifice medicale*, Editura universitară Iuliu Hațieganu, Cluj-Napoca, 1998
2. Anton Dumitriu, *Istoria logicii*, Ediția a II-a revăzută și adăgită, Editura Didactică și pedagogică, 1975
3. Mircea I. Manolescu, în *Revista fundațiilor regale*, An XIII, nr. 10, seria nouă, octombrie 1946
4. Gheorghe Mateuț, *Elemente de logică juridică*, Editura Fundației Chemarea Iași, 1994
5. Horia Ciocan, *Logica juridică*, Editura Universității din Oradea, 2011

FROM COMMON NAMES TO THE NAMES OF MONASTERIES

Silvia Pitiriciu

University of Craiova

Abstract: Antonomasia is a linguistic process, commonly used in the Romanian language to create proper names from common names or vice versa. Several names of monasteries in Romania originate from common names with a strong significance in the collective memory. They are names in the religious sphere, generic geographical names, entopic names, plant names, names with historical and social meanings or different common names. Along with these, other lexical and grammatical classes – adjectives, verbs, interjections – are accidentally related to the names of monasteries. Entrenched as proper names, the names of monasteries acquire cultural, historical and religious values, enriching the sphere of Romanian onomastics.

Keywords: common, proper, antonomasia, meaning, onomastics

0. Cercetarea numelor de mănăstiri este un fapt onomastic, de interes lingvistic și teologic. Toponimia și antroponimia sunt, alături de studiile sociologie și teologice, importante în identificarea și argumentarea numelor de mănăstiri. Hramul¹, o formă de cunoaștere și de atribuire a numelui hagiografic nu este mai puțin lipsit de importanță. În limba română, studiile lingvistice în domeniu s-au îndreptat mai mult spre lexicul onomastic creștin², spre oiconime și hagianime³, precum și pe abordări sociolingvistice referitoare la confesiuni⁴. Diversitatea numelor este legată în general de istoria locurilor și a ctitorilor de lăcașe sfinte.

1. Originea numelor de mănăstiri din spațiul românesc este un element important pentru cunoașterea și înțelegerea faptelor istorice și religioase și a rolului acestora în cultura poporului român. Ea se întemeiază pe documente păstrate, pe informații transmise pe cale orală ori chiar pe legende create în jurul unor mănăstiri și a locurilor unde acestea se află. Fără a lua în considerație nume hramului și numele hagiografice, cercetarea noastră se ocupă de originea propriu-zisă a douăzeci și cinci de nume de mănăstiri care au ca punct de plecare nume comune românești, adjective, verbe, interjecții.

2. Din diversitatea numelor, am identificat câteva categorii:

a. nume din sfera religioasă: *călugăr, icoană, sihăstrie*. Ele stau la baza numelor a trei mănăstiri.

¹Termenul hram < vsl. *xpam* are mai multe sensuri: „1. patronul unei biserici creștine; 2. (p.ex.) serbare a patronului bisericii în oficiul divin; 3. biserică, în raport cu patronul ei” (MDA, p. 663).

²A se vedea Aurelia Bălan Mihailovici, *Dicționar onomastic creștin*, București, Editura Minerva, 2003; *Dicționar onomastic creștin: repere etimologice și martirologice*, ediția a II-a, București, Editura Sophia, 2009.

³A se vedea Oliviu Felecan și Nicolae Felecan, *Cultural and linguistic layers embedded in Romanian oikonyms derived from hagianyms*, in „Onoma” 48 (2013), p. 89-107.

⁴A se vedea Oliviu Felecan, *Monastic Names in the North-West of Transylvania A Sociolinguistic and Cultural Perspective*, în „Transylvanian Review”, vol. XIX, *Aspects of Confessional Diversity within the Romanian Space*, Supplement No. 3, Cluj-Napoca, 2010, p. 193-208; *Denumiri ale lăcașurilor de cult din România*, în vol. *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, 2013, p. 165-182.

Mănăstirea Călugăra (CS), situată lângă Oravița și întemeiată în anul 1859, este un centru al ortodoxiei de pe Valea Carașului. Numele ei este legat de călugărul Eftimie, care a trăi într-o peșteră, în locul numit *Cracul Călugărului* sau *Valea Călugărului*⁵. În tradiția orală circulau istorisiri despre osemintele călugărului găsite în acest loc împreună cu obiecte de cult. Ieromonahul Paisie Răileanu, stareț în perioada 1957-1960, consemnează, pe lângă fapte din istoria mănăstirii⁶, și relatări cu privire la numele acesteia. Inițial, numele a fost *Călugăru*, însă la sfârșitul secolului al XIX-lea, a ajuns cu forma de feminin. În anul 1880, coloniștii nemți din zonă au numit-o *Kalugera*, devenit ulterior *Călugăra*, nume utilizat de atunci de toți românii.

Mănăstirea Icoana din satul Cărpiniș (GJ), întemeiată în anul 1996, își leagă numele de *Biserica Icoanei* din București. O copie a icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului este adusă în această mănăstire, în semn de respect pentru enoriași. Obiectul de cult, care a dat numele mănăstirii, împreună cu alte relicve⁷ au o valoare inestimabilă.

Mănăstirea Sihăstria, situată aproape de orașul Târgu-Neamț (NT), are o istorie mai veche. Episcopul Ghedeon de Huși întemeiază în anul 1655 prima biserică a schitului Sihăstria. Numele ei provine de la primii viețuitori, șapte sihaștri de la Mănăstirea Neamț, care s-au retras în acest loc. Atacurile tătarilor în secolul al XVIII-lea, ale turcilor în secolul al XIX-lea, precum și o serie de incendii ajung și la acest schit. Abia după 1947, din schit, Sihăstria devine o mănăstire misionară, fiind locul de odihnă al Părintelui Cleopa, al Părintelui Paisie Olaru, mari duhovnici ai ortodoxiei neamului românesc.

b. entopice: *bascov, lacuri, locurel, pod*.

Numele *bascov*, „pisc împădurit cu stejari” a dat, sub forma unui plural articulat, numele *Mănăstirii Bascovele*, situată în apropiere de Pitești (AG) într-o depresiune adăpostită de păduri de jur-împrejur. Lăcașul este zidit de comisul Șerban Cantacuzino, în anul 1695, în vremea lui Constantin Brâncoveanu. Secularizarea averilor mănăstirești și incendiile au avut urmări asupra mănăstirii, în prezent un important monument istoric al zonei Argeșului⁸.

Mănăstirea Lacuri din localitatea Deleni (IS) este cunoscută și sub denumirea *Sihăstria din Codrul Delenilor* sau *Sfântul Nicolae din Lacuri* (după hramul Sfântului Ierarh Nicolae). Mănăstirea, construită în 1724 de vistierul Iordache Cantacuzino, fiul Mariei Cantacuzino și al logofătului Constantin Ghica, își ia numele de la un iaz populat cu pește⁹.

Numele *locurel*, „poieniță de munte”, dar și cu sensul de „loc mai mic pentru rugăciune”, trimite la un lăcaș de rugăciune aflat în mijlocul pădurilor din defileul Jiului, întemeiat în perioada 1850-1852, ca metoc al Mănăstirii Lainici (GJ)¹⁰. O altă interpretare prin asocierea unui fragment de cuvânt cu un cuvânt este îndoielnică. Etimologia populară a numelui drept „locuri rele” este eronată și nu se justifică. *Mănăstirea Locurele* este situată într-un peisaj fermecător, alături de Mănăstirea Lainici.

Mănăstirea Podul Bulgarului, înființată în anul 1946 în apropiere de Râmnicu-Sărat (BZ), are o denumire populară întemeiată pe o legendă. Călătorii care treceau pe drumul dintre Muntenia și Moldova erau adeseori tâlhăriți. Un călugăr bulgar refugiat peste Dunăre din cauza stăpânirii turcești se stabilește pe aceste locuri și construiește un pod. Pentru tâlhari, călugărul reprezenta o amenințare, deoarece sărea în apărarea oamenilor atacați. După moartea bulgarului,

⁵<http://www.calugara.ro>

⁶*Istoricul Mănăstirii Călugăra, din Valea Călugărului și Cronica Mănăstirii Valea Călugărului din Ciacova Montană*, <http://www.calugara.ro>

⁷ Moaștele celor 14000 de prunci uciși de Irod, ale Sfinților Părinți uciși pe muntele Sinai și altele, <http://amfostacolo.ro>

⁸<http://crestinortodox.ro>

⁹<http://crestinortodox.ro>

¹⁰<http://crestinortodox.ro>

podul s-a năruit. Peste câțiva ani, un cerșetor, care a apărut în zonă fără să știe nimeni ceva despre el, – spune legenda – le-a cerut oamenilor cu insistență să construiască o mănăstire la locul numit Podul Bulgarului, fapt care s-a și întâmplat¹¹.

c. nume cu semnificații istorice și sociale: *eremit, rob, slobozie*.

Forma de plural *eremiți* „pustnici”, „schimnici” a dat numele *Mănăstirii Râmeț*, întemeiată în secolul al XIV-lea pe Valea Geoagiului (AB). Cercetările arheologice atestă vechimea mai mare a lavrei mănăstirești chiar din secolul al XI-lea. Pustnicii locului se numeau *eremili* sau *eremiți*. În studiile de toponimie, Nicolae Drăganu și Iorgu Iordan trimit numele *Râmeț* la magh. *remete* „pustnic, săhastru, călugăr”¹². Toponimul *Râmeț* este prezent în structura multor compuse: *Râmeț-Brădești*, *Râmeț-Cheia*, *Râmeț-Oltenei*, *Râmeț-Poieni*, *Râmeț-Valea Inzelului*, *Râmeț-Valea Mănăstirii*, *Râmeț-Valea Uzei*, *Râmeț-Sat* sau *Pleașa*, *Cheia Râmețului*, *Râpa Râmețului* etc.¹³ Tradiția leagă întemeierea mănăstirii de ieromonahii Romulus și Ghenadie, care, plecând de aici în anul 1215, ar fi pus temelia altei mănăstiri din Perii Maramureșului. *Mănăstirea Râmeț* este unul dintre cele mai vechi așezăminte călugărești din Transilvania, de o mare valoare spirituală, important pentru istoria locală și națională.

Mănăstirea Robaia, situată în comuna Mușătești (AG), este atestată documentar în secolul al XIV-lea, când este ctitorită prima biserică de lemn. Pe locul ei, înainte de anul 1644, Sava din Furculești și soția sa ridică biserica de zid, în jurul căreia s-a întemeiat așezământul monahal. Numele *Robaia* provine de la un eveniment cu urmări grele pentru oamenii locului: într-o noapte de Înviere, turcii atacă biserica și iau oamenii *robi*¹⁴. Iorgu Iordan precizează că există în toponimia românească o serie de nume amintesc de instituția robiei: *Roaba*, *Robești*, *Rob(o)ia*, *Robul*, *Dealul Robului*, *Muntele Robului*, *Pomii Robului* etc.¹⁵

Mănăstirea Slobozia, situată în apropierea orașului cu același nume (IL), este zidită pe o moșie primită de postelnicul Enache Caragea de la Alexandru Iliaș în anul 1616. Pentru a lucra pământul mănăstirii, au fost aduși aici mai mulți robi scutiți de dări. Numele mănăstirii sfințite în anul 1636 de patriarhul ecumenic din Constantinopol vine de la *slobozirea* de dări a acestor robi¹⁶.

d. nume comune colective: *mestecăniș, nucet*.

Mănăstirea Mestecăniș, situată în comuna Pojorâta (SV), este construită în anul 1992, fiind situată pe traseul turistic care leagă Pasul Mestecăniș de Vârful Giumalău. Numele mănăstirii provine de la pădurile de *mesteacăn* din zonă.

Mănăstirea Nucet aflată în apropiere de Târgoviște (DB) are o istorie incertă. Data construirii ei rămâne necunoscută. Este întemeiată fie în anul 1516, de către cancelaria lui Neagoe Basarab, fie mai devreme, în anul 1375, când ar fi fost înființată de ucenici ai Sfântului Nicodim. Numele ei provine de la mulțimea *nucilor* aflați în zonă.

e. nume de plante: *povragă, stirigoaie*.

Mănăstirea Polovragi, situată în apropierea Cheilor Oltețului (GJ), datează din secolul al XIV-lea, poate chiar mai înainte de anul 1300. Toponimul *Polovragi*, care este și numele peșterii cunoscute, are o origine controversată. Iorgu Iordan consideră că partea finală a numelui „se identifică formal cu bulg. *опазъ* «vale cu mâluri râpoase», cf. și rus. *опазъ* «văgăună,

¹¹ <http://amfostacolo.ro>

¹² A se vedea Nicolae Drăganu, *Toponimie și istorie*, în „Dacoromania”, Nr. 10, Cluj, 1928, p. 113, apud Iorgu Iordan, *Toponimie românească*, București, Editura Academiei Române, 1963, p. 245.

¹³ Iordan, *op. cit.*, p. 245.

¹⁴ <http://crestinortodox.ro>

¹⁵ Iordan, *op. cit.*, p. 205.

¹⁶ <http://crestinortodox.ro>

defileu»¹⁷. Este posibil ca denumirea să fie de origine geto-dacă și se referea la o plantă *povragă/polvragă*, cu efect terapeutic. Se pare că în peșteră, vracii daci și cei de dinaintea lor prelucrau o plantă rară, numită *povragă*, *polvragă* sau *polovragă*, întrebuințată în popor ca remediu împotriva bolilor¹⁸. Pentru vindecătorii locali, *povraga* este o plantă similară ginsengului, de la care se folosește rădăcina¹⁹. Cercetările arheologice au arătat că pe aceste meleaguri a existat o cetate dacică datând din secolele al II-lea – I î. Hr. Așezările din zona Polovragi, Baia de Fier sunt atestate documentar începând din anul 1480. *Mănăstirea Polovragi*, întemeiată în anul 1505 și închinată Ierusalimului în timpul lui Matei Basarab, este răscumpărată de Constantin Brâncoveanu cu trei pungi de aur²⁰.

Mănăstirea Stirigoi, situată în comuna Zemeș (BC) este înființată în anul 1937. În tradiția orală se știe că în secolul al XVIII-lea câțiva pustnici locuiau în chilii pe Muntele Chiliilor²¹. Vârful acestui munte poartă numele *Stirigoi*, după planta otrăvitoare *stirigoaie*²², care are un nume regional²³.

f. nume referitoare la animale, păsări: *breb*, *huhurez*, *pasăre*.

Mănăstirea Brebu, construită în vremea domnitorului Matei Basarab în secolul al XVII-lea, este situată în apropierea râului Doftana (PH). Numele *breb* desemnează castorul care trăia în aceste locuri. Este posibil ca numele comun să fi ajuns antroponim, ulterior acesta să devină numele satului. O altă ipoteză a numelui este legată de florile de *brebenel* sau de *breabăn* care există în aceste locuri²⁴. După moartea lui Matei Basarab, dezinteresul locuitorilor pentru mănăstire a crescut. Constantin Brâncoveanu și ulterior Gheorghe Bibescu se ocupă de administrația mănăstirii. În prezent, complexul de la Brebu este un adevărat muzeu de istorie și artă medievală românească.

Mănăstirea Hurezi sau *Horezu*, ctitorie a domnitorului Constantin Brâncoveanu, construită între 1690-1693 pe valea localității Romanii de Jos (VL), este cel mai mare ansamblu monastic din România. Numele mănăstirii provine de la strigătul *huhurezilor*²⁵. Iorgu Iordan confirmă că locurile se numeau odinioară *Huhurezul*, după cum sunt consemnate în documente. La început numele a aparținut pârâului care curgea printr-o regiune cu mulți *huhurezi*²⁶. Schitul, al cărui ctitor era necunoscut, a fost construit în vecinătatea *Hurezilor*²⁷.

Mănăstirea Pasărea, ridicată în anul 1813 în apropiere de Codrii Vlasiei (IF) are un nume provenit de la stolurile de *păsări* din pădurea înconjurătoare. Printre ctitorii mănăstirii se numără și Sfântul Calinic de la Cernica²⁸. În prezent, este un lăcaș de cult important din partea de sud a țării.

g. nume comune cu diferite semnificații, adjective cu formă de feminin, verbe: *buluc*, *pătrunsă*, *plumbuită*, *săracă*, *surpate*, *vișorâtă*, *izbuc*.

¹⁷Iordan, *op. cit.*, p. 39.

¹⁸<http://ro.blastingnews.com>

¹⁹<http://observator.tv>

²⁰<http://wikipedia.ro>

²¹<http://monastireazemes.ro>

²²Gheorghita Ciocoi și colab., *Ghidul mănăstirilor din România*, București, Editura Sophia, 2013, p. 190.

²³M. Bucă, și colab., *Dicționar analogic și de sinonime al limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978, p. 209.

²⁴<http://www.brebuprahova.eu>

²⁵Iordan, *op. cit.* p. 360.

²⁶Iordan, *op. cit.*, p. 370; cf. Iorga identifică într-un act domnesc de la 1486 așezarea Hurezii sau Urezii (Arhivele Statului, Hurezi I, 1907, p. I.).

²⁷Iorga, *Hărții din Arhiva Mănăstirii Hurezului precum și din a Protopopiei Argeșului și a altor neamuri găsite în casele proprietății din Brâncoveni*, București, 1907, p. III, în *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, XIV (on-line).

²⁸A se vedea George Ioan Lahovari, *Pasărea, mănăstire decălugărițe*, în *Marele dicționar geografic al României*, vol. 4, București, Stabilimentul grafic J.V. Socecu, 1901, p. 639.

Mănăstirea Buluc, ctitorită în 1679 de boierul Ioan Caragea din Odobești (VN), are un nume legat de o întâmplare din viața boierului. Aflat la vânătoare cu alți boieri, trece prin mai multe încercări. Pe când se odihneau, strânși *buluc* în jurul unui foc într-o poiană, boierul le promite oamenilor săi că, dacă vor ieși teferi din codru, va construi o mănăstire în semn de mulțumire adusă divinității²⁹. Tradiția orală spune că astfel a luat naștere mănăstirea.

Pătrunsa este un nume oarecum ciudat pentru o așezare monahală. El este legat de un moment important din viața episcopului Clement al Râmnicului (VL), care, în anul 1740 pune piatra de temelie a schitului *Pătrunsa*. Numele mănăstirii este cel al locului în care mama episcopului, Paraschiva Modoran, este *pătrunsă* de durerile nașterii la rădăcina unui paltin³⁰.

Mănăstirea Plumbuita, situată în București, este sfințită în anul 1560. Voievodul Petru cel Tânăr, fiul domnitorului Mircea Ciobanu și al Doamnei Chiajna, începe construcția mănăstirii, care va fi terminată de domnitorul Mihnea Turcitul. Numele *Plumbuita* provine de la faptul că mult timp acoperișul mănăstirii a fost din tablă de *plumb*³¹. O altă interpretare o dă Oliviu Felecan, considerând că numele mănăstirii este dat de cel al străzii pe care aceasta se află³². Ținând seama de vechimea lăcașului, probabil că situația a fost exact invers: numele străzii este cel al mănăstirii.

Săraca, mănăstire din Timiș, atestată documentar în anul 1270, reprezintă centrul de rezistență la încercările de catolicizare a locuitorilor din Banat. La ordinul împăratului Iosif al II-lea, mănăstirea este închisă în anul 1778, ajungând în paragină. De aici, numele *Săraca*. După anul 1990, viața monahală se reia la mănăstire.

Surpatele este un nume care se referă la aspectul locului³³ unde a fost construită mănăstirea din Vâlcea, în secolul al XVI-lea, de către logofătul Tudor Drăgoescu, fratele său Stanciu și preotul Dumitru Bălașa³⁴.

Viforâta este numele unei mănăstiri din localitatea omonimă (DB). Atestat și în varianta *Viforăști*³⁵, numele provine de la vremurile vitrege abătute asupra lăcașului bisericesc și a obștii călugărești. *Mănăstirea Viforâta* este ctitorită de Vlad al V-lea, fiul lui Radu cel Mare, în anul 1532. În secolul al XVII-lea un rol important în menținerea mănăstirii l-au avut domnitorii Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu.

Izbuc este numele unei mănăstiri construite în anul 1696, în localitatea Călugări (BH). El este legat de un izvor cu apă vindecătoare, a cărui apă *izbucnea* la anumite intervale³⁶.

3. În atribuirea numelor de mănăstiri, elementele de la care s-a pornit sunt diferite: obiecte de cult și cu puteri miraculoase, întâmplări cu un impact major asupra localnicilor creștini, fapte de natură socială, caracteristici ale persoanelor cu un rol important în viața mănăstirii etc. Multe nume sunt metaforice, stabile, indiferent de evenimentele istorice și sociale care au atins lăcașurile de cult. Din Evul Mediu până în secolul al XX-lea, în ridicarea mănăstirilor s-au implicat domnitorii și boierii de la curte, călugări și oameni simpli, dar cu credința neclintită în Dumnezeu. Acest lucru confirmă pe de o parte păstrarea creștinismului la români din cele mai vechi timpuri și lupta pentru menținerea lui, în ciuda istoriei vitrege prin care au trecut țările

²⁹<http://agerpres.ro>

³⁰<http://ziaruldevalcea.ro>

³¹ <http://wikipedia.org>.

³² A se vedea Oliviu Felecan, *Un excurs onomastic...*, p. 181.

³³ Jordan, *op. cit.* p. 45.

³⁴ <http://wikipedia.org>

³⁵ Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, I Țara Românească (Muntenia, Oltenia și Dobrogea), vol. 2 M-Z, Mitropolia Olteniei, Craiova, 1970, p. 710-711.

³⁶<http://ortodox.ro>

române. Pe de altă parte, amintesc despre originea poporului român. Răspândite pe toată suprafața țării, mănăstirile exprimă identitatea românilor în spațiul european. Cele mai multe, declarate monumente istorice și religioase, au intrat în patrimonial național. Odată cu aceasta, numele lor pătrund în circuitul național și internațional.

BIBLIOGRAPHY

- Academia Română, *Micul dicționar academic*, București, Editura Univers Enciclopedic, vol. I (A-C) 2001, vol. II (D-H) 2002, vol. III (I-Pr) 2003, vol. IV (Pr-Z) 2003.
- Bălan Mihailovici, Aurelia, *Dicționar onomastic creștin*, București, Editura Minerva, 2003; *Dicționar onomastic creștin: repere etimologice și martirologice*, ediția a II-a, București, Editura Sophia, 2009.
- Bucă, M. și colaboratori, *Dicționar analogic și de sinonime al limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.
- Ciocoi, Gheorghită și colab., *Ghidul mănăstirilor din România*, București, Editura Sophia, 2013.
- Felecan, Oliviu, *Monastic Names in the North-West of Transylvania A Sociolinguistic and Cultural Perspective*, în „Transylvanian Review”, vol. XIX, *Aspects of Confessional Diversity within the Romanian Space*, Supplement No. 3, Cluj-Napoca, 2010, p. 193-208.
- Felecan, Oliviu, *Denumiri ale lăcașurilor de cult din România*, în vol. *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, 2013, p. 165-182.
- Felecan, Oliviu, Felecan, Nicolae, *Cultural and linguistic layers embedded in Romanian oikonyms derived from hagionyms*, în „Onoma” 48 (2013), p. 89-107.
- Iordan, Iorgu, *Toponimie românească*, București, Editura Academiei Române, 1963.
- Iorga, Nicolae, *Hârtii din Arhiva Mănăstirii Hurezului precum și din a Protopopiei Argeșului și a altor neamuri găsite în casele proprietății din Brâncoveni*, București, 1907, p. III, în *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, XIV, <http://www.teologiepentruazi.ro>
- Lahovari, George Ioan, Brătianu, C.I., Tocilescu, G., *Pasărea, mănăstire decălugărițe*, în *Marele dicționar geografic al României*, vol. 1, 2, 3, 4, 5 București, Stabilimentul grafic J.V. Socecu, 1898-1902.
- Stoicescu, Nicolae, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, I Țara Românească (Muntenia, Oltenia și Dobrogea), vol.1-2, Mitropolia Olteniei, Craiova, 1970, <http://www.academia.edu>.

SURSE ON-LINE

<http://www.academia.edu>.
<http://www.calugara.ro>
<http://amfostacolo.ro>
<http://crestinortodox.ro>
<http://ro.blastingnews.com>
<http://observator.tv>
<http://wikipedia.ro>
<http://monastireazemes.ro>
<http://www.brebuprahova.eu>
<http://agerpres.ro>

<http://ziaruldevalcea.ro>
<http://wikipedia.org>
<http://ortodox.ro>
<http://www.teologiepentruazi.ro>

A MULTIMODAL ANALYSIS OF SELECTED POLITICAL POSTERS AND SLOGANS IN ROMANIA

Alexandra Cotoc

PhD and Cristina Andrada Mureşan, PhD Student – "Babeş-Bolyai" University
of Cluj-Napoca

Abstract: Political posters constitute key elements in expressing identities and ideologies through visual communication with the purpose of influencing and/or manipulating target audiences to cast their vote for particular parties. The aim of this research paper is to analyse a selection of political posters and slogans from the most recent local elections in Romania in order to highlight the linguistic and visual strategies used, as well as their effectiveness and impact on their intended audience. To this end, the paper comprises a theoretical framework centred on multimodal strategies used in the political posters and a case study based on a questionnaire applied to 50 respondents. The study reveals the heterogeneity of political posters as multimodal constructs, which can unwittingly engender the opposite effect of that desired.

Keywords: multimodal analysis, political posters, political communication strategies, social actors, Romanian local elections

Introduction

The year 2016 was a local election year in Romania. Political campaigns are always designed to influence potential voters and to this end a plethora of political posters was made available to the general public. What attracted our attention was the heterogeneity of the posters with the only apparent conjoint feature being the voluntary or unintentional use of humour. This eclectic nature of the selected political posters which make the subject of our analysis engenders an overall impression of incongruousness, possibly generated by the mismatch between the candidate's intended self-representation and the actual perception from the audience.

We used the multimodal discourse analysis framework in order to investigate a selection of six political posters and their impact on a sample of respondents. In the first part of the paper we concisely delineated the theoretical background relevant for our study. The second part of the paper is dedicated to an extensive analysis of the posters combining our investigation of the multimodal features with the results obtained from a questionnaire designed within the same framework.

Theoretical Framework: Multimodal Discourse Analysis

Political posters are multimodal texts as they are combinations of different modes of communication (visual elements as well as written text). The most salient feature of political posters are the photographs of the politicians running for a particular position as the poster's aim is to familiarise the viewers with the candidate and to construct a positive social image for the politicians so that they obtain a high number of votes.

The multimodality of political posters is a ubiquitous and necessary feature of a successful campaign as it presents strategic elements that increase the chance of impressing and even manipulating the viewers. Multimodal texts are re-conceptualised and re-contextualised by each viewer in accordance with their background, education and knowledge. Hence, the construction of the multimodal text of a political poster is based on the assumptions made regarding the identity of the target audience in order for the poster to appeal to them.

Our multimodal analysis takes into account the following features of the political poster (see Lirola, 2016: 251): the 'information value' or the way in which the poster is organised (centre/margin, top/bottom or left/right); 'salience', or the elements that catch the viewers' attention (objects, size, colour or sharpness, background and/or foreground); and 'framing', the connection of the various elements of a poster. The interplay between the various elements of a multimodal text of a political poster offers the viewers a multimodal message with explicit and implicit meanings with the overall aim of convincing the viewers to cast their vote for a particular candidate.

Hypotheses

Given the Romanian socio-cultural and political landscape, we started from the assumption that all political posters have the underlying intent of creating a sense of identification of the viewer with the depicted candidate. From our initial multimodal analysis, the selected posters seemed to counter their purpose and as such our aim became that of investigating to what extent the posters would have the desired effect on different categories of viewers.

In terms of multimodal features, political posters should be unitary constructs comprised of text, colours, images, symbols, postures and other objects working together to express the intended message. We aim to explore the degree to which our selection of posters fulfils the aforementioned definition.

Research Methodology

The main research instrument employed for data collection was a paper-based questionnaire designed by the authors. The questionnaire consisted of four questions addressed from a quantitative point of view and two intended to measure the qualitative aspects. The quantitative questions targeted firstly the reliability of the candidate, secondly the reliability of the written message, thirdly the relevance of the background and other graphic elements included in the posters and finally the overall impression created by the posters. In terms of qualitative questions, one of them invited the respondents to state whether they would cast their vote in favour of the candidate and to support their choice by briefly motivating it. The other question focused on the most conspicuous element from each poster.

The questionnaire was applied to a heterogeneous group of fifty respondents, with different socio-cultural and educational backgrounds. The characteristics of the group were: 13 males and 37 females, with ages between 18 and 70. The results were interpreted using the quantitative method and a selection of graphic charts. The respondents' occupations ranged from students up to and including sales assistants, office managers and teachers.

Results

The questionnaire was based on six political posters taken from the 2016 local elections in Romania. Although the questionnaire was applied to a number of fifty respondents, the diverse range of their ages and occupations allowed for a micro-representation of the target audience of the political campaign, as it included people with various educational backgrounds, interests, life experiences, political preferences.

We started from the supposition that the subliminal effect of emulating a familiar context for the audience by means of identification with the political candidate would determine a positive reaction to the poster from the viewers. Surprisingly, none of the six posters had the intended effect. On the contrary, the respondents used some of the following negative adjectives to characterise the posters: "unreliable", "untrustworthy", "inadequate", "illogical", "irrelevant", "vague" and "incoherent".

Image 1

In terms of multimodal analysis, the candidate is sitting in an up-right position with her upper body slightly turned towards the viewers and displaying a tight-lipped smile. In the left upper-corner we can read the slogan "Evolution, not change!", followed by the candidate's name which is marked by a tick sign as if to suggest that the candidate meets the necessary criteria for the intended position. The candidate is wearing a black and white outfit against the half white, half violet backdrop. The prevalence of white creates the illusion of honesty and purity, with this being the most prominent feature of the poster.

When asked if they would vote for the candidate in Image 1, the vast majority of the respondents (72%) claimed they would not. Among their reasons, they included not being able to understand the message promoted, the slogan being too harsh or meaningless, aversion towards a negation which appears in the text, intrinsically contradictory message (evolution implies change), unknown candidate, unconvincing facial expression. Towards the more politically incorrect end of the spectrum, the remark that the candidate is a woman was made.

Concerning the perceived reliability of the candidate based on the poster, 52% considered her to be not at all convincing, with 24% appreciating her to be convincing enough or convincing to a certain degree and only 8% stating that she is very convincing. Similarly, the written message of the poster failed to make a positive impression on the audience, with 74% of the respondents declaring it not at all or slightly convincing and a mere 6% deeming it very convincing. The background of the poster was also rated irrelevant by 78% of the respondents. With regards to the

most eye-catching element of the poster, the majority (52%) preferred the candidate's stance. Finally, the overall impression created by this political poster was a negative one, with 72% of the respondents stating that it has nothing or little to do with how a political campaign should be designed.

Image 2

The multimodal features of the poster combine in this case a longer text with the image of the candidate in the forefront. The candidate is introduced to the audience by means of a humorous strategy making reference to his proper name, which in Romanian is homonymous with *dumb*: *The dumb one [MUTU] is speaking*. The written message expresses the candidate's interest towards elderly people and people with disabilities. The reiteration of his name is followed by a mission statement of inclusion. The focal point of the poster is the

candidate himself who exudes reliability by displaying a large confident smile and a professional attitude. The background is monochrome, properly framing the candidate.

As was the case with the previous image, the respondents reacted negatively to this poster, with 70% of them being unwilling to vote for the candidate, largely motivated by his unconvincing message which addresses only a small part of the population.

A percentage of 58 deemed the candidate not at all or slightly convincing, while the rest of the respondents (42%) rated him convincing enough or very convincing. In a similar manner, the written message managed to meet the expectations of 36% of the respondents, with only 4% of these considering it very convincing. Concerning the background of the poster, 70% of the people surveyed declared it irrelevant. The most conspicuous element of the poster as described by the respondents is the posture of the candidate (38%), followed closely by the written text from the point of view of the message it expresses (34%). Overall, 68% of the respondents concluded that the poster failed to measure up to their expectations regarding an election campaign poster.

Image 3

This poster draws the viewers' attention as it presents the candidate upside down. The candidate's position is reinforced by the slogan which is written in a colloquial manner, suggesting a close

relation with the audience. The background contains the symbol of the party which the candidate represents.

In the case of this poster, 68% of the respondents stated that they would not vote for the candidate. Some of the arguments mentioned by them made reference to the bad humour used to convey the message, others to the candidate being inexperienced or even to the political affiliation and the candidate's misleading and disingenuous features.

The candidate was presented as being not at all convincing by 46% of the respondents, with only 8% arguing in favour of his perceived trustworthiness. In terms of written message, a majority of 68% considered it unconvincing. In line with this, the background was deemed irrelevant by 60% of the respondents, while 8% argued the opposite. There was agreement between 64% of the people surveyed in what concerns the aspect of the poster with the biggest visual impact, namely that of the candidate's posture. The overall impression of the poster was unfavourable, with 68% of the respondents saying that it bears little to no comparison with their expectations relating to political posters.

Image 4

Central to this poster is the candidate's stance framed by the written message and by the name of the affiliated party. The intended undertone of the message is a humorous one, starting from a popular Romanian saying of mutual help and deviating to a self-centred discourse by requesting unilateral help.

When asked if they would vote for the candidate depicted in this poster, 88% of the respondents reported that they would not. Among the arguments supporting their decision were the self-centeredness of the candidate, the poor use of humour, the ridiculous slogan and the overall lack of trustworthiness expressed by the poster.

Relating to the candidate's perceived reliability, an overwhelming percentage of the respondents (82%) agreed that the candidate is not at all or slightly convincing. Likewise, the written message of the poster garnered a majority of 92% negative responses from the people surveyed, who stated that the text is not at all or slightly persuasive. The background of the poster was deemed irrelevant by 82% of the respondents. The most visible element of the poster as described by the respondents is the written text from the point of view of the message it expresses (44%), followed closely by the candidate's stance (40%). The poster made an overall negative impression on the respondents, with 84% of them claiming that it failed to meet their expectations concerning the design of a political campaign.

Image 5

In what the multimodal features are concerned, this poster presents the candidate in the left corner. An

unexpected element is constituted by the grater that the candidate is holding in his hands and which complements the written text containing an aggressive message, thus encouraging the audience to take radical measures towards the previous generation of politicians who did not meet the people's needs. The poster also highlights the idea that, unlike these politicians, the candidate under focus is capable of offering a better future to the voters. The background is white and the font of the written text is blue and red, red being used in order to suggest the critical need for a change and making salient the strategy through which the campaign is attacking the rival political parties with the aim of weakening their power (see Devran, 2004). The audience can also see the name of the political party and their logo – a lion, which symbolises supreme power.

Similarly to image 4, in the case of this candidate, 88% declared that they would not cast their vote for him. The respondents considered that the image communicates the following messages: insidious politicians; illogical, radical and extreme political views; rough, cold, inappropriate way of addressing the target audience; incapability of providing a convincing professional identity; dislike for the poster itself; aggressive and exaggerated message; bad sense of humour.

In relation to the candidate's appearance, 82% of the respondents considered that he is not at all convincing or slightly convincing. Similarly, the written message of the poster was perceived as being not at all persuasive or slightly persuasive by 82% of the respondents. This is not surprising, as most of the arguments that they offered for not voting the candidate made reference to the written text of the poster. The same percentage of 82% also represented the number of respondents who considered the background to be irrelevant. The respondents stated that the most striking aspects of the poster were the message transmitted by the written text (40%) and the candidate's posture (26%). The overall impression created on the respondents was negative, 80% of them declaring that it is not a professional campaign poster.

Image 6

"Professional. Defender of law. No politics." Supporting his slogan is the candidate's professional attire. However, the defining characteristic of the text is the absence of the name of the candidate, party or political affiliation. The text is written in white and superimposed on a red background which matches the colour of the candidate's tie.

As in the case of image 5, 88% of the respondents reacted negatively to this poster, stating that they would not choose the candidate to represent them. They motivated their position against this candidate by stating that he was not trustworthy and that he was arrogant. They also claimed that the poster presented an illogical, incoherent and inadequate argumentation. They also

underlined the fact that the old generation of politicians had to disappear, being too outdated to adjust to modern times. They also spotted the paradoxical message of the poster according to which he was running for the political position of mayor with "no politics".

A percentage of 82% perceived the candidate not at all or slightly convincing, while only a small percentage of 18% considered him to be convincing or very convincing. Similarly, only 14% of the respondents stated that the written message met their expectations, 64% considering it irrelevant. In what the background of the poster is concerned, 74% rated it as irrelevant and not convincing. The most noticeable feature of the poster as chosen by the respondents was the posture of the candidate (almost half of the respondents – 42%), followed by the background (36%). All in all, 82% of the respondents stated the political poster did not match at all their expectations regarding a political campaign.

Conclusions

In line with our first hypothesis, the interpretation of results obtained from the questionnaire indicates that our selection of political posters does in fact counter its purpose. In the case of each poster, an overwhelming majority reacted negatively to the message expressed, failing to identify with the proposed candidates.

In terms of multimodal features, these political posters were determined to be heterogenous constructs comprised of text, colours, images, symbols, postures and other objects acting incongruently and sending mixed messages to the viewers.

An overall conclusion of our study is that, despite the expectation of professionalism of the visual representation of political figures, political posters can sometimes work to the disadvantage of the candidates.

BIBLIOGRAPHY

Aulich, J. & Sylvestrová, M. (1999). Political posters in central and eastern Europe, 1945-95: Signs of the times. Manchester: Manchester University Press.

Baldry, A. & Thibault, P. J. (2006). Multimodal transcription and text analysis. London: Equinox.

Chilton, P. & Schèaffner, C. (Eds.) (2002). Politics as text and talk: Analytic approaches to political discourse. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.

Devran, Yusuf (2004), "A Theoretical Approach to Analysis of Political Posters and Print Ads", in *ISIMD 2004, 2nd International Symposium of Interactive Media Design*. Available at: http://newmedia.yeditepe.edu.tr/pdfs/isimd_04/01.pdf.

Fairclough, I. & Fairclough, N. (2012). Political discourse analysis. A method for advanced students. London and New York: Routledge.

Lirola, Maria Martinez (2016), "Multimodal Analysis of a Sample of Political Posters in Ireland during and after the Celtic Tiger. Análisis multimodal de una muestra de posters políticos en Irlanda durante y después del Celtic Tiger", in *Revista Signos. Estudios de Lingüística*, pp.245-267.

O'Halloran, K. & Smith, B. (Eds.). (2011). *Multimodal studies. Exploring issues and domains*. London: Routledge.

HEDGING IN WRITTEN ACADEMIC DISCOURSE: A REVIEW OF THE EARLY LITERATURE

Monica Mihaela Marta

Lecturer, PhD, "Iuliu Hațieganu" University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca

Abstract: The article reviews the early literature on hedging in written academic discourse by focusing on research carried out in the 1970s and 1980s. This theoretical analysis reveals how the study of hedges extended from a semantic to a pragmatic perspective that included context and cultural variables as crucial factors for the appropriate use and interpretation of hedges. The first definitions and classifications contributed to shaping the current concept of hedges as rhetorical strategies with polypragmatic functions aimed at facilitating the acceptance of knowledge claims in written academic discourse.

Keywords: hedging, written academic discourse, context, pragmatic functions, knowledge claims.

This paper reviews the early literature on hedging by focusing on the initial definitions and classifications of hedges in a general linguistic context as well as by highlighting how these have shaped the currently accepted concept of hedges in written academic discourse. Such a chronological perspective aims to provide a thorough theoretical foundation for a better understanding of the evolution of hedging in both general and specific contexts.

Finding a commonly recognized definition of hedges in general, and in academic writing in particular has proven problematic. Various definitions, approaches and taxonomies had been put forward only to be later criticized by other researchers who analyzed hedges from a different angle, or in a different period. Most linguists concerned with their study pointed out the difficulty in providing a clear definition or an exact taxonomy of hedges.

An initial, school-like approach would be to look up the word *hedge* in an English dictionary. Besides the first meaning of the noun, i.e. "a row of small bushes or trees growing close together, usually dividing one field or garden from another", the second entry is more relevant for the topic under discussion: "something that protects you against possible problems, especially financial loss" (Longman Exams Dictionary, 2010: 714). Although this explanation already suggests the protective value of a hedge, the word "something" denotes its vagueness and the difficulty in clearly grasping it. "Something" could be expressed through anything; hence, the issues surrounding the categorization of hedges from the point of view of their linguistic realizations or pragmatic functions.

The same protective value can be inferred from the entry for the verb *to hedge* found on the same dictionary page: "to avoid giving a direct answer to a question; to reduce your chances of failure or loss by trying several different possibilities instead of one". As we shall see further on, the second part of this explanation refers more explicitly to the use of hedges in academic writing, as it implies a connection between their use and a possible insurance against loss.

Hedge as a linguistic term is routinely connected with the highly cited initial work carried out by Lakoff (1972), although Fraser (2010: 16) pointed out that the first reference to hedging in the linguistic research literature was made in 1966 by Weinreich, who discussed the existence of metalinguistic operators such as *true*, *real*, *so-called*, *strictly speaking* or *like*, which “function as instructions for the loose or strict interpretation of designate”.

However, Lakoff’s study of hedges in connection with meaning criteria and Zadeh’s logic of fuzzy concepts is regarded as the most relevant pioneering work in the field. This opened up a new line of research and generated further studies by raising valuable research questions. Lakoff argued that, contrary to what logicians had mostly held true, sentences in natural language are not only true, false or nonsensical, but have certain degrees of truth (true/false to a certain extent or in certain respects), similarly with the way concepts have fuzzy, instead of sharply defined boundaries or edges while category membership has matters of degree.

Therefore, by describing his research interest, Lakoff also provided the first definition of hedges as “words whose job it is to make things more or less fuzzy” (1972: 195). Thus, he showed how predicate modifiers such as *sort of*, *par excellence*, *typical*, *strictly speaking*, *loosely speaking*, *in essence* or *technically*, but also predicate adjectives and predicate nominals in declarative sentences influence category membership. One of his first examples is presented below:

- “a. A robin is sort of a bird. (False – it is a bird, no question about it)
- b. A chicken is sort of a bird. (True, or very close to true)
- c. A penguin is sort of a bird. (True, or close to true)
- d. A bat is sort of a bird. (Still pretty close to false)
- e. A cow is a sort of bird. (False)” (Lakoff, 1972: 195)

By investigating how such words modify the truth-value of the terms and propositions they accompany, i.e. the truthfulness of the content expressed, Lakoff focused on what Prince *et al* (1982) and Fraser (2010) later called *propositional hedging*. Similarly, the pragmatic category of content-motivated hedges suggested by Hyland (1996a, 1996b, 1998a), which includes the appropriate use of hedges so that scientific claims can meet adequacy conditions in research articles in order to be accepted by the target audience can be traced back to Lakoff’s initial approach. Hyland’s extensive work constitutes one of the most comprehensive approaches to the study of hedges, which has generated probably the most pertinent and readily applicable classification of hedges in academic writing (1996a, 1996b, 1998a). Therefore, several references to his research will be made throughout this paper.

Although Lakoff only studied propositional hedging, he acknowledged that the interpretation of hedges depends on the context in which they occur, as well as on the connotations of words, which are regarded as belonging to the field of pragmatics. At the same time, context, besides involving pre-existing knowledge on the part of the receiver for the appropriate interpretation of meaning, may also be influenced by different cultural variables. These observations, together with Lakoff’s belief that semantics and pragmatics are two inseparable fields and that, consequently, hedges should be studied as pragmatic phenomena, greatly contributed to widening the scope of further research in the field.

Context as a deciding factor for the appropriate use and interpretation of hedges was also mentioned later by numerous authors who studied them from a pragmatic perspective within written academic discourse, among whom, Salager-Meyer (1994, 1998), Hyland (1996a, 1996b, 1997, 1988a, 1988b, 2003), Markkanen and Schröder (1997), Varttala (1999) or Alonso Alonso *et al* (2012). The role of cultural factors was also approached in connection with the use of

hedges by Crystal (1988), Hyland (1997, 2002), Markkanen and Schröder (1997), Salager-Meyer (2000), Lewin (2005), Hyland and Salager-Meyer (2008) or Millán (2010).

Besides extending the study of hedges from a semantic to a pragmatic perspective, Lakoff (1972) opened up another line of research by agreeing with Robin Lakoff (personal communication) that hedges interact with performatives, thus creating hedged performatives, as well as with felicity conditions and rules of conversation. Later, Fraser (1975) focused on hedged performatives and noted that the modal verbs *can*, *must* or *should* act as hedges when they accompany a performative verb such as *to apologize*, *to request* or *to promise*, thus decreasing the illocutionary force of speech acts.

However, an even more relevant area of research is the use of hedges as a possible politeness strategy. Although the connection between hedges, speech acts and conversational rules was initially established by Lakoff, Brown and Levinson (1978) studied the way hedges reduce the user's commitment to propositions thus diminishing the strength of the accompanying speech acts. This type of hedging refers to what Prince *et al* (1982) and Fraser (2010) called *speech act hedging*, as well as with Hyland's (1996a, 1996b, 1998a) reader-oriented hedges, whose pragmatic function is to show the user's degree of commitment to the truth of propositions for meeting the acceptability conditions that favor the acceptance of claims.

The above-mentioned propositional hedging and speech act hedging were similarly interpreted by Prince *et al* (1982), who divided hedges into *approximators* and *shields*, and later by Salager-Meyer (1994), who also added other categories. According to Prince *et al*, *approximators* influence the content of propositions by modifying class membership through *adaptors*, such as *some*, *somewhat*, *sort of*, *almost* or through *rounders*, like *about* or *approximately*. On the other hand, *shields* are used to modify the speaker's commitment to the truth of propositions either by expressing doubt through *plausibility shields* such as *I think*, *as far as I can tell*, *probably*, which suggest the opinion expressed is personal and therefore possibly subjective or interpretable, as well as through *attribution shields* like *according to*, which shift responsibility away from the speaker by attributing it to someone else. Lakoff's (1972) contribution to the classification of hedges consisted in his mention of *intensifiers*, such as *very*, which strengthen membership to a certain category or the degrees of truth of accompanying content, as well as *deintensifiers*, such as *sort of*, which do the opposite.

To continue the literature review with a research line derived from Lakoff (1972), the already-mentioned contribution brought by Brown and Levinson (1978) will be discussed next. Lakoff's observation that hedges influence conversational rules has been linked with Brown and Levinson's approach to hedges as politeness strategies. Their view also values the role context plays in the correct usage and interpretation of hedges. Thus, according to Brown and Levinson, speakers employ modal auxiliaries, hedged performatives, conditionals or impersonal structures in order to reduce the strength of propositions, save face, avoid denial, and ensure the hearer's acceptance. Although this approach derived from Goffman's (1967) concept of *face* and face-saving behavior was initially applied to spoken interaction, it was later extended to the analysis of written scientific discourse in connection with hedged knowledge claims by authors such as Myers (1989), Varttala (1999, 2001), Paltridge (2006), or Alonso Alonso *et al* (2012).

Although Lakoff's study provided a first definition of hedges that was later criticized by authors such as Crompton (1997) for offering too little information on the form and function of hedges, and thus for being too fuzzy itself, as well as a first classification of hedges into intensifiers and deintensifiers, which was further refined by other linguists, his contribution remains a valuable starting point in the study of hedges.

Chronologically speaking, after Lakoff's initial approach to the concept of hedges in general, Adams Smith (1984) and Skelton (1987, 1988) also expressed interest in what they called *comments* when referring to the distinction between propositions and the comments people make on them, with reference to written academic discourse. Adams Smith (1984) tackled the issue from a teaching perspective as she investigated authors' comments, such as modal verbs and attitudinal markers using articles published in the *British Medical Journal*. She started from the premise that the main difficulty students have is distinguishing between facts and opinions or subjective elements in academic writing. Her results indicated that the *Introduction* and *Discussion* sections of medical research articles are the most heavily author-marked sections while her final suggestion was the creation of "an authentic speech-act syllabus" focusing more on language functions than on forms (Adams Smith, 1984: 36).

The term *comment* was also preferred by Skelton (1987, 1988) in order to distinguish between *propositions* and the *comments* people make on them due to his perceived pejorative connotations of the term *hedging* in ordinary language. Skelton did not attempt to define *comments*, but instead focused on the functions of expressions such as *it cannot be denied*, *it seems likely* or *it was presumed*, and concluded that, since commentative language is "associated with hypotheses, probabilities and evaluation rather than certainties or descriptions", it is used differently in the academic prose of various disciplines, thus leading to disciplinary variation (Skelton, 1987: 99). He also pointed out, like numerous other researchers did later on, that the main distinction is between the hard and soft sciences, and that comments most frequently occur in the *Discussion* sections of scientific articles, where they are used to express three types of certainty: "information that is taken for granted; the purely hypothetical; and logical deduction" (Skelton, 1987: 97). The appropriate use of comments by learners in order to enhance meaning in academic prose, despite possibly scarce linguistic resources was also acknowledged, thus proving that the importance of hedges in academic writing and the teaching implications associated with their correct use was perceived as early as the 1980s.

The link between hedges and modality on the one hand (Coates, 1983; Palmer, 1986), and evidentiality (Chafe, 1986), on the other hand, should be mentioned due to the relevance of these two concepts for the future development of the research on hedges. As far as modality is concerned, the work carried out by Coates (1983), who acknowledged the polysemous nature of modal verbs and insisted that context plays a major role in the accurate interpretation of their pragmatic functions was later taken over by Hyland (1998a). Coates' theory was based on the assumption that the meaning of modals is to be found in the utterances that contain them, rather than in the modals themselves. Thus, her analysis revealed that "the modals relating to assumption are *must*, *should* and *ought*, and those relating to possibilities are *will*, *may*, *might* and *could*. *Shall* and *would* represent hypothetical epistemic uses. Only affirmative *can* and *need* have no epistemic senses." (Hyland, 1998a: 107).

Hyland later used Coates' classification of modal verbs according to epistemic function and primary meaning in his comparative analysis (1996a, 1996b, 1998a) of hedging devices used in a corpus of scientific journal articles vs. general academic corpora. However, his analysis was not restricted to hedging modals but covered a wide range of lexical realizations.

Hyland's analysis and description of two other linguistic realizations, namely epistemic lexical verbs and epistemic adverbs (1996a, 1996b, 1998a) was based on research carried out by Palmer and published in *Mood and Modality* in 1986. Palmer stated that the non-factual status of propositions can be expressed in writing in four main ways: speculative, deductive, quotative and sensory, according to whether writers wish to introduce new information as subjective opinion,

deductive conclusion, hearsay or conclusion supported by their senses. According to these types, Hyland divided epistemic lexical verbs into judgemental and evidential, while epistemic adverbs were labeled as certainty content disjuncts, truth content disjuncts and sense content disjuncts.

Chafe (1986) contributed to the research on hedges mainly through his study of evidentiality in spoken discourse vs. academic writing. His view of hedges as words or expressions which show that “the match between a piece of knowledge and a category may be less than perfect” (1986: 270), although in agreement with Lakoff (1972) seems incomplete at this point. However, his study of evidentiality, regarded as “any linguistic expression of attitudes towards knowledge” (1986: 271) constituted the grounds of further research in the field of hedges.

According to Chafe’s scheme, the reliable or unreliable status of knowledge is expressed through markers of evidentiality. Therefore, he studied expressions that indicate the speaker’s/writer’s assessment of the degree of knowledge reliability (which pragmatically function as content-motivated hedges according to Hyland, 1996a, 1996b, 1998a). The linguistic realizations of Chafe’s markers of evidentiality, such as *suggest* or *speculate*, *probably*, *could* or *should*, were later included in Hyland’s detailed classification of hedges under epistemic lexical verbs, adverbs and modals.

In Chafe’s view, knowledge can be acquired via different modes: belief, induction, hearsay and deduction. Each of these is provided by different sources: an unknown one for belief (almost never present in academic writing), evidence for induction (more frequent in academic writing than in spoken discourse), language for hearsay (corresponding to citations and references in academic writing) and hypothesis for deduction (greater incidence in academic writing than in conversation). In this context, the question of whether knowledge is reliable or unreliable depends on the match between knowledge and the verbal resources used, on the one hand, and between knowledge and the expectations of the hearer/reader, on the other hand. Although Chafe did not dwell on this, the introduction of expectations (through words such as *in fact*, *actually*, *at least*, *even*, *only*, *but*, *however* or *nevertheless*) shifts the focus towards the target audience and indicates that he had actually described Hyland’s reader-motivated hedges.

Crystal (1988) and Myers (1989) also contributed to the research on hedging. Crystal suggested the need to study linguistic imprecision, thus siding with the half of Lakoff’s definition which implies that hedges are meant to increase fuzziness. He pointed out the high frequency of hedges in informal speech, which is usually characterized by a balance between precision and imprecision, as well as in popularization literature, where the audience only needs the “half-truth” (opinion also expressed by Varttala, 1999). Although Crystal mainly referred to spoken interaction, his acknowledgement of the existence of personal and cultural factors involved in hedging could be extrapolated to academic prose, thus becoming relevant for the topic of this paper.

One year later, Myers (1989) started from the assumption that the pragmatic of politeness could be extended from conversational data to written genres despite difficulty defining relevant cultural variables. He considered hedging to be a negative politeness strategy in scientific articles when hedges assign a provisional character to a claim until the respective claim gains the acceptance of the readers in the target discourse community, in this way underlining the interactive nature of scientific written discourse.

Further on, he explained that in scientific writing “the hedging of claims is so common that a sentence that looks like a claim but has no hedging is probably not a statement of new knowledge” since “the form of the statement reflects a relation between the writer and the

readers, not the degree of probability of the statement” (Myers, 1989: 13; 15). In other words, according to this theory, hedges do not signal that the newly introduced information or statement is provisional, possibly inaccurate or incomplete, but they serve as a polite invitation to the readers, who thus have the liberty, which they can exercise based on their subject knowledge and experience, to regard such information as a relevant and appropriate new claim in their respective fields. On the other hand, if the frequency of hedges is so high, it could be interpreted that they are routine conventions of academic writing rather than politeness strategies. Anyway, Myers’ approach to hedges seems to be one-dimensional as it only refers to what later Hyland (1996a, 1996b, 1988a) considered to be the reader-motivated function of hedges, i.e. hedges used to introduce information in a less categorical way in order to stimulate writer-reader interaction and ensure the acceptance of new knowledge claims, although Hyland rejected the politeness theory. Content-motivated hedges, whose role is to increase the accuracy of claims by introducing them in mitigated form, were not part of Myers’ study.

However, Myers’s observation that hedging, in his study under the form of modal verbs, modifiers and indefinite articles mainly occurs in the *Discussion* sections of articles is in agreement with other literature data (Adams Smith, 1984; Swales, 1990; Hyland, 2006; Salager-Meyer, 1994; Varttala, 1999; Martín-Martín, 2008), thus suggesting that hedging reflects the writer’s need to establish social interaction, as well as the probability of the statements expressed.

Myer’s approach, although regarded as valuable for the study of hedges was later criticized by Hyland (1996b, 1997) for having provided an incomplete view of the role of hedging devices because it only focused on their role in mitigating knowledge claims and minimizing impositions, without acknowledging the influence of institutional norms and discourse communities in the creation of scientific knowledge, the polypragmatic nature of hedges, or the possible differences between various cultures or registers. Therefore, Hyland (1996b: 453) strongly suggested that “hedges can only be understood in terms of a detailed characterization of the institutional, professional and linguistic contexts in which they are employed”, meaning that sociological, discourse analytic and linguistic perspectives should be integrated for their successful analysis and understanding.

Although not directly concerned with the study of hedges, but rather with how scientific facts are constructed in written academic discourse, Latour and Woolgar (1986: 75-81) classified scientific conclusions into five distinct statement types according to the level of facts and speculation they contain, also reflected in the use of “modalities”. In their view, modalities were not confined to the use of modal verbs but represented one way of expressing non-definitive assertions in the form of “statements about other statements”. Their examples of modalities included adverbs (*generally*) or passive constructions (*wasreported to be*) that would normally fall under the category of hedges.

According to Latour and Woolgar’s classification, type 5 statements denoting commonly accepted knowledge among scientists, and type 4 statements containing specialist facts usually occurring in textbooks are presented without any modalities. On the other hand, modalities accompany type 3 statements expressing non-definitive assertions common in review discussions, type 2 statements referring to tentative suggestions that require further investigation, and type 1 statements, which represent the most speculative assertions. They also drew attention to the importance of contextual knowledge for correctly perceiving how changing a type of statement reflects the status of the fact it refers to, scientists aiming for type 4 statements that equal universal social constructs, i.e. scientific facts. Although difficult to apply to text analysis

without solid scientific background knowledge, such a distinction between statement types could be useful in analyzing the importance of claims according to their degree of hedging.

To summarize, research in written academic discourse in the 1980s revealed the following trends: hedging propositional content prevailed over hedging writer commitment (Adams Smith, 1984; Skelton, 1987, 1988; Crystal, 1988); modality and evidentiality studies were introduced (Coates, 1983; Palmer, 1986; Chafe, 1986) mainly in connection with the hedging of propositional content; didactic issues were raised and solutions suggested (Adams Smith, 1984); and hedging was studied as a politeness strategy (Myers, 1989) aimed at inviting the reader into the discourse for reasons of politeness, rather than as part of a convention established within an academic genre.

This review revealed how the study of hedges extended from a semantic to a pragmatic perspective that included context and cultural variables as crucial factors for the appropriate use and interpretation of hedges. The first definitions and classifications provided in the 1970s and 1980s contributed to shaping the current concept of hedges as rhetorical strategies with polypragmatic functions used by scientific writers in order to facilitate the acceptance of new knowledge claims in today's highly competitive and demanding academic environment.

BIBLIOGRAPHY

1. Adams Smith, Diana. (1984). "Medical Discourse: Aspects of Author's Comment". *The ESP Journal*. Vol. 3. pp. 25-36.
2. Alonso Alonso, Rosa, Alonso Alonso, María and Torrado Mariñas, Laura. (2012). "Hedging: An Exploratory Study of Pragmatic Transfer in Non-Native English Readers' Rhetorical Preferences". *Ibérica* 23. pp. 47-64.
3. Brown, Penelope and Levinson, Stephen. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Chafe, Wallace. (1986). "Evidentiality in English Conversation and Academic Writing". In Chafe, Wallace and Nichols, Johanna (eds.) *Evidentiality: The Linguistic Coding of Epistemology*. Norwood, New Jersey: Ablex Publishing Corporation. pp. 261-272.
5. Coates, Jennifer. (1983). *The Semantics of the Modal Auxiliaries*. Beckenham: Croom Helm.
6. Crompton, Peter. (1997). "Hedging in Academic Writing: Some Theoretical Problems". *English for Specific Purposes*. Vol. 16. No. 4. pp. 271-287.
7. Crystal, David (1988). "On Keeping One's Hedges in Order". *English Today* 15. pp. 46-47.
8. Fraser, Bruce. (1975). "Hedged Performatives". In Cole, Peter and Morgan, Jerry L. (eds.) *Syntax and Semantics. Vol. 3. Speech Acts*. New York: Academic Press. pp. 187-210.
9. Fraser, Bruce. (2010). "Pragmatic Competence: the Case of Hedging". In Kaltenböck, Gunther, Mihatasch, Wiltrud and Schneider, Stefan. (eds.) *New Approaches to Hedging*. Bingley: Emerald. pp. 15-34.
10. Goffman, Erving. (1967). *Interaction Ritual. Essays on Face-to-Face Behaviour*. New York: Anchor Books.
11. Hyland, Ken. (1996a). "Talking to the Academy: Forms of Hedging in Science Research Articles". *Written Communication* 13 (2). pp 251-281.
12. Hyland, Ken. (1996b). "Writing Without Conviction? Hedging in Scientific Research Articles". *Applied Linguistics* 17 (4). pp. 433-454.

13. Hyland, Ken. (1997). "Scientific Claims and Community Values: Articulating an Academic Culture". *Language and Communication*. 17 (1). pp. 19-32.
14. Hyland, Ken. (1998a). *Hedging in Scientific Research Articles*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
15. Hyland, Ken. (1998b). "Boosting, Hedging and the Negotiation of Academic Knowledge". *TEXT* 18 (3). pp. 349-382.
16. Hyland, Ken. (2002). "Authority and Invisibility: Authorial Identity in Academic Writing". *Journal of Pragmatics* 34. pp. 1091-1112.
17. Hyland, Ken. (2003). "Self-Citation and Self-Reference: Credibility and Promotion in Academic Publication". *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 54 (3). pp. 251-259.
18. Hyland, Ken. (2006). "Medical Discourse: Hedges". In Brown, Keith. (ed.) *Encyclopaedia of Language and Linguistics 2nd edition*. Oxford: Elsevier. pp. 694-697.
19. Hyland Ken and Salager-Meyer, Françoise. (2008). "Scientific Writing". *Annual Review of Information Science and Technology*. Vol. 42. Issue 1. pp. 297-338.
20. Lakoff, George. (1972). "Hedges: A Study in Meaning Criteria and the Logic of Fuzzy Concepts". *Chicago Linguistic Society Papers* 8. pp. 183-228.
21. Latour, Bruno and Woolgar, Steve. (1986). *Laboratory Life. The construction of Scientific Facts*. Princeton: Princeton University Press.
22. Lewin, Beverly A. (2005). "Hedging: An Exploratory Study of Authors' and Readers' Identification of 'Toning Down' in Scientific Texts". *Journal of English for Academic Purposes* 4. pp. 163-178.
23. *Longman Exams Dictionary* (2010). Harlow: Pearson Longman.
24. Markkanen, Raija and Schröder, Hartmut. (1997). "Hedges: A Challenge for Pragmatics and Discourse Analysis". In Markkanen, Raija and Schröder, Hartmut (eds.) *Hedging and Discourse: Approaches to the Analysis of a Pragmatic Phenomenon in Academic Texts*. Berlin: De Gruyter. pp. 3-18.
25. Martín-Martín, Pedro. (2008). "The Mitigation of Scientific Claims in Research Papers: A Comparative Study". *International Journal of English Studies*. Vol. 8 (2). pp. 133-152.
26. Millán, Enrique Lafuente. (2010). "'Extending this claim, we propose...' The Writer's Presence in Research Articles from Different Disciplines". *Ibérica* 20. pp. 35-56.
27. Myers, Greg. (1989). "The Pragmatics of Politeness in Scientific Articles". *Applied Linguistics* 10 (1). pp. 1-35.
28. Palmer, Frank Robert. (1986). *Mood and Modality*. Cambridge: Cambridge University Press.
29. Paltridge, Brian. (2006). *Discourse Analysis: An Introduction*. London: Continuum.
30. Prince, Ellen, Frader, Joel and Bosk, Charles. (1982). "On Hedging in Physician-Physician Discourse". In Di Pietro, Robert J. (ed.) *Linguistics and the Professions. Proceedings of the Second Annual Delaware Symposium on Language Studies*. Norwood, NJ: Ablex. pp. 83-97.
31. Salager-Meyer, Françoise. (1994). "Hedges and Textual Communicative Function in Medical English Written Discourse". *English for Specific Purposes*. Vol. 13. No. 2. pp. 149-171.
32. Salager-Meyer, Françoise. (1998). "Language is not a Physical Object. Françoise Salager-Meyer Responds to Peter Crompton's 'Hedging in Academic Writing: Some Theoretical Problems'". In *English for Specific Purposes* 16, 4. *English for Specific Purposes*. Vol. 17. No. 3. pp. 295-302.

33. Salager-Meyer, Françoise. (2000). "Procrustes' Recipe: Hedging and Positivism". *English for Specific Purposes*. Vol. 19. No. 2. pp. 175-187.
34. Skelton, John (1987). "Comments in Academic Articles". In Grunwell, Pamela (ed.) *Papers from the Annual Meeting of the British Association for Applied Linguistics* (20th, Nottingham, England, United Kingdom, September 1987. British Studies in Applied Linguistics, 3). pp. 97-108.
35. Skelton, John (1988). "The Care and Maintenance of Hedges". *ELT Journal*. Volume 42/1. pp. 37-43.
36. Swales, John M. (1990). *Genre Analysis. English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
37. Varttala, Tepo. (1999). "Remarks on the Communicative Functions of Hedging in Popular Scientific and Specialist Research Articles on Medicine". *English for Specific Purposes*. Vol. 18. No. 2. pp. 177-200.
38. Varttala, Tepo. (2001). "Hedging in Scientifically Oriented Discourse. Exploring Variation According to Discipline and Intended Audience. Electronic Dissertation". *Acta Electronica Universitatis Tamperensis* 138. Retrieved 17 December 2013. Available: <http://acta.uta.fi>

LINGUISTIQUE ET TRIDIMENSIONNALITÉ/ LINGUISTICS AND TRIDIMENSIONALITY

Daniela Bordea

Lecturer, PhD, University of Bucharest

Abstract: The present paper represents an original, dynamic, spatial perspective on the behavior of the adjective while it changes its grammatical category.

It features a tridimensional mathematical model which illustrates the passage of the adjective from the free combination formula to utterly free forms.

The tridimensional mathematical model is conceived in its maximal complexity and is carried out on 55 basic adjectives.

Employing mathematical modelling as a working methodology was based on the practical and theoretical results, and the yielded mathematical model reveals manifold orders in the category of the adjective and better distinguishes the correlation between the parameters characterizing this process, namely: the degree of blocking, the degree of freeing and the dimension of the blocked constituent.

Keywords: adjective, free combination, mathematical modelling, blocked structures, tridimensionality.

1.Introduction

1.1. Importance du modèle

En ce qui suit nous allons présenter un modèle mathématique tridimensionnel concernant le passage de l'adjectif de la combinatoire libre au figement et de la combinatoire libre à l'affranchissement, modèle qui présente le changement de catégorie grammaticale dans une vision originale, dynamique, mettant en évidence non seulement les limites initiales et finales, mais aussi les étapes intermédiaires, donc la continuité du procès.

L'adjectif a constitué une préoccupation pour les grammairiens dès l'Antiquité, aussi assiste-t-on à une évolution de la conception sur l'adjectif et des modèles de description de cette partie du discours le long de l'histoire, jusqu'à présent.

Nous avons choisi de traiter de l'adjectif pour ses possibilités de transformation dans d'autres parties du discours : substantif, adverbe et même interjection, donc pour la souplesse et le contour flexible de cette catégorie grammaticale, ce qui permet la réalisation d'un modèle mathématique plus général, qui peut être particularisé pour des situations concrètes.

La modélisation mathématique a été utilisée comme méthodologie de travail selon les résultats pratiques et théoriques et le modèle

mathématique tridimensionnel résulté, conçu comme une approche spatiale, réalise plus d'ordre dans la classe de l'adjectif et met en évidence la corrélation entre les paramètres qui caractérisent le figement et l'affranchissement, c'est-à-dire : le degré de figement, le degré d'affranchissement et la portée du figement.

Nous avons *conçu* ce modèle mathématique dans sa complexité maximale pour pouvoir être appliqué aussi à d'autres types d'adjectifs ou bien à d'autres parties du discours.

1.2. Les limites du champ d'application et le corpus

Nous avons limité le champ d'étude aux adjectifs primaires étant donné qu'ils ont une grande sphère d'applicabilité ; on les rencontre dans la structure de beaucoup de syntagmes figés et ils manifestent une richesse sémantique significative.

Nous avons choisi comme directions d'affranchissement pour cette étude seulement la substantivation et l'adverbialisation pour plusieurs raisons :

- premièrement, parce que la plupart des adjectifs primaires peuvent se substantiver ou s'adverbialiser, ces deux directions étant donc les plus importantes et les plus riches en exemples ;
- secondement, pour pouvoir approfondir l'étude ;
- troisièmement, pour ne pas compliquer le modèle davantage.

Les adjectifs primaires étudiés, plus de 50 adjectifs, ont été empruntés à la liste de M.A. Borodina (1963), complétée par J. Goes (1999).

Les exemples cités sont pris au Trésor de la langue française informatisé, à L.O.Grundt (1972) et à M.Grevisse (1988).

Nous avons utilisé aussi un chapitre de l'ouvrage *Mots et lexiculture* (Hommage à Robert Galisson) rédigé sous la direction de Maria Teresa Lino et Jean Prevost (2003) pour l'étude des syntagmes à structure *Adj+comme+GN*.

3. Présentation du modèle

3.1. Caractéristiques générales. Orientation

Le modèle que nous proposons a une orientation spatiale, donc tridimensionnelle.

Comme on le sait, l'espace a trois dimensions; pour localiser un point dans l'espace on a besoin d'un système de trois axes dirigés dans l'espace de telle manière qu'ils aient un point commun (appelé origine) et qu'ils soient réciproquement perpendiculaires. Ces axes, ayant l'origine O, sont: Ox, Oy et Oz.

On appelle conventionnellement **Ox** l'axe horizontal, **Oy** l'axe horizontal orienté en profondeur dans l'espace et **Oz** l'axe vertical, perpendiculaire sur Ox et sur Oy (Fig.1).

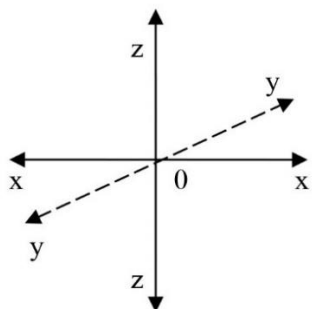

Fig.1. Le système des trois axes

C'est par rapport à ce système qu'on peut localiser dans l'espace n'importe quel point, à l'aide de trois valeurs.

Pour obtenir ces valeurs on fait descendre du point dont on parle trois perpendiculaires respectivement sur chacun des trois axes. Le point d'intersection de l'axe Ox avec la perpendiculaire descendue sur cet axe est noté X. De même, le point d'intersection de l'axe Oy avec la perpendiculaire descendue sur Oy est noté Y et le point d'intersection de l'axe Oz avec la perpendiculaire descendue sur Oz est noté Z.

La distance (sur l'axe Ox) de l'origine jusqu'au point X est notée x . De même, la distance (sur l'axe Oy) de l'origine jusqu'au point Y est notée y et la distance (sur l'axe Oz) de l'origine jusqu'au point Z est notée z .

Les valeurs x , y et z ainsi obtenues localisent dans l'espace un point unique et sont appelées les coordonnées de ce point.

Par exemple un point P_1 est défini (localisé) par les coordonnées : x_1, y_1, z_1 et on peut le noter $P_1(x_1, y_1, z_1)$. De même, on peut avoir le point P_2 caractérisé par les valeurs des coordonnées : x_2, y_2, z_2 et on peut le noter $P_2(x_2, y_2, z_2)$, etc.

Si l'une des valeurs des coordonnées est zéro, alors le point étudié se trouve dans le plan formé par les deux autres coordonnées.

Par exemple, si $y = 0$, alors le point dont on parle se trouve dans le plan formé par Ox et Oz, c'est-à-dire de plan xOz et on a: $P_1(x_1, z_1)$; $P_2(x_2, z_2)$; $P_3(x_3, z_3)$; etc. (Fig. 2).

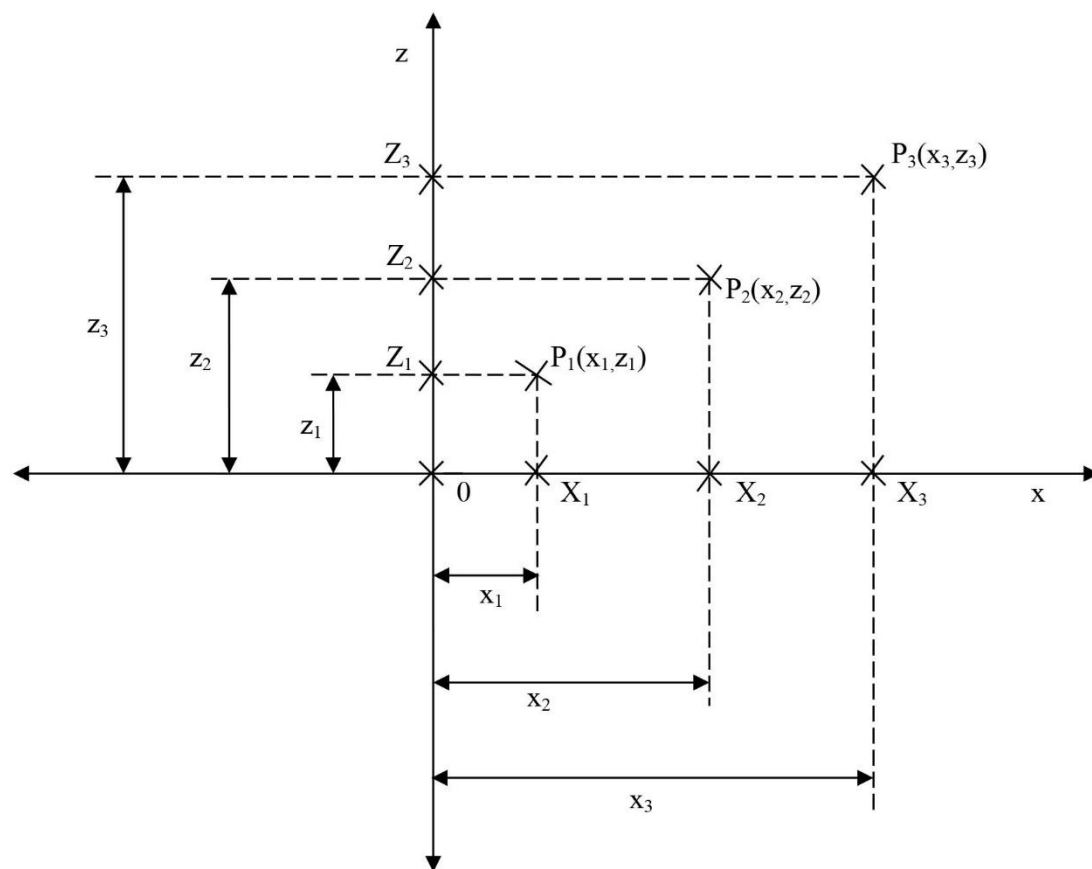

Fig. 2. Localisation d'un point à l'aide des axes

Si la valeur d'une coordonnée reste constante, alors on peut délimiter chaque point selon les deux autres valeurs. Dans notre modèle nous avons utilisé successivement ces deux situations.

3.2. Applications. Description du modèle

Notre modèle présente l'adjectif du point de vue de la variation du degré de figement, du degré d'affranchissement et de la portée du figement.

Le modèle est orienté selon les trois axes : Ox, Oy et Oz.

L'axe Ox, horizontal, représente, selon son orientation, la variation du degré de figement de l'adjectif et du degré d'affranchissement dans le cas de la substantivation.

L'orientation de l'axe Ox de l'origine vers la droite (c'est-à-dire vers $+\infty$) marque le domaine positif, qui représente le domaine de la combinatoire libre de l'adjectif et son affranchissement par substantivation (Annexe 1).

Dans le domaine de la combinatoire libre on remarque une hiérarchisation des adjectifs du point de vue de la tendance vers l'affranchissement. Les divisions: $+x_1z_0$, $+x_2z_0$, $+x_3z_0$, $+x_4z_0$ et $+x_5z_0$ mettent en évidence cette hiérarchisation.

À ces divisions on est arrivée en utilisant une grille de trois tests et une formule mathématique (de l'analyse combinatoire). Les tests sont

choisis de telle manière que la séparation des adjectifs soit possible, mais en même temps les tests puissent se compléter réciproquement, pour que l'étude soit unitaire.

Il est à remarquer que notre raisonnement, orienté selon deux directions différentes (étude expérimentale et calcul mathématique) a conduit aux mêmes résultats.

Après le domaine de la combinatoire libre, l'orientation de l'axe Ox vers la droite représente l'accroissement du degré d'affranchissement de l'adjectif par substantivation : constructions anaphoriques, constructions elliptiques, substantivation totale.

L'orientation de l'axe Ox de l'origine vers la gauche (c'est-à-dire vers $-\infty$), met en évidence le passage de l'adjectif de la combinatoire libre à la combinatoire figée et représente le domaine de l'adjectif dans les structures figées.

Dans ce domaine le degré de figement s'accroît du point zéro vers la gauche et on a : figement faible ; figement transparent et figement opaque.

L'axe Oy (horizontal, orienté en profondeur dans l'espace), met en évidence le passage de l'adjectif de la combinatoire libre à l'affranchissement par adverbialisation et représente la variation du degré d'affranchissement dans le cas de l'adverbialisation (Annexe 2).

Les divisions sur les axes Ox et Oy marquent donc des étapes dans le passage de l'adjectif de la combinatoire libre au figement et de la combinatoire libre à l'affranchissement pour la substantivation et respectivement pour l'adverbialisation.

Ces divisions ne représentent pas de points singuliers, mais des intervalles qui contiennent des syntagmes ayant la même structure et des propriétés similaires.

À chaque division correspond donc un ensemble d'éléments (syntagmes) dont les propriétés sont variables, mais entre les limites établies pour chaque division par une grille de propriétés.

L'axe Oz (vertical), représente la variation de la complexité du syntagme figé étudié, complexité exprimée par la portée du figement.

Les divisions sur l'axe Oz sont les mêmes pour l'adjectif que pour l'adjectif substantivé et l'adjectif adverbialisé et correspondent aux différents niveaux de la complexité du syntagme (libre ou figé).

Ces divisions, exprimant la structure du syntagme (libre ou figé), sont les niveaux : $z_0, z_1, z_2, z_3, z_4, z_5, z_6$, qui sont analysés séparément pour l'adjectif, l'adjectif substantivé et l'adjectif adverbialisé.

Le modèle est formé de trois parties :

- la première partie : l'adjectif (Adj),
- la deuxième partie : l'adjectif substantivé (Adjsb),
- la troisième partie : l'adjectif adverbialisé (Adjav).

Ces trois parties s'articulent au point A (Annexe 3).

La première partie présente l'adjectif à l'état de figement et en combinatoire libre, jusqu'au point A, où commence l'affranchissement.

Le point A marque le début de l'affranchissement, c'est-à-dire le début de la substantivation et de l'adverbialisation, donc à ce point on a une ramification dont les deux directions sont :

- la substantivation (selon l'axe Ox), qui représente la deuxième partie du modèle, notée Adjsb (*le beaux, le vrai, etc.*); (Annexe 1).

- l'adverbialisation (selon l'axe Oy), qui représente la troisième partie du modèle, notée Adjav (*marcher droit, chanter faux, etc.*) (Annexe 2).

Il est à remarquer que la première partie du modèle contient le point zéro (l'origine du système des axes). Ce point correspond au cas où le figement est dû au fait que l'adjectif ne se combine qu'avec un seul substantif (par des raisons qui tiennent de l'histoire de la langue), situation que nous appelons *figement syntagmatique*, tandis que du point de vue sémantique le sens est compositionnel (par ex : *chère lie, main pote, hareng saur*).

Le niveau z_0 pour la première partie (Adj) représente la combinatoire **Nom+Adj**, étudiée dans le cas du figement et dans le cas de la combinatoire libre, jusqu'au début de l'affranchissement (le point A).

Dans le domaine du figement le degré de figement s'accroît du point zéro vers la gauche. Ainsi on a :

- figement faible ($-x_1z_0$) (*une carte bleue*),
- figement transparent ($-x_2z_0$) (*écrire des vers blancs*),
- figement opaque ($-x_3z_0$) (*organiser une table ronde*).

Dans le domaine positif, qui représente le domaine de la combinatoire libre de l'adjectif, on a une hiérarchisation des adjectifs du point de vue de la tendance vers l'affranchissement, hiérarchisation illustré par les divisions : $+x_1z_0$, $+x_2z_0$, $+x_3z_0$, $+x_4z_0$ et $+x_5z_0$.

On arrive ainsi au point A, où commence l'affranchissement et où se réalise la ramification :

Le niveau z_0 pour la deuxième partie (Adjsb) représente le domaine de l'affranchissement de l'adjectif, par de étapes intermédiaires :

- constructions anaphoriques (x_6z_0) :
C'est extrêmement rare, la bonté: la vraie, la naturelle
(Martin du G., Thib., Épil., 1940, p. 858),
- constructions elliptiques (x_7z_0) (*les bons, les mauvais, les humbles*),
- substantivation totale (x_8z_0) (*le chaud, le froid, le doux*).

Mais l'adjectif substantivé peut lui aussi recevoir une détermination ; on a donc la combinatoire **Adjsb+Adj** (à valeur de nom) :

- combinatoire libre (x_9z_0) (*un froid très vif*),
- figement faible ($x_{10}z_0$) (*un nouveau riche*),
- figement transparent ($x_{11}z_0$) (*le temps est au beau fixe*),
- figement opaque ($x_{12}z_0$) (*une table de jaune antique*).

Ce domaine, qui suit après la substantivation totale (après x_8y_0), est le domaine de l'au - delà de l'affranchissement.

Le niveau z_0 pour la troisième partie (**Adjav**) représente le domaine de l'affranchissement de l'adjectif par son passage (selon l'axe Oy) vers l'adverbialisation.

Ainsi, l'adjectif passe, en combinatoire **V+Adjav** par des étapes intermédiaires jusqu' à l'adjectif adverbialisé qui figure hors phrase, que nous considérons comme le degré maximal d'adverbialisation :

- interprétation manière [+ accord] (y_1z_0):
Pierre et Marie vieilliront fiers de leurs enfants ;
- interprétation objet (y_2z_0) (*manger froid, boire frais*),
- interprétation quantité (y_3z_0) (*coûter cher*),
- adjectif adverbialisé hors phrase (y_4z_0) :

Vrai, on ne s'attendait pas à cela, et on l'avouait bien haut

(Montherlant, *Bestiaires* 104), (exemple emprunté à L.O.

Grundt, p.46).

Le domaine qui suit après l'adjectif adverbialisé hors phrase est le domaine de l'au-delà de l'affranchissement; dans ce cas l'adjectif est plus étroitement lié au verbe, jusqu' au figement.

La division suivante (y_5z_0) correspond à l'interprétation manière [-accord], que nous considérons comme l'adjectif adverbialisé proprement-dit.

Celui-ci peut être en :

- combinatoire libre (y_5z_0) (*écrire grand/ petit, crier fort*),
- figement faible (y_6z_0) (*se fâcher (tout) rouge*),
- figement transparent (y_7z_0) (*porter beau* = avoir un bel aspect),
- figement opaque (y_8z_0) (*rire jaune, voter blanc*).

Le niveau z_1 représente la combinatoire de l'adjectif, adjectif substantivé et respectivement adjectif adverbialisé, combinatoire qui peut être libre ou figée :

- pour la première partie (Adj) la combinatoire **Adv + Adj**
(*un acte **morale**ment bon*),
- pour la deuxième partie (Adjsb) la combinatoire **Adv + Adjsb** (*l'**infiniment grand** = l'univers*),
- pour la troisième partie (Adjav) la combinatoire **Adv + Adjav** (*il est **bien vrai***).

Le niveau z₂ représente la combinatoire de l'adjectif, adjectif substantivé et respectivement adjectif adverbialisé avec un ou plusieurs adjectifs, combinatoire qui peut être libre ou figée :

- pour la première partie (Adj) la combinatoire **Adj + Adj**
 - libre (*une **grosse sauterelle verte***),
 - figée (*une **vraie fausse perruque***);
- pour la deuxième partie (Adjsb) la combinatoire **Adjsb+Adj₁+Adj₂** (*le **beau moral chrétien***);
- pour la troisième partie (Adjav) la combinatoire **Adjav+Adj**
 - libre (*des os **brisés net***),
 - figement faible (*des yeux **grands ouverts***),
 - figement transparent (*du café **frais moulu***),
 - figement opaque (*une blague **gantée juste***).

Le niveau z₃ représente une combinatoire de deux ou trois adjectifs, combinatoire qui peut avoir valeur d'adjectif, substantif et respectivement adverbe et qui peut être libre ou figée :

- pour la première partie (Adj), la combinatoire **Adj-Adj** ou **(Adj-Adj-Adj)** (dans les adjectifs composés):
 - figement faible ($-x_1z_3$) (*un enfant sourd-muet*),
 - figement transparent ($-x_2z_3$) (*un fruit aigre-doux*),
 - figement opaque ($-x_3z_3$) (*un artiste bleu-blanc-rouge*) ;
- pour la deuxième partie (Adjsb), la combinatoire **Adj-Adj** (à valeur de substantif) :
 - figement faible ($x_{10}z_3$) (*un sourd-muet*),
 - figement transparent ($x_{11}z_3$) (*le clair-obscur*),
 - figement opaque ($x_{12}z_3$) (*la douce-amère* = une plante) ;
- pour la troisième partie (Adjav) représente la combinatoire **Adj-Adj** (à valeur d'adverbe) :
 - figement faible (y_6z_3) (*arriver bon premier*).

Le niveau z_4 représente la combinatoire de l'adjectif, adjectif substantivé et adjectif adverbialisé avec un syntagme prépositionnel ou adverbial, combinatoire qui peut être libre ou figée :

- pour la première partie (Adj), les structures **Adj+SPrép** et **Adj+Adv+Synt** (Adv = comme) :
 - combinatoire libre (+x₁z₄) (*un enfant sourd et aveugle de naissance*),
 - figement faible (-x₁z₄) (*un enfant joli à croquer*),
 - figement transparent (-x₂z₄) (*un homme maigre comme un clou*),
 - figement opaque et antiphrase (-x₃z₄) (*un homme rond comme une barrique* = ivre) ; (*un jardin grand comme un mouchoir* = antiphrase) ;
- pour la deuxième partie (Adjsb), la combinatoire **Adjsb+SPrép** :
 - combinatoire libre (x₉z₄) (*le clair du ciel*),
 - figement faible (x₁₀z₄) (*vert de cobalt*),
 - figement transparent (x₁₁z₄) (*rouge à lèvres*),
 - figement opaque (x₁₂z₄) (*clair de lune* = un vase antique) ;
- pour la troisième partie (Adjav), la combinatoire **Adjav+SPrép/P** (P = Proposition), ou **Adjav+Adv+Synt** (Adv = comme) ;
 - combinatoire libre (y₅z₄) (*voir juste assez pour* +P),
 - figement transparent (y₇z₄) (*Pierre est arrivé juste à ce moment*),
 - figement opaque (y₈z₄) (*petit à petit*).

Le niveau z₅ représente :

- pour la première partie (Adj), des expressions contenant des adjectifs :
 - figement faible ($-x_1z_5$) (*faire place nette*),
 - figement transparent ($-x_2z_5$) (*faire une peur bleue à qqn*),
 - figement opaque ($-x_3z_5$) (*cousu de fil blanc* = très évident);
- pour la deuxième partie (Adjsb), des expressions contenant des adjectifs substantivés :
 - figement faible ($x_{10}z_5$) (*rien de bon*),
 - figement transparent ($x_{11}z_5$) (*prendre le frais* = jouir de l'air frais du dehors,
 - figement opaque ($x_{12}z_5$) (*voir tout en bleu*=être optimiste);
- pour la troisième partie (Adjav), des expressions contenant des adjectifs adverbialisés :
 - figement faible (y_6z_5) (*à vrai dire*),
 - figement transparent (y_7z_5) (*faire joli / riche* = faire, créer, donner l'impression de beauté ou de richesse),
 - figement opaque et antiphrase (y_8z_5) (*avalier doux comme lait* = être crédule ou sans rancune).

Le niveau z_6 représente :

- pour la première partie (Adj), des proverbes contenant des adjectifs :
 - figement faible ($-x_1z_6$) (*Toute vérité n'est pas bonne à dire*),
 - figement transparent ($-x_2z_6$) (*Les petits ruisseaux font les grandes rivières* = de petites causes accumulées peuvent avoir de grands effets),
 - figement opaque ($-x_3z_6$) (*Bon sang ne peut mentir*) ;
- pour la deuxième partie (Adjsb), des proverbes contenant des adjectifs substantivés :
 - figement faible ($x_{10}z_6$) (*Le beau est la splendeur du vrai*),
 - figement transparent ($x_{11}z_6$) (*Il n'est pire sourd que celui qui ne veut pas entendre*),
 - figement opaque ($x_{12}z_6$) (*On ne prête qu'aux riches*).
- pour la troisième partie (Adjav), des proverbes contenant des adjectifs adverbialisés :
 - figement transparent (y_7z_6) (*Il est beau d'être le chêne et de savoir plier comme le roseau*) (Sandeau, *Mlle de La Seiglière*, 1848, p.170),
 - figement opaque (y_8z_6) (*Qui bon l'achète, bon le boit*) (il ne faut pas plaindre l'argent à bonne marchandise), (exemple pris de L.O.Grundt, p 241).

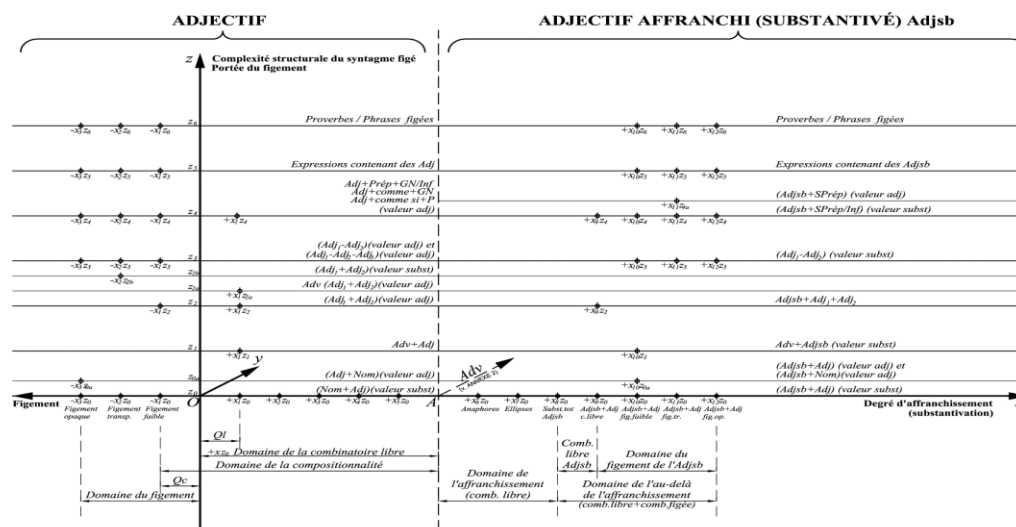
4. Conclusion

Le modèle mathématique tridimensionnel proposé représente une approche spatiale du passage de l'adjectif de la combinatoire libre au figement et respectivement de la combinatoire libre à l'affranchissement, situations présentées dans une vision originale, dynamique, mettant en évidence le changement de catégorie grammaticale par le passage de l'adjectif en substantif et respectivement en adverbe.

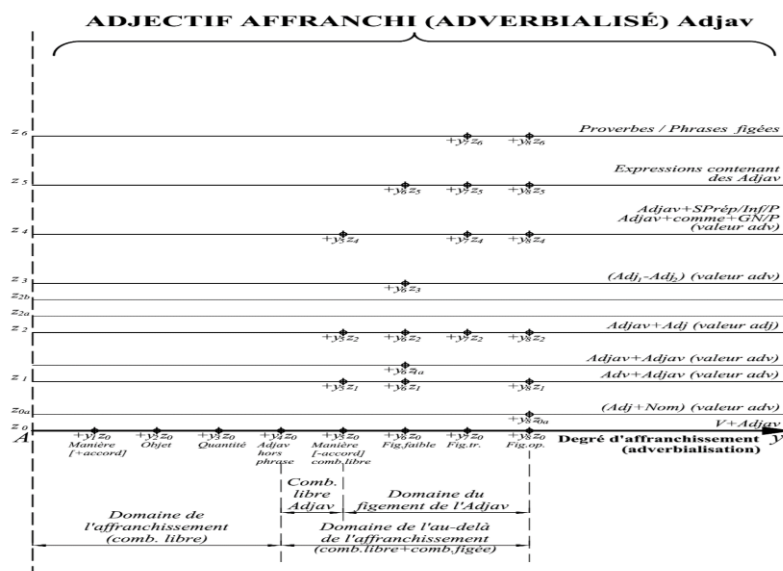
Le modèle proposé est une approche unitaire, corrélative et d'ensemble pour plusieurs raisons :

- le degré de figement et le degré d'affranchissement sont présentés en corrélation avec la complexité du syntagme figé ;
- la substantivation et l'adverbialisation de l'adjectif sont présentées clairement, permettant l'observation des ressemblances et des différences non seulement entre Adj /vs/ Adj_{sb} et Adj /vs/ Adj_{av}, mais aussi entre Adj_{sb} /vs/ Adj_{av} ;
- on remarque l'existence d'un continuum en ce qui concerne le passage de l'adjectif de la combinatoire libre au figement, de la combinatoire libre à l'affranchissement et en ce qui concerne la portée du figement.

ANNEXE 1:

SCHÉMA DU MODÈLE MATHÉMATIQUE
TRIDIMENSIONNEL - SUBSTANTIVATION

ANNEXE 2: SCHEMA DU MODELE MATHÉMATIQUE
TRIDIMENSIONNEL - ADVERBIALISATION

8. Gross, Gaston, „Degré de figement des noms composés”, in *Langages* nr. 90, Larousse, Paris, 1988, pp.57-72.
9. Gross, Gaston, *Les expressions figées en français, noms composés et autres locutions*, Ophrys, Paris, 1996.
10. Grundt, Lars, Otto, *Études sur l'adjectif invarié en français*, Universitetsforlaget, Bergen-Oslo, 1972.
11. Klett, Estella, „Lexique et dialogue des cultures. Expressions imagées contenant « comme » Analyse contrastive français-espagnol”, in *Mots et lexiculture. Hommage à Robert Galisson*, ouvrage rédigé sous la direction de Maria Teresa Lino et Jean Prevost, avec la collaboration de Laetitia Bonicel, Honoré Champion, Paris, 2003, pp.225-272.
12. Martin, Robert, *Pour une logique du sens*, Presses Universitaires de France, Paris, 1983.
13. Martin, Robert, *Comprendre la linguistique*, Presses Universitaires de France, Paris, 2002.
14. Moignet, Gérard, „L'incidence de l'adverbe et l'adverbialisation des adjectifs” in *Tra.Li. Li.* nr. 1, 1963, pp 175-194.
15. Noailly, Michèle, „Adjectif adverbial et transitivité” in *Cahiers de Grammaire* nr.19, 1994, pp 103-114.
16. Noailly, Michèle, *L'adjectif en français*, Ophrys, Paris, 1999.
17. Schapira, Charlotte, *Les stéréotypes en français-proverbes et autres formules*, Ophrys, Paris, 1999.
18. Schapira, Charlotte, „Du prototype au stéréotype et inversement : le cliché comme+SN”, in *Cahiers de lexicologie* nr.76, 2000, pp.27-40.
19. Trésor de la Langue Française informatisé.
20. Wilmet, Marc, *Grammaire rénovée du français*, Éditions De Boeck & Larcier s.a., 2007

THE LINGUISTIC BEHAVIOR OF CLICHÉS IN THE TELEVISION DISCOURSE. A STUDY CASE ON TV CRAWLERS

Armanda Stroia

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern
University Center

Abstract: In the context of a society increasingly marked by forms of fluidity and dynamism, television, subject to the pressure of the new digital media, struggles to align itself to the values of the so-called liquid modernity and fluid journalism (Bauman 2000, 2005; Bivens 2014), to adapt to the „physiognomy” of the contemporary society, marked by vectors of postmodern velocity (globalization, mobility, self-affirmation of the individual through multiple, flexible identities, acceleration of time and condensation of space through technology, etc.).

In order to cope with the overflow of information and to perform the function of providing viewers the maximum amount of information in the shortest possible time, television is constantly updating its graphic elements. Thus, television news and talk show programs have embedded crawlers or news tickers as multiple strips of text scrolling horizontally to continually provide news, information.

The present research is based on an inventory of linguistic clichés extracted from crawlers, headlines, messages or written information displayed on the TV screen during news programs and political debates, taken especially from the niche channel news (Ediție specială – România TV, Sinteza zilei – Antena 3, Jocuri de putere – Realitatea TV, Digi24, broadcast news). The focus of investigation is primarily on identifying the linguistic behaviour of clichés in the television discourse.

From a methodological point of view, we use the theoretical tools provided by semantics, pragmatististics, lexicology, but we also draw on those provided by media studies (agenda setting, constructivist perspective, etc.).

Keywords: information overflow, linguistic cliché, TV crawlers, television news, graphic elements.

1. Preliminarii

1.1. Repere contextuale: Modernitatea lichidă și jurnalismul fluid: informația în flux continuu

Ritmul exponențial care domină viețile și instituțiile sociale, „angrenate” într-o stare de flux permanent, pe fundalul ubicuu al tehnologiei, își lasă amprenta și asupra practicilor mediatice actuale. Se remarcă, astfel, o tendință a sistemului audiovizual – supus presiunii noilor medii digitale – de a se alinia valorilor *modernității lichide*¹ (Bauman 2000, 2005; Bivens 2014), de a se adapta, prin urmare,

¹Vezi conceptul de *modernitate lichidă* al sociologului britanic de origine poloneză, Bauman (2000, 2005). Această metaforă-pivot este folosită pentru a explica impactul fluxului, al ritmului – care domină viețile și instituțiile sociale – asupra unei societăți instabile, în permanență schimbare: „[...] a society in which the conditions under which its members act change faster than it takes the ways of acting to consolidate into habits and routines” (Bauman 2005: 1). Sociologul identifică, inițial, *modernitatea solidă* (greă, condensată), pentru ca, ulterior, în epoca noastră,

„fizionomie” societății contemporane, marcate de vectori ai vitezei postmoderne (globalizare, mobilitate, autoafirmarea individului prin identități multiple, flexibile, accelerarea timpului și condensarea spațiului prin tehnologie etc.). În acest sens, semnalăm preocupări științifice recente, orientate asupra investigației așa-numitului *jurnalism fluid* (Fruttaldo 2014: 86; Bivens 2014). „Permeabil” acestui tip de *Weltanschauung*, prin deschiderea înspre formele versatile ale digitalului, hibridizării și convergenței mediilor, acest tip de jurnalism răspunde, astfel, nevoii de instantaneu, alimentată de „noua paradigmă a live-ului” (Zeca-Buzura 2007: 16).

În condițiile instaurării altor „tipuri de raporturi cu urgența și cu ritmul vieții cotidiene” (Derrida 2011: 64), transformate de logica *mediacrației*, practicile jurnalistice se adaptează permanent în încercarea de a transmite și asimila acest cinetism. Starea de flux informațional, ideatic, reflectă, de fapt, mutațiile profunde în plan cognitiv, social și cultural. Astfel, rezultă un peisaj media contemporan, dinamic, proteic, în care fenomene precum digitalizarea și convergența retracează în permanență limitele mediatice, prin subminarea granițelor dintre genurile și stilurile tradiționale.

În acest sens, una dintre soluțiile adoptate de jurnalismul de televiziune în exercițiul experimental cu formele și genurile fluide, o constituie *infotainmentul*. Prin urmare, discursul știrilor este „colonizat” de spectacolul mediativ (Kellner 2010: 117) și se distinge, astfel, prin „vânarea interesată și obstinată a extraordinarului”, pus în scenă de „artizanii informației” (Bourdieu 2007: 28), ceea ce are ca efect *spectacularizarea comunicării*. Deși noțiunea este relativ recentă, inspirată de *jurnalismul galben* american („yellow journalism”), cu titluri mari, orientat spre senzaționalism și divertisment facil, există, totuși, o tradiție îndelungată, cu rădăcini în presa tabloidă (*penny press*) din secolul al XIX-lea.

De asemenea, o altă strategie inedită a televiziunii de a aborda „avalanșa” informațională o reprezintă dezvoltarea permanentă a elementelor grafice, subsumată imperativului de a-și păstra hegemonia în competiția cu digitalul, în condițiile în care media „funcționează după o logică a concurenței pentru audimant” (Bourdieu 2007: 7). Astfel, jurnalele televizate, emisiunile informative, dar și cele de *talk-show* au încorporat *burtierele* cu multiple benzi de text ce se derulează orizontal, pentru a oferi neîncetat știri, informații (în limbaj tehnic, *crawlers*, *news tickers*). Aceste „genuri mediatice hibride”, percepute a fi „predecesoarele platformei Twitter” îndeplinesc funcția „de a oferi telespectatorilor volumul maxim de informații în cel mai scurt timp” (Fruttaldo 2014: 85).

1.2. Discursul televizual – coordonate teoretice

1.2.1. Televiziune și societate

Dincolo de a fi un truism, televiziunea exercită asupra societăților și indivizilor „o adevărată dictatură a imaginii” (Vedinaș 2006: 12), fondată, probabil, pe credința culturii occidentale în puterea acestora de a garanta „accesul la imediatul și veridicitatea faptelor”, în calitate de „mărturii ale evenimentelor reale” (Bignell și Orlebar 2009: 133). Drept efect, televiziunea și-a consolidat, treptat, rolul privilegiat de „arbitru al accesului la existența socială și politică” (Bourdieu 2007: 31). Din prisma sociologiei media, televiziunile comerciale s-au adaptat pentru a răspunde „unei societăți de masă foarte «atomizată», diferențiată în funcție de preferințe, gusturi, grad de instruire” (Munteanu Siserman 2015: 736), deci cu un „bagaj” cultural și cognitiv eterogen.

O incursiune în vasta bibliografie de profil conturează un tablou de ansamblu al abordărilor și perspectivelor divergente, polarizate de acest fenomen complex, în special prin prisma efectelor televiziunii în societate², dar și a modului în care indivizii o utilizează pentru a răspunde nevoilor proprii (*uses and gratifications*).

modernitatea să se încadreze în profilul unei societăți a comunicării, a globalizării, definite prin fluiditate în relațiile individuale, sociale, politice.

²Din caleidoscopul viziunilor și al modelelor de analiză a influenței televiziunii, se disting, pe de o parte, la polul criticii efervescente, în funcție de axa intensității, teoriile *efectelor puternice* (paradigma deterministă, subsumând *one step flow*, *acul hipodermic*, *glonțul magic*, dependența de media), *efectelor medii* (*agenda setting*, *modelul cultivării*, *Școala de la Frankfurt*, multe dintre acestea unidimensionale), iar, la antipod, teoriile *efectelor limitate* (vezi Drăgan 2007, vol.II: 181-192).

În acest sens, o contribuție de referință o constituie lucrarea lui Silverstone (1999: 12) în care televiziunea este analizată din prisma structurii pluridimensionale: „realitate ontologică și fenomenologică”, „suport de comunicare”, „o sursă de influență, benignă sau malignă”, „tehnologie construită și constrânsă de regulile, rolurile și ritualurile lumii cotidiene” (*ibidem*: 7), toate aceste ipostaze fiind conectate prin dinamica alienantă a consumului.

Televiziunea îndeplinește funcții multiple și este, așadar, un suport pluricodic, „multisemiotic: vizual, acustic, verbal, putând să combine strategiile narative ale informației iconice cu cele analitice și ordonatoare ale informației scrise (Hoinărescu 2016: 106).

1.2.2. *Contractul de comunicare al știrilor de televiziune*

Jurnalul televizat, modelat pe resorturile *dispozitivului de monstrație* (Soulages 2007: 20-22) are ca finalitate performativă cea epistemică (de cunoaștere). Cu toate acestea, în general, articulează „o viziune dramatică asupra lumii și oferă un decupaj evenimential, [...] care reprezintă ceea ce s-a petrecut în spațiul public într-o unitate de timp” (Haineș 2000: 130).

2. Elemente grafice ale posturilor de știri. Observații terminologice

În consens cu premisa formulată de Fiske și Hartley (2002: 22), „punctul de pornire al oricărui studiu despre televiziune ar trebui să fie ce apare efectiv pe ecran”. Astfel, la o analiză atentă a semnelor grafice ale posturilor de știri, se disting, pe de o parte, **elementele statice** (Fruttaldo 2014: 89) – siglele de post, respectiv cele de emisiune – care funcționează ca elemente de identitate sau embleme ale postului. Pe de altă parte, în treimea inferioară a spațiului, regăsim **componentele dinamice** sub forma diferitelor benzi de text, dedicate, fie prezentării titlurilor, fie altor știri de importanță minoră. În terminologia de specialitate, aceste elemente sunt circumscrise denumirii de *burtiere* sau, în versiunea engleză, există delimitări între elemente grafice de tip *crawl* (*crawl*)³, *news tickers*, *ticker tape*.

În *Dicționarul explicativ de televiziune* (2005: 48), *crawl* denumește „grafica sau textul ce se derulează orizontal, de obicei de la dreapta spre stânga”, utilizat pentru a oferi informații importante sau referitoare la echipa de realizatori, evitându-se astfel întreruperea emisiunii aflate în desfășurare.

Aceste tipuri de benzi de text (*crawl*) sunt vizibile și în peisajul televizual autohton, cu particularități decelabile în funcție de variabile ce țin de retorica vizuală, politica editorială a postului. Astfel, acestea apar fie static, fie cu text care se derulează orizontal (de unde și denumirea *crawl*, din engl. „a se târî”) sau își schimbă poziția în diferite stiluri. Remarcăm faptul că Digi24 se evidențiază printr-o grafică simplă, clară, „curată”, cu un *crawl* pe format mic și o burtieră translucidă de dimensiuni medii. La polul opus, postul România TV are o interfață grafică încărcată vizual de numeroase burtiere cu titluri, mesaje pe fundal bicolor, cu corp de literă mare și cu un *crawl* permanent. Nu trebuie ignorat rolul codurilor specifice graficii vizualului (de exemplu, culorile utilizate) care influențează percepția emoțională a telespectatorilor, completând efectul persuasiv.

2.1. *Stadiul actual al cercetării mesajelor TV*

Cristalizarea unei teorii asupra elementelor grafice, a titlurilor TV este deficitară. Absența unei literaturi de specialitate a mesajelor TV este cauzată, probabil, de presupunerea că observațiile derivate în urma investigației titlului jurnalistic în presă și în discursul *online*, ar fi valide și în mediul televizual; se neglijează, astfel, faptul că mesajul poartă amprenta suportului de comunicare.

³„Scrolling ticker texts (also known as news tickers, crawlers or ticker tape) [...] can be identified by the way they are displayed on the screen, that is, as graphic elements that scroll from the right to the left bottom of the screen” (Fruttaldo 2014: 89).

„Benzile informative, cu derulare orizontală (cunoscute, de asemenea, în terminologia engleză ca *news tickers*, *crawlers* sau *ticker tape*), [...] pot fi identificate prin modul în care sunt afișate pe ecran, mai precis, sub forma unor elemente grafice care defilează de la dreapta la stânga, în partea de jos a ecranului” (*trad. noastră*).

Studiile de referință din domeniul titrologiei (Zafiu 2001; Rad 2001; Cvasnî Cătănescu 2002, 2006; Dumistrăcel 2006; Călărășu 2008; Munteanu 2013; Manu Magda 2009, 2016; Hoinărescu 2016) conturează rolul pivotal pe care îl joacă acest element peritextual în arhitectura textului jurnalistic: „Pentru Roland Barthes, titlul, sub «imperiul semnelor», este un «enunț metalingvistic cu funcție *aperitivă*», ceea ce înseamnă că trebuie să-i provoace cititorului pofta de lectură, strategie care se înrudește cu suspansul” (Dumistrăcel 2006: 16).

Cvasnî Cătănescu⁴ (2002, 2006) demontează mecanismele titlurilor din presa românească actuală pentru a evidenția configurația gramaticală a acestora, componenta lexico-semantică, dar și procedeele stilistice curente. Aceeași autoare observă că operația de titrare este „o manevră discursivă de bază, oscilând între *tehnică* și *artă*”, care exploatează resursele retorice ale „titlului spectaculos și șocant, fondat pe multiple artificii lexico-semantice, gramaticale și figurative” (*idem* 2006: 24).

Manu Magda (2016: 151) susține că titlul jurnalistic actual „nu mai corespunde definiției date în mod tradițional acestui tip de enunț” și nu mai deține funcția de a ordona informațiile. Prin urmare, titlul a devenit o strategie retorico-discursivă, marcată de *desemantizare* și *pragmatizare*, astfel încât acesta se transformă într-un „simplu clișeu” cu funcții pragmatice, fatice, menit să stimuleze interesul publicului.

O contribuție distinctă o constituie analiza atentă și pertinentă a lui Hoinărescu (2016: 117), pentru că inserează problematica titlurilor, dar și a mesajelor TV, în ecuația persuasiunii și a manipulării ideologice, girată de instrumente cognitive precum presuposițiile, care „participă la formarea opiniei comune (*doxa*), la circulația stereotipurilor, a clișeele culturale”.

În bibliografia străină, remarcăm existența mai multor studii consacrate cercetării titlurilor TV (Sullet-Nylander 2005; Montgomery 2007; Bednarek, Caple 2012; Fruttaldo 2014). Astfel, Sullet-Nylander (2005: 111) percepe titlurile prin funcția lor esențială, de transmitere a „nectarului” informației, dar și de jalonare a lecturii cititorului, determinându-l, astfel, să parcurgă integral articolul. O observație pertinentă derivă din semnalarea potențialului sociocultural al titlurilor, considerate a fi „arhivă prețioasă” (*ibidem*: 112) din punct de vedere lingvistic și cultural. De asemenea, reținem studiul lui Montgomery (2007), focalizat asupra discursului a două seturi de titluri în buletinele de știri TV (*ITN News*, *BBC News*), în care oferă unele generalizări interesante de ordin semantic și lexico-gramatical ale titlurilor TV. O altă analiză, efectuată de Bednarek și Caple (2012), abordează comparativ structurile lingvistice utilizate în titlurile din discursul televizual și publicistic, în timp ce Fruttaldo (2014) investighează elementele grafice identificate în jurnalele televizate, *news tickers*, *crawlers*, elemente grafice, consacrate în domeniul televizual după momentul de fractură istorică, reprezentat de dimineața atentatului terorist 9/11.

2.2. *Schiță de tipologie a clișeului în discursul televizual*

Clișeul poate fi perceput, la nivel superficial, ca o categorie strict stilistică, dar utilizarea lui „are prin definiție un impact ideologic” (Amossy și Rosen 1982: 18) și este, aproape invariabil, „forma reziduală” a unei „ideologii dominante” (*ibidem*: 21). Nu în ultimul rând, clișeul, ca formă a discursului preconstruit (*déjà-dit*), are puncte de convergență și cu „discursul repetat” în accepțiunea coșeriană, opus inovației, care apare ca produs al activității de comunicare numită „*tehnică liberă*”⁵. În virtutea unor avantaje evidente precum „tendința spre brevilocvență, ca modalitate de manifestare a comodității și minimului efort” (Felecan D. 2009: 267), caracterul repetitiv care le face ușor „digerabile”, prin urmare ușor imprimabile în subconștient, clișeele constituie, în mod cert, apanajul discursului mediatic pe teme politice.

⁴Pentru tiparele retorice ale titlurilor din discursul publicistic, vezi Cvasnî Cătănescu (2006: 7-58), primul capitol, *Paratextul publicistic*.

⁵„Tehnica liberă cuprinde elementele constitutive ale limbii și regulile «actuale» cu privire la modificarea și combinarea lor, adică «cuvintele», instrumentele și procedeele lexicale și gramaticale” (Coșeriu 2000: 258).

A. La nivel microtextual

La acest palier al analizei, ilustrăm, în continuare, cazurile de structuri clișeizate cele mai reprezentative pentru mediul televizual, pe baza unei selecții din corpusul investigat:

- *Clișeul superlativului*

În ciuda faptului că există o gamă variată de modalități de exprimare a categoriei intensității absolute în limba română, pasiunea pentru superlativ a discursului jurnalistic se reflectă în tendința de a exploata și a șabloniza anumite structuri lingvistice, confirmând, astfel, „una dintre tendințele la modă în româna actuală” (Felecan O. 2009: 230). Următorul grupaj de exemple, excerptat din corpus, evidențiază inflația adjectivului neologic de origine latină *maxim*, folosit în alternanță cu o varietate de opțiuni sinonimice, marcate de seme ale superlativului, în diferite grade de intensitate (*imens*, *uriaș*, *enorm*, *nemaivăzut*):

- (1) „Pericol **uriaș** pentru România/din cauza protestelor din țară” (România TV, *România TV News*, 3 februarie 2017);
- (2) „Un val **imens** de ură se revarsă în societate” (Antena 3, *Ediție specială*, 1 februarie 2017);
- (3) „Cum profită tehnocrații de proteste, imaginile tupeului **maxim**” (România TV, *România TV News*, 1 februarie 2017);
- (4) „Strada, presiune **enormă** pe Guvern: cine cedează?” (Antena 3, *Subiectiv*, 1 februarie);
- (5) „Ministrul Dan, atac **incalificabil** la adresa presei” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 2 februarie);
- (6) „Încleștare **nemaivăzută**: cine cedează?” (Antena 3, *Exces de putere*, 3 februarie 2017);

- *Clișeul nobiliar*

Lexemul *baron* poate fi inclus în categoria clișeului nobiliar, fiind, la origine, o structură șablonizată, metaforică, „fondată pe (re)punerea în circulație a unor termeni arhaici, învechiți sau „exotici”, denumind ranguri și funcții administrative, sociale, militare” (Cvasnii Cătănescu 2006: 49). Stoichițoiu-Ichim (2009: 314) semnalează faptul că acesta reprezintă un caz tipic de *manipulare conotativă*⁶ prin „aducerea în prim-plan a unor conotații disforice (ironice, peiorative, chiar injurioase)” (*idem* 2006: 599), iar succesul clișeului e justificat prin „asociațiile de sens pe care le generează la nivelul receptorilor”. Formula sintagmatică *baron local* este mai puțin frecventă în burtierele TV comparativ cu mediul online.

- (1) „**Baronii** și primarii la rând la pensii speciale” (Digi24, *Jurnalul de seară*, 21 februarie 2017);
- (2) „Exploziv: cum a lezat Grindeanu interesele **baronilor**” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 16 februarie 2017);
- (3) „Paul Stănescu, un **baron** pentru agricultură” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 18 decembrie 2016);
- (4) „Luptă pentru generația nouă de **baroni locali**” (Antena 3, *Sinteza zilei*, 9 februarie 2017);

- *Clișee ale efectului de alertă, urgență (șocant, șoc, alarmant, dramatic, alertă)*

De obicei, jurnalele televizate excelează în tendința „de a prefața un eveniment dramatic printr-o succesiune de imagini șocante, focalizate asupra tragediilor umane, imagini însoțite de o coloană sonoră

⁶Vezi și alte modalități de manifestare a *manipulării conotative* în Stoichițoiu-Ichim (2011).

dramatică” (Beciu 2011: 207). Alte elemente prin care se construiește mediatic „alerta” sunt recognoscibile în structurile lingvistice clișeizate ale șocului, iminenței, confirmând, astfel, situația paradoxală a efectului de *urgență* care „se creează tocmai prin banalizarea ideii de alertă” (*ibidem*: 221). Manu Magda (2016: 150) identifică, în acest sens, *titlurile alarmiste* ca fiind marcate de un indice puternic de clișeizare și subiectivizare. Dintre numeroasele clișee lexicale, identificate în corpusul consultat, care contribuie la configurarea imaginarii *urgenței*, *al catastrofei*, ilustrăm cele mai persistente cazuri, frecvent preluate din câmpul lexical al terorismului, al explozibililor sau al groazei:

- (1) „**Șocant**: Președintele, amenințat cu suspendarea” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 13 decembrie 2016);
- (2) „Franța, alegeri **cruciale**” (Digi24, *Jurnal de seară*, 19 aprilie 2017);
- (3) „**Acțiuni-șoc**: Iohanniștii publică datele personale ale politicianilor” (România TV, *România TV News*, 28 ianuarie 2017);
- (4) „**Exploziv**: 18 filiale vor capul lui Dragnea” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 16 februarie 2017);
- (5) „**Șoc și groază** la doi pași de România” (Realitatea TV, *Prime Time News*, 19 decembrie 2016);

- *Clișeul exclusivității*

Sub aspectul comportamentului sintagmatic al clișeului televizual, corpusul nostru evidențiază utilizarea excesivă a structurii *în exclusivitate*, considerată de Iorgu Iordan o „trufanda” stilistică, folosită în loc de *exclusiv* sau *în mod exclusiv*; locuțiunea s-a impus în limbă cu sensul „cu excluderea celorlalți sau a celorlalte pentru a reda primatul unui post de televiziune în prezentarea unei informații, a unei noutăți” (vezi Dragomirescu și Nicolae 2011: 210).

- (1) „Imediat, **în exclusivitate**/Noi imagini de la atacul/asupra Guvernului” (România TV, *România TV News*, 1 februarie 2017);
- (2) „**În exclusivitate** – interviu incendiar cu general influent din SUA, schimbări pentru România” (Antena 3, Q&A, 28 ianuarie 2017);
- (3) „Informații **exclusiviste** din culise. Decizii cruciale” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 14 decembrie 2016);

- *Clișeele temporalității*

Aceste structuri lingvistice sunt exploatate cu predilecție de dispozitivul televizual al jurnalelor de la postul România TV, ca parte a unei strategii retorico-discursive de interacțiune și fidelizare a telespectatorilor. Acest tip de clișee apar, cu predilecție, în „titluri cu derularea temei *în așteptare*” (Manu Magda 2016: 149). Sensul secvenței clișeizate ancorează începerea demersului promis într-un regim al *imediatului* (*în scurt timp*, *imediat*, *în câteva momente*), ca un subterfugiu de a menține receptorul într-o stare de așteptare febrilă, cu speranța unei potențiale recompense (a unui eveniment/fapt senzațional, neobișnuit). Observăm că acestea sunt dublate de alte clișee lexicale (*cruciale*, *incendiară*, *scandalos*), care confirmă un grad accentuat de stereotipizare verbală în discursul televizual:

- (1) „**În scurt timp**: Ministrul Muncii, anunțuri *cruciale*” (România TV, *România TV News*, 1 februarie 2017);
- (2) „**În câteva momente**, ediție *incendiară*” (România TV, *România TV News*, 1 februarie 2017);
- (3) „**În câteva momente**: Imaginile tupeului *scandalos*, tehnocrații nu se lasă; incitarea la violențe, cum profită de noul val de proteste” (România TV, *România TV News*, 1 februarie 2017);
- (4) „**Urmează, exclusiv**: Ce a trăit Gabriela Firea în această seară; imagini **de ultimă oră** cu Primarul Capitalei” (România TV, *România TV News*, 18 februarie 2017);

B. La nivel macrotextual/transfrastic

Câmpuri lexico-semantice organizate în jurul unor metafore conceptuale

Cvasnîi Cătănescu (2002: 46) semnaleză faptul că spiritul critic, de frondă, al presei românești actuale „justifică, de exemplu, poziția privilegiată, (cantitativ și funcțional) a câmpurilor semantice disforice: *conflictul, distrugerea, moartea*”. Investigația noastră confirmă persistența acestora în imaginarul mediatic televizual românesc.

a. *Câmpul lexico-semantic al războiului*

Corpusul consultat evidențiază modul în care clișeul terminologic *război politic* este concurat de variantele sinonimice ca *bătălie, luptă, bătaie* și uneori, varianta (semi)clișeizată pentru a indica gradul de violență al conflictului (*măcel*). Am sesizat, pe baza frecvenței în inventarul structurilor șablonizate din acest câmp lexical, diferite stadii de clișeizare ale unităților lexicale. Fenomenul este reflectat de construcțiile identificate în corpusul studiat, dintre care amintim următoarele secvențe:

• *Lexeme/ sintagme cu grad puternic de clișeizare*

- (1) „**Război total** Dragnea – Iohannis” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 13 decembrie 2016);
- (2) „Surse: **lupte acerbe** pentru putere în PNL” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 12 decembrie 2016);
- (3) „**Război la cuțite** între vedete” (România TV, *România TV News*, 28 ianuarie 2017);
- (4) „**Război pentru putere**: se scoate **armamentul** greu” (Antena 3, *Sinteza zilei*, 9 februarie 2017);
- (5) „Continuă **războiul declarațiilor** în ALDE” (Digi24, *Jurnal de seară*, 8 aprilie 2017);
- (6) „Macovei dă startul scandalului în Europa, **război** cu propriul Guvern după **războiul** din stradă” (România TV, *România TV News*, 2 februarie 2017);
- (7) „**Războiul** lui D. Trump cu „presa de știri false” (Digi24, *Jurnalul de seară*, 21 februarie 2017);

• *Lexeme/sintagme semiclișeizate*

- (8) „Este sau nu **bătălia** pe Justiție miza negocierilor?” (Realitatea TV, *Prime Time News*, 19 decembrie 2016);
- (9) „**Măcel** în PNL pentru funcții” (România TV, *România TV News*, 31 ianuarie 2017);
- (10) „Exclusiv: ce **arme** a folosit Ponta la ședința PSD” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 22 februarie 2017);
- (11) „Amânarea, **arma** parlamentarilor în 2017” (Digi24, *Jurnal de seară*, 1 aprilie 2017);
- (12) „Blaga, înțelegere cu Bolojan pentru **asalt**” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 12 decembrie 2016);
- (13) „V. Putin, **săgeți** către Donald Trump” (Digi24, *Jurnal de seară*, 11 aprilie 2017);

Următoarea selecție de structuri clișeizate relevă câmpul metaforic al terorismului care înglobează, pe de o parte, paradigma verbelor ce indică **acțiuni agresive, ale violenței tipice** – (*decapitat, linșat, executat, mutilat*), pe de altă parte, o izotopie care exploatează, în context politic, substantive, adjective și verbe referitoare la **explozibili și acțiunile lor** (*butoi cu pulbere, dinamită, exploziv, a arunca în aer, a exploda, a dezamorsa*):

- (1) „După **decapitarea** binomului/Șefa DNA încolțită/Ce măsuri extreme a luat acum/De cine îi este frică” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 13 ianuarie 2017);
- (2) „Ora 21: înregistrare **explozivă** cu Ghiță înainte de plecare” (România TV, *România TV News*, 4 februarie 2017);
- (3) „Editorial **exploziv** în Wall Street Journal” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 20 februarie 2017);
- (4) „**Exploziv**: alt protocol secret DNA-SRI” (Antena 3, *Sinteza zilei*, 30 ianuarie 2017);
- (5) „Urmează: ce scumpiri vin după **explozia prețului** la curent” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 31 ianuarie 2017);

- (6) „De ce **au explodat prețurile** la electricitate” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 31 ianuarie 2017);
- (7) „România, **aruncată în aer!** Cine mai poate opri dezastrul” (Antena 3, *Sinteza zilei*, 30 ianuarie 2017);
- (8) „Realitatea TV, sub **tirul** concurenței frustrate” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 16 februarie 2017);
- (9) „**Dinamita** din bugetul amânat de președinte” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 16 februarie 2017);
- (10) „PSD, un **butoi de pulbere**” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 16 februarie 2017);

b. *Câmpul lexico-semantic al filmului/cinematografiei (filmul acțiunilor de forță, scenariii, culisele negocierilor)*

Dacă în presa politică scrisă, câmpul metaforic al filmului „apare aproape exclusiv prin sensurile peiorative ale termenului de origine spaniolă *telenovelă*” (Stoichițoiu-Ichim 2009: 316), în discursul audiovizual, clișeele polarizate în matricea acestui câmp semantic actualizează aceleași conotații depreciative, dar coagulate în jurul altor lexeme cinematografice: *culise, scenariii, film*.

- (11) „**Culisele războiului** subteran pe Justiție, cine pe cine minte” (România TV, *Ediție specială*, 30 ianuarie 2017);
- (12) „Exclusiv: **culisele dezbaterii** de la Ministerul Justiției” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 30 ianuarie 2017);
- (13) „**Informațiile culise**/din ședința PSD” (România TV, *România TV News*, 2 februarie 2017);
- (14) „Dezvăluiri din **culisele negocierilor** pentru Guvern/ Noi **scenarii** legate de formarea Guvernului” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 19 decembrie 2016);
- (15) „Exclusiv: toate **scenariile de guvernare** posibile” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 12 decembrie 2016);
- (16) „Cinci **scenarii** pentru viitorul Uniunii Europene” (Digi24, *Jurnalul de seară*, 2 martie 2017);
- (17) „Interesul președintelui/miza: războiul total/pe banii românilor/**filmul acțiunilor de forță**” (România TV, *România TV News*, 31 ianuarie 2017);
- (18) „Ordonanțele «discrete». **Filmul zilei**” (Digi24, *Jurnalul de seară*, 18 ianuarie 2017);
- (19) „**Filmul atentatului** de la Londra” (Digi24, *Jurnal de seară*, 23 martie 2017);
- (20) „Scandalul transplantului pulmonar. **Episodul** vienez” (Digi24, *Jurnal de seară*, 21 martie 2017);

c. *Câmpul lexico-semantic al terminologiei matematice (binom, aritmetic)*

Din terminologia matematicii⁷, discursul politic și mediatic a preluat și a utilizat excesiv, până la desemantizare, termenul *binom*, pentru a ilustra, în general, presupusa apropiere între cele două instituții SRI și DNA, impunându-i o percepție peiorativă. În discursul televizual observăm că acest termen, golit de conținut prin repetarea obsesivă, este resemantizat în funcție de interesele ideologice/coloratura politică a postului. Astfel, pentru postul România TV, *binomul* se referă la „cuplul” președintele Iohannis/DNA, în timp ce, pentru Antena 3, este clasică poziția înverșunată îndreptată înspre SRI-DNA.

- (21) „Ora 23: disperarea lui Iohannis, ce organizează **binomul**” (România TV, *România TV News*, 31 ianuarie 2017);
- (22) „Ora 22: Implicarea **binomului** în jocul politic” (România TV, *Ediție specială*, 13 ianuarie 2017);

⁷ „**BINÓM**, *binoame*, s. n. Expresie algebrică constituită din suma sau diferența a doi termeni (monoame). – Din fr. *binôme*” (<https://dexonline.ro/definitie/binom>).

- (23) „Intervenția **binomului** la votul românilor” (România TV, *Ediție specială*, 13 ianuarie 2017);
- (24) „Băsescu: noi dezvăluiri despre acțiunile oculte ale **binomului**” (România TV, *Ediție specială*, 13 ianuarie 2017);
- (25) „Ofițer SRI protejat, cum funcționa **binomul Kovesi-Coldea**” (Antena 3, Q&A, 28 ianuarie 2017);
- (26) „Ținta **binomului Iohannis – DNA**: dosarul pentru Dragnea și Guvern” (România TV, *Ediție specială*, 3 februarie 2017);
- (27) „Despre un premier de dreapta: **aritmetic** e posibil” (Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 14 decembrie 2016);

3. Concluzii

Radiografia burtierelor TV, cu focalizare asupra titlurilor, mesajelor sau informațiilor scrise, afișate pe ecran în timpul emisiunilor informative și al dezbatelor politice (*Ediție specială* – România TV, *Sinteza zilei* – Antena 3, *Jocuri de putere* – Realitatea TV, buletine de știri etc.), s-a dovedit a fi productivă în relevarea unor particularități ale „fizionomiei” lingvistice a clișeului în discursul televizual autohton. Astfel, analiza calitativă stilistică a evidențiat la nivel microtextual o pondere semnificativă a clișeelelor metaforice, asimilabile, în mod frecvent, intenției subterane a unei „manipulări conotative”, în funcție de *dispozitivul de comunicare* și coloratura politică, ideologică a emisiunii. Sub aspectul comportamentului stilistico-semantic, corpusul analizat ilustrează un grad accentuat de clișeizare și la nivel transfractic, reflectat într-o varietate de rețele/serii/izotopii/câmpuri lexico-semantice. Așadar, *metaforizarea excesivă*, percepută inițial ca reprezentativă pentru stilul presei comuniste, este recognoscibilă și în „fizionomia” lingvistică a jurnalismului posttotalitar și reprezintă „o sursă importantă pentru producerea clișeelelor” (Roșca 2007: 310).

Procesul de deconstruire a mecanismelor structurilor prefabricate/clișeizate din matricea discursului televizual relevă o serie de observații interesante, nu doar de ordin lingvistic, ci și pragmatic, vizând mizele adiacente de utilizare. Aceste șabloane sau etichete lingvistice, reprezintă strategii lexico-semantice extrem de productive la care emisiunile posturilor cu o anumită coloratură politică, ideologică (România TV, Realitatea TV, Antena 3) apelează frecvent pentru a impune/implanta în mentalul colectiv, prin forța repetiției obsesive, anumite scheme, sau ceea ce Bourdieu (2007: 44) numește plastic „fast-food cultural, hrană pre-digerată, pre-gândită”. Astfel, mediul televizual, (re)activează funcția constructivă, ideologică a clișeului de a oferi „jaloane” interpretative, prin „deturnarea” căutării sensului, a explicației, prin „anestezia” gândirii.

Bibliografie

- Amossy, Ruth, Elisheva Rosen, 1982, *Les Discours du cliché*, Paris: Sedes.
- Bauman, Zygmunt, 2000, *Liquid modernity*, Cambridge: Polity Press.
- Bauman, Zygmunt, 2005, *Liquid life*, Cambridge: Polity Press.
- Beciu, Camelia, 2011, *Sociologia comunicării și a spațiului public: concepte, teme, analize*, Iași: Editura Polirom.
- Bednarek, Monika, Helen Caple, 2012, *News discourse*, London & New York: Continuum.
- Bignell, Jonathan, Jeremy Orlebar, 2009, *Manual practic de televiziune*, Iași: Editura Polirom.
- Bivens, Rena, 2014, *Digital currents: How technology and the public are shaping TV news*, Toronto: University of Toronto Press.
- Bourdieu, Pierre, 2007, *Despre televiziune*, București: Editura Art.
- Călărașu, Cristina, 2008, *Tendința de vulgarizare a limbajului și de atenuare a diferențelor dintre registre. Considerații pe baza analizei unor titluri din publicistica actuală*, în SCL, LIX, nr. 1, București, p. 37-43.
- Coșeriu, Eugeniu, 2000, *Lecții de lingvistică generală*, Chișinău: Editura Arc.
- Cvasnii Cătănescu, Maria, 2002, *Titlul jurnalistic*, în Ilie Rad (coord.), *Stil și limbaj în mass-media din România*, Iași: Editura Polirom, p. 23-94.

- Cvasnîi Cătănescu, Maria, 2006, *Retorică publicistică. De la paratext la text*, București: Editura Universității din București.
- Derrida, Jacques, Bernard Stiegler, 2011, *Ecografii ale televiziunii: interviuri filmate*, Cluj: Editura Idea Design & Print.
- Dexonline, <https://dexonline.ro>, accesat în perioada decembrie-martie 2017.
- Dicționar explicativ de televiziune, 2005, (coord. Lucian Ionică), București: Editura Tritonic.
- Dragomirescu, Adina, Alexandru Nicolae, 2011, *101 greșeli de lexic și de semantică. Viața cuvintelor*, București: Editura Humanitas.
- Dumistrăcel, Stelian, 2006, *Discursul repetat în textul jurnalistic. Tentația instituirii comuniunii fatice prin mass-media*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Felecan, Daiana, 2009, *Structuri clișeizate în horoscopul mediatic*, în *Limba de lemn în presă*, Ilie Rad (ed.), București: Editura Tritonic, p. 263-279.
- Felecan, Oliviu, 2009, *Limba română și muzica*, în *Limba română în context european*, Cluj-Napoca: Editura Mega, p. 212-233.
- Fiske, John, John Hartley, 2002, *Semnele televiziunii*, Iași: Editura Institutul European.
- Fruttaldo, Antonio, 2014, *Hybridty and news tickers: An introduction to a TV news genre* în *Proceedings of the Hybridty and the News Hybrid Forms of Journalism in the 21st Century*, Brussels: Paul Delvaux Foundation, p. 102-124.
<https://www.vub.ac.be/sites/vub/files/nieuws/users/jellmast/Hybridty%20and%20the%20News%20Electronic%20Proceedings.pdf#page=85>, accesat în data de 12 februarie 2017.
- Haineș, Rosemarie, 2000, *Comunicarea televizuală*, București: Editura Eficient.
- Hoinărescu, Liliana, 2016, *Funcția persuasivă a presupuzițiilor în discursul mediatic românesc*, <http://server1.docfoc.com/uploads/Z2015/12/30/h5KdLPOWiH/1792a3e984032d85feb4870af0b2a8c7>, accesat în data de 10 ianuarie 2017.
- Kellner, Douglas, 2010, *Media Spectacle, Presidential Politics and the Transformation of Journalism* în Allan Stuart (ed.), *The Routledge companion to news and journalism*, Routledge.
- Manu Magda, Margareta, 2009, *Din retorica titlurilor de televiziune*, în Rodica Zafiu et al (eds.), *Limba română: teme actuale*, București: Editura Universității, p. 299-308.
- Manu Magda, Margareta, 2016, *Noi aspecte ale titrării în media românească actuală*, <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V2327/pdf>, accesat în data de 12 februarie 2017.
- Montgomery, Martin, 2007, *The Discourse of Broadcast News. A Linguistic Approach*, London/New York: Routledge.
- Munteanu, Cristinel, 2013, *Discursul repetat și titlurile jurnalistice atipice*, în *Limba Română* (Chișinău), XXIII, 9-12, p. 11-19.
- Munteanu Siserman, Mihaela, 2015, *Nume de emisiuni TV din spațiul media românesc*, în *Name and Naming. Proceedings of the Third International Conference on Onomastics. Conventional/Unconventional in Onomastics*, Oliviu Felecan (ed.), Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut.
- Rad, Ilie, 2001, *Titlul jurnalistic* în Mihai Coman (coord.), *Manual de jurnalism*, Ediția a III-a, revăzută și adăugită, Iași: Editura Polirom.
- Roșca, Luminița, 2007, *Mecanisme de construcție mediatică în Stil și limbaj în mass-media din România*, Ilie Rad (coord.), Iași: Editura Polirom.
- Silverstone Roger, 1999, *Televiziunea în viața cotidiană*, Iași: Editura Polirom.
- Soulages, Jean-Claude, 2007, *Les rhétoriques télévisuelles. Le formatage du réel*, Bruxelles/Paris: de Boeck Université/INA, coll. Médias Recherches.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2006, *Creativitate lexicală în româna actuală*, București: Editura Universității din București.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2009, *Spectacolul politic – un clișeu al noii limbi de lemn*, în *Limba de lemn în presă*, Ilie Rad (ed.), București: Editura Tritonic, p. 306–327.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2011, *Cuvinte „la modă” în discursul politico-publicistic actual*, în *Confluente lingvistice și filologice. Omagiu profesorului Nicolae Felecan la împlinirea a 70 de ani*, Oliviu Felecan, Daiana Felecan (coord.), Cluj-Napoca: Editura Mega, p. 219–254.

Sullet-Nylander, Françoise, 2005, *Jeux de mots et défigements à La Une de Libération*, în *Langage et société*, vol. 2, p. 111-139, <http://www.cairn.info/revue-langage-et-societe-2005-2-page-111.html>, accesat în data de 22 februarie 2017.

Vedinaș, Traian, 2006, *Dominația televiziunii*, Cluj-Napoca: Editura Grinta.

Vlad, Carmen, 2000, *Textul aisberg. Elemente de teorie și analiză*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință.

Zafiu, Rodica, 2001, *Retorica titlurilor în Diversitate stilistică în româna actuală*, București: Editura Universității din București, p. 11-25.

Zeca-Buzura, Daniela, 2007, *Totul la vedere. Televiziunea după Big Brother*, Iași: Editura Polirom.

THE CHARACTERISTICS OF SLANG IN PUPILS' LANGUAGE. A SOCIOLINGUISTIC APPROACH

Corina Cristoreanu

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern
University Center

Abstract: Pupils currently use a colourful vocabulary, especially in a non-formal setting, this type of language considered deviation from the norm and present in their everyday speech is usually „spiced” up with slang terms, taboo words, but also puns.

The present research is mainly aimed at investigating slang in the school environment with the tools provided by sociolinguistics, focusing on the factors underlying the spread of this phenomenon (age peculiarities, level of culture, gender, family background, geographical context), as well as a lexico-semantic analysis of the terms frequently used by pupils on social networks, slang being considered „a marker of social difference” (Allen 2001: 265).

Drawing on William Labov's research on black American teenagers' language, we focused mainly on recording and analyzing the argotic terms identified on several chat groups from Facebook, as this is one of pupils' favourite social media platform. In parallel, using the observation method, we have gathered other argotic terms, present in pupils' spontaneous language, either during classes or during breaks.

Our study attempts not only to identify the key features of slang language in the school environment, but also to sketch a typology.

Keywords: slang, school environment, sociolinguistics, social media platform, chat.

1. Obiectivele și premisele cercetării

Cercetarea de față are ca obiectiv principal investigarea argoului în mediul școlar din perspectivă sociolingvistică, accentul căzând pe factorii care stau la baza proliferării acestui fenomen (particularitățile de vârstă, gradul de cultură, sexul, mediul familial, contextul geografic), dar și analiza particularităților lexico-semantice a termenilor frecvent utilizați de elevi pe rețelele de socializare, argoul fiind considerat „un marcator al diferențelor sociale” (Allen 2001: 265).

În ceea ce privește cadrul metodologic, pilonul central al acestei cercetări va fi observația directă, dar ne vom sprijini și pe datele oferite de interpretarea răspunsurilor primite în urma administrării unor chestionare care vizează identificarea opiniilor vorbitorilor, gradul de distribuție și de cunoaștere sau de înțelegere a termenilor argotici.

În prima parte a studiului vom înregistra contribuțiile teoretice importante care au ca obiect argoul, iar partea a doua a cercetării va fi axată pe analiza lexico-semantică a structurilor identificate și cotate ca termeni argotici în limbajul elevilor.

2. Corpusul

Constituit din cuvinte sau structuri identificate în limbajul folosit de elevi, în cadrul grupurilor conversaționale din mediul virtual, corpusul oferă o imagine de ansamblu, o proiecție în oglindă a feței ascunse a unor deprinderi verbale, manifestate la nivelul microstructurilor organizaționale¹ din cadrul școlilor.

Deși argoul este considerat de literatura de specialitate un fenomen caracteristic vorbirii, putem afirma că, la nivelul comunicării virtuale, frontiera dintre limbajul scris și cel oral a fost în mare măsură înlăturată. Această nouă perspectivă constă în faptul că, la fel ca în vorbirea față în față, în comunicarea virtuală, rolul emițătorilor și al receptorilor se schimbă rapid, constrângerile temporale și spațiale devenind ne semnificative. O altă particularitate concludentă a limbajului virtual se desprinde din observația pertinentă asupra celorlalte două laturi ale comunicării ca ansamblu, cea nonverbală și cea paraverbală, care sunt înlocuite, adesea, cu succes, prin utilizarea unor simboluri sau imagini care conțin mesaje cu diverse niveluri de semnificație. De asemenea, noile forme de exprimare au fost adaptate tendinței de *economie a limbajului* deoarece „populația școlară, receptivă la dinamica tehnologiei comunicării, se adaptează rapid și își asumă schimbările”² (Marian, Munteanu 2007: 88, *trad. noastră*).

3. Metodologia

Se constată că elevii utilizează, în mod curent, în cadrul interacțiunilor verbale care au loc într-un cadru nonformal, un lexic „colorat”, presărat cu termeni argotici, cuvinte tabu, dar și elemente preluate din limbajul familiar.

Luând ca reper și adaptând cercetarea laboviană (1977), utilizată pentru studiul limbajului adolescenților americani de culoare, ne-am axat, în principal, pe înregistrarea termenilor argotici prezenți în comunicarea din mediul virtual, în cadrul grupurilor de elevi. În paralel, prin metoda observației, am adunat alți termeni argotici, prezenți în limbajul spontan al elevilor, fie în timpul orelor, fie în timpul pauzelor.

4. Argoul³ – considerații generale

De-a lungul timpului, *argoul* a fost definit din perspective diferite. Perceput inițial ca un limbaj periferic – transpus în cod literar, o *cenușăreasă* a limbii –, ulterior i s-a atribuit accepțiunea de „limbă secretă, parazită și artificială” (Guiraud 1973: 14). Această perspectivă a fost combătută de paradigma limbajului „proaspăt, crud, viguros, sprintar și pitoresc”, specific tinerilor, a limbajului „exuberant, dominat de puterile ilimitate ale fanteziei” (Tohăneanu 1977: 4). În concepția actuală, „trăsătura definitorie, marca de identitate a argoului se consideră a fi expresivitatea, nevoia constantă de a înnoi la nesfârșit cuvântul” (*ibidem*: 4).

Dacă luăm în considerare potențialul expresiv al argoului, în mediul școlar, considerat a fi un „conglomerat care reflectă diversitatea sociolingvistică” (Milică 2009: 122), se observă o ușurință în crearea unor termeni noi cu valențe argotice. Acest lucru este posibil, în primul rând, deoarece „vârsta fragedă îi ajută să fie nu numai accesibili la orice inovație” (Iordan 1975: 309),

¹Prin această formulă ne referim la organizarea pe clase a elevilor în cadrul instituției școlare.

²„La population scolaire, réceptive à la dynamique technologique de la communication, s’y adapte rapidement et assume le changement” (Marian, Munteanu 2007: 88).

³ O definiție comprehensivă a argoului este dată de Dicționarul francez *online*: „Termenul a desemnat la origine vorbirea oamenilor de joasă speță, dar, prin extinderea sensului, argoul nu mai este văzut în mod necesar ca o formă vulgară a limbii; există argou specific oamenilor culti: artiști, savanți, studenți” (*trad. noastră*).

„Le terme a désigné à l'origine le parler des gens de mauvaise vie dans les bas-fonds de la société, mais on en a étendu le sens, et l'argot n'est même pas nécessairement une forme de langue vulgaire; il y a les argots de gens cultivés: artistes, savants, étudiants” (http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=17088242).

dar, în același timp, putem considera creativitatea un punct *forte* al elevilor din școala românească și nu numai.

Nevoia creării și utilizării unui astfel de limbaj, marcă distinctivă în rândul elevilor, derivă din specificitatea acestei categorii sociale: pe de o parte, nevoia de apartenență la un anumit grup social, cu care să se identifice, iar pe de altă parte, dorința de individualizare, de afirmare și de diferențiere de restul generațiilor. Tinerii „resimt mai acut nevoia de a se delimita de predecesori” (Zafiu 2001: 40), datorită unei „atitudini de nonconformism juvenil” (*idem* 2010:17).

Desigur, acest limbaj, specific anumitor categorii sociale, diferă de la un grup la altul. Dacă argoul are caracter preponderent secret în cadrul unor comunități care sunt considerate periferia societății, la nivelul elevilor se constată că dimensiunea *criptică* nu mai este dominantă, prevalând, în schimb, funcția *expresivă*, dublată de cea *identitară*. Crearea și utilizarea unui astfel de „limbaj neconvențional” (Stoichițoiu-Ichim 2005: 119) sunt determinate atât de nevoia de a ieși în evidență în cadrul unui anumit grup, cât și din dorința de creare a unei noi identități, în opoziție cu cea a adulților.

În general, dicționarele oferă o lectură bivalentă a argoului: pe de o parte, accepțiunea restrictivă de vorbire specifică unor subclase/subculturi din societate, iar, pe de altă parte, perspectiva unui lexic neconvențional, informal, în strânsă legătură cu organizarea diversă a societății.

„Poezia vieții cotidiene” (Allen 2001: 267), „sursă stabilă de pitoresc lingvistic” (Zafiu 2001: 14), „produs cultural al unei societăți moderne plurale, complexe, dinamice și interdependente” (Allen 2001: 265), „registru funcțional periferic în raport cu limba literară” (Stoichițoiu-Ichim 2005: 119), „idiom artificial” (Nagy 2015: 46), sunt doar câteva accepțiuni ale argoului, menite să arate evoluția graduală a acestui limbaj ce aparține unui registru neconvențional.

5. Argoul: evoluție istorică și traiectorie semantică

Limbaj specializat al pegrei, care a circulat inițial sub denumirea de *jargon* (secolul al XIII-lea), *argoul* este atestat, începând cu secolul al XV-lea, în țări precum Franța, Italia, Spania, iar în spațiul anglofon, din secolul al XVI-lea. În România, un rol important l-a avut Lazăr Șăineanu, considerat a fi pionierul cercetărilor în acest domeniu, concepția sa fiind preluată apoi de Iorgu Iordan, reprezentantul Școlii lingvistice ieșene.

În spațiul autohton, de-a lungul timpului, până la impunerea termenului definitiv de *argou*, se observă o evoluție semantică diferită a acestui concept. Stoichițoiu-Ichim (2005: 120) identifică în acest sens diferite sintagme: „dialectul pușcăriașilor și al cartoforilor de cafelele”, „jargonul arestaților”, „limba cârâitorilor”, „șmechereasca”.

Lexicul argotic românesc este atestat din 1860, odată cu publicarea unei liste de termeni de către N.T. Orășanu în *Coarnele lui Nichipercea*, reluată în 1861 în volumul *Întemnițările mele politice* (vezi Zafiu 2003: 581-589).

Perspectiva noastră asupra argoului are la bază caracteristicile acestuia, identificate de Vodiță (2012: 8-9): „cuvintele argotice dezvoltă un sens specific, propriu, rezultat, de obicei, fie prin modificarea sensului elementelor lexicale, fie din păstrarea sau schimbarea sensului cuvintelor împrumutate, fie unul nou creat, fie din sugestia elementelor deonomastice”.

Argoul, în concepția noastră, ar putea fi definit ca fiind o întrepătrundere între limbajul standard, comun, general, considerat nucleu și un limbaj specializat, multivalent, în care cuvintele *apostilate* cu sens conotativ sunt utilizate pentru a disimula, atenua sau nuanța anumite intenții comunicaționale.

6. Delimitări conceptuale

Delimitarea termenilor argotici de limbajul general s-a constatat a fi dificilă deoarece granița lingvistică dintre aceștia și termenii familiari, populari este foarte fină: „termenii argotici își pierd caracterul strict particular și pătrund în limbajul familiar” (Baciu Got 2006: 24).

Deși, inițial, sensul termenului *argou* a fost suprapus peste acela al lexemului *jargon*, astăzi, se încearcă o diferențiere între cele două concepte, delimitare care se dovedește a fi destul de dificil de realizat. Argoul este perceput ca fiind „o parte a limbajului popular” (Zafiu 2010: 22), deoarece aglutinează termeni din acest registru cu cei din aria familiară. Elementele argotice sunt create prin grefare lexico-semantică și stilistică.

Spre deosebire de argou, jargonul este caracterizat de grandilocvență și este definit prin stilul pretențios al limbajului.

7. Funcțiile argoului

O incursiune în bibliografia de specialitate relevă funcțiile dominante ale argoului: *criptică*⁴, *ludică* (François-Geiger 1991: 5-6), *tehnică*, *identitară* (Valdman 2000: 1188), *ermetică* și *dinamică* (Vodiță 2012: 9).

Rodica Zafiu (2010: 15-16) consideră *funcția identitară* un „mijloc de solidarizare și de diferențiere față de cei din afara comunității *underground*”, fiind una dintre caracteristicile argoului adolescentin, folosit de tineri care sunt în căutarea unei identități, opusă lumii adulților.

Specific umană, „comunicarea este o neîncetată atribuire a eului propriu celui alt” (Felecan 2015: 54). Acest lucru este cel mai evident în practicile verbale ale elevilor, deoarece aceștia reprezintă un grup social bine organizat, care, în mare măsură, nu își schimbă componența de-a lungul ciclurilor școlare. Tocmai de aceea, la nivelul clasei de elevi, se observă utilizarea unui limbaj comun, propriu, presărat de termeni noi, insolți, a căror semnificație este cunoscută doar de ei. Această particularitate demonstrează coeziunea membrilor grupului respectiv.

Stoichițoiu-Ichim (2005: 133) observă că „argoul elevilor și studenților, al adolescenților, în general, se caracterizează printr-un pitoresc aparte, în care funcția criptologică este pusă în umbră de creativitatea lingvistică, fantezia și umorul⁵, prin care se exprimă spiritul de frondă propriu vârstei”.

Expresivitatea și *prospețimea* lingvistică, tipice structurilor argotice, utilizate în limbajul elevilor, traduc, în subsidiar, nevoia de a se alinia unei mode lingvistice și de a se integra într-un anumit grup social. Sensurile insolite a acestor inovații lexicale dovedesc creativitatea și expresivitatea, elemente caracteristice elevilor: „Teribilismul adolescentin, inadaptația [...] se împletesc cu talentul, cu naturalețea și cu sinceritatea izvorâtă dintr-o minte curată și dintr-un suflet nepervers încă de societate”. (Felecan 2007: 248-249).

Funcția ludică și cea expresivă redimensionează argoul pe mai multe paliere: amuzament, ironie, persiflare. Considerăm că plâsmuirea și introducerea unor termeni argotici în limbajul elevilor accentuează nota ludică, veselă a vorbirii cotidiene a acestui grup reprezentativ, caracterizat de ingeniozitate, creativitate și umor.

⁴Zafiu (2010: 15-16) consideră că, inițial, funcția criptică era o marcă a lumii interlope, în timp ce, în prezent, „servește în primul rând solidarității și coeziunii”.

⁵De altfel, umorul este specific nu doar tinerilor, ci întregului popor român, așa cum remarcă și Felecan (2009: 385): „Românii au o înclinație naturală înspre umor și au învățat să îl utilizeze fără menajamente în orice ocazie” (*trad. noastră*).

„Les Roumains ont une inclination naturelle vers l'humour et ils ont appris à l'utiliser sans pitié”.

În acest context, funcția criptică devine subordonată celei ludice, care are la bază nevoia de amuzament a adolescenților.

Este evident faptul că, prin intermediul comunicării în mediul *online*, se anulează coordonatele deictice spațio-temporale. În aceste condiții, bariera dintre grupuri devine permeabilă, în sensul în care cuvintele proprii unui anumit grup migrează, cu ușurință, în vocabularul unor persoane din afara grupului.

8. Mecanisme de formare a argoului

Argoul este un limbaj instabil, o limbă vie care se îmbogățește mereu, se schimbă, se adaptează, se modelează în funcție de particularitățile grupului în care ia naștere.

Crearea argoului are loc prin diferite procedee. Stoichițoiu-Ichim (2005: 123) identifică trei modalități la care recurg creatorii de expresii argotice pentru a-și alcătui propriul vocabular: „termeni ai lexicului general, cărora li se modifică – în mod deliberat – fie semnificatul, fie semnificatul, împrumuturi din limbi străine sau creații lexicale proprii”.

Caracteristica principală a unora dintre acești termeni neconvenționali, în speță a acelor care frapază prin valența ludico-expresivă, este dată de transgresarea limitelor registrului neoficial. Prin urmare, aceștia vor fi regăsiți ulterior în limbajul comun, general.

Interdependența argou-limbaj comun facilitează deducerea sensului expresiilor argotice dacă acestea sunt integrate într-un anumit context.

9. Schiță de tipologie a argoului în mediul școlar

Ne vom raporta în demersul analitic la clasificarea bipartită realizată de Dauzat (1929: 90) care delimitează, pe de o parte *schimbările de formă* (ce vizează, în opinia sa, compunerea, derivarea, abrevierea, redublările, metateza, anagrama), iar, pe de altă parte, *schimbările de sens* (sinonimia, perifraza, elipsa, metafora, eufemismele). Vom adapta această clasificare în funcție de realitatea oferită de corpus și ne vom limita, în articolul de față, doar la modificările semantice.

a. Schimbările de sens

Aspecte stilistico-semantice

➤ metafora/expresii metaforice

- *figani de mătase, figani de laie* – acești termeni, în antiteză, fac diferența între populația romă, cu o situație materială bună și cei fără venit, situați la polul opus;
- *copită* – folosit peiorativ pentru denumirea piciorului;
- *conservă pe roți* – „mașină mică”;
- *a nu te mai ține balamalele* – „a nu mai putea sta pe picioare”(prin asocierea rolului genunchilor cu cel al balamalelor, care permit mobilitatea).

➤ metonimia

- *a merge cu doiul*⁶ – „a merge pe jos”.

➤ pletora semantică⁷

- *a sparge* – circula, în limbajul elevilor, având o polisemie bogată: „a lovi” sau „a lăsa pe cineva fără cuvinte”, „a impresiona”.

➤ calamburul

⁶„Doiul” – face referire la cele două membre inferioare.

⁷Această sintagmă îi aparține lui Iorgu Iordan (vezi Stoichițoiu-Ichim 2005: 126).

- *organe genitive* – „organe genitale”.
- eufemismul
- *a se face de cacao* – „a se face de râs”.

b. Împrumuturile

Expresii mixte româno-engleze

Utilizarea abuzivă a anglicismelor în argou este motivată, pe de o parte, de necesitatea obținerii unui limbaj criptic, închis, ermetic, pentru a nu fi înțeleși de generația adultă, fără competențe de limba engleză, iar, pe de altă parte, datorită asumării unei mode lingvistice.

- *a da kick* – sensul de bază „a lovi cu piciorul în minge” s-a extins, iar sensul actual în argoul elevilor este „a da cu piciorul unei șanse, a eșua”;
- *a da seen* – „a citi mesajele de pe chat, fără a răspunde”;

Aceste sintagme, formate pe tipar tehnic, sunt folosite sub formă de reproș, deoarece, deși prezenți în cadrul conversațiilor, unii membri ai grupului nu intervin în discuție, sunt simpli martori conversaționali, membri pasivi. Acest lucru îi deranjează pe cei care sunt antrenați în interacțiunea verbală *online*, ceea ce le determină reacția și etichetele argotice.

- *a-și da un upgrade* – „a se pune la punct cu noutățile”;
- *a face un warm up* (pentru o petrecere) – „a se întâlni înaintea unei petreceri pentru a se pregăti”;
- *a fi tocilar hardcore* – „a învăța foarte mult”. Această expresie activează valența ironică; individualizează tipul de elev foarte conștiincios, acest adjectiv având rolul unui intensificator semantic;
- *rapeface* – „față de violator” – termenul este folosit și perceput prin prisma funcției ludice; deși în limba engleză expresia apare în două cuvinte distincte, în limbajul *online*, în virtutea celerității tipice comunicării virtuale, în argoul elevilor este preferată grafia monobloc.

c. Expresii argotice din limbajul elevilor

Corpusul nostru evidențiază faptul că o particularitate a argoului elevilor o reprezintă preferința pentru utilizarea expresiilor. Pentru a avea o perspectivă de ansamblu, le vom grupa în funcție de apartenența la un câmp lexico-semantic.

• Câmpul semantic al manipulării/al înșelăciunii

- *a aburi*⁸ *pe cineva* – „a convinge pe cineva prin mijloace mai puțin oneste”;
- *a combina pe cineva* – „a determina pe cineva să înceapă o relație”;
- *a da plasă* – „a înșela”;
- *a vinde gogoși stricate* – „a minți”.

• Câmpul semantic al sexualității/al obscenului

O trăsătură distinctivă a cuvintelor argotice cu conotații obscene, preluate din anumite zone ale oralității populare, o constituie proliferarea unor serii sinonimice. Precizăm că acestea, prin resemantizare, în lectura argotică, se eliberează de stigmatul vulgarității și sunt percepute de către receptori, mai degrabă, ca niște jocuri de cuvinte, care au o tentă umoristico-ironică.

⁸Rodica Zafiu (2010: 87) afirmă că: „fumul, ceața și aburul sunt metafore cognitive ale vagului. [...] Verbul *a aburi*, cu sensul *a convinge fără argumente solide, prin vorbărie, adesea mincinoasă; a păcăli, a înșela* nu aparține nucleului dur al argoului; se situează mai curând în zona largă de interferență cu limbajul familiar”. Acest termen este înregistrat în dicționarele argotice, fiind regăsit și în alte medii, precum cel jurnalistic.

- *a da rekt* – „a elimina” – prin asocierea cu eliminarea pe cale naturală a materiilor fecale;
- *a fi fumată* – „a nu mai prezenta interes”;
- *a rupe fâșul* – „a atrage atenția asupra sa”, „a stârni dorințe sexuale”;
- *a umbla cu toți penalii* – „a avea prieteni imorali”;
- *a-și da filme* – „a-și imagina”.
- **Câmpul semantic al beției/mahmurelii**
 - *a bea pe nașpa/pe moca* – „a bea pe gratis”;
 - *a da groapă* – „a bea dintr-o dată conținutul unui pahar”;
 - *a deraia* – „a nu merge drept din cauza beției”;
 - *a fi prăjit/ciocan/glonț/criptă* – „a fi beat”;
 - *a nu-i mai funcționa senzorii* – „a fi beat”;
 - *a nu-i mai merge parcare* – „a nu se mai putea mișca de beat”;
 - *a pierde semnal* – „a fi beat”;
 - *a se face muci* – „a se îmbăta foarte tare”;
 - *a se rupe* – „a se îmbăta”;
 - *a i se rupe filmul* – „a-și pierde cunoștința din cauza beției”;
 - *a-i fi gata senzorii* – „a nu se mai putea ține pe picioare de beat”;
 - *a-și activa faza lungă* – „a fi beat”;
 - *a-și da totomeadă* – „a nu mai ști nimic din cauza beției”.
- **Câmpul semantic al prosperității**
 - *a fi bazat* – „a avea o stare materială bună” sau „a avea susținere din partea unei persoane influente”;
 - *a fi cu ventou* – „a fi cu mașină”(se observă utilizarea antonomazei: înlocuirea numelui comun *mașină* cu numele mărcii VW Vento).
- **Câmpul semantic al stărilor psihice/morale**
 - *a avea viruși pe creier* – „a nu fi normal”;
 - *a bea fotoghin* – „a-și pierde judecata”;
 - *a face râie* – „a fi nerăbdător”;
 - *a fi cu capul* – „a nu fi normal”;
 - *a fi dilău* – „a fi prost”;
 - *a fi miserupist* – „a fi nepăsător”(miserupist are la bază expresia argotică *mi se rupe* care are sensul „nu mă interesează”);
 - *a fi nașpa* – „a avea un caracter dezagreabil”;
 - *a fi prost de sparge pahare* – „a fi foarte prost”;
 - *a fi sub efectul legalelor* – „a se comporta ciudat, asemenea drogaților”;
 - *a nu avea toate țiglele pe casă* – „a suferi o dereglare psihică”;
 - *a o lua într-o alunecare* – „a fi delăsător”;
 - *a rupe* – „a stresa”;
 - *a suferi cu hăizașu* – „a avea probleme mentale”;
 - *a te face doi lei* – „a fi zgârcit”;
 - *a-i pica bujia* – „a-i veni o idee”.
- **Câmpul semantic al violenței**
 - *a da sketchu cuiva* – „a bate pe cineva”;
 - *a da topor* – „a (se) bate”;
 - *a torpila* (o ciorbă) – „a consuma o ciorbă cu poftă”;

- *a-și da omoruri* – „a se bate”.
- **Câmpul semantic al deprecierii**
 - *a avea față de cioban* – „a fi prost”;
 - *a fi aproape moartă* – „a fi bătrână și dezinteresată”;
 - *a fi bulangiu* – „a fi neserios”;
 - *a fi ciolodău* – „a fi necivilizat”;
 - *a fi gozer* – „a fi neserios”;
 - *a fi jale (despre o persoană)* – „a fi patetică, ridicolă, jalnică”;
 - *a fi japiță/panaramă/ptiroșcă/zdreanță* – „a fi o persoană imorală”;
 - *a fi pastă* – „a nu ști nimic”;
 - *a fi scoși din epoca mezozoică* – „a fi demodați”.
- **Câmpul semantic al superlativului**
 - *a fi beton* – „a arăta foarte bine/a fi foarte bun”;
 - *a fi bunoc/bunoacă* – „a arăta bine”;
 - *a fi ca nutella pe felie* – „a fi dulce, apreciat și dorit”;
 - *a fi criminală* – „a arăta foarte bine”;
 - *bulan* – utilizat cu sens admirativ – „super”;
 - *ce chill e!* – „a arăta foarte bine”; expresia conține și un cuvânt englezesc, folosit cu sens admirativ – *killer* –, a cărui ortografie este adaptată la limba română;
 - *cel mai piesă* – „a fi cel mai bun”;
 - *lacrimă* – folosit cu sens aprobator – „a fi de acord”.
- **Câmpul semantic al ironiei**
 - *a da dume* – „a spune glume”;
 - *a face caterincă* – „a lua în derâdere”;
 - *a i se lua gazul și a trebui adusă butelia* – „a nu mai avea aer de atâta râs”.
- **Câmpul semantic al injuriilor**

Expresiile încadrate în acest câmp semantic au funcție eufemistică prin rolul lor de a atenua duritatea exprimării.

 - *a fi apă la bile* – „a se speria”;
 - *du-te în pana mea* – expresie cu conotație sexuală;
 - *mă frec în tine* – verbul *a se freca* are conotație sexuală;
 - *trag în ceva/cineva* – în acest caz, expresia are valoare conotativă; se observă că verbul *a trage* intră în componența a numeroase expresii argotice (*a trage în piept* – „a fuma”, *a trage de clopot* – în acest caz *clopot* fiind echivalent al *organului genital masculin*, *a trage la măsea* – „a bea”, *a trage în parcare* – „a se odihni”).

10. Concluzii

În urma realizării studiului nostru am observat utilizarea frecventă în rândul elevilor a acestui tip de limbaj nonstandard, argoul. Factorul *vârstă* se reflectă în modul de alcătuire și selectare a termenilor care fac parte din acest limbaj. Astfel, se remarcă o diferență între limbajul utilizat de elevii din ciclul gimnazial și cel al adolescenților, liceenilor, care este mai nuanțat. În cadrul fiecărui grup, se observă că mimetismul lingvistic joacă un rol foarte important în ceea ce privește integrarea socială.

Observația directă și analiza răspunsurilor elevilor din ciclul primar la întrebările din chestionar relevă faptul că, în clasele mici, utilizarea argoului este mai puțin întâlnită. La nivel gimnazial, dar, mai ales, liceal, deși unii termeni argotici nu sunt utilizați de toți elevii, aceștia cunosc sensurile multor expresii ale acestui tip de limbaj particular ce se dezvoltă odată cu vârsta.

Rodica Zafiu (2010: 17) afirmă că „e aproape imposibil ca argoul să apară în mediul rural tradițional”, în opinia ei acest tip de limbaj fiind „o varietate lingvistică urbană”, care „presupune o ierarhie socială și o anumită mobilitate a persoanelor, dezvoltându-se în aglomerări spontane sau impuse”.

În urma realizării studiului nostru, am constatat că, în școlile rurale, elevii folosesc termeni argotici, deși acest tip de vocabular nu este atât de fructuos ca cel regăsit în mediul școlar urban. Acest lucru este posibil datorită unei relații de dependență, stabilită între elevi și noile tehnologii. Termenii argotici migrează foarte rapid și ușor dintr-un mediu geografic în altul, datorită facilității de comunicare, specifică internetului. Expresiile argotice cu impact puternic sunt adoptate și utilizate și la nivelul altor grupuri. Astfel, durata de viață a acestor inovații lexicale este variabilă deoarece depinde, în mare măsură, de gradul de expresivitate.

Atât în mediul urban, cât și în cel rural, „configurația lingvistico-expresivă a argoului elevilor este condiționată, în principal, de vârsta vorbitorilor, dar un rol important în stabilirea identității acestei variante specializate de realizare a normei argotice îl au și alte variabile sociolingvistice: sexul, anturajul (engl. *peer-group*), mediul social din care provine vorbitorul, prestigiul și natura școlii pe care acesta o frecventează etc.” (Milică 2009: 122).

În cadrul cercetării noastre am observat un comportament lingvistic interesant în ceea ce privește utilizarea argoului, raportat la variabila sex. Astfel, putem numi fetele, *utilizatori pasivi*, în sensul în care, deși cunosc semnificația expresiilor menționate la fel de bine ca băieții, ele le folosesc mai puțin în vorbirea curentă. Acest lucru ne confirmă rezultatele studiilor anterioare în domeniu, conform cărora argoul a fi mai degrabă o caracteristică masculină.

Una dintre premisele de la care am pornit în cercetarea noastră, aceea referitoare la nivelul de cultură al elevilor care ar fi corelabil cu gradul de utilizare a termenilor argotici, nu a fost validată de rezultatele studiului. Acestea indică, în mod surprinzător, faptul că și elevii cu rezultate bune și foarte bune, proveniți din familii cu un statut social respectabil, utilizează frecvent termeni argotici și expresii tabu.

În urma clasificării termenilor argotici, am remarcat, la nivel lexical, prezența unui număr impresionant de termeni adoptați/adaptați din limba engleză. Compartimentul lingvistico-semantic al argoului este atipic, iar intențiile cripto-ludice trădează o anumită dezinvoltură lingvistică.

BIBLIOGRAPHY

Allen, I. L., 2001, *Slang: Sociology* în *Concise Encyclopedia of Sociolinguistics*, (ed. Rajend Mesthrie), New York, Editura Elsevier, p. 265-270.

Baciu Got, Miorița 2006, *Argoul românesc: abatere de la normă și expresivitate*, București, Editura Corint.

Dauzat, Albert, 1929, *Les argots. Caractère, évolution, influence*, Paris, Editura Delagrave.

Dicționar de argou online, <http://www.123urban.ro/def/argou> (accesat în noiembrie).

Felecan, Daiana, Oliviu Felecan, 2009, *La satire politique post-communiste illustrée par les sobriquets des politiciens roumains*, în *Proceedings of the 23rd International Congress of Onomastic Sciences*, Toronto, Canada, York University, p. 385-390,

http://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/3969/icos23_385.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accesat în noiembrie 2016).

Felecan, Daiana, 2015, *Sens lingvistic în „semnul estetic”* în *Buletin Științific*, Fascicula Filologie, seria A, vol. XXIV, p. 47-61, Baia Mare, Editura Universității de Nord din Baia Mare.

Felecan, Oliviu, 2007, *Stilul și limbajul tinerilor din presa scrisă maramureșeană*, în *Stil și limbaj în massmedia din România*, (coord. Ilie Rad), Iași, Editura Polirom, p. 247-280.

François-Geiger, Denise, 1991, *Panorama des argots contemporains*, în *Parlures argotiques*, vol. 90.1, p. 5-9, Paris, Editura Larousse.

Grand dictionnaire terminologique, 2002, Gouvernement of Quebec, Office Québécois de la Langue Française, <http://www.granddictionnaire.com> (accesat în perioada august-noiembrie 2016).

Guiraud, Pierre, 1973, *l'Argot în Que sais-je?*, Paris, Editura Presses Universitaires de France.

Iordan, Iorgu, 1975, *Stilistica limbii române*, București, Editura Științifică.

Labov, William, 1977, *La langue des paumés*, în *Actes de la recherche en sciences sociales*, 17.1, p. 113-129, http://www.persee.fr/doc/arss_0335-5322_1977_num_17_1_2579 (accesat în 12.11.2016).

Marian, Claudia, Mihaela Munteanu, 2007, *La dynamique des échanges verbaux agressifs des élèves selon l'âge et le sexe – incidences et déterminations*, în *Buletin Științific*, Seria A, Fascicula Pedagogie – Psihologie – Didactica Specialității, vol. XVII, Baia Mare, Editura Universității de Nord, p.88-95.

Milică, Ioan, 2009, *Expresivitatea argoului*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

Nagy, Rodica, 2015, *Dicționar de analiză a discursului*, Iași, Institutul European.

Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2005, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică. Influențe. Creativitate*, București, Editura ALL.

Tohăneanu, G. I., 1977, *Argoul ostășesc*, în *Orizont*, 28.5, p.4.

Valdman, Albert, 2000, *La Langue des faubourgs et des banlieues: de l'argot au français populaire*, în *The French Review*, 73.6, p. 1179-1192.

Vodiță, Daniela Eugenia, 2012, *Argoul în limba română actuală*, București, Editura Universitară.

Zafiu, Rodica, 2001, *Diversitate stilistică*, București, Editura Universității, <http://server1.docfoc.us/uploads/Z2015/12/30/h5KdLPOWiH/1792a3e984032d85feb4870af0b2a8c7.pdf> (accesat în noiembrie 2016).

Zafiu, Rodica, 2003, *Păsăreasca: atestări și interpretări ale limbajelor ludice și secrete*, în *Limba română*, nr. 5-6, p. 581-589, http://www.unibuc.ro/prof/zafiu_r/docs/res/2011febpasareasca_pagini_581_589_bd_560778.pdf (accesat în noiembrie 2016).

Zafiu, Rodica, 2010, *101 cuvinte argotice*, București, Editura Humanitas.

THE POSTERITY OF ÉMILE BENVENISTE'S IDEAS

Beatrice Diana Burcea

PhD, „Dr. Ioan Meșotă” National College, Brașov

Abstract: Pragmatics was initially considered as a component of semiotics, later acquiring an autonomous status. Émile Benveniste opened the perspective of pragmatic approach by consideration of some concepts: „enunciation”, „subjectivity”, „discourse”, „deictic” etc. The attention given to the formal apparatus of enunciation contributed to the imposition of consistency in subsequent pragmatic research. At the end of the last century, several research modalities arouse: orientation towards the conventionality of enunciation and towards the relation between enunciation- meaning (H. Parret), approaching enunciation from a semiotic perspective (M. Hammad), openness towards the interlocution theory (Fr. Jacques). Reconsidering the “subjectivity” concept from Benveniste’s theory, some researchers– G. Paugam and V. Alexandrescu – emphasized the contrastive patterns given by Kant, respectively by Descartes. The openness perspectives of Émile Benveniste’s theories reflected on pragmatic, semiotic, research, echoing in text linguistics as well.

Keywords: discourse, enunciation, inter-subjectivity, pragmatics, subjectivity

1. Introducere

Asimilată inițial semioticii,¹ pragmatica² studiază limba din perspectiva acțiunii și a interacțiunii comunicative.³

Cercetările sistematice din sfera logicii și a filosofiei limbajului au contribuit la constituirea pragmaticii într-o disciplină de frontieră autonomă.

Deschiderea pragmaticii spre *enunțare* nu este străină de opinia lui Armengaud (1993: 8), care considera disciplina ca o prelungire a lingvisticii enunțării inaugurate de Émile Benveniste. Opoziția saussuriană *langue-parole* este înlocuită cu opoziția majoră dintre *énoncé* și *énonciation*. Conceptul „enunțare” se conturează în eferescența generală a structuralismului lingvistic. Dacă enunțarea este definită drept «funcționarea limbii printr-un act individual de întrebuințare» (Benveniste 1970: 12), enunțul este definit drept obiectul lingvistic care provine din actul enunțării. Actul spunerii este prin excelență unul al prezenței locutorului.

Studiile lui Émile Benveniste asupra limbajului nu pot fi ignorate de pragmatica actuală, conceptele impuse fiind reevaluate și amplificate prin raportare a domeniilor conexe: filosofia, logica, psihologia, adesea observându-se tendința apropierei de semiotică.

Cercetările ultimelor decenii au impus puncte de vedere variate asupra *enunțării*. Pentru Herman Parret, o teorie adecvată a discursului accentuează natura constitutivă a sistemului

¹ Ch. Morris considera semiotica o teorie generală a semnelor, propunând o clasificare tripartită: sintaxa, semantica, pragmatica (Reboul, Moeschler 2001: 22-23).

²Pragmatică < gr. *pragma* „acțiune”. Prin extensie, noțiunea se referă la utilizarea limbii. Termenul a fost introdus de Ch. Morris, cu scopul de a desemna un nivel al procesului semiozei (Bidu-Vrănceanu *et. al.* 2001: 397).

³Linia de demarcație dintre lingvistică și pragmatică este, actualmente, discutabilă.

semnificanț. În raport cu preocupările actuale ale analizei semiotice, Manar Hammad avansează ipoteza *enunțării enunțate*. Francis Jacques susține convergența unei cercetări logice și descriptive a enunțării, iar Gustave Guillaume și Vlad Alexandrescu analizează concepte impuse de Benveniste din perspectiva filosofiei lui Immanuel Kant, respectiv René Descartes.

2. Émile Benveniste – promotor al pragmaticii lingvistice

Considerat promotor al pragmaticii lingvistice, Émile Benveniste și-a elaborat studiile în perioada de apogeu a structuralismului. În spațiul francez, Benveniste a valorificat cercetările anterioare asupra limbajului, propunând o viziune nouă, aparent paradoxală. Asemenea unor filosofi și lingviști, Benveniste a acceptat ideea că limba corespunde finalității recunoscute, și anume comunicarea. Paradoxul rezidă în faptul că i-a negat limbii calitatea de a fi instrument al procesului de comunicare (Ionescu 1992: 227). Savantul francez a preluat din opera lui Ferdinand de Saussure distincția *limbă-vorbire*, impunând însă o modificare terminologică: *limbaj-discurs* (*ibidem*: 227). Limbajul nu este instrument al comunicării, deoarece comunicarea se realizează în discurs (Benveniste I 2000: 245-246). Raportul dintre limbaj și discurs este unul de „condiționare”: doar o anumită proprietate a sa îi conferă discursului „calitatea de instrument al comunicării”. În acest punct, Benveniste s-a distanțat de Saussure care propusese o viziune diferită pentru relația limbă-vorbire (Ionescu 1992: 227).

Activitatea enunțiativă a fost o descoperire majoră a pragmaticii (Moeschler, Reboul 1999: 16). Prin tezele referitoare la enunțare, Benveniste a deschis perspectiva pragmaticii integrate. Conceptele pe care le-a impus, dintre care reținem „deixis”, „subiectivitate în limbaj”, „discurs”, „enunțare”, au constituit un riguros suport pentru teoriile enunțării dialogice și subiective. Considerațiile asupra categoriei pronumelui i-au permis lui Benveniste aprofundarea unor elemente pragmatice și evidențierea limitelor la nivelul „opoziției structură / enunțare” (Moeschler, Reboul 1999: 74). În cadrul acestei categorii, a operat cu două sisteme de opoziții: *corelația de personalitate* și *corelația de subiectivitate*. Categoria pronumelor personale a antrenat resurse analitice remarcabile. Prin observarea pertinentă a caracteristicilor persoanelor pronominale, Benveniste a reușit să elucideze problema definirii subiectivității în limbaj. Pronumele personal nu este însă singura formă de această natură. Savantul francez a abordat și alți indicatori, precum cei înscrși în seria *deicticelor*. Printre formele lingvistice revelatoare ale experienței subiective, cele care exprimă timpul i s-au părut lui Benveniste de o impotantă majoră. Savantul a distins trei forme de „înțelegere” a timpului: timpul fizic, timpul cronic și timpul lingvistic (Benveniste II 2000: 59-62). În funcție de extensiile clasificării, a procedat la complinirea conceptului „subiectivitate” și la configurarea celui de „intersubiectivitate”. Limba, sublinia Benveniste, trebuie să ordoneze timpul pornind de la o axă, care este o instanță discursivă. Lingvistul a ajuns la concluzia surprinzătoare, dar în concordanță cu adevărata natură a limbajului, că „singurul timp inherent limbii este prezentul axial al discursului și că acest timp este implicit” (*ibidem*: 63). Discursul se poate institui doar în cadrul relației *eu – tu*. Limbajul este, pentru lingvistul francez, „posibilitatea subiectivității”, iar „discursul provoacă manifestarea subiectivității” (Benveniste I 2000: 249). La rândul ei, intersubiectivitatea este complementară subiectivității. Intersubiectivitatea, precizează Benveniste, are „propria temporalitate, propriii termeni, propriile dimensiuni”. În acest sens, „experiența umană înscrisă în limbaj trimite permanent la actul lingvistic implicat în procesul schimbului (Benveniste II 2000: 66).

Lingvistica enunțării cunoaște o perioadă amplă de manifestare, prin accentuarea dimensiunii enunțative a limbajului. Studiile lui Émile Benveniste, în care analizează sistemul

pronominal, timpurile verbale, distincția dintre istorie și discurs, au impus un aparat eficace de lucru, deschizând perspective noi investigației științifice.

În articolul *L'appareil formel de l'énonciation*, Benveniste a propus o analiză detaliată asupra fenomenului enunțării. Lingvistul a precizat că enunțarea este „punerea în funcțiune a limbii printr-un act individual de utilizare” (1970: 12). A atras atenția asupra confuziilor care pot apărea. A recomandat, în acest sens, să se țină seama de o condiție specifică enunțării. Enunțarea este „actul însuși de producere a unui enunț și nu textul enunțului”. Acest act este opera locutorului „care mobilizează limba pentru sine”. Relația locutorului cu limba dă seama de caracteristicile lingvistice ale enunțării, care este înțeleasă ca operă a locutorului (*ibidem*: 13).

În configurarea aparatului formal al enunțării, Benveniste a avut în vedere trei aspecte: „realizarea vocală a limbii”, mecanismul producerii enunțării, actul însuși al enunțării. În prima situație, practica științifică se confruntă cu problema diversității trăsăturilor individuale în enunțarea fonică. Diferențele provin din varietatea situațiilor în care realizează enunțarea. În ceea ce privește mecanismul producerii, se cunoaște faptul că enunțarea presupune „convertirea individuală a limbii în discurs”. Benveniste a ajuns la o problemă, mai puțin studiată la acea vreme, și anume „modul în care <sensul> se formează în <cuvinte>”, în ce măsură se pot deosebi cele două noțiuni și în ce măsură „se poate descrie interacțiunea lor” (*ibidem*: 13). În centrul acestui aspect al enunțării, preciza Benveniste, se află „semantizarea”, responsabilă de teoria semnului și de semnificația sa. Referitor la actul însuși al enunțării, lingvistul francez a observat cu necesitate condițiile de realizare a acestuia: prezența locutorului, a co-locutorului și referința. Enunțarea presupune de asemenea un moment și un loc anume, ilustrat prin categoria deicticelor de spațiu și de timp. Înaintea enunțării, precizează Benveniste, limba „nu este decât posibilitate”. După enunțare, limba este pusă într-o „instanță discursivă”. În raport cu limba, enunțarea (ca „realizare individuală”) se definește ca „proces de *însușire*”. În enunțare, limba exprimă un anumit raport cu lumea. Consensul pragmatic „face din fiecare locutor un co-locutor”. Referința este văzută ca „parte integrantă a enunțării” (*ibidem*: 14). În opinia lui Benveniste, trăsătura generală a enunțării este *accentuarea relației discursive cu partenerul*, real – imaginar, individual – colectiv. Această caracteristică fixează *cadrul figurativ* al enunțării. Ca formă de discurs, enunțarea instituie două „figuri” inerente: „sursa” și „scopul enunțării”, prin care se instituie, după lingvistul francez, structura *dialogului*. Aceste figuri sunt succesiv protagoniste enunțării. Cadrul în cauză este conturat de definiția enunțării (Benveniste 1970: 16).

Benveniste, observă Jean-Michel Adam, a făcut distincție între o „lingvistică a limbii-sistem” („semiotică”) care *semnifică*, a cărei unitate este „semnul”, și o „lingvistică a discursului” („semantică”) care *comunică*, a cărei unitate este „frază” (Adam 2008: 38).

Definind lingvistica enunțării, Émile Benveniste a orientat „analiza intralingvistică” spre „semantica enunțării”. În teoria enunțării, a acordat prioritate „producerii enunțurilor” și nu „textului enunțării” (*ibidem*: 38). Cu o intuiție remarcabilă, a afirmat că acest aspect, de care făcuse abstracție, va constitui obiect de studiu pentru altă „ramură a semiologiei generale”. A prefigurat această schimbare prin depășirea noțiunii saussuriene de „semn ca principiu unic”, de care depind „structura și funcționarea limbii”. Această depășire este posibilă prin două modalități: „prin deschiderea unei dimensiuni noi de semnificanță, cea a discursului” (în „analiza intra-lingvistică”), și prin elaborarea unei „meta-semantici”, pornind de la „semantica enunțării” (în „analiza translingvistică” a textelor). Lingvistul a intuit apariția unei semiologii de „a doua generație”, care va contribui la „dezvoltarea celorlalte ramuri ale semiologiei generale” (Benveniste II 2000: 56).

3. Posteritatea ideilor lui Émile Benveniste

Spre sfârșitul secolului al XX-lea, teoriile lui Benveniste revin în atenția lingviștilor, stabilindu-se afinități sau controverse. Controvesele apărute pe marginea cercetărilor lui Benveniste au condus la extinderea preocupărilor lingvistice, acestea dovedindu-se constructive. Astfel, istoria lingvisticii a reținut numele unor cercetători – Manar Hammad, Herman Parret, Francis Jacques, Guillaume Paugam și, în spațiul românesc, Vlad Alexandrescu – care au regândit conceptele lingvistului francez.

În teoria lingvistică a anilor '80 ai secolului trecut, existau două debateri centrale: pe de o parte, cea referitoare la „convenționalitatea enunțării” și, pe de altă parte, cea referitoare la „relația enunțării cu semnificația” (Parret 1983: 83).

În contextul lingvistic respectiv, Herman Parret își definește poziția teoretică față de cele două direcții de cercetare prin considerații preliminare, abordând mai întâi instanța de enunțare ca „efect de enunț”. Subliniază că o teorie adecvată a discursului ar trebui să aprofundeze „natura constitutivă a sistemului semnificant”. Poziția sa teoretică este tranșantă: simplul fapt al unei instanțe de enunțare de a fi un efect de enunț nu atrage după sine ca orice enunțare să fie enunțată. Efortul de interpretare se reduce la o *transpunere de sens*. Într-o oarecare măsură, este vorba de o umplere a unui spațiu *eliptic* prin *parafrază* (*ibidem*: 83).

O dată stabilit cadrul ipotetic general, Herman Parret își expune punctul de vedere prin argumente temeinice. Referitor la prima direcție, recunoaște că mărcile convenționale ale enunțării se regăsesc în gramatică, în teoria actelor de limbaj, în analiza conversațională, reprezentând un aspect modest al „iceberg”-lui enunțativ. De aceea, consideră că cele două discipline lingvistice și semiotice trebuie să abordeze enunțarea „doar în dimensiunea sa discursivă” (*ibidem*: 84). De asemenea subliniază că nu orice enunțare marcată în enunț este, prin definiție, *enunțată*.

Referindu-se la a doua direcție de cercetare, cea a relației dintre *enunțare* și *semnificație*, Herman Parret subliniază tradiția autonomiei semanticii, recunoscută în lingvistică, în logică și în filosofie. Perspectiva propusă de Herman Parret, în cadrul pragmaticii integrate, se întemeiază pe afirmația că enunțarea este direct proporțională cu semnificația. Înțeleasă drept *condiție de posibilitate*, enunțarea apare „ca rezultat al unei transpoziții”. Din această perspectivă, precizează H. Parret, semantica autonomă este discutabilă, din moment ce nu este adecvat să se abordeze discursurile ignorându-se „condițiile enunțative de producere”. Punctul de vedere al lui Parret este tranșant, deoarece enunțarea nu poate fi percepută „ca un surplus accidental sau arbitrar”. Enunțarea apare mai degrabă ca «un *supplément fondateur*» (*ibidem*: 86-87).

Complexitatea fenomenului enunțării a condus la perspective variate de abordare și definire. În spirit kantian, Herman Parret consideră *enunțarea* un concept «paralogic». Metodologic, conceptul se dispersează în două direcții: *deictizarea* și *modalizarea* enunțării (*ibidem*: 87). Organizarea deixis-ului este corelată cu subiectivitatea ego-centrică, organizarea modalităților este corelată cu noțiunea «comunitate enunțativă» (*ibidem*: 87).

H. Parret observă că, în teoria modalităților, reevaluarea intersubiectivității se sprijină pe două noțiuni fundamentale: „interacțiunea” și „interacționalitatea”. Condiția de posibilitate a oricărei modalizări este *Nous*, considerat o „noțiune polimorfă” (*ibidem*: 95). În *Nous* se cuprinde „comunitatea enunțativă” care este, pentru H. Parret, un cvadruplu: *comunitatea devorbiere*, *comunitatea de lume*, *comunitatea de acțiune*, *comunitatea transcendențială* (*ibidem*: 96-97). În teoria lui Herman Parret, cele patru „sub-sisteme enunțative” funcționează ca „izotopii teoretice” ireductibile, fundamentate pe relații de corespondență și de incluziune (Cosăceanu 1987: 76).

Regândită din perspectiva unor fapte de natură relațională, teoria enunțării se situează la intersecția dintre o „pragmatică integrantă” și o „semiotică rațională”, într-un „spațiu epistemologic nou” (*ibidem*: 76).

În perioada anilor '80, Manar Hammad consideră enunțarea în cadrul unei semiotici generale, în care relația *énoncé / énonciation* este studiată prin raportare la criterii de conținut. Înțelegă în sens general, noțiunea de enunțare desemnează trei fenomene consacrate. În opinia lui M. Hammad, la primul nivel, se distinge *instanțele enunțării* care vizează subiectul enunțiator definit prin categoriile *je-ici-maintenant*. La al doilea nivel, se distinge *operația de enunțare* care asigură, în descendența lui Benveniste, „conversia limbii în discurs”. La al treilea nivel, se distinge *enunțarea enunțată* care vizează „mărcile enunțării în enunț” (Hammad 1983: 35-36).

Încercările anterioare de a defini enunțarea, pornindu-se de la instanțele «*énonciatrice et énonciataire*» și de la concepția lui Émile Benveniste, care înțelegea enunțarea prin prisma operației de trecere de la limbă la discurs, sunt considerate de Manar Hammad lacunare. Punctul de plecare, în analiza aspectelor complexe generate de enunțare îl constituie *enunțarea enunțată* (*ibidem*: 35-36). Émile Benveniste considera că, la nivelul frazei, „elementele enunțării au un statut logic diferit de cel al elementelor enunțului”. De altfel, el vorbea de opoziția dintre nivelul „semantic” (care studiază frazele constitutive ale discursului) și nivelul „semiotic” (care studiază semnele). Hammad recunoaște că opoziția propusă de Benveniste este întemeiată, dar concepția lui asupra semioticii se apropie de cea a lui Hjelmslev. Hammad intenționează să examineze ansamblul elementelor enunțării ca totalitate. Ele posedă un statut logic diferit de cel al restului enunțării. Analiza lui Benveniste nu presupunea o structurare globală, rămânând la nivel frastic (*ibidem*: 36-37). Această preocupare este asumată de semioticieni, precum Greimas, pentru care un text considerat în ansamblul său este structurat după înlănțuirea frazelor componente, apărând organizat ierarhic după gradul de abstractizare (*ibidem*: 37).

În cercetarea semiotică a anilor '80, Hammad propunea două ipoteze de lucru. Prima se referă la o substituie care rearticula aceleași elemente în modul următor: „un discurs enunțat” izolat în „textul obiect” supus aceleiași „analize descriptive” care, în termenii lui Hjelmslev, apare ca un proces al unui sistem și „un ansamblu enunțativ” care reunește ansamblul mărcilor enunțării așa cum sunt prezentate în textul obiect (*ibidem*: 37-38). Acest proces enunțativ este considerat o „totalitate structurală”. Este perceput ca un „univers semantic complet dotat cu sens și susceptibil în consecință de a fi supus analizei semiotice în generalitatea sa” (*ibidem*: 38). A doua ipoteză de lucru se referă la *procesul enunțării enunțate*, considerat metalingvistic în raport cu procesul enunțului enunțat. Această relație ierarhică între două procese impune *enunțarea enunțată* ca un „metalimbaj operator” care operează asupra *enunțului enunțat*. În anumite circumstanțe, precizează Hammad, acest metalimbaj se poate reduce la un „metalimbaj descriptor” care dă seamă de *enunțul enunțat* (*ibidem*: 38). Acceptarea relației metalingvistice între două sisteme îl conduce pe Hammad la apropierea sistemului *enunțării enunțate* de *metacomunicare*.⁴ Articularea sistemelor în cauză, precizează Hammad, permite aducerea în discuție a comunicării umane în general, prin care se vizează: transmiterea mesajului obiectiv (sfera *enunțării enunțate*); reperarea *enunțului enunțat* în raport cu instanța enunțatoare și în raport cu instanța enunțatară; definirea „raporturilor juridice între instanțele enunțatoare și enunțatate”, prin extensie, fiind descrise „strategiile de negociere a acestor raporturi”, prin urmare de stabilire a unui contract «fiduciar» (*ibidem*: 39-40).

În analiza lui M. Hammad, nu este neglijată problema *enunțului enunțat*. Plasat între enunțiator și enunțatar, *enunțul enunțat* se definește ca un „obiect de valoare în circulație”.

⁴ În termenii lui G. Bateson (1958, 1980) (apud Hammad 1983: 39).

Această perspectivă asupra cercetării conduce la o teorie a comunicării care are la bază analiza semiotică a discursului. Prin folosirea aceluiași procedee analitice, prin ierarhizarea relațiilor dintre *enunțarea enunțată* și *enunțul enunțat*, Manar Hammad oferă o metodă descriptivă omogenă, fără să negligeze elementele enunțului pus în circulație prin actul comunicării. Se obține, prin acest „simulacru” al evenimentelor, „efectul de oglindă” al discursului (*ibidem*: 41).

Filosoful francez Francis Jacques susține în studii de anvergură teoria interlocuției. Mult timp, „dialogul”, „dialogismul” și „interlocuția” au fost considerate sinonime. Francis Jacques înlătură confuziile, sugerând că trebuie să se conceapă dialogul și comunicarea pornind de la comunicabilitate. În opinia filosofului, „comunicabilitatea discursului” nu implică cu necesitate dialogul. La rândul său, dialogul este uneori doar o formă retorică „puțin dialogică”. Dialogismul, precizează filosoful, este posibil doar prin relația interlocutivă. De aici, importanța majoră în interpretarea pragmatică (Jacques 1985: 68). În noua viziune, locutorul nu mai este centrul enunțării (Jacques 1983: 56). Benveniste sesizase resorturile dialogice ale enunțării, observase relația discursivă cu partenerul, dar nu prezentase consecințele asupra „procesului profund al semnificației” (*ibidem*: 56). Dialogismul discursului nu mai este doar un cadru figurativ pentru parteneri care schimbă rolurile de protagoniști. El asigură enunțării o „natură relațională și interacțională”. Dificultatea constă în a înțelege că acesta este „un act autentic subiectiv” care generează instanța de discurs. Discutând problema priorității interlocuției, Francis Jacques o raportează la conceptele de locutor și alocutor. Pentru Benveniste, polaritatea *je / tu* nu presupunea nici egalitate, nici simetrie, „*ego* este permanent în poziție de transcendență față de *tu*” (Jacques 1985: 66). Referitor la relația dintre instanța transcendențială și instanța de discurs, Francis Jacques precizează că, în viziunea lui Benveniste, există un „mecanism total și constant” care influențează limba în discurs. Fenomenul în cauză este atât de general, încât „pare să se confunde cu limba însăși”. Punctul de vedere al lui Francis Jacques diferă sensibil de cel al predecesorului. Contextul analizei este extins de Francis Jacques dincolo de enunțare. În acest sens, observă că „registru *alocutiv*” depășește sfera discursului, intuindu-se în el „procesul însuși al referinței lumii”, devenit incomod în afara interlocuției (*ibidem*: 448-449). Este motivul pentru care susține ideea unei legături funcționale între „registru *delocutiv* și *interlocutiv* al discursului”.

Analogiile cu perspectiva transcendențială se întemeiază, în opinia lui Francis Jacques, pe existența unui *factum* lingvistic. Capacitatea locutorului de a se institui în subiect concomitent cu stabilirea persoanei celuilalt ca alocutar provine din structura sintactică specifică registrului persoanei. Filosoful subliniază că această capacitate este înscrisă simultan în limbă și „în articularea limbii în discurs”. Este o consecință a faptului că „subiectivitatea survine în propriul discurs prin aceleași unități care convertesc limba în discurs” (Jacques 1979: 51-52). Francis Jacques apreciază punctul de vedere al lui Benveniste care vede „în pozițiile de *je* și *tu*” adevărate „creații” ale limbii înseși. Însă, interogându-se asupra posibilității de a le reduce la forme care le condiționează sau asupra posibilității de a înțelege persoana drept pură categorie lingvistică, Francis Jacques răspunde negativ, invocând acel *factum* lingvistic, care dă seamă de „funcționarea limbii printr-un locutor într-o situație implicit dialogică”. În analiză, Francis Jacques accentuează caracteristica pronumelor personale de a purta „marca unui act al subiecților vorbitori”. Ajunge la concluzia că aparatul formal al enunțării rămâne „condiție de posibilitate”, iar enunțarea este dependentă de instituirea locutorului ca subiect. Enunțarea caracterizează actul însuși de producere a unui enunț, în timp ce locutorul „mobilizează” limbajul în interesul său. În opinia lui Fr. Jacques, este necesar ca actul respectiv să fie acțiunea interlocutorilor (*ibidem*: 53).

În încercarea de a stabili funcția referinței, în relație cu rigorile comunicării, Francis Jacques recunoaște deopotrivă cercetarea lui Émile Benveniste, care a pus bazele unei lingvistici

a enunțării și cercetarea lui Roman Jakobson, care a plasat în centrul analizei lingvistice „realitatea interlocuției”.

Opiniile lui Émile Benveniste referitoare la conceptul „subiectivitate” au suscitat și interesul unor gânditori care le-au interpretat în cheie filosofică. Astfel, Guillaume Paugam, deși remarcă importanța articolului *Despre subiectivitate în limbaj*, în care ipotezele lansate de lingvist depășesc cu mult granițele disciplinei, totuși se detașează de concepțiile lui Benveniste. Observă că, în „orizontul deschis de cogito-ul cartezian”, opiniile lui Benveniste au efectul unui „clopot de alarmă al unei întregi tradiții de gândire, în care subiectul trebuia să fie conceput ca autonom” (Paugam 2008: 1). În analiza lingvistică asupra subiectivității, studiile lui Benveniste au probat înrăuriri din filosofia kantiană. Această observație, susținută de G. Guillaume, se sprijină și pe analiza articolului *Categorii de gândire și categorii de limbă*,⁵ în care Benveniste, comentând *Categoriile* lui Aristotel, a vizat indirect, prin notele aferente, lucrarea kantiană *Critica rațiunii pure*.

În analiza kantiană, „Eu-I” reprezintă „un subiect transcendent”, fiind considerat în afara „valorii empirice de pronume personal”. În analiza filosofico-lingvistică întreprinsă, se pare că Benveniste nu a realizat disocierea între „întrebuițările” contextuale ale „Eu-lui”: valența transcendentă și cea lingvistică. Reducționismul din analiza lui Benveniste, observă G. Guillaume, creează premisa afirmării persoanei – „cine spune <ego>” (Paugam 2008: 2; cf. Benveniste I 2000: 247). Subiectivitatea apare drept capacitate a locutorului de a se institui ca *subiect*. În virtutea acestui fapt, conceptul kantian al subiectivității este redus la „cea mai simplă expresie a sa – <ego>.”⁶

Guillaume Paugam este reticent față de unele opinii ale lui Benveniste privind „limbajul”, „limba” și „discursul”. Din punctul său de vedere, nu este potrivit să se discute limbajul în afara limbii. Mai mult, consideră vulnerabile afirmațiile lui Benveniste referitoare la idiomuri și la imposibilitatea conceperii unei limbi care să nu exprime persoana. În acest sens, atrage atenția asupra erorii de a se echivala unitatea persoanei cu unitatea expresiei sale, afirmația kantiană, întemeiată pe concepția *a priori* a judecății,⁷ oferind punctul de sprijin polemic.

Abordând conceptul „subiectivitate”, Émile Benveniste a oscilat, în opinia lui Guillaume Paugam, între concepția filosofică de sorginte kantiană (concepția kantiană a judecății) și concepția performativ-lingvistică („spune <ego>”). La fel, definiția asupra limbajului oscilează între accepția lingvistică și concepția filosofică care se referă la condiția limbajului ca aptitudine (Paugam 2008: 4). Paugam are obiecții și asupra considerațiilor lui Benveniste referitoare la cadrul discursului, în care lingvistul a stabilit „indicatorii deixis-ului” și „indicii de subiectivitate”. Nu este trecută cu vederea nici restrângerea ariei „subiectivității” la *eu-lingvistic* (*ibidem*: 5 ; cf. Benveniste I 2000: 251). În contextul acestei „subiectivități” restrânse, subliniază Paugam, nu se dovedește în teoria lui Benveniste că și enunțurile fără „indicator personal” sunt *a priori* la fel de „subiective”, precum enunțurile marcate de un *indicator de subiectivitate*. G. Paugam pledează pentru extinderea ariei subiectivității la „Eu-I” transcendent. Astfel înțeleasă, „subiectivitatea” s-ar distinge de modalitatea asertorică a judecății (*îndoială, bănuială, inferență*) și ar apărea ca „operație a facultății de a judeca” (Paugam 2008: 5-6).

⁵ Articolul este reprodus în Benveniste I 2000: 62-72.

⁶ Benveniste a definit subiectivitatea drept „unitate psihică care transcende totalitatea experiențelor trăite pe care le acumulează și care asigură permanența conștiinței” (cf. Benveniste I 2000: 247), iar I. Kant a definit subiectivitatea drept „l’unité synthétique pure de la diversité en general” (Kant [1798] 2008: 188, *apud* Paugam 2008: 3).

⁷ „toutes les langues, lorsqu’elles parlent à la première personne, doivent penser ce Je, même si elles ne l’expriment pas par un mot particulier” (Kant, *vezi supra*, *apud* Paugam 2008: 4).

În analiza „subiectivității”, G. Paugam distinge între cele trei niveluri: enunțarea *pragmatică*, *metafizică* sau *critică* (*ibidem*: 6). Analiza lingvistică a subiectivității se realizează la nivelul discursului. Prin intermediul ei, sunt identificate mărcile deixis-ului spațio-temporal și ale „modalității asertorice a judecării”. În opinia lui Paugam, analiza subiectivității în limbă este filosofică. Prin intermediul ei, se evaluează „influența structurilor gramaticale asupra modului de a gândi al locutorilor acelei limbi”. De asemenea, „analiza subiectivității în limbaj este transcendentă”. Orice enunț apare ca „produsul unei sinteze pure *a priori* între un mesaj și un <Eu> transcendent al enunțării” (*ibidem*: 6). Ceea ce îi reproșează G. Paugam lui Benveniste este întrepătrunderea subiectivității transcendente cu subiectivitatea lingvistică, producându-se confuzii între analizele *lingvistică*, *metafizică* și *critică* (*ibidem*: 7).

Cercetarea critică întreprinsă de Guillaume Paugam a configurat o analiză prin contrast. Fără a diminua importanța conceptelor tratate de Benveniste, cercetarea lui G. Paugam probează exigențele unei alte perspective asupra teoriilor marelui lingvist francez.

În spațiul românesc, receptarea teoriei lui Émile Benveniste a fost realizată de Vlad Alexandrescu în paradigmă filosofică, prin analiza contrastivă cu filosoful francez René Descartes.

Filologul român actualizează concepte semnificative în cercetarea lui Benveniste – „autoreferință”, „subiectivitatea”, „enunțarea” – stabilind astfel cadrul de referință pentru obiectivul propus. În acest sens, recunoaște importanța conceptului autoreferinței (*sui-référence*) în cadrul teoriei enunțării. Poziția privilegiată acordată conceptului „subiectivitate” i-a permis lui Benveniste să accentueze regimul dublu al timpurilor verbale. Astfel, a putut construi un cadru formal în care criteriile operaționale sunt categoriile timpului, ale persoanei și ale aspectului. Acestea sunt dependente de prezența sau absența subiectivității, fiind „trăsături marcate în enunțare” (Alexandrescu 1998: 241). Din această perspectivă, problema timpului se reduce la o manieră proprie de a concepe subiectivitatea. Pentru Benveniste, «je» este „un fapt de autoreferință”, este „sursa timpului”. De asemenea, «je» trimite la sine prin „exercițiul unei activități”. În acest punct, filologul român semnalează descendența carteziană. Maniera în care este înțeles «je» trimite la *Cogito*-ul cartezian. Observația este extinsă de filologul român și asupra subiectivității, asupra timpului și asupra discursului. În cercetarea lui Émile Benveniste, aceste trimiteri spre cartezianism sunt realizate prin aparatul formal al enunțării. «Je» este perceput în cadrul textului, prin competență lingvistică. Autoreferința este considerată o „problemă de vizibilitate” și reprezintă, în ultimă instanță, posibilitatea de a arăta (Alexandrescu 1998: 245-246).

Împreună cu V. Alexandrescu, observăm că Benveniste a fondat o lingvistică „dualistă”, în sensul în care, prin analogie cu modelul cartezian al corpului locuit de suflet, el a încercat să evidențieze «les lieux de ce corps par le biais desquels l’âme en modifie l’apparence» (*ibidem*: 246). Subiectul se oferă în întregime propriului discurs subliniind enunțarea. Benveniste, precizează filologul român, încerca să asigure enunțării un loc al său în aparatul formal creat. Pornind de la regimul legăturii dintre suflet și corp, V. Alexandrescu adâncește înrăuirile carteziane în teoria enunțării elaborată de Benveniste. Descartes considera că natura omului nu este simplă, ci reprezintă o uniune. În spiritul gândirii carteziene, regimul „uniunii dintre suflet și corp” nu se înțelege exclusiv prin judecată, nici prin judecată coroborată cu imaginație. În mod asemănător, lui Vlad Alexandrescu i se pare impropriu a se considera enunțarea doar în raport cu aparatul formal, pierzându-se din vedere ceea ce constituie apariția sa originală. În viziunea lui Descartes, ceea ce omul cunoaște este, pe de o parte, corpul și, pe de altă parte, „natura intelectuală”. Filologul român subliniază înrăuirii carteziene în opera lui Benveniste atunci când tratează convenția de a concepe *l’être du sujet* ca „trimiteri la sine, prin exercițiul unei activități”.

Este aici o trăsătură a cartezianismului «dont la linguistique moderne ne pourrait se déprendre» (*ibidem*: 247). Fără a contesta expresia științifică a cercetării lui Benveniste, Vlad Alexandrescu insistă asupra unui „ingredient”, care îi inspiră lui Benveniste opoziția dintre discurs și istorie și care „nu lasă enunțarea să se vadă în formele proprii și distincte” (*ibidem*: 247).

Prin acest punct de vedere, lingvistica enunțării, revendicată de la definiția subiectivității, pătrunde în câmpul de referință al cercetătorilor, atrăgând atenția asupra „straniei legături dintre enunț și enunțare” (*ibidem*: 247-248).

Émile Benveniste a avut meritul de a fi gândit cadrul lingvistic și pragmatic necesar adaptării unor noțiuni considerate „locuri comune” în cercetarea anterioară. Operând cu distincția dintre lingvistica limbii-sistem (promovată de Saussure) și lingvistica discursului, Benveniste a intuit modalitățile de depășire a orientării lingvistice saussuriene și apariția unei semiologii de „a doua generație” (Benveniste II 2000: 56).

4. Concluzii

În spiritul cercetărilor lui É. Benveniste, pragmatica a fost înțeleasă ca o prelungire a lingvisticii enunțării. Lingvistul francez a reținut opoziția saussuriană *limbă / vorbire*, dar s-a distanțat de predecesorul său printr-o delimitare operațională: *limbaj / discurs*.

În epocă, descoperirea activității enunțative a contribuit la extinderea cercetării pragmatice asupra categoriei persoanei, asupra categoriei deicticelor spațiale și temporale și asupra timpurilor verbale. Analiza conceptului „subiectivitate” este strâns legată de categoria persoanei. Cercetarea asupra categoriei timpului i-a permis lui Benveniste să contureze conceptul „intersubiectivitate”, condiție a comunicării lingvistice. În analiza „aparaturii formale al enunțării”, lingvistul francez a avut în vedere trei aspecte importante: realizarea vocală a limbii, mecanismul producerii enunțării, actul însuși al enunțării

La sfârșitul secolului trecut, cercetarea lingvistică era orientată spre convenționalitatea enunțării și spre relația enunțare – semnificație. Pentru prima direcție de cercetare, H. Parret a susținut abordarea enunțării din perspectiva dimensiunii discursive. Pentru a doua direcție, a susținut că enunțarea este condiție de posibilitate în cadrul semnificației. În analiza metodologică realizată, a semnalat două aspecte ale enunțării: *deictizarea* și *modalizarea*.

M. Hammad a abordat enunțarea din perspectivă semiotică, acordând atenție instanțelor enunțării, operației de enunțare și *enunțării enunțate*. Sistemul *enunțării enunțate* a fost asociat cu *metacomunicarea*. Cercetătorul a construit o teorie a comunicării, pornind de la analiza semiotică a discursului.

Fr. Jacques a fost preocupat de teoria pragmatică a interlocuției, în cadrul căreia locutorul pierde poziția centrală în enunțare, iar dialogismul discursului conferă enunțării caracter interacțional. Actul însuși de producere a unui enunț este asociat de Fr. Jacques acțiunii interlocutorilor.

G. Paugam a fost interesat de modul în care Benveniste a tratat conceptul „subiectivitate”, insistând asupra influenței kantiene. G. Paugam îi reproșează lui Benveniste perspectiva dublă asupra limbajului, punctul vulnerabil al teoriei subiectivității fiind trecerea de la subiectivitatea transcendențială la cea lingvistică.

V. Alexandrescu menține, în spațiul românesc, perspectiva filosofică în receptarea operei lui Benveniste. Modelul contrastiv este de data aceasta R. Descartes, «je» este perceput ca un fapt de autoreferință, apropiindu-se de „Cogito”-ul cartezian. Cercetătorul român a reliefat trăsăturile carteziane la nivelul aparatului formal al enunțării.

Perspectiva deschisă de tezele lui Émile Benveniste s-a răsfrânt asupra cercetărilor pragmatice, semiotice, având ecou și în lingvistica textului prin valențele poetice ale subiectivității, ale *deixis*-ului, ale enunțării.

BIBLIOGRAPHY

- Adam, Jean-Michel. 2008. *Lingvistica textuală. Introducere în analiza textuală a discursurilor*. Traducere de Corina Iftimia. Iași: Institutul European.
- Alexandrescu, Vlad. 1998. «Descartes et la théorie de l'énonciation». *Autour des Descartes*. Textes réunis par Dolores Toma, Anca Christodorescu, Vlad Alexandrescu, pp. 239-248. Bucarest: Edition Crater.
- Armengaud, Françoise. 1993. *La pragmatique*. 3e édition corrigée Paris: Presses Universitaires de France.
- Benveniste, Émile. [1966] 2000. *Probleme de lingvistică generală*, vol. I, II. Traducere de Lucia Magdalena Dumitru. București: Teora.
- Benveniste, Émile. 1970. „L'appareil formel de l'énonciation”. *Langages*, 17: 12-18.
<http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lgge>.
- Bidu-Vrăncănu, Angela et al. 2001. *Dicționar de Științe ale Limbii*. București: Nemira.
- Cosăceanu, Anca. 1987. „Enunțarea – repere semiotice”, în *SCL*, XXXVIII, nr. 1, pp. 74-77.
- Hammad, Manar. 1983. «L'énonciation: process et système», în *Langages*, vol. 18, nr. 70, pp. 35-46, <http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lgge>.
- Ionescu, Emil. 1992. *Manual de lingvistică generală*. București: ALL.
- Jacques, Francis. 1979. *Dialogiques. Recherches logiques sur le dialogue*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Jacques, Francis. 1983. «La mise en communauté de l'énonciation», în *Langages*, vol. 18, nr. 70, pp. 47-71. <http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lgge>.
- Jacques, Francis. 1985. *L'espace logique de l'interlocution. Dialogiques II*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Kant, Immanuel. 2008 [1798]. *Anthropologie du point de vue pragmatique*. Traducere în franceză de Michel Foucault. Paris: Vrin, în Paugam, Guillaume. 2008. «Benveniste, le <Je> et la langue. Des déictiques et de la <subjectivité>». *Texto!*, XIII, 3: 1-6.
http://www.revue-texto.net/docannexe/file1622/paugam_benveniste.pdf.
- Moeschler, Jacques, Reboul, Anne. 1999. *Dicționar enciclopedic de pragmatică*. Traducere de Liana Pop și Carmen Vlad (coord). Cluj: Echinox.
- Parret, Herman. 1983. «La mise en discours en tant que déictisation et modalisation». *Langages*, vol. 18, nr. 70, pp. 83-97. <http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lgge>.
- Paugam, Guillaume. 2008. «Benveniste, le <Je> et la langue. Des déictiques et de la <subjectivité>». *Texto!*, XIII, 3: 1-6.
http://www.revue-texto.net/docannexe/file1622/paugam_benveniste.pdf.
- Reboul, Anne; Moeschler, Jacques. 2001. *Pragmatica azi*. Traducere de Liana Pop. Cluj: Echinox.

PREPOSITION CONTRE (AGAINST) IN A COMPARATIVE PERSPECTIVE

Rodica Roman

Assist., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: The article we will present is an analysis of the values of the French "contre" preposition and the way in which their transfer in the Romanian language is carried out. The high degree of similarity between the French preposition as well as the Romanian, leads to a superficial approach of the transcoding between the two languages and also to the occurrence of errors regarding the use of this preposition by the beginners/ medium-level users of the French language.

Keywords: preposition, contre/contra, comparative analysis.

Les aspects que nous présentons dans cet article s'inscrivent dans le cadre de l'analyse sémantique des marqueurs lexicaux. Nous faisons une caractérisation sémantique et cognitive des phénomènes exprimés en français au moyen de la préposition *contre*. L'étude comparative constitue une deuxième tâche de notre approche et consiste à examiner comment les mêmes structures sont exprimées en roumain. Le recours à la comparaison nous permet de découvrir les modifications qui portent sur l'utilisation de la préposition dans les deux langues et les fautes interférentielles commises souvent par les apprenants bilingues.

Les dictionnaires proposent pour la préposition *contre* différents traits sémantiques. Petit Robert donne deux types de valeurs pour *contre* : signification spatiale et opposition. TLFi retient trois sens pour la même préposition : sens local, opposition et échange. Le Dictionnaire de l'Académie définit *contre* comme la préposition exprimant le contact, le conflit et la comparaison. DFC de Larousse présente cinq valeurs de la préposition *contre* : proximité/contact, opposition, défense/protection, proportion/comparaison et échange. Notre présentation prendra comme point d'appui cette dernière définition que nous considérons la plus nuancée.

La correspondance prépositionnelle roumaine non contextuelle de *contre* est *contra*¹. Celle-ci est définie dans la littérature de spécialité comme une préposition néologique d'origine française², la préposition équivalente appartenant au fond lexical roumain étant *împotriva*. Le DEX enregistre la préposition *contra* avec deux sens seulement: opposition et échange. Une variation sémantique plus complexe de *contra* est présentée par A. T. Laurian dans le DLR de 1871³; il parle des traits spatiaux et non spatiaux (opposition et défense/prévention). Le DSR distingue quatre valeurs de *contra* : valeur spatiale, opposition, défense/protection, échange. Une définition à retenir est celle du mot *împotriva* donnée par le DLRLC : le sens principal est celui d'opposition, tandis que les valeurs du sens spatial sont présentées comme rares où vieilles.

¹ Cristea, T., *Eléments de Grammaire Contrastive*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977, p.121.

² Avram, M., *Prepoziții neologice în limba română contemporană*, *Studii și cercetări lingvistice*, n° 3, anul XXIV, București, Editura Academiei Republicii Populare Socialiste România, 1973, p.240.

³ DLR 1871, *Contra* «in origine esprime una relatione locale, prin care unu locu e, prin positionea sea, corresponditoriu, oppusu sau facia in facia cu altu locu; apoi prin metafora, aplice si la una actione, care corespunde sau se oppone simplu altei actione, si in speciale, sta in oppositiune inimica cu alta actiune. » pp. 899-900.

A l'intervention d'un contexte nominal ou verbal la correspondance prépositionnelle *contre/contra* ne se vérifie que partiellement. La démarche comparative que nous proposons par la suite vise à établir la diversité des équivalences prépositionnelles.

1. Le premier trait analysé, la **proximité/le contact**, suppose un spectre d'emplois assez éclaté de la préposition *contre*. Les linguistes ont souligné que *contre* exprime le *contact* entre une cible et un site, cette relation étant la valeur prototypique parmi ses valeurs spatiales⁴. Dendale⁵ reconnaît deux autres valeurs : la relation de proximité sans contact (proximité/juxtaposition) et la relation de force. Il voit ces traits (proximité, contact et force) comme des positions sur une échelle de maximalisation et propose deux traits qui permettent d'expliquer toute une série de comportements de la préposition *contre* dans ses emplois spatiaux : *la maximalisation de la proximité de la cible par rapport à un site* et *la présentation du site comme un élément ou point de blocage*.

Il faut comprendre la maximalisation comme un fait subjectif et relatif⁶ déterminé par rapport aux intentions communicatives du locuteur, par rapport aux exigences physiques ou aux habitudes de positionnement des objets et par rapport à la présence d'autres éléments dans la phrase.

Prenons les exemples suivants :

- L'homme a mis son bâton **contre** le mur.

La préposition *contre* exprime un contact entre la cible et le site même si la cible est partiellement en contact avec le site (le contact concerne seulement le bout du bâton).

Le même sens est transmis en roumain par : Bărbatul și-a sprijinit bastonul **de** perete.

Autres exemples exprimant le contact :

Poser l'échelle **contre** le mur.

A pune scara **la** perete. / A sprijini scara **de** perete.

Notre jardin est **contre** celui de l'église.

Grădina noastră este **lângă** cea a bisericii.

- Les élèves doivent répéter la danse ; le professeur pousse les pupitres **contre** les murs.

Nous allons comprendre que le professeur place les pupitres le plus près possible des murs, de façon à dégager le milieu de la salle de classe. Qu'il y ait contact physique entre les murs et les pupitres est sans importance ; la préposition laisse dans le vague le sens de la phrase. Dans cet exemple le trait exprimé par *contre* est la proximité maximale de la cible (les pupitres) par rapport au site (les murs).

Le transfert vers le roumain implique de nouveau le choix d'une autre préposition : Elevii trebuie să repete dansul; profesorul împinge băncile **la** perete.

Autres exemples exprimant la grande proximité :

Il s'assied **contre** le lit du malade.

El se așază **lângă** patul bolnavului.

Il me chuchota **contre** l'oreille la réponse correcte.

El îmi șopti **la** ureche răspunsul corect.

⁴ Vandeloise, C., *L'espace en français*, Paris, Editions du Seuil, 1986, pp. 202-205.

Dendale, P. & De Mulder, W., 1998, « *Contre* et *sur* : du spatial au métaphorique ou vice versa ? », *Verbum*, 20, 4, p.406.

De Mulder, W., Vanderheyden, A., « L'histoire de *contre* et la sémantique prototypique », *Langue française*, 2001, vol.130, nr.1, pp.112-114.

⁵ Dendale P., « L'emploi spatial de *contre* : propositions pour un traitement unifié », *Travaux de linguistique*, 1/2001 (n°42-43), p. 232-237.

⁶ Idem, p.233.

- C'était Henriette qui arrivait et qui venait de voir son mari, **contre** le mur, en face d'un peloton

préparant ses armes. (Zola, *Discotext*, dans Dendale 2001, p.230)

La localisation ne suppose pas forcément contact entre la cible et le site. Entre le mari (la cible) et le mur (le site) il n'y a aucun contact.

La proximité sans contact est exprimée dans ce contexte par la préposition *la* : Henriette era cea care tocmai sosea și îl zărea pe soțul său, **la/lângă** zid, în fața unui pluton care-și pregătea armele.

Tout contre est une variante possible de *contre* lorsque la localisation ne suppose pas un contact de la cible avec le site :

Tout contreles dîneurs attablés, l'immense cheminée jetait une chaleur vive. (Dendale 2001, p. 234)

Chiar lângă cei care luau masa, șemineul imens împrăștia o căldură puternică.

Lorsque le contexte (en particulier le verbe) n'implique pas le contact, la variante *tout contre* accentue la relation de proximité : *La maison est tout contre la mairie.* / *Casa este chiar lângă primărie.* située la maison plus près de la mairie que *La maison est contre la mairie.* / *Casa este lângă primărie.* (Leeman 2001, pp.243-244)

Autres exemples de proximité sans contact :

Les filles se sont assises **contre** l'eau pour admirer les cygnes.

Fetele s-au așezat **lângă** apă pentru a admira lebedele.

Le grand mûrier du père Duplaquet est **contre** le mur de son jardin. (Champfleury, *Discotext* dans Dendale 2001, p. 230)

Dudul cel mare al lui moș Duplaquet este **lângă** zidul grădinii sale.

- Elle appuyait **contre** le cœur la lettre de son fils.

La structure profonde : *la cible être contre le site* est une structure assez étroite aux cas où *contre* se combine avec des verbes du type *serrer*, *appuyer*, *poser*, *reposer*, etc. qui supposent nécessairement le contact.

Le sens de contact avec force est rendu en roumain par les prépositions *lângă* où *la* : Ea strângea **lângă** inimă scrisoarea de la fiul său.

Autres exemples exprimant le contact avec force :

Le matelot serre la voile **contre** le mât.

Matelotul strânge pânza **lângă** catarg.

La femme, effrayée, serre l'enfant **contre** sa poitrine.

Femeia, speriată, strânge copilul **la** piept.

C'est donc le contexte linguistique ou extra-linguistique qui détermine s'il faut interpréter la proximité maximale de *contre* comme contact, comme contact ou grande proximité, comme proximité sans contact ou comme contact avec force.

Le trait de la maximalisation de la proximité permet aussi l'analyse de la nuance temporelle qu'avait *contre* en ancien français et qu'il a de nos jours en certaines régions de la Suisse.

Cuntre (vers) midi ténèbres i ad granz. (Chanson de Roland 1430 dans books.google.ro)

Vers midi il y a grandes ténèbres. / **Către** amiază s-a făcut beznă.

Aller **contre** (en direction de) la ville.(TLFi) A merge **către** oraș.

La préposition roumaine qui marque cette valeur temporelle dans ces deux contextes est *către*.

Le deuxième trait de *contre* interprété par Dendale découle en quelque sorte du premier et peut être illustré facilement dans des cas dynamiques, où il bloque ou freine le mouvement de la cible.

L'enfant s'est heurté **contre** la haie.

La haie est présentée comme élément ou point de blocage qui arrête le mouvement de la cible.
Copilul s-a lovit **de** gard.

Autres exemples :

Il s'appuie **contre** la porte qui s'ouvre. (Dendale 2001, p.236)

El se sprijină **de** ușa care se deschide.

Il va **contre** le vent.

El merge **contra** vântului. (DLR 1871, p.890)

Il nage **contre** le courant.

El înoată **contra/împotriva** curentului.

La porte, le vent et le courant sont présentés comme éléments qui freinent le mouvement de la cible. Certains contextes verbaux acceptent la préposition *contrapour* marquer la direction opposée⁷.

La présentation du site comme un élément ou point de blocage permet aussi l'analyse de la préposition *contre* par rapport aux autres prépositions. La distinction la plus importante pour l'approche comparative est celle entre les prépositions spatiales *contre* et *sur*. Prenons les exemples :

Le garçon a écrasé l'insecte **contre** la table.

Băiatul a zdrobit insecta **de** masă.

Le garçon a écrasé l'insecte **sur** la table.

Băiatul a zdrobit insecta **de pe** masă.

Dans la première proposition la table est considérée l'élément de blocage de la force exercée par le garçon, tandis que dans le deuxième contexte la table est l'objet où est localisé l'insecte avant d'être écrasé. La préposition roumaine *contra* ne se retrouve dans aucun de ces deux contextes, le lexème verbal déterminant le choix de la préposition roumaine *de* où de la préposition *de* combiné avec la préposition *la*.

2. Un premier emploi non spatial de *contre* en français moderne est celui qui montre **l'opposition à quelque chose ou à quelqu'un**.

Les particularités du sens spatial de *contre* sont transférées facilement aux valeurs non spatiales, au domaine interactif ou social (phénomène qualifié comme métaphorique). *Contre* exprime un contact entre deux forces opposées. La nature de l'objet de *contre* nous permet de distinguer deux situations :

- l'objet de *contre* est lui aussi actif :

Les filles se battent /luttent **contre** les garçons.

Fetele luptă **contra/împotriva** băieților.

Les Rouges jouent **contre** les Bleus.

Roșii joacă **contra/împotriva** Albaștrilor.

- l'objet de *contre* n'est pas actif, devenant une force statique :

Il proteste **contre** le projet. (TLRi)

El protestează **contra/împotriva** proiectului.

Parler **contre** sa conscience. (DAF)

A vorbi **contra/împotriva** conștiinței sale.

Lutter **contre** la mauvaise fortune. (DAF)

A lupta **contra/împotriva** relei sorți.

⁷*Gramatica limbii române*, vol. I, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, ediția a II-a revăzută și adăugită, 1963, p.338.

Agir **contre** ses intérêts. (DAF)

A acționa **contra/împotriva** intereselor sale.

Les Français ont voté **contre** Le Pen.

Francezii au votat **contra/împotriva** lui Le Pen.

Il fait cela **contre** la volonté de ses parents. (DAF)

El face asta **contra/împotriva** voinței părinților săi.

Nous constatons que dans tous les exemples choisis pour illustrer les deux types de situations il y a un transcodage direct de la préposition *contre* du français au roumain, transposition appelée *régulière* au point de vue de leur probabilité d'occurrence⁸. Le régime casuel prototypique des prépositions *contra* et *împotriva* est respecté dans tous ses contextes.

3. Cette idée d'opposition prend sous l'influence du contexte la valeur de **défense** ou de **protection**. Il s'agit des contextes où *contre* est précédé des verbes ou des noms exprimant la défense ou la protection, en vue d'établir une barrière entre soi et son contact possible. Cette valeur est exprimée aussi par les exemples de Lang (1991, p. 346):

Un remède **contre** la grippe.

Un remediu **contra/împotriva** gripei.

Le chien aboie **contre** le facteur.

Câinele latră **la** poștaş.

Retenons d'autres exemples :

Assurer la maison **contre** les désastres.

A asigura casa **împotriva** dezastrelor.

S'abriter **contre** la pluie.

A se adăposti **de** ploaie.

Prévention **contre** le sida.

Prevenție **contra** *sida*.

Protection **contre** la rage.

Protecție **contra/împotriva** turbării.

Nous pouvons remarquer que dans la majorité des exemples donnés ci-dessus la préposition roumaine *contra* et son équivalent, *împotriva*, expriment la valeur de défense ou de protection. Dans la phrase : Câinele latră **la** poștaş. le contexte verbal nous oblige à utiliser la préposition *la*. Mais le même verbe peut accepter le marqueur *contra* lorsqu'il est attribué à un sujet ayant le trait [+ humain] : Il aboie comme un chien **contre** toutes nos démarches. / El latră ca un câine **contra/împotriva** tuturor demersurilor noastre. De même, *s'abriter contre la pluie* est transposé en roumain par *a se adăposti de ploaie*, mais nous utilisons *contra* dans *adăpost contra/împotriva bombelor*.

4. Le transfert métaphorique à partir du sens spatial se retrouve aussi dans les valeurs de **proportion** et de **comparaison** de la préposition *contre*. Celles-ci sont obtenues en mettant deux objets l'un contre l'autre en vue de les comparer ; l'idée de force n'existe plus.

La résolution a été votée à quinze voix **contre** neuf (Lang 1991, p. 351)

Rezoluția a fost votată cu cincisprezece voturi **contra** nouă.

La participation à ce concours est de quatre élèves médiocres **contre** un avancé.

Participarea la acest concurs este de patru elevi mediocri **contra** unuia avansat.

Parier cent **contre** un.

A paria unu **la** o sută.

⁸ Cristea, T., *Éléments de Grammaire Contrastive*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977, p.126.

Nous opposons à l'ennemi un homme **contre** trois. Un avion **contre** dix ou vingt et, depuis Dunkerque, un tank **contre** cent. Saint-Exupéry, *Pilote de guerre*, 1942, p. 307. (TLFi)
Opunem dușmanului un om **la/contra** trei. Un avion **la/contra** zece sau douăzeci și, după Dunkerque, un tanc **la/contra** o sută. (Saint-Exupéry, *Pilot de război*)

5. Le sens d'échange de *contre* est clairement observé dans les contextes où la préposition est utilisée après les verbes d'échange. L'idée exprimée par cette valeur n'est pas celle de deux forces opposées, mais de deux mouvements en sens opposés. Ni la force ni le contact ne sont nécessaires pour que nous employions *contre*. Parfois, le contexte verbal nous oblige à utiliser la préposition équivalente de *contra* ayant cette valeur d'échange, *pentru*, ou de la préposition *cu*.

Il donne chiot **contre** bon soin.

Oferă cățel **în schimb** îngrijirii acestuia.

Elle échange ses vieux vêtements au magasin **contre** des bons de 5 euros.

Ea își schimbă hainele vechi la magazin **contra/pentru** bonuri de 5 euros.

Il a troqué sa vieille voiture **contre** une moto (Lang 1991, p. 351)

El și-a schimbat/dat vechea mașină **cu/pentru** o motocicletă.

Ils passent les frontières pour échanger argent **contre** diplômes.

Ei trec granița să facă schimbul bani **contra** diplome. (Corla 2016, p.188)

L'utilisation de la préposition *contra* est acceptée dans les constructions fixes: voiture **contre** moto/mașină **contra** motocicletă où les noms ne sont pas articulés⁹. Autres exemples dans lesquels la préposition *contra* exprime l'échange : travail **contre** logement (nourriture)/muncă **contra** cazare (hrană), argent **contre** service/bani **contra** serviciu, etc.

Nous avons vérifié la modalité de transposition en roumain des valeurs de la préposition *contre* contenues dans les exemples ci-dessus, en appliquant un questionnaire-enquête à un échantillon de cinquante étudiants en Langue Française Contemporaine, première année (spécialisations Lettres, Langues Étrangères Appliquées, Droit, Sciences de l'Information et Documentation). Après avoir analysé leurs réponses nous avons constaté que la valeur spatiale de *contre* en français est difficilement perçue par les apprenants roumains, c'est pourquoi ils font des associations abusives qui donnent naissance à des formes plus ou moins proches de la valeur correcte. Par exemple, ils ont donné les traductions suivantes :

La maison est contre la mairie.

Casa este în fața/împotriva primăriei/vis-à-vis de primărie.

Les filles se sont assises contre l'eau pour admirer les cygnes.

Fetele s-au așezat pe malul/în fața/în jurul apei/vis-à-vis de apă pentru a admira lebedele.

Par contre, les valeurs d'opposition, de proportion et d'échange de la préposition *contre* ont été correctement saisies et transposées en roumain dans des structures telles : *remède contre la grippe* traduit par *remediucontra/împotriva gripei*.

Conclusions

Nous sommes partis des définitions référentielles de *contre* est nous avons décrit les situations qui peuvent être dépeintes par le biais de cette préposition. Le transfert de celle-ci vers le roumain a mis en évidence que :

- un aspect de la valeur spatiale peut être rendu sans équivoque en roumain par la préposition *contra/împotriva*. C'est la situation où le site présente lui-même une force qui s'oppose à celle exercitée par la cible ;

⁹ Corla (Hanț), C., Câteva considerații privind regimul de acuzativ al prepoziției *contra*, *Revista Limba română*, nr.1-2, anul XXVI, 2016, pp. 187-188.

- les sens d'opposition, de proportion et d'échange sont exprimés en roumain par la préposition *contra* de prédilection ;
- le choix d'une autre préposition que *contra* est dicté par plusieurs facteurs : la relation casuelle, le lexème verbal, les traits inhérents du nominal co-occurent au verbe, ainsi que le contexte linguistique ou extralinguistique.

BIBLIOGRAPHY

- Avram, M., Prepoziții neologice în limba română contemporană, *Studii și cercetări lingvistice*, n° 3, anul XXIV, București, Editura Academiei Republicii Populare Socialiste România, 1973, pp.239-255.
- Corla (Hant), C., Câteva considerații privind regimul de acuzativ al prepoziției *contra*, *Revista Limba română*, n° 1-2, anul XXVI, 2016, pp. 184-191.
- Cristea, T., *Éléments de Grammaire Contrastive. Domaine français-roumain*, București, Editura Didactică și pedagogică, 1977.
- Dendale P., « L'emploi spatial de *contre* : propositions pour un traitement unifié », *Travaux de linguistique*, 1/2001 (n°42-43), pp. 229-239.
- Dendale, P. & De Mulder, W., 1998, « *Contre et sur* : du spatial au métaphorique ou vice versa ? », *Verbum*, 20, 4, pp.405-434.
- De Mulder, W., Vanderheyden, A., « L'histoire de *contre* et la sémantique prototypique », *Langue française*, 2001, vol.130, n°1, pp.108-125.
- Gramatica limbii române*, vol. I, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, ediția a II-a revăzută și adăugită, 1963.
- Lang, J., *Die Französische Präpositionen, Funktion und Bedeutung*, Heidelberg, Carl Winter Universitätsverlag, 1991.
- Leeman D., « Tout *contre* vs. très *contre* », *Travaux de linguistique*, 1/2001 (n°42-43), pp. 241-252.
- Vandeloise, C., *L'espace en français*, Paris, Editions du Seuil, 1986.
- Sitographie :**
- Chanson de Roland ou de Roncevaux du XIIe siècle, 1873 (<https://books.google.ro> consulté le 26.04.2017).
- Dictionnaires :**
- DAF : Dictionnaire de l'Académie française <http://www.cnrtl.fr/definition/academie9/contre> (consulté le 20.04.2017).
- DEX (Dicționarul explicativ al limbii române), București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
- DLF Larousse : www.larousse.fr. (consulté le 20.04.2017).

SPECIFIC TERMINOLOGY VS. COMMON LANGUAGE IN THE FIELD OF TOURISM

Elena Dumitrașcu

Lecturer, PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: Our society is a society of information and communication and linguistic contents are strongly influenced by this aspect. As currently science is in full development, we become aware of the impetuous need of "naming" objects that are being created, of giving names to new discoveries or emerging fields of study, such as informatics, biotechnology, environmental sciences, sustainable development, and so on. Extrapolating, the question arises whether tourism discourse is a specialized language or a common language? According to our study, the answer lies within a continuous process taking place between specialized and common language within the nature of texts and the function they are fulfilling.

Keywords: specialized language, terminologization, determinologization, term migration, common language

Atât timp cât inovațiile tehnico-științifice vor continua să apară, limbile de specialitate vor continua la rândul lor să se îmbogățească, în paralel, cu noi concepte sau prin introducerea conceptelor vechi în noile domenii. Din moment ce există și vor exista schimburi de servicii și de tehnologii între domenii de specialitate diferite, va exista inovație și schimb de concepte și de unități lexicale între limbile de specialitate, deoarece utilizarea conceptelor se face în paralel cu utilizarea termenilor care le desemnează.

Pentru această cercetare, ne-am oprit la ghidurile turistice tipărite, încercând să studiem modul în care sunt descrise destinațiile turistice din România și Franța, și cum sunt ele prezentate cititorului, viitor turist. În alegerea lor, am căutat ca aceste materiale să fie cât mai recente și am ales ghiduri care să acopere mai multe regiuni din România și din Franța. Acest corpus scris este format din următoarele ghiduri : pentru limba română : Ghid Turistic *România*, Ed. Ad Libri, Col. Mergi și vezi, București, 2007. Pentru limba franceză : Guides Verts Michelin *Paris*, 2017; Guides Verts Michelin *Alsace*, 2016; Guide du Routard *Corse*, 2017; Guide du Routard *Paris et ses anecdotes surprenantes*, 2017.

În discursul profesional al ghidului turistic, termenii tehnici ocupă un loc important în descrierea locurilor, putând fi inserați în povestirea unor evenimente, în prezentarea sau explicarea unui punct de vedere, ș.a. Ținând cont de faptul că specialiștii din turism trebuie să-și utilizeze cunoștințele, ei sunt obligați să elaboreze discursuri exacte, explicând un procedeu, o succesiune de evenimente sau o mișcare culturală. Din acest motiv, discursul turistic va avea o puternică componență tehnică.

Limbajul reprezintă o sursă importantă pentru publicitate, aceasta folosind diverse tehnici lingvistice, la diferite niveluri, pentru a fi persuasivă și seducatoare, precum fonetica, lexicul și morfologia, semantica și pragmatica. Aceste mijloace lingvistice sunt atât de puternice, încât reflectă valori culturale și sociale și, în același timp, reușesc să creeze noi atitudini și nevoi. Conform acestei perspective, se poate argumenta că limbajul turismului ar trebui să fie considerat un discurs specializat, deoarece utilizează resurse lexicale, fonetice, morfosintactice și textuale ale limbajului general, care sunt de obicei utilizate în formarea textelor de specialitate, inclusiv a celor care se ocupă cu promovarea turismului.

Întrebarea dacă limba turismului ar trebui să fie considerată un limbaj specializat sau nu, încă este controversată. Nigro (2006:48) afirmă că limbajul turistic este o variantă specializată, un subsistem al limbii comune, care recurge la regulile lexicale, la structurile morfologice și textuale ale acesteia, utilizat într-un domeniu profesional, cu un scop descriptiv și comunicativ, atât între specialiștii unui domeniu de referință, dar și în relațiile cu publicul larg.

Gotti (2003:19) afirmă că limbajul turismului are, în principal, două niveluri diferite de exprimare: pe de o parte, el poate fi considerat un discurs specializat adoptat de către experții care împărtășesc cunoștințe și proceduri standard. Ca o consecință, acest tip de limbaj și-a dezvoltat propria terminologie pentru a exprima noi concepte, cum ar fi cele mai recente tipuri de servicii oferite sau noi sarcini pentru persoanele implicate în acest sector (Gotti 2003: 23). Exemplele includ: *tururi ghidate, operator de turism și pachet de vacanță, excursii cu ghid /formule du midi, hébergements labellisés, assurances annulation/assistance*, ș.a.

Pe de altă parte, când limbajul turismului este utilizat în interacțiunile dintre specialiști și publicul profan - de exemplu, în promovarea turismului - acesta tinde să fie similar cu limbajul comun. Tot el susține că există un număr mare de similitudini între limbajul turimului și cel general din moment ce oamenii nu au nevoie de un nivel ridicat de specializare pentru a-l înțelege. Ca urmare a acestui fapt, nu se poate spune că limbajul turismului are un «cod restricționat», deoarece profesioniștii din domeniu adoptă limbajul într-un mod creator și original (2003: 21).

Din cauza caracterului interdisciplinar, al intersectării limbii comune cu totalitatea limbilor de specialitate care formează lexicul domeniului turistic, este greu să delimităm în mod clar lexicul de specialitate. Această interdisciplinaritate se resimte la nivelul lexicului din domeniul turistic, deoarece mulți termeni aparțin diferitelor sectoare de activitate precum: serviciul de cazare hotelieră, serviciul de alimentație publică, activitățile cultural-artistice și de agrement, activitățile de informare, activitățile de intermediere, ș.a.(Nigro 2006:42). Scrierile promoționale, cum sunt ghidurile turistice, caută înainte de toate să instaleze o conivență între locutor și alocutor. Pentru acest lucru, ele recurg de preferință la limbajul celor cărora li se adresează, folosind un cod cultural comun.

Așa cum am arătat mai sus, specialiști din diferite țări au cercetat cu atenție limbajul turismului și au demonstrat că acesta poate fi considerat un discurs specializat.

Terminologizare-Determinologizare- Migrare

Discursul turistic se caracterizează printr-un număr de particularități care permit individualizarea lui în raport cu alte tipuri de discurs. Cea care ne ajută să explicăm această problemă este Maria Vittoria Calvi (2010), care distinge două componente fundamentale ale discursului turistic: mai întâi, o *dimensiune tematică* care are un conținut ce provine din mai multe discipline și domenii profesionale cum ar fi : marketingul, geografia, arta, sociologia, economia, sport, istoria, gastronomia, ș.a. și o *componentă comunicatională* care îndeplinește,

conform contextului, diferite funcții. De aceea, este greu de determinat cu precizie, domeniul de apartenență a discursului turistic, deoarece componenta tematică a acestuia este rezultatul întrepătrunderii mai multor discipline. (Nigro 2006 :50)

Agorni (2012:4) susține ca limbajul turistic se deosebește de alte limbaje de specialitate. În primul rând, contrar altor tipuri de discurs, discursul turistic se adresează publicului larg și nu unei elite de profesioniști, întrucât funcția principală a acestuia este atragerea și convingerea unui număr cât mai mare de turiști să cumpere produsul oferit. În al doilea rând, în timp ce alte discursuri precum discursul juridic, medical sau economic au un lexic precis, discursul turistic recurge la limbajul cotidian. El se întâlnește în multiple tipuri de interacțiuni care au propriile nevoi comunicaționale și anume : informarea, identificarea așteptărilor cititorilor, persuadarea, gestionarea diferențelor culturale. Această complexitate a discursului turistic reprezintă una dintre specificitățile lui. Pentru a convinge cititorul și pentru a-și vinde produsul turistic, discursul turistic încearcă să reorganizeze și să reelaboreze informațiile și lexicul limbii comune.

Relațiile existente între lexicul comun și cel specializat fac posibilă deplasarea unităților lexicale dintr-un registru în celălalt. Pe de o parte, vocabularul specializat «*atrage*» prin transfer și specializare elemente curente ale lexicului comun printr-un fenomen de *terminologizare*, sau prin trecerea cuvintelor din limbajul specializat în cel comun, fenomen numit *determinologizare*; pe de altă parte, are loc un transfer de termeni aparținând diferitelor domenii specializate, care vor fi supuși unei alte specializări sau unui nou transfer metaforic, prin *hiperspecializare*. În această ultimă situație pot fi observate relațiile de polisemie interdisciplinare.

Este interesant de remarcat că aceste mutări de ordin semantic se situează la nivelul semnificatului și nu la cel al semnificantului, motiv pentru care sunt înregistrate utilizări improprii (deviate) în raport cu contextul sau cu referentul. Acest fenomen nu este unul izolat și nici nu este caracteristic numai limbii române, el fiind înregistrat și în alte limbi europene, cum este limba franceză.

Terminologizarea unităților lexicale

Terminologizarea este procedeul prin care un cuvânt din limba comună intră în limba de specialitate, unde este însoțit de modificări semantice, se specializează și devine termen. Odată ce a fost asimilat de noul domeniu, în cadrul transferului semantic, termenul va desemna un nou concept. Prin atribuirea de sensuri specializate cuvintelor deja existente în limbă, se răspunde unor nevoi ale limbii de specialitate și se creează o sursă inepuizabilă de termeni noi. Astfel, câteva exemple vor fi edificatoare pentru susținerea afirmației de mai sus :

« *S-au păstrat de atunci **piciorul** podului construit la ordinul împăratului Traian de către arhitectul Apolodor din Damasc----*»(GTRo:6)

« *Pe **sprânceană** dealului sunt sere deschise publicului .* » (GTRo:238)

« *Il y a même un petit bout de plage **au pied** de l'hôtel »* (GVMC:127)

În limba comună, sensul cuvântul *picior*,(trimitere DEX 2009 : s.v. picior) înseamnă «*Fiecare dintre cele două membre inferioare ale corpului omenesc, de la șold până la vârful degetelor, și fiecare dintre membrele celorlalte viețuitoare, care servesc la susținerea corpului și la deplasarea în spațiu.*» Perceput ca un cuvânt ce aparține vocabularului comun, contextul turistic este cel îi conferă calitatea de termen de specialitate, cu sensul actual de : «*Element al unei construcții care servește la susținerea și la legarea ei de teren; partea de jos, masivă, a unei construcții, a unui zid*» . În urma acestui transfer, elementele lexicului comun, utilizate pentru a reflecta realitățile unei sfere profesionale, se specializează, dobândind accepții științifice, adică obțin calitatea de termeni. Bidu-Vrînceanu susține că sensul specializat al cuvintelor provenite

din limba comună este dat de asocierea acestora cu termeni din domeniul specializat, în cazul nostru aceștia sunt «*podul, dealul, hotelul*», termeni ce aparțin unor domenii de referință diferite.

Determinologizarea termenilor

Un fenomen în exclusivitate caracteristic vocabularului actual este trecerea unor termeni specializați în limba comună. Acest proces este numit de Bidu-Vrânceanu (2007: 155-181) **determinologizare**, prin care termenii deja utilizați pe scară largă pot fi introduși, treptat, utilizând diferite canale, în viața de zi cu zi, devenind elemente de limbaj comun. Prin acest transfer, termenii nu mai sunt percepuți ca fiind specializați, deoarece numai sensul lor este larg utilizat. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că, înainte de a fi adoptați de limba de specialitate, ei au aparținut limbii generale. Determinologizarea este un fenomenul semantic care însoțește trecerea unor termeni specializați în comunicarea obișnuită, datorită «*ridicării barierelor cunoașterii*» specifică epocii actuale, sau fenomenului numit de Meyre & Mackintosh «*dilution*» (2000:204), de exemplu:

«*Începând cu secolul al XIV-lea, Timișoara a servit drept capitală a Banatului --*» (GTRo:372)

«*La petite ville a conservé son aspect médiéval, ses vieilles maisons ---*» (GVMA:225)

În primul exemplu, verbul *a servi* are sensul de «*a funcționa ca*» (trimitere DEX 2009 : s.av. servi). Verbul *conserver*, ca termen specializat se utilizează în domeniul marinei sau al tipografiei. În exemplu nostru el are sensul de *ne pas laisser disparaître, protéger*. Cei doi termeni specializați «*a servit și a conservé* » au intrat în limbajul curent prin extensie semantică, căpătând sensuri figurate.

Astfel, putem observa că, în cadrul transferului terminologic realizat în ambele sensuri, există o zonă «*mixtă* », în care unitățile limbii comune se încarcă cu valori specializate, iar termenii limbii de specialitate se banalizează, care presupune «*o reală extindere și asimilare a unor termeni științifici în limba comună*» (Bidu-Vrânceanu 2007:157). Termenii utilizați de specialiștii unui domeniu referențial și care trec în limba comună sunt numiți de Meyer & Mackintosh (2000:203) «*des termes déterminologisés*», iar fenomenul prin care un termen trece din limba de specialitate în limba comună este denumit «*l' étirement du sens* ».(Meyer&Mackintosh 2000:119).

«*Lorsqu'il est repris par la langue générale, un terme adopte un sens plus large que lorsqu'il est confiné à un domaine spécialisé.*»

În terminologia turismului se întâlnește fenomenul de banalizare care are loc când termenii specializați intră în limba comună. Acest proces al banalizării termenilor specializați este interpretat în două sensuri și anume : fie prin trecerea unei unități specializate în limba comună, fie prin utilizarea metaforică a anumitor termeni în limba comună.

Unele unități au capacitatea de a trece în limba comună mult mai repede decât altele (Meyer& Machintosh 2000: 214). Un exemplu elocvent este informatica. Ea furnizează numeroase exemple de terminologizare, cum ar fi cuvintele *fereastră și birou* care, într-o primă fază, au fost terminologizate, adică au intrat în limba de specialitate, și anume a informaticii, apoi sensul lor specializat s-a întors în limba comună, fiind larg difuzat. Putem explica aceste mișcări între limba de specialitate și limba comună, nu numai prin locul pe care îl ocupă informatica în viața noastră, dar și prin simplitatea morfologică a termenilor, cât și prin prezența acestora în limba comună, înainte de a dobândi un sens specializat.

Migrarea termenilor

O caracteristică a discursului turistic este **gradul de îndatorare** față de alte câmpuri semantice ce aparțin diferitelor limbi specializate. Acest lucru se explică prin interdisciplinaritate, adică limbajul turismului este puternic influențat de limbile specializate ale unui larg evantai de discipline și de domenii profesionale care alcătuiesc domeniul turismului, ca de exemplu: agenții de voiaj, hoteluri, restaurante, mijloace de transport, muzee, ș.a.

În cazul ghidurilor turistice, numite de Mariagrazia Margarito (2008:63-73) «*adevarate rezervoare de împrumuturi lingvistice*» acestea oferă informații fundamentale și detaliate cu privire la istorie, cultură, religie, gastronomie, cazare și restaurație, faună și floră, ș.a., teme de interes major pentru *cititorul-călător*. Conform specialiștilor, lexicul din turism se conformează acestor clase emergente, astfel încât fiecare categorie are o terminologie proprie, existând însă și o terminologie generală care planează asupra acestor segmente.

Fiecare limbă de specialitate are propriul stoc lexical ce corespunde situațiilor specifice unei profesii. Astfel, în ghidul turistic, locutorul va recurge la termeni tehnici proprii domeniului turistic, dar el poate să utilizeze și termeni specializați derivați din alte domenii profesionale pentru a completa un aspect al discursului său.

Termenii care provin din diferitele domenii de referință sunt foarte dinamici și, în virtutea *migrării conceptelor*, au capacitatea de a trece cu ușurință dintr-un domeniu în altul, prin achiziționarea de noi sensuri, **prin reterminologizare** sau **hiperspecializare**, după cum afirmă Bidu-Vrâncanu (2011:11-23). Odată ce noua unitate intră în terminologia gazdă, ea va avea propria evoluție morfologică și semantică, independentă de domeniul din care a venit.

Această migrare a termenilor dintr-un domeniu de referință în altul este foarte des întâlnită în discursul turistic în limbile română și franceză. Ne-am oprit asupra câtorva exemple culese din copusul nostru, în care termnii dobândesc sensuri metaforice, de exemplu: termeni specifici domeniului seismologic utilizați în lumea divertismentului : «*Vama Veche este epicentrul distracției estivale* : .»(GTRo: 78); termeni din domeniul industriei textile în domeniul publicitar :«*.. barurile și cluburile tîvesc plaja --*»(GTRo:163); termeni din medicină utilizați în publicitate : «*Inima Bucureștiului este Piața Revoluției, [---] vechea axă nord-sud, rămasă și acum principala arteră în care pulsează viața orașului.*» (RGRo : 54) ; termeni preluați din domeniul matematic și intrați în domeniul religios :«*Paștele ortodox se calculează--* » (GTRo:33); termeni care au intrat din informatică în domeniul religios : «*Sărbătorile specifice unor locuri sunt listate* »(GTRo:33); termeni din domeniul medicinei utilizați în etnologie : «*--o mască a cărei falcă de jos clămpănește în ritmul muzicii, simbol al suferinței anului care a murit.*» (GTRo: 33); din domeniul finanțelor în domeniul sportului :«*--cei mai buni jucători au fost vânduți în stăinătate --*» (GTRo:36); termeni din domeniul militar în domeniul hotelier : «*centrul de comandă pentru un sejur unic*» (GTRo:10); din domeniul construcțiilor utilizați în domeniul publicității : «*...l'un de plus jolis tronçons du «voyage»....*»(GVMP:12), «*elles revenaient bâtir leur nid à chaque printemps*» (GVMP:56); din domeniul jocurilor de noroc în domeniul publicității :«*Considérées[---]comme gage de prospérité et de bonheur*» (GVMP:56); termeni din medicină utilizați în publicitate :«*--un réseau de boucles se greffe sur la Loire*» (GVMP :12); «*encore une autre vue sublime à la fois sur l'épine dorsale du cap Corse, le golfe de Saint- Florent et un morceau de la plaine orientale.*» (GRC:86); din biologie în presă : *La piscine, plantée sur une terrasse, est un ravissement.* (GRC:89).

Referitor la transferul unităților lexicale între domenii, Alice Toma (2005: 33-41), afirmă că acesta poate fi studiat statistic. Operând cu termenii *știință-donator* și *știință-gazdă*, ea susține că frecvența ridicată a unui termen într-un anumit limbaj arată apartenența acestuia la un domeniu, pe când frecvența scăzută indică împrumutarea termenului.

Determinologizarea ca și terminologizarea, dar și transferul termenilor dintr-un domeniu în altul reprezintă un fenomen de schimb, sau un împrumut explicat prin apropierea limbilor de specialitate de limba comună, prin interacțiunile dintre limba de specialitate și limba comună și dintre limbile de specialitate ale diferitelor domenii.

Utilizarea terminologiilor specializate este un procedeu des întâlnit și în discursul turistic, dar el favorizează omonimia și polisemia, fenomene ce ar trebui evitate de o terminologie care susține monosemia și transparența. (particularități ale discursului de specialitate).

SURSE CONSULTATE

Pentru limba română

1. Ghid Turistic *România*, Ed. Ad Libri, Col. Mergi și vezi, București, 2007. (GTRo)

Pentru limba franceză

1. Le Guide Vert Michelin-*Paris*, 2016 (GVMP)
2. Le Guide Vert Michelin-*Alsace*, 2016 (GVMA)
3. Le Guide du Routard -*Paris*, 2017 (GRP)
4. Le guide du Routard-*Corse*, 2017 (GRC)

BIBLIOGRAPHY

1. Agorni, M. *Questions of mediation in the translation of tourist texts* in *Altre modernità* 7, *Revista di studi letterari e culturali*. Università degli studi di Milano, Facoltà di Lettere e Filosofia, 2012, pp. 1-11.
2. Bidu-Vrânceanu, A. (2007), *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*. București, Editura Universității din București.
3. Bidu-Vrânceanu, (2011), *Diacronia în terminologie*, in *Analele Universității «Dunărea de Jos» din Galați*, FASCICULA XXIV Anul IV, NR. 1 (5), pp.11-23.
4. Calvi, M.V., (2010), *Los géneros discursivos en la lengua del turismo: una propuesta de clasificación*, *Ibérica* 19 (Spring 2010). ISSN 1139-7241, pp. 9-32.
5. *Dicționar explicativ al limbii române* (DEX),(2009), Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan, București, Editura Univers Enciclopedic.
6. Gotti, M. (2003), *Specialized Discourse. Linguistic Features and Changing Conventions*. Bern: Peter Lang.
7. Margarito, M.G. (2008), *Une valise pour bien voyager...avec les italianismes du français*, in «*Synérgies Italie*» n^o3.
8. Meyer, I., & Mackintosh, K. (2000), *L' étirement du sens terminologique, aperçu du phénomène de la détermination terminologique*, în H. Béjoint și Ph. Thoiron, pp.198-217.
9. Nigro, M.G. (2006), *Il linguaggio specialistico del turismo : aspetti storici, teorici e traduttivi* Rome, Edizioni Aracne.
10. Toma, A.,(2005), *Perspective lingvistice în caracterizarea științelor „tari” și a științelor „slabe”*, în *Analele Universității din București*. Limba și literatura română, Anul LIV, pp. 33-41.

